Elena Doina DASCĂLU

FINANŢELE ÎNTREPRINDERII

Concepte, clasificări, sistemul financiar, sisteme de control

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ, R.A.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Referenţi ştiinţifici:

Prof. univ. dr. **Emilian M. DOBRESCU,**
Secretar ştiinţific - Secţia de Ştiinţe Economice, Juridice şi Sociologie,
Academia Română

Prof. univ. dr. **Ionel BOSTAN**, Dr. HC,
Membru corespondent al Academiei Româno-Americane

Tehnoredactare şi copertă:
Andreea Rotaru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DASCĂLU, DOINA ELENA

Finanţele întreprinderii: concepte, clasificări, sistemul financiar, sisteme de control / Doina-Elena Dascălu. - Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 2017.

418 p.; Conţine bibliografie
ISBN 978-606-31-0360-5

ISBN: 978-606-31-0360-5
©2017 All Rights Reserved.

© Editura Didactică şi Pedagogică Bucureşti, 2017
http://www.edituradp.ro/

Elena - Doina Dascălu

Finanțele întreprinderii

Concepte, clasificări, sistemul financiar, sisteme de control

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ R.A.
București

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

INTRODUCERE 11
CAPITOLUL I. ÎNTREPRINDEREA - CONCEPT, TRĂSĂTURI, TIPOLOGIE, FUNCȚII ȘI OBIECTIVE 17
1.1. Conceptul de întreprindere 17
1.2. Trăsăturile principale ale întreprinderii 19
1.3. Clasificarea și caracteristicile întreprinderilor/societăților 22
1.3.1. Clasificarea după forma de organizare 22
1.3.2. Clasificarea după criteriile de mărime 28
1.4. Activități economice desfășurate prin liberă inițiativă de persoanele fizice 31
1.5. Funcțiile operaționale și funcțiile suport ale întreprinderii 34
1.5.1. Funcțiile operaționale ale întreprinderii 35
1.5.2. Funcțiile suport ale întreprinderii 35
1.6. Obiectivele fundamentale ale întreprinderii 46
1.7. Exemple practice. Analiza în structură și dinamică a întreprinderilor din România 50
1.7.1. Analiza întreprinderilor pe regiuni de dezvoltare 50
1.7.2. Analiza întreprinderilor/societăților active din punct de vedere juridic 52
1.7.3. Analiza întreprinderilor/societăților nou înființate 54
1.7.4. Analiza întreprinderilor/societăților după forma juridică de organizare 55
1.7.5. Analiza întreprinderilor/societăților după capitalul social 58
1.7.6. Analiza întreprinderilor/societăților după rezultatul net al exercițiului financiar 60
Concluziile Capitolului I *63*
CAPITOLUL II. SURSELE DE FINANȚARE ALE ÎNTREPRINDERII 65
2.1. Capitalul social al întreprinderii/societății la înființare 66
2.2. Modalități de modificare a capitalului social 69
2.2.1. Reducerea capitalului social 69
2.2.2. Majorarea capitalului social 72
2.3. Despre acțiuni 75
2.3.1. Categorii de acțiuni 75

Scanned with OKEN Scanner

2.3.2. Dreptul în egalitate şi preferinţa în valoarea acţiunilor 76
2.3.3. Dreptul de proprietate asupra acţiunilor 77
2.3.4. Acţiunile sunt indivizibile 77
2.3.5. Restricţii în subscrierea acţiunilor 77
2.3.6. Raportarea prin situaţiile financiare 78
2.4. Despre obligaţiuni 78
2.4.1. Definiţie, categorii şi valoare 78
2.4.2. Procedura de emitere şi subscriere a obligaţiunilor 79
2.4.3. Competenţele adunării generale a deţinătorilor de obligaţiuni 80
2.4.4. Rambursarea obligaţiunilor de către societatea emitentă 80
2.5. Capitaluri interne şi capitaluri externe 81
2.5.1. Capitalurile proprii 81
2.5.2. Alte capitaluri interne 98
2.5.3. Capitaluri externe 109
2.5.4. Subvenţiile - sursă de finanţare nerambursabilă 125
2.6. Costul capitalurilor proprii şi ale capitalurilor externe 135
2.6.1. Costul capitalurilor proprii 135
2.6.2. Costul capitalurilor externe 137
2.6.3. Criterii de alegere a sursei de finanţare 137
2.7. Fonduri de garantare a creditelor 140
2.7.1. Caracteristicile fondurilor de garantare a creditelor 140
2.7.2. Organizarea şi funcţionarea fondurilor de garantare în România 141
2.7.3. Obiectul de activitate şi criteriile de acordare a garanţiilor 142
2.8. Operaţiuni de finanţare, cofinanţare, refinanţare, garantare şi asigurare efectuate prin Banca de Export Import a României 143
2.8.1. Operaţiuni de finanţare care se acordă prin Eximbank S.A. 144
2.8.2. Operaţiuni de emitere de garanţii pentru companii româneşti şi de contragaranţii în numele şi în contul statului 152
2.8.3. Operaţiuni de asigurări realizate prin EXIMBANK 156
2.9. Exemple de instrumente bancare utilizate de întreprindere 162
2.9.1. Consideraţii generale privind relaţia economisire-creditare 162
2.9.2. Exemple de conturi bancare la dispoziţia întreprinderii 166

Scanned with OKEN Scanner

2.9.3. Exemple de instrumente bancare utilizate de întreprindere 171
2.9.4. Exemple de împrumuturi şi alte instrumente bancare la dispoziţia întreprinderii 177
Concluziile Capitolului II *191*
CAPITOLUL III. DECIZIILE ŞI FLUXURILE FINANCIARE ALE ÎNTREPRINDERII 194
3.1. Actul decizional în cadrul întreprinderii 194
3.2. Tipologia deciziilor în cadrul întreprinderii 196
3.3. Deciziile financiare 199
3.3.1. Deciziile şi politica financiară 199
3.3.2. Deciziile de investiţii 202
3.3.3. Deciziile de finanţare 202
3.4. Fluxurile întreprinderii 204
3.4.1. Fluxurile de trezorerie 204
3.4.2. Rezultatul şi fluxurile patrimoniale 211
3.4.3. Cicluri de operaţiuni financiare 213
Concluziile Capitolului III *218*
CAPITOLUL IV. STRUCTURA FINANCIARĂ A ÎNTREPRINDERII 220
4.1. Structura financiară a întreprinderii 220
4.2. Analiza echilibrului financiar 223
4.2.1. Echilibrul financiar şi economic 223
4.2.2. Modul de calcul al fondului de rulment 224
4.2.3. Analiza mărimii fondului de rulment 227
4.2.4. Factorii de influenţă ai variaţiei fondului de rulment (FR) 230
4.2.5. Nevoia de fond de rulment şi trezoreria netă 233
4.2.6. Solvabilitatea şi lichiditatea entităţii/întreprinderii 235
4.2.7. Rate de lichiditate ale entităţii/întreprinderii 238
4.3. Analiza fluxurilor financiare ale întreprinderii 239
4.3.1. Tabloul de finanţare 240
4.3.2. Tabloul de trezorerie 243
4.4. Analiza soldurilor intermediare de gestiune 249
4.4.1. Marja comercială 250
4.4.2. Producţia exerciţiului 253
4.4.3. Valoarea adăugată 253
4.4.4. Excedentul/Deficitul brut 255

Scanned with OKEN Scanner

4.4.5. Rezultatul din exploatare 257
4.4.6. Rezultatul financiar 258
4.4.7. Rezultatul exercițiului 259
4.4.8. Rezultatul net 259
Concluziile Capitolului IV *259*
CAPITOLUL V. BUGETUL DE VENITURI ŞI CHELTUIELI AL ÎNTREPRINDERII 261
5.1. Considerații generale privind bugetul de venituri şi cheltuieli 261
5.2. Fundamentarea şi structura bugetului de venituri şi cheltuieli 267
5.3. Aprobarea bugetelor de venituri şi cheltuieli 281
5.4. Procedura de efectuare a cheltuielilor până la aprobarea bugetului de venituri şi cheltuieli 282
5.5. Execuția bugetelor de venituri şi cheltuieli 282
5.6. Operațiuni de raportare 283
5.7. Exemple privind întocmirea bugetului de trezorerie 283
Concluziile Capitolului V *321*
CAPITOLUL VI. DIAGNOSTICUL ACTIVITĂŢII ÎNTREPRINDERII 324
6.1. Considerații generale privind diagnosticul activității întreprinderii 324
6.2. Tipuri de diagnostic al activității întreprinderii 325
6.3. Poziția financiară şi performanța întreprinderii. Abordare şi măsurare 328
6.4. Sistemul de indicatori pentru măsurarea poziției financiare şi a performanței întreprinderii 331
6.4.1. Sistemul de rate pentru măsurarea poziției financiare a întreprinderii 331
6.4.2. Sistemul de rate pentru măsurarea performanței financiare a întreprinderii 336
6.5. Analiza poziției financiare a unei întreprinderi cotate la bursă. Studiu de caz 341
6.6. Analiza performanței unei întreprinderi cotate la bursă. Studiu de caz 353
Concluziile Capitolului VI *371*

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII. SISTEMUL DE CONTROL FINANCIAR AL ÎNTREPRINDERII 373
7.1. Controlul, funcţie eficientă a conducerii 374
7.2. Organizarea sistemului de control şi formele de control ale activităţii întreprinderii 376
7.3. Sistemul informaţional - componentă a sistemului de control financiar 380
7.4. Controlul intern managerial şi auditul intern 381
7.4.1. Controlul intern în întreprinderile din ţara noastră 392
7.4.2. Auditul intern în întreprinderile din ţara noastră 393
7.5. Controlul financiar preventiv şi controlul financiar de gestiune 395
7.5.1. Controlul financiar preventiv în întreprinderile din România 396
7.5.2. Controlul financiar de gestiune în întreprinderile din România 397
7.6. Controlul exercitat de comisia de cenzori 401
7.7. Inspecţia economico-financiară efectuată de Ministerul Finanţelor Publice 406
Concluziile Capitolului VII *411*
BIBLIOGRAFIE 413

Scanned with OKEN Scanner

INTRODUCERE

Lucrarea de față, având ca subiect generic *„Finanțele întreprinderii"* abordează problematica în speță atât din punctul de vedere al practicii actuale existente în țara noastră, bazată pe legislația în vigoare, cât și din perspectiva literaturii de specialitate naționale și internaționale.

Lucrarea este concepută ca o contribuție la prezentarea și analiza a două concepte-cheie, care se impun ca imperative ale dezvoltării economice și progresului în condițiile generate de procesul de globalizare, respectiv *gestiunea finanțelor întreprinderii* și *măsurarea efectelor implementării deciziilor în plan financiar*.

În speranța realizării unei lucrări de specialitate în domeniul finanțelor întreprinderii care să stârnească interes pentru cititori, fie aceștia profesori, cercetători, studenți, specialiști în domeniu, cartea pe care o propun este elaborată într-o viziune multidisciplinară, care integrează și coroborează cunoștințele din domeniul finanțelor cu cele din domeniile managementului, contabilității, fiscalității, din sfera bancară și alte zone de interes, incluzând și legăturile necesare între teorie și practică.

Din punct de vedere metodologic, în lucrare am pornit de la abordările teoretice consacrate în literatura de specialitate în domeniul finanțelor, analizei economice, fiscalității, managementului, am continuat cu legislația aplicabilă fiecărei problematici prezentate și am încheiat prin ilustrarea aparatului teoretic analizat sau elaborat de autoare cu exemple practice, în scopul facilitării înțelegerii problematicii și a procedurilor.

Având în vedere interesul și relevanța temei abordate, ca și cerința unei tratări de ansamblu aduse la zi în domeniul *„finanțelor întreprinderii"*, demersul realizat este structurat în șapte capitole, organizate într-o succesiune liniară, logică, așa cum se arată în continuare.

Primul capitol, intitulat *„Întreprinderea: concept, trăsături, tipologie, funcții și obiective"* este dedicat conceptului de

Scanned with OKEN Scanner

întreprindere[1]. Se prezintă conceptul, trăsăturile, modul de clasificare, funcţiile şi obiectivele întreprinderii *ca entitate economică*, respectiv ca sistem economic în cadrul căruia au loc interacţiuni în vederea atingerii unor obiective proprii. Prezentarea începe cu definirea întreprinderii şi descrierea trăsăturilor principale ale acesteia, în funcţie de specificul activităţii economice pe care o desfăşoară, şi se încheie cu abordarea clasificării tipurilor de întreprindere din perspectiva formei de organizare şi a tipului de raportare financiară pe care trebuie să îl întocmească la finele exerciţiului financiar. Sunt incluse şi exemple practice pornind de la realităţile existente, în prezent, în ţara noastră.

Capitolul 2 este axat pe *„Sursele de finanţare ale întreprinderii"*. Problematica surselor de finanţare constituie o temă de bază care este indusă de o serie de factori intrinseci: (a) ciclurile de producţie şi comercializare creează decalaje între plăţile necesare exploatării şi încasările aferente acestora, determinând decalaje de fluxuri şi, în anumite momente, transformându-se în deficite de trezorerie, ceea ce implică sporirea nevoii de resurse financiare; (b) investiţiile, prin cheltuielile pe care le angajează în avans, amplifică nevoia întreprinderii de resurse financiare.

În aceste condiţii, sursele financiare cele mai importante ale entităţii sunt capitalurile proprii şi capitalurile împrumutate.

Firul logic al tematicii capitolului *„Sursele de finanţare ale întreprinderii"* este dat de prezentarea noţiunilor teoretice privind *capitalul social* la înfiinţarea întreprinderilor (inclusiv modalităţile de modificare ale acestuia), continuă cu definirea *acţiunilor şi obligaţiunilor societăţii* (cu detalierea capitalurilor interne şi a capitalurilor externe ale întreprinderilor), expunând în final o sinteză a *fondurilor de garantare a creditelor* existente în România şi a *operaţiunilor* (de finanţare, cofinanţare, refinanţare, garantare şi asigurare) efectuate prin Banca de Export - Import a României EXIMBANK S.A.

O atenţie deosebită este acordată unor aspecte privind capitalurile interne ale unei întreprinderi, precum şi unor aspecte privind

[1]Pe parcursul lucrării se folosesc, în funcţie de context, dar cu aceeaşi accepţiune generală, şi alţi termeni, precum: *entitate*, *organizaţie* sau *societate*.

Scanned with OKEN Scanner

necesitatea apelării la resurse împrumutate de pe piața bancară și piața financiară.

Pe întreg parcursul capitolului sunt prezentate exemple care să faciliteze înțelegerea conceptelor, termenilor, clasificărilor și criteriilor din cadrul tematicii abordate.

Capitolul 3, intitulat *„Deciziile și fluxurile financiare ale întreprinderii"*, are ca obiectiv analiza *actului decizional* și a tipologiei deciziilor în cadrul întreprinderii, fără a avea pretenția epuizării acestei teme. Abordarea acestei tematici pornește de la prezentarea într-o formă logică a tipologiei deciziilor, a deciziilor financiare în cadrul întreprinderii, cu accent pe deciziile de investiții, care asigură dezvoltarea durabilă a acesteia.

La fel de importante au fost considerate *fluxurile financiare*, în a căror prezentare s-au avut în vedere activitățile desfășurate de întreprindere și, de asemenea, ciclul operațiunilor financiare. Astfel, în acest capitol se găsesc detaliate fluxurile de trezorerie pe cele trei categorii de activități (exploatare, investiții și finanțare), precum și rezultatul patrimonial al întreprinderii.

Capitolul 4, *„Structura financiară a întreprinderii"*, este dedicat problematicii structurii financiare a întreprinderii, având în vedere factorii interni și factorii externi, precum și modalitățile de constituire a capitalului.

Demersul științific din cadrul acestui capitol – constituind, în opinia noastră, o temă de cercetare de actualitate - constă în analiza teoretică a diferitelor laturi (coordonate) ale activității financiare: echilibrul financiar, fluxurile financiare și soldurile intermediare de gestiune a întreprinderii, analiza ca atare fiind suplimentată cu exemplificări care să contribuie la înțelegerea și clarificarea aspectelor teoretice implicate (terminologie, definiții și mecanisme financiare).

Pe măsură ce informațiile sunt prezentate, cititorul va descoperi diferența între *tabloul de finanțare* și *tabloul de trezorerie*, precum și utilizarea și utilitatea acestora în activitatea întreprinderii.

Capitolul 5, *„Bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii"*, are ca subiect principal *documentul strategic* consacrat prin denumirea de „Buget de venituri și cheltuieli" al unei întreprinderi, prezentând etapele ce trebuie parcurse în vederea fundamentării, elaborării, aprobării și execuției bugetului de venituri și cheltuieli într-un exercițiu financiar.

Scanned with OKEN Scanner

În cadrul acestui capitol este tratat bugetul de venituri şi cheltuieli al întreprinderii din perspectiva unor consideraţii generale, fiind abordate aspecte specifice importante: fundamentarea şi structura bugetului de venituri şi cheltuieli, modul de aprobare al acestuia, modul de execuţie şi raportare a bugetului de venituri şi cheltuieli. Tratarea subiectului a fost realizată, în principal, prin prisma legislaţiei naţionale în vigoare, fiind incluse şi trimiteri la literatura de specialitate.

Pentru a facilita înţelegerea expunerii, s-au prezentat câteva exemple privind previziunea încasărilor din vânzarea producţiei/serviciilor prestate, previziunea plăţilor aferente cumpărărilor de materii prime, materiale, energie, combustibili, previziunea plăţilor aferente TVA, precum şi previziuni privind cheltuielile de personal, impozitul pe profit, acestea constituind operaţiuni de bază care au loc în activitatea curentă a unei întreprinderi. Toate aceste informaţii previzionale vor facilita elaborarea bugetului trezoreriei întreprinderii pentru un orizont de timp determinat, prin parcurgerea paşilor menţionaţi mai sus, în scopul gestionării eficiente a resurselor financiare de care dispune entitatea/întreprinderea la un moment dat.

De asemenea, este examinată şi situaţia în care o întreprindere investeşte în active corporale specifice obiectului său de activitate, fie cu finanţare proprie integrală, fie cu finanţare din împrumuturi de pe piaţa bancară.

Capitolului 6, *„Diagnosticul activităţii întreprinderii”*, este focalizat pe analiza poziţiei financiare şi a performanţei financiare a unei întreprinderi, într-o abordare teoretică fundamentată pe literatura de specialitate din domeniu.

Diagnosticul activităţii întreprinderii constituie o tematică deosebit de importantă pentru managementul general, care trebuie să ia decizii, să identifice şi să soluţioneze eventualele disfuncţionalităţi care apar pe parcursul activităţii desfăşurate. Instrumentul cu ajutorul căruia se realizează diagnosticul îl constituie analiza economică şi financiară, fără ca acestea două să fie confundate.

În cadrul acestui capitol se prezintă un mecanism formal de poziţionare a unei întreprinderi în contextul concurenţial şi competitiv al pieţei, precum şi sistemul de indicatori utilizaţi de întreprindere în activitatea sa. Abordarea acestui capitol a pornit de la consideraţii

Scanned with OKEN Scanner

generale privind diagnosticul activității întreprinderii, cu prezentarea tipurilor de diagnostic considerate esențiale din punctul nostru de vedere.

În scopul facilitării înțelegerii conceptelor subsumate acestei tematici, capitolul se încheie cu două studii de caz pe modelul unor întreprinderi cu activitate complexă, cotate la bursă. Pe măsură ce cititorul va parcurge tematica prezentată aici, acesta va înțelege mai bine importanța diagnosticului pentru activitatea întreprinderii.

Capitolul 7, intitulat *„Sistemul de control financiar al întreprinderii"*, abordează tematica *sistemului de control* pornind de la cadrul legal național, în vigoare, cu argumentarea necesității fiecărui tip de control, fără a exclude și referiri la literatura de specialitate. Subiectele prezentate sunt integrate într-o abordare sistemică, din perspectiva controlului ca funcție cheie a conducerii, punându-se accentul pe funcționalitatea componentelor sale, pe integrarea acestora, precum și pe conformitatea cu legislația națională în vigoare. Precizăm că practica actuală existentă în întreprinderi a fost atent detaliată, pentru a evita confuzii între termenii utilizați în acest capitol.

Desfășurarea activității economico-financiare se bazează pe o infrastructură informațională și de comunicații care presupune dotări tehnice, aplicații informatice, documente electronice și fluxuri electronice de informații, infrastructură ce constituie o *componentă vitală* a sistemului de control financiar.

Un instrument deosebit de important utilizat de managementul unei întreprinderi îl constituie *sistemul de control intern managerial*: acesta include ansamblul obiectivelor de control existente la nivelul întreprinderii, structurile organizatorice, metodele și procedurile stabilite de conducere în concordanță cu obiectivele întreprinderii și cu reglementările legale, în scopul administrării performante a fondurilor. Sistemul de control intern managerial este implementat de *responsabilii* desemnați de la toate nivelurile organizației și oferă asigurarea că toți cei implicați în activitatea întreprinderii își manifestă responsabilitatea așteptată și cuvenită în realizarea sarcinilor. O componentă importantă a sistemului de control intern managerial o constituie *auditul intern.*

În plus, se arată că, în cadrul întreprinderilor care desfășoară activități economice și al căror patrimoniu aparține integral sau parțial statului sau unităților administrativ-teritoriale (operatori economici),

Scanned with OKEN Scanner

se organizează şi se exercită, în mod obligatoriu, *controlul financiar preventiv* şi *controlul financiar de gestiune*, care, în funcţie de gradul de maturitate al sistemului de control intern managerial, pot fi integrate, sau nu, în acest sistem.

De asemenea, activitatea unei întreprinderi este supusă şi *controalelor externe*, exercitate de diferite instituţii ale statului în scopul evaluării îndeplinirii obligaţiilor întreprinderii către stat.

Aşa cum am precizat încă de la început, lucrarea se adresează unui spectru larg de cititori: profesori, cercetători, studenţi, specialişti în domeniu, sau pur şi simplu cititori, practicieni sau doar interesaţi de problematica tratată.

Autoarea îşi exprimă speranţa că toţi aceştia vor găsi în cuprinsul cărţii informaţia căutată sau deschiderea de orizont necesară pentru explorarea unor subiecte şi soluţii noi.

Totodată, am dori să mulţumim pentru orice sugestie de completare sau de îmbunătăţire venită din partea cititorilor, noi dând toate asigurările că aceasta va fi tratată cu atenţia care se cuvine.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL I. ÎNTREPRINDEREA - CONCEPT, TRĂSĂTURI, TIPOLOGIE, FUNCȚII ȘI OBIECTIVE

În acest capitol se prezintă conceptul, trăsăturile, modul de clasificare, funcțiile și obiectivele întreprinderii văzute ca entitate economică sau ca sistem economic în cadrul căruia au loc interacțiuni în vederea atingerii obiectivelor proprii.

Pe parcursul acestei prezentări vom începe cu definirea întreprinderii și a trăsăturilor principale ale acesteia, în contextul activității economice pe care o desfășoară, după care vom aborda clasificarea tipurilor de întreprinderi din punct de vedere al formei de organizare și din punct de vedere al tipului de raportare financiară pe care acestea trebuie să îl întocmească la finele exercițiului financiar.

Dezvoltarea problematicii continuă cu tratarea funcțiilor și obiectivelor întreprinderii, în scopul aprofundării și înțelegerii acestui sistem economic care este întreprinderea, precum și cu exemple practice privind structura și dinamica actuală a întreprinderilor din țara noastră.

1.1. Conceptul de întreprindere

Întreprinderea desfășoară o activitate economică, fiind astfel atât în poziție de producător cât și în postura de consumator, interacționând cu mediul extern și mediul intern pentru atingerea propriilor obiective.

Realizarea unui proces economic presupune existența unor mijloace pe care inițiatorul acestui proces le folosește în scopul elaborării, producerii obiectului (bunuri, servicii, informații etc.) pe care și l-a propus să-l obțină. Mijloacele necesare realizării unui proces economic se pot afla în patrimoniul subiectului sau, cum este cazul de cele mai multe ori, trebuie constituite pe seama unui flux de transfer.

Mijloacele reprezintă, de regulă, ansamblul resurselor umane, financiare și materiale, privite în corelație cu realizarea obiectivelor. În aceste condiții, conducătorul întreprinderii, împreună cu fiecare

Scanned with OKEN Scanner

dintre persoanele care exercită o funcție de conducere, trebuie să își pună următoarea întrebare: *mijloacele efectiv disponibile permit realizarea obiectivelor fixate*?

Obiectul fluxurilor de transfer îl formează chiar bunurile, serviciile, informațiile pe care le-au produs subiecții activității sociale. Aspectul bănesc al proceselor și fluxurilor a evoluat, iar relațiile financiare care s-au impus ca obiect de studiu distinct, au devenit *știința finanțelor*, componentă a grupului de științe cunoscute sub numele de *științe economice*. Prin urmare, știința finanțelor reprezintă știința constituirii și administrării mijloacelor bănești aflate la dispoziția unei întreprinderi pentru îndeplinirea obiectului său de activitate.

Raporturile întreprinderii cu terții se desfășoară pe bază de contract, iar raporturile cu statul numai în baza prevederilor legilor și reglementărilor existente. În economia românească, întreprinderea apare într-o diversitate de forme: societăți comerciale cu capital privat, societăți comerciale cu capital mixt, societăți comerciale cu capital de stat, precum și sub forma regiilor autonome. Diferența între aceste categorii (Figura 1.1.) este dată numai de *caracterul proprietății*.

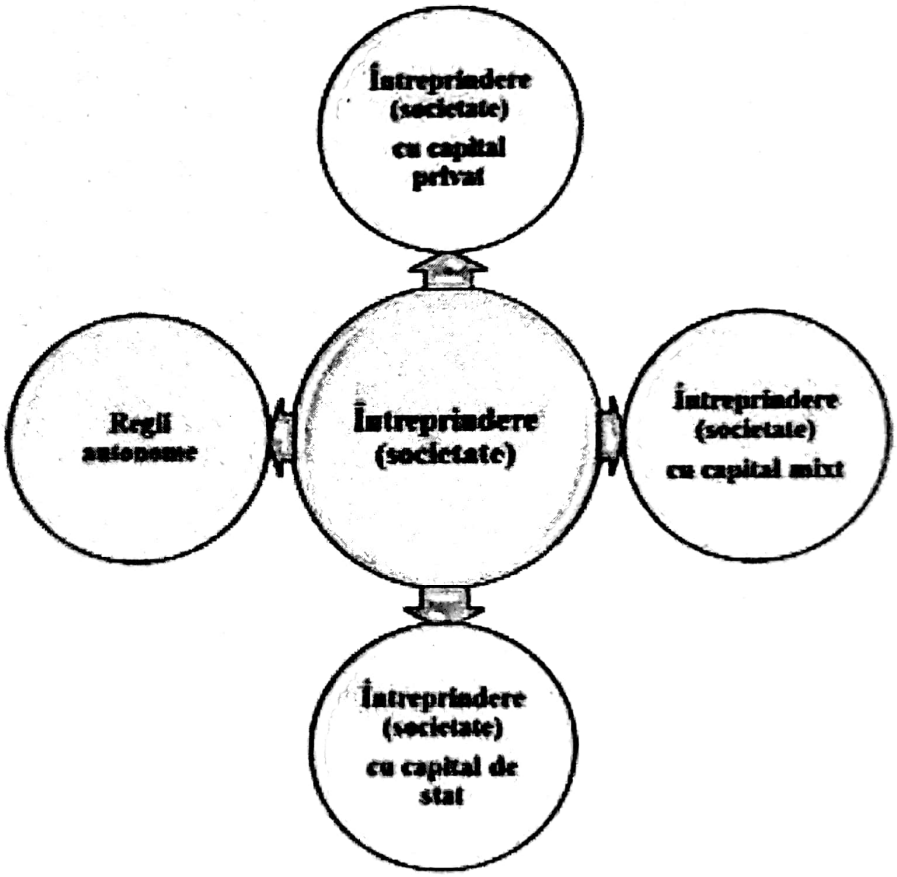

Figura 1.1 - Tipuri de întreprinderi (societăți) după capitalul social

Scanned with OKEN Scanner

Patrimoniul societăţilor comerciale cu capital privat se află în proprietate privată, în timp ce patrimoniul societăţilor comerciale cu capital de stat şi al regiilor autonome sunt proprietatea statului; patrimoniul societăţilor cu capital mixt se află atât în proprietatea statului cât şi în proprietate privată.

Toate formele de întreprinderi (societăţi) funcţionează la fel în privinţa organizării, raporturilor cu statul cât şi în ceea ce priveşte raporturile cu terţii.

Întreprinderea reprezintă entitatea, societatea, unitatea care desfăşoară activităţi economice în scopul obţinerii de profit, în mediul intern şi extern, în context naţional şi internaţional, în condiţii de concurenţă şi competitivitate.

Important de reţinut, întreprinderea este un sistem ce se caracterizează prin capacitatea de transformare, control şi autoreglare, existând numai dacă produce valoare adăugată.

1.2. Trăsăturile principale ale întreprinderii

Întreprinderea are următoarele trăsături principale: *(a) este o unitate de producţie (tehnico-productivă); (b) este o unitate economică; (c) este o unitate organizatorică şi administrativă; (d) este o unitate socială; (e) este un centru de decizie.*

(a) întreprinderea este o unitate de producţie (tehnico-productivă) caracterizată prin următoarele elemente:

- dispune de logistica necesară desfăşurării activităţii, respectiv de condiţiile materiale şi financiare necesare (clădiri, utilaje, instalaţii, unelte de lucru, mijloace de transport, capital bănesc etc.);
- dispune de forţa de muncă necesară în structura şi la calificarea potrivită obiectului său de activitate;
- are secţii, ateliere, locuri de muncă;
- produce bunuri, lucrări şi servicii;
- produce valoare, care se adaugă celei pe care o încorporează bunurile prelucrate;
- are un sistem propriu de documentare tehnică şi economică etc.

(b) întreprinderea este o unitate economică, deoarece:

- are un program şi o strategie bine determinate;

Scanned with OKEN Scanner

- are o evidenţă proprie, întocmeşte situaţii financiare şi le depune la termen;
- urmăreşte realizarea indicatorilor de economicitate, eficienţă şi eficacitate;
- asigură o anumită modalitate de unire a resurselor materiale, tehnice, financiare pentru a obţine rezultate economice cât mai bune;
- face vărsăminte la bugetul de stat şi alte bugete;
- are relaţii economice cu alte întreprinderi, cu statul, cu unităţile administrativ-teritoriale şi cu propriul său personal.

Aceste elemente sunt prezentate în Figura 1.2.

(c) întreprinderea este o unitate organizatorică şi administrativă deoarece:

- are un sediu şi teritoriu precis stabilite;
- are un colectiv unitar de management (conducere);
- funcţionează pe baza unor reglementări;
- are o structură organizatorică bine definită;
- intră în relaţii cu furnizorii şi cumpărătorii, cu alte instituţii şi organisme.

(d) întreprinderea este o unitate socială determinată de caracteristicile grupului social reprezentat de colectivitatea umană a persoanelor cu calitatea de membru al organizaţiei, angajat în conformitate cu legislaţia muncii, în sens larg, şi definită de următoarele elemente principale:

- grupul social este constituit pentru realizarea unui obiectiv economic;
- grupul este constituit din persoane active, specializate, selecţia persoanelor se face pe criterii de competenţă funcţională, fiind excluse elementele exterioare profesiei;
- grupul are o organizare internă (ierarhie, reţea de comunicare);
- grupul este eterogen, fapt care generează apariţia subgrupurilor.

Pornind de la cele arătate, întreprinderea trebuie să aibă în vedere o serie de elemente atunci când procedează la organizarea grupului social. Cele mai importante aspecte în organizarea grupului sunt:

Scanned with OKEN Scanner

- crearea unui sistem informațional ascendent și descendent, capabil să satisfacă nevoile de conducere ale întreprinderii și de comunicare ale personalului;
- constituirea de grupuri de lucru coerente, motivate și eficace;
- stabilirea de programe de formare a personalului, în scopul perfecționării și integrării prin perspectivele care sunt oferite;
- asigurarea participării personalului la beneficii, la cifra de afaceri, la creșterea productivității și la dialogul social din întreprindere.

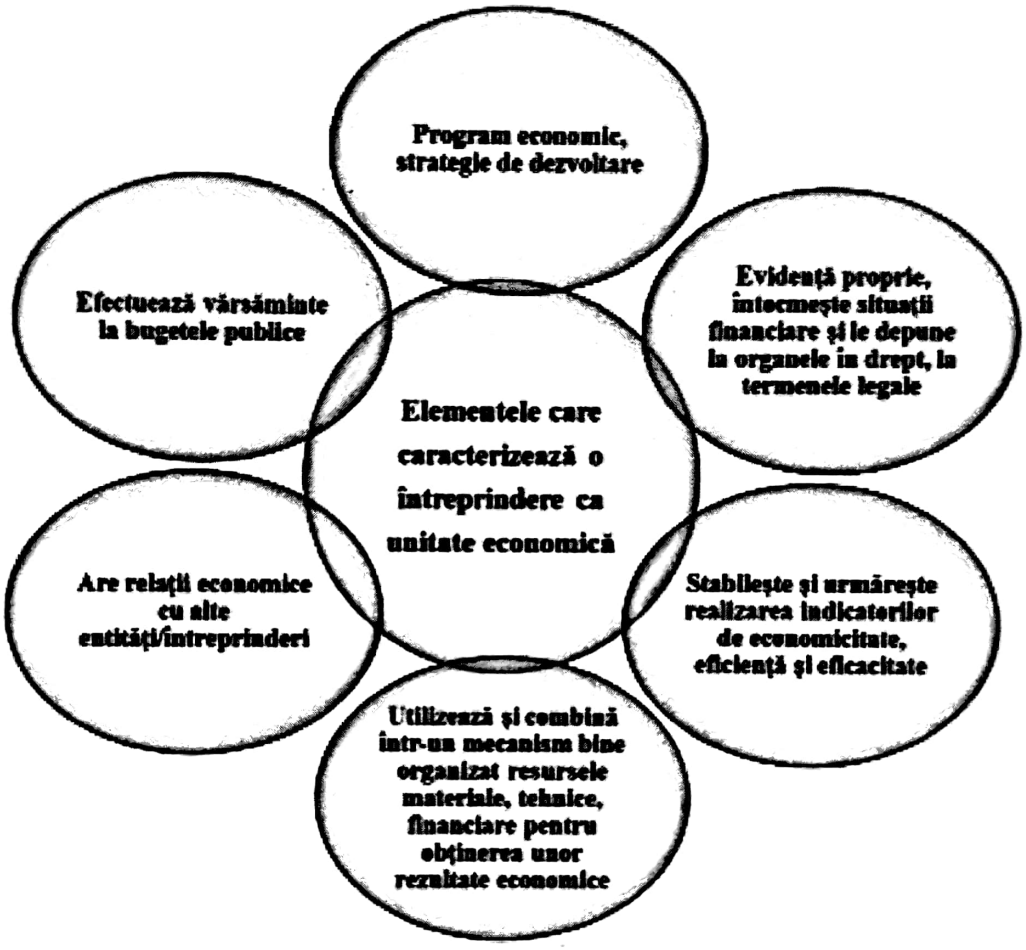

Figura 1.2 - Elementele caracteristice ale unei întreprinderi ca unitate economică

Întreprinderea este un sistem care se caracterizează prin următoarele:

- între elementele întreprinderii există relații care asigură interacțiunea acestora și unitatea sistemului;
- are o frontieră care o delimitează de mediul înconjurător;
- are elemente structurate într-un anumit mod.

Scanned with OKEN Scanner

(e) întreprinderea este un centru de decizie

Întreprinderea adoptă decizii pentru desfășurarea normală a activităților: în acest scop trebuie asigurată o structură organizatorică corespunzătoare, în care fiecare componentă să își cunoască puterea de decizie.

Toate aceste trăsături definesc o întreprindere, cu particularitățile proprii așa cum se prezintă schematic în Figura 1.3.

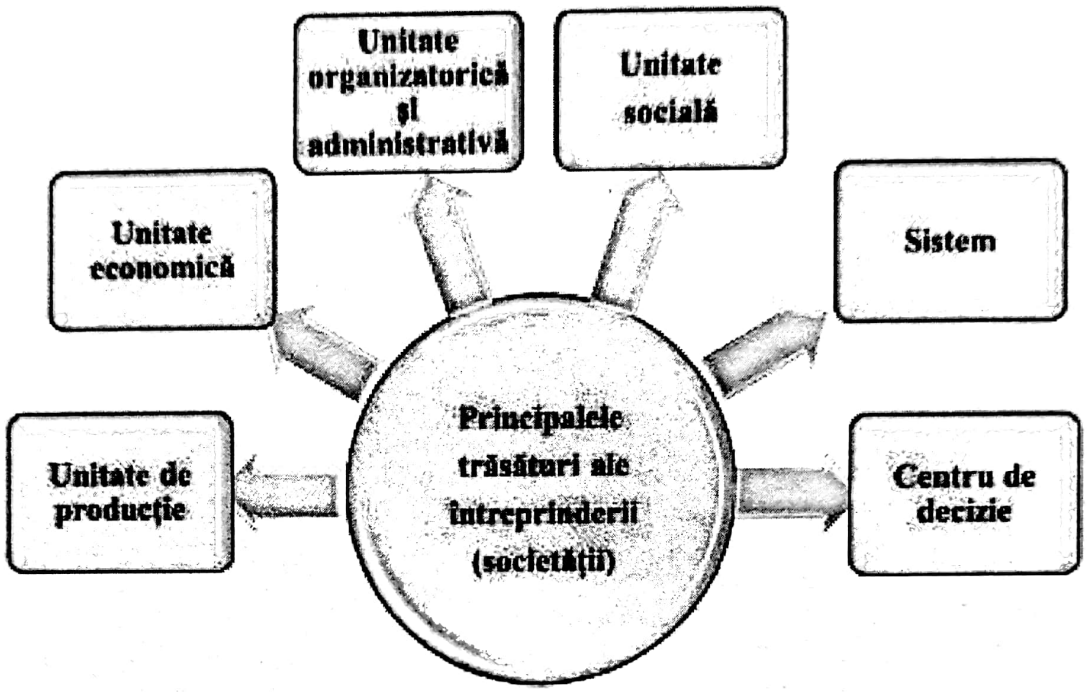

Figura 1.3 - Trăsăturile principale ale întreprinderii

1.3. Clasificarea și caracteristicile întreprinderilor/ societăților

1.3.1. Clasificarea după forma de organizare

După forma de organizare[2], societățile comerciale/întreprinderile se clasifică astfel:

a) societate în nume colectiv
b) societate în comandită simplă
c) societate pe acțiuni
d) societate în comandită pe acțiuni
e) societate cu răspundere limitată

[2]Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

Scanned with OKEN Scanner

f) regie autonomă[3]

g) societate comercială[4]

În fapt, reglementările legale au definit tipurile de societăți comerciale cu caracteristicile asociate, avându-se în vedere o serie de parametri şi indicatori cum ar fi: patrimoniul, capitalul social şi cuantumul acestuia, numărul de salariați, numărul de asociați şi răspunderea acestora, administratorii, contractul şi statutul societății, vărsarea capitalului subscris, aporturile în natură, subscripția publică, fondatorii, acțiunile emise (nominative sau la purtător), auditul şi controlul acestora şi altele.

În Figura 1.4 sunt prezentate schematic tipurile de societăți după forma de organizare.

a) Societatea în nume colectiv

În cadrul acestui tip de societăți comerciale, patrimoniul social se utilizează pentru garantarea obligațiilor aferente întreprinderii, în condițiile răspunderii solidare şi nelimitate a asociaților pentru obligațiile sociale.

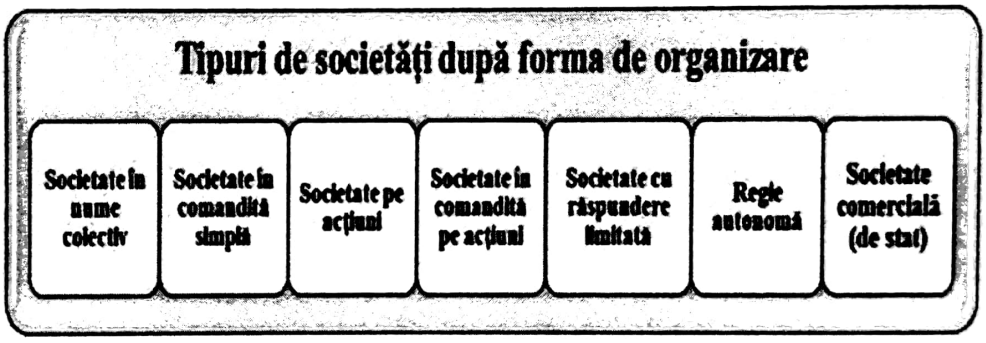

Figura 1.4 - Tipuri de societăți după forma de organizare

De reținut este faptul că, în cazul în care societatea în nume colectiv nu îşi achită obligațiile rezultate din activitatea comercială sau de altă natură, creditorii societății au dreptul legal de a se îndrepta mai întâi împotriva acesteia şi, dacă societatea nu le plătește, se vor putea îndrepta împotriva asociaților pentru recuperarea drepturilor de creanță.

[3]Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome şi societăți comerciale, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 98 din 8 august 1990.

[4]Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru acest tip de societate, reglementările legale stabilesc şi tipul de act de constituire, respectiv contractul de societate. Redăm în continuare principalele elemente ale contractului, concretizate în: (a) forma, denumirea şi sediul social, precum şi sediile secundare; (b) datele de identificare ale asociaţilor, precum şi partea fiecărui asociat la pierderi şi la beneficii; (c) obiectul de activitate, cu nominalizarea domeniului şi a activităţii principale (codificarea CAEN); (d) asociaţii care administrează şi reprezintă societatea şi administratorii neasociaţi.

Tot prin contract se stabilesc puterile care s-au conferit administratorilor şi dacă aceştia urmează să le exercite separat sau împreună. De asemenea, prin contract se stabileşte durata societăţii şi modalitatea de dizolvare şi de lichidare.

Există şi prevederi referitoare la obligativitatea societăţilor în nume colectiv de vărsare integrală a capitalului social la data constituirii capitalului social subscris, precum şi la evaluarea din punct de vedere economic a aporturilor în natură primite.

b) Societatea în comandită simplă

În cadrul acestor societăţi comerciale patrimoniul social se utilizează pentru garantarea obligaţiilor ce revin acestui tip de întreprinderi economice, existând răspunderea solidară şi nelimitată a asociaţilor pentru obligaţiile sociale (în mod similar societăţilor în nume colectiv). Aceasta este o societate cu personalitate juridică şi va avea cel puţin doi asociaţi.

Dacă societatea nu îşi achită obligaţiile rezultate din activitatea comercială sau de altă natură, creditorii societăţii au dreptul legal de a se îndrepta mai întâi împotriva acesteia. Dacă societatea nu le plăteşte, se vor putea îndrepta, pentru recuperarea drepturilor lor de creanţă, împotriva acţionarilor sau asociaţilor comanditari, dar numai până la concurenţa capitalului social subscris.

Şi în cazul societăţii în comandită simplă, reglementările legale stabilesc tipul de act de constituire, respectiv prin contract de societate. Redăm în continuare elementele principale ale contractului: (a) forma, denumirea şi sediul social, precum şi sediile secundare; (b) datele de identificare ale asociaţilor precum şi partea fiecărui asociat la pierderi şi la beneficii; (c) obiectul de activitate, cu nominalizarea domeniului şi a activităţii principale; (d) se nominalizează asociaţii

Scanned with OKEN Scanner

care administrează şi reprezintă societatea, de asemenea şi administratorii neasociaţi.

Tot prin contract se stabilesc puterile ce li s-au conferit asociaţilor şi dacă aceştia urmează să le exercite separat sau împreună. Prin contract se stabileşte, de asemenea, durata societăţii şi modalitatea de dizolvare şi de lichidare.

Există şi o prevedere referitoare la obligativitatea societăţii în comandită simplă de a vărsa integral capitalul social la data constituirii capitalului social subscris, precum şi de a evalua din punct de vedere economic aporturile în natură primite.

Unul sau mai mulţi asociaţi comanditaţi vor primi sarcina de a administra societatea în comandită simplă.

c) Societatea pe acţiuni

În cazul acestor societăţi, reglementările legale stabilesc tipul de act de constituire (respectiv prin contract de societate şi statut; aceste documente pot fi încheiate sub forma unui înscris unic, denumit act constitutiv). Când contractul de societate şi statutul constituie acte distincte, acestea vor cuprinde clauzele ce reglementează organizarea, funcţionarea şi desfăşurarea activităţii societăţii, precum şi datele de identificare ale asociaţilor.

În cadrul societăţilor pe acţiuni, patrimoniul social se utilizează pentru garantarea obligaţiilor ce revin acestui tip de societate, care are personalitate juridică şi va avea cel puţin doi asociaţi, în afară de cazul când reglementările legale stabilesc altfel.

Capitalul social este reprezentat prin *acţiuni emise de societate*, care pot fi nominative sau la purtător (având în vedere modul de transmitere a acestor acţiuni) iar cuantumul nu poate fi mai mic decât o anumită sumă stabilită prin legislaţie, sumă care poate fi modificată, cel mult o dată la doi ani, de către Guvern, astfel încât acest cuantum să reprezinte echivalentul în lei al sumei de 25.000 euro.

Acţiunile nominative pot fi emise în formă materială, pe suport de hârtie sau în formă dematerializată, atunci când acestea se înregistrează în registrul acţionarilor. De asemenea, o societate pe acţiuni este administrată de unul sau mai mulţi administratori, numărul acestora fiind totdeauna impar, iar dacă sunt mai mulţi administratori, aceştia se constituie în Consiliu de Administraţie.

Scanned with OKEN Scanner

O altă caracteristică importantă a acestui tip de societate este aceea că trebuie să aibă trei cenzori şi un supleant, dacă prin actul constitutiv nu se prevede un număr mai mare (numărul cenzorilor trebuie să fie obligatoriu un număr impar). Cenzorii sunt aleşi de Adunarea Generală a Acţionarilor pe o perioadă de trei ani (mandatul se reînnoieşte dacă sunt realeşi).

d) Societatea în comandită pe acţiuni

În cadrul acestor societăţi comerciale, patrimoniul social se utilizează pentru garantarea obligaţiilor ce revin întreprinderii economice, existând răspunderea solidară şi nelimitată a asociaţilor comanditaţi în comandită pe acţiuni pentru obligaţiile sociale.

În cazul în care societatea în comandită pe acţiuni nu îşi achită obligaţiile rezultate din activitatea comercială sau de altă natură, creditorii societăţii au dreptul legal de a se îndrepta mai întâi împotriva acesteia şi, dacă societatea nu le plăteşte, se vor putea îndrepta împotriva asociaţilor pentru recuperarea drepturilor lor de creanţă (asociaţii răspund numai până la concurenţa capitalului social subscris).

Şi în cazul acestor tipuri de societăţi, reglementările legale stabilesc tipul de act de constituire, respectiv prin contract de societate şi statut (aceste documente pot fi încheiate sub forma unui înscris unic, denumit act constitutiv). Capitalul social constă în acţiuni nominative sau la purtător emise de societate şi nu poate să fie mai mic de 90.000 lei. Suma care reprezintă capitalul social poate să fie corectată de Guvern, cel mult o dată la doi ani, până la nivelul sumei de 25.000 euro (echivalentul în lei).

Administratorii din societatea în comandită pe acţiuni pot fi revocaţi de Adunarea Generală a Acţionarilor prin hotărâre luată de majoritatea stabilită pentru adunările extraordinare. Adunarea generală, cu aceeaşi majoritate, poate alege altă persoană în locul administratorului revocat.

e) Societatea cu răspundere limitată

În cadrul acestor societăţi comerciale, patrimoniul social se utilizează pentru garantarea obligaţiilor ce revin societăţii, răspunderea limitată referindu-se la obligaţiile de plată ale asociaţilor, până la concurenţa capitalului social subscris.

Scanned with OKEN Scanner

Reglementările legale stabilesc tipul de act de constituire, respectiv prin contract de societate şi statut. Acestea pot fi încheiate sub forma unui înscris unic, denumit act constitutiv, dar, spre deosebire de celelalte tipuri de societăţi comerciale, cele cu răspundere limitată se pot constitui şi prin actul de voinţă al unei singure persoane, caz în care, ca act constitutiv, se întocmeşte numai statutul.

În societatea cu răspundere limitată, numărul asociaţilor nu poate fi mai mare de 50, iar capitalul social nu poate fi mai mic de 200 lei. Acesta se divide în părţi sociale egale care nu pot fi mai mici de 10 lei. Capitalul social al unei astfel de societăţi este obligatoriu să fie vărsat integral la data constituirii.

Prevederea referitoare la evaluarea aporturilor în natură, prezentată la societatea în nume colectiv, este valabilă şi în cazul societăţii cu răspundere limitată.

Indiferent de forma juridică de organizare, capitalul necesar se procură prin libera asociere a deţinătorilor de disponibilităţi băneşti sau de elemente materiale apte de a fi utilizate.

f) Regia autonomă[5]

Este o societate de tip persoană juridică şi funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară, iar prin actul de înfiinţare al regiei autonome se stabilesc: obiectul de activitate, patrimoniul, denumirea şi sediul principal.

Regia autonomă este proprietara bunurilor din patrimoniul propriu; în exercitarea dreptului său de proprietate, foloseşte şi dispune, în mod autonom, de bunurile din patrimoniu sau de uzufructul acestora, după caz, în vederea realizării scopului pentru care a fost constituită, iar pentru acoperirea eventualelor deficite poate beneficia de subvenţii de la bugetul de stat sau de la bugetele locale ori poate contracta credite bancare.

Subvenţiile pe care le primesc regiile autonome sunt administrate de Guvern sau de organele administraţiei publice locale, după caz, în limitele fondurilor prevăzute în bugetele acestora şi pot fi utilizate numai potrivit scopurilor pentru care au fost acordate.

---

[5]Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităţilor economice de stat ca regii autonome şi societăţi comerciale, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 98 din 8 august 1990.

Scanned with OKEN Scanner

g) Societatea comercială[6]

Societăţile comerciale de stat, cu excepţia celor care s-au constituit ca regii autonome, au fost organizate sub formă de societăţi cu răspundere limitată şi societăţi comerciale pe acţiuni sau conform condiţiilor prevăzute de lege.

Societăţile de interes republican se organizează ca societăţi comerciale prin hotărâre a Guvernului, iar cele de interes local prin decizia organului administraţiei publice locale.

La fel ca la societăţile comerciale prezentate anterior şi la această categorie de societate, prin actul de înfiinţare, se aprobă statutul societăţii comerciale (care va stabili forma juridică, obiectul de activitate, denumirea şi sediul principal al societăţii, capitalul social subscris, structura şi modalitatea de constituire a acestuia, modalitatea de preluare a activului şi pasivului unităţii economice de stat care se constituie în societate comercială). În baza actului de înfiinţare, societatea comercială se înscrie în Registrul Comerţului, iar actul de înfiinţare se publică în Monitorul Oficial al României.

1.3.2. Clasificarea după criteriile de mărime

În funcţie de criteriile de mărime şi în conformitate cu prevederile actelor normative, întreprinderile (societăţile) se grupează în următoarele categorii, după cum se prezintă în Figura 1.5.

Fiecare dintre societăţile clasificate în secţiunea 1.3.1., respectiv după forma de organizare, se încadrează într-una din categoriile de mai sus, în funcţie de criteriile de mărime. Aceste criterii au fost stabilite din necesităţi de raportare financiară.

Ca urmare, criteriile de mărime definite în legislaţia în vigoare sunt în număr de trei, respectiv:

- valoarea activelor totale (AT) înscrisă în bilanţ;
- valoarea cifrei nete de afaceri ($CA_{netă}$) înscrisă în contul de profit şi pierdere;
- numărul mediu de angajaţi/salariaţi (NS_{mediu}) din cadrul întreprinderii, în anul pentru care se face raportarea.

[6]Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

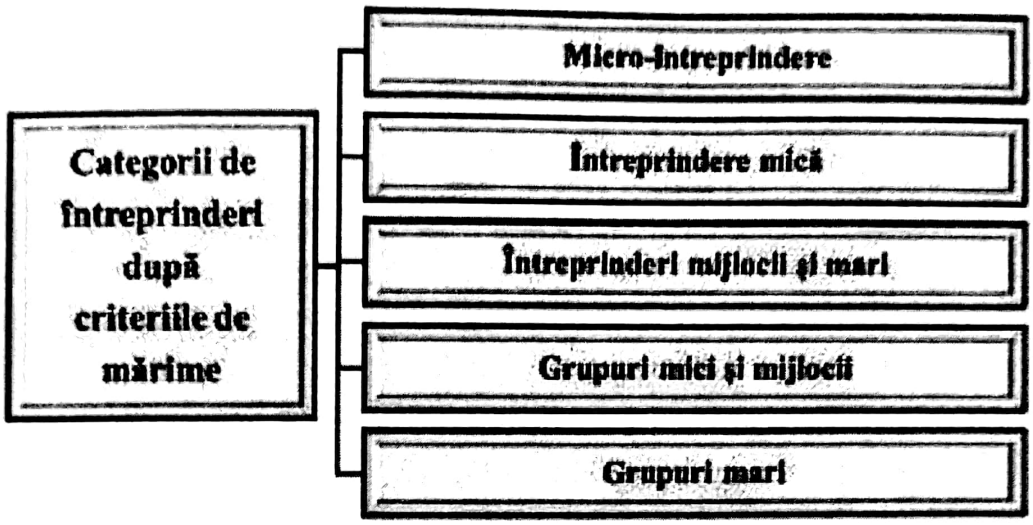

Figura 1.5 - Tipuri de societăți după criteriile de mărime

a) Astfel, pentru ca o societate să se încadreze *în prima categorie* (vezi Figura 1.6), adică să fie clasificată drept *micro-întreprindere*, trebuie să respecte / *să nu depășească* limitele a două din cele trei criterii definite de cadrul normativ, respectiv:

- AT $\leq$ 350.000 Euro,
- CA $_{\text{netă}} \leq$ 700.000 Euro,
- NS $_{\text{mediu}} \leq$ 10.

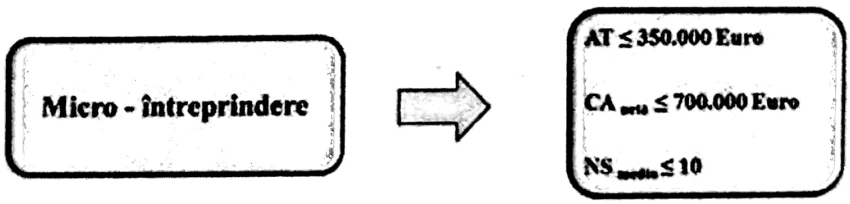

Figura 1.6 - Criterii de mărime pentru micro-întreprinderi

b) În cea de *a doua categorie* denumită *întreprindere mică* (vezi Figura 1.7) se încadrează o societate sau o întreprindere care nu face parte din prima categorie și care trebuie să respecte / *să nu depășească* limitele a două din cele trei criterii definite de cadrul normativ, respectiv:

- AT $\leq$ 4.000.000 Euro,
- CA $_{\text{netă}} \leq$ 8.000.000 Euro,
- NS $_{\text{mediu}} \leq$ 50.

Scanned with OKEN Scanner

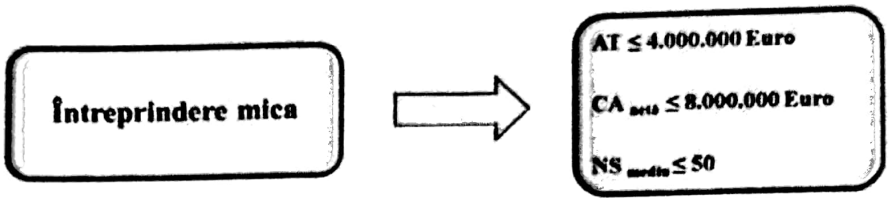

Figura 1.7 - Criterii de mărime pentru entități mici

c) În cea de *a treia categorie* (vezi Figura 1.8) denumită *întreprindere mijlocie și întreprindere mare* se încadrează o societate sau întreprindere care *depășește* limitele a două din cele trei criterii definite de cadrul normativ, respectiv:

- AT ≥ 4.000.000 Euro
- CA $_{\text{netă}}$ ≥ 8.000.000 Euro
- NS $_{\text{mediu}}$ ≥ 50.

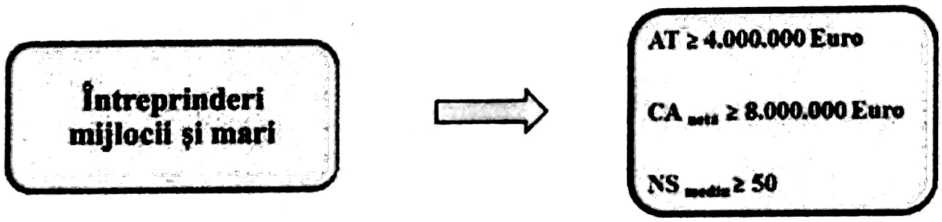

Figura 1.8 - Criterii de mărime pentru întreprinderi mijlocii și mari

d) În cea de *a patra categorie* (vezi Figura 1.9) denumită *grup mic și mijlociu* se încadrează o societate/întreprindere/entitate care *nu depășește*, în urma consolidării, limitele a două din cele trei criterii definite de cadrul normativ, respectiv:

- AT ≤ 24.000.000 Euro
- CA $_{\text{netă}}$ ≤ 48.000.000 Euro
- NS $_{\text{mediu}}$ ≤ 250.

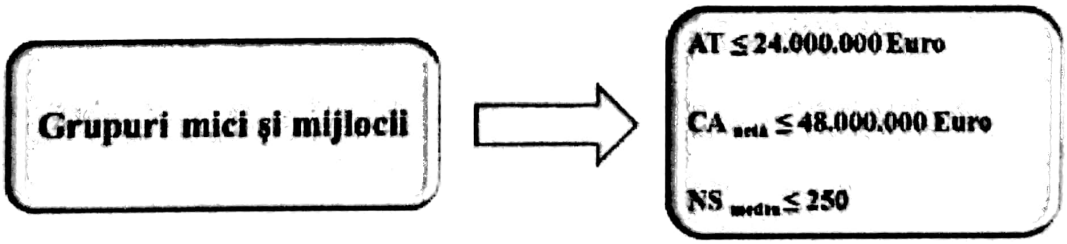

Figura 1.9 - Criterii de mărime pentru grupuri mici și mijlocii

Scanned with OKEN Scanner

În această categorie de grupuri mici şi mijlocii sunt cuprinse societăţile-mamă şi filialele acestora ale căror situaţii financiare consolidate la finele anului financiar nu depăşesc criteriile de mărime de mai sus.

e) În cea de *a cincea categorie* (vezi Figura 1.10) denumită *grup mare* (societate-mamă şi filialele acesteia) se încadrează o societate sau întreprindere care *depăşeşte*, în urma consolidării, limitele a două din cele trei criterii definite de cadrul normativ, respectiv:

- AT ≥ 24.000.000 Euro
- CA $_{netă}$ ≥ 48.000.000 Euro
- NS $_{mediu}$ ≥ 250

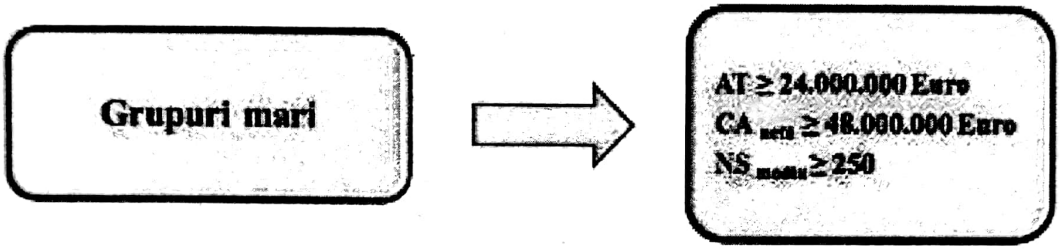

Figura 1.10 - Criterii de mărime pentru grupuri mari

1.4. Activităţi economice desfăşurate prin liberă iniţiativă de persoanele fizice

Persoanele fizice având calitatea de cetăţeni români sau cetăţeni ai altor state membre ale Uniunii Europene sau din Spaţiul Economic European pot să desfăşoare activităţi economice în România conform legislaţiei în vigoare[7].

Activităţile economice prin liberă iniţiativă desfăşurate de persoanele fizice trebuie să fie înregistrate la Oficiul Naţional al Registrului Comerţului şi îmbracă următoarele forme: în calitate de persoane fizice autorizate (PFA), în calitate de întreprindere individuală (ÎI) şi în calitate de întreprindere familială (ÎF) – vezi Figura 1.11.

[7]Ordonanţa de urgenţă nr. 44/2008 a Guvernului privind desfăşurarea activităţilor economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale şi întreprinderile familiale, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 328 din 25 aprilie 2008.

Scanned with OKEN Scanner

Persoanele fizice autorizate (PFA) care desfăşoară activităţi economice individual şi independent pot să aibă relaţii/colaborări de afaceri cu alte persoane juridice şi/sau persoane fizice care prestează activităţi economice (alte PFA, ÎI, ÎF).

De asemenea, un PFA poate să aibă şi calitate de angajator, respectiv poate să angajeze persoane/salariaţi cu contract de muncă încheiat conform reglementărilor legale şi înregistrat la Inspectoratul Teritorial de Muncă.

Întreprinderea individuală (ÎI) care desfăşoară activităţi economice poate să aibă relaţii/colaborări de afaceri cu alte persoane juridice şi/sau persoane fizice care prestează activităţi economice (alte PFA, ÎI, ÎF). Şi în cazul acestei forme de organizare, întreprinderea individuală poate să aibă şi calitatea de angajator, respectiv poate să angajeze persoane/salariaţi cu contract de muncă încheiat conform reglementărilor legale şi înregistrat la Inspectoratul Teritorial de Muncă.

Întreprinderea familială (ÎF) se înfiinţează de membrii unei familii printr-un acord de constituire, încheiat în formă scrisă, ca o condiţie de validitate. În acest acord de constituire se înscrie numele şi prenumele membrilor, data întocmirii, participarea fiecărui membru la întreprindere, condiţiile participării, cotele procentuale în care se vor împărţi veniturile nete, raporturile dintre membri şi condiţiile de retragere, sub sancţiunea nulităţii absolute.

Întreprinderea familială este constituită din doi sau mai mulţi membri ai unei familii care pot fi simultan PFA sau titulari ai unor întreprinderi individuale (ÎI). Întreprinderea familială nu poate să aibă calitatea de angajator, ca urmare nu poate avea salariaţi, însă membrii întreprinderii familiale (ÎF) pot să aibă şi calitatea de salariaţi în cadrul altui angajator.

Membrii întreprinderii familiale încheie un acord de constituire, în formă scrisă, în vederea stabilirii cotelor de participare şi a modului de repartizare a veniturilor obţinute după achitarea impozitelor şi taxelor legale. Aceştia răspund în mod solidar şi indivizibil pentru datoriile contractate.

Această categorie de entităţi care pot desfăşura activităţi economice, în mod legal constituite, se deosebesc de celelalte categorii prezentate anterior prin faptul că desfăşoară activităţi la nivel micro, individual, familial şi nu sunt obligate, prin lege, să organizeze

Scanned with OKEN Scanner

şi să conducă o contabilitate în partidă dublă, ci sunt obligate să ţină o contabilitate în partidă simplă (fără balanţă de verificare şi situaţii financiare). Prin prisma tematicii lucrării noastre, gestiunea finanţelor acestor tipuri de entităţi este la fel de importantă ca şi gestiunea societăţilor reglementate de legea societăţilor comerciale.

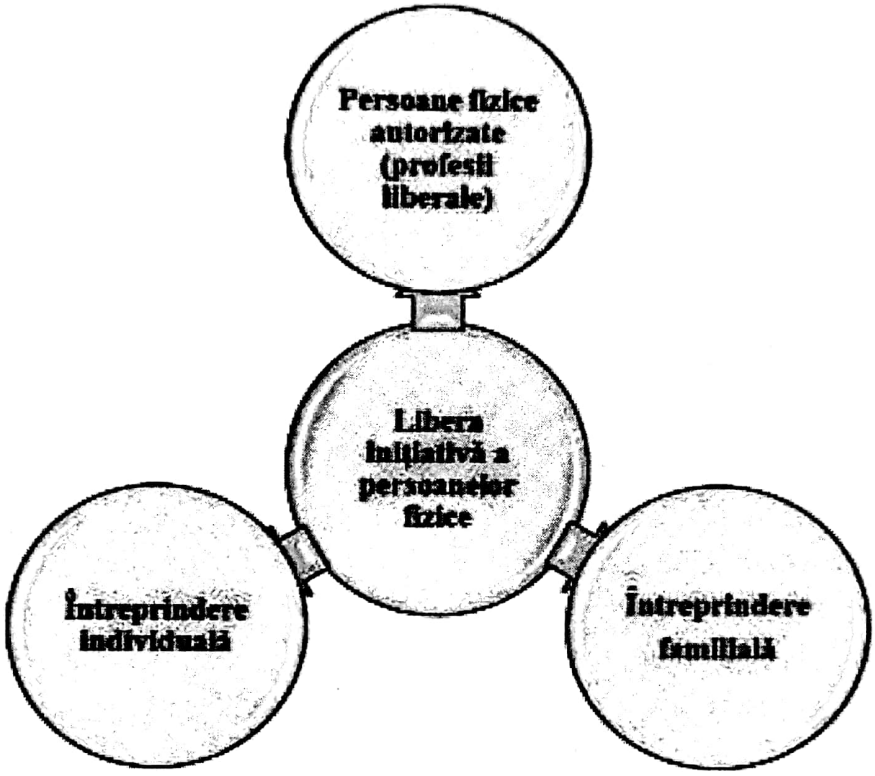

Figura 1.11 - Categorii privind libera iniţiativă a persoanelor fizice
Sursa: Elaborare pe baza OUG nr. 44/2008

Vom observa că, pentru o imagine de ansamblu a componentelor şi structurii economiei naţionale, societăţile sau întreprinderile (publice, private, mixte, persoane juridice, persoane fizice care desfăşoară activităţi economice) care se pot constitui conform cadrului legislativ în vigoare pot fi prezentate pe regiuni de dezvoltare, în structură şi dinamică, pe baza datelor existente la Oficiul Naţional al Registrului Comerţului din cadrul Ministerului Justiţiei. Exemple practice privind structura şi dinamica societăţilor/ întreprinderilor/ entităţilor din România sunt prezentate în cadrul secţiunii 1.7.

Scanned with OKEN Scanner

1.5. Funcțiile operaționale și funcțiile suport ale întreprinderii

Orice întreprindere, ca sistem de producție, interacționează cu mediul său ambiant intern și extern, prin intermediul unor acțiuni omogene care definesc funcțiile sistemului productiv.

Prin *funcție a întreprinderii* se înțelege un ansamblu de activități omogene și/sau complementare, vizând realizarea unor obiective precis stabilite.

Această noțiune a fost definită pentru prima dată de H. Fayol care delimitează pentru o întreprindere șase funcții: *tehnică, comercială, financiară, contabilă, de securitate* și *administrativă*.

Conceptul de funcție a evoluat, fiind influențat, în principal, de doi factori:

- *factorul tehnic,* care constituie factorul de bază, determinant al structurii și complexității activității unităților economice;
- *factorul social-economic,* sub condiționările și influența căruia activează întreprinderea.

În contextul economico-social actual, se apreciază existența următoarelor funcții: de *cercetare-dezvoltare*, de *producție*, *comercială, financiar-contabilă* și de *personal.*

Într-o formă schematizată, funcțiile întreprinderii sunt prezentate în Figura 1.12.

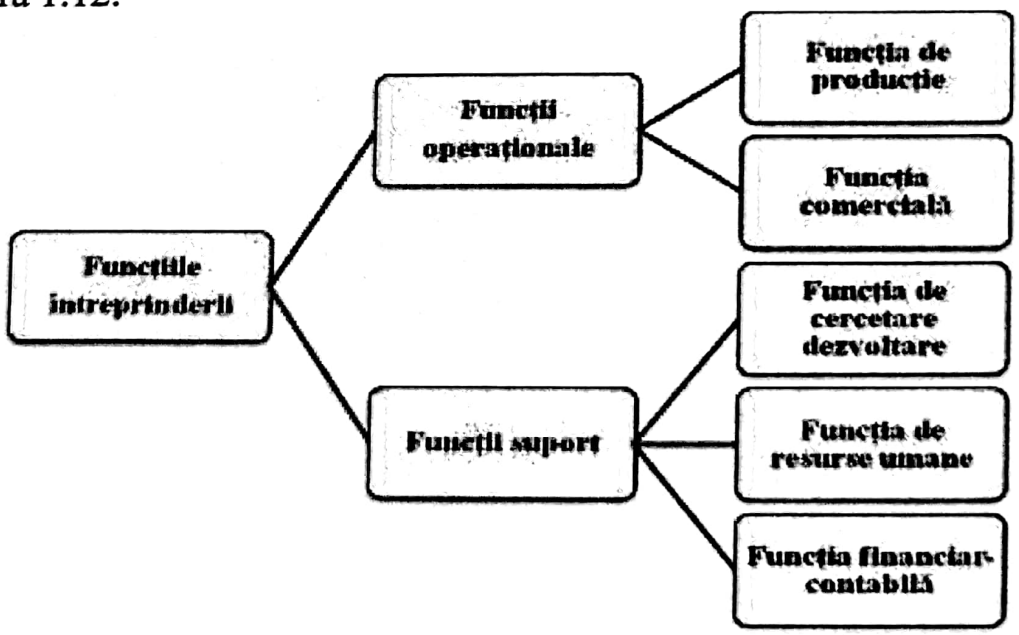

Figura 1.12 - Funcțiile întreprinderii

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

1.5.1. Funcţiile operaţionale ale întreprinderii

Funcţiile operaţionale se referă la activităţile concrete, materializate prin fluxuri fizice. Aici vom încadra funcţia de producţie şi funcţia comercială.

a) Funcţia de producţie

Dacă funcţia de cercetare-dezvoltare permite o asumare conştientă a anumitor obiective (strategii de dezvoltare), cea care le concretizează este funcţia de producţie. Deci, scopul acesteia constă în realizarea obiectivelor din domeniul fabricării produselor, al producerii bunurilor şi al prestării serviciilor, prin activităţi de bază, auxiliare şi de deservire.

Realizarea obiectivelor acestei funcţii presupune următoarele activităţi: fabricaţia sau producţia de bază de bunuri şi servicii; producţia auxiliară, care ajută la realizarea producţiei de bază; repararea şi întreţinerea echipamentelor, utilajelor, instalaţiilor; asigurarea calităţii activităţilor.

b) Funcţia comercială

Funcţia comercială este definită prin acţiunile ce caracterizează relaţiile întreprinderilor cu mediul ambiant din punctul de vedere al pieţei (al cererii), ca şi cu piaţa de asigurare a resurselor de natură materială.

Prin urmare, această funcţie cuprinde o serie de grupe de activităţi: marketing, asigurarea resurselor de natură materială, asigurarea desfacerii produselor şi serviciilor. În condiţiile economiei de piaţă funcţia comercială devine foarte importantă, dacă avem în vedere cel puţin relaţiile de piaţă ce se stabilesc într-un mediu din ce în ce mai complex şi globalizat.

1.5.2. Funcţiile suport ale întreprinderii

Funcţiile suport, se pot defini ca *„ansamblul sarcinilor necesare pentru obţinerea, conservarea şi dezvoltarea resurselor de orice natură de care depind conceperea şi conducerea operaţiilor productive şi comerciale ale întreprinderii”*[8].

---

[8]Desreumaux A., *Introducere în gestiunea întreprinderilor*, Editura Armand Colin, Paris, 1992.

Deci funcţiile suport au ca obiectiv valorificarea diferitelor resurse ale întreprinderii:

- resursele tehnice, de către *funcţia de cercetare şi dezvoltare;*
- resursele umane, de către *funcţia de gestiune a resurselor umane;*
- resursele financiare, de către *funcţia financiară.*

Vom studia în această ordine, cele trei funcţii operaţionale, vom încerca să redăm o idee precisă asupra rolurilor fiecăreia dintre ele şi asupra evoluţiei pe care o cunosc astăzi întreprinderile din domeniile studiate. Vom completa analiza cu elemente privind caracterizarea fiecărei funcţii şi cu puncte de reper pentru diagnosticele funcţionale.

a) Funcţia de cercetare şi dezvoltare

Această funcţie se va evidenţia prin existenţa *unităţii inovaţionale*, ca trăsătură de bază a unei întreprinderi. În general este reprezentată de ansamblul metodelor şi tehnicilor ce definesc acţiunile care au drept scop obţinerea de noi idei şi de valorificare a acestora.

Funcţia de cercetare şi dezvoltare se manifestă în diferite domenii de activitate, cum ar fi: tehnic, organizatoric, motivaţional etc. O caracteristică esenţială a acestei funcţii, mai ales în ceea ce priveşte competitivitatea întreprinderii, constă în caracterul previzional pe care trebuie să-l aibă. Altfel spus, nu este suficient să creezi idei, fiind necesar să şi prevezi momentul când se impune să fie valorificate acestea, ca şi modalităţile de valorificare. Activitatea de cercetare şi dezvoltare nu trebuie să devină un scop în sine, ci trebuie să se subordoneze realizării obiectivelor întreprinderii. De asemenea, existenţa unei activităţi de cercetare-dezvoltare competitive nu presupune numai existenţa unor grupuri de lucru tehnico-organizatorice foarte bune, ci şi existenţa unei stări motivaţionale pentru inovaţie.

La nivelul unui sistem de producţie această funcţie se materializează în:

- *introducerea progresului tehnic,* atât în cea ce priveşte tehnologia, cât şi produsele;
- *realizarea activităţilor de dezvoltare* şi de *modernizare* - obiectivele principale vizând realizarea de noi capacităţi de producţie sau modernizarea celor existente (retehnologizări).

Scanned with OKEN Scanner

Aplicarea rezultatelor acestor activităţi se realizează sub forma unor investiţii şi construcţii.

- *identificarea şi implementarea unor noi metode de gestiune a producţiei resurselor economice.* Acest segment de activitate este foarte important deoarece solicită eforturi financiare reduse, are efecte substanţiale, dar foarte dificil de implementat, având în vedere, mai ales, influenţele indirecte care se manifestă.
- *identificarea unor direcţii de dezvoltare strategică*, având ca scop definirea direcţiilor de acţiune viitoare, într-un mediu în continuă schimbare şi transformare.

b) Funcţia de resurse umane

Este definită prin ansamblul activităţilor ce au drept scop asigurarea, formarea şi integrarea personalului necesar unei întreprinderi.

Evoluţia acestei funcţii a marcat o trecere de la aspecte cantitative la cerinţe de ordin calitativ, definite prin ceea ce se numeşte *gestiune a resurselor umane*, în care problemele de motivaţie deţin un rol preponderent.

Funcţia de resurse umane dintr-o întreprindere are rolul de a trata şi stăpâni problemele umane şi sociale la diferitele niveluri la care apar. Rolul conducerii generale este fundamental pentru luarea în calcul a resurselor umane în procesele decizionale ale întreprinderii, ca şi pentru plasarea încadrării personalului în procesul de ameliorare a gestionării resurselor umane şi a climatului social.

Activităţile managementului resurselor umane pot fi grupate în următoarele categorii:

- *planificarea resurselor umane*: este vorba de activităţile care vor permite întreprinderii să prevadă şi să planifice nevoile sale de personal, să le exprime cantitativ (câte persoane) şi calitativ (potrivit unor criterii de vârstă, de experienţă, de calificare), pe termen scurt, mediu şi lung. Sunt deci incluse în această categorie atât analize ale posturilor şi funcţiilor, cât şi elaborarea bugetelor previzionale.
- *activităţile legate de recrutarea resurselor umane*: în cadrul planificării şi potrivit bugetului disponibil sau în funcţie de cererile exprimate de compartimentele operaţionale,

Scanned with OKEN Scanner

managementul resurselor umane procedează la activități de recrutare și de integrare de personal.

- *activitățile legate de evaluarea și remunerarea personalului*: aici sunt cuprinse activitățile ce permit măsurarea aportului angajaților la realizarea obiectivelor întreprinderii, determinarea valorii acestora și stabilirea compensațiilor materiale și nemateriale pe care salariații le vor primi de la întreprindere.

Dacă toate activitățile de management al resurselor umane sunt importante, cele legate de evaluarea persoanelor și remunerarea lor sunt determinante, deoarece acestea pot fi generatoare de conflicte grave cu salariații.

În categoria activităților legate de dezvoltarea potențialului uman se încadrează și activitățile puse în practică de întreprindere cu titlu de *formare*. În categoria activităților legate de climat și activități sociale sunt cuprinse acțiunile desfășurate în termeni de comunicare internă, de informare a personalului și de măsurare a climatului social. Astfel de acțiuni vizează stabilirea unui nivel suficient de satisfacție și de integrare a salariaților pentru a garanta stabilitatea și coeziunea necesare funcționării întreprinderii. Punerea lor în practică depinde, însă, de ierarhia operațională și de cooperarea existentă cu managementul resurselor umane.

c) Funcția financiar-contabilă

1. ***Funcția financiar-contabilă*** are ca obiectiv evaluarea și înregistrarea eforturilor necesare desfășurării activității în întreprindere, ca și a efectelor rezultate, precum și alegerea și folosirea mijloacelor financiare necesare.

Conținutul acestei funcții este definit prin două grupe mari de activități:

- *activități de natură contabilă*: au drept scop evaluarea și înregistrarea eforturilor, precum și a rezultatelor întreprinderii;
- *activități de natură financiară:* încorporează sarcinile activității financiare ce trebuie să acopere, în principal, următoarele cerințe: (a) informarea completă și corectă a conducerii; (b) observarea în timp util a tendințelor noi în derularea fenomenelor și pregătirea deciziilor previzionate a

Scanned with OKEN Scanner

avea succes în viitor; (c) condiţii optime pentru apărarea şi consolidarea patrimoniului şi independenţei întreprinderii.

2. *Funcţia financiară* are ca obiectiv aplicarea unui sistem de metode şi tehnici de management financiar care să determine creşterea valorii întreprinderii, creşterea valorii de piaţă a acţiunilor, respectiv asigurarea independenţei financiare şi a rentabilităţii .

Funcţia financiară[9] este guvernată de *obiectivele* stabilite prin politica generală a întreprinderii, fiind adesea asimilată cu conducerea generală a întreprinderii, care îşi asumă cea mai mare parte din politica financiară şi va lua cele mai multe decizii de natură financiară. Deşi principalele decizii care definesc politica financiară a întreprinderii (deciziile de investiţii, deciziile de finanţare, deciziile de repartizare a profitului) aparţin conducerii, modalităţile de execuţie revin, în totalitate, funcţiei financiare. Din acest motiv, funcţia financiară nu este delegată niciodată în întregime, ci executarea ei rămâne într-o strânsă dependenţă de conducerea generală.

Funcţia financiară cuprinde :

- previziune şi prognoză financiară (întocmirea studiilor şi bugetelor pe termen scurt şi mediu);
- organizarea şi exercitarea controlului financiar preventiv propriu;
- execuţie financiară (întocmirea documentaţiilor necesare constituirii şi creşterii capitalului social, calcularea şi repartizarea profitului, întocmirea documentaţiei pentru obţinerea de credite, fundamentarea preţurilor şi tarifelor, gestionarea instrumentelor creditului comercial, finanţarea investiţiilor etc.);
- analiză financiară (întocmirea de studii şi analize privind potenţialul financiar al întreprinderii, eficienţa utilizării resurselor financiare, indicatorii financiari);
- coordonare financiară (stabilirea - pentru unităţile componente subordonate şi filiale - a indicatorilor financiari, a strategiei şi tacticii financiare comune).

Schematic, structura funcţiei financiare a întreprinderii se prezintă în Figura 1.13. Finanţele întreprinderilor sunt strâns legate de cadrul

[9]Vintilă G., *Gestiunea financiară a întreprinderii,* Editura Didactică şi Pedagogică. Ediţia a-II-a Bucureşti, 2000, pag. 25.

Scanned with OKEN Scanner

juridic în care se înscriu relaţiile de putere, iar funcţia financiară are anumite roluri şi anume: operaţional, funcţional şi politic.

Rolul operaţional implică luarea unor decizii, în special de colectare a capitalurilor, şi cuprinde activităţi cu efecte directe asupra resurselor financiare (emiterea de acţiuni şi obligaţiuni, contractarea de credite şi rambursarea lor, operaţiuni de încasări şi plăţi, gestionarea trezoreriei, relaţiile cu organismele financiare etc.).

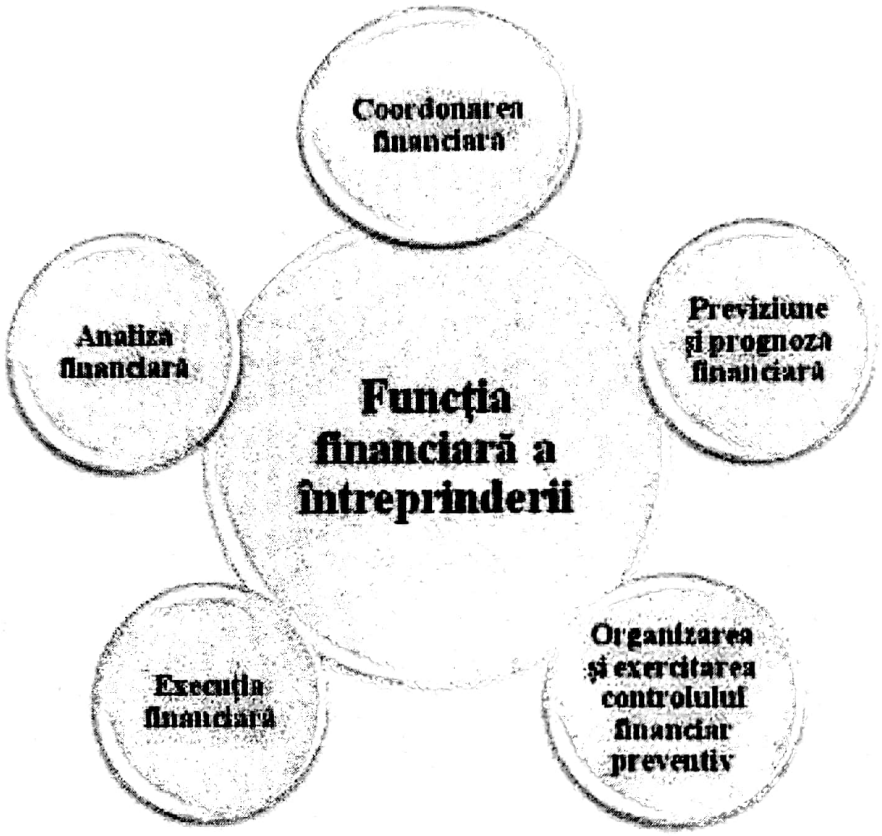

Figura 1.13 - Funcţia financiară a întreprinderii

Rolul funcţional specific financiar cuprinde activităţi cu efecte indirecte asupra capitalului, care au un rol hotărâtor în conducerea generală a întreprinderii, alături de alte domenii funcţionale complementare: contabilitate financiară şi de gestiune, controlul financiar, informatica de gestiune.

Rolul politic constă în încadrarea influenţelor externe (sociale, economice, financiare, fiscale şi politice) în contextul operaţional al întreprinderii.

Această delimitare a categoriilor de activităţi (cu efecte directe sau indirecte asupra capitalului) impune existenţa unor resorturi financiare

Scanned with OKEN Scanner

distincte (previziune financiară, decontări, salarizare, casierie, preţuri şi tarife, analiză economico - financiară, control financiar intern, control financiar preventiv). Structurarea acestora sub formă de compartimente specializate se poate realiza în întreprinderile mai mari, unde se justifică existenţa lor sub aspectul eficienţei.

Organizarea întreprinderilor trebuie concepută astfel încât să exprime particularităţile funcţiei financiare şi să pună în valoare rolul finanţelor în satisfacerea cerinţelor întreprinderii.

Vom încheia această secţiune cu o serie de considerente cu caracter de sinteză şi, pentru exemplificarea conceptelor prezentate anterior, cu anumite elemente de natură organizatorică şi practică (structuri, atribuţii, recomandări).

Rolul funcţiei financiare este să pună la dispoziţia întreprinderii resursele financiare şi tehnice necesare funcţionării şi dezvoltării sale. Aceasta acoperă deci o triplă dimensiune: de solvabilitate, de rentabilitate şi de control.

Importanţa funcţiei financiare rezultă în primul rând din *rolul său strategic,* care constă în participarea la deciziile de politică generală (achiziţii, cesionări, utilizarea resurselor financiare, definirea politicilor financiare), rol asigurat de conducerea financiară.

Funcţia financiară, prin capacitatea sa de reflectare a tuturor fenomenelor, evenimentelor şi modificărilor ce au loc în mediul financiar al întreprinderii, precum şi prin modul de exprimare valorică a acţiunilor întreprinse, realizează sinteza tuturor aspectelor, evaluarea eforturilor şi aprecierea consecinţelor activităţii şi deciziilor luate de managementul întreprinderii.

Principalele sarcini ale activităţii financiare se înscriu în domeniile generice ale *previziunii şi execuţiei, analizei, controlului şi coordonării* şi se referă la: (a) elaborarea şi executarea bugetului de venituri şi cheltuieli şi a altor planuri financiare pe termen lung, mediu şi scurt în vederea asigurării resurselor necesare finanţării complete şi la timp a tuturor acţiunilor; (b) fundamentarea necesarului de active circulante şi asigurarea structurii optime de finanţare a ciclului de exploatare; (c) organizarea tuturor operaţiilor băneşti de încasări şi plăţi; (d) stabilirea şi negocierea preţurilor şi tarifelor; (e) studiul şi analiza privind mobilizarea, alocarea şi utilizarea capitalurilor; (f) participarea la implementarea, exercitarea şi dezvoltarea controlului intern managerial; (g) permanentizarea măsurilor care să asigure

Scanned with OKEN Scanner

echilibrul financiar, rentabilitatea financiară, creşterea economică şi flexibilitatea întreprinderii.

Având în vedere aceste aspecte importante, putem aprecia că viabilitatea unei întreprinderi depinde, în cea mai mare măsură, de organizarea şi funcţionarea activităţii financiare şi contabile. În întreprinderile publice această activitate este organizată pe departamente, servicii, birouri sau compartimente, în funcţie de mărimea acesteia.

În acest sens, prezentăm în continuare o *formă de organizare a activităţii financiare pe compartimente*, cu atribuţiile specifice fiecărui compartiment:

a) compartimentul de planificare financiară are următoarele atribuţii:

- pe baza propunerilor făcute de conducerile compartimentelor funcţionale şi secţiilor de producţie, întocmeşte bugetul de venituri şi cheltuieli şi celelalte planuri de finanţare pe termen lung, mediu şi scurt;
- asigură fondurile necesare desfăşurării ritmice a programului de fabricaţie şi finanţării investiţiilor;
- asigură mobilizarea de fonduri;
- face propuneri privind asigurarea necesarului de credite, urmărind derularea contractelor încheiate;
- fundamentează deciziile financiare;
- întocmeşte rapoarte statistice din domeniul său de activitate.

b) compartimentul decontări exercită următoarele atribuţii:

- întocmirea şi ordonanţarea documentelor de încasări şi plăţi în numerar şi prin virament;
- urmărirea încasării tuturor facturilor pentru produsele livrate şi asigurarea plăţilor privind obligaţiile întreprinderii;
- controlul înregistrării operaţiilor băneşti în extrasele de cont de la bancă şi în registrul de casă întocmit de casier;
- organizarea şi conducerea evidenţei avansurilor spre decontare, a debitorilor, a imputaţiilor şi a instrumentelor de plată bancare;
- supravegherea permanentă a circulaţiei documentelor de decontare cu banca, analiza cuantumului facturilor încasate şi stabilirea măsurilor pentru sporirea dinamicii încasărilor, verificarea disciplinei de casă etc.;

Scanned with OKEN Scanner

- urmăreşte plata în termen a obligaţiilor societăţii faţă de bugetul statului, bugetul asigurărilor sociale, bugetul local şi alte obligaţii faţă de terţi;
- întocmeşte rapoarte statistice din domeniul său de activitate etc.

c) compartimentul salarizare are ca atribuţii: plata corectă şi la timp a salariilor şi a altor drepturi băneşti; stabilirea reţinerilor celor care au imputaţii, rate lunare, pensii alimentare etc.; stabilirea volumului obligaţiilor fiscale ale salariaţilor etc.

d) compartimentul casierie are ca atribuţii:

- realizarea operaţiunilor de încasări şi plăţi în numerar potrivit normelor de casă;
- operarea zilnică în registrul de casă a documentelor de încasări şi plăţi;
- ridicarea numerarului de la bancă;
- luarea de măsuri privind securitatea banilor şi a altor valori aflate în casierie;
- asigurarea alimentării conturilor (cardurilor) salariaţilor cu drepturile nete cuvenite etc.;
- depunerea la bancă a numerarului colectat pe bază de foaie de vărsământ şi a documentelor de plăţi prin virament;
- preluarea de la bancă a extraselor de cont, precum şi a documentelor anexă;
- achitarea drepturilor pentru personalul care este plătit direct de la casierie;
- asigurarea gestionării imprimatelor/formularelor/documentelor cu regim special.

e) compartimentul preţuri şi tarife are ca atribuţii:

- întocmirea documentaţiei pentru stabilirea preţurilor şi tarifelor din competenţa agentului economic;
- urmărirea şi analiza evoluţiei preţurilor şi tarifelor şi fundamentarea intenţiei de modificare a acestora;
- aplicarea metodelor moderne de stabilire a preţurilor şi tarifelor în scopul creşterii eficacităţii;
- aplicarea preţurilor şi tarifelor negociate;
- în colaborare cu compartimentul tehnic al societăţii, elaborează antecalculaţia de preţ şi tarif pentru activităţile şi serviciile prestate în vederea negocierii;

Scanned with OKEN Scanner

- propune şi asigură îndeplinirea măsurilor de reducere a costurilor şi creştere a rentabilităţii produselor proprii etc.;
- transmite în termen noile tarife şi preţuri negociate şi înregistrate la compartimentul facturare producţie şi compartimentul contractare, pentru comunicare la beneficiari, conform prevederilor contractuale şi la compartimentul tehnic şi unităţile de producţie din cadrul societăţii etc.

f) compartimentul analize economico-financiare realizează următoarele sarcini:

- examinează periodic echilibrul financiar al întreprinderii pe baza bilanţului, stabilind măsuri pentru eliminarea stării de insolvabilitate;
- urmăreşte şi analizează periodic eficienţa utilizării activelor fixe şi circulante, evoluţia rezultatelor întreprinderii şi a structurii cheltuielilor materiale, randamentul capitalului etc., luând măsurile corespunzătoare atunci când se constată deficienţe;
- analizează cauzele care au condus la folosirea creditelor cu dobânzi penalizatoare şi propune măsuri pentru înlăturarea lor;
- analizează periodic rezultatele economico-financiare ale societăţii şi propune măsurile ce se impun în vederea îmbunătăţirii activităţii;
- urmăreşte modul de executare a prevederilor bugetare, în scopul stabilirii cauzelor abaterilor realizărilor faţă de previziuni;
- întocmeşte rapoarte statistice din domeniul său de activitate etc.

g) compartimentul control financiar preventiv propriu are drept scop identificarea proiectelor de operaţiuni care nu respectă condiţiile de legalitate şi regularitate şi/sau, după caz, de încadrare în limitele şi destinaţia creditelor bugetare şi de angajament şi prin a căror efectuare s-ar prejudicia patrimoniul întreprinderii.

Controlul financiar preventiv constă în verificarea sistematică a operaţiunilor care fac obiectul acestuia, din punctul de vedere al:

- respectării tuturor prevederilor legale care le sunt aplicabile, în vigoare la data efectuării operaţiunilor (control de legalitate);

Scanned with OKEN Scanner

- ☞ îndeplinirii, sub toate aspectele, a principiilor şi a regulilor procedurale şi metodologice care sunt aplicabile categoriilor de operaţiuni din care fac parte operaţiunile supuse controlului (control de regularitate);
- ☞ încadrării în limitele şi destinaţia fondurilor de angajament (control bugetar).

Controlul financiar preventiv al operaţiunilor se exercită pe baza actelor justificative certificate în privinţa realităţii, regularităţii şi legalităţii de către conducătorii compartimentelor de specialitate emitente.

Organigrama compartimentelor economico-financiare se stabileşte în funcţie de eficienţa, complexitatea şi volumul activităţilor, de cifra de afaceri şi costul serviciilor respective, precum şi de inconvenientele care pot apărea în lipsa bunei organizări a compartimentelor respective. Sub formă de schemă, compartimentele activităţii financiare se prezintă în Figura 1.14.

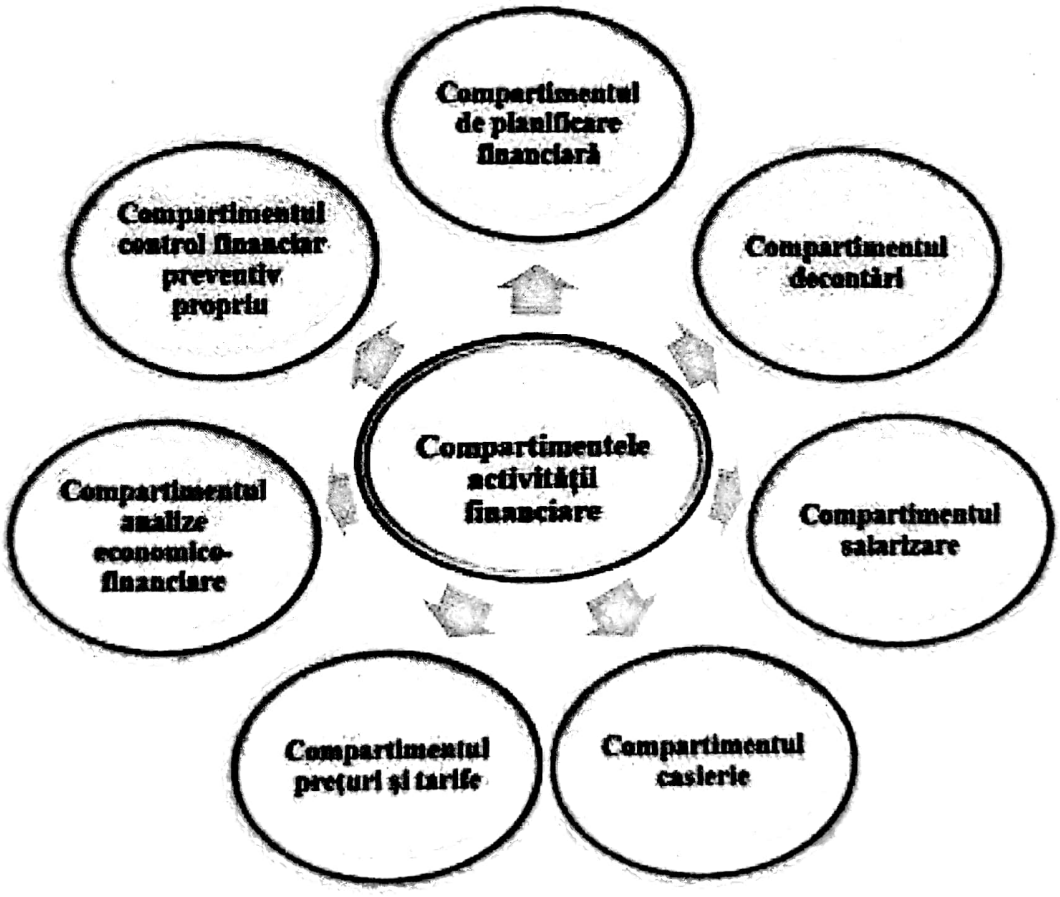

Figura 1.14 – Model de structură organizatorică a compartimentului financiar

Scanned with OKEN Scanner

Se cunoaşte foarte bine strânsa legătură dintre activitatea financiară şi cea contabilă, dar la întreprinderile cu o cifră de afaceri mică există un singur compartiment pentru ambele tipuri de activităţi (compartimentul financiar-contabilitate).

Problemele financiare nu sunt rupte de ansamblul activităţilor economice din întreprinderi şi din afara lor, astfel că pentru realizarea atribuţiilor (funcţiei) financiare, întreprinderea intră în relaţii multiple şi variate cu alţi agenţi economici (întreprinderi/societăţi) din cadrul economiei naţionale şi mondiale, cu salariaţii, cu bugetul statului, cu instituţiile financiare, bancare şi de asigurări.

Se apreciază ca pozitivă activitatea managerială în domeniul financiar-contabil - deoarece este în strânsă legătură cu celelalte activităţi din cadrul agentului economic (întreprinderii) - dacă această activitate a contribuit la sporirea performanţelor, respectiv creşterea rentabilităţii economice şi financiare.

1.6. Obiectivele fundamentale ale întreprinderii

Scopul fundamental al unei întreprinderi este de a satisface cererea pieţei şi de a obţine profit. Pentru a fi competitivă este necesar ca o întreprindere să identifice volumul cererii, să stabilească sortimentul, calitatea şi locul cererii, precum şi să anticipeze preţul cererii, acesta constituind elementul fundamental al ciclului logic prezentat anterior. Funcţionând în acest mediu, întreprinderea trebuie să facă o fundamentare corespunzătoare asupra preţului, calităţii şi să manifeste seriozitate în respectarea obligaţiilor.

În aceste condiţii, considerăm că *obiectivele generale ale unei întreprinderii* (prezentate sintetic în Figura 1.15) pot fi:

a. Satisfacerea cererii

Organizarea activităţii are ca scop să se *asigure satisfacerea cererii* pe măsura apariţiei acesteia. Aceasta înseamnă că declanşarea şi desfăşurarea activităţii să fie posibilă şi să se facă în funcţie de semnalul pieţei de desfacere.

b. Maximizarea valorii întreprinderii

Întreprinderea trebuie să ia decizii financiare care să permită maximizarea valorii acesteia. În cazul întreprinderilor cotate la bursă, estimarea valorii întreprinderii este dată de piaţa financiară, iar obiectivul fundamental constă în maximizarea capitalizării bursiere

Scanned with OKEN Scanner

(cursul bursier x numărul de acțiuni). Pe aceste piețe, cursul acțiunilor depinde de rentabilitate și de risc.

c. Reducerea costurilor

Apreciem reducerea costurilor și nu creșterea profitului ca obiectiv fundamental, având în vedere mutațiile ce caracterizează mediul în care operează astăzi întreprinderile. Trebuie menționat că, din ce în ce mai mult, prețul este impus de către piață și, deci, obținerea profitului necesită obținerea produselor la un cost sub preț.

Obținerea produselor la un cost redus creează o marjă mare de dezvoltare a diferitelor politici de preț în vederea creșterii atuurilor concurențiale. De remarcat că respectarea acestui obiectiv nu înseamnă diminuarea calității, ci o situare sub costurile concurenței. Altfel, diminuarea calității are efecte dezastruoase, având în vedere că din ce în ce mai mult calitatea este criteriul esențial la cumpărare. Pe de altă parte, creșterea exagerată a profitabilității stimulează concurența, cu consecințele ei.

d. Reducerea timpului de livrare (a timpului necesar onorării unei comenzi)

Respectarea unui asemenea principiu are ca efect diminuarea producției pe stoc, concomitent cu o creștere a flexibilității ofertei, fără diminuarea eficienței economice legate de lotizarea producției.

Respectarea acestui principiu presupune creșterea fiabilității sistemului de producție și, pe această bază, respectarea obligațiilor la termen, concomitent cu oferirea unor produse de calitate.

e. Creșterea flexibilității producției

Existența acestui obiectiv înseamnă aparent o reducere a avantajelor creșterii seriilor de fabricație (minimizarea costurilor).

Respectarea acestui obiectiv presupune găsirea unor soluții prin care să fie posibilă "producția la comandă în condițiile producției de masă". Aceasta înseamnă standardizarea reperelor, standardizarea operațiilor, reducerea timpilor de pregătire-încheiere etc.

f. Creșterea gradului de integrare și motivare a personalului

Respectarea acestui obiectiv este esențială în condițiile mutațiilor sociologice ce se manifestă la nivelul comunităților umane și a celor psihologice, ce se regăsesc la nivelul individului.

Scanned with OKEN Scanner

Asistăm, astfel, la o diversificare a sistemului de nevoi şi a sistemului de valori. Aceasta înseamnă că, pornind de la caracteristicile culturii manageriale (naţionale, dar şi a celei microeconomice), trebuie să se găsească sisteme adecvate de motivare a personalului, de regăsire a aspiraţiilor sale prin obiectivele întreprinderii.

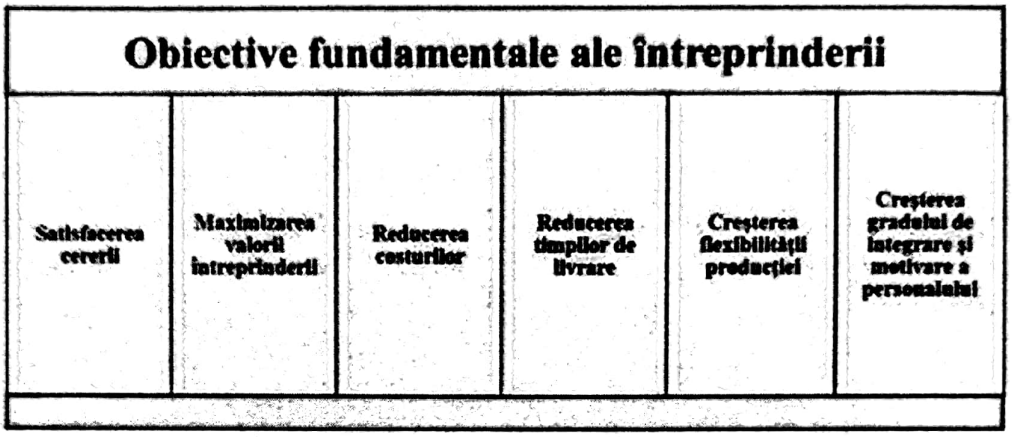

Figura 1.15 - Obiectivele fundamentale ale unei întreprinderi

Pentru realizarea obiectivelor fundamentale, menţionate anterior, conducerea întreprinderii trebuie să aibă în vedere o serie de elemente şi cerinţe care constituie *obiect de studiu pentru finanţele întreprinderii*.

Astfel, elementele de bază care trebuie avute în vedere sunt:

1) ***Capitalurile întreprinderii*** (formate din diferite surse), precum şi folosirea lor cu eficienţă astfel încât să permită atingerea obiectivelor fundamentale ale acesteia.

2) Problemele financiare referitoare la *active imobilizate:*
   a) *Imobilizări necorporale* - cheltuieli de constituire, cheltuieli de dezvoltare, concesiuni, brevete, licenţe, mărci comerciale, drepturi şi active similare, dacă acestea au fost achiziţionate cu titlu oneros, active necorporale de explorare şi evaluare a resurselor minerale, fondul comercial, în măsura în care acesta a fost achiziţionat cu titlu oneros, avansuri.
   b) *Imobilizări corporale* - terenuri şi construcţii, instalaţii tehnice şi maşini, alte instalaţii, utilaje şi mobilier, investiţii imobiliare, active corporale de explorare şi evaluare a resurselor minerale, active biologice productive, avansuri şi imobilizări corporale în curs de execuţie.

Scanned with OKEN Scanner

c) *Imobilizări financiare* - acţiuni deţinute la întreprinderile afiliate, împrumuturi acordate întreprinderilor afiliate, interese de participare, împrumuturi acordate persoanelor juridice de care întreprinderea este legată în virtutea intereselor de participare, investiţii deţinute ca imobilizări, alte împrumuturi.

3) Problemele financiare referitoare la *active circulante:*
   a) *Stocuri* - materii prime şi materiale consumabile, producţia în curs de execuţie, produse finite şi mărfuri, avansuri.
   b) *Creanţe* - sumele care urmează să fie încasate după o perioadă mai mare de un an trebuie prezentate separat pentru fiecare element, sume de încasat de la întreprinderile afiliate, sume de încasat de la entităţile de care întreprinderea este legată în virtutea intereselor de participare, alte creanţe, capital subscris şi nevărsat.
   c) *Investiţii pe termen scurt* - acţiuni deţinute la întreprinderile afiliate, alte investiţii pe termen scurt.

4) Problemele financiare referitoare la *datorii* care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an, împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni, prezentându-se separat împrumuturile din emisiunea de obligaţiuni convertibile, sume datorate instituţiilor de credit, avansuri încasate în contul comenzilor, datorii comerciale – furnizori, efecte de comerţ de plătit, sume datorate întreprinderilor afiliate;sume datorate entităţilor de care întreprinderea este legată în virtutea intereselor de participare, alte datorii, inclusiv datoriile fiscale şi datoriile privind asigurările sociale.

5) Problemele financiare referitoare la dimensionarea şi repartizarea ***rezultatelor financiare*** (profitul).

6) Problemele financiare necesare ***planificării şi managementului financiar*** operativ (elaborarea şi executarea bugetului întreprinderii, analiza şi urmărirea capacităţii de plată şi echilibrului financiar al întreprinderii etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Raporturile financiare care iau naștere la nivelul întreprinderilor se desfășoară în cadrul organizării financiare reglementate de legislația economică în vigoare.

1.7. Exemple practice. Analiza în structură și dinamică a întreprinderilor din România

1.7.1. Analiza întreprinderilor/societăților pe regiuni de dezvoltare

România este împărțită în 8 regiuni de dezvoltare, constituite încă din anul 1998, pentru a coordona dezvoltarea durabilă, pentru a atrage fonduri europene nerambursabile necesare dezvoltării infrastructurii de toate tipurile: iluminat public, rețele de canalizare, apă potabilă și stații de epurare, deșeuri menajere, infrastructura rutieră, modernizarea, reabilitarea și extinderea infrastructurii educaționale, de asistență socială, locuințe sociale și dezvoltare locală.

În Figura 1.16 se prezintă *regiunile de dezvoltare din România*:

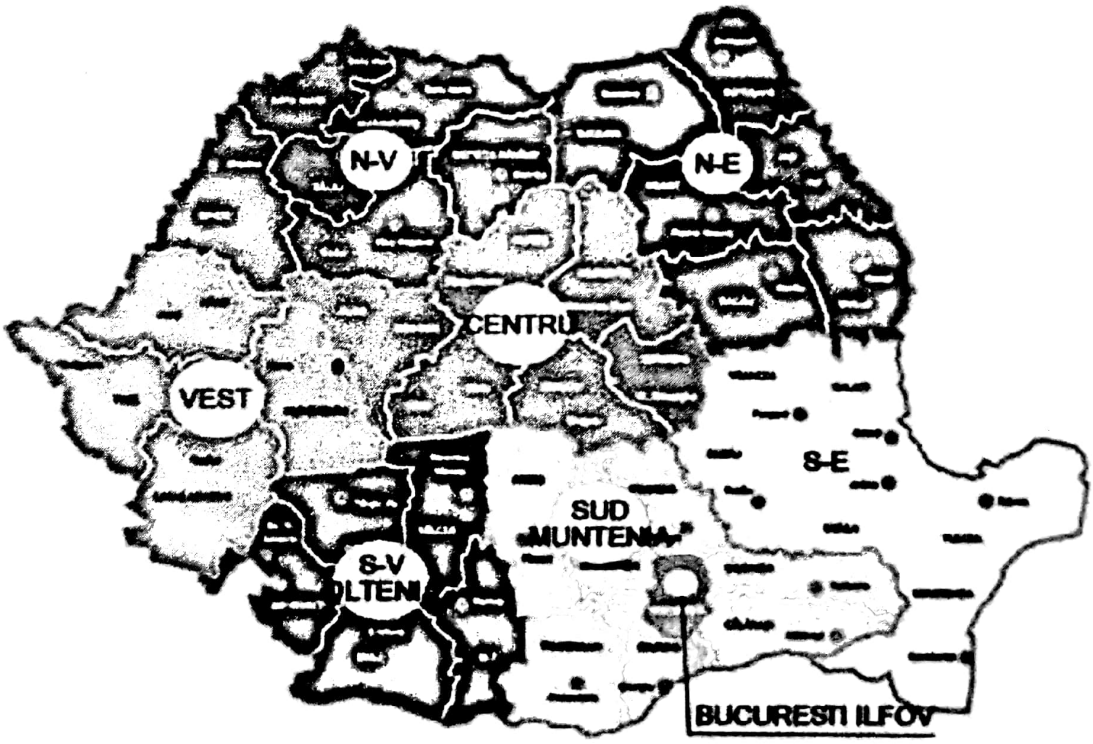

Figura 1.16 - Regiunile de dezvoltare din România
Sursa: www.mdrap.ro

Astfel, *pentru cele opt regiuni de dezvoltare ale României* indicate mai sus, situația statistică în anul 2015 a numărului întreprinderilor (societăților comerciale) care desfășoară activități reglementate din

Scanned with OKEN Scanner

punct de vedere juridic de legislația națională și comunitară se prezintă în Tabelul nr. 1.1.

Tabelul nr. 1.1

Nr. crt.	Denumire regiune de dezvoltare	Număr total de societăți/întreprinderi active		
		Total	Persoane fizice	Persoane juridice
1.	Regiunea Nord-Est	138.813	60.858	77.955
2.	Regiunea Sud-Est	126.885	43.654	83.231
3.	Regiunea Sud Muntenia	135.824	52.578	83.246
4.	Regiunea Sud-Vest Oltenia	93.806	40.736	53.070
5.	Regiunea Vest	109.807	37.128	72.679
6.	Regiunea Nord-Vest	175.381	69.377	106.004
7.	Regiunea Centru	137.031	55.494	81.537
8.	Regiunea București-Ilfov	252.769	36.710	216.059
	TOTAL	1.170.316	396.535	773.781

În structură, pe regiuni de dezvoltare, la nivelul anului 2015, situația întreprinderilor/societăților se prezintă ca în Figura 1.17.

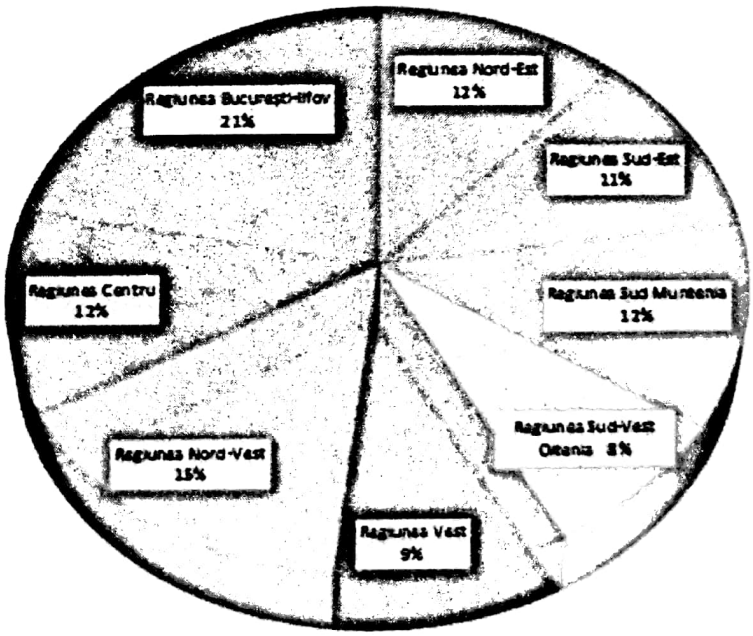

Figura 1.17 - Structura întreprinderilor/societăților în anul 2015 pe regiuni de dezvoltare

Scanned with OKEN Scanner

Ponderea majoritară a numărului întreprinderilor/societăților active din România se concentrează în două regiuni de dezvoltare, respectiv Regiunea Bucureşti-Ilfov cu 21% în total, urmată de Regiunea Nord-Vest cu o pondere de 15% în total.

De asemenea, în trei regiuni de dezvoltare cu procente egale, respectiv de 12% fiecare, sunt înregistrate întreprinderi/societăți: Regiunea Sud Muntenia, Regiunea Nord-Est şi Centru.

1.7.2. Analiza întreprinderilor/societăților active din punct de vedere juridic

Structura *entităților/întreprinderilor/societăților active din punct de vedere juridic* la nivel național, în perioada 2014-2015, (excluse cele suspendate temporar, aflate în dizolvare, reorganizare judiciară, faliment, insolvență) conform datelor statistice de la Oficiul Național al Registrului Comerțului, se prezintă în figurile următoare, pe baza datelor din Tabelul nr. 1.2.

Tabelul nr. 1.2

Anul	Persoane fizice		Persoane juridice		Total entități active	
	număr	%	număr	%	număr	%
2014	392.104	34,40	747.699	65,60	1.139.803	100
2015	396.535	33,88	773.781	66,12	1.170.316	100

Analiza datelor demonstrează că la nivelul anului 2014 ponderea majoritară o dețin persoanele juridice, cu un procent de 65,60% din total, în timp ce persoanele fizice care desfăşoară activități economice reprezintă un procent de 34,40% din total (vezi Figura 1.18).

Pentru anul 2015, structura întreprinderilor active din România a fost următoarea: persoanele juridice reprezintă 66,12% din total, în creştere față de anul 2014, iar persoanele fizice dețin un procent de 33,88% din total, în scădere față de anul 2014 (vezi Figura 1.19).

În concluzie, din analiza figurilor de mai sus se constată că, în perioada 2014-2015, în structura întreprinderilor/societăților (clasificate în persoane fizice şi persoane juridice) ponderea majoritară este deținută de persoanele juridice, respectiv în procent de cca 66%, în timp ce persoanele fizice reprezintă un procent de cca 34% din total.

Scanned with OKEN Scanner

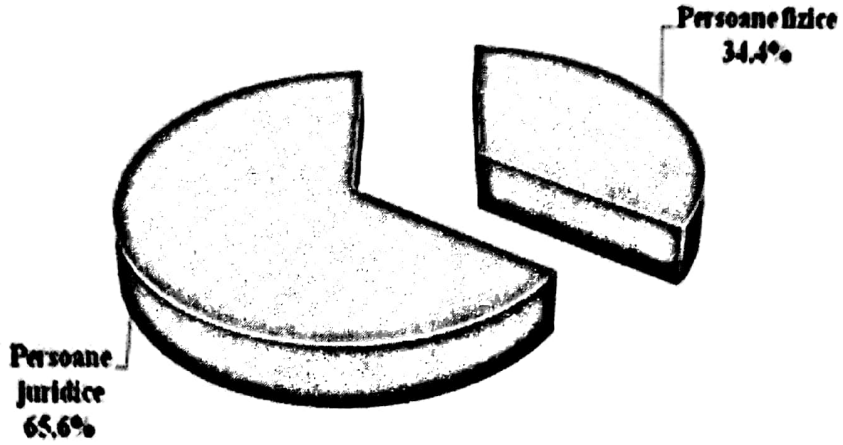

Figura 1.18 - Structura întreprinderilor din România (2014)

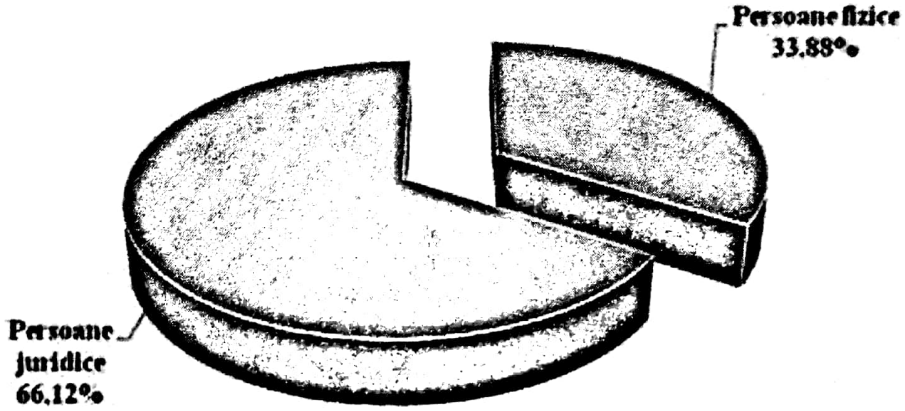

Figura 1.19 - Structura întreprinderilor din România (2015)

În dinamică, situația întreprinderilor/societăților din România în perioada 2013-2015 (conform datelor statistice de la Oficiul Național al Registrului Comerțului), se prezintă ca în Figura 1.20.

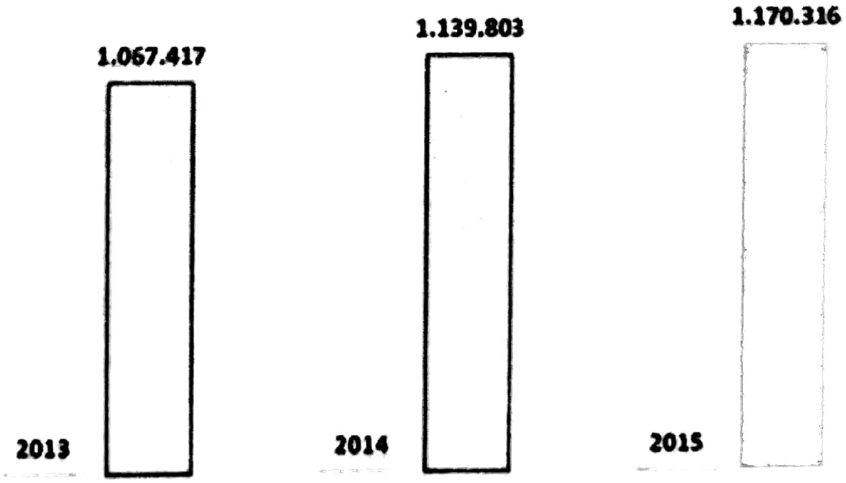

Figura 1.20 - Dinamica întreprinderilor din România în perioada 2013-2015

Scanned with OKEN Scanner

Concluzia care se desprinde este faptul că, la nivel național, numărul întreprinderilor active din punct de vedere juridic[10] a fost în creștere în perioada 2013-2015, ceea ce reprezintă un aspect pozitiv pentru economia națională. Noile întreprinderi care desfășoară activități economice vor produce valoare adăugată, vor crea noi locuri de muncă, vor contribui la dezvoltarea zonelor în care funcționează.

1.7.3. Analiza întreprinderilor/societăților nou înființate

În ceea ce privește *situația entităților/întreprinderilor/societăților nou înființate*, conform datelor statistice de la Oficiul Național al Registrului Comerțului structura *întreprinderilor/societăților nou constituite*, înmatriculate conform legislației în vigoare (societăți comerciale, regii autonome, persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale) *la nivelul anilor 2014 și 2015* se prezintă în Figura 1.21 și în Figura 1.22.

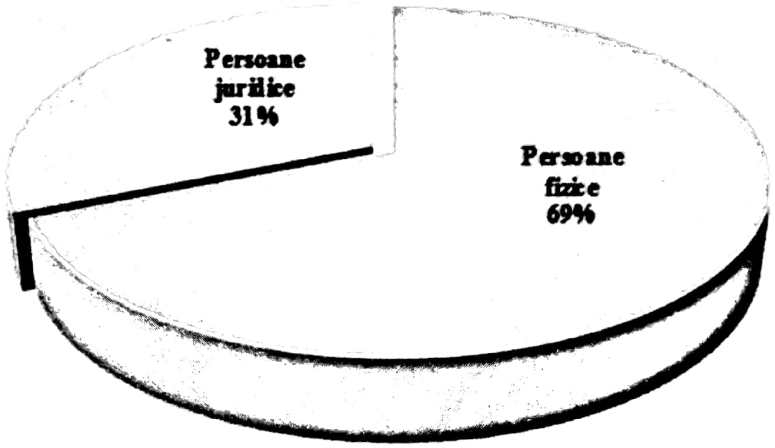

Figura 1.21 - Structura întreprinderilor noi în anul 2014

Din datele prezentate se desprinde concluzia că ponderea *persoanelor juridice nou înființate în România* este *inferioară* ponderii *persoanelor fizice* înmatriculate *în perioada 2014-2015.*

Din analiza comparativă cu situația pe total a întreprinderilor active din punct de vedere juridic, prezentată în figurile precedente, rezultă că, deși tendința întreprinderilor nou înființate în perioada 2014-2015 a fost de constituire sub formă de liberă inițiativă (persoane fizice

[10]www.onrc.ro

Scanned with OKEN Scanner

autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale), ponderea persoanelor juridice este majoritară pe total, la nivel național.

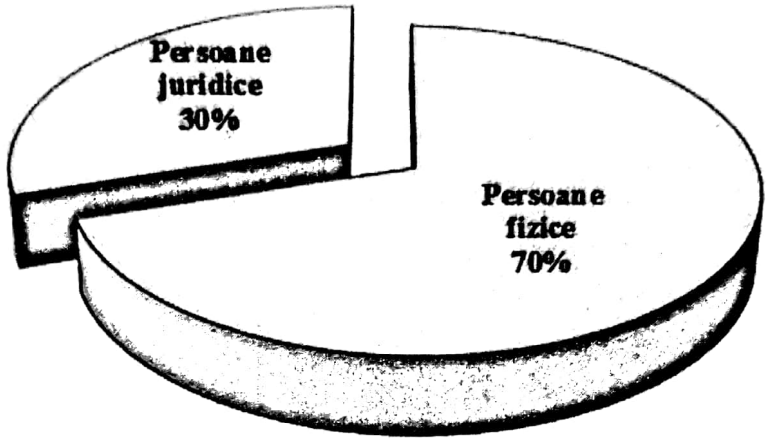

Figura 1.22 - Structura întreprinderilor noi în anul 2015

1.7.4. Analiza întreprinderilor/societăților după forma juridică de organizare

Analiza în structură a întreprinderilor/societăților după forma juridică de organizare, în perioada 2014-2015, este prezentată în Tabelul nr. 1.3.

Tabelul nr. 1.3

Nr. crt.	Forma juridică a entității/societății	Număr total de entități/întreprinderi active			
		2014		2015	
1.	Societăți în nume colectiv	2.536	0,38%	2.136	0,33%
2.	Societăți în comandită simplă	161	0,02%	144	0,02%
3.	Societăți pe acțiuni	8.530	1,29%	8.034	1,25%
4.	Societăți în comandită pe acțiuni	1.828	0,27%	1.815	0,28%
5.	Societăți cu răspundere limitată	644.885	97,91%	632.107	98,02%
6.	Regii autonome	141	0,05%	138	0,02%
7.	Alte forme de organizare	559	0,08%	537	0,08%
	TOTAL	**658.640**	**100%**	**644.911**	**100%**

Scanned with OKEN Scanner

Pe baza datelor din Tabelul nr. 1.3 se poate calcula *indicele cu bază în lanț* pentru fiecare poziție supusă analizei, precum și *variația fiecărui indicator* în sumă absolută. Rezultatele obținute sunt prezentate în Tabelul nr. 1.4.

Tabelul nr. 1.4

Nr. crt.	Forma juridică a societății/întreprinderii	Indice 2015/2014	Δ (+/-) 2015/2014
1.	Societăți în nume colectiv	84,22%	-400
2.	Societăți în comandită simplă	89,44%	-17
3.	Societăți pe acțiuni	94,18%	-496
4.	Societăți în comandită pe acțiuni	99,28%	-13
5.	Societăți cu răspundere limitată	98,01%	-12.778
6.	Regii autonome	97,87%	-3
7.	Alte forme de organizare	96,06%	-22
	TOTAL	**97,91%**	**-13.729**

Analiza datelor din Tabelul nr. 1.3 arată că ponderea majoritară în totalul societăților/ întreprinderilor constituite la nivel național, o reprezintă *societățile cu răspundere limitată (SRL-urile)*, respectiv 97,91% în anul 2014 și 98,02% în anul 2015.

O pondere foarte redusă o dețin *societățile pe acțiuni (SA)*, respectiv 1,29% în anul 2014 și 1,25% în anul 2015. Celelalte forme de organizare (din punct de vedere juridic) dețin ponderi sub 1% în totalul societăților/întreprinderilor constituite la nivel național.

În urma analizei comparative pentru fiecare tip de societate constatăm că, la finele anului 2015 față de anul 2014, numărul acestora a scăzut atât pe total (cu 13.729 societăți) cât și pentru fiecare tip de societate în parte.

Sub formă grafică, situația în *structură a întreprinderilor după forma juridică de organizare* se prezintă în Figura 1.23 pentru anul 2014 și în Figura 1.24 pentru anul 2015.

Scanned with OKEN Scanner

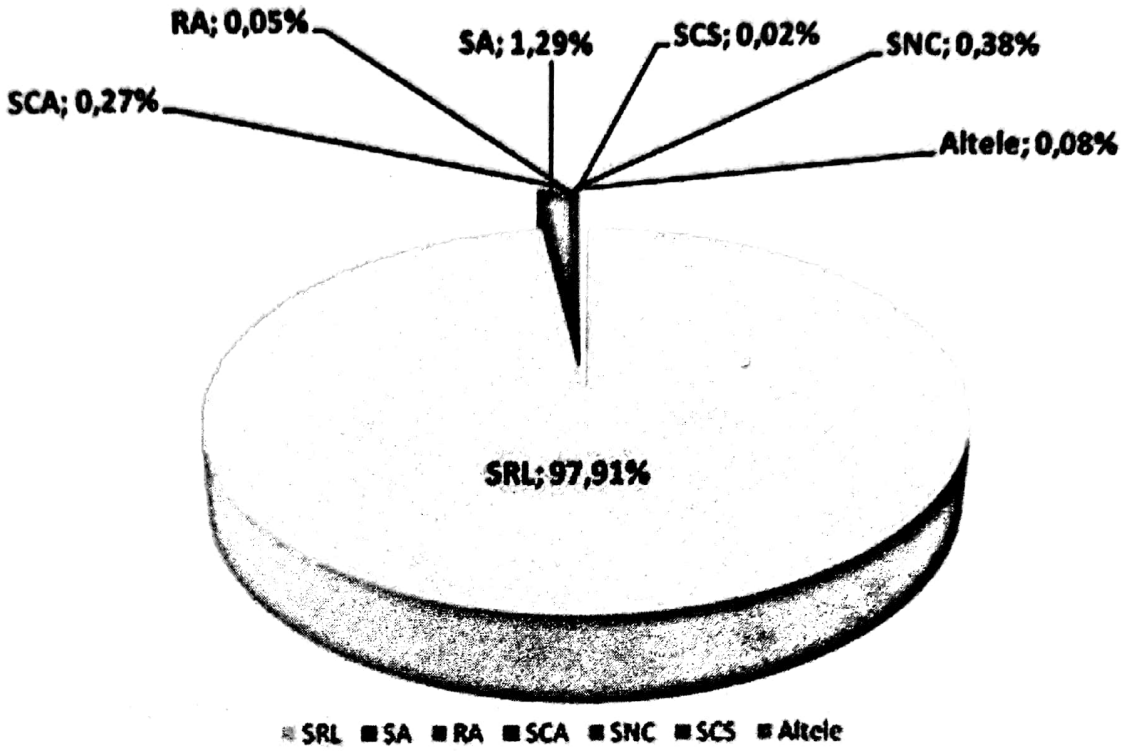

Figura 1.23 - Structura întreprinderilor după forma juridică de organizare în anul 2014

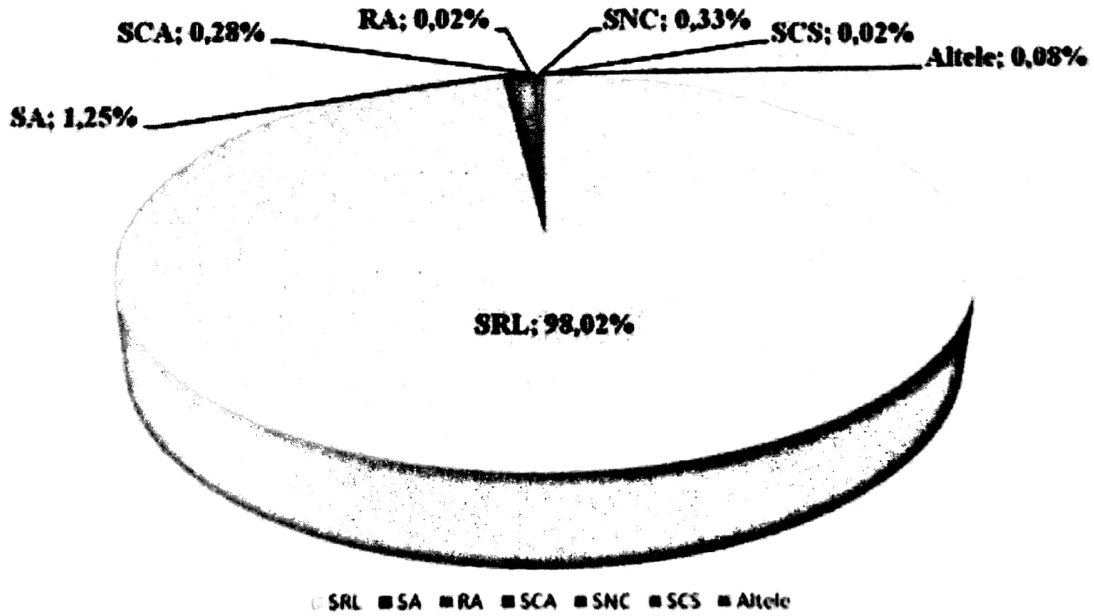

Figura 1.24 - Structura întreprinderilor după forma juridică de organizare în anul 2015

Scanned with OKEN Scanner

Pe de altă parte, la nivel național, numărul societăților/ întreprinderilor a înregistrat o scădere în anul 2015 față de anul 2014 cu 2,09% inclusiv numărul de societăți cu răspundere limitată cu 1,99%, tendință nefavorabilă pentru economia națională, așa cum se poate observa în graficul din Figura 1.25.

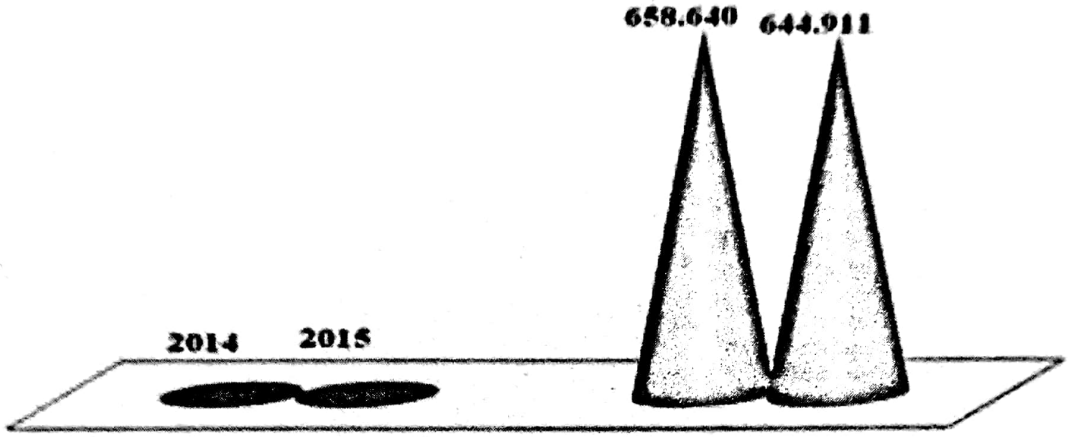

Figura 1.25 - Dinamica numărului de societăți după forma juridică de organizare în perioada 2014-2015

1.7.5. Analiza întreprinderilor/societăților după capitalul social

Analiza evoluției *societăților/întreprinderilor după capitalul social subscris și vărsat* reliefează tipul de capital investit pentru desfășurarea activităților economice în scopul obținerii de profit și dezvoltării viitoare a unui business profitabil.

Astfel, informațiile înregistrate la Oficiul Național al Registrului Comerțului sunt sintetizate în Tabelul nr. 1.5.

Tabelul nr. 1.5

Nr. crt.	Tipul de capital social al societății constituite	Număr total de societăți/întreprinderi active			
		2014		2015	
1.	Capital integral de stat	863	0,13%	1.010	0,15%
2.	Capital mixt – de stat și privat	462	0,08%	457	0,08%
3.	Capital integral privat	657.315	99,79%	643.444	99,77%
	TOTAL	**658.640**	**100,00%**	**644.911**	**100,00%**

Scanned with OKEN Scanner

Pe baza datelor din Tabelul nr. 1.5 se poate calcula indicele procentual al întreprinderilor active şi variaţia numărului acestora în mărime absolută, aşa cum se prezintă în Tabelul nr. 1.6.

Tabelul nr. 1.6

Nr. crt.	Tipul de capital social al societăţii constituite	Indice 2015/2014	Δ (+/-) 2015/2014
1.	Capital integral de stat	117,03%	+147
2.	Capital mixt – stat şi privat	98,91%	-5
3.	Capital integral privat	97,88%	-13.871
	TOTAL	**97,91%**	**-13.729**

Aşadar, se poate constata că la nivelul anului 2015 a crescut numărul societăţilor cu capital integral de stat cu 147 societăţi (cu 17,03%), s-a redus numărul societăţilor cu capital mixt cu cinci societăţi (cu 1,09%) şi, de asemenea, a scăzut numărul societăţilor cu capital integral privat cu 13.871 societăţi (cu 2,12%).

Aspectul de reducere este nefavorabil (per total, reducerea este cu 2,09%), mai ales în condiţiile în care tendinţa dominantă este de reducere a numărului societăţilor private şi de creştere a celor de stat, ceea ce demonstrează că mediul de afaceri nu s-a dezvoltat suficient în perioada analizată în ţara noastră.

La nivelul anului 2014, situaţia *societăţilor după tipul de capital social* subscris şi vărsat se prezintă, în structură, în Figura 1.26.

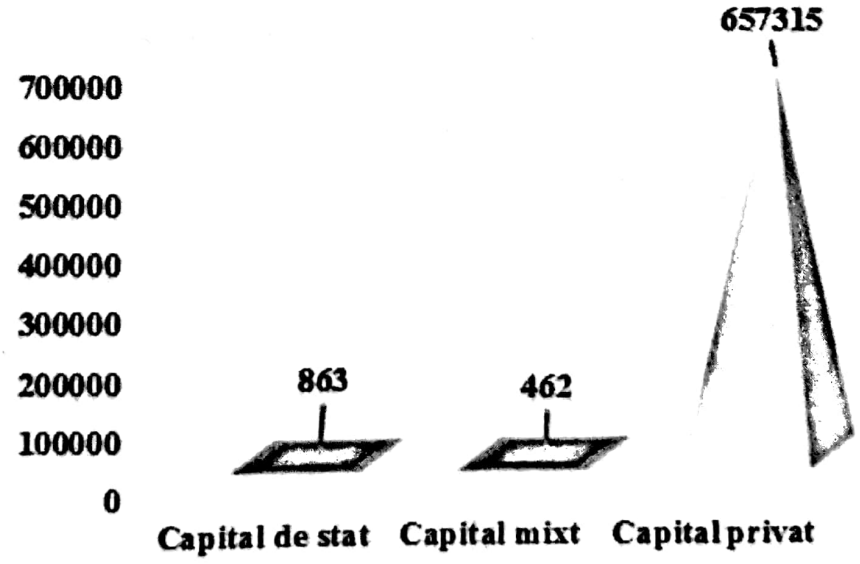

Figura 1.26 - Structura societăţilor după tipul de capital social în anul 2014

Scanned with OKEN Scanner

La nivelul anului 2015, situația *societăților după tipul de capital social* subscris și vărsat se prezintă, în structură, conform graficului din Figura 1.27.

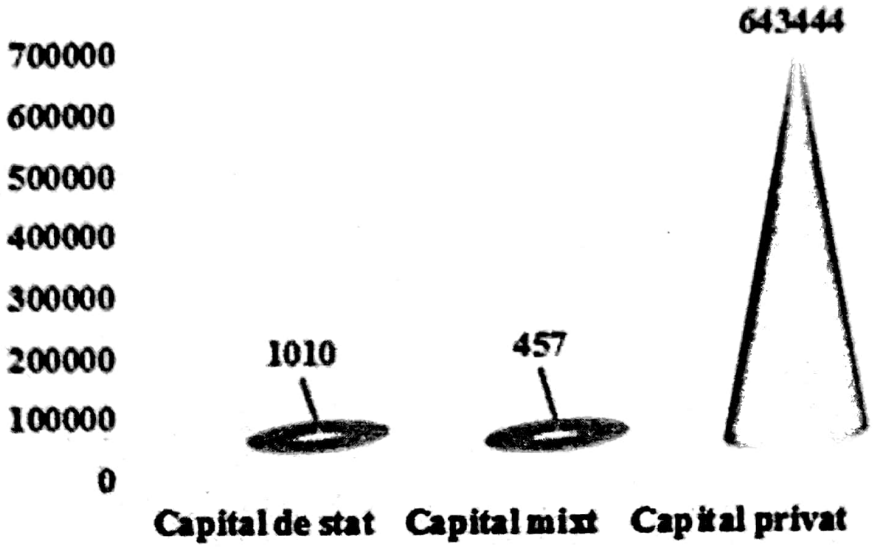

Figura 1.27 - Structura societăților după tipul de capital social în anul 2015

Analiza graficelor de mai sus ne conduce la concluzia că, la nivel național, ponderea majoritară a societăților cu capital privat în total societăți constituite (în procent de peste 99%) reprezintă un aspect pozitiv chiar dacă în perioada 2014-2015 a fost înregistrată o scădere a numărului acestora (cu 2,12%) în condițiile creșterii într-un ritm superior a ponderii societăților cu capital de stat (cu 17,03%). Fenomenul poate avea cauze diferite, necesitând analizarea anumitor criterii și structura acestora.

1.7.6. Analiza întreprinderilor/societăților după rezultatul net al exercițiului financiar

Analiza situației *societăților/întreprinderilor după rezultatul net al exercițiului financiar: profit net sau pierdere netă* demonstrează dacă activitatea economică desfășurată de o societate într-un exercițiu financiar a fost profitabilă sau a fost generatoare de pierderi.

Astfel, datele înregistrate la Oficiul Național al Registrului Comerțului în perioada supusă analizei, respectiv exercițiile financiare 2014 și 2015, arată următoarea situație a societăților din punct de vedere al rezultatului net obținut la finele exercițiului financiar, situație prezentată în Tabelul nr. 1.7. Pe total, se constată că, *la sfârșitul exercițiului financiar 2014*, ponderea societăților care au înregistrat profit reprezintă 53% din total, în timp ce ponderea celor

Scanned with OKEN Scanner

care au înregistrat pierdere reprezintă 47%, aspect pozitiv prin faptul că majoritare au fost societățile care au încheiat exercițiul financiar 2014 cu profit.

Tabelul nr. 1.7

Nr. crt.	Tipul de capital social al societății constituite	Număr de societăți și rezultatul net al exercițiului financiar 2014		Ponderea în total -%-	
		profit	Pier-dere	profit	Pier-dere
1.	Capital integral de stat	555	308	0,15	0,09
2.	Capital mixt – stat și privat	232	230	0,08	0,09
3.	Capital integral privat	348.299	309.016	99,77	99,82
	TOTAL	**349.086**	**309.554**	**100**	**100**

În structură, ponderea societăților cu capital privat care au înregistrat *profit* reprezintă 99,77% în totalul societăților cu profit la finele anului 2014, iar ponderea societăților cu capital privat care au înregistrat *pierdere* reprezintă 99,82%. Aceeași situație se întâlnește și în cazul societăților cu capital de stat și capital mixt, respectiv ponderea celor cu profit și a celor cu pierdere au valori asemănătoare, cu diferențe foarte mici (cca 50% cu profit și cca 50% cu pierdere).

Sintetizat, sub formă de grafic, situația societăților cu profit și pierdere la finele exercițiului financiar 2014 se prezintă în Figura 1.28.

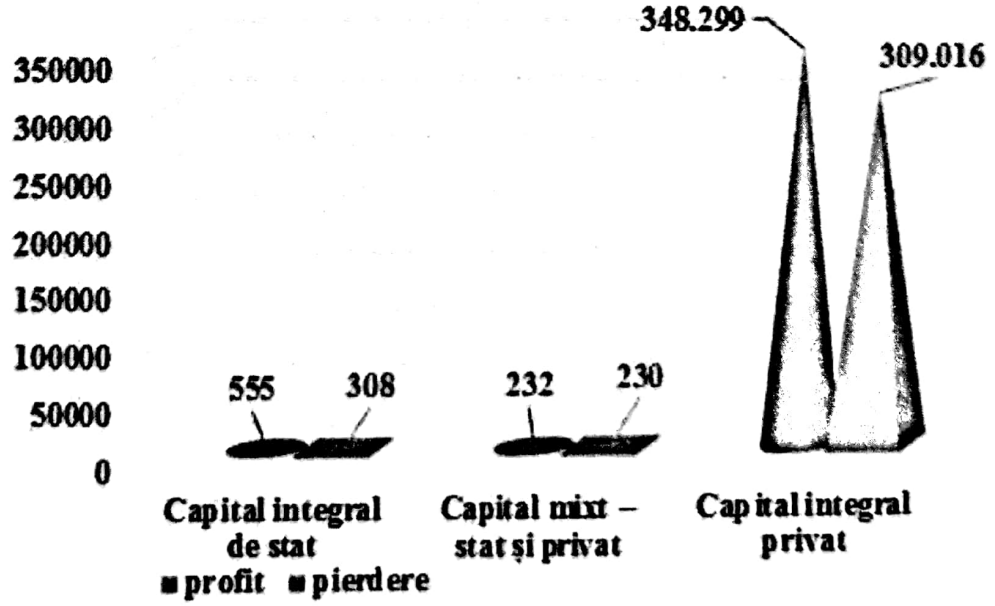

Figura 1.28 - Structura societăților după tipul de rezultat al exercițiului financiar 2014

Scanned with OKEN Scanner

Pentru exercițiul financiar 2015, situația societăților din punct de vedere al rezultatului net obținut (pe baza datelor colectate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului) se regăsește în Tabelul nr. 1.8.

Tabelul nr. 1.8

Nr. crt.	Tipul de capital social al societății constituite	Număr de societăți cu rezultatul net al exercițiului financiar 2015		Pondere în total -%-	
		profit	Pier-dere	Profit	Pier-dere
1.	Capital integral de stat	685	325	0,18	0,12
2.	Capital mixt – stat și privat	270	186	0,08	0,07
3.	Capital integral privat	372.871	270.574	99,74	99,81
	TOTAL	**373.826**	**271.085**	**100,00**	**100,00**

Pe total, se constată că la sfârșitul exercițiului financiar 2015 ponderea societăților care au înregistrat profit reprezintă 57,96%, în timp ce ponderea celor care au înregistrat pierdere reprezintă 42,04%, aspect pozitiv cel puțin prin faptul că majoritare au fost societățile care au încheiat exercițiul financiar 2015 cu profit.

De asemenea, se remarcă pentru anul 2015 o creștere cu 4,96% a societăților care au înregistrat profit față de anul 2014 și o scădere a celor care au înregistrat pierdere. În structură, ponderea societăților cu capital privat care au înregistrat *profit* reprezintă 99,74% în totalul societăților cu profit la finele anului 2015, iar ponderea societăților cu capital privat care au înregistrat *pierdere* reprezintă 99,81%. Situația este asemănătoare cu cea înregistrată în exercițiul financiar 2014.

Aceeași situație se întâlnește și în cazul societăților cu capital de stat și capital mixt, respectiv ponderea celor cu profit și a celor cu pierdere au procente asemănătoare, cu diferențe sensibil egale (cca 50% cu profit și cca 50% cu pierdere). Sintetic, sub formă de grafic, situația societăților cu profit și pierdere la finele exercițiului financiar 2015 se prezintă în Figura 1.29.

Scanned with OKEN Scanner

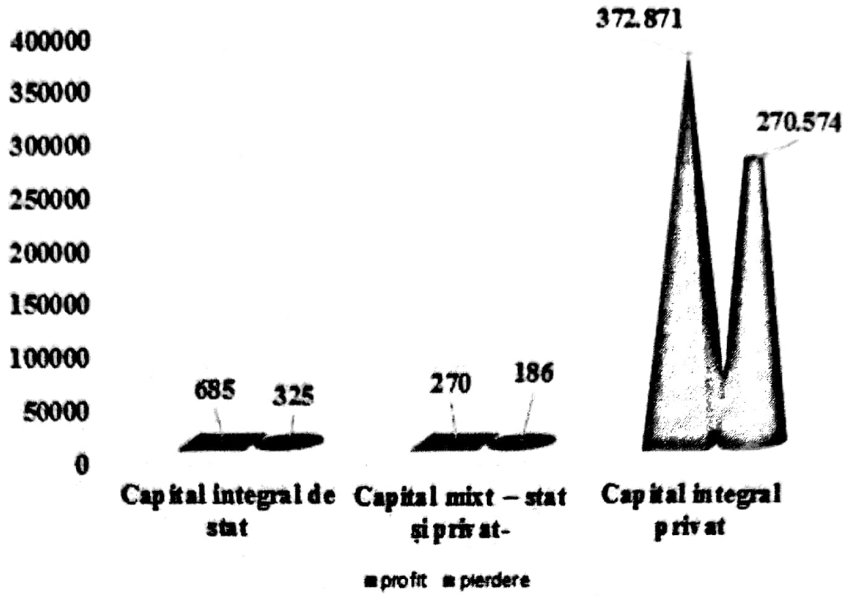

Figura 1.29 - Structura societăților după tipul de rezultat în exercițiul financiar 2015

Concluzia care se desprinde din toate aceste tipuri de analize, pe baza datelor colectate la nivel național, este aceea că, la nivelul exercițiului financiar 2015, societățile cu capital privat dețin ponderea majoritară în totalul societăților, iar în structura acestui tip de societate, ponderea o dețin societățile cu răspundere limitată. De asemenea, societățile care înregistrează profit sunt majoritare în raport cu cele care au obținut pierdere.

Concluzii

Ca o concluzie, putem aprecia că, întreprinderea, văzută dintr-o perspectivă multiplă: (a) ansamblu economic, (b) unitate de producție, administrativă, socială sau (c) centru de decizie, reprezintă un sistem deschis la interacțiunea cu mediul extern, precum și un sistem „finit" din cauza constrângerilor care apar în realizarea obiectivelor sale.

Finanțele întreprinderii sunt esențiale pentru atingerea obiectivelor în condiții de eficiență, eficacitate și economicitate. Gestiunea financiară a întreprinderii constituie „cheia" succesului sau eșecului acesteia.

Pe parcursul acestui capitol au fost prezentate și analizate caracteristicile întreprinderilor/societăților, în funcție de forma lor de organizare, accentul fiind pus pe funcțiile acestora dezvoltate pentru realizarea obiectivelor. De asemenea, o atenție deosebită a fost

Scanned with OKEN Scanner

acordată funcţiei financiar-contabile deoarece cu ajutorul contabilităţii putem măsura eforturile financiare, consumurile de resurse necesare pentru desfăşurarea activităţii întreprinderii şi se poate stabili situaţia financiară la finele unui an financiar (performanţa).

În încheierea acestui capitol am prezentat exemple practice privind analiza în structură şi dinamică a întreprinderilor/societăţilor existente în România, în scopul facilitării înţelegerii situaţiei actuale: pe regiuni de dezvoltare, după forma juridică de organizare, după tipul de capital social subscris şi vărsat, după rezultatul net al exerciţiului financiar.

În capitolul următor vom aborda problematica surselor de finanţare ale întreprinderii, în contextul legal în vigoare din ţara noastră, punând accent pe capitalurile interne şi capitalurile externe aflate la dispoziţia întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL II. SURSELE DE FINANȚARE ALE ÎNTREPRINDERII

Acest capitol tratează problematica surselor de finanțare ale întreprinderii, fiind structurat în nouă subcapitole în acord cu abordarea teoretică existentă în literatura de specialitate.

Astfel, firul logic al capitolului intitulat *„Sursele de finanțare ale întreprinderii"* începe cu prezentarea noțiunilor teoretice referitoare la capitalul social la înființarea întreprinderilor/societăților (abordând și modalitățile de modificare a acestuia), continuă cu definirea acțiunilor și obligațiunilor societății, cu detalierea capitalurilor interne și capitalurilor externe ale întreprinderilor/societăților și se încheie cu o sinteză a fondurilor de garantare a creditelor existente în România și a operațiunilor de finanțare, cofinanțare, refinanțare, garantare și asigurare efectuate prin Banca de Export Import a României.

O atenție deosebită este acordată în cadrul subcapitolului 5 *„Capitaluri interne și capitaluri externe"*, atât aspectelor privind capitalurile interne ale unei întreprinderi cât și aspectelor privind necesitatea apelării la resurse împrumutate de pe piața bancară și piața financiară. Accentul este pus pe capitalurile proprii ale unei întreprinderi care, la prima vedere, nu sunt generatoare de costuri, însă după parcurgerea subcapitolului, cititorul va constata că problematica nu este deloc simplă și că întreprinderea are o serie de constrângeri legate chiar de obligațiile către acționari/asociați privind capitalul investit.

Pe întreg parcursul capitolului sunt prezentate exemple care să faciliteze înțelegerea conceptelor, termenilor, clasificărilor și criteriilor din cadrul tematicii abordate.

Problematica surselor de finanțare constituie o temă de bază, având în vedere că ciclurile de producție și comercializare creează decalaje între plățile necesare exploatării și încasările aferente acestora, determinând decalaje de fluxuri și, în anumite momente, transformându-se în deficite de trezorerie, ceea ce implică sporirea nevoii de resurse financiare.

Scanned with OKEN Scanner

Trebuie menţionat şi faptul că investiţiile, prin cheltuielile antrenate în avans, amplifică nevoia de resurse financiare a întreprinderii (societăţii). În aceste condiţii, sursele financiare cele mai importante ale entităţii sunt capitalurile proprii şi capitalurile împrumutate.

Capitalurile proprii se formează din surse sau contribuţii interne şi surse sau contribuţii externe. Contribuţiile interne sunt resurse care se degajă din capacitatea de autofinanţare, iar cele externe cuprind aportul proprietarilor, unele aporturi ale statului, ale altor colectivităţi şi organisme specializate.

2.1. Capitalul social al întreprinderii/societăţii la înfiinţare

La constituirea societăţilor comerciale, aşa cum este legiferat prin Legea nr. 31/1990, se stabilesc aporturile în numerar, în natură şi în creanţe, iar ceea ce trebuie reţinut este că sunt obligatorii aporturile în numerar.

Aporturile în natură sunt supuse evaluării şi se predau efectiv societăţii, iar vărsarea acestora se face prin transferul drepturilor. Trebuie menţionat că toate aceste operaţii se fac numai pentru obiectele în stare de utilizare şi funcţionare şi sunt recunoscute la toate formele de societate.

Aporturile în creanţe au regimul juridic al aporturilor în natură, în conformitate cu prevederile legislaţiei în vigoare.

Aporturile de capital[11] sunt prezentate pe tipurile de societăţi comerciale, după cum urmează:

a) La societatea în nume colectiv. Aporturile în natură sunt supuse evaluării şi se predau efectiv societăţii, iar vărsarea se face prin transferul drepturilor. Trebuie menţionat că toate aceste operaţii se fac numai pentru obiectele în stare de utilizare şi funcţionare şi sunt recunoscute la toate formele de societate.

La data înfiinţării, societatea în nume colectiv este obligată să verse integral capitalul social subscris.

[11]Legea nr. 31/1990 privind societăţile comerciale, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

Scanned with OKEN Scanner

b) Societatea în comandită simplă. La înfiinţare are obligaţia de a vărsa integral capitalul social subscris; din punct de vedere economic aporturile în natură sunt supuse evaluării iar vărsarea se face prin transferul drepturilor. Aceste operaţiuni se fac prin predare fizică, dar numai pentru obiectele în stare de utilizare şi funcţionare.

c) În cazul societăţii pe acţiuni, actul de constituire cuprinde, în mod obligatoriu, capitalul social subscris şi vărsat, numărul de acţiuni aferente valorii bunurilor aduse ca aport în natură.

De asemenea, vor fi specificate acţiunile nominative sau la purtător, precum şi numărul şi valoarea acestora, iar în cazul înregistrării mai multor categorii de acţiuni se vor stabili valoarea nominală, numărul de acţiuni şi drepturile atribuite fiecărui tip de de acţiuni.

Capitalul social subscris trebuie să fie vărsat în proporţie de cel puţin 30% iar diferenţa într-un interval de maxim doi ani de la înfiinţarea societăţii. Astfel, cadrul normativ prevede şi o limită minimă de 90 mii lei, actualizată în limita sumei de 25 mii euro (o dată la 2 ani prin hotărâre de Guvern).

Din punct de vedere economic, aporturile în natură sunt supuse evaluării, iar vărsarea se face prin transferul drepturilor şi se realizează prin predarea faptică, dar numai pentru obiectele care funcţionează şi se pot utiliza.

Când societatea pe acţiuni se înfiinţează prin subscripţie publică, se va întocmi un prospect de emisiune de către fondatori, exceptaţi fiind administratorii, directorii, membrii directoratului şi ai consiliului de supraveghere, cenzorii sau, după caz, auditorul financiar.

Capitalul social în societatea pe acţiuni este format din acţiuni emise de societate, care pot fi nominative sau la purtător, acestea se stabilesc prin actul constitutiv, iar dacă nu se stabilesc prin actul constitutiv acestea vor fi acţiuni nominative.

Acţiunile nominative se emit în formă materială, pe suport hârtie sau în formă dematerializată, caz în care se înregistrează în registrul acţionarilor.

Societăţile pe acţiuni sunt administrate de cel puţin trei administratori, în cazul în care acestea fac obiectul obligaţiei legale de a fi supuse auditului.

d) Societatea în comandită pe acţiuni. Limita minimă a capitalului social al societăţii este de 90 mii lei, iar Guvernul, cel

Scanned with OKEN Scanner

mult o dată la doi ani, poate modifica această limită, dar trebuie să aibă în vedere rata de schimb, astfel încât această sumă să reprezinte echivalentul în lei al sumei de 25 mii euro.

Aporturile în natură sunt supuse evaluării şi se predau efectiv societăţii, iar vărsarea se face prin transferul drepturilor. Trebuie menţionat că toate aceste operaţii se fac numai pentru obiectele în stare de utilizare şi funcţionare şi sunt recunoscute la toate formele de societate.

Capitalul social subscris şi vărsat şi cuantumul acestuia, în cazul în care societatea are capital autorizat, precum şi numărul de acţiuni aferente valorii bunurilor aduse ca aport în natură şi numele persoanelor care le-au constituit ca aport în natură, se cuprind în actul de constituire.

De asemenea, tot în actul de constituire se vor specifica acţiunile nominative sau la purtător, precum şi numărul şi valoarea acestora, iar în cazul înregistrării mai multor categorii de acţiuni se va stabili valoarea nominală, numărul de acţiuni şi drepturile atribuite fiecărui tip de acţiune.

e) Societatea cu răspundere limitată. Limita minimă a capitalului social al societăţii este de 200 lei şi se divide în părţi sociale egale, care nu pot fi mai mici de 10 lei. Valoarea aportului în natură într-o societate cu răspundere limitată, înfiinţată de către un singur asociat unic, se va stabili pe baza unei expertize de specialitate. Numărul asociaţilor în cazul acestui tip de societate nu poate fi mai mare de 50.

Indiferent de forma juridică de organizare, capitalul necesar se procură prin libera asociere a deţinătorilor de disponibilităţi băneşti sau elemente materiale apte de a fi utilizate într-o întreprindere de acest tip. Unităţile economice de stat, în baza prevederilor legale[12], au fost reorganizate ca regii autonome şi societăţi comerciale; ca urmare, structura capitalului este precizată pe cele două tipuri de entităţi.

1) Regia autonomă

Regia autonomă este proprietara bunurilor din patrimoniul său, iar în exercitarea dreptului de proprietate aceasta foloseşte şi dispune, în

[12]Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităţilor economice de stat ca regii autonome şi societăţi comerciale, actualizată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 98 din 8 august 1990.

Scanned with OKEN Scanner

mod autonom, de bunurile pe care le are în patrimoniu sau de uzufructul acestora, după caz, în vederea realizării scopului pentru care a fost constituită.

Regia autonomă poate înstrăina bunurile imobile sau încheia tranzacţii în litigii cu o valoare de peste 10 milioane de lei, numai cu aprobarea ministerului de resort. În vederea acoperirii eventualelor deficite, regiile pot să beneficieze de subvenţii de la bugetul de stat sau de la bugetele locale sau pot să contracteze credite bancare. Subvenţiile se acordă şi se administrează de Guvern sau de organele administraţiei publice locale, după caz, în limitele fondurilor prevăzute în bugetele acestora şi pot fi utilizate numai potrivit scopurilor pentru care au fost acordate.

2) Societatea comercială

Unităţile economice de stat, în conformitate cu prevederile legale, au fost organizate sub formă de societăţi pe acţiuni sau societăţi cu răspundere limitată. Prin hotărâre de Guvern se organizează societăţile comerciale de interes republican, iar cele de interes local prin decizia organului administraţiei publice locale.

Statutul societăţii comerciale se aprobă prin actul de înfiinţare al societăţii, şi în acest act se stabileşte capitalul social subscris, structura şi modalitatea de constituire a acestuia.

Statul român deţine integral capitalul social, sub formă de părţi sociale şi acţiuni, în raport cu forma juridică a entităţii, care este vărsat în întregime la data înfiinţării.

2.2. Modalităţi de modificare a capitalului social

Capitalul social al unei întreprinderi/societăţi poate fi modificat în sensul majorării sau diminuării acestuia. Modalităţile de modificare a capitalului social sunt prevăzute de cadrul normativ şi includ reducerea sau majorarea acestuia (fiind reprezentate schematic în Figura nr. 2.1).

2.2.1. Reducerea capitalului social

În conformitate cu prevederile Legii nr. 31/1990 privind societăţile comerciale, actualizată, capitalul social al unei întreprinderi poate fi redus prin următoarele modalităţi: dobândirea propriilor acţiuni de către societate şi anularea acestora; transmiterea între asociaţi a

Scanned with OKEN Scanner

părţilor sociale în condiţiile în care reducerea nu este motivată de existenţa pierderilor; restituirea către acţionari a unei cote-părţi din aporturi, proporţională cu reducerea capitalului social, determinată egal pentru fiecare parte socială sau acţiune; reducerea valorii nominale a acţiunilor sau a părţilor sociale precum şi a numărului acestora; scutirea asociaţilor de vărsămintele datorate.

Figura 2.1 - Modalităţi de modificare a capitalului social

Înscrierea menţiunii privind reducerea capitalului social se face în două etape:

a) în prima etapă se depune Hotărârea Adunării Generale a asociaţilor sau acţionarilor, în vederea publicării acesteia în Monitorul Oficial al României;

b) în a doua etapă se solicită înscrierea menţiunii în Registrul Comerţului, în care scop se verifică existenţa actelor, precum şi a bilanţului contabil. La societăţile pe acţiuni şi în comandită pe acţiuni se mai prezintă raportul administratorilor şi cel al cenzorilor.

Capitalul social va putea fi redus numai după trecerea a două luni de la data la care Hotărârea Adunării Generale a fost publicată în Monitorul Oficial şi înscrierea menţiunii în Registrul Comerţului se face după cum urmează:

a) după trecerea perioadei de două luni de la data publicării Hotărârii Adunării Generale în Monitorul Oficial al României, dacă nu s-a făcut opoziţie în cadrul acestei perioade;

b) la data la care hotărârea judecătorească de soluţionare a opoziţiei a rămas definitivă şi irevocabilă.

Reducerea capitalului social devine efectivă numai atunci când creditorii au încasat creanţele ori au primit garanţii sau instanţa a

Scanned with OKEN Scanner

respins cererea creditorilor ca inadmisibilă. Schema logică privind reducerea capitalului social se prezintă în Figura 2.2.

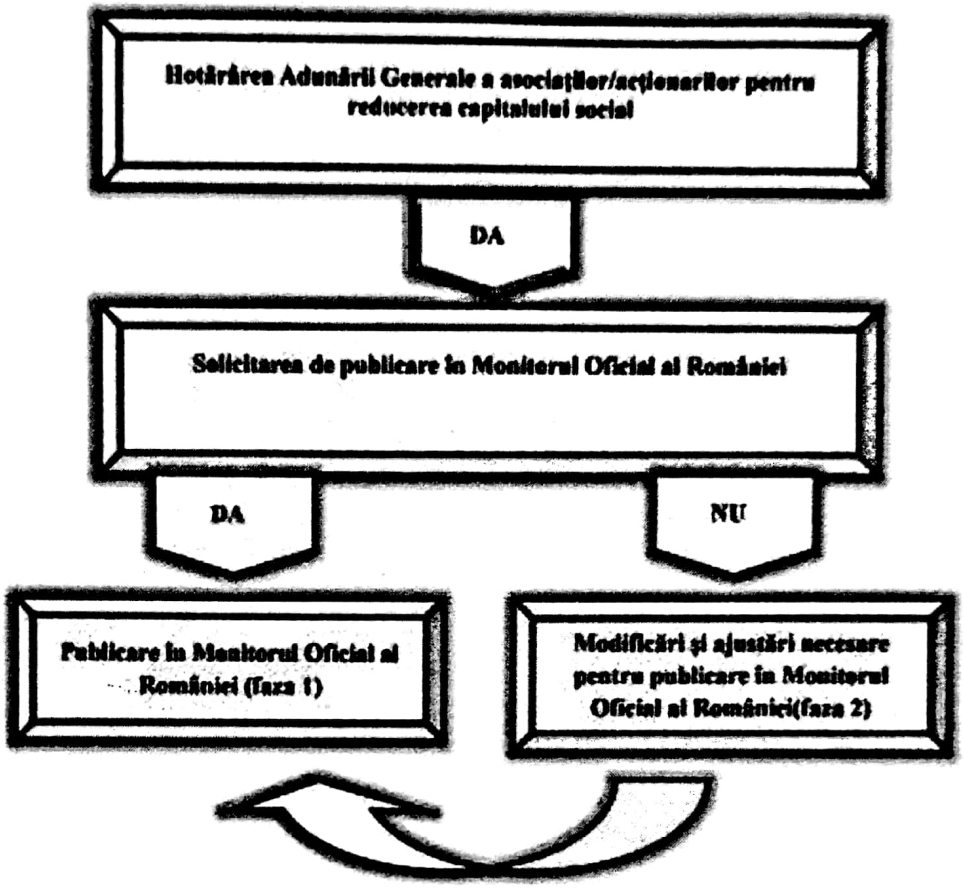

Figura 2.2 - Schema logică a reducerii capitalului social – faza 1

În figură a fost prezentată faza 1, respectiv faza în care, după solicitarea de publicare, Hotărârea Adunării Generale a asociaților/acționarilor (Hotărâre AGA) pentru reducerea capitalului social se publică în Monitorul Oficial (MO).

În situația în care sunt necesare modificări și ajustări pentru publicare, se intră în faza a II-a, când Registrul Comerțului verifică existența actelor și documentelor necesare pentru înscrierea de mențiuni (inclusiv bilanțul contabil etc.). Astfel, sub formă de schemă logică, situația se prezintă ca în Figura 2.3.

Scanned with OKEN Scanner

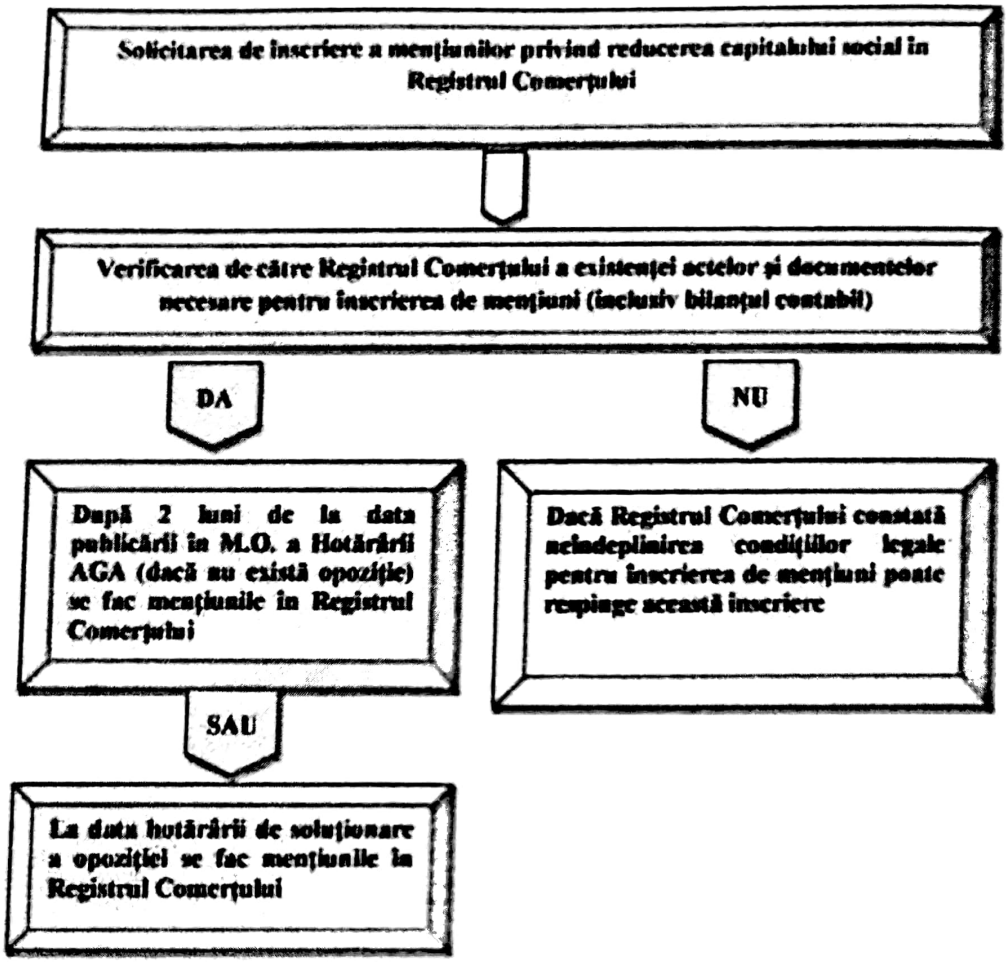

Figura 2.3 - Schema logică a reducerii capitalului social – faza 2

2.2.2. Majorarea capitalului social

2.2.2.1. Căile de majorare a capitalului social sunt:

(1) majorarea capitalului social prin noi aporturi în numerar şi/sau în natură, caz în care dovada efectuării vărsămintelor şi/sau a proprietăţii aporturilor în natură se face cu actele care se cer la formarea capitalului social iniţial;

(2) majorarea capitalului social prin compensarea unor creanţe lichide şi exigibile asupra societăţii cu acţiuni ale acesteia, inclusiv a obligaţiunilor în acţiuni - situaţie în care se verifică existența actelor prevăzute de lege şi raportul de expertiză contabilă;

(3) majorarea capitalului social prin încorporarea rezervelor, a beneficiilor sau a primelor de emisiune, precum şi a

Scanned with OKEN Scanner

diferenţelor favorabile din reevaluarea patrimoniului social - dovedindu-se existenţa actelor prevăzute de lege, precum şi a bilanţului contabil.

Schema privind căile de majorare a capitalului social se prezintă în Figura 2.4.

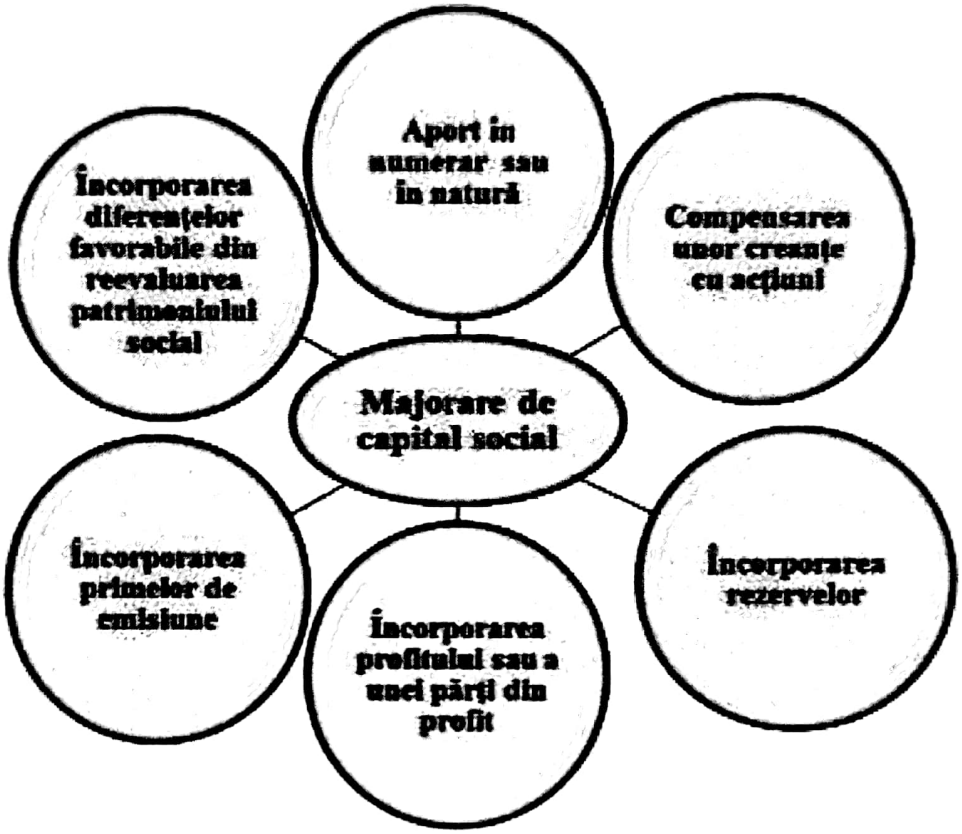

Figura 2.4 - Căile de majorare a capitalului social

2.2.2.2. *Majorarea capitalului social al societăţii pe acţiuni*

Se realizează prin:

a) ***Subscripţie publică*** - efectuată cu semnătura a cel puţin doi membri ai Consiliului de Administraţie pe prospectul de emisiune şi prin depunerea la Registrul Comerţului a unei documentaţii.

Documentaţia referitoare la subscripţia publică cuprinde, în mod obligatoriu: Hotărârea Adunării Generale care aprobă subscripţia publică de acţiuni, documentele referitoare la societate (administratori, directori, cenzori/auditor financiar, situaţii financiare).

b) ***Ofertă publică de valori mobiliare*** şi/sau prin acordarea posibilităţii acţionarilor de a-şi tranzacţiona drepturile de preferinţă pe piaţa de capital.

Oferta este supusă prevederilor legislaţiei specifice pieţei de capital. Administratorii, membrii directoratului, sunt solidar

Scanned with OKEN Scanner

răspunzători pentru exactitatea celor arătate în prospectul de emisiune, precum şi în publicaţiile emise de societate sau în cererile adresate Oficiului Registrului Comerţului, în conformitate cu prevederile legislaţiei privind piaţa de capital.

c) ***Aporturi în natură***. Această modalitate de creştere a capitalului social presupune expertizarea bunurilor aduse ca aport în natură.

d) ***Fuziune sau divizări***, cu condiţia ca proiectul de fuziune sau divizare să fie supus examinării unui expert independent, numit de judecătorul delegat, care va întocmi un raport în acest sens.

Acest raport va preciza dacă rata de schimb a acţiunilor sau părţilor sociale este corectă şi rezonabilă. De asemenea, va indica metoda sau metodele folosite pentru a determina rata de schimb propusă, va preciza dacă metoda sau metodele folosite sunt adecvate pentru cazul respectiv, va indica valorile obţinute prin aplicarea fiecăreia dintre aceste metode şi va conţine opinia experţilor privind ponderea atribuită metodelor în cauză pentru obţinerea valorii reţinute în final. Raportul va descrie dificultăţile întâmpinate în realizarea evaluării şi, pe baza acestuia, Adunarea Generală Extraordinară hotărăşte majorarea capitalului social.

Această hotărâre va cuprinde descrierea aporturilor în natură, numele persoanelor ce le efectuează şi numărul acţiunilor ce se vor emite în schimb. În concluzie, majorarea capitalului social se realizeză conform schemei din Figura 2.5.

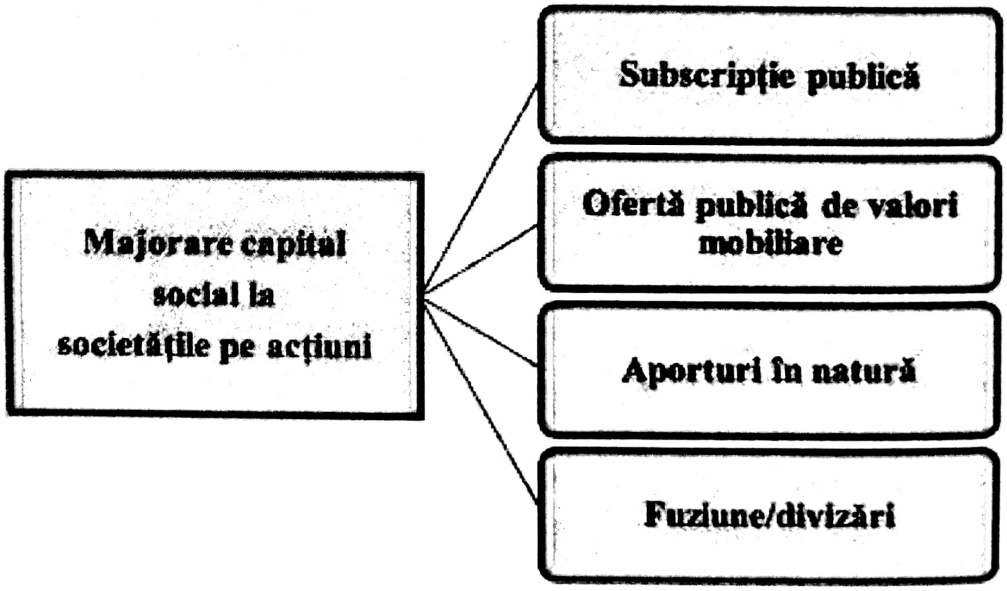

Figura 2.5 - Modalităţi de majorare a capitalului social la societăţile pe acţiuni

Scanned with OKEN Scanner

Prin actul constitutiv, Consiliul de Administraţie poate să majoreze capitalul social subscris până la o valoare nominală determinată (denumit capital autorizat), prin emiterea de noi acţiuni în schimbul aporturilor (într-un interval de maxim cinci ani de la data înfiinţării).Valoarea nominală a capitalului autorizat nu poate depăşi jumătate din capitalul social subscris, existent în momentul autorizării.

2.3. Despre acţiuni

2.3.1. Categorii de acţiuni

Acţiunea reprezintă un instrument financiar de atestare a proprietăţii (unei persoane fizice sau juridice) asupra unei entităţi, prin aportul de capital şi care dă dreptul la dividende şi tranzacţionarea acesteia în scopul câştigului de capital.

a) În raport cu modul de decizie asupra acestor drepturi, acţiunile pot fi:

- *Acţiuni ordinare* - provenite din aport în numerar sau în natură, acestea conferă, în mod egal, atât drepturi sociale cât şi patrimoniale, proporţional cu numărul de acţiuni deţinute;
- *Acţiuni preferenţiale* - care au toate caracteristicile acţiunilor ordinare, dar, întrucât acestea reprezintă instrumente financiare de finanţare pe termen lung, beneficiază de clauze preferenţiale.

Acţiunile preferenţiale cu dividend prioritar fără drept de vot oferă titularului dreptul la un dividend prioritar prelevat asupra beneficiului distribuibil al exerciţiului financiar, înaintea oricărei alte prelevări.

În caz de întârziere a plăţii dividendelor, acţiunile preferenţiale vor dobândi drept de vot, începând de la data scadenţei obligaţiei de plată a dividendelor ce urmează a fi distribuite în cursul anului următor sau, dacă în anul următor Adunarea Generală hotărăşte că nu vor fi distribuite dividende, începând de la data publicării respectivei Hotărâri a Adunării Generale, până la plata efectivă a dividendelor restante.

Administratorii, directorii, membrii consiliului de supraveghere, precum şi cenzorii societăţii nu pot fi titulari de acţiuni cu dividend prioritar fără drept de vot.

b) În funcţie de puterea lor de circulaţie pe piaţa de capital, acţiunile pot fi nominative sau la purtător. Categoria de acţiuni se

Scanned with OKEN Scanner

stabileşte prin actul constitutiv, iar în situaţia în care nu se stabileşte categoria de acţiuni, se consideră că acestea sunt nominative.

Acţiunile nominative sunt acţiuni netransferabile, prin acte de vânzare-cumpărare, decât cu acordul Adunării Generale a Acţionarilor. Acţiunile nominative pot fi emise în formă materială, pe suport hârtie sau în formă dematerializată şi sunt înregistrate în registrul acţionarilor. Sunt acţiuni prin care se păstrează controlul gestionar al firmei.

Acţiunile la purtător au circulaţie liberă, fără a se preciza numele deţinătorului, şi prin aceasta, ele sunt liber-tranzacţionabile în operaţiuni private sau publice (la bursă) de transfer al dreptului de proprietate. Preţul de tranzacţie, rezultat în operaţiile de vânzare-cumpărare, conduce spre determinarea valorii de piaţă a acţiunilor firmei. Dacă tranzacţiile se fac la bursă, valoarea de piaţă a acţiunilor se stabileşte la nivelul cursului bursier rezultat din cotaţiile zilnice.

Ca urmare a transferabilităţii lor libere, cursul bursier al acţiunilor la purtător este, de regulă, mai mare decât valoarea (de piaţă) a acţiunilor nominative. Sub formă de schemă, categoriile de acţiuni pot fi prezentate ca în Figura 2.6.

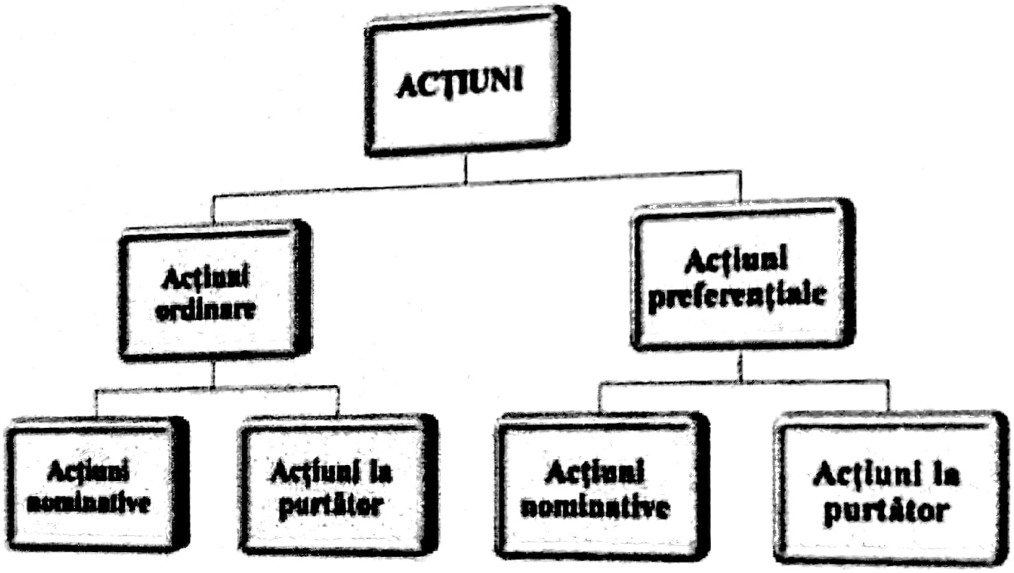

Figura 2.6 - Categorii de acţiuni

2.3.2. Dreptul în egalitate şi preferinţa în valoarea acţiunilor

Acţiunile trebuie să acorde posesorilor drepturi egale, acestea fiind emise de o valoare egală. Conform prevederilor actului constitutiv pot să fie emise şi acţiuni preferenţiale cu dividend prioritar fără drept de vot, cu valoare nominală ca şi acţiunile ordinare. De asemenea,

Scanned with OKEN Scanner

această categorie de acţiuni poate să fie şi convertită în acţiuni ordinare, în baza Hotărârii Adunării Generale. Acestea oferă titularului dreptul la un dividend prioritar prelevat din beneficiul societăţii, dreptul la acţiuni ordinare şi de a participa la Adunarea Generală.

2.3.3. Dreptul de proprietate asupra acţiunilor

Dreptul de proprietate asupra acţiunilor se prevede prin actul constitutiv al societăţii. Acţiunile sunt emise în formă dematerializată şi tranzacţionate pe o piaţă reglementată sau în cadrul unui sistem alternativ de tranzacţionare. Dreptul de proprietate asupra acestora se transmite în conformitate cu prevederile legislaţiei pieţei de capital.

Asupra acţiunilor se pot constitui ipoteci mobiliare prin înscris sub semnătură privată, în care se va menţiona valoarea şi categoria acţiunilor cu care se garantează cuantumul datoriei.

Ipoteca se înregistrează în registrul acţionarilor ţinut de Consiliul de Administraţie sau de societatea independentă care ţine registrul acţionarilor iar creditorului i se eliberează o dovadă a înregistrării acesteia.

De la data înregistrării în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare, ipoteca devine opozabilă terţilor şi dobândeşte rangul în ordinea de preferinţă a creditorilor.

2.3.4. Acţiunile sunt indivizibile

Indivizibilitatea acţiunilor denotă faptul că proprietarii acestora răspund în mod solidar privind vărsămintele datorate. În situaţia în care o acţiune are mai mulţi proprietari, societatea înscrie proprietarii unei acţiuni doar dacă aceştia au un reprezentant unic desemnat pentru exercitarea drepturilor lor în calitate de proprietari.

2.3.5. Restricţii în subscrierea acţiunilor

Societatea nu poate subscrie propriile acţiuni. Dacă acţiunile unei societăţi sunt subscrise de o persoană acţionând în nume propriu, dar în contul societăţii în cauză, se consideră că subscriitorul a subscris acţiunile pentru sine, fiind obligat să achite contravaloarea acestora.

Unei societăţi comerciale îi este permis să dobândească propriile acţiuni, direct sau prin intermediul unei persoane (acţionând în nume propriu, dar pe seama societăţii în cauză), în următoarele condiţii:

Scanned with OKEN Scanner

a) Adunarea Generală Extraordinară a Acţionarilor aprobă dobândirea propriilor acţiuni, stabilind: numărul maxim de acţiuni ce urmează a fi dobândite; durata pentru care este acordată autorizaţia (care nu poate depăşi 18 luni de la data publicării hotărârii în Monitorul Oficial); contravaloarea minimă şi maximă a acţiunilor în cazul unei dobândiri cu titlu oneros;

b) tranzacţia poate avea ca obiect doar acţiuni integral liberate, iar valoarea nominală a acţiunilor dobândite, inclusiv a celor din portofoliul propriu, nu poate depăşi 10% din capitalul social subscris;

c) plata acţiunilor se va face din profit sau din rezervele disponibile ale întreprinderii, înscrise în situaţia financiară anuală aprobată, cu excepţia rezervelor legale.

Dacă acţiunile proprii sunt dobândite pentru a fi distribuite angajaţilor societăţii, acţiunile astfel dobândite trebuie distribuite în termen de 12 luni de la data dobândirii.

2.3.6. Raportarea prin situațiile financiare

Situaţiile financiare anuale vor fi însoțite de un raport întocmit de Consiliul de Administraţie cuprinzând următoarele informaţii cu privire la dobândirea sau înstrăinarea de către societate a propriilor acţiuni: motivele dobândirii sau înstrăinării acestora, numărul și valoarea celor dobândite/înstrăinate, procentul lor în totalul capitalului social subscris, precum și situația acțiunilor dobândite/ înstrăinate cu titlu oneros.

2.4. Despre obligaţiuni

2.4.1. Definiție, categorii și valoare

Obligaţiunile sunt titluri de valoare (de credit) emise de societate în schimbul sumelor de bani împrumutate, care încorporează îndatorarea societăţii de a rambursa aceste sume şi de a plăti dobânzile aferente. În conformitate cu prevederile legale, obligaţiunile se clasifică în obligaţiuni nominative şi la purtător.

Obligaţiunile nominative sunt emise în formă materială, pe suport de hârtie sau în formă dematerializată şi cuprind elementele de identificare ale titularului.

Obligaţiunile la purtător nu cuprind elementele de identificare ale titularului şi pot fi transmise prin simpla tradiţiune a titlului.

Scanned with OKEN Scanner

Conform prevederilor actelor normative, valoarea nominală a unei obligaţiuni, nu poate fi mai mică de 2,5 lei, iar în cadrul aceleiaşi emisiuni, acestea trebuie să acorde posesorilor lor drepturi egale şi să fie de o valoare egală.

Când obligaţiunile sunt convertibile în acţiuni, valoarea nominală a acestora este egală cu cea a acţiunilor. Grafic, obligaţiunile pot fi prezentate în Figura 2.7.

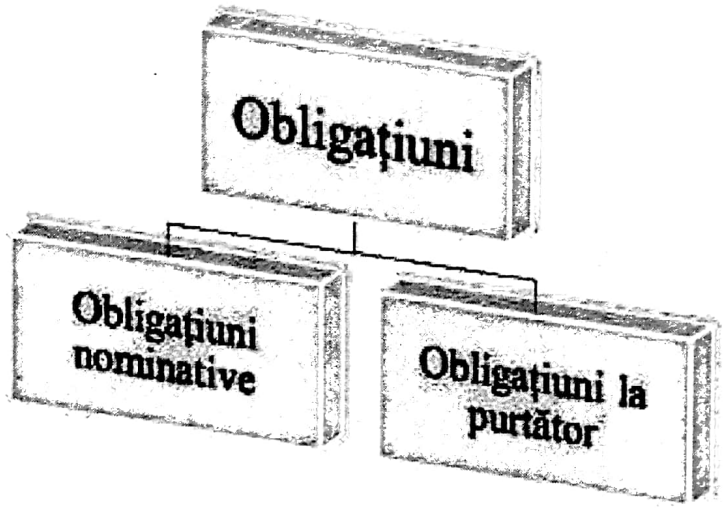

Figura 2.7 - Categorii de obligaţiuni

2.4.2. Procedura de emitere şi subscriere a obligaţiunilor

În conformitate cu prevederile legale, emiterea de obligaţiuni este hotărâtă numai de Adunarea Generală Extraordinară a societăţii.

Procedura propriu-zisă a emiterii obligaţiunilor presupune întocmirea prospectului de emisiune a obligaţiunilor şi subscrierea obligaţiunilor. În acest scop, legea prevede obligaţia administratorilor societăţii de a întocmi un prospect de emisiune.

Oferta publică de obligaţiuni trebuie autorizată de o autoritate specializată a statului; în acest sens va fi realizată şi publicitatea prospectului de emisiune astfel încât să se asigure participarea a cât mai multor persoane interesate pentru subscrierea obligaţiunilor.

Obligaţiunile vor fi subscrise pe prospectul de emisiune, iar valoarea acestora va fi vărsată integral. De asemenea, acestea vor purta, în mod obligatoriu, semnătura directoratului, a doi membri ai Consiliului de Administraţie, şi după caz, pe cea a administratorului unic/directorului, inclusiv informaţiile prevăzute în legislaţia pieţei de capital.

Scanned with OKEN Scanner

Subscrierea obligaţiunilor se face prin intermediul societăţilor de servicii de investiţii financiare.

2.4.3. Competenţele Adunării Generale a Deţinătorilor de Obligaţiuni

Adunarea Generală poate fi convocată de deţinătorii de obligaţiuni (reprezentând cel puţin 25% dintre cei care deţin obligaţiuni emise şi nerambursate) iar aceştia pot fi reprezentaţi prin mandatari. Convocarea se realizează pe cheltuiala societăţii emitente, în condiţiile în care aceştia nu au drept de a participa la deliberările Adunării Generale, chiar dacă deţin obligaţiuni.

Adunarea legal constituită a deţinătorilor de obligaţiuni are următoarele competenţe:

a) numeşte un reprezentant remunerat care să îi reprezinte atât în relaţia cu societatea cât şi în justiţie, precum şi unul/mai mulţi supleanţi fără să aibă dreptul de a administra societatea;

b) supraveghează şi apără interesele deţinătorilor de obligaţiuni sau autorizează un reprezentant cu îndeplinirea lor;

c) aprobă constituirea unui fond pentru cheltuielile necesare apărării drepturilor deţinătorilor de obligaţiuni;

d) nu modifică actul constitutiv al societăţii sau condiţiile împrumutului, dacă s-ar aduce atingere drepturilor deţinătorilor de obligaţiuni;

e) se pronunţă asupra emiterii de noi obligaţiuni.

Hotărârile Adunării Generale a Deţinătorilor de Obligaţiuni se aduc la cunoştinţă, în termen de trei zile, societăţii şi devin obligatorii pentru toţi, indiferent de votul dat. De asemenea, hotărârile pot fi atacate în justiţie.

2.4.4. Rambursarea obligaţiunilor de către societatea emitentă

Rambursarea obligaţiunilor se face la scadenţă de către societatea emitentă, însă există şi posibilitatea ca acestea să fie rambursate şi înainte de scadenţă. În această situaţie, pot fi rambursate acele obligaţiuni care fac parte din aceeaşi emisiune, rambursarea realizându-se prin tragere la sorţi la o sumă superioară valorii nominale a obligaţiunilor. Condiţia impusă este ca acest tip de răscumpărare să fie anunţat public cu 15 zile înainte de data stabilită pentru tragerea la sorţi.

Scanned with OKEN Scanner

2.5. Capitaluri interne şi capitaluri externe

2.5.1. Capitalurile proprii

Capitalurile proprii reprezintă capitaluri interne, finanţări pe care proprietarii societăţii (întreprinderii) le realizează fie prin aporturi directe la constituirea şi majorarea capitalului social, fie prin renunţarea temporară la remunerare sau prin autofinanţare.

Constituirea societăţii presupune un aport financiar iniţial al proprietarilor în schimbul unor drepturi de proprietate (acţiuni/părţi sociale), care conferă următoarele drepturi: dreptul de vot în Adunările Generale Ordinare şi Extraordinare; drepturi pecuniare reprezentate de dividend în cazul distribuirii profitului net în cazul lichidării şi dreptul de a subscrie la toate noile creşteri de capital. Acest capital permite întreprinderii să-şi finanţeze investiţia, să înceapă să funcţioneze, să obţină credite şi altele asemenea.

Dezvoltarea activităţii pune societatea (întreprinderea) în situaţia de a-şi majora capitalul, de a căuta resurse necesare finanţării unor investiţii noi şi creşterii nevoii de fond de rulment în condiţiile refuzului acţionarilor de a recurge în mod permanent la îndatorare.

2.5.1.1. Componenţa capitalurilor proprii

Capitalurile proprii ale întreprinderii prezintă o structură conform celor redate în continuare[13].

Capitalul şi rezervele (capitaluri proprii) constituie, de fapt, dreptul acţionarilor asupra activelor unei entităţi, după deducerea tuturor datoriilor.

Capitalul este reprezentat de capitalul social, patrimoniul regiei etc., în funcţie de forma juridică a întreprinderii. Capitalurile proprii se compun din aporturile de capital, rezerve, primele de capital, rezultatul reportat, rezultatul exerciţiului financiar.

a) *Capitalul* este reprezentat de: (i) capitalul social subscris şi vărsat, ce se înregistrează distinct în contabilitate, pe baza actelor de constituire a persoanei juridice şi a documentelor justificative privind

[13]Ordinul nr. 1802/2014 al Ministrului Finanţelor Publice pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situaţiile financiare anuale individuale şi situaţiile financiare anuale consolidate, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014.

Scanned with OKEN Scanner

vărsămintele de capital şi (ii) acţiunile proprii răscumpărate, potrivit legii, ce sunt prezentate în bilanţ ca o corecţie a capitalului propriu.

Contabilitatea analitică a capitalului social se ţine pe acţionari sau asociaţi, cuprinzând numărul şi valoarea nominală a acţiunilor sau a părţilor sociale subscrise şi vărsate.

Câştigurile legate de emiterea, răscumpărarea, vânzarea, cedarea cu titlu gratuit sau anularea instrumentelor de capitaluri proprii (acţiuni, părţi sociale) ale societăţii (întreprinderii) nu vor fi recunoscute în contul de profit şi pierdere. Contravaloarea primită sau plătită în urma unor astfel de operaţiuni este recunoscută direct în capitalurile proprii şi se prezintă distinct în bilanţ, respectiv în documentul *"Situaţia modificărilor capitalului propriu"*.

Câştigurile legate de instrumentele de capitaluri proprii se determină ca diferenţă între preţul de vânzare al instrumentelor de capitaluri proprii şi valoarea lor de răscumpărare, respectiv între valoarea nominală a instrumentelor anulate şi valoarea lor de răscumpărare.

b) ***Rezerve din reevaluare****:* acestea reprezintă majorarea capitalurilor proprii comparativ cu valoarea contabilă netă, ca rezultat al reevaluarii imobilizărilor corporale, dacă nu a existat o reducere anterioară ce a fost recunoscută ca o cheltuială pentru imobilizările corporale reevaluate. Rezerva din reevaluare trebuie evidenţiată pe fiecare imobilizare corporală în parte şi pe fiecare operaţiune de reevaluare care a avut loc. Rezervele din reevaluarea imobilizărilor corporale au caracter nedistribuibil.

c) ***Rezerve legale şi alte rezerve*****:** acestea reprezintă profitul net contabil realizat la închiderea exerciţiului curent, repartizat la rezerve în baza unor prevederi legale; profitul net realizat în exerciţiile anterioare, repartizat la rezerve, conform Hotărârii Adunării Generale a acţionarilor/asociaţilor; primele de capital transferate la rezerve; vânzarea instrumentelor de capitaluri proprii transferate la rezerve din care au rezultat câştiguri; partea cuvenită investitorului din rezervele înregistrate de societăţile asociate şi societăţile controlate în comun, cu ocazia consolidării prin metoda punerii în echivalenţă. Evidenţa rezervelor se ţine pe categorii de rezerve (rezerve legale, rezerve statutare sau contractuale şi alte rezerve).

Scanned with OKEN Scanner

Rezervele legale se constituie anual din profitul societăţii (întreprinderii), în cotele şi limitele prevăzute de lege şi pot fi utilizate numai în condiţiile prevăzute de lege.

Rezervele statutare sau contractuale se constituie anual din profitul net al entităţii, conform prevederilor din actul constitutiv al acesteia.

Alte rezerve neprevăzute de lege sau de statut pot fi constituite facultativ pe seama profitului net, pentru acoperirea pierderilor contabile sau în alte scopuri, potrivit Hotărârii Adunării Generale a Acţionarilor sau Asociaţilor, cu respectarea prevederilor legale.

d) *Prime legate de capital.* Acestea sunt: prime de emisiune, fuziune, aport şi de conversie.

Prima de emisiune se determină ca diferenţă între preţul de emisiune de noi acţiuni sau părţi sociale şi valoarea nominală a acestora.

Prima de fuziune se determină ca diferenţă între valoarea aportului rezultat din fuziune şi valoarea cu care a crescut capitalul social al societăţii absorbante.

Prima de aport se calculează ca diferenţă între valoarea bunurilor aportate şi valoarea nominală a capitalului social cu care au fost remunerate aceste aporturi.

Prima de conversie a obligaţiunilor în acţiuni se calculează ca diferenţă între valoarea nominală a obligaţiunilor corespunzătoare împrumuturilor obligatare şi valoarea acţiunilor emise potrivit prevederilor contractuale, atunci când valoarea obligaţiunilor depăşeşte valoarea acţiunilor corespunzătoare.

e) *Rezultatul exerciţiului financiar, rezultatul reportat, repartizarea profitului şi acoperirea pierderii contabile.* Indicatorul *"profit sau pierdere"* din bilanţul contabil se stabileşte în mod cumulativ de la începutul exerciţiului financiar şi se calculează ca diferenţă între veniturile şi cheltuielile exerciţiului. Rezultatul definitiv al exerciţiului financiar îl reprezintă soldul final al contului de profit şi pierdere şi se determină la sfârşitul exerciţiului financiar.

Profitul se structurează după cum urmează:

Scanned with OKEN Scanner

- participările la profit ale fondatorilor şi operaţiunile încheiate în contul societăţii se aprobă de adunarea constitutivă[14];
- cota din profitul net ce revine fondatorilor unei societăţi constituite prin subscripţie publică, aprobată prin hotărârea adunării constitutive, ce nu poate depăşi 6% din profitul net şi nu poate fi acordată pentru o perioadă mai mare de cinci ani de la data constituirii societăţii[15];
- fiecare asociat beneficiază de o cotă-parte din profit sub formă de dividend, proporţional cu cota de participare la capitalul social vărsat, dacă prin actul constitutiv nu se prevede altfel. Termenul de plată al dividendului se stabileşte de Adunarea Generală a Asociaţilor sau, după caz, este stabilit prin legile speciale, dar nu mai târziu de şase luni de la data aprobării situaţiei financiare anuale aferente exerciţiului financiar încheiat. Dacă acest termen nu se respectă, societatea datorează dobândă penalizatoare, iar capitalul social subscris va trebui reîntregit sau redus înainte de a se putea face vreo repartizare sau distribuire de profit, dacă se constată o pierdere a activului net [16];
- în fiecare an se va prelua cel puţin 5% din profitul societăţii pentru formarea fondului de rezervă, până când acesta va atinge minimum a cincea parte din valoarea capitalul social;
- fondatorii vor participa la profit, dacă acestă operaţiune a fost aprobată de Adunarea Generală Extraordinară sau a fost reglementată prin actul constitutiv al societăţii. La societăţile naţionale, companiile naţionale şi societăţile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum şi la regiile autonome, profitul se structurează astfel cum se prezintă în continuare[17].

---

[14]Legea nr. 31/1990, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

[15]Ibidem.

[16]Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, art. 3, aprobată prin Legea nr. 43/2012.

[17]Ordonanţa nr. 64/2001 a Guvernului, actualizată, privind repartizarea profitului la societăţile naţionale, companiile naţionale şi societăţile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum şi la regiile autonome, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 536 din 01 septembrie 2001.

Scanned with OKEN Scanner

Profitul contabil rămas după deducerea impozitului pe profit se structurează pe următoarele *destinaţii,* dacă prin legi speciale nu se prevede altfel:[18]

(a) *rezerve legale*;

(b) *alte rezerve reprezentând facilităţi fiscale* prevăzute de lege;

(c) *acoperirea pierderilor contabile din anii precedenţi*, cu excepţia pierderii contabile reportate provenite din ajustările cerute de aplicarea standardului internaţional de contabilitate IAS[19] 29 *„Raportarea financiară în economiile hiperinflaţioniste"*, potrivit Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaţionale de raportare financiară şi Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva Comunităţilor Economice Europene nr. 86/635/CEE şi cu Standardele Internaţionale de Contabilitate aplicabile instituţiilor de credit;

(d) *constituirea surselor proprii de finanţare pentru proiectele cofinanţate din împrumuturi externe*, precum şi pentru *constituirea surselor necesare rambursării* ratelor de capital, plăţii dobânzilor, comisioanelor şi ale altor costuri aferente acestor împrumuturi externe;

(e) *alte repartizări* prevăzute de lege;

(f) *participarea salariaţilor la profit*; societăţile naţionale, companiile naţionale şi societăţile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum şi regiile autonome care s-au angajat şi au stabilit prin bugetele de venituri şi cheltuieli obligaţia de participare la profit, ca urmare a serviciilor angajaţilor lor în relaţie cu societatea, pot acorda aceste drepturi în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul agentului economic, în exerciţiul financiar de referinţă;

(g) *minimum 50% vărsăminte la bugetul de stat sau local*, în cazul regiilor autonome, ori *dividende*, în cazul societăţilor naţionale, companiilor naţionale şi societăţilor comerciale cu capital integral sau majoritar de stat;

---

[18]Ibidem.

[19]IAS - International Accounting Standard.

Scanned with OKEN Scanner

(h) *profitul nerepartizat pe destinaţiile prevăzute* la lit. a-f se repartizează la alte rezerve şi constituie sursă proprie de finanţare.

Pierderea contabilă reportată provenită din ajustările cerute de aplicarea IAS 29 *„Raportarea financiară în economiile hiperinflaţioniste"*, potrivit Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaţionale de raportare financiară, respectiv Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva Comunităţii Economice Europene nr. 86/635/CEE şi cu Standardele Internaţionale de Contabilitate aplicabile instituţiilor de credit, se acoperă din rezervele constituite din profitul net, prime de capital şi capital social, inclusiv sumele reprezentând ajustarea la inflaţie a capitalului social, potrivit Hotărârii Adunării Generale a Acţionarilor, cu respectarea prevederilor actelor normative incidente.

Profitul se repartizează pentru destinaţiile şi în cuantumurile prevăzute de legislaţia în vigoare, după deducerea sumelor aferente destinaţiilor stabilite prin acte normative special prevăzute.

Politica dividendelor reprezintă ansamblul tehnicilor şi deciziilor folosite pentru determinarea nivelului dividendelor ce pot fi distribuite, jucând un rol dublu: pe de-o parte, aceasta reprezintă un factor important al politicii de finanţare, fiind complementară politicii de autofinanţare, iar, pe de altă parte, constituie finalitatea procesului de management financiar.

Politica de dividend determină împărţirea profiturilor obţinute în plăţi către acţionari şi în fonduri reţinute pentru a fi reinvestite în afaceri. Profiturile acumulate reprezintă una dintre cele mai semnificative surse de finanţare a creşterii întreprinderilor, iar dividendele constituie fluxurile de numerar datorate acţionarilor.

De regulă, politica de dividend este legată de politica de investire şi cea de finanţare. Anumite întreprinderi îşi fixează rate reduse de distribuire a dividendelor în vederea optimizării procesului de investire.

Atât creşterea şi dezvoltarea întreprinderilor pe bază de profit, cât şi dividendele, sunt în egală măsură dorite de factorii responsabili, dar cele două se pot afla şi în contradicţie.

Astfel, distribuirea dividendelor privează întreprinderea de lichidităţi, dar asigură un venit acţionarilor, determinând creşterea randamentului la plasamentul financiar iniţial.

Scanned with OKEN Scanner

Mărimea dividendelor distribuite depinde de programul de investiţii şi de finanţare aferent. În această situaţie, managerii distribuie profiturile care nu pot fi reinvestite în întreprindere la o rată de rentabilitate satisfăcătoare. Politica de dividend apare, astfel, ca un *produs subordonat politicii investiţionale a întreprinderii.*

Alte întreprinderi preferă finanţarea prin împrumuturi, ceea ce disponibilizează sursele degajate de activitatea întreprinderii, permiţând practicarea unor rate de distribuire corespunzătoare. În această situaţie politica de dividend este un *produs subordonat politicii financiare.*

Din punctul de vedere al acţionarilor, politica de dividend pune în evidenţă două cerinţe: stabilitatea dividendelor şi credibilitatea politicii de dividend. Dacă se doreşte să se cunoască politica de dividend a unei întreprinderi (societăţi comerciale), se începe prin studierea evoluţiei anterioare: astfel, o societate comercială care în cursul unor perioade nu a încetat să distribuie cu regularitate dividende va fi favorizată în raport cu o societate comercială care suspendă distribuirea dividendelor în anumite perioade. Distribuirea constantă de dividende conduce la creşterea încrederii publicului faţă de întreprindere şi la sporirea valorii de piaţă a acesteia.

O politică de dividend trebuie să fie credibilă şi coerentă faţă de profiturile obţinute. Nicio politică de dividend, chiar dacă are un caracter regulat, nu poate avea efecte favorabile pe termen lung decât dacă este compatibilă cu politica de repartizare a profitului.

Reinvestirea unei părţi semnificative din profitul net conduce la creşterea autonomiei financiare şi la diminuarea riscului financiar.

Distribuirea dividendelor

În analiza unei politici de dividend se urmăresc doi indicatori:

1. *rata de distribuire*, respectiv raportul dintre dividende şi profitul net

$$R_{distribuire} = Dividende / Profit\ net$$

2. *rata de creştere a dividendului*, respectiv raportul dintre dividende şi numărul de acţiuni

$$R_{crestere} = Dividende / Numărul\ de\ acţiuni$$

O rată mai mare a dividendelor înseamnă o rată mai mică a profiturilor acumulate şi, implicit, necesitatea apelării la noi fonduri din exterior

Scanned with OKEN Scanner

pentru finanţarea proiectelor de investiţii. Totodată, atribuirea unui volum mai mare de dividende acţionarilor va duce atât la o rată scăzută a profitului în viitor, cât şi la o rată scăzută a dividendelor viitoare.

Suma distribuită are la bază atât profitul exerciţiului financiar, cât şi prelevările din rezervele existente. Profitul de distribuit se calculează pornind de la rezultatul net al exerciţiului şi cel reportat, afectate de constituirea rezervei legale, precum şi de alte destinaţii impuse de acţionari şi prevăzute în statut sau în legislaţia în vigoare.

În cazul insuficienţei profitului de distribuit în raport cu vărsămintele prevăzute de Consiliul de Administraţie, pentru a nu deteriora imaginea pe piaţă, Adunarea Generală Ordinară poate decide distribuirea unor sume din alte rezerve constituite.

În funcţie de strategia adoptată de întreprindere, dividendele distribuite pot avea următoarele forme:

a) ***Dividende în numerar*** - reprezintă cea mai răspândită formă (datorită operativităţii cu care se desfăşoară operaţiunile de casă). Această formă este convenabilă atât pentru acţionari, care îşi obţin câştigurile direct şi imediat, cât şi pentru societatea comercială, care înregistrează costuri reduse şi o anumită rapiditate în tranzacţionare. Dezavantajul acestei operaţiuni constă în apariţia unor fluxuri financiare negative, adică lipsă de lichidităţi. În consecinţă, societatea va aplica această formă de dividend cu condiţia de a nu micşora prea mult volumul lichidităţii, pentru a nu pune în pericol situaţia creditorilor.

b) ***Dividende în acţiuni*** - reprezintă o practică a întreprinderilor care doresc să îşi protejeze lichidităţile sau nu dispun în mod concret de lichidităţi pentru a face plata în numerar. În această formă se emit noi acţiuni, acestea distribuindu-se fiecărui acţionar corespunzător cu volumul dividendelor datorate. Acţiunile noi sunt de aceeaşi categorie cu cele vechi, pe care acţionarii le deţineau şi până atunci. Acţionarii care primesc acţiuni în loc de dividend le pot păstra sau vinde la bursă, procurându-şi astfel lichidităţile de care au nevoie.

c) ***Dividende în natură*** - reprezintă o formă mai rar întâlnită; se aplică cu acordul acţionarilor şi numai în cazurile când

Scanned with OKEN Scanner

societatea comercială produce şi desface mărfuri de interes pentru proprii acţionari. Avantajul pentru întreprindere este că nu-şi micşorează lichidităţile şi realizează, concomitent, o creştere corespunzătoare a cifrei de afaceri. Acţionarii au avantajul că îşi acoperă unele nevoi de consum individual sau gospodăresc la preţuri convenabile, fără adaos comercial.

Formele de distribuire a dividendelor se prezintă schematic în Figura 2.8.

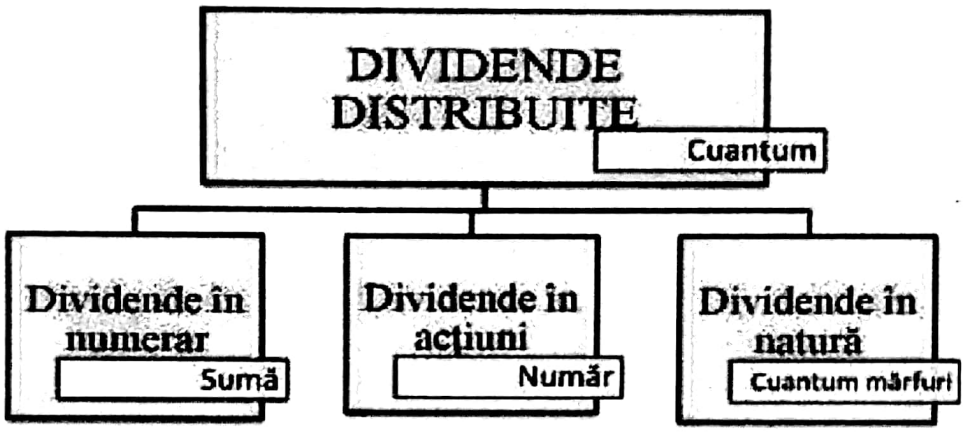

Figura 2.8 - Forme de distribuire a dividendelor

Avantajele şi dezavantajele *dividendelor în numerar* sunt prezentate sintetic în Figura 2.9.

Avantaje:

-acţionarii îşi obţin câştigurile direct şi imediat

-societatea comercială înregistrează costuri reduse cu distribuirea

-rapiditate în tranzacţionare

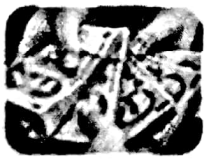

Dezavantaje:

- apariţia unor fluxuri financiare negative, respectiv lipsă de lichidităţi

Figura 2.9 - Avantaje şi dezavantaje ale dividendelor în numerar

În cazul *dividendelor în acţiuni*, avantajele şi dezavantajele acestui tip de dividend se prezintă sub formă schematizată în Figura 2.10.

Scanned with OKEN Scanner

Avantaje:

-apariţia unor fluxuri financiare pozitive, respectiv lichidităţi existente în conturi

-acţionarii îşi obţin câştigurile sub formă de acţiuni pe care le pot vinde la bursă pentru a obţine lichidităţi

Dezavantaje:

- emiterea de noi acţiuni fără obţinerea unor lichidităţi

Figura 2.10 - Avantaje şi dezavantaje ale dividendelor în acţiuni

Avantajele şi dezavantajele distribuirii ***dividendelor în natură*** se prezintă în Figura 2.11.

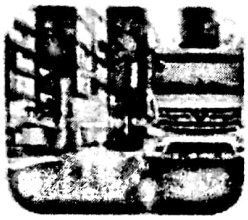

Avantaje:

-apariţia unor fluxuri financiare pozitive, respectiv lichidităţi existente în conturi

-creşterea cifrei de afaceri

-acţionarii îşi acoperă unele nevoi de consum la preţuri convenabile

Dezavantaje:

- vânzare de mărfuri fără adaos comercial către acţionari

Figura 2.11 - Avantaje şi dezavantaje ale dividendelor în natură

2.5.1.2. Creşterea capitalului propriu

Creşterea capitalului propriu reprezintă o decizie a conducerii întreprinderii/societăţii comerciale, respectiv a Adunării Generale a Acţionarilor sau a Consiliului de Administraţie. Dezvoltarea activităţii pune întreprinderea/societatea în situaţia de a-şi majora capitalul, de a căuta resurse necesare finanţării unor investiţii noi, în condiţiile în care acţionarii nu recurg în mod permanent la îndatorare.

Creşterea capitalului propriu, în fapt, reprezintă sursă de finanţare, aşa cum am arătat în paragrafele anterioare şi se poate realiza: (a) prin prelevări din resursele degajate de entitate (autofinanţare); (b) prin suplimentarea aporturilor acţionarilor (majorarea capitalului social) - care poate fi în numerar şi în natură; (c) prin conversia datoriilor (Figura 2.12).

Scanned with OKEN Scanner

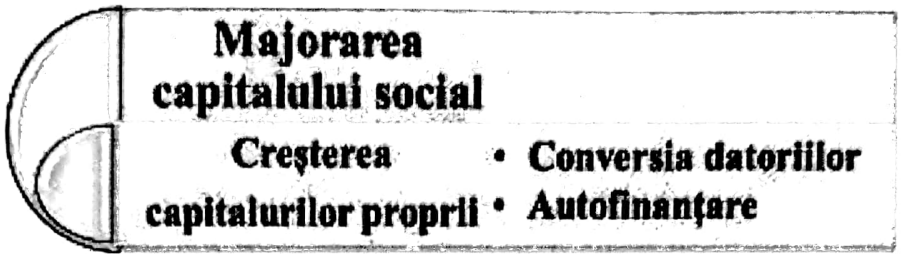

Figura 2.12 - Creşterea capitalurilor proprii

a) Autofinanţarea

Reprezintă o contribuţie anuală prelevată din remunerarea acţionarilor pentru finanţarea diverselor necesităţi ale entităţii; eficienţa autofinanţării se apreciază, în primul rând, prin creşterea propriilor investiţii.

Autofinanţarea constituie, de fapt, fluxul potenţial de dezvoltare evidenţiat atât de rezultatul reportat cât şi de rezervele constituite la nivelul entităţii, cu excepţia celor legale.

Creşterea capitalului prin încorporarea rezervelor presupune, din punct de vedere contabil, două faze:

- în prima fază, profitul nedistribuit este trecut în rezervă;
- în cea de a doua fază, rezerva va fi încorporată în capitalul social.

Sub formă de schemă, situaţia se prezintă ca în reprezentarea din Figura 2.13.

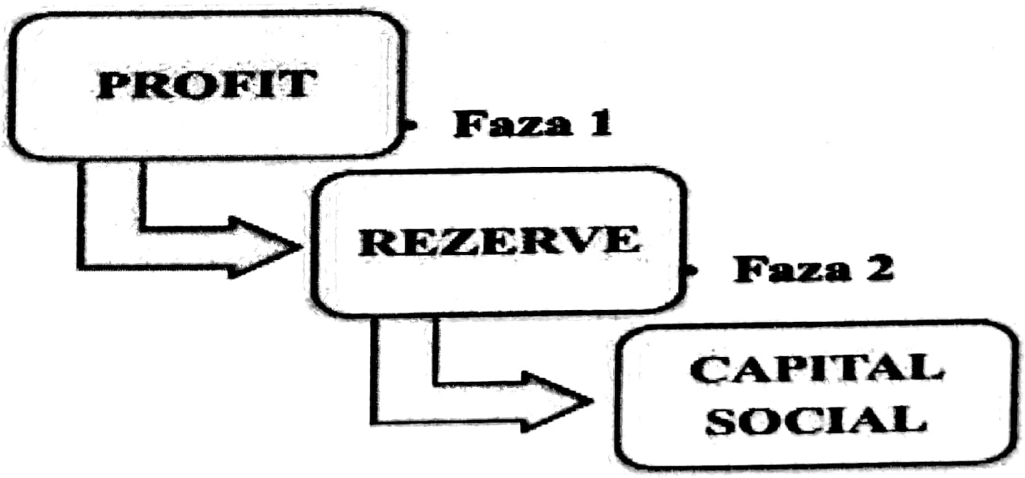

Figura 2.13 - Autofinanţarea

Scanned with OKEN Scanner

Aceste operaţiuni nu se concretizează în fluxuri de resurse, impactul lor constând în întărirea încrederii terţilor faţă de acest angajament al acționarilor de a-şi păstra resursele în întreprindere/ societate.

Modificarea nu operează decât în interiorul capitalului propriu, mărirea capitalului social având ca efect diminuarea cu aceeaşi sumă a rezervelor. Pentru a facilita înţelegea conceptelor mai sus menţionate vom prezenta două exemple.

Exemplul I. *O întreprindere înregistrează la finele anului 2016 un capital social de 100 milioane lei, împărţit în 1 milion de acţiuni în valoare de 100 lei fiecare şi decide să încorporeze rezervele din pasivul bilanţier în valoare de 20 milioane lei, integral, în capitalul social.*

Ca urmare a situației descrise în exemplul de mai sus, se vor înregistra următoarele efecte:

- capitalul social va creşte cu 20 milioane lei, respectiv de la 100 milioane lei la 120 milioane lei, respectiv cu 20% ;
- posturile corespunzătoare din pasivul bilanțului vor arăta ca în Tabelul nr. 2.1.

Tabelul nr. 2.1

FAZA 1	**FAZA 2**
ÎNAINTE de repartizarea rezervelor	**DUPĂ încorporarea rezervelor în capitalul social**
• capital social = 100 mil.lei • rezerve = 20 mil.lei	• capital social = 120 mil.lei • rezerve = 0 mil.lei
TOTAL = 120 mil.lei	TOTAL = 120 mil.lei

După cum se poate observa, modificările s-au făcut în structura posturilor bilanțiere, în sensul că aceeaşi sumă cu care a fost majorat capitalul social a fost şi cea cu care a fost diminuată valoarea rezervelor întreprinderii.

În faza 1 situația se prezintă ca în graficul din Figura 2.14.

Scanned with OKEN Scanner

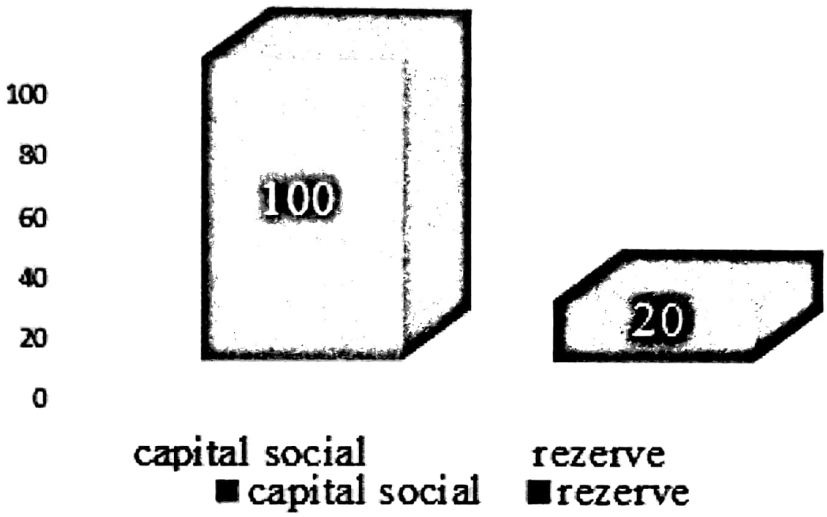

Figura 2.14 - Structura capitalului propriu în faza 1

În faza 2, situația se prezintă în Figura 2.15.

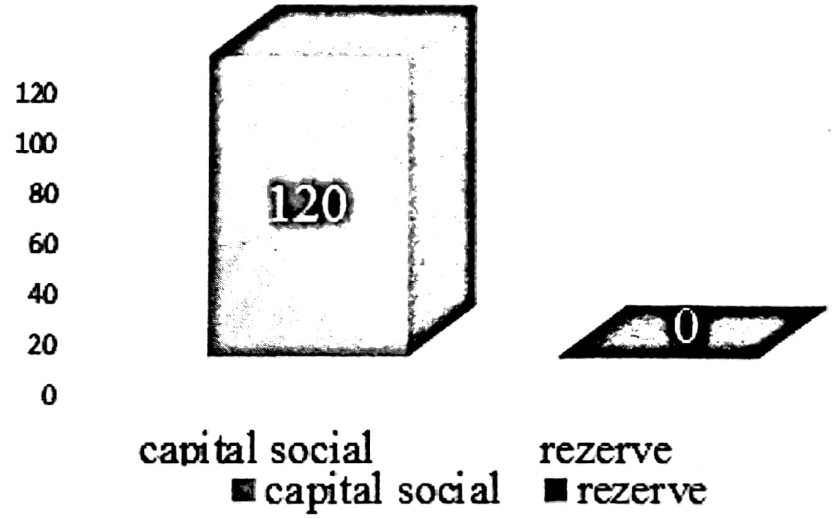

Figura 2.15 - Structura capitalului propriu în faza 2

Exemplul II. *O întreprindere decide încorporarea parțială a rezervelor în capitalul social, în proporție de 50% (10 milioane lei). Astfel, capitalul social crește de la 100 milioane lei la 110 milioane lei, adică cu 10%.*

În situația dată în Exemplul II, posturile corespunzătoare acestei operațiuni din pasivul bilanțului vor arăta ca în Tabelul nr. 2.2.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.2

FAZA 1	FAZA 2
ÎNAINTE de repartizarea rezervelor	**DUPĂ încorporarea a 50% din rezerve în capitalul social**
• capital social = 100 mil.lei • rezerve = 20 mil.lei	• capital social = 110 mil.lei • rezerve = 10 mil.lei
TOTAL = 120 mil.lei	TOTAL = 120 mil.lei

Grafic, situaţia în cele două faze se prezintă în Figura 2.16 şi în Figura 2.17.

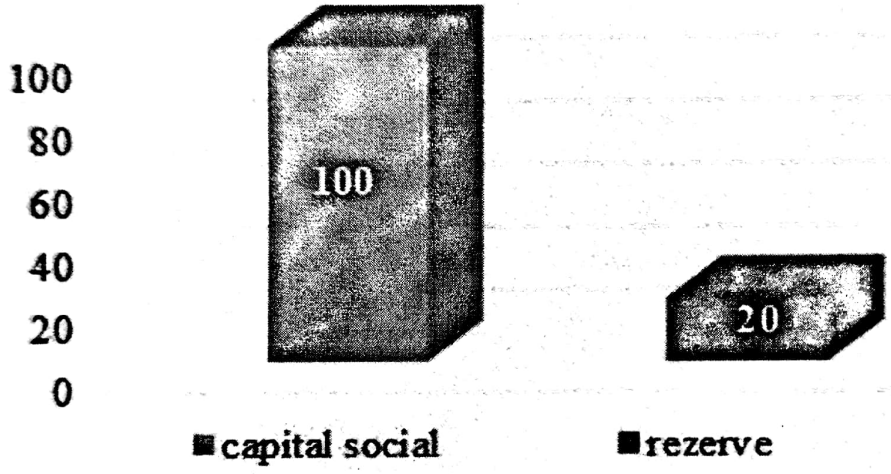

Figura 2.16 - Structura capitalului propriu în faza 1

Scopul creşterii capitalului social prin încorporarea rezervelor este de a armoniza capitalul social cu volumul de activitate al întreprinderii şi nu se poate realiza decât cu aprobarea Adunării Generale Extraordinare a Acţionarilor.

Creşterea capitalului social prin încorporarea rezervelor generează două opţiuni şi anume: fie creşterea numărului de acţiuni, care se distribuie gratuit acţionarilor existenţi, fie creşterea valorii nominale a acţiunilor existente. Oricare dintre aceste alegeri produce influenţe financiare.

În cazul emisiunii de noi acţiuni, datorită faptului că oferta suplimentară de acţiuni poate conduce la scăderea cursului acţiunilor, protecţia acţionarilor mai vechi se asigură prin intermediul unui cupon, care poate fi negociat la bursă în acelaşi mod ca acţiunile

Scanned with OKEN Scanner

cotate ale entităţii. Acest cupon este denumit *drept de atribuire* (DA) şi se acordă gratuit vechilor acţionari, corespunzător numărului de acţiuni deţinute.

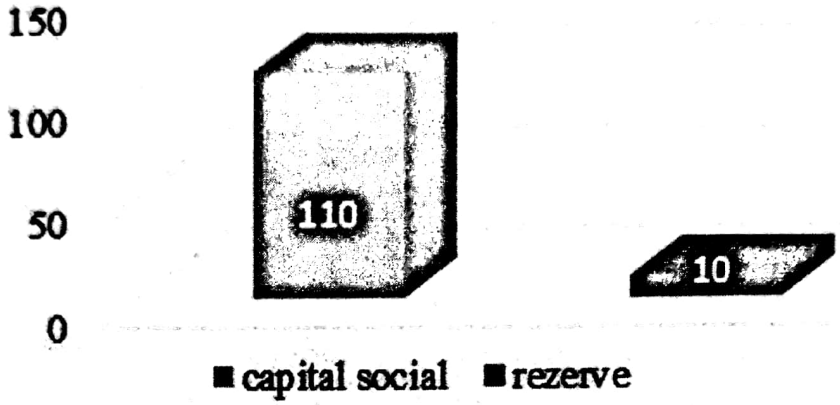

Figura 2.17 - Structura capitalului propriu în faza 2

Valoarea teoretică a dreptului de atribuire se calculează ca diferenţă între cursul acţiunilor vechi înainte de emisiune (P_0) şi cursul teoretic al unei acţiuni după încorporarea rezervelor (P_1).

Încorporarea rezervelor generează dreptul de proprietate recunoscut al acţionarilor asupra rezervelor; de asemenea, acest drept conferă dreptul de atribuire asupra acţiunilor ce provin din aceste rezerve.

Reducerea de valoare a acţiunilor vechi ca urmare a creşterii numărului acestora, se compensează prin dreptul de atribuire.

$$DA = N^1 x\, N/(N+N^1)$$

unde: DA= dreptul de atribuire; N = nr. acţiuni vechi; N^1 = nr. acţiuni nou emise.

Avantajele acestei activităţi: se creează delimitarea atât la nivelul acţionarilor (care sunt protejaţi împotriva riscului de scădere a puterii şi de reducere a câştigului pe acţiune ca urmare a creşterii numărului de acţiuni), cât şi la nivelul societăţii (pentru care această practică poate corespunde cu o distribuire de dividende, ceea ce permite satisfacerea nevoilor de lichiditate ale acţionarilor fără afectarea trezoreriei).

Caracteristicile autofinanţării. Autofinanţarea reprezintă capacitatea financiară de creştere economică determinată de activitatea

Scanned with OKEN Scanner

entităţii. Eficienţa utilizării resurselor, a structurilor organizatorice şi operaţionale asigură performanţa entităţii, generarea de resurse financiare, precum şi posibilitatea unui acces facil la resurse financiare externe.

Armonizarea intereselor întreprinderii cu cele ale acţionarilor/asociaţilor presupune soluţionarea optimă a contradicţiei dintre distribuire şi economisire. Satisfacerea exigenţelor financiare ale acţionarilor/asociaţilor de a-şi spori consumul lor imediat, fiind astfel ostili autofinanţării, afectează lichidităţile entităţii, reducându-i resursele de finanţare.

Creşterea activităţii economice a întreprinderii justifică predispoziţia de a reduce distribuirea dividendelor în favoarea finanţării unor proiecte de investiţii rentabile.

Creşterea autofinanţării presupune distribuirea într-o mai mică măsură a dividendelor, ceea ce va afecta comportamentul financiar atât al actualilor proprietari, cât şi pe cel al celor potenţiali, care se vor orienta spre alte plasamente investiţionale, reducând posibilităţile de creştere a resurselor proprii prin majorarea capitalului. În aceste condiţii, autofinanţarea prezintă un cost de capital.

Autofinanţarea este o condiţie necesară pentru obţinerea de împrumuturi, constituind şi o garanţie a rambursării acestora, rezultatele generate de investiţiile finanţate permiţând plata sumelor anuale (credite primite), precum şi constituirea (prin amortizare) a unor resurse financiare de menţinere a nivelului dotării tehnice. În acest sens, creditul poate fi considerat ca o autofinanţare anticipată.

Alegerea metodei de amortizare are incidenţă asupra resurselor de finanţare ale întreprinderii atât în mod direct, ca sursă de menţinere a potenţialului tehnic, cât şi indirect, prin economia fiscală pe care o generează datorită deductibilităţii sale fiscale.

b) *Aportul în numerar*

Constituie principala sursă de majorare a capitalului social din resurse proprii şi are ca efect imediat creşterea lichidităţilor societăţii, îmbunătăţirea raportului capitaluri proprii-datorii. Această operaţie revigorează capacitatea de îndatorare la termen a entităţii.

Creşterea capitalului printr-o nouă emisiune de acţiuni la o valoare de emisiune mai mică decât valoarea pe piaţă determină un efect de diminuare a valorii acţiunilor vechi.

Scanned with OKEN Scanner

c) *Aportul în natură*

Se realizează prin cedarea către societate/întreprindere de imobile, materiale, active necorporale, având ca efect, deci, creşterea capitalului social. Echilibrul financiar temporar este afectat în mod diferit, în funcţie de natura bunului adus ca aport în natură.

d) *Conversia datoriilor*

Majorarea capitalului social se realizează prin conversia datoriilor atunci când întreprinderea are dificultăţi în rambursarea acestora şi în conversia obligaţiunilor convertibile în acţiuni.

Creşterea capitalului social prin încorporarea datoriilor se realizează prin emisiunea şi distribuirea de acţiuni noi către furnizorii de capitaluri împrumutate. Această practică se realizează de către întreprinderile bine plasate din punct de vedere tehnic, dar care întâmpină dificultăţi financiare ca urmare a unei creşteri rapide a activităţii.

La fel ca încorporarea de rezerve, creşterea capitalului prin conversia datoriilor pare să nu aibă – la prima vedere - incidenţă asupra finanţării întreprinderii, deoarece se înregistrează la capitaluri proprii o sumă care figura anterior în conturile de datorii, fără a se modifica mărimea resurselor (pasivului).

Totuşi această operaţiune are incidenţă asupra finanţării, după cum arată o examinare mai amănunţită:

- societatea este eliberată de o plată scadentă în viitor, datorită faptului că datoriile sunt transformate în participare la capital, crescând astfel stabilitatea finanţării sale. Vechilor creditori li se recunoaşte, în schimb, participarea la capital, cu toate consecinţele ce decurg din aceasta, respectiv influenţa asupra deciziilor societăţii;
- dacă scadenţa datoriilor care fac obiectul conversiei este apropiată, operaţia efectuată micşorează presiunea exercitată asupra trezoreriei societăţii şi se reduc astfel nevoile imediate de finanţare;
- pentru că suma capitalurilor proprii creşte, iar suma datoriilor se diminuează, societatea este mai puţin îndatorată şi deci îşi îmbunătăţeşte structura financiară;
- întreprinderea îşi reconstituie capacitatea de îndatorare şi are posibilitatea să solicite mai uşor noi împrumuturi.

Scanned with OKEN Scanner

Posibilitatea convertirii titlurilor de creanță în titluri de proprietate nu generează efecte asupra trezoreriei întreprinderii, ci doar modificări ale structurii pasivului.

2.5.2. Alte capitaluri interne

2.5.2.1. Concept, clasificare și condițiile de amortizare ale activelor

Acest tip de capitaluri este format din amortizarea activelor. Conform IAS 36 *„Deprecierea activelor"* și IAS 38 *„Imobilizări necorporale"*, amortizarea (deprecierea) reprezintă alocarea sistematică a valorii amortizabile a unui activ pe întreaga durată de viață utilă.

Unitățile care desfășoară activităţi economice şi care imobilizează capital în active corporale şi necorporale supuse deprecierii, prin utilizare sau în timp, vor calcula, vor înregistra în contabilitate şi vor recupera uzura fizică şi morală a acestora, pentru refacerea capitalului angajat.

Aceste operaţiuni sunt denumite ca *amortizare a capitalului imobilizat*. Capitalul imobilizat supus amortizării cuprinde două grupe (Figura 2.18).

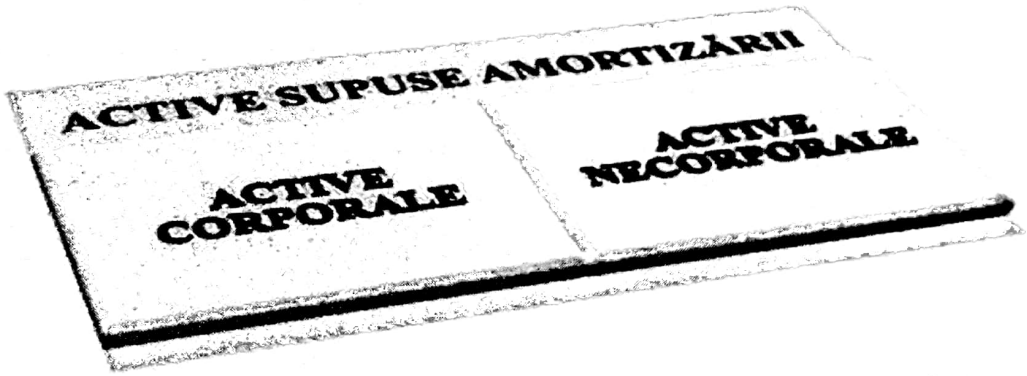

Figura 2.18 - Clasificare active imobilizate amortizabile

A. Activele corporale

Activele corporale aferente capitalului imobilizat conform Legii amortizării sunt:

a) terenurile, inclusiv investiţiile pentru amenajarea acestora;

b) mijloacele fixe.

Mijlocul fix este un obiect sau un complex de obiecte care se utilizează ca atare şi îndeplineşte cumulativ: (a) condiţiile de a avea o durată normală de utilizare mai mare de un an, şi (b) o valoare de intrare mai mare decât limita stabilită prin act normativ guvernamental

Scanned with OKEN Scanner

(care poate fi actualizată anual, în funcţie de indicele de inflaţie). În prezent, valoarea minimă de intrare a mijloacelor fixe este de 2.500 lei[20].

Bunurile/obiectele utilizate ca loturi/seturi se consideră ca un întreg şi se încadrează în categoria mijloacelor fixe.

Sunt asimilate mijloacelor fixe şi se supun amortizării următoarele bunuri (conform legislaţiei privind amortizarea):

- investiţiile efectuate pentru mijloacele fixe luate cu chirie;
- capacităţile puse în funcţiune parţial, pentru care nu s-au întocmit formele de înregistrare ca mijloace fixe. La punerea în funcţiune, cu ocazia recepţiei finale, amortizarea se va determina în funcţie de valoarea finală, iar valoarea neamortizată până la acea dată se va recupera pe durata normală de utilizare rămasă;
- investiţiile aferente valorificării de substanţe minerale utile, de cărbuni şi alte zăcăminte ce se exploatează la suprafaţă, precum şi cele pentru realizarea lucrărilor miniere, subterane, de deschidere a zăcămintelor se amortizează în regim linear;
- investiţiile efectuate la mijloacele fixe pentru îmbunătăţirea parametrilor tehnici iniţiali, în scopul modernizării, şi care majorează valoarea de intrarea a acestora.

Cheltuielile efectuate la mijloacele fixe în scopul modernizării acestora trebuie să aibă următoarele efecte: să îmbunătăţească efectiv performanţele mijloacelor fixe faţă de parametrii funcţionali stabiliţi iniţial; să asigure obţinerea de venituri suplimentare faţă de cele realizate cu mijloacele fixe iniţiale.

Pentru clădiri şi construcţii, lucrările de modernizare trebuie să aibă ca efect sporirea gradului de confort şi respectarea cerinţelor de mediu. Amortizarea cheltuielilor aferente lucrărilor de modernizare se face fie pe durata normală de utilizare rămasă, fie prin majorarea duratei normale de utilizare cu până la 10%.

[20]HG nr. 276/2013 privind stabilirea valorii de intrare a mijloacelor fixe, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 313 din 30 mai 2013.

Scanned with OKEN Scanner

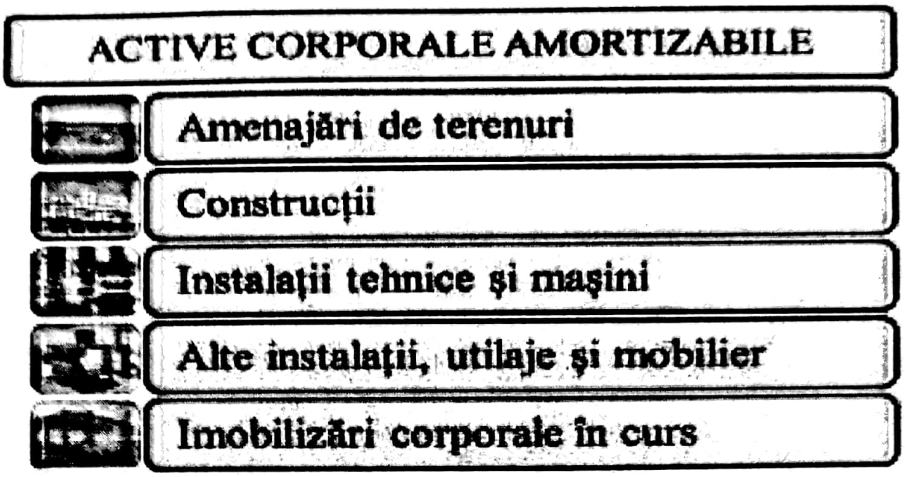

Figura 2.19 - Clasificarea activelor corporale amortizabile

Dacă lucrările de modernizare se fac după expirarea acestei durate, se va stabili o nouă durată normală de utilizare de către o comisie tehnică. Investiţiile efectuate pentru amenajarea lacurilor, bălţilor, iazurilor, terenurilor şi pentru alte lucrări similare se recuperează pe calea amortizării, prin includerea în cheltuielile de exploatare într-o perioadă de maximum 10 ani, cu aprobarea Consiliului de Administraţie sau a responsabilului cu gestiunea patrimoniului.

B. Activele necorporale

Activele necorporale aferente capitalului imobilizat sunt prezentate schematizat în Figura 2.20.

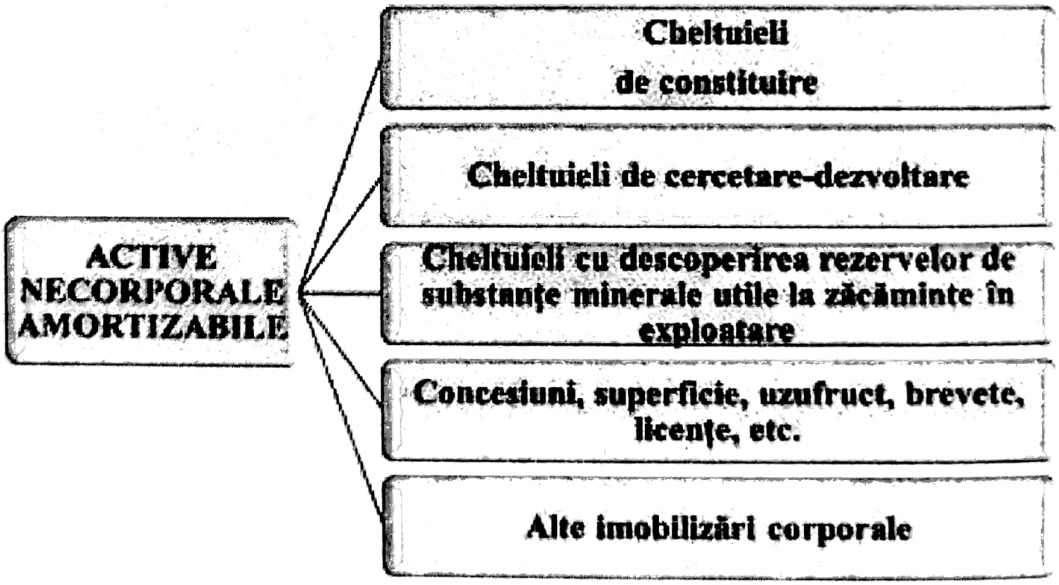

Figura 2.20 - Clasificarea activelor necorporale amortizabile

Scanned with OKEN Scanner

Menţionăm, în continuare, categoriile de active necorporale aferente capitalului imobilizat:

a) cheltuielile de constituire: taxele şi alte cheltuieli de înscriere şi înmatriculare, cheltuielile privind emiterea şi vânzarea de acţiuni, cheltuielile de prospectare a pieţei şi de publicitate şi alte cheltuieli de această natură, legate de înfiinţarea şi dezvoltarea unităţii patrimoniale;

b) cheltuielile de cercetare-dezvoltare;

c) cheltuielile cu descoperirea rezervelor de substanţe minerale utile, neconcretizate în mijloace fixe, la zăcămintele puse în exploatare;

d) concesiunile, imobilizările necorporale de natura superficiei şi a uzufructului, brevetele şi alte drepturi şi valori asimilate;

e) alte imobilizări necorporale, inclusiv programe informatice create de întreprindere sau achiziţionate de la terţi.

Clasificaţia mijloacelor fixe şi duratele de funcţionare se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, iar duratele de funcţionare sunt revizuite periodic, dar nu mai târziu de cinci ani.

2.5.2.2. Calcularea amortizării

Amortizarea se include în cheltuielile de exploatare şi se determină prin aplicarea cotelor de amortizare asupra valorii de intrare a mijloacelor fixe.

Cota de amortizare se calculează astfel:

$$CA = 100 / \text{Durata normală de utilizare din catalog (ani)}$$

În cazul reevaluării mijloacelor fixe în baza unor acte normative, cota de amortizare se va calcula astfel:

$$CA = 100 / \text{Durata normală de utilizare rămasă (ani)}$$

Amortizarea anuală se determină prin aplicarea cotei de amortizare asupra valorii de intrare, asupra valorii rămase de recuperat sau asupra valorii rămase actualizate.

Amortizarea lunară se determină prin împărţirea amortizării anuale la 12 luni.

Conform prevederilor legale, prin *valoarea de intrare a mijloacelor fixe* se înţelege:

Scanned with OKEN Scanner

a) valoarea de intrare aferentă fiecărui mijloc fix, reevaluată în conformitate cu prevederile legale;
b) cheltuielile de achiziţie pentru mijloacele fixe procurate cu titlu oneros;
c) costul de producţie pentru mijloacele fixe construite sau produse de unitatea patrimonială;
d) valoarea actuală pentru mijloacele fixe dobândite cu titlu gratuit, estimată la înscrierea lor în activ (pe baza unui raport întocmit de experţi şi cu aprobarea Consiliului de Administraţie al agentului economic, a responsabilului cu gestiunea patrimoniului);
e) valoarea de aport acceptată de părţi pentru mijloacele fixe intrate în patrimoniu cu ocazia asocierii, fuziunii etc, conform statutelor sau contractelor, determinată prin expertiză;
f) valoarea de intrare - cheltuielile de achiziţie, în cazul mijloacelor fixe cumpărate, cu durata normală de utilizare expirată, precum şi în cazul celor pentru care nu există date de identificare a duratei normale de utilizare consumate. Durata normală în care se va recupera valoarea de intrare se stabileşte de o comisie tehnică, cu aprobarea Consiliului de Administraţie al agentului economic. În mod similar se va proceda şi în cazul mijloacelor fixe cu durata normală de utilizare expirată, pentru care se fac cheltuieli de investiţii;
g) în cazul investiţiilor puse în funcţiune parţial sau total, cărora nu li s-au întocmit formele de înregistrare ca mijloace fixe, valoarea stabilită prin situaţiile de lucrări, la data punerii în funcţiune. Această valoare se consemnează în procesul-verbal de punere în funcţiune. La terminarea investiţiilor şi la trecerea lor în categoria mijloacelor fixe, valoarea de intrare se majorează cu eventualele cheltuieli efectuate între data punerii în funcţiune şi data întocmirii procesului-verbal de punere în funcţiune.

Amortizarea mijloacelor fixe se calculează începând cu luna următoare punerii în funcţiune, până la recuperarea integrală a valorii de intrare, conform duratelor normale de funcţionare.

Data punerii în funcţiune în vederea calculării amortizării se stabileşte după cum se prezintă în Tabelul nr. 2.3.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.3

Nr. crt.	Categoria	Data punerii în funcţiune
1.	Mijloacele fixe independente care nu necesită montaj şi nici probe tehnologice (utilaje pentru intervenţie, unelte, accesorii de producţie, mijloace de transport auto, animale etc.)	Data achiziţionării, pe baza procesului-verbal de recepţie
2.	Utilajele care necesită montaj, dar care nu necesită probe tehnologice, precum şi clădirile şi construcţiile speciale care nu deservesc procese tehnologice	Data terminării montajului, respectiv la data terminării construcţiei, pe baza procesului-verbal de recepţie
3.	Utilajele şi instalaţiile care necesită montaj şi probe tehnologice, precum şi clădirile şi construcţiile speciale care deservesc procese tehnologice	La terminarea probelor tehnologice, pe baza procesului-verbal de punere în funcţiune
4.	Sondele folosite la extracţia ţiţeiului şi gazelor, sondele de injecţie, precum şi sondele provenite din lucrările geologice care au dat rezultate	Data dării lor în producţie, pe baza procesului-verbal final de constatare

După cum am menţionat în secţiunile anterioare, în afara mijloacelor fixe care rezultă din imobilizarea de capital în active corporale şi necorporale, întreprinderea poate utiliza mijloace fixe obţinute prin concesionare, închiriere, în locaţie de gestiune sau care fac obiectul unui contract de leasing operaţional.

Amortizarea pentru aceste categorii de mijloace fixe şi pentru alte cheltuieli specifice (cheltuielile de constituire, cheltuielile de cercetare-dezvoltare, brevetele, licenţele, know-how, programe informatice şi alte drepturi de proprietate intelectuală, industrială şi comercială similare) se realizează, potrivit legii, după reguli distincte – vezi Tabelul nr. 2.4.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.4

Nr. crt.	Categorii sau obiecte supuse amortizării	Reguli privind calculul amortizării
1.	Mijloace fixe concesionate, închiriate sau date în locaţie de gestiune	☞ Se calculează de către entitatea/ întreprinderea care le are în proprietate ☞ Se recuperează de agentul economic care a efectuat investiţia, pe perioada contractului
2.	Mijloace fixe care fac obiectul unui contract de leasing operaţional	☞ Se calculează de finanţator, cu posibilitatea amortizării întregii valori a mijlocului fix minus valoarea reziduală prevăzută în contract, pe parcursul duratei contractului, dar nu mai puţin de trei ani
3	Cheltuielile de constituire, precum şi cheltuielile de cercetare-dezvoltare	☞ Se amortizează într-o perioadă de cel mult cinci ani
4.	Brevetele, licenţele, know-how, mărcile de fabrică, de comerţ şi de servicii şi alte drepturi de proprietate industrială şi comercială similare, subscrise ca aport, achiziţionate pe alte căi	☞ Se amortizează pe durata prevăzută pentru utilizarea lor de către agentul economic care le deţine. Imobilizările necorporale de natura concesiunii, superficiei şi a uzufructului se amortizează pe durata contractului
5.	Programele informatice create de întreprindere/entitate sau achiziţionate de la terţi	☞ Se amortizează în funcţie de durata probabilă de utilizare, care nu poate depăşi o perioadă de cinci ani

În situaţii justificate, societăţile/întreprinderile pot fi scutite de la calculul amortizării, cu avizul unităţilor teritoriale ale finanţelor publice, pentru următoarele categorii de active corporale:

- ☞ minele trecute în conservare sau scoase definitiv din funcţiune, sondele de ţiţei şi gaze care nu se dau în producţie (la propunerea Agenţiei Naţionale pentru Resurse Minerale);
- ☞ mijloacele fixe trecute în conservare pe o durată mai mare de 30 de zile;
- ☞ lucrările de îmbunătăţiri funciare şi de gospodărire a apelor, cu caracter general de deservire, destinate apărării împotriva

Scanned with OKEN Scanner

inundaţiilor şi înlăturării excesului de umiditate (diguri şi canale principale, de desecare, precum şi lucrările de combatere a eroziunii solului, de regularizare a scurgerii apelor pe versanţi şi de corectare a torenţilor, destinate apărării terenurilor agricole şi silvice şi obiectivelor social-economice din zona apărată), şenalele navigabile, tunelele de metrou, infrastructura căii ferate, drumurile, podurile, apeductele, precum şi celelalte căi de comunicaţie.

În cazul nerecuperării integrale a valorii de intrare a mijloacelor fixe scoase din funcţiune, pe calea amortizării, agenţii economici asigură acoperirea valorii neamortizate din sumele rezultate în urma valorificării acestora. Prin valoare neamortizată se înţelege diferenţa dintre valoarea de intrare a mijloacelor fixe şi valoarea amortizării, recuperată prin includerea în cheltuielile de exploatare, din care se deduc sumele rezultate în urma valorificării.

Diferenţa rămasă neacoperită se include în cheltuieli de exploatare, nedeductibile fiscal, pe o perioadă de maximum cinci ani sau diminuează capitalurile proprii, cu respectarea dispoziţiilor legale.

2.5.2.3. Regimuri de amortizare

Amortizarea mijloacelor fixe se calculează utilizând unul dintre următoarele regimuri de amortizare (Figura 2.21):

- amortizarea liniară;
- amortizarea degresivă;
- amortizare accelerată.

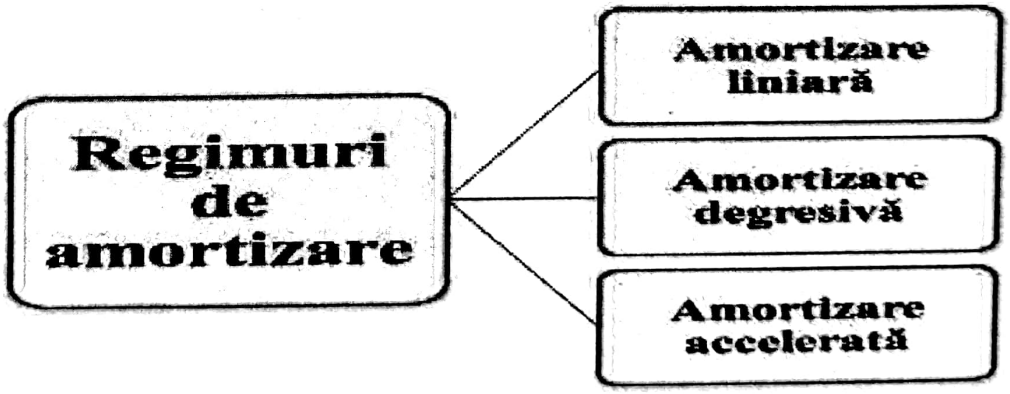

Figura 2.21 - Regimuri de amortizare

Scanned with OKEN Scanner

a) Amortizarea liniară se determină prin includerea în cheltuielile de exploatare a unor sume fixe uniform, în mod proporţional cu numărul de ani de funcţionare şi cu duratele normale de utilizare a mijloacelor fixe.

Amortizarea liniară anuală se calculează prin aplicarea cotei de amortizare medii anuale la valoarea de intrare a mijloacelor fixe. Pentru mijloacele fixe de natura construcţiilor, amortizarea anuală se calculează numai în regim liniar.

Utilizarea acestui regim de amortizare se aprobă de Consiliul de Administraţie al întreprinderii/societăţii la data punerii în funcţiune.

b) Amortizarea degresivă constă în multiplicarea cotei de amortizare liniară cu unul dintre coeficienţii prezentaţi în Figura 2.22.

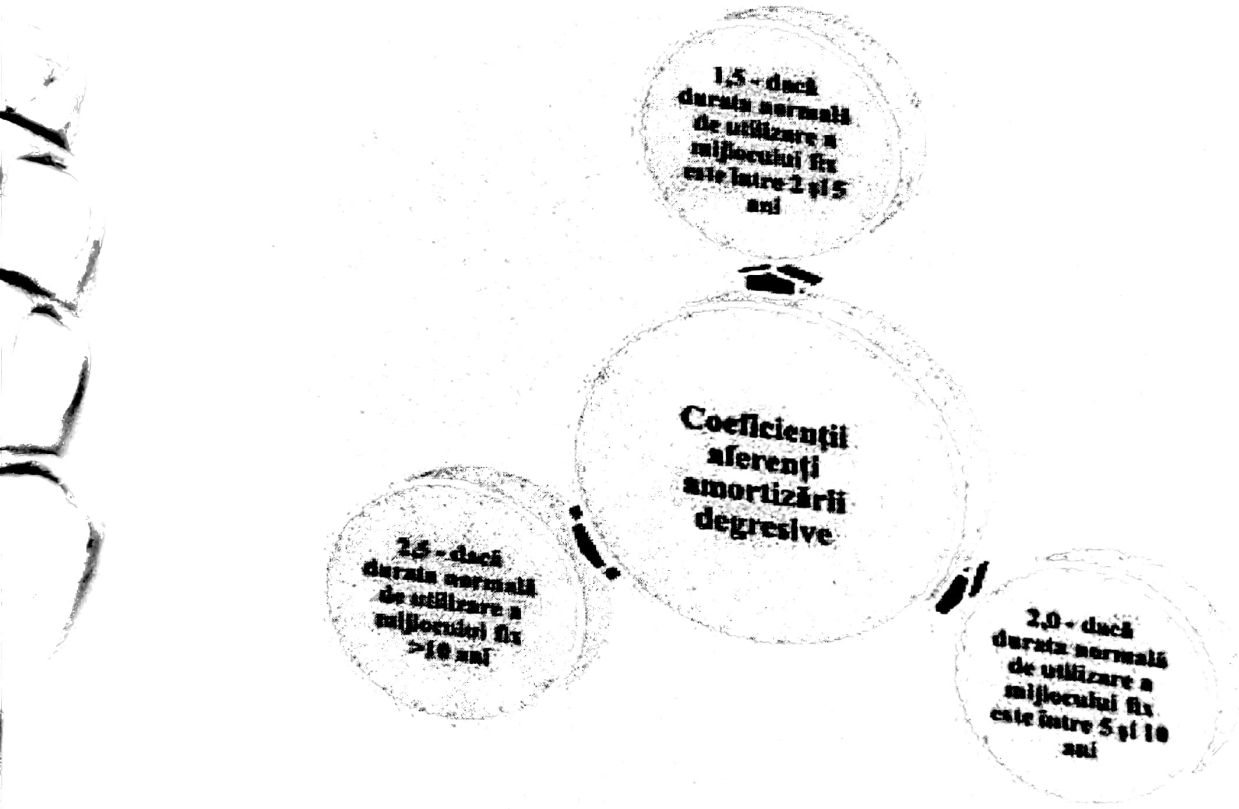

Figura 2.22 - Coeficienţii de amortizare degresivă

La propunerea Ministerului Finanţelor Publice, coeficienţii indicaţi în Figura 2.22 pot fi modificaţi numai prin hotărâre a Guvernului. Utilizarea acestui regim se aprobă de Consiliul de Administraţie al societăţii/întreprinderii, respectiv de responsabilul cu gestiunea patrimoniului.

Scanned with OKEN Scanner

Modalităţile de utilizare a regimului de amortizare degresivă (AD) sunt prezentate în Figura 2.23.

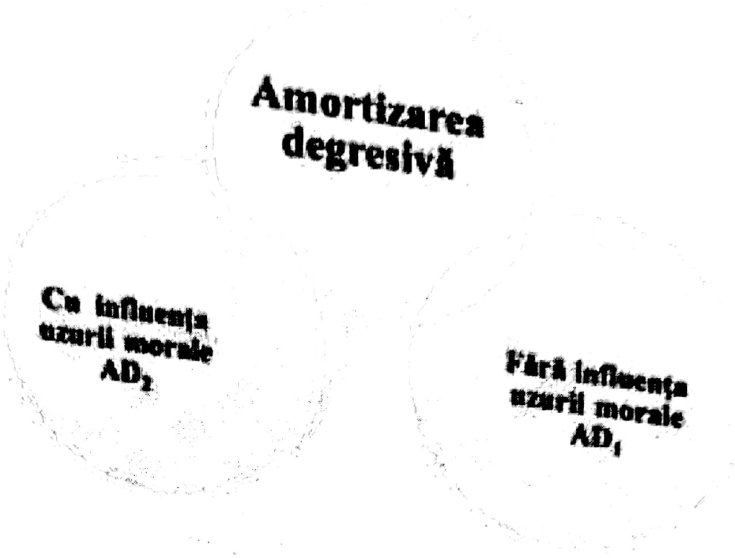

Figura 2.23 - Modalităţi de utilizare a regimului de amortizare degresivă

Pentru calculul amortizării prin utilizarea regimului de amortizare degresivă, varianta AD_1, se procedează astfel: în primul an de funcţionare se aplică cota de amortizare legală, la valoarea de intrare, iar pentru anii următori se aplică aceeaşi cotă, dar de fiecare dată la valoarea rămasă. Acest calcul se aplică până în anul de funcţionare în care amortizarea anuală rezultată este egală cu sau mai mică decât amortizarea anuală liniară, calculată pentru perioada de funcţionare rămasă. Din acel an şi până la expirarea duratei normale de funcţionare se trece la amortizarea anuală liniară.

Amortizarea degresivă, varianta AD_2, conţine influenţa uzurii morale care acţionează asupra mijloacelor fixe şi care se reflectă în calculul amortizării anuale.

Varianta AD_2 permite ca amortizarea să se recupereze într-o perioadă de timp mai mică decât durata normală de utilizare, diferenţa în ani reprezentând influenţa uzurii morale. Pentru mijloacele fixe care au o durată normală de funcţionare de până la cinci ani inclusiv, nu se aplică regimul de amortizare degresivă varianta AD_2. Pentru aceste mijloace fixe amortizarea se va calcula utilizând varianta AD_1.

Pentru calculul amortizării în varianta AD_2 se vor avea în vedere următoarele elementele: durata normală de utilizare conform catalogului; cota de amortizare în regim de amortizare degresivă;

Scanned with OKEN Scanner

perioada în care se calculează amortizarea degresivă; perioada în care se calculează amortizarea liniară.

c) Amortizarea accelerată se realizează prin calcularea şi includerea, în cheltuielile de exploatare, în primul an de funcţionare, a unei amortizări de până la 50% din valoarea de intrare a mijlocului fix respectiv (vezi Figura 2.24).

Valoarea rămasă după primul an de funcţionare se recuperează prin includerea în cheltuielile de exploatare în regim liniar, în funcţie de durata de utilizare rămasă.

Utilizarea regimului de amortizare accelerată se aprobă de unităţile teritoriale ale finanţelor publice, la propunerea scrisă a Consiliului de Administraţie al întreprinderii, pe baza unei documentaţii de fundamentare prestabilite (care trebuie să conţină datele prevăzute în cadrul normativ, pe baza cărora se stabileşte punctajul necesar pentru eliberarea aprobării de utilizare a regimului de amortizare accelerată).

Amortizarea accelerată		
În anul 1 = 50% din valoarea mijlocului fix	În anii următori = regim de amortizare liniar	Aprobare specială de la Ministerul Finanţelor Publice în termen legal

Figura 2.24 - Caracteristicile regimului de amortizare accelerată

Pentru calculul indicatorilor de eficienţă (în vederea stabilirii punctajului necesar), se vor folosi datele aferente anului de punere în funcţiune a mijloacelor fixe. Astfel, vor fi utilizate datele din bugetul de venituri şi cheltuieli când aprobarea se solicită în cursul trimestrului I al anului sau datele din evidenţa contabilă pentru perioada încheiată, date care vor fi extrapolate la nivel de an, în funcţie de media lunară a realizărilor.

Documentaţia de fundamentare, se depune la organul teritorial al Ministerului Finanţelor Publice înainte de punerea în funcţiune a mijloacelor fixe sau în termen de maximum o lună de la punerea în funcţiune a acestora. Nerespectarea termenului atrage deductibilitatea cheltuielilor cu amortizarea la nivelul regimului liniar.

Scanned with OKEN Scanner

2.5.2.4. Scoaterea din funcţiune a mijloacelor fixe

Scoaterea din funcţiune a mijloacelor fixe cu valoarea de intrare complet amortizată sau cu valoarea de intrare rămasă nerecuperată se face cu aprobarea Consiliului de Administraţie al întreprinderii.

După aprobarea scoaterii din funcţiune a mijloacelor fixe se va proceda la valorificarea acestora, fie prin procedura de valorificare prin vânzare (licitaţie sau negociere directă) fie prin casare (care va fi aprobată de către Consiliul de Administraţie).

Consiliul de Administraţie care a aprobat scoaterea din funcţiune a unor mijloce fixe, prin decizie, va desemna o comisie de casare care va proceda la dezmembrarea mijloacelor fixe şi la valorificarea acestora: prin vânzarea componentelor rezultate în urma dezmembrării; prin utilizarea componentelor rezultate din casare la executarea altor mijloace fixe din cadrul unităţii.

La scoaterea din funcţiune a mijloacelor fixe aparţinând întreprinderilor la care statul deţine peste 50% din capitalul social se va urmări valorificarea la maximum a ansamblurilor şi subansamblurilor.

Sub formă de schemă, situaţia se prezintă ca în Figura 2.25.

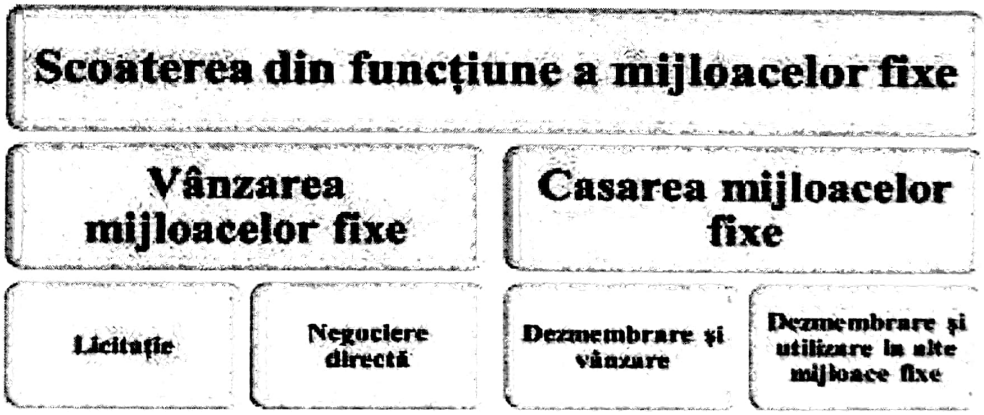

Figura 2.25 - Modalităţi de scoatere din funcţiune a mijloacelor fixe

2.5.3. Capitaluri externe

2.5.3.1. Operaţiuni de leasing

Leasingul este o metodă de finanţare a investiţiilor în cadrul căreia întreprinzătorul care utilizează bunurile nu este proprietarul acestora, ci locatar în cadrul unei închirieri pe durată lungă. Leasingul îmbracă două forme (vezi Figura 2.26): leasing financiar şi leasing operaţional.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectul operațiunilor de leasing sunt bunurile imobile și bunurile mobile, aflate în circuitul civil.

Contractul de leasing reprezintă acordul prin care locatorul cedează locatarului, în schimbul unei plăți sau serii de plăți, dreptul de a utiliza un activ (bun imobil sau bun mobil) pentru o perioadă convenită de timp (IAS 17)[21].

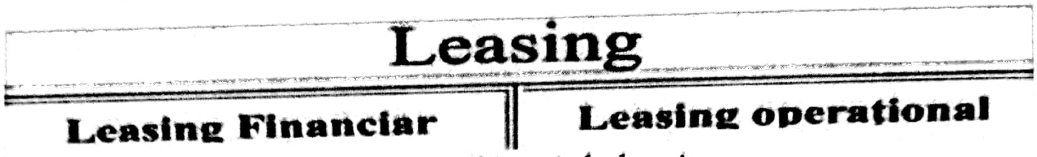

Figura 2.26 - Tipuri de leasing

Tipurile de leasing au în vedere riscurile și recompensele dreptului de proprietate aferente unui activ. Riscurile se referă la posibilitatea de a înregistra pierdere din cauza mai multor factori: gradul redus de utilizare a activului, uzura morală a activului, variații ale veniturilor produse de activ. Recompensele apar ca efect previzionat al desfășurării unei activități economice profitabile, ca urmare a deținerii activului care face obiectul operațiunii de leasing. Ca urmare, recompensele se materializează în profit și câștiguri obținute din creșterea valorii activului sau din realizarea valorii reziduale.

Un contract de leasing este clasificat drept *leasing financiar* dacă transferă în mod semnificativ toate riscurile și recompensele aferente dreptului de proprietate, și, respectiv, este clasificat drept *leasing operațional* în caz contrar (Figura 2.27 și Figura 2.28).

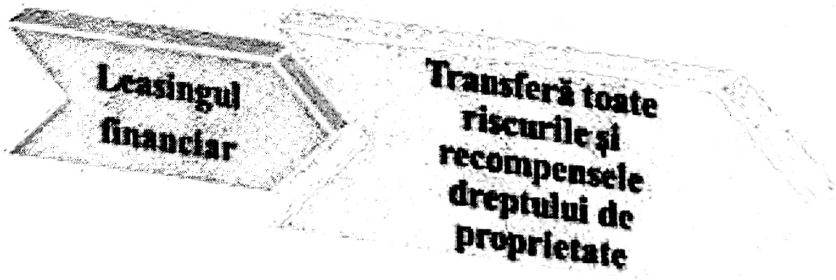

Figura 2.27 - Riscurile și recompensele leasingului financiar

[21]Ordonanța Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 9 din 12 ianuarie 2000, modificată și completată prin Legea nr. 287/2006, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 606 din 13 iulie 2007.

Scanned with OKEN Scanner

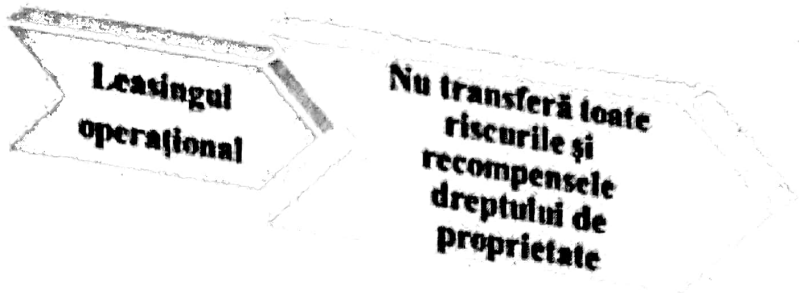

Figura 2.28 - Riscurile şi recompensele leasingului operaţional

a) ***Contractul de leasing financiar*** este un contract de leasing care îndeplineşte cel puţin una din următoarele condiţii:

- sunt transferate utilizatorului riscurile şi beneficiile dreptului de proprietate asupra bunului care face obiectul contractului de leasing la momentul producerii efectului;
- cuprinde o clauză expresă de transfer al dreptului de proprietate asupra bunului către utilizator la momentul expirării contractului;
- în contract este prevăzută clauza că utilizatorul cumpără bunul la momentul expirării contractului, în condiţiile în care valoarea reziduală (în procente) este mai mică sau egală cu diferenţa dintre durata normală de funcţionare maximă şi durata contractului de leasing;
- valoarea de intrare a bunului este mai mare sau egală cu valoarea totală a ratelor de leasing minus cheltuielile[22].

Valoarea amortizabilă a activului în sistem de leasing se alocă pe fiecare perioadă contabilă de-a lungul perioadei preconizate de utilizare, pe o bază sistematică şi în concordanţă cu politica de amortizare adoptată de locatar pentru activele deţinute în proprietate.

Dacă nu există certitudinea rezonabilă că locatarul va obţine dreptul de proprietate până la sfârşitul duratei contractului de leasing, perioada preconizată de utilizare este durata de viaţă utilă a activului; altfel, activul este amortizat pe perioada cea mai scurtă dintre durata contractului de leasing şi durata de viaţă utilă a acestuia.[23]

---

[22]OG nr. 51/1997 privind operaţiunile de leasing şi societăţile de leasing, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 9 din 12 ianuarie 2000, modificată şi completată prin Legea nr. 287/2006, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 606 din 13 iulie 2007.

[23]Ibidem

Scanned with OKEN Scanner

Suma dintre cheltuielile cu amortizarea aferente activului şi cheltuielile de finanţare aferente perioadei este rareori egală cu plăţile de leasing datorate aferente perioadei şi prin urmare, este inadecvată simpla recunoaştere a plăţilor de leasing drept cheltuială. În consecinţă, este improbabil ca activul şi datoria aferentă să fie egale ca valoare după începutul perioadei de leasing.[24]

În cazul leasingului financiar, achiziţiile de bunuri imobile şi mobile sunt tratate ca investiţii şi sunt supuse amortizării. Amortizarea se calculează de către utilizator.

Din punct de vedere contabil, de regulă, bunurile care fac obiectul contractelor de leasing nu apar în bilanţul locatarului deoarece nu sunt în proprietatea acestuia. Din acest motiv, de regulă, locatarul nu poate amortiza activele imobilizate care fac obiectul contractului de leasing.

De asemenea, atunci când se analizează situaţia financiară a angajamentelor determinate de leasingul financiar, acestea se încorporează în ansamblul datoriilor pe termen mediu şi lung.

Într-adevăr, ca şi pentru o finanţare prin împrumut, întreprinderea dobândeşte dreptul de a utiliza, apoi dreptul de proprietate asupra unui activ imobilizat, în schimbul unor cheltuieli fixe anuale care sunt chiriile (redevenţele sau ratele de leasing) anuale în locul anuităţilor împrumutului (dobânda + rambursări). Prin urmare, riscul financiar este asemănător cu cel determinat de împrumut.

b) Contractul de leasing operaţional este un contract de leasing încheiat între locator şi locatar, care transferă locatarului beneficiile dreptului de proprietate şi riscurile, din care se deduce riscul de valorificare a bunului la valoarea reziduală. În cazul leasingului operaţional, amortizarea se determină de către locatorul finanţator.

Din punct de vedere financiar, leasingul este, adesea, mai scump decât împrumutul, deoarece necesită remunerarea unui intermediar financiar suplimentar, societatea de leasing.

Tot din punct de vedere fiscal, atunci când societăţile de leasing beneficiază de facilităţi fiscale, acestea se reflectă în nivelul chiriei, costul leasingului putând deveni apropiat de cel al împrumutului.

Din punct de vedere fiscal, în cazul leasingului financiar utilizatorul este tratat ca proprietar, în timp ce, în cazul leasingului operaţional, locatorul nu are această calitate.

---

[24]Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

În cadrul leasingului financiar utilizatorul deduce dobânda, iar în cazul leasingului operațional locatarul deduce chiria (rata de leasing).

În concluzie, leasingul are o serie de avantaje prezentate în Figura 2.29.

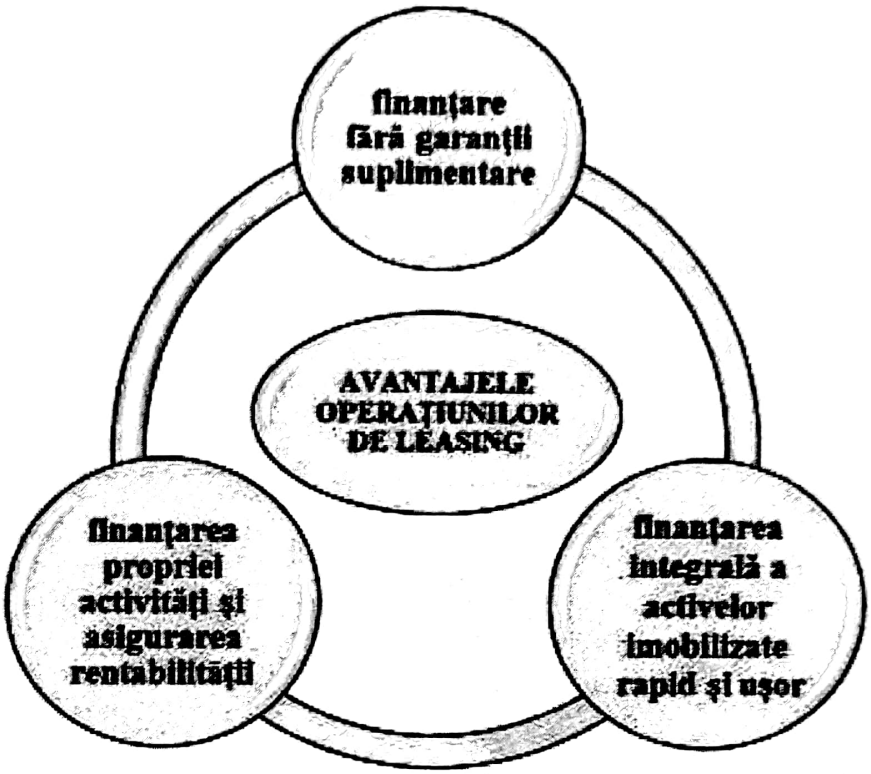

Figura 2.29 - Avantajele operațiunilor de leasing

2.5.3.2. Capitaluri împrumutate

Capitalurile împrumutate[25] sunt reprezentate de împrumuturile pe termen mediu și lung (credite pentru finanțarea investițiilor), împrumuturile pe termen scurt (credite pentru finanțarea activității curente) și alte produse de creditare (vezi Figura 2.30).

Creditele pentru finanțarea investițiilor sunt formate din: credite pentru investiții, creditul ipotecar și creditul pentru finanțarea TVA aferentă investițiilor.

Creditele pentru finanțarea activității curente sunt formate din: overdraft, credite pe obiect pentru finanțarea activității curente și credite pentru instrumente de plată.

Alte produse de finanțare sunt formate din: facilitatea de credit multiprodus, multivalută și acord de finanțare pentru activitatea curentă de producție agricolă.

[25]https://www.bcr.ro

Scanned with OKEN Scanner

Figura 2.30 - Tipuri de capitaluri împrumutate

Creditul acordat întreprinderii de către bănci sau alte instituţii financiare reprezintă o sursă de finanţare, un capital pus la dispoziţia societăţii, pe care aceasta se angajează să-l ramburseze în anumite condiţii stabilite pe baze contractuale.

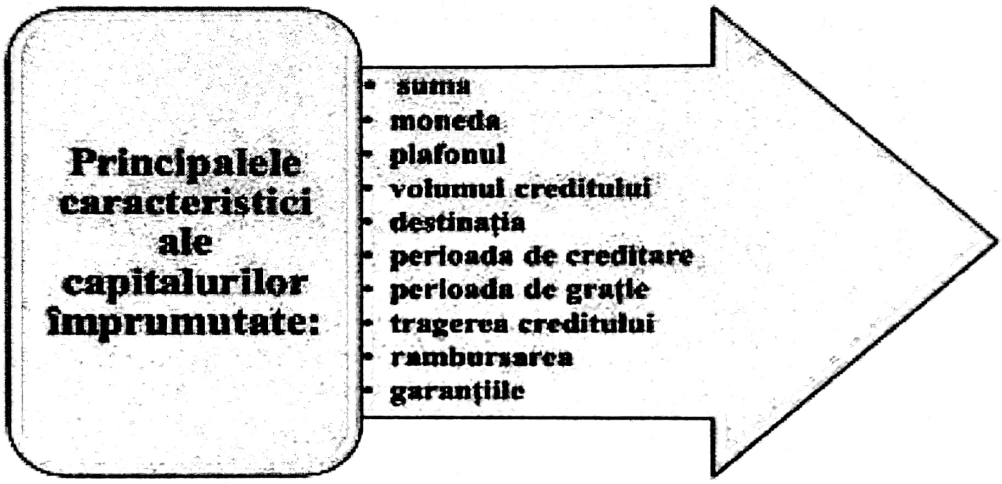

Figura 2.31 - Caracteristicile capitalurilor împrumutate

a) Împrumuturile pe termen mediu şi lung - credite pentru finanţarea investiţiilor

Băncile pun la dispoziţia întreprinderilor/societăţilor o gamă largă de împrumuturi pe termen mediu şi lung care constituie o sursă de finanţare pentru investiţii, alături de sursele proprii ale întreprinderii (profit repartizat pentru dezvoltare sau majorarea capitalului social).

Apelarea la surse de finanţare externe oferite de sistemul bancar are ca scop atingerea obiectivelor de dezvoltare, modernizare şi retehnologizare în vederea realizării de noi capacităţi de producţie,

Scanned with OKEN Scanner

dezvoltării şi modernizării celor existente, incluzând şi finanţarea cheltuielilor privind efectuarea probelor tehnologice.

Tipurile de credite pentru finanţarea investiţiilor sunt prezentate în Figura 2.32.

Figura 2.32 - Tipuri de credite pentru finanţarea investiţiilor

Creditele pot fi destinate realizării de investiţii prin: (a) achiziţionarea de maşini, utilaje, echipamente tehnologice, mijloace de transport, (b) achiziţionarea de clădiri, construcţii, unităţi de producţie etc., (c) achiziţionarea de licenţe, brevete, programe informatice şi alte active necorporale de natura investiţiilor, aşa cum se prezintă în Figura 2.33.

Figura 2.33 - Destinaţia creditelor pentru investiţii

În cazul societăţilor pe acţiuni, banca solicită o serie de documente specifice:

- înscrierea la Registrul Comerţului şi transmiterea spre publicare în Monitorul Oficial, Partea a IV-a a Hotărârii Adunării Generale de contractare a împrumutului;
- studiul de fezabilitate în cazul în care valoarea proiectului este de cel puţin 1.000.000 Euro (sau echivalent) sau în cazul clienţilor care îşi încep activitatea cu o investiţie (nu au desfăşurat activitate în perioada de maxim doi ani de la înfiinţare);

Scanned with OKEN Scanner

- toate autorizaţiile şi avizele necesare prevăzute de lege (ex: autorizaţia de construcţie, avizul de mediu, certificat de urbanism etc.) însoţite de documentaţia ce a stat la baza obţinerii acestora;
- actele justificative privind situaţia juridică a terenului şi a construcţiilor, după caz;
- situaţiile privind elementele patrimoniale cu care au fost garantate împrumuturile primite de la alţi creditori;
- orice alte documente necesare solicitate de bancă.[26]

Creditul se rambursează la scadenţele prevăzute, în baza unui grafic stabilit de comun acord între bancă şi întreprindere/societate. Perioada de rambursare a creditelor pentru investiţii precum şi cuantumul ratelor de rambursare ale acestora se stabilesc în funcţie de lichidităţile existente şi cele care urmează a fi realizate, conform proiecţiei fluxurilor de lichidităţi.

Documentaţia solicitată de către bancă pentru acordarea unui credit în vederea realizării de investiţii este standard, aşa cum este prezentat în Figura 2.34.

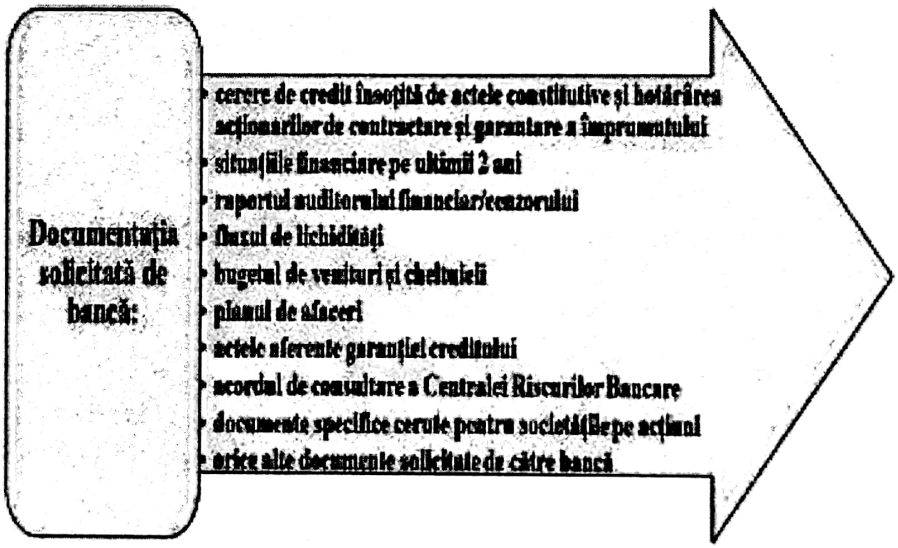

Figura 2.34 - Documentaţia solicitată entităţii de către bancă pentru credite de investiţii

La stabilirea duratei creditului se ţine seama de durata de viaţă a elementelor finanţate şi de durata de viaţă a investiţiei ce se achiziţionează.

[26]https://www.bcr.ro

Scanned with OKEN Scanner

Volumul maxim al creditului reprezintă un procent din valoarea imobilului cumpărat şi/sau din valoarea prevăzută în devizul general al investiţiei care urmează a fi construite, reabilitate, consolidate, extinse, inclusiv cheltuielile cu viabilizarea şi/sau alte cheltuieli legate de investiţie, acest volum fiind stabilit conform politicilor de creditare.

Perioada de acordare a împrumutului şi perioada de graţie se stabilesc în baza politicilor de creditare ale societăţii bancare, acestea fiind conforme cu politicile Băncii Naţionale.

Garanţiile sunt stabilite conform structurii de garanţii acceptate de bancă: garanţii reale imobiliare, mobiliare, garanţii personale (fidejusiune, scrisori de garanţie bancară, avalizare, bilete la ordin/cambii etc.).

Ipoteca se constituie asupra imobilului format din teren şi/sau construcţie pentru care se acordă creditul. În cazul în care terenul pe care se va realiza construcţia nu este finanţat din credit, dar se află în proprietatea împrumutatului, ipoteca se va constitui şi asupra acestuia. Când este necesar, banca poate accepta în completare şi alte garanţii reale şi/sau personale. În funcţie de natura lor, bunurile admise în garanţie se asigură în favoarea băncii.[27]

Toate drepturile ce decurg din contractul de asigurare a imobilului ipotecat (poliţa de asigurare pentru toate riscurile aferente lucrărilor de construcţie, inclusiv de nefinalizare a acesteia) sunt cesionate în favoarea băncii finanţatoare până la achitarea integrală a împrumutului contractat[28].

Dobânzile prevăzute în contractele de credite pe termen mediu şi lung pot fi fixe sau variabile. În condiţiile unui mediu financiar instabil, banca poate să prevadă în contract o clauză de modificare a dobânzii, pe parcursul utilizării şi rambursării creditului, în funcţie de evoluţia inflaţiei şi a costului resurselor de creditare de pe piaţa financiară.

a1) Creditele acordate pentru realizarea investiţiilor

Reprezintă produse de creditare pentru finanţarea cheltuielilor aferente proiectelor de investiţii.

---

[27]Ibidem.

[28]Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

Acest tip de produse bancare reprezintă o sursă de finanțare importantă pentru întreprindere întrucât acoperă o gamă largă de cheltuieli necesare realizării unor proiecte de investiţii: de la cheltuieli aferente achiziţiei şi/sau amenajării de terenuri/clădiri, achiziţiei de maşini, utilaje, echipamente tehnologice, mijloace de transport, până la cheltuieli aferente refinanţării creditelor de investiţii contractate la alte bănci (vezi Tabelul nr. 2.5 şi Figura 2.35).

Tabelul nr. 2.5

Credite pentru realizarea investiţiilor	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de către bancă	☞ susţine în proporţie mare procesul investiţional (max.75%) ☞ efort financiar redus din partea societăţii la demararea investiţiei (min.25%)

Figura 2.35 - Caracteristicile creditelor pentru investiţii

a₂) Creditele ipotecare

Reprezintă produse de creditare pentru finanţarea cheltuielilor aferente proiectelor de investiţii imobiliare cu destinaţie locativă (vezi Tabelul nr. 2.6 şi Figura 2.36).

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.6

Credite ipotecare	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de către bancă	☞ susţine în proporţie mare procesul investiţional (max.65%) ☞ efort financiar redus din partea societăţii la demararea investiţiei (min.35%) ☞ ipotecă pe imobilul cumpărat/construit fără alte garanţii

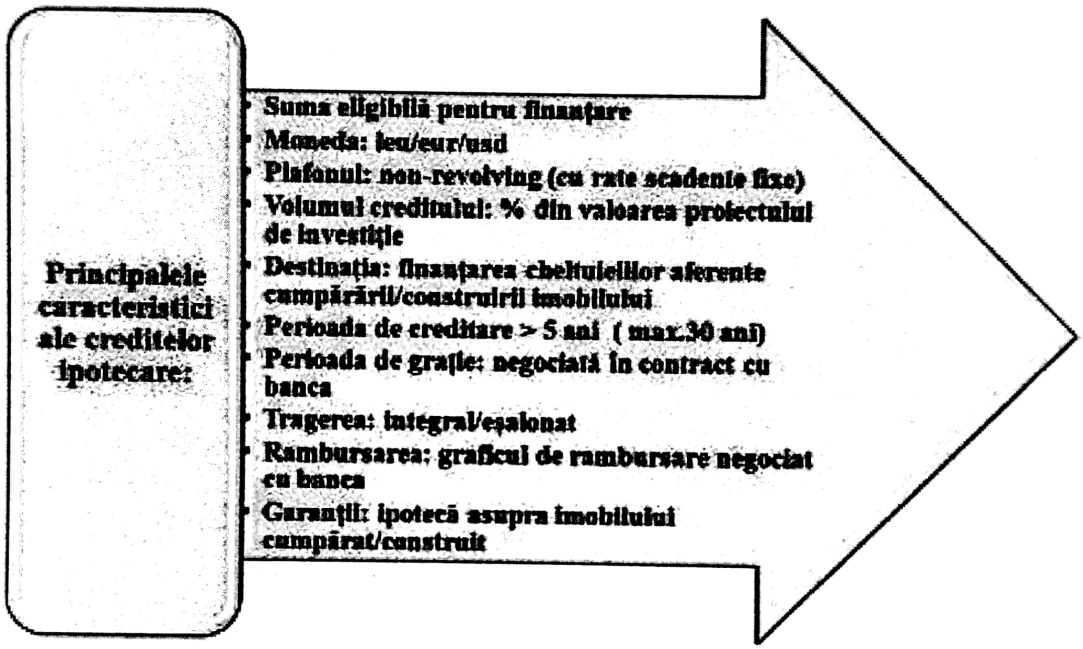

Figura 2.36 - Caracteristicile creditelor ipotecare

a3) Creditele pentru finanţarea TVA aferentă investiţiilor

Reprezintă produse de creditare pentru finanţarea TVA aferentă investiţiilor finanţate printr-un credit de investiţii sau ipotecar acordat de bancă (vezi Tabelul nr. 2.7 şi Figura 2.37).

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.7

Credite pentru finanţare TVA aferentă investiţiilor	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de către bancă	☞ analiza şi aprobarea creditului nu necesită documentaţie separată ☞ conduce la efectuarea plăţilor scadente ☞ flexibilitatea garanţiilor

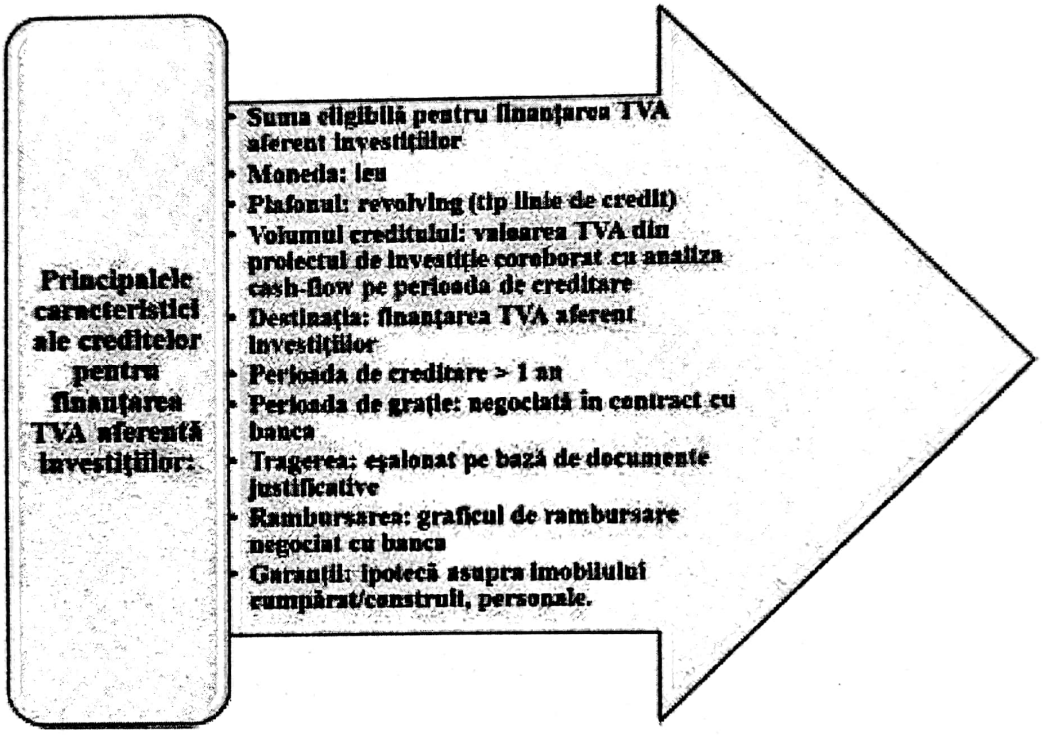

Figura 2.37 - Caracteristicile creditelor pentru finanţarea TVA aferentă investiţiilor

b) Creditele pentru finanţarea activităţii curente

Reprezintă produse bancare acordate pe termen scurt pentru desfăşurarea în condiţii optime a activităţii curente a întreprinderii/societăţii.

Pe piaţa bancară se întâlnesc următoarele tipuri de credite pentru finanţarea activităţii curente (vezi Figura 2.38).

Scanned with OKEN Scanner

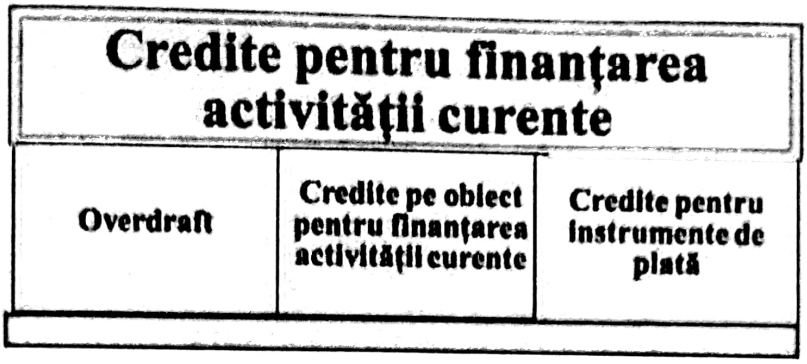

Figura 2.38 - Tipuri de credite pentru finanțarea activității curente

b1) Overdraft-ul reprezintă un produs de creditare de tip *revolving*, cu trageri și rambursări multiple în orice moment pe perioada de creditare, în limita plafonului disponibil (vezi Tabelul nr. 2.8 și Figura 2.39).

Tabelul nr. 2.8

Overdraft (descoperit de cont)	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienții care îndeplinesc condițiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de către bancă	☞ rambursările se efectuează zilnic, automat, cu posibilitatea reutilizării sumelor rambursate ☞ asigură continuitate activității întreprinderii prin accesul permanent la sursa de finanțare prin atașarea unui card de debit ☞ efectuează plățile scadente ☞ acoperă lipsa temporară de disponibilități a entității

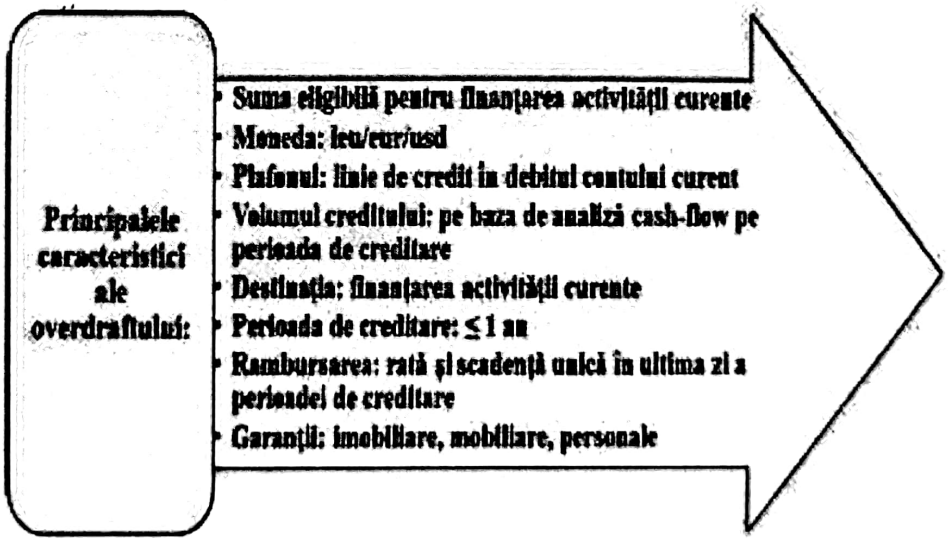

Figura 2.39 - Caracteristicile overdraft-ului

Scanned with OKEN Scanner

b2) Creditele pe obiect pentru finanţarea activităţii curente

Reprezintă produse de creditare pentru cazul în care se solicită finanţare pentru o singură tranzacţie precizată şi individualizată (de exemplu, achiziţionarea de materii prime) - vezi Tabelul nr. 2.9 şi Figura 2.40.

Tabelul nr. 2.9

Credite pe obiect (finanţare activitate curentă)	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de bancă	☞ finanţarea din plafonul creditului a primelor aferente opţiunilor pe cursul de schimb sau pe rata dobânzii contractate pentru acoperirea riscurilor valutare/de dobândă asociate creditului contractat ☞ asigură continuitate activităţii curente a întreprinderii ☞ efectuează plăţile scadente ☞ asigură lipsa temporară de disponibilităţi

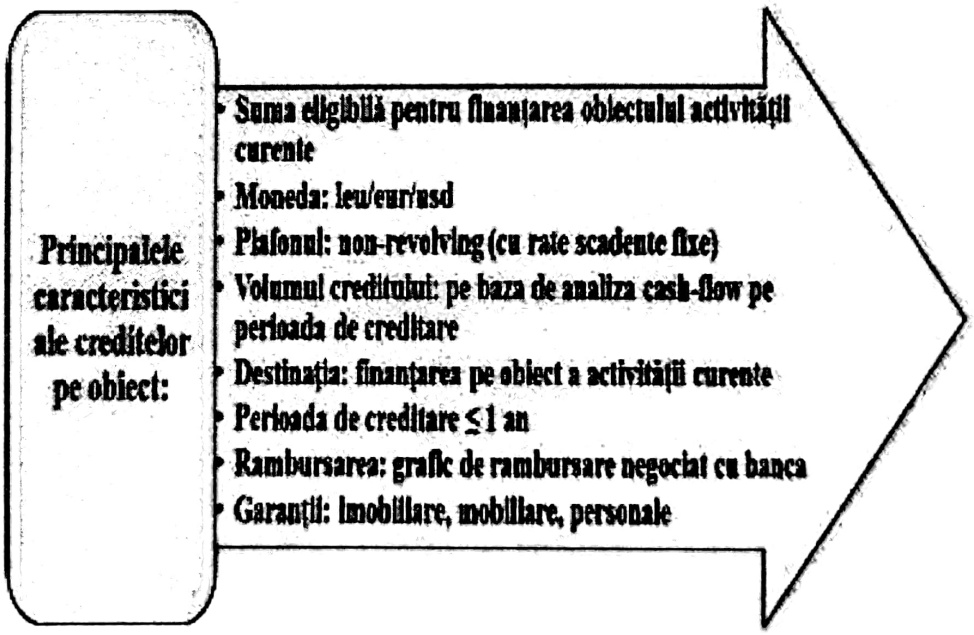

Figura 2.40 - Caracteristicile creditelor pe obiect

Scanned with OKEN Scanner

b3) Creditele pentru instrumente de plată

Reprezintă produse de creditare pentru cazul în care se solicită finanţări bine precizate, obiectul finanţării constituindu-l cecurile sau mesajele SWIFT recepţionate (vezi Tabelul nr. 2.10 şi Figura 2.41).

Tabelul nr. 2.10

Credite pentru instrumente de plată	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de bancă	☞ asigură posibilitatea încasării contravalorii creanţelor înaintea scadenţei instrumentelor de plată finanţate ☞ asigură continuitate activităţii curente a întreprinderii ☞ efectuează plăţile scadente ☞ asigură lipsa temporară de disponibilităţi

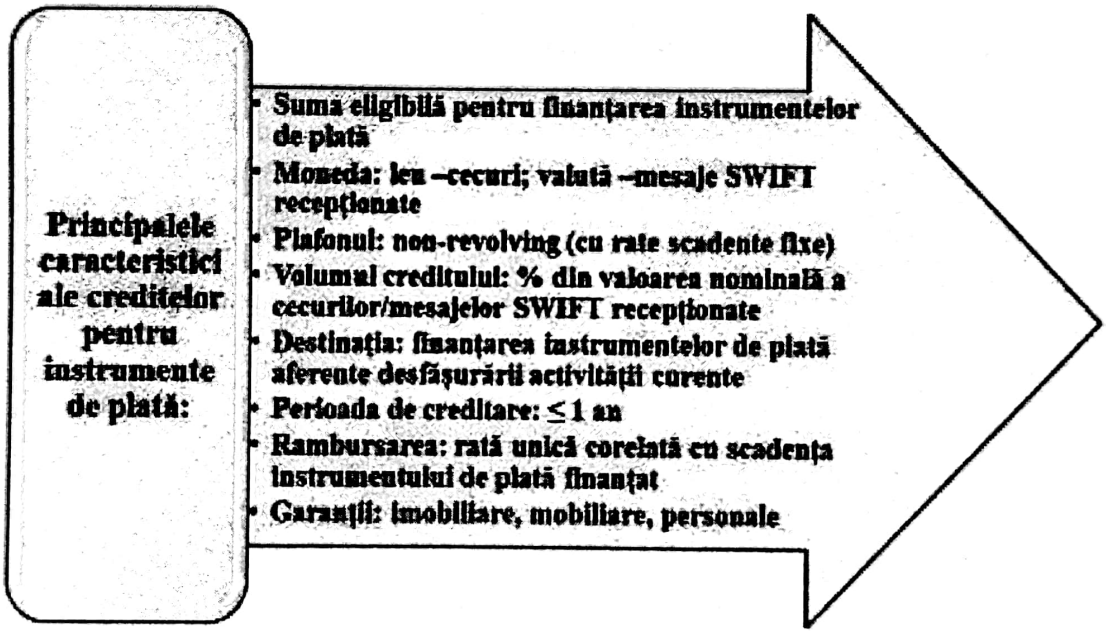

Figura 2.41 - Caracteristicile creditelor pentru instrumente de plată

Documentaţia solicitată de bancă pentru acordarea unui credit pentru instrumente de plată în vederea finanţării activităţii curente până la data încasării sumelor în contul curent este standard, aşa cum a fost prezentată în Figura 2.34.

a) *Alte produse de finanţare*

Sunt reprezentate de: facilitatea de credit multiprodus-multivalută şi acordul de finanţare pentru activitatea curentă de producţie agricolă.

Scanned with OKEN Scanner

c1) Facilitatea de credit multiprodus-multivalută

Acest tip de produs de creditare permite accesarea, în mod repetat, în baza unui singur document contractual, a creditelor pentru finanţarea activităţii curente şi, după caz, a scrisorilor de garanţie bancară, scontare sau avalizare cambii şi bilete la ordin (vezi Tabelul nr. 2.11 şi Figura 2.42).

Tabelul nr. 2.11

Credite multiprodus-multivalută	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de bancă	☞ finanţare completă accesată în baza unui singur plafon ☞ posibilitatea de a accesa simultan mai multe produse tip credit, în monede diferite stabilite conform contractului ☞ posibilitatea contractării oricărui produs tip credit stabilit conform contractului pe perioada de tragere a facilităţii, nefiind necesară specificarea la momentul aprobării facilităţii a produselor ce se intenţionează a fi accesate ☞ costuri reduse cu constituirea garanţiilor, prin întocmirea acestora numai la nivelul plafonului facilităţii, nu şi al produselor acordate proces de aprobare şi documentaţie contractuală simplificate pentru produsele contractate în baza facilităţii

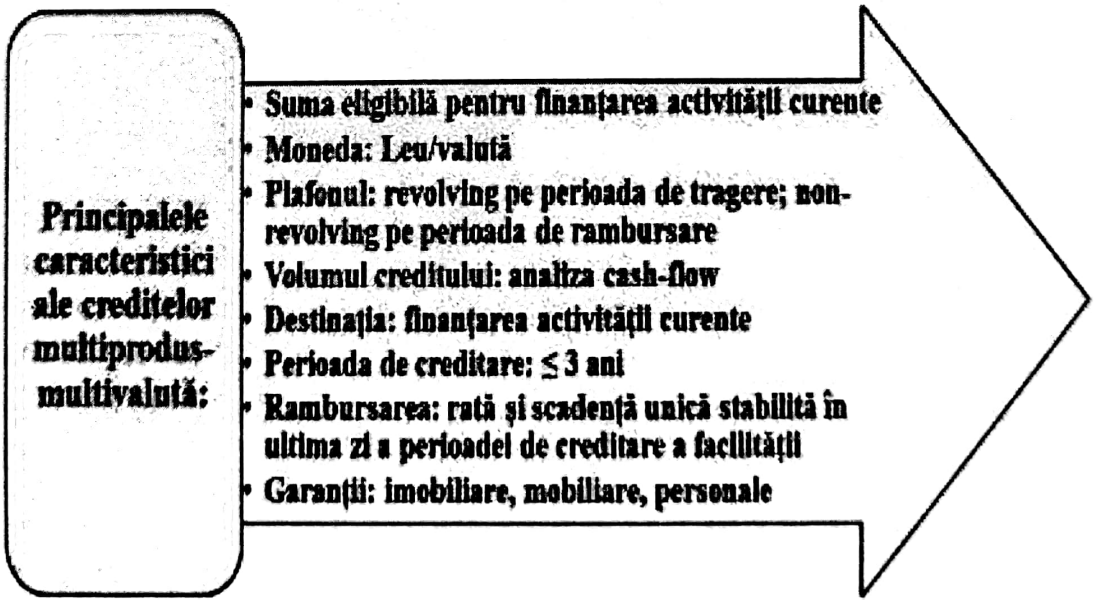

Figura 2.42 - Caracteristicile creditelor multiprodus-multivalută

Scanned with OKEN Scanner

c2) Acord de finanţare pentru activitatea curentă de producţie agricolă

Acest produs de creditare permite accesarea în mod repetat a creditelor pe obiect pentru finanţarea activităţii curente de producţie agricolă (vezi Tabelul nr. 2.12 şi Figura 2.43).

Tabelul nr. 2.12

Acord de finanţare pentru activitatea curentă de producţie agricolă	
Beneficiari	**Avantaje**
Clienţii care îşi desfăşoară activitatea în sectorul agricol şi îndeplinesc condiţiile de eligibilitate pentru creditare stabilite de către bancă	☞ costuri reduse cu constituirea garanţiilor, prin întocmirea acestora numai la nivelul plafonului acordului, nu şi al produselor acordate în baza acestuia ☞ asigură continuitatea activităţii curente ☞ efectuează plăţile scadente ☞ asigură lipsa temporară de disponibilităţi

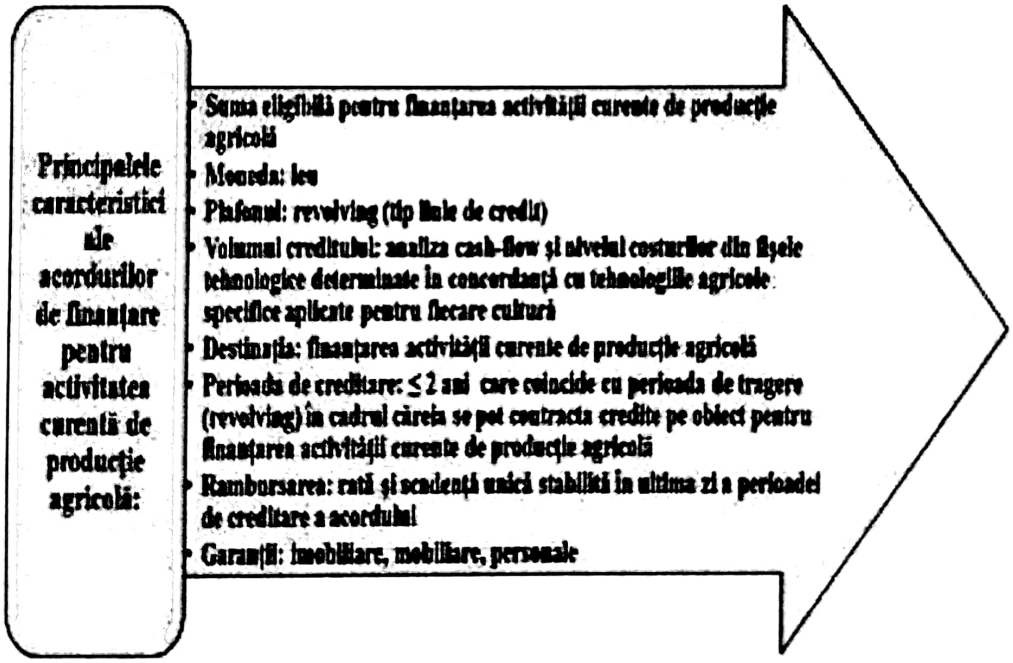

Figura 2.43 - Caracteristicile acordurilor de finanţare pentru activitatea curentă de producţie agricolă

2.5.4. Subvenţiile - sursă de finanţare nerambursabilă

Subvenţiile sunt definite ca un sprijin bănesc, cu caracter nerambursabil care pot fi acordate de către stat anumitor

Scanned with OKEN Scanner

entităţi/întreprinderi/societăţi, pentru a acoperi o parte din cheltuielile efectuate de către acestea.

Ca operaţiune în sine, subvenţionarea reprezintă acordarea efectivă a subvenţiilor şi este alcătuită dintr-un sistem complex de măsuri şi modalităţi practice folosite pentru stimularea creşterii economice a întreprinderilor economice autohtone (operatori economici) şi pentru apărarea intereselor naţionale. Subvenţiile sunt acordate de către stat, de regulă, pentru a stimula unele sectoare de mare interes pentru economia unei ţări.

Sumele ce se acordă sub formă de subvenţii se cuprind şi se aprobă anual prin bugetul de stat sau prin bugetele locale şi se repartizează către operatorul economic beneficiar prin ordonatorul principal de credite în subordinea sau coordonarea căruia acesta se află.

Cea mai mare parte a cheltuielior bugetare pentru subvenţionare sunt acordate în domeniul agriculturii, însă o altă parte importantă din subvenţii ajung şi în industrie. De asemenea, se acordă subvenţii şi pentru acoperirea unor diferenţe de preţ, cu precădere operatorilor economici sau regiilor autonome de interes local.

Guvernul, agenţiile guvernamentale şi alte instituţii similare naţionale şi internaţionale pot acorda subvenţii entităţilor economice, în categoria acestora fiind cuprinse subvenţiile aferente activelor şi subvenţiile aferente veniturilor.

Subvenţiile guvernamentale acordate întreprinderilor economice se mai numesc subsidii, alocaţii, prime sau transferuri. Din categoria subvenţiilor pentru întreprinderile economice fac parte: subvenţiile guvernamentale, împrumuturile nerambursabile cu caracter de subvenţii, alte sume primite cu caracter de subvenţii.

Subvenţiile aferente activelor reprezintă subvenţii pentru acordarea cărora principala condiţie este ca entitatea beneficiară să cumpere, să construiască sau să achiziţioneze active imobilizate.

O subvenţie guvernamentală poate îmbrăca şi forma transferului unui activ nemonetar (de exemplu, o imobilizare corporală), caz în care subvenţia şi activul sunt contabilizate la valoarea justă. În conturile de subvenţii pentru investiţii se înregistrează şi donaţiile pentru investiţii, precum şi plusurile la inventar de natura imobilizărilor corporale şi necorporale.

Subvenţiile aferente veniturilor sunt subvenţiile veniturilor din exploatare cuvenite întreprinderii în schimbul respectării anumitor

Scanned with OKEN Scanner

condiţii referitoare la activitatea de exploatare desfăşurată de aceasta, după cum urmează: (a) venituri din subvenţii de exploatare aferente cifrei de afaceri; (b) venituri din subvenţii de exploatare pentru materii prime şi materiale; (c) venituri din subvenţii de exploatare pentru alte cheltuieli externe; (d) venituri din subvenţii de exploatare pentru plata personalului; (e) venituri din subvenţii de exploatare pentru asigurări şi protecţie socială; (f) venituri din subvenţii de exploatare pentru alte cheltuieli de exploatare; (g) venituri din subvenţii de exploatare în caz de calamităţi şi alte evenimente similare; (h) venituri din subvenţii de exploatare pentru dobânda datorată; (i) venituri din subvenţii de exploatare aferente altor venituri.

Subvenţiile guvernamentale sau subvenţiile nemonetare nu trebuie să fie recunoscute la valoarea justă, până când nu există siguranţa că:

a) aceste subvenţii vor fi primite de întreprindere;

b) se vor respecta de către întreprindere condiţiile impuse de acordare.

Respectarea clauzelor care au stat la baza acordării subvenţiilor conduce la recunoaşterea acestora ca venituri din subvenţii.

Din punct de vedere contabil, proiectele finanţate din subvenţii se evidenţiază distinct, pe fiecare proiect, sursă de finanţare, potrivit contractelor încheiate, înregistrându-se în situaţiile financiare anuale distinct pentru fiecare asemenea proiect.

Pentru asigurarea corelării cheltuielilor finanţate din subvenţii cu veniturile din subvenţii se procedează după cum urmează:

a) din punctul de vedere al contului de profit şi pierdere, cheltuielile după natura lor se evidenţiază în cursul fiecărei luni, iar veniturile din subvenţiile corespunzătoare cheltuielilor efectuate se evidenţiază la sfârşitul lunii;

b) din punctul de vedere al bilanţului, creanţa din subvenţii se recunoaşte în corespondenţă cu veniturile din subvenţii dacă au fost efectuate cheltuieli suportate din aceste subvenţii. Periodic se procedează la regularizarea sumelor înregistrate drept creanţă din subvenţii, concomitent cu depunerea cererii de rambursare a contravalorii cheltuielilor suportate, având la bază documente prin care se stabilesc şi se aprobă sumele cuvenite.

În scopul de a oferi un ajutor financiar imediat unei întreprinderi/societăţi, se poate acorda o subvenţie guvernamentală, dar astfel de subvenţii sunt limitate la o anumită întreprindere, iar

Scanned with OKEN Scanner

recunoaşterea subvenţiei în contul de profit şi pierdere are loc în perioada în care întreprinderea îndeplineşte condiţiile pentru primirea subvenţiei.

De reţinut este faptul că subvenţiile nu trebuie înregistrate direct în conturile de capital şi rezerve, deoarece acestea reprezintă sume acordate sub rezerva îndeplinirii anumitor condiţii de către întreprindere.

Acestea se recunosc în bilanţ ca venituri amânate şi se înregistrează în contabilitate ca subvenţii pentru investiţii, subvenţii pentru active, inclusiv subvenţiile nemonetare. În contul de profit şi pierdere, venitul amânat se înregistrează ca venit curent pe măsura înregistrării cheltuielilor cu amortizarea sau la casarea ori cedarea activelor.

Veniturile din subvenţii de exploatare aferente cifrei de afaceri nete se prezintă în contul de profit şi pierdere ca parte a cifrei de afaceri nete, iar celelalte venituri din subvenţii se prezintă în contul de profit şi pierdere ca o corecţie a cheltuielilor pentru care au fost acordate sau ca elemente de venituri, potrivit structurii prevăzute în acest sens.

Din punct de vedere fiscal, în fiecare perioadă, veniturile din subvenţii pentru investiţii sunt impozabile, iar cheltuielile reprezentând amortizarea activelor realizate din investiţii sunt deductibile fiscal.

Referitor la anumite aspecte legate de TVA, în general subvenţiile pentru investiţii sunt acordate de către finanţator numai pentru valoarea activului fără TVA, ceea ce înseamnă că valoarea TVA de la achiziţie este suportată de către societate din fondurile sale proprii. Deductibilitatea TVA de la achiziţia unui activ finanţat din subvenţii nu are legătură cu sursa de finanţare.

În notele explicative la bilanţ, societatea care a primit subvenţia prezintă informaţii referitoare la subvenţia primită (destinaţia, îndeplinirea condiţiilor pentru acordarea acesteia etc.).

În acest context, pentru exemplificarea şi înţelegerea mai bună a conceptului, prezentăm subvenţiile acordate de către stat în perioada 2012-2014, pe baza datelor colectate din informaţiile publicate de către ministerele de resort.

În Tabelul nr. 2.13 este ilustrată evoluţia în dinamică a acestor resurse financiare, ieşite din Bugetul general consolidat şi intrate în conturile întreprinderilor/societăţilor economice (ca sursă de finanţare nerambursabilă).

Scanned with OKEN Scanner

În vederea calculării indicilor de structură, respectiv ponderea pe care o reprezintă fiecare categorie de buget, din care au fost acordate subvenţiile în perioada 2012 – 2014, în totalul subvenţiilor acordate din Bugetul general consolidat al statului, se întocmeşte tabelul nr. 2.14.

Tabelul nr. 2.13

Nr. crt.	Categoria de subvenţii	Sume acordate în anul (mil. lei)		
		2012	2013	2014
I.	SUBVENŢII DE LA BUGETUL DE STAT	3.996,10	3.290,40	4.015,30
1.	Subvenţii pe activităţi	8,00	8,00	8,00
2.	Subvenţii pentru acoperirea diferenţelor de preţ şi tarif	0,50	0,50	0,20
3.	Subvenţii pentru transportul feroviar de călători	1.187,70	1.219,00	1.539,80
4.	Subvenţii pentru transportul de călători cu metroul	349,00	328,10	369,00
5.	Acţiuni de ecologizare	0,00	0,00	2,10
6.	Subvenţii pentru dobânzi la credite bancare	0,00	13,90	0,00
7.	Susţinerea exportului, a mediului de afaceri şi a tranzacţiilor internaţionale	46,60	40,00	21,30
8.	Susţinerea infrastructurii de transport	55,00	48,20	51,10
9.	Sprijinirea producătorilor agricoli	2.002,80	1.311,00	1.486,20
10.	Programe de conservare sau închidere a minelor	304,30	208,40	221,00
11.	Alte subvenţii	42,20	113,30	316,60
II.	SUBVENŢII din BUGETUL centralizat al unităţilor administrativ teritoriale	2.116,30	1.857,40	2.076,50
III.	SUBVENŢII din BUGETUL asigurărilor pentru şomaj	2,00	2,30	2,40
IV.	SUBVENŢII din BUGETUL instituţiilor publice finanţate integral sau parţial din venituri proprii	7,30	0,00	0,00
	TOTAL SUBVENŢII	**6.121,70**	**5.150,10**	**6.094,20**

Tabelul nr. 2.14

Nr. crt.	Categoria de subvenţii	Sume acordate în anul (mil. lei)					
		2012		2013		2014	
		Sume	%	Sume	%	Sume	%
I.	SUBVENŢII DE LA BUGETUL DE STAT	3.996,10	65,00	3.290,40	64,00	4.015,30	66,00
II.	SUBVENŢII din BUGETUL centralizat al unităţilor administrativ teritoriale (UAT)	2.116,30	35,00	1.857,40	36,00	2.076,50	34,00
III.	SUBVENŢII din BUGETUL asigurărilor pentru şomaj	2,00	0,00	2,30	0,00	2,40	0,00
IV.	SUBVENŢII din BUGETUL instituţiilor publice finanţate integral sau parţial din venituri proprii	7,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	TOTAL SUBVENŢII	**6.121,70**	**100,00**	**5.150,10**	**100,00**	**6.094,20**	**100,00**

Scanned with OKEN Scanner

În structură, pe cele patru mari categorii de subvenţii acordate din Bugetul general consolidat, situaţia în cei trei ani supuşi analizei se prezintă în Figura 2.44 a şi b, în Figura 2.45 a şi b şi în Figura 2.46 a şi b.

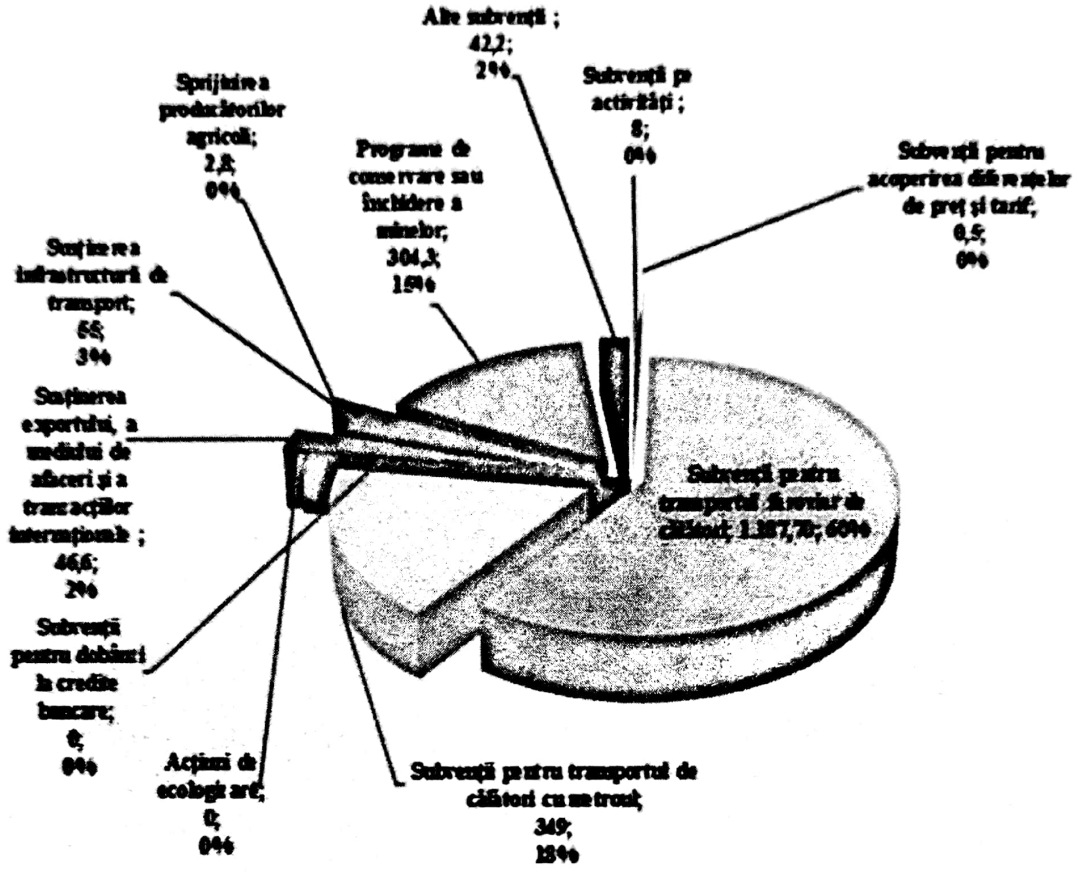

Figura 2.44 a - Structura subvenţiilor în anul 2012 (mil. lei)

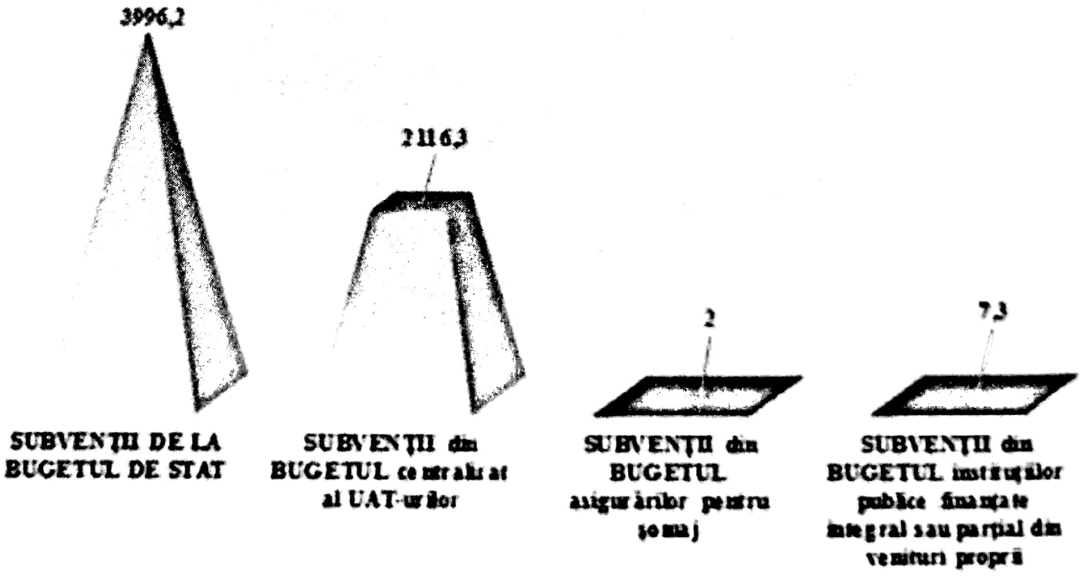

Figura 2.44 b - Structura subvenţiilor în anul 2012 (mil lei)

Scanned with OKEN Scanner

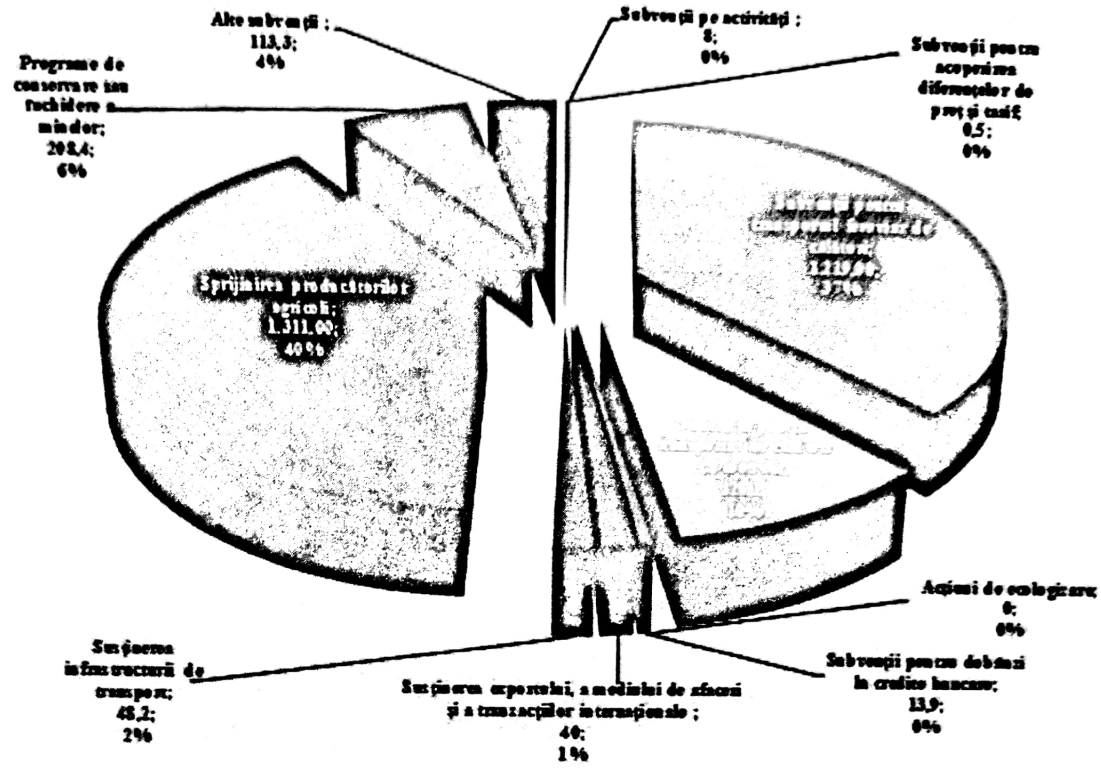

Figura 2.45 a - Structura subvențiilor în anul 2013 (mil. lei)

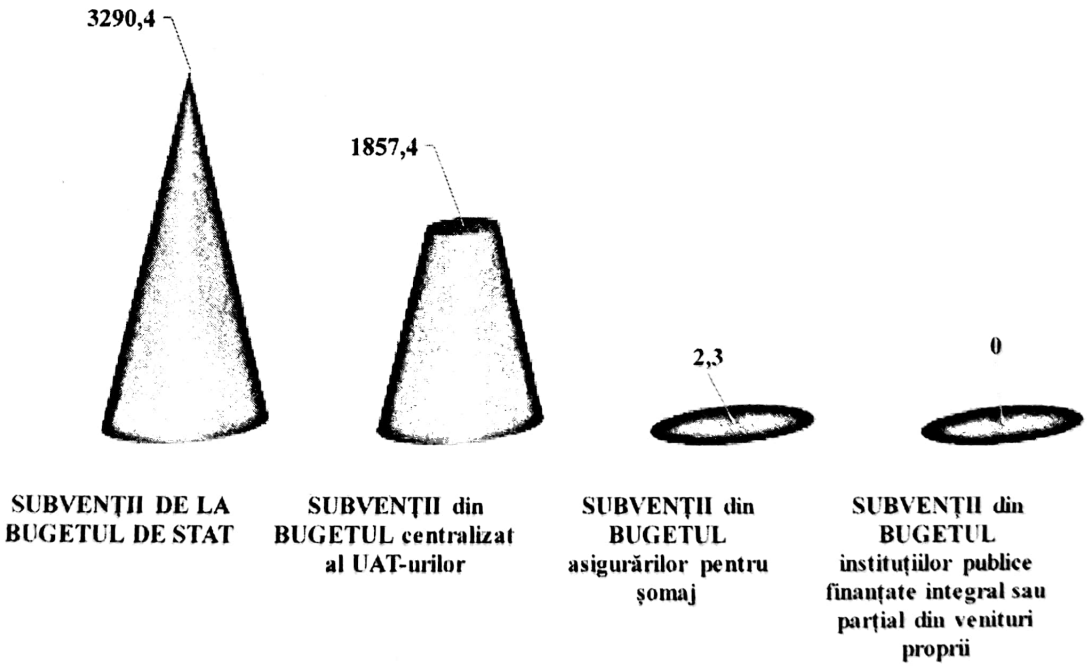

Figura 2.45 b - Structura subvențiilor în anul 2013 (mil lei)

Scanned with OKEN Scanner

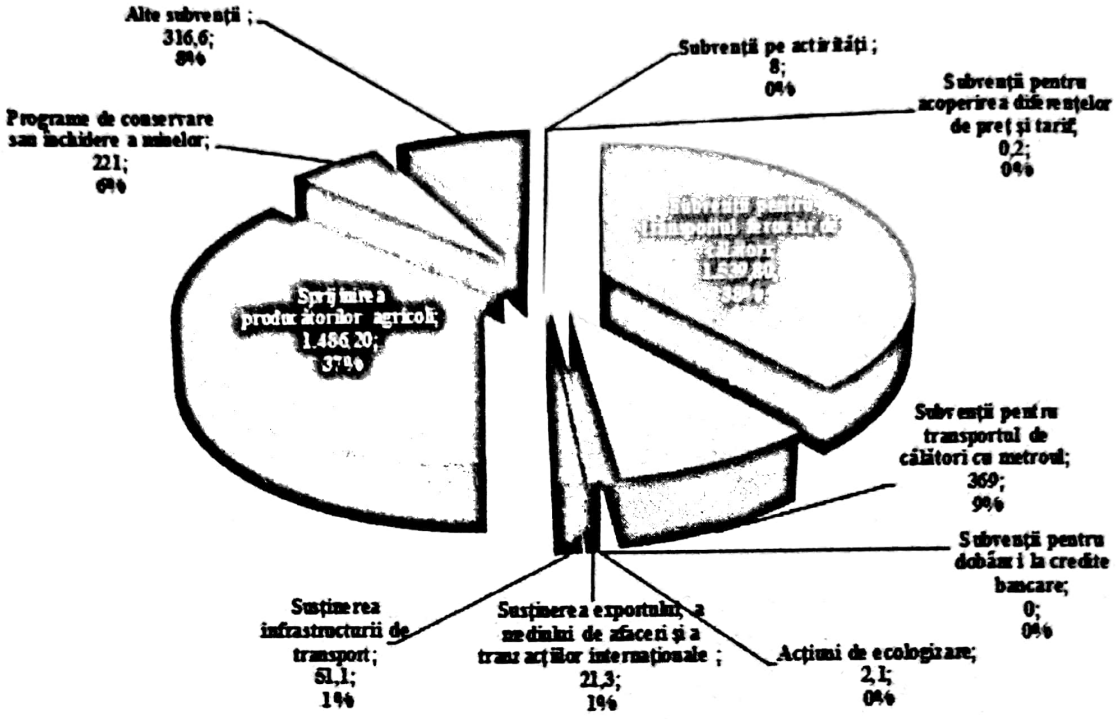

Figura 2.46 a - Structura subvențiilor în anul 2014 (mil lei)

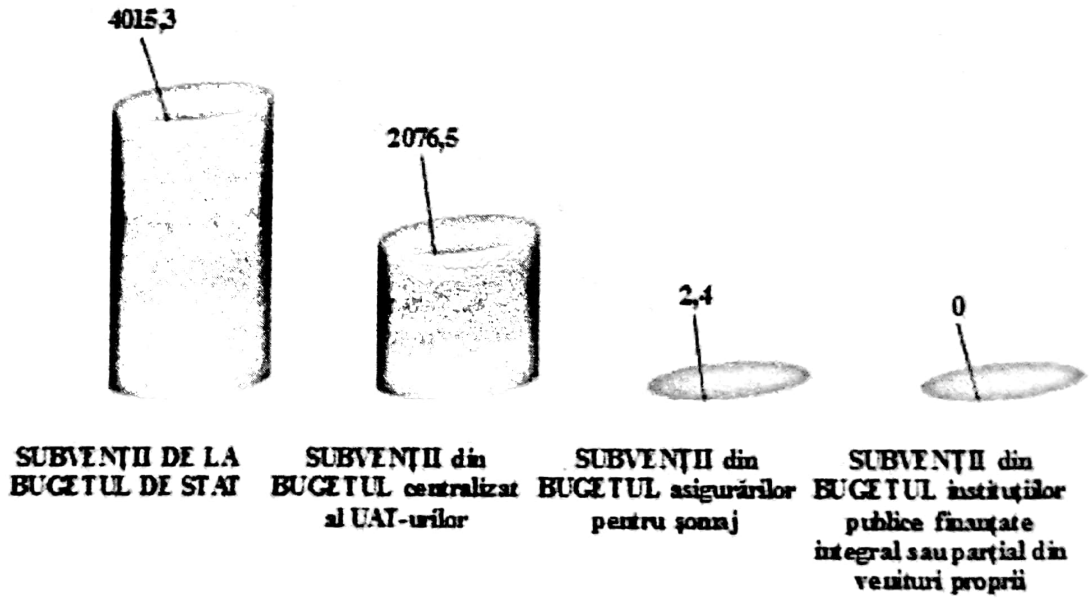

Figura 2.46 b - Structura subvențiilor în anul 2014 (mil lei)

În concluzie, în perioadele analizate ponderea majoritară o dețin subvențiile acordate din bugetul de stat, respectiv peste 60%, precum

Scanned with OKEN Scanner

şi subvenţiile acordate din bugetul unităţilor administrativ teritoriale, cu un procent de peste 30%.

În structură situaţia subvenţiilor de la bugetul de stat se prezintă în tabelul nr. 2.15.

Tabelul nr. 2.15

Nr. crt.	Categoria de subvenţii	Sume acordate în anul (mil. lei)					
		2012		2013		2014	
		Sume	%	Sume	%	Sume	%
1.	Sprijinirea producătorilor agricoli	2.002,80	38	1.311,00	40	1.486,20	37
2.	Subvenţii pentru transportul feroviar de călători	1.187,79	30	1.219,00	37	1.539,80	38
3.	Subvenţii pentru transportul de călători cu metroul	349,00	9	328,10	10	369,00	9
4.	Programe de conservare sau închidere a minelor	304,30	7	208,40	6	221,00	6
5.	Alte subvenţii	1.340,00	4	223,90	7	399,30	10
TOTAL SUBVENŢII		**5.183,89**	**100**	**3.290,40**	**100**	**4.015,30**	**100**

De asemenea, analiza datelor din tabelul de mai sus arată că în structura subvenţiilor acordate din bugetul de stat, ponderea majoritară o reprezintă subvenţiile acordate pentru sprijinirea producătorilor agricoli, cu un procent de cca 40% în cei trei ani supuşi analizei, urmate de subvenţiile acordate pentru transportul feroviar de călători cu un procent de cca 30%. Această evoluţie este ilustrată în Figura 2.47, în Figura 2.48 şi în Figura 2.49.

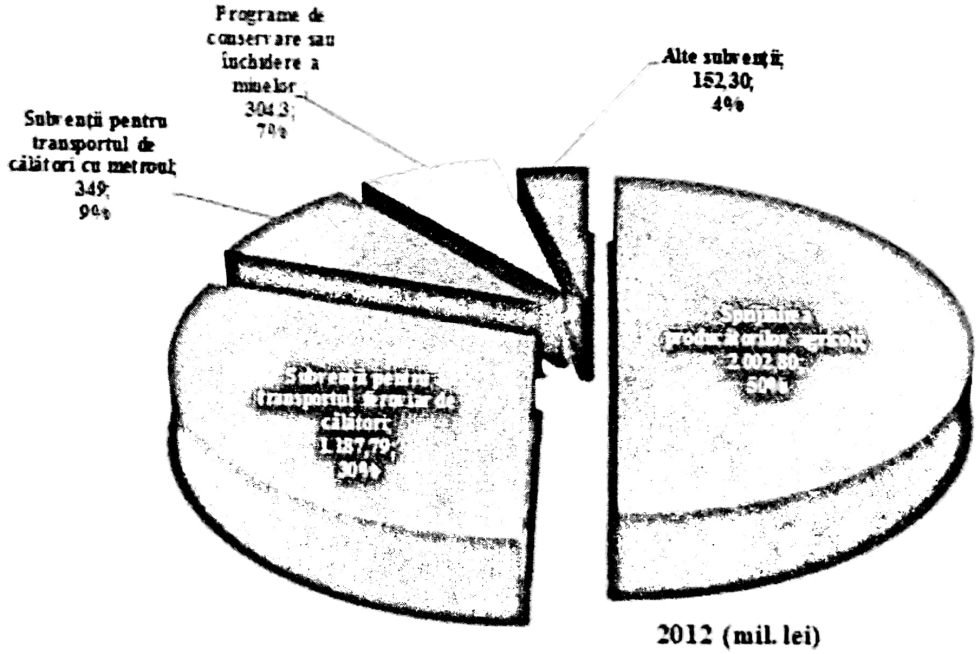

Figura 2.47 - Structura subvenţiilor în anul 2012

Scanned with OKEN Scanner

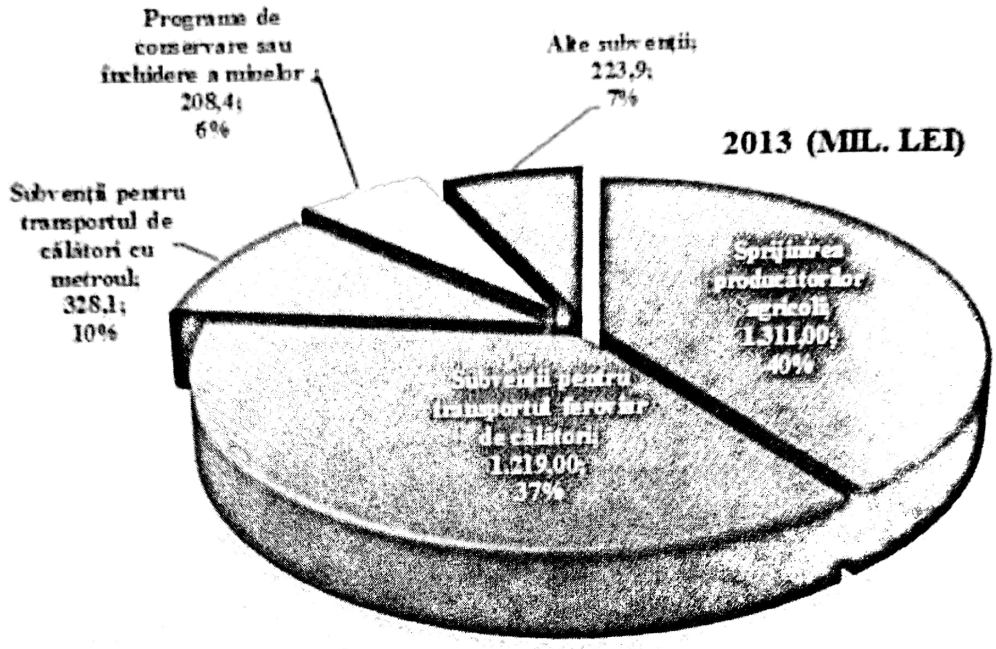

Figura 2.48 - Structura subvențiilor în anul 2013

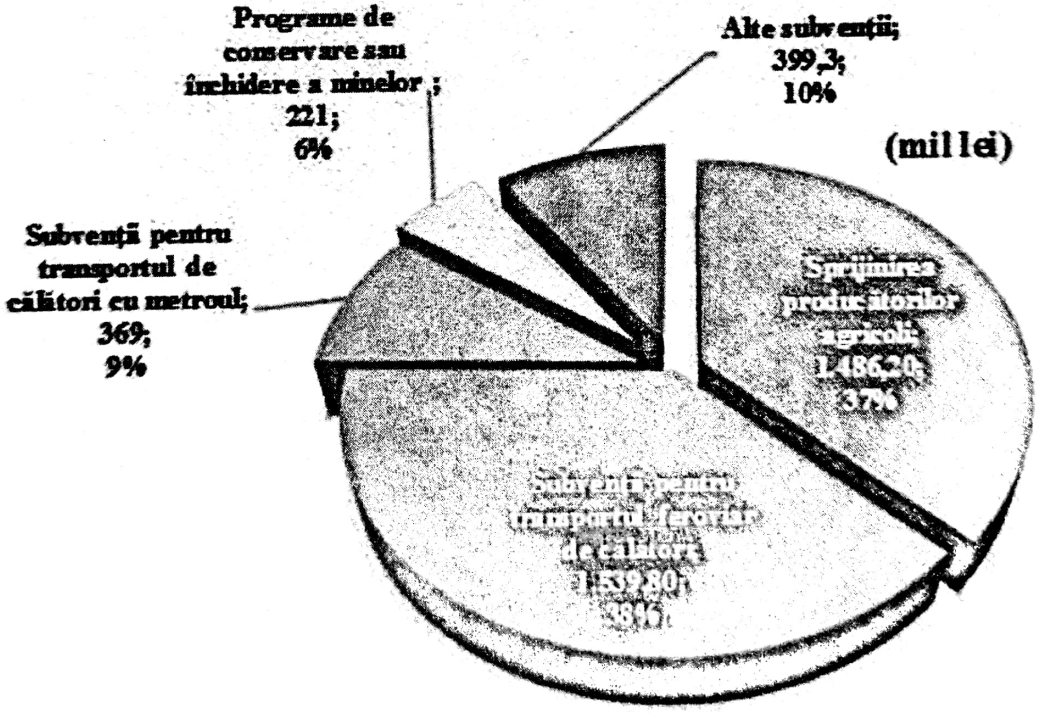

Figura 2.49 - Structura subvențiilor în anul 2014

Scanned with OKEN Scanner

2.6. Costul capitalurilor proprii şi ale capitalurilor externe

Eficienţa utilizării resurselor trebuie analizată comparând rezultatele obţinute cu obligaţiile faţă de furnizorii de capitaluri. Costurile explicite ale capitalurilor iau naştere atunci când acestea se procură, în principal, din afara societăţii, prin îndatorare şi se evaluează prin plata dobânzilor. Costurile implicite se referă la costul capitalurilor proprii, sunt mai dificil de evaluat şi nu se limitează doar la evidenţierea dividendelor.

Costul implicit se caracterizează prin aceea că nu provoacă fluxuri financiare negative/de ieşire şi este legat de existenţa unor resurse de finanţare care se formează în întreprindere, cum ar fi fondul de amortizare, fondul de rezervă, beneficiul nedistribuit şi altele.

Costul capitalului are două componente, în funcţie de tipul de capital utilizat pentru desfăşurarea activităţii, respectiv costul capitalurilor proprii şi costul capitalurilor externe, aşa cum au fost tratate şi prezentate anterior în acest capitol. Sub formă de schemă, costul capitalurilor se prezintă ca în Figura 2.50.

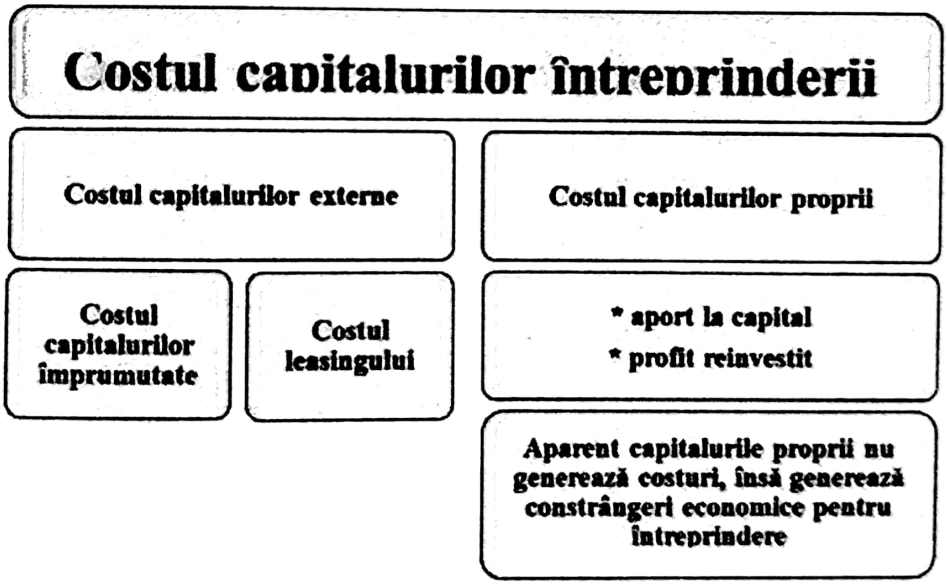

Figura 2.50 - Tipuri de costuri ale capitalurilor

2.6.1. Costul capitalurilor proprii

Din punct de vedere juridic, capitalurile proprii nu sunt generatoare de costuri, deoarece întreprinderea/societatea nu are nicio obligaţie legală de a remunera acţionarii sau asociaţii. Plata dividendelor nu este

Scanned with OKEN Scanner

considerată, în contabilitate, ca o cheltuială bănească deductibilă din rezultat, ci ca o prelevare efectuată asupra rezultatului deja calculat, după luarea în considerare a veniturilor şi cheltuielilor.

Acţionarii sau asociaţii pun la dispoziţia întreprinderii/societăţii resurse financiare în schimbul unei remuneraţii anticipate, dar incerte, pe care ei o vor obţine sub forma unei rate de randament, luând în calcul dividendele şi diferenţa de valoare a titlurilor financiare (acţiunilor). Dacă recurgerea la capitalurile proprii nu antrenează pentru entitate/întreprindere/ societate nicio constrângere juridică de remunerare, această opţiune impune, totuşi, asigurarea unei anumite remunerări a acţionarilor săi.

În situaţia în care acţionarii nu primesc dividende satisfăcătoare prin comparaţie cu alte plasamente, vor refuza să subscrie la creşterile viitoare de capital şi vor fi tentaţi să-şi vândă acţiunile, ceea ce va bloca orice încercare de majorare a capitalului, inclusiv deprecierea titlurilor.

Indiferent de situaţie, acţionarii sau asociaţii întreprinderii/societăţii exprimă cerinţa unei remunerări, oricare ar fi mărimea acesteia. Deci, capitalurile proprii pot apărea la prima vedere ca resurse fără costuri, dar ele au un cost şi impun întreprinderii/societăţii anumite constrângeri economice.

Rentabilitatea capitalului propriu al entităţii (Rcpr) se poate exprima prin relaţiile:

$$R_{cpr} = \frac{\text{Rezultatul net}}{\text{Valoarea entităţii}}$$

sau

$$R_{cpr} = \frac{\text{Rezultatul net}}{\text{Capitaluri proprii}}$$

Costul suportat de entitate pentru finanţarea din capitaluri proprii poate fi exprimat sub forma următorilor indicatori:

$$\text{Dividendul pe acţiuni} = \frac{\text{Suma dividendelor de plată}}{\text{Numărul acţiunilor emise}}$$

Scanned with OKEN Scanner

$$\text{Rata distribuirii dividendelor} = \frac{\text{Volumul dividendelor plătite}}{\text{Beneficiul net}}$$

$$\text{Randamentul pe acţiuni} = \frac{\text{Dividentul per acţiune}}{\text{Cursul per acţiune}}$$

2.6.2. Costul capitalurilor externe

Costul unei surse de finanţare poate fi definit ca rata de actualizare care determină egalitatea dintre fondurile încasate şi fondurile vărsate în scopul remunerării şi/sau rambursării. Întreprinderea calculează costul fiecărei surse de finanţare externe. Ieşirile de fonduri sunt fie dobânzi plătite, fie dividende, fie rambursări de împrumuturi sau alte plăţi determinate de obţinerea finanţării.

De exemplu, în cazul leasingului operaţional locatarul deduce chiria sau rata de leasing, dar nu poate amortiza activele imobilizate care fac obiectul contractului; în cazul contractelor de leasing financiar, utilizatorul deduce dobânda. Chiria plătită de locatar acoperă amortizarea capitalului avansat de societatea de leasing şi asigură remunerarea acestui capital, respectiv dobânda aferentă fondurilor avansate de societatea de leasing pentru cumpărarea bunului respectiv şi marja de profit a societăţii de leasing.

Pentru întreprindere, fluxurile financiare asociate finanţării prin leasing, în comparaţie cu cele ocazionate de împrumut, sunt chiriile, după impozitare şi pierderea amortizării fiscale a imobilizărilor. În aceste condiţii, costul actualizat după impozitare al leasingului este egal cu rata de actualizare care determină egalitatea dintre valoarea investiţiei finanţate şi suma actualizată a chiriilor după impozitare şi a pierderii din economia fiscală asupra amortizării pe durata contractului, la care se adaugă valoarea de cumpărare a bunului la finele contractului.

2.6.3. Criterii de alegere a sursei de finanţare

Pentru a alege sursa de finanţare, întreprinderea/societatea trebuie să ţină cont de o serie de reguli, dintre care menţionăm:

Scanned with OKEN Scanner

- Statutul juridic: anumite modalităţi de finanţare sunt legate de statutul juridic al întreprinderii (de exemplu, numai societăţile pe acţiuni pot face emisiune de obligaţiuni);
- Mărimea entităţii: entităţile mari au posibilitatea de a alege între mai multe surse de finanţare decât cele mici şi mijlocii;
- Situaţia pieţei financiare;
- Regula minimului de autofinanţare: întreprinderea trebuie să îşi autofinanţeze o parte din investiţiile pentru care solicită credite;
- Regula echilibrului financiar minim: alocările stabile trebuie finanţate prin resurse durabile. Respectarea acestei reguli determină alegerea între finanţarea prin resurse durabile şi finanţarea prin credit pe termen scurt;
- Regula îndatorării maxime sau autonomiei financiare: suma datoriilor financiare pe termen mediu şi lung (cu excepţia creditelor bancare curente) nu trebuie să depăşească suma fondurilor proprii;
- Regula capacităţii de rambursare: suma datoriei financiare nu trebuie să depăşească de trei sau patru ori capacitatea de autofinanţare medie anuală. Această regulă se traduce prin raportul dintre datoriile financiare şi capacitatea de autofinanţare, care exprimă durata de rambursare a datoriilor financiare prin capacitatea de autofinanţare.

Aplicarea acestor reguli determină eliminarea unor modalităţi de finanţare nefavorabile întreprinderii. Criteriile care se pot folosi în alegerea sursei de finanţare sunt ilustrate în Figura 2.51.

Figura 2.51 - Criterii de alegere a sursei de finanţare

Scanned with OKEN Scanner

a) Excedentele previzionale de fluxuri de lichidităţi

Acest criteriu admite în mod prealabil evaluarea fluxurilor de lichidităţi suplimentare pe care întreprinderea le poate spera atât din realizarea proiectului cât şi ca urmare a finanţării acestuia.

b) Rentabilitatea financiară

Rata rentabilităţii financiare (R_f) se determină ca raport între profitul net şi capitalurile proprii, dar depinde de structura resurselor durabile, adică de raportul dintre datoriile financiare şi capitalurile proprii.

Costul sursei de finanţare poate fi utilizat pentru alegerea între două resurse de aceeaşi natură, alegerea între două împrumuturi, alegerea dintre două modalităţi de leasing.

c) Valoarea actuală netă ajustată

Această metodă conduce la evaluarea proiectelor de investiţii fără a se ţine cont de finanţarea lor. Considerând finanţarea inerentă deciziei de investiţii, aceasta va fi integrată în evaluarea proiectului. În acest caz, se calculează o valoare actuală netă ajustată formată din valoarea de bază şi valoarea datorată finanţării.

Valoarea de bază este valoarea creată de un proiect atunci când este finanţat integral prin capitaluri proprii. Fluxurile generate de proiect se actualizează la costul capitalurilor proprii, ţinând cont de riscul proiectului.

Valoarea datorată finanţării este egală cu suma împrumutului din care se deduce valoarea actualizată a anuităţilor după impozitare, la o rată de actualizare egală cu cea a unui împrumut obţinut în condiţii normale. Din această relaţie rezultă că valoarea unui proiect finanţat prin îndatorare este egală cu valoarea aceluiaşi proiect finanţat integral prin capitaluri proprii, majorată cu valoarea efectelor secundare ale datoriei.

În această situaţie se disting următoarele tipuri de efecte secundare:

- economia fiscală datorată deducerii dobânzii la calculul profitului impozabil;
- costul ocazionat de contractarea împrumutului (comisioane şi alte cheltuieli suportate cu ocazia emisiunii de obligaţiuni sau la obţinerea unui împrumut bancar);
- costul dificultăţilor financiare: în cazul întreprinderilor îndatorate riscul incapacităţii de plată este mai ridicat,

Scanned with OKEN Scanner

deoarece acestea trebuie să facă faţă plăţilor privind dobânzile şi rambursările, care au scadenţe fixate prin contract;

- ☞ în unele situaţii, întreprinderile care apelează la împrumuturi pot beneficia de ajutoare financiare din partea statului: subvenţionarea dobânzilor, garanţii la împrumuturi.

Trebuie subliniat că această metodă se utilizează pentru finanţările complexe, în cazul cărora costul mediu ponderat al capitalurilor este dificil de determinat.

d) Alte criterii: procedura de obţinere a sursei de finanţare; adaptarea modalităţilor de rambursare sau de plată a chiriilor, constrângerile financiare ale întreprinderii; diluţia puterii de control; riscul tehnologic; garanţiile solicitate de creditor în cazul datoriilor.

2.7. Fonduri de garantare a creditelor

2.7.1. Caracteristicile fondurilor de garantare a creditelor

În tratarea fondurilor de garantare a creditelor[29] vom porni de la definiţia formulată de Fondul Monetar Internaţional: *„Fondurile de garantare (inclusiv cele de garantare a depozitelor) sunt instituţii care îşi asigură clienţii împotriva pierderilor generate de companii financiare sau împotriva pierderilor financiare din anumite contracte"*[30].

Pe baza acestei definiţii, se concluzionează că fondurile de garantare prezintă caracteristicile evidenţiate în Figura 2.52.

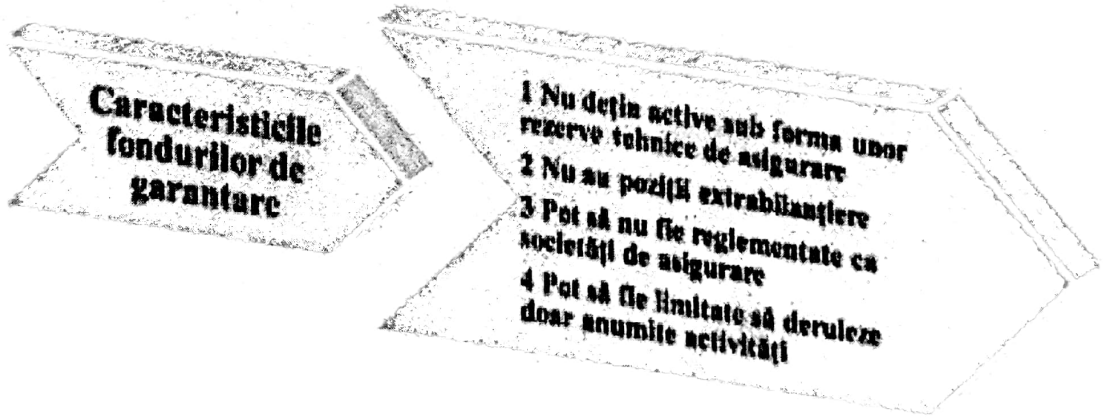

Figura 2.52 - Caracteristicile fondurilor de garantare

[29]Neagu Florian, Mărgărit Angela, Dimitriu Ioana, *"Rolul fondurilor de garantare a creditelor în cadrul sistemului financiar din România"*, disponibil: www.bnr.ro
[30]IMF, Monetary and Financial Statistics Manual, 2000.

Scanned with OKEN Scanner

2.7.2. Organizarea şi funcţionarea fondurilor de garantare în România

În România, fondurile de garantare a creditelor sunt constituite din următoarele entităţi organizate ca societăţi pe acţiuni:

1. Fondul Naţional de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici şi Mijlocii;
2. Fondul de Garantare a Creditului Rural;
3. Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru întreprinzători privaţi şi sprijinirea privatizării prin cumpărarea de active.

Primele două fonduri, respectiv Fondul Naţional de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii şi Fondul de Garantare a Creditului Rural au fost înfiinţate prin hotărâri ale Guvernului.

În cazul primului fond acţionariatul este constituit din statul român în calitate de acţionar unic, reprezentat prin Agenţia Naţională pentru Întreprinderi Mici, Mijlocii şi Cooperaţie. În cazul celorlalte două fonduri, acţionariatul este alcătuit preponderent din instituţii de credit şi societăţi financiare. Potenţialul fondurilor de garantare a fost susţinut de suportul financiar oferit României de către organismele internaţionale. Astfel, Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru întreprinzători privaţi şi sprijinirea privatizării prin cumpărarea de active a beneficiat, la constituire, de asistenţă tehnică şi pregătire profesională a personalului. Fondul de Garantare a Creditului Rural a beneficiat de o contribuţie de nouă milioane Euro prin Programul PHARE (în scopul înfiinţării). Această sumă nerambursabilă de la Uniunea Europeană a fost acordată Guvernului României, reprezentat de Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Mediului.

De asemenea, statul român, în preocuparea sa de creştere a gradului de absorbţie a fondurilor comunitare nerambursabile, a creat cadrul legal necesar garantării creditelor acordate întreprinderilor de către bănci în vederea asigurării cofinanţării proiectelor realizate din fonduri europene nerambursabile.[31]

În concluzie, în România au fost înfiinţate şi funcţionează trei fonduri de garantare (Figura 2.53).

---

[31]Legea nr. 218/2005 privind stimularea absorbţiei fondurilor SAPARD prin preluarea riscului de către fondurile de garantare, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 610 din 14 iulie 2005.

Scanned with OKEN Scanner

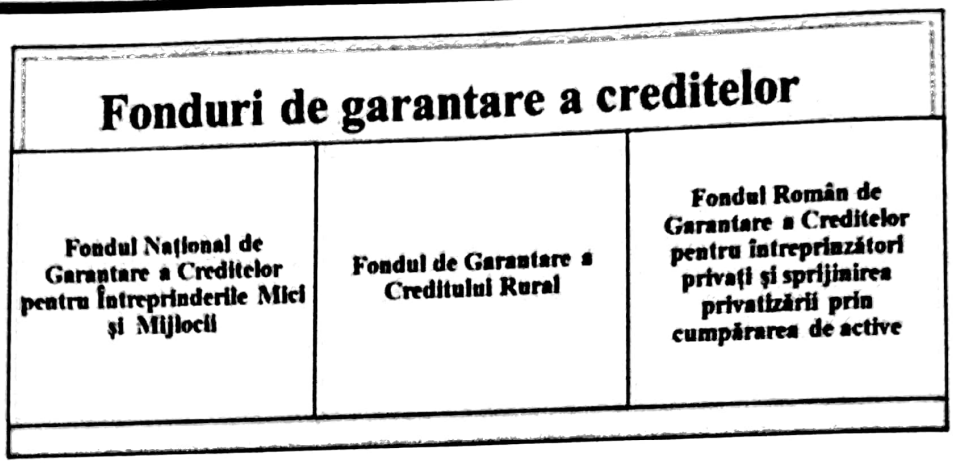

Figura 2.53 - Fonduri de garantare a creditelor în România

2.7.3. Obiectul de activitate și criteriile de acordare a garanțiilor

Activitatea comună celor trei fonduri de garantare care funcționează în România este acordarea de garanții întreprinderilor mici și mijlocii, precum și altor clienți.

Fondul de Garantare a Creditului Rural are obiect unic de activitate. Celelalte două fonduri, pe lângă acordarea de garanții, desfășoară și alte activități conexe cum ar fi: consultanță de specialitate, administrarea unor programe în interdependență cu activitatea întreprinderilor mici și mijlocii, precum și realizarea oricăror tipuri de activități care au legătură cu scopul pentru care au fost înființate.

Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii garantează credite și alte instrumente financiare ce ar putea fi solicitate și obținute de către întreprinderile mici și mijlocii de la instituții de credit, precum și din alte surse.

De asemenea, fondul acceptă la garantare atât IMM-urile existente, precum și cele nou înființate. Acestea, în calitate de *clienți eligibili,* trebuie să îndeplinească criteriile legale[32], precum și clauzele cuprinse în convențiile de colaborare încheiate cu finanțatorii:

- să aibă capacitatea de a rambursa obligațiile de plată asumate către finanțator;
- să nu aibă credite restante pentru care fondul de garantare a plătit unui finanțator în ultimii trei ani;

[32]Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, actualizată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 681 din 29 iulie 2004.

Scanned with OKEN Scanner

- să se încadreze în categoriile de clasificare: *standard, în observaţie şi substandard*, conform clasificărilor bancare;
- să aibă capital majoritar privat;
- să emită în favoarea fondului un număr de bilete la ordin egal cu numărul de tranşe pentru care fondul plăteşte băncii garanţia, fără protest, în alb la „sumă" şi „scadenţă" împuternicind fondul să le completeze, în cazul efectuării plăţii garanţiei către finanţator, cu sumele în cauză.

Fondul de Garantare a Creditului Rural garantează creditele, precum şi alte instrumente de finanţare solicitate şi care pot fi obţinute atât de persoane fizice şi juridice (inclusiv nou-înfiinţate), producători agricoli şi procesatori de produse agroalimentare (pentru realizarea producţiei agricole, stocarea şi procesarea produselor agricole şi realizarea obiectivelor de investiţii în aceste domenii) cât şi de primării comunale pentru împrumuturile acordate de bănci în scopul dezvoltării infrastructurii.

Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru întreprinzători privaţi şi sprijinirea privatizării prin cumpărarea de active garantează, în special, pentru împrumutaţii de genul întreprinzătorilor privaţi şi societăţilor nou înfiinţate, cu condiţia existenţei credibilităţii comerciale.

Toate cele trei fonduri acceptă la garantare: credite pentru investiţii, credite pentru capital de lucru, credite pentru cumpărări de acţiuni, scrisori de garanţie bancară, operaţiuni de leasing. Acestea sunt diferenţiate în funcţie de termenul de acordare, de monedă sau de modul de plată a garanţiei în cazul nerambursării creditului.

Evident, Fondurile percep comisioane pentru acordarea garanţiilor, care variază în funcţie de suma garantată, tipul produsului, termenul de acordare, moneda în care se acordă etc.

2.8. Operaţiuni de finanţare, cofinanţare, refinanţare, garantare şi asigurare efectuate prin EXIMBANK

Banca de Export-Import a României EXIMBANK S.A. este o instituţie specializată[33] prin care se derulează activităţi de susţinere a

[33]Legea nr. 96/2000 privind organizarea şi funcţionarea Băncii de Export Import a României EXIMBANK S.A., republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 260 din 18 aprilie 2007.

Scanned with OKEN Scanner

mediului de afaceri românesc şi a tranzacţiilor prin instrumente financiar-bancare şi de asigurări specifice, vizând operaţiuni (Figura 2.54) de finanţare, cofinanţare, refinanţare, garantare, destinate să asigure următoarele obiective generale: dezvoltarea infrastructurii, dezvoltarea utilităţilor de interes public, dezvoltarea regională, dezvoltarea activităţii de cercetare, protecţia mediului înconjurător, ocuparea şi formarea personalului, dezvoltarea întreprinderilor mici şi mijlocii, susţinerea tranzacţiilor internaţionale.

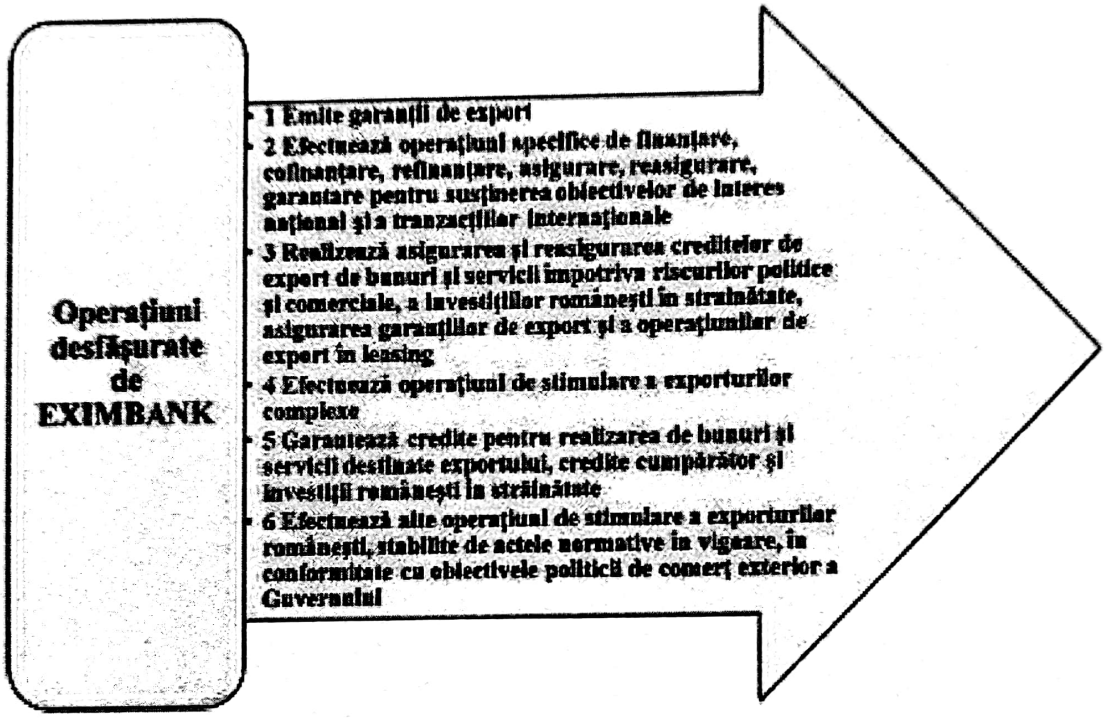

Figura 2.54 - Operaţiuni desfăşurate de EXIMBANK

2.8.1. Operaţiuni de finanţare care se acordă prin EXIMBANK S.A.

Prin EXIMBANK se acordă următoarele produse de finanţare:

a) Credite pentru investiţii

Sunt destinate întreprinderilor/societăţilor comerciale care intenţionează să-şi dezvolte afacerile prin finanţarea pe bază de credit cu scopul de a acoperi cheltuielile aferente proiectelor de extindere a activităţii (inclusiv achiziţia de echipamente, utilaje, mijloace de transport, construirea de spaţii de producţie, depozite etc.). Caracteristicile acestui tip de credite sunt sintetizate în Tabelul nr. 2.16 şi în Figura 2.55.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.16

Credite pentru investiţii acordate de EXIMBANK SA	
Beneficiari	**Avantaje**
☞ Întreprinderi mici şi mijlocii ☞ Întreprinderi mari ☞ Autorităţi ale administraţiei publice	🗐 costuri scăzute 🗐 modalităţi flexibile de garantare 🗐 maximum 25% din credit poate fi utilizat drept capital de lucru pentru proiectul de investiţii 🗐 posibilitatea completării garanţiilor proprii până la 80% cu garanţii de stat de la EXIMBANK

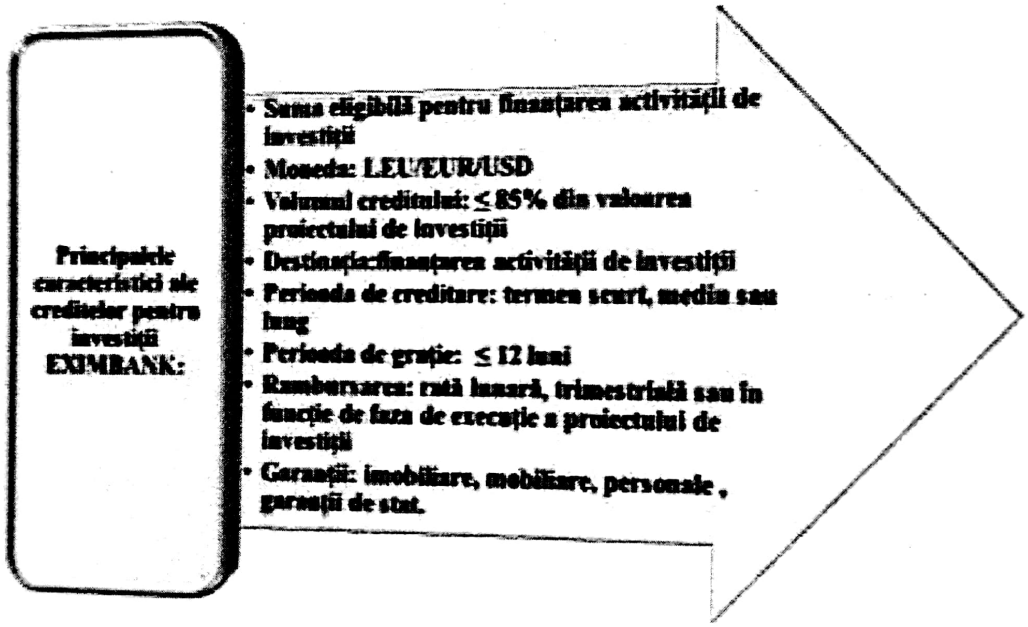

Figura 2.55 - Caracteristicile creditelor pentru investiţii EXIMBANK

b) Credite pentru activitatea curentă

Întreprinderile/societăţile comerciale îşi pot acoperi, prin acest tip de finanţare, deficitul de lichidităţi pentru susţinerea activităţii curente printr-un mecanism de finanţare flexibil, adaptat la situaţia financiară proprie. Caracteristicile acestui tip de credite sunt sintetizate în Tabelul nr. 2.17 şi în Figura 2.56.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.17

Credite pentru activitatea curentă EXIMBANK S.A.	
Beneficiari	**Avantaje**
☞ Întreprinderi mici şi mijlocii ☞ Întreprinderi mari ☞ Autorităţi ale administraţiei publice	☞ costuri avantajoase ☞ posibilitatea completării garanţiilor proprii până la 80%, cu garanţii de stat de la EXIMBANK ☞ utilizări/rambursări fără date fixe prestabilite în funcţie de necesităţi/ disponibilităţi ☞ dobânda şi comisioanele pot fi achitate din credit

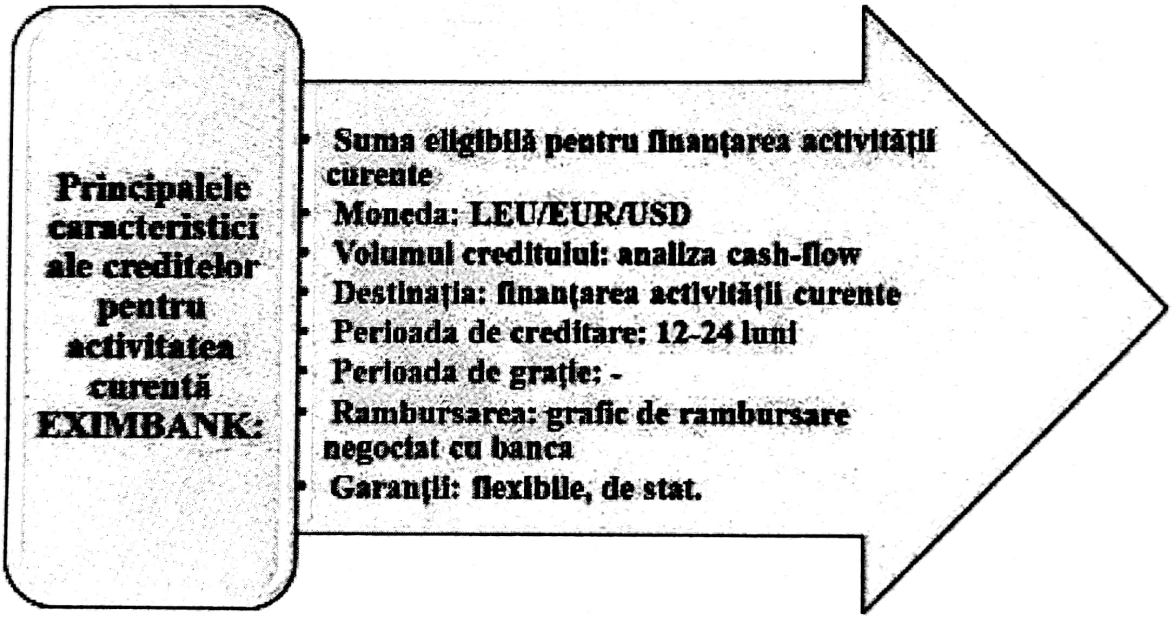

Figura 2.56 - Caracteristicile creditelor pentru activitatea curentă EXIMBANK

Întreprinderile/societăţile comerciale îşi pot acoperi prin credite pentru export cheltuielile cu fabricarea şi livrarea produselor, precum şi a celor pentru prestarea serviciilor destinate exportului.

Caracteristicile acestui tip de credite sunt sintetizate în Tabelul nr. 2.18 şi în Figura 2.57.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.18

Credite pentru export EXIMBANK	
Beneficiari	**Avantaje**
☞ Întreprinderi mici şi mijlocii cu activitate de export ☞ Întreprinderi mari cu activitate de export	☞ soluţii personalizate în funcţie de tranzacţia de export ☞ costuri avantajoase ☞ modalităţi flexibile de garantare a creditelor ☞ posibilitatea completării garanţiilor proprii până la 80% cu garanţii de stat de la EXIMBANK

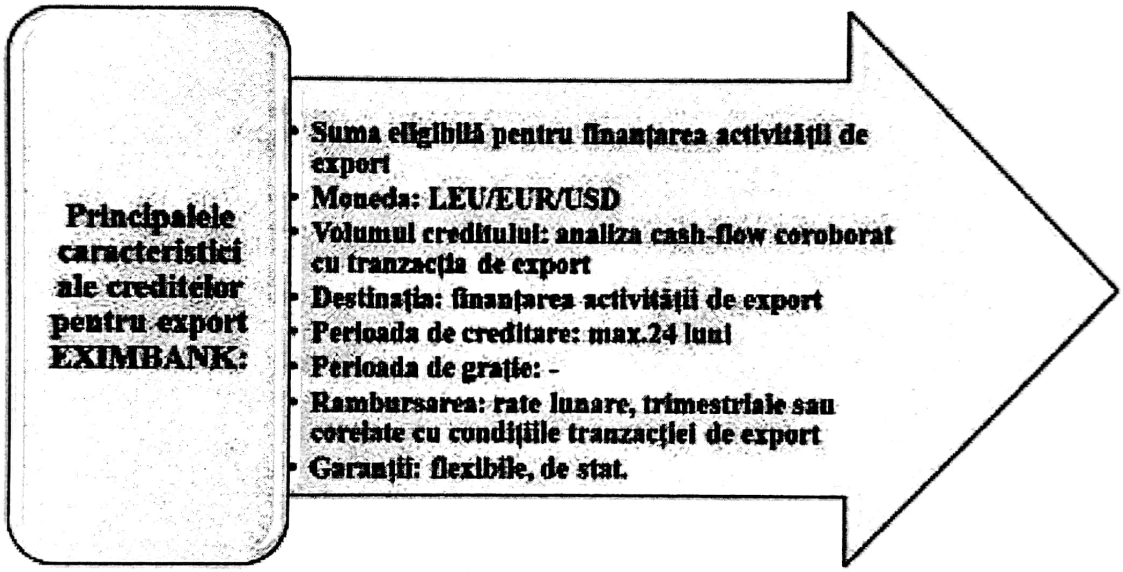

Figura 2.57 - Caracteristicile creditelor pentru export EXIMBANK

d) Credite pentru finantarea capitalului de lucru pe termen scurt (SCOR)

Acest tip de finanţare se acordă de către bancă pe bază de grilă de decizie. Caracteristicile acestui tip de credite sunt sintetizate în Tabelul nr. 2.19 şi în Figura 2.58.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.19

Credite pentru finanţarea capitalului de lucru pe termen scurt	
Beneficiari	**Avantaje**
Întreprinderi Mici şi Mijlocii, întreprinderi mari care îndeplinesc următoarele criterii: ☞ nu se află în insolvenţă/reorganizare/faliment/ dizolvare; ☞ nu se află în litigiu cu EXIMBANK; ☞ nu figurează în Centrala pentru Incidenţă de Plăţi cu incidente înregistrate în ultimele 12 luni; ☞ au o vechime în activitate de cel puţin 12 luni şi faţă de care expunerea totală a EXIMBANK nu depăşeşte 500.000 RON şi/sau echivalent EUR sau USD (expunere pe grup existentă + finanţare nouă solicitată)	☞ durata redusă a perioadei de analiză şi decizie ☞ analiza simplificată şi documentaţia necesară minimală ☞ posibilitatea de transmitere online a solicitarii de credit

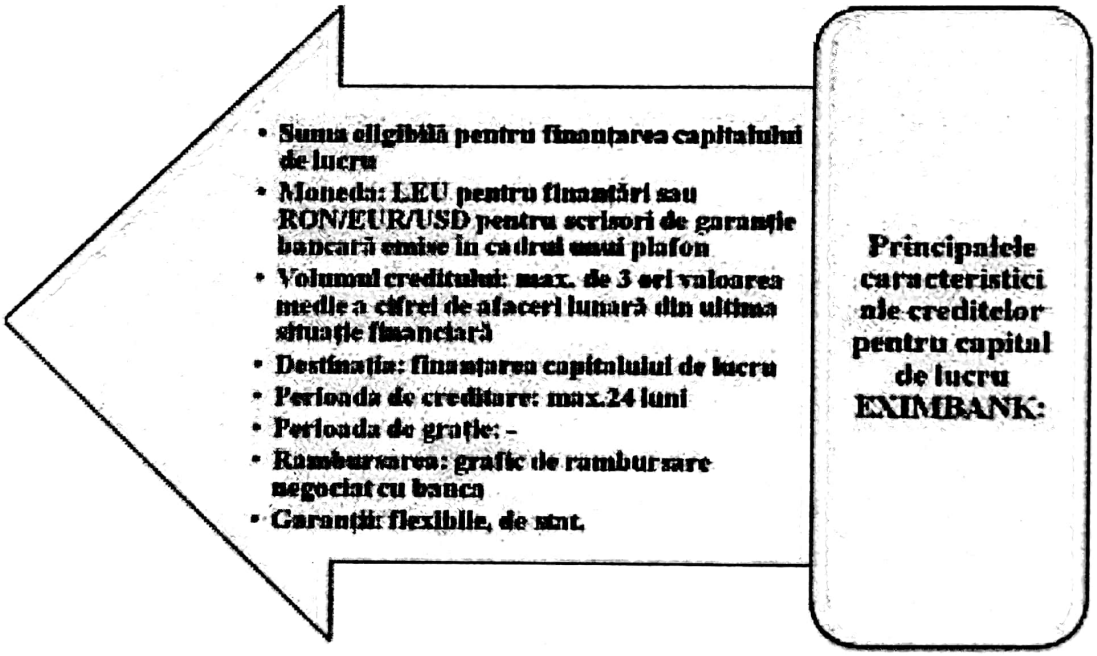

Figura 2.58 - Caracteristicile creditelor pentru capital de lucru EXIMBANK

e) Credite de prefinanţare a subvenţiilor acordate prin Agenţia de Plăţi şi Intervenţii pentru Agricultură (APIA)

EXIMBANK acordă beneficiarilor de subvenţii APIA credite destinate finanţării capitalului de lucru necesar desfăşurării activităţii

Scanned with OKEN Scanner

agricole, până la încasarea subvenţiei de la APIA. Caracteristicile acestui tip de credite sunt sintetizate în Tabelul nr. 2.20 şi în Figura 2.59.

Tabelul nr. 2.20

Credite pentru prefinanţarea subvenţiilor APIA	
Beneficiari	**Avantaje**
☞ Întreprinderi mici şi mijlocii ☞ Întreprinderi mari	☞ costuri avantajoase ☞ termen de soluţionare scurt: 10 zile de la data depunerii documentaţiei complete

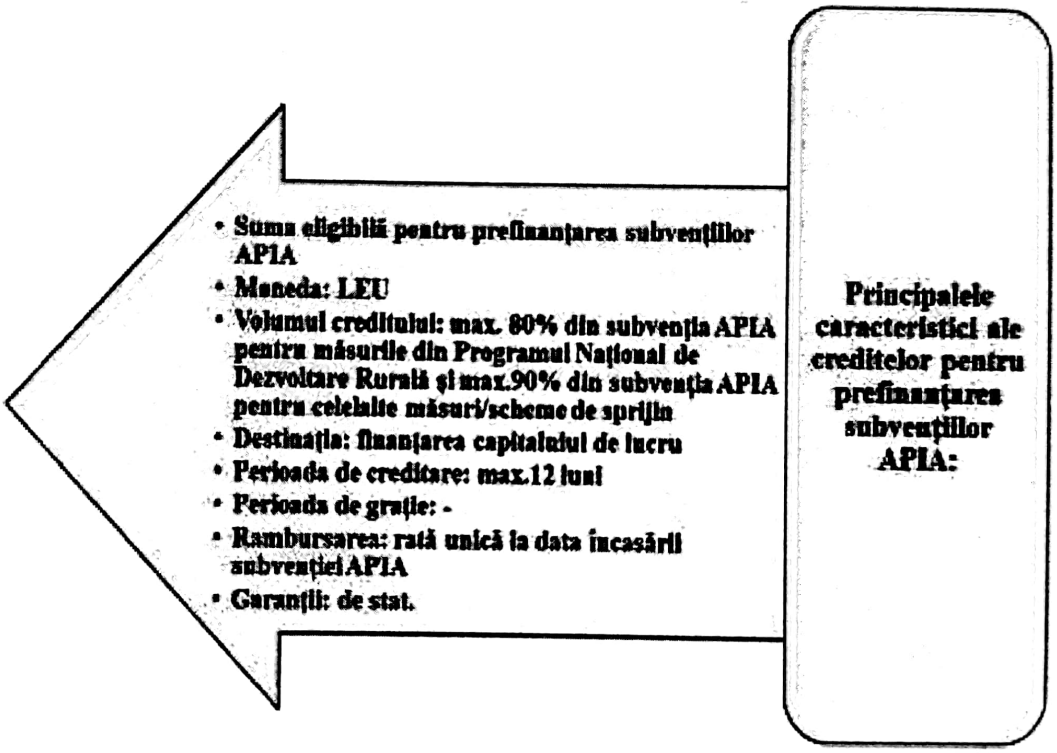

Figura 2.59 - Caracteristicile creditelor pentru prefinanţarea subvenţiilor APIA

f) Credite de finanţare a unor domenii prioritare

EXIMBANK acordă finanţare pentru proiecte menite să asigure dezvoltarea infrastructurii, a utilităţilor de interes public, dezvoltarea regională, susţinerea activităţii de cercetare-dezvoltare, protecţia mediului, ocuparea şi formarea personalului, susţinerea şi dezvoltarea întreprinderilor. Caracteristicile acestui tip de credite sunt sintetizate în Tabelul nr. 2.21 şi în Figura 2.60.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.21

Credite pentru finanţarea unor domenii prioritare	
Beneficiari	**Avantaje**
☞ Persoane juridice de drept privat	☞ soluţii personalizate ☞ costuri scăzute ☞ modalităţi flexibile de garantare

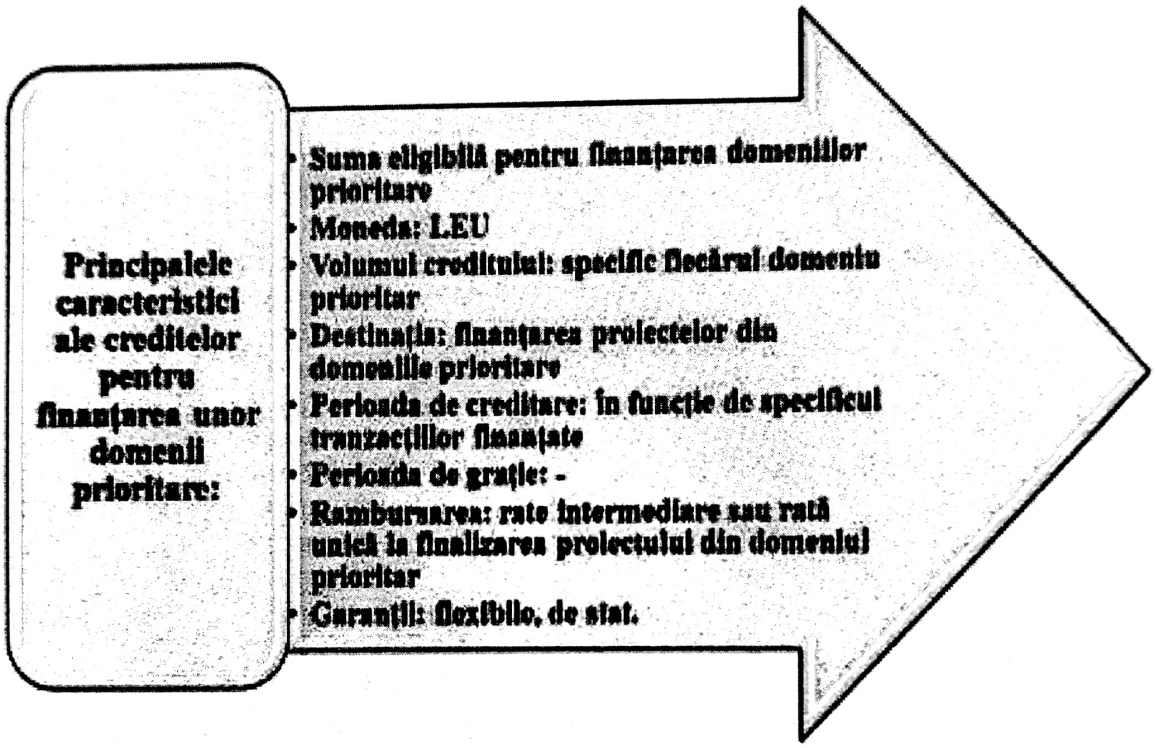

Figura 2.60 - Caracteristicile creditelor pentru finanţarea unor domenii prioritare

g) Finanţare cu dobândă subvenţionată

Conform atribuţiilor stabilite prin lege, EXIMBANK poate acorda finanţări cu dobândă subvenţionată[34] pentru susţinerea anumitor activităţi, acţionând în numele şi în contul statului. Activităţile pentru care se acordă finanţări cu dobândă subvenţionată se stabilesc sub

[34]Hotărârea nr. 75/2014 a Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări pentru aprobarea Normei "Finanţarea cu dobândă subvenţionată (NI-FIN-06-IX/0)", Monitorul Oficial, Partea I, nr. 499 din 04 iulie 2014.

Scanned with OKEN Scanner

forma unor scheme de finanţare şi se derulează pe anumite perioade de timp stabilite.

Astfel, în perioada 1 iulie 2014 - 30 iunie 2015, EXIMBANK a asigurat finanţări cu dobândă subvenţionată în cadrul unei scheme transparente de ajutor de MINIMIS, cu respectarea prevederilor Regulamentului (UE) nr. 1407/2013.

În cadrul schemei, Banca a acordat solicitanţilor finanţări cu dobândă subvenţionată destinate creşterii competitivităţii acestora şi susţinerii mediului de afaceri românesc. Creditele au inclus o componentă de ajutor de MINIMIS (vezi Tabelul nr. 2.22) , sub forma subvenţiei de dobândă.

Pentru creditele acordate în cadrul schemei, EXIMBANK acţionează în numele şi în contul statului, având şi calitatea de furnizor de ajutor de stat.

Tabelul nr. 2.22

Ajutoare de MINIMIS	
Beneficiari	**Forma ajutorului de minimis**
☞ Întreprinderi mici şi mijlocii ☞ Întreprinderi mari care îndeplinesc criteriile de eligibilitate: • nu se află în dificultate, în conformitate cu prevederile aplicabile schemei de MINIMIS; • orientări privind ajutoarele de stat pentru salvarea şi restructurarea întreprinderilor nefinanciare aflate în dificultate; • nu s-a instituit procedura insolvenţei prevăzută de legislaţia în vigoare; • întreprinderile mari se încadrează cel puţin în categoria de performanţă financiară cerută şi figurează cu serviciul datoriei de tip A în baza de date a Centralei Riscului de Credit	☞ ajutor de MINIMIS sub forma subvenţiei de dobândă ☞ ajutor de MINIMIS pentru subvenţie de garanţie ☞ finanţări cu dobândă subvenţionată

Pentru toate creditele menţionate mai sus, EXIMBANK acordă *ajutor de minimis* sub forma subvenţiei de dobândă. În cazul creditului

Scanned with OKEN Scanner

pentru femei antreprenor, ajutorul de minimis se acordă sub forma subvenţiei de dobândă şi subvenţiei de garanţie.

Ajutorul de minimis sub forma subvenţiei de dobândă şi a subvenţiei de garanţie nu implică un transfer efectiv de fonduri către beneficiari. Valoarea ajutorului de minimis sub forma subvenţiei de dobândă se determină ex-ante, pentru toată perioada de creditare, prin însumarea fluxurilor actualizate de dobândă aferente angajamentului total la data acordării creditului.

Actualizarea fluxurilor de dobândă se efectuează la momentul acordării creditului, folosind rata de referinţă comunicată de Comisia Europeană.

Valoarea maximă a ajutorului obţinut de un solicitant nu poate să depăşească echivalentul în lei a 200.000 euro pe durata a trei ani fiscali consecutivi iar valoarea maximă a ajutorului obţinut de un solicitant care efectuează transport de mărfuri în contul terţilor sau contra cost, nu poate să depăşească echivalentul în lei a 100.000 euro pe durata a trei ani fiscali consecutivi, inclusiv anul în curs.

2.8.2. Operaţiuni de emitere de garanţii pentru companii româneşti şi de contragaranţii în numele şi în contul statului

a) Garanţii EXIMBANK în numele şi contul statului

EXIMBANK emite *garanţii în numele şi contul statului român,* garanţii care acoperă până la 80% din valoarea unui credit ce urmează să fie obţinut de la instituţii financiare pentru derularea proiectelor de investiţii şi a activităţii curente. Aceste garanţii îmbracă forma scrisorilor de garanţie bancară.

Astfel, EXIMBANK emite următoarele tipuri de scrisori de garanţie bancară în numele şi în contul statului – vezi Figura 2.61.

Scrisoarea de garanţie bancară: este emisă de EXIMBANK, care preia obligaţii de plată, cu titlu reparatoriu, pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea defectuoasă a unui angajament asumat de o întreprindere românească faţă de partenerul de afaceri.

Scrisoarea de garanţie pentru participarea la licitaţii: garantează pe linie bancară angajamentele asumate de societăţile româneşti care participă la licitaţii internaţionale, în cazul în care acestea: îşi retrag sau modifică oferta înainte de adjudecarea licitaţiei, refuză să încheie contractul în cazul câştigării licitaţiei, nu-şi

Scanned with OKEN Scanner

îndeplinesc obligaţia de a prezenta o garanţie de bună execuţie (sau orice altă garanţie cerută de beneficiar) în cazul câştigării licitaţiei.

Tabelul nr. 2.23

Garanţii EXIMBANK în numele şi în contul statului

Beneficiari	Avantaje	Caracteristici
• Instituţii financiare	• angajament irevocabil şi necondiţionat • facilitează accesul la finanţare prin scrisori de garanţie bancară şi plafon de garantare • reduce riscurile asociate activităţii de creditare	• se acordă în completarea garanţiilor constituite de solicitanţii de credit • valoarea = max.80% din valoarea creditului • moneda: garanţia se acordă şi se plăteşte în moneda creditului • perioada de garantare: stabilită în funcţie de durata creditului

Scrisorile de garanţie de restituire a avansului: garantează pe linie bancară restituirea integrală sau parţială a avansului încasat de societăţile româneşti de la partenerii comerciali, în cazul în care mărfurile sau serviciile contractate nu au fost livrate. Prin această formă de garanţie, EXIMBANK îşi asumă angajamentul de a plăti partenerului extern suma solicitată în cazul nerestituirii avansului de către societatea românească, în condiţiile încetării relaţiilor contractuale sau neexecutării contractului din vina acesteia.

Scrisorile de garanţie de bună execuţie: garantează respectarea obligaţiilor contractuale asumate de societăţile româneşti cu privire la: livrarea integrală a cantităţii de mărfuri contractate, efectuarea lucrărilor sau prestarea serviciilor; termenele de livrare a mărfurilor, de executare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor; calitatea mărfurilor livrate, a lucrărilor efectuate sau a serviciilor prestate, punerea în funcţiune şi asigurarea funcţionării conform parametrilor tehnico-funcţionali conveniţi; inclusiv pe perioada garanţiei tehnice pentru obiective complexe.

Scrisori de garanţie pentru bună funcţionare: constituie o variantă a scrisorii de garanţie de bună execuţie şi acoperă obligaţiile contractuale ale vânzătorului (societăţi româneşti) aferente perioadei de garanţie tehnică. Obligaţiile contractuale se referă la: remedierea

Scanned with OKEN Scanner

defecţiunilor constatate, înlocuirea totală sau parţială a mărfii care nu corespunde parametrilor stabiliţi prin contract, efectuarea service-ului pe perioada garanţiei tehnice.

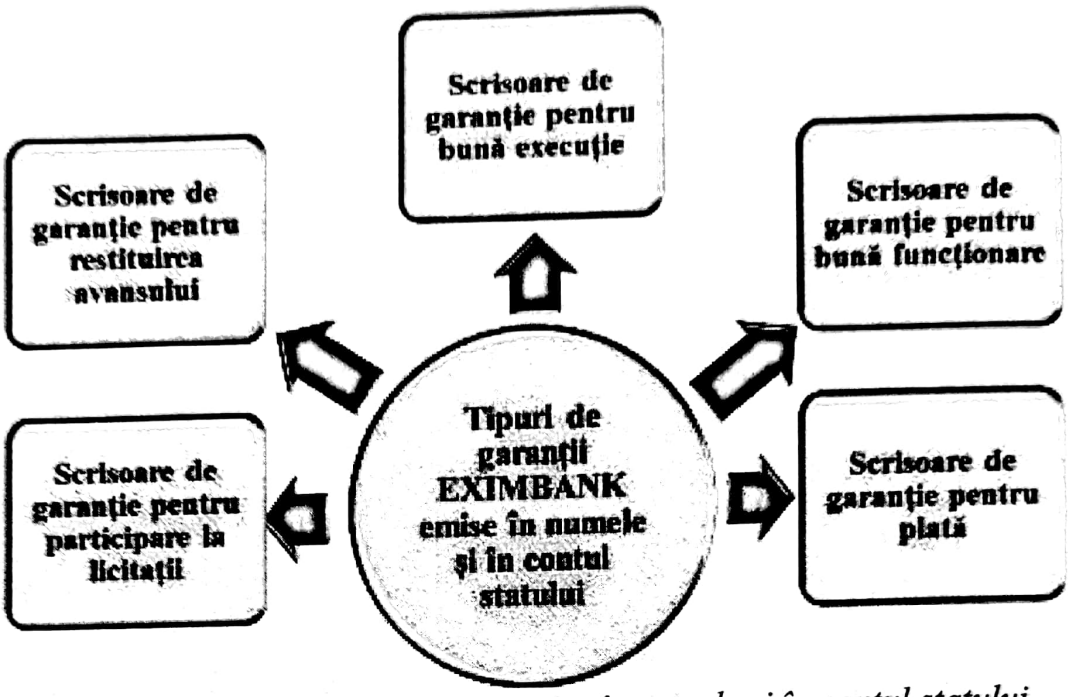

Figura 2.61 - Tipuri de garanţii emise în numele şi în contul statului

Scrisori de garanţie pentru plată: garantează obligaţiile cumpărătorului de a plăti preţul contractual, stabilit drept contravaloare a mărfurilor, bunurilor sau serviciilor. De asemenea, pe linie bancară garantează angajamentele asumate de companiile româneşti privind:plata importurilor, garantarea plăţii taxelor vamale şi a altor taxe şi comisioane datorate, aferente importurilor de bunuri sau echipamente atât în România cât şi în străinătate, rambursarea creditelor primite de la societăţi comerciale, bănci sau firme din străinătate în vederea realizării unui import pe credit.

Astfel, EXIMBANK îşi asumă angajamentul de a plăti suma solicitată în cazul în care cumpăratorul nu-şi îndeplineşte sau îşi îndeplineşte defectuos obligaţia de plată stabilită prin contract, drept contravaloare a mărfurilor sau a prestaţiilor primite. În situaţia în care sunt necesare mai multe scrisori de garanţie bancară într-o perioadă de timp, EXIMBANK oferă *plafonul de garantare*, în limita căruia se emit scrisori de garanţie bancară în funcţie de necesităţile clientului. Plafonul se poate reîntregi cu valoarea scrisorilor al căror termen de valabilitate a expirat.

Scanned with OKEN Scanner

b) Contragaranţie în numele şi în contul statului

EXIMBANK garantează maximum 80% din scrisorile de garanţie bancară ce urmează să fie emise de către băncile comerciale pentru proiecte destinate să asigure dezvoltarea infrastructurii, a utilităţilor de interes public, dezvoltarea regională, susţinerea activităţii de cercetare-dezvoltare, protecţia mediului, ocuparea şi formarea personalului, dezvoltarea IMM-urilor, precum şi a tranzacţiilor internaţionale. Contragaranţia[35] se acordă pentru scrisori de garanţie bancară sau plafoane de garanţii.

Contragaranţia pentru scrisori de garanţie bancară la export se poate acorda împreună cu poliţa de asigurare împotriva riscului de executare nejustificată a scrisorii de garanţie (riscuri non-piaţă) emisă de EXIMBANK în numele şi în contul statului.

Tabelul nr. 2.24

Contragaranţii EXIMBANK în numele şi în contul statului

Beneficiari	Avantaje	Caracteristici
Băncile emitente ale scrisorilor de garanţie bancară acordate persoanelor juridice române de drept public şi privat	☞ se acordă în completarea garanţiilor colaterale constituite de solicitantul scrisorii de garanţie bancară ☞ este directă şi expresă ☞ este un angajament irevocabil şi necondiţionat	☞ sunt garantate scrisorile de garanţie bancară de participare la licitaţie, restituire avans, buna execuţie, alte tipuri de scrisori de garanţie bancară solicitate prin contracte la intern/de export ☞ perioada de valabilitate: corelată cu cea a scrisorii de garanţie bancară ☞ moneda: corelată cu cea a scrisorii de garanţie bancară

[35]Hotărârea nr. 80/2016 a Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări pentru aprobarea Normei Contragaranţii EximBank în numele şi în contul statului (NI-GAR-11-III/0), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 462 din 08 iunie 2016.

Scanned with OKEN Scanner

Dezavantaje	Criterii de eligibilitate
Sunt excluse de la garantare: ☞ exportul de mărfuri cuprinse în lista mărfurilor de export care nu pot beneficia de instrumentele de susţinere a comerţului exterior derulate prin EXIMBANK, stabilită periodic prin hotărâre a Guvernului ☞ exportul realizat către filiale ale societăţii-mamă exportatoare sau operatori economici asociaţi ☞ prin excepţie, contragaranţia se poate acorda în cazul în care exportul se face către un cumpărător extern din afara grupului, prin intermediul filialei sau al operatorilor economici asociaţi ☞ producţia şi comerţul produselor din alcool şi tutun ☞ activităţi de natura jocurilor de noroc ☞ tranzacţii şi dezvoltări imobiliare (construirea/ achiziţionarea de bunuri imobile în scopul vânzării/ închirierii) ☞ activităţile dăunătoare mediului înconjurător	La data înregistrării cererii de contragarantare, însoţită de documentaţia completă, în registrul unic de garanţii în numele şi în contul statului, solicitantul trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele criterii de eligibilitate: ☞ să nu se afle în dificultate financiară în conformitate cu prevederile privind ajutoarele de stat pentru salvarea şi restructurarea întreprinderilor nefinanciare aflate în dificultate ☞ să se încadreze în categoria de performanţă financiară A, B, C sau D, determinate conform reglementărilor interne ale EXIMBANK ☞ să nu figureze cu incidente majore cu cecuri şi bilete la ordin în ultimele 12 luni în baza de date a Centralei Incidentelor de Plăţi ☞ să prezinte beneficiarului garanţii colaterale pentru cel puţin 20% din valoarea scrisorii de garanţie bancară/ plafonului de garanţii ☞ să nu se afle în litigiu, în calitate de pârât, cu Ministerul Finanţelor Publice inclusiv Agenţia Naţională de Administrare Fiscală, cu Eximbank şi cu Compania de Asigurări - Reasigurări EXIM România

2.8.3. Operaţiuni de asigurări realizate prin EXIMBANK

În limitele competenţelor ce i-au fost stabilite, potrivit reglementărilor în vigoare, Banca de Export Import a României realizează, în numele

Scanned with OKEN Scanner

şi în contul statului, *operaţiuni de asigurare a creditelor la export şi a investiţiilor realizate de companii româneşti în străinătate*[36].

Sunt asigurate exporturile româneşti de bunuri şi/sau servicii cu plata amânată, realizate într-o perioadă egală cu sau mai mare de doi ani (care include durata de rambursare şi durata de fabricaţie), precum şi investiţiile româneşti în străinătate. Tipurile de poliţe de asigurare emise de EXIMBANK în numele şi în contul statului sunt descrise în Figura 2.62.

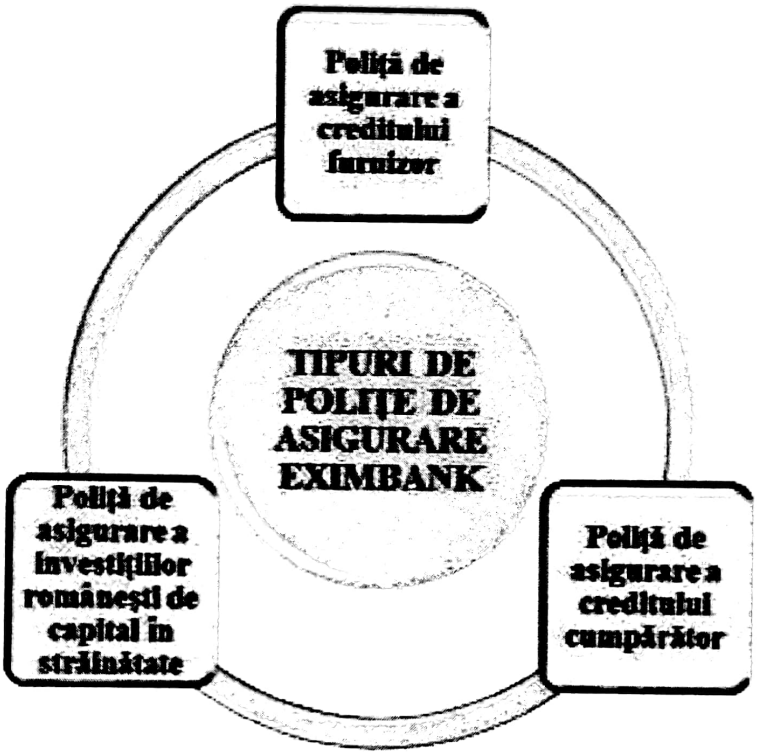

Figura 2.62 - Tipuri de poliţe de asigurare emise în numele şi în contul statului

Pentru asigurarea creditelor la export şi a investiţiilor româneşti de capital în străinătate EXIMBANK poate încheia contracte, convenţii, acorduri de reasigurare/coasigurare facultative, pe baza aprobării Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări.

[36]Hotărârea nr. 20/2015 a Comitetul Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări, pentru aprobarea Normei "Asigurarea creditelor la export pe termen mediu şi lung şi a investiţiilor româneşti de capital în străinătate, în numele şi în contul statului" (NI-ASR-05-III/0), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 133 din 23 februarie 2015.

Scanned with OKEN Scanner

Asiguraţii pot fi: exportatorul român care acordă creditul furnizor în baza unui contract de export; instituţia financiară, consorţiul de instituţii financiare sau reprezentantul legal al consorţiului de instituţii financiare care acordă creditul cumpărător pentru realizarea unui contract de export; persoana juridică română care realizează investiţia de capital în străinătate.

Beneficiarul investiţiei este reprezentat de compania, asociaţia, parteneriatul sau orice formă de societate din ţara gazdă care deţine dreptul de proprietate sau dreptul de a dispune de activele care contribuie la implementarea investiţiei de capital în străinătate.

Asigurarea investiţiilor româneşti de capital în străinătate acoperă pierderile suportate de asigurat ca urmare a unor factori generatori de pierderi: (a) evenimente politice, dificultăţi economice sau măsuri legislative ori administrative care blochează ori întârzie transferul fondurilor; (b) expropriere; (c) război şi revolte civile; (d) nerespectarea acordului de investiţie de către guvernul ţării-gazdă.

Nu sunt asigurate pierderile înregistrate de către asigurat cauzate de:

a) aplicarea oricăror legi, decrete sau acte normative care erau în vigoare în ţara gazdă la data semnării poliţei de asigurare; orice acţiune sau lipsă de acţiune a guvernului ţării gazdă sau oricare alt eveniment care s-a produs înainte de data semnării poliţei de asigurare;

b) practicarea, de către asigurat sau de către beneficiarul investiţiei a unor acte de corupţie, spălare de bani sau încălcarea legislaţiei şi reglementărilor cu caracter nediscriminatoriu şi cu aplicare generală elaborate de guvernul ţării gazdă şi care nu au ca efect confiscarea;

c) neaplicarea de către asigurat sau de către beneficiarul investiţiei a normelor legale privind cerinţele de protecţie a mediului, în vigoare la data semnării poliţei de asigurare;

d) încălcarea de către asigurat sau de către beneficiarul investiţiei a obligaţiilor asumate faţă de guvernul ţării-gazdă;

e) orice acţiune sau omisiune a guvernului ţării debitorului sau a ţării gazdă, care a fost acceptată de asigurat ori de beneficiarul investiţiei (cu excepţia cazului în care un astfel de accept a fost obţinut prin forţă) şi care este în mod cert atribuită deciziei conducerii asiguratului sau beneficiarului investiţiei;

Scanned with OKEN Scanner

f) existenţa unei dispute (litigiu sau neînţelegere de orice natură) între asigurat sau beneficiarul investiţiei şi guvernul ţării gazdă cu privire la îndeplinirea obligaţiilor de natură comercială stipulate în acordul de investiţie.

Banca acordă asigurare pentru exporturi speciale: exportul de armament, exportul de mărfuri înscrise în lista mărfurilor de export care nu pot beneficia de instrumente de susţinere a comerţului exterior derulate prin EXIMBANK, exportul sau investiţiile în străinătate care au un impact negativ asupra mediului în ţara debitorului sau în ţara-gazdă, exportul către operatori economici asociaţi, exportul către o persoană fizică. Suma asigurată de EXIMBANK este de maximum 85% din valoarea exportului, fără a depăşi valoarea totală a bunurilor sau serviciilor exportate din România.

Pentru asigurarea investiţiilor româneşti de capital în străinătate, suma asigurată este egală cu maximum valoarea investiţiei, la care se pot adăuga veniturile previzionate a se obţine de pe urma acestei investiţii (profit, dividende). Perioada de valabilitate a asigurării creditelor la export este de maximum 15 ani. Poliţele de asigurare se pot încheia în lei sau în orice altă monedă liber convertibilă.

Un sinoptic al criteriilor de acordare a asigurărilor este prezentat în Tabelul nr. 2.25.

Tabelul nr. 2.25

Operaţiuni de asigurări realizate prin EXIMBANK	
Criterii de eligibilitate	
Criterii generale	**Criterii particulare**
☞ exportatorul/investitorul este persoană juridică română legal constituită ☞ împotriva solicitanţilor nu a fost instituită procedura judiciară a insolvenţei ☞ exportatorul/investitorul nu înregistrează datorii restante către bugetul general consolidat al statului ☞ solicitanţii respectă	***a) în cazul asigurării creditului la export***: ☞ conţinutul naţional al exportului să fie de minimum 50%, cu excepţia exportului de nave; ☞ contractul de export să prevadă obligaţia importatorului de a achita un avans de minimum 15% din valoarea bunurilor/serviciilor exportate până cel târziu la data livrării ☞ creditul la export să fie acordat pe o durată egală sau mai mare de doi ani, care poate include perioada de fabricaţie a bunurilor

Scanned with OKEN Scanner

cerinţele impuse de EXIMBANK prin Politica EXIMBANK privind combaterea faptelor de corupţie în domeniul creditelor de export, precum şi cele referitoare la standardele privind protecţia mediului aplicabile creditelor de export susţinute oficial ☞ exportatorul/investitorul nu se află în litigiu, în calitate de pârât, cu Ministerul Finanţelor Publice, inclusiv Agenţia Naţională de Administrare Fiscală şi cu EXIMBANK	☞ creditul la export se rambursează, iar dobânda se plăteşte, de regulă, în rate egale, cu o frecvenţă nu mai mică de şase luni şi nu mai mare de 12 luni de la data acordării ☞ perioada de rambursare a creditului la export nu trebuie să depăşească durata de viaţă a bunurilor exportate ***b) în cazul asigurării investiţiilor româneşti de capital în străinătate:*** ☞ solicitantul implementează în ţara gazdă o investiţie de capital ☞ capitalul social majoritar al solicitantului nu este deţinut de persoane fizice sau juridice originare din ţara gazdă ☞ investitorul a obţinut autorizaţiile necesare pentru realizarea investiţiei de capital, în conformitate cu legile şi reglementările din ţara gazdă

Asigurarea garanţiilor de export în numele şi în contul statului

Banca de Export - Import a României (EXIMBANK) realizează, de asemenea, în numele şi în contul statului, *operaţiuni de asigurare a garanţiilor de export*[37].

Pentru realizarea acestor operaţiuni EXIMBANK poate încheia contracte, convenţii, acorduri de reasigurare/coasigurare, pe baza aprobării Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări.

Sursa de realizare a acestor operaţiuni este Fondul pentru asigurarea şi reasigurarea creditelor de export, a garanţiilor de export, a operaţiunilor de export în leasing şi a investiţiilor româneşti în străinătate, precum şi a activităţilor de dezvoltare a infrastructurii, a utilităţilor de interes public, de dezvoltare regională, de susţinere a activităţii de cercetare-dezvoltare, de protecţie a mediului

[37]Hotărârea nr. 21/2015 a Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări, pentru aprobarea Normei"Asigurarea garanţiilor de export în numele şi în contul statului" - (NI-ASR-08-I/0), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 130 din 20 februarie 2015.

Scanned with OKEN Scanner

înconjurător, de ocupare şi formare a personalului, de susţinere şi dezvoltare a întreprinderilor mici şi mijlocii şi a tranzacţiilor internaţionale.[38]

EXIMBANK asigură, în numele şi în contul statului, garanţiile de export necesare pentru participarea la licitaţii în străinătate şi/sau pentru realizarea contractelor de export. Criteriile de asigurare sunt prezentate sintetic în Tabelul nr. 2.26.

Tabelul nr. 2.26

Asigurarea garanţiilor de export în numele şi în contul statului	
Criterii de eligibilitate	
Criterii particulare	**Criterii generale**
☞ ***Asigurarea acoperă*** maximum 95% din pierderile suportate de asigurat ca urmare a executării garanţiilor de export. ☞ Valoarea cumulată a tuturor garanţiilor asigurate în cadrul unui contract încheiat cu un debitor este de maximum 85% din valoarea contractului de export ☞ ***Asigurarea nu acoperă:*** ✓ garanţiile de export emise în baza unor contracte de export cu valabilitate de maximum doi ani încheiate cu debitori din ţările cu riscuri de piaţă menţionate în Comunicarea Comisiei Europene către statele membre ✓ exportul de mărfuri înscrise în Lista mărfurilor de export care nu pot beneficia de instrumente de susţinere a comerţului exterior derulate prin EXIMBANK ✓ exporturi efectuate fără deţinerea licenţelor sau autorizaţiilor necesare ✓ exportul de materiale nucleare, echipamente speciale pentru	☞ exportatorul este persoană juridică română legal constituită ☞ împotriva exportatorului nu a fost instituită procedura judiciară a insolvenţei conform legislaţiei în vigoare ☞ exportatorul nu se află în litigiu, în calitate de pârât, cu Ministerul Finanţelor Publice, inclusiv Agenţia Naţională de Administrare Fiscală şi cu EXIMBANK

[38]Legea nr. 96/2000, republicată, privind organizarea şi funcţionarea Bancii de Export Import a României EximBank, art. 10 lit. b), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 260 din 18 aprilie 2007.

Scanned with OKEN Scanner

materiale nucleare (bunuri folosite pentru activități nucleare în misiuni de pace) care nu au licență pentru export; ✓ producerea evenimentelor reprezentând dezastre naturale (inundații, erupții vulcanice, cutremure, cicloane, taifunuri, secetă, altele asemenea); ✓ evenimente reprezentând atacuri teroriste; ✓ pierderile reglementate prin Norme.	

2.9. Exemple de instrumente bancare utilizate de întreprindere

2.9.1. Considerații generale privind relația economisire-creditare

În activitatea oricărei întreprinderi/societăți care desfășoară activități economice cu scopul de a obține profit și de a satisface părțile interesate apar situații în care aceasta înregistrează exces de lichidități sau, dimpotrivă, are nevoie de lichidități. Perioada în care o întreprindere se confruntă cu o lipsă de disponibilități se poate suprapune cu perioada în care o altă întreprindere înregistrează excedent de lichidități. În această situație, întreprinderea poate obține capitalul necesar acoperirii nevoii de lichidități în două moduri: fie prin împrumuturi din surse externe, fie prin atragerea investițiilor sub forma elementelor de capital în schimbul unei părți din capitalul social, așa cum am prezentat în secțiunea 2.5 *„Capitaluri interne și capitaluri externe”*.

În funcție de politica internă a fiecărei întreprinderi/societăți, managementul acestora poate apela la una din cele două variante de mai sus. Cea mai folosită metodă de obținere de fonduri pentru acoperirea necesarului de lichiditate rămâne, totuși, cea a împrumuturilor din surse externe. În acest context, vorbim despre sistemul bancar și financiar existent într-o economie competitivă. Astfel, sistemul bancar disponibilizează economiile interne ale unei întreprinderi care înregistrează excedent de lichidități către alte întreprinderi care au nevoie de finanțare. Relațiile organizate de creditare, precum și dezvoltarea produselor de creditare, adaptate

Scanned with OKEN Scanner

nevoilor specifice fiecărei întreprinderi/societăți în parte, fac posibile investițiile necesare unei creșteri economice adecvate și continue. Relațiile organizate de creditare sunt posibile doar în cadrul unor piețe de fonduri eficiente.

Băncile comerciale, ca și alte instituții financiare nebancare furnizează bani piețelor fondurilor destinate creditării. Piața fondurilor băneşti destinate creditării este formată din piața monetară, care este o piață a fondurilor pe termen scurt și din piața de capital, care este o piață a fondurilor pe termen lung.

Piața monetară este formată din acele instituții financiare care dau și iau cu împrumut bani disponibili numai pentru o perioadă scurtă de timp, realizând venituri imediate din dobânzi. Piața de capital plasează fondurile băneşti pe perioade medii și lungi, una din componentele pieței de capitaluri fiind Bursa de Valori care facilitează cumpărarea și vânzarea de acțiuni în contul clienților.

Efectele creditării pe termen mediu și lung se regăsesc atât la nivelul întreprinderii contractante a împrumutului cât și la nivelul instituției de credit finanțatoare, precum și la nivelul economiei, în general. În acest sens, vom prezenta un exemplu privind efectele pozitive pe care le poate genera un împrumut în cazul unei ferme.

Exemplu: *Un întreprinzător deține împreună cu familia sa un teren agricol în suprafață de cinci ha pe care îl lucrează împreună cu familia sa (fermă particulară), pe care a cultivat, și apoi a vândut legume, ceapă, cartofi și floarea soarelui. Cea mai mare parte din recoltă a fost cumpărată de o firmă comercială din vecinătate. Restul recoltei a fost fie transportată la București, pentru a fi vândută la piață, fie utilizată pentru consumul familiei. O societate comercială de producere a sucului de roșii l-a contactat pe întreprinzător și a solicitat să i se livreze roșii.*

Un calcul atent a arătat că fodurile proprii ale fermei nu ar putea acoperi costurile de producție. Tot din calculul respectiv a rezultat că, după luarea în considerare a tuturor costurilor, incluzând costul rambursării unui împrumut obținut de la o instituție financiar bancară destinat investiției care ar face posibilă producția de roșii, veniturile fermei ar crește. Având în vedere cele menționate mai sus, întreprinzătorul a decis să

Scanned with OKEN Scanner

solicite un credit pentru achiziționarea unei sere cu încălzire centrală pentru a cultiva roșii.
Unitatea operativ teritorială a unei bănci comerciale a examinat cererea de credit pentru finanțarea serei, ca și venitul și situația financiară a familiei, a fermei și eficiența investiției. Bazându-se pe analiza pozitivă și pe constituirea dreptului de contra-garanție asiguratorie a creditului solicitat, a ipotecii de rang I asupra terenului agricol și a gajului pe mijloacele fixe ce vor urma a fi achiziționate din creditul acordat, banca a decis acordarea creditului pentru această investiție.
Întreprinzătorul a angajat încă un lucrător agricol să aibă grijă de seră. S-au creat, de asemenea, venituri și locuri de muncă suplimentare la firma contractantă care a construit sera.
După construirea serei, producția și vânzarea de tomate a majorat profitul anual al fermei la un nivel care a făcut posibil ca întreprinzătorul să achite prompt împrumutul contractat și să își majoreze venitul disponibil într-o perioadă scurtă de timp.
Odată cu creșterea veniturilor, întreprinzătorul a reușit să economisească bani pe care i-a depus în contul din bancă. Mai mult, nivelul de trai al familiei s-a îmbunătățit. În trei ani, întreprinzătorul a putut achiziționa un nou teren agricol pentru dezvoltarea ulterioară a afacerii, precum și să achiziționeze utilaje agricole. Salariul plătit noului lucrător agricol angajat să aibă grijă de seră, precum și constructorilor serei le-a dat și acestora posibilitatea de a-și majora consumul. Veniturile obținute de banca finanțatoare a investiției, precum și depozitele la bancă ale întreprinzătorului și ale altor persoane care au beneficiat pe plan local în urma investiției au fost utilizate pentru a acorda alte împrumuturi pentru alte investiții, conducând implicit și la creșterea veniturilor băncii din dobânzi și comisioane.

În concluzie, sistemul bancar ajută întreprinderile/societățile să se dezvolte, deoarece, prin intermediul acestuia: se utilizează fondurile economisite pentru a acorda împrumuturi celor care au nevoie, investițiile profitabile majorează volumul producției și îmbunătățesc veniturile, investițiile influențează în mod pozitiv situația locurilor de muncă, veniturile mai mari tind să majoreze consumul și/sau economisirea sub formă de depozite bancare și, nu în ultimul rând,

Scanned with OKEN Scanner

depozitele bancare suplimentare sunt disponibile pentru mai multe împrumuturi bancare.

Rezultă că, între bancă şi persoanele juridice/fizice (clienții băncii) există o strânsă legătură, banca nu poate exista fără aceştia, iar clienții nu pot funcționa profitabil fără existența şi sprijinul băncilor comerciale.

În activitatea de creditare, relația de credit este stabilită între bancă şi întreprindere prin intermediul unui contract de credit, în cadrul căruia fiecare parte obține, în acelaşi timp, un drept şi îşi asumă o obligație. Obligația băncii constă în acordarea sumei solicitate de întreprindere (creditul) la un anumit moment convenit, iar dreptul său constă în obligația întreprinderii de a înapoia suma respectivă la o dată stabilită (numită scadență) plus o anumită dobândă convenită prin contract. Dreptul întreprinderii constă în suma de bani primită (creditul), iar obligația sa constă în a rambursa băncii, atât suma inițială cât şi dobânda.

Relația de credit este stabilită pentru o perioadă fixată, care ia sfârşit la data specificată în contract, atunci când împrumutul trebuie să fie în întregime rambursat.

Drepturile şi obligațiile băncii şi întreprinderii apar în acelaşi timp şi au aceeaşi valoare, adică se compensează.

Conform reglementărilor în vigoare ale Băncii Naționale a României, pentru orice credit/împrumut contractat şi acordat, întreprinderea trebuie să constituie în favoarea băncii finanțatoare contragaranții asiguratorii. Acestea pot lua forma ipotecilor şi gajurilor pe activele întreprinderii sau ale unui fidejusor, garanții oferite de stat, garanții bancare sau acordate de societăți de asigurări, gajuri asupra unor conturi de depozite bancare sau asupra soldului creditor al conturilor curente şi altele.

Băncile trebuie să aibă grijă să nu furnizeze împrumuturi pe termen lung din fonduri pe termen scurt (de exemplu: finanțarea de credite de investiții pe termen lung din depozite la vedere-conturi curente), deoarece aceasta ar avea un efect negativ asupra fluxurilor monetare viitoare şi a abilității de a face față obligațiilor.

Orice credit acordat este purtător de dobândă. Aceasta reprezintă prețul banilor, respectiv prețul plătit pentru utilizarea banilor şi capitalului împrumutat pentru o anumită perioadă de timp. Dobânda se

Scanned with OKEN Scanner

stabileşte ca un procent anual din valoarea creditului şi se plăteşte periodic.

Rata dobânzii este un factor foarte important care determină cererea şi oferta de credit. Totodată, rata dobânzii reprezintă o sursă de venit pentru cei care acordă credite (banca) şi cost pentru cei care utilizează creditul (întreprinderea).

Furnizorii de pe piaţa creditului sunt cei care economisesc şi deţin un surplus de bani. Cei care economisesc doresc să obţină o rată a dobânzii ridicată, adică să obţină un preţ ridicat pentru faptul că permit altora să utilizeze banii lor pentru o anumită perioadă de timp. Acesta este motivul pentru care o rată înaltă a dobânzii surselor atrase, în mod normal, duce la o creştere a economiilor şi a disponibilităţilor de furnizare a creditului. Cu o rată a dobânzii scăzută aferentă surselor atrase, economiile tind să scadă şi oferta de credit tinde să fie relativ scăzută.

Cererea de credite vine din partea investitorilor şi a consumatorilor care doresc să finanţeze achiziţionarea sau crearea de active. Deciziile investitorilor sau ale consumatorilor depind, de asemenea, de nivelul ratei dobânzii. Aceştia caută o finanţare cu un cost redus. Cu cât rata dobânzii este mai scăzută, cererea de credite şi volumul investiţiilor tind să fie mai ridicate. O rată mare a dobânzii tinde să reducă cererea de credite şi investiţii.

Rata dobânzii poate fi utilizată de guverne şi de banca centrală pentru a controla cererea de credite, pentru a reduce sau spori investiţiile. O creştere mare şi continuă a creditului poate duce la inflaţie ridicată.

2.9.2. Exemple de conturi bancare la dispoziţia întreprinderii

Întreprinderea/societatea îşi realizează operaţiunile financiare prin intermediul sistemului bancar existent într-o economie. La rândul lor, băncile, în vederea atragerii de pe piaţă a excesului de lichiditate, oferă o gamă largă de conturi care să fie potrivite pentru nevoile individuale ale clienţilor. Unele întreprinderi/societăţi pot dori să aibă acces rapid şi constant la fondurile deţinute şi păstrate în bancă. Altele nu solicită accesul la excesul de lichidităţi pentru o anumită perioadă de timp. În aceste condiţii, întreprinderile/societăţile au nevoie de mai multe conturi deschise la bancă, de exemplu, un cont curent pentru acces imediat şi un cont de depozit, unde economiile pe termen vor

Scanned with OKEN Scanner

primi dobândă mai mare decât cea bonificată contului curent, dar disponibilitățile nu vor putea fi retrase rapid.

Practica întreprinderilor arată că, în general, dispun de trei tipuri de conturi (Figura 2.63).

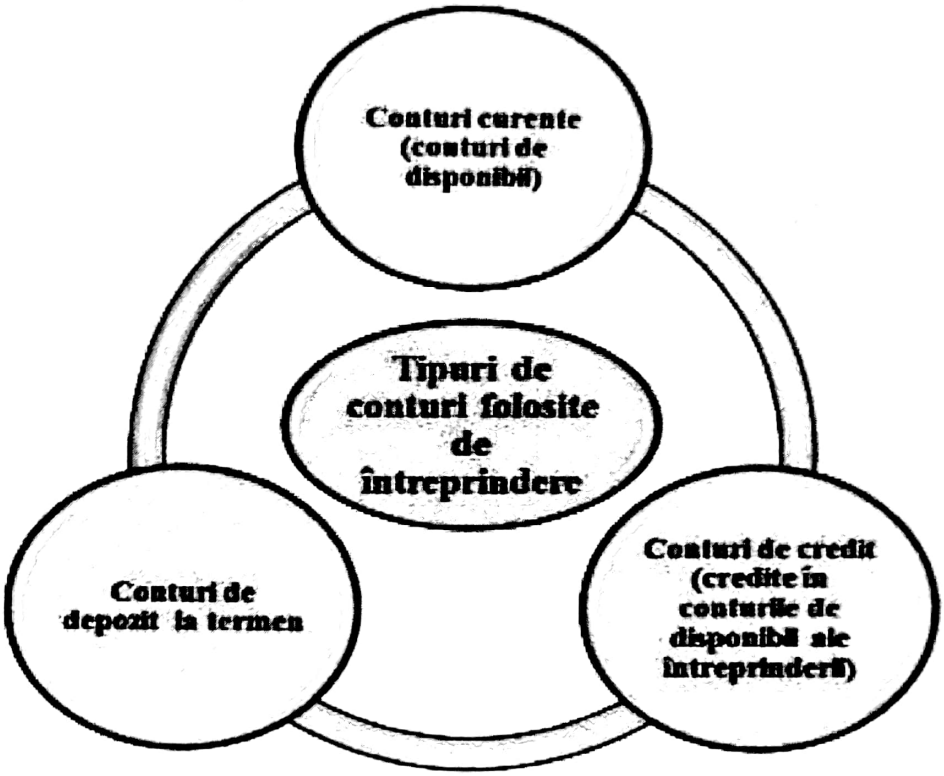

Figura 2.63 - Tipuri de conturi utilizate de întreprindere

a) Contul curent este contul principal cu a cărei deschidere se marchează începutul relației întreprindere - bancă. Acesta este cel mai larg răspândit tip de cont. Din acest cont, întreprinderea își poate retrage banii la cerere sau iniția ordine de plată. Dobânda aferentă contului curent se plătește la soldul contului, iar rata dobânzii este mai joasă decât nivelul dobânzilor de la conturile de depozit.

Conturile curente pot fi în monedă națională sau în valută convertibilă. Unul din cele mai importante servicii de bază oferite unei întreprinderi care deține un cont curent este furnizarea situației periodice a contului, care reprezintă toate tranzacțiile efectuate în cont: *încasări*, inclusiv dobânda câștigată și *plăți*, inclusiv dobânda și comisioanele plătite băncii. Situațiile sunt furnizate lunar și trebuie să indice soldul creditor și debitor al contului pe lângă toate tranzacțiile care au avut loc în perioada respectivă de raportare, inclusiv comisioanele și dobânzile aferente.

Scanned with OKEN Scanner

În situația solicitării unui împrumut de către întreprindere, analiza intrărilor și ieșirilor aferente contului curent este foarte importantă și, coroborată cu specificul activității întreprinderii, va influența decizia băncii de acordare sau respingere a solicitării împrumutului.

Dacă la o persoană fizică angajată, fluxul de lichidități are un caracter regulat, acesta primind o dată pe lună un salariu mai mult sau mai puțin fix, în cazul unei întreprinderi, în calitate de persoană juridică, fluxul de lichidități tinde să fie neregulat.

Deși o societate comercială/întreprindere poate trimite facturile sale către clienți în mod regulat, rareori acestea sunt plătite la timp. Mai mult, acest fapt poate fi afectat și de factori sezonieri.

De ***exemplu***, o situație extremă: *o societate produce felicitări de Crăciun. Își începe producția în februarie când începe să angajeze cheltuieli, obține comenzi în mai și livrează magazinelor în septembrie, urmând a primii contravaloarea felicitărilor vândute și livrate, în luna ianuarie anul următor.*

Concluzia care se desprinde din exemplul precedent este aceea că situația din conturile curente ale întreprinderilor arată modele ale fluxurilor de lichidități foarte diferite de cele pe care le arată conturile curente ale persoanelor fizice.

Conturile curente ale întreprinderilor (persoane juridice) tind să reflecte cumpărarea de materii prime, vânzarea produselor finite, costul transportului și altele asemenea. La intervale mult mai regulate apar plăți aferente salariilor personalului angajat al întreprinderii, plăți aferente energiei electrice consumate în procesul de producție al întreprinderii, plăți aferente agentului termic, serviciilor de telefonie, alte plăți necesare funcționării întreprinderii și altele.

În cazul unui fermier care desfășoară activitate economică, contul curent tinde să arate tranzacțiile financiare legate de operațiunile sezoniere, de calendarul culturii cultivate, de ciclurile de producție animală.

De ***exemplu***, *costul pregătirii pământului și al însămânțărilor pentru cultură vor avea loc cu câteva luni înainte de a obține orice fel de venit din vânzarea recoltei. Dacă activitatea fermei este bazată pe produse animale, cum ar fi laptele sau ouăle, mai mult decât culturi de câmp, ciclurile sale de producție ar putea*

Scanned with OKEN Scanner

fi destul de scurte și contul ar putea arăta venitul regulat, ca și cheltuielile. La fel se poate exemplifica activitatea cu un ciclu lung de fabricație, cum ar fi construcția de nave. În cazul acestor societăți/întreprinderi vom regăsi cheltuielile angajate pe întregul proces al producției (debitul contului), în schimb la încasări vom regăsi doar avansurile primite în funcție de prevederile contractului comercial, pe fiecare fază determinantă a construcției, precum și la livrarea navei (creditul contului).

În vederea asigurării echilibrului între debitul și creditul contului curent, pentru finanțarea nevoilor curente ale titularului de cont, atunci când între perioada în care se angajează cheltuielile și cea în care se încasează veniturile există un decalaj, între bancă și întreprindere se poate face o înțelegere de acordare a unui credit în cont curent (overdraft). Această oportunitate a întreprinderii oferă posibilitatea de a trece peste limita contului său curent, până la o anumită limită și până la o anumită dată.

Înainte de acordarea unui overdraft, banca trebuie să fie satisfăcută, la fel ca în cazul oricărui credit, de faptul că veniturile preconizate ale societății/întreprinderii vor fi suficiente pentru a acoperi suma overdraft-ului în perioada stabilită.

b) Contul de credit este folosit pentru evidența unui credit avansat de bancă în contul de disponibil al întreprinderii. Când o bancă acordă un credit unei întreprinderi, un cont de credit este debitat (ies bani) și contul curent este creditat cu aceeași sumă (intră bani). În același timp, banca face un acord cu întreprinderea în care se stipulează că rambursarea creditului, inclusiv a dobânzii, va fi făcută în contul de credit din contul curent, la termenele stabilite.

c) În **conturile de depozit**, întreprinderea/societatea își păstrează fondurile, ca formă de economii, pentru a fi în siguranță în viitor sau pentru alte scopuri viitoare. Banii depozitați în asemenea conturi pot fi folosiți drept contra-garanție asiguratorie la obținerea și angajarea unui credit.

În aceste conturi, banii se depun, de obicei, pentru o perioadă de timp minimă specificată, de aceea, aceste depozite se mai numesc și depozite la termen. Dobânda bonificată este creditată periodic și diferă de la bancă la bancă, la fel ca și condițiile de retragere.

În mod general, cu cât depozitul inițial este mai mare și cu cât termenul în care întreprinderea/societatea se angajează să nu retragă

Scanned with OKEN Scanner

banii este, de asemenea, mai mare, cu atât rata dobânzii este mai mare. Se pot aplica penalizări pentru retragerea depozitelor înainte de termenul stabilit sau se poate modifica rata dobânzii, în acest caz, în sensul aplicării ratei dobânzii pentru bonificarea sumelor din conturile curente.

De asemenea, conturile de depozit la termen, ca și conturile curente pot fi ținute și în valută convertibilă. Datorită unor considerații legale și comerciale, precum și pentru evitarea implicării societăților bancare în derularea și finanțarea unor tranzacții ce au ca scop activități interzise la nivel național și internațional (evitarea implicării băncilor în finanțarea terorismului, spălarea banilor etc.), acestea trebuie să își ia măsuri de siguranță atunci când deschid conturi pentru întreprinderi/societăți comerciale.

Ca urmare, societățile bancare cer mult mai multe informații decât în cazul conturilor persoanelor fizice.

Deoarece întreprinderile/ societățile trebuie să nominalizeze pe unii dintre membrii lor, manageri sau funcționari, să lucreze în numele lor, banca trebuie să se asigure că, atunci când deschide și operează cu un cont, lucrează cu acele persoane care sunt autorizate legal să îndeplinească operațiuni financiare și bancare (în acest scop, banca trebuie să examineze cu grijă actele de înființare, contractul și statutul întreprinderii/societății.

Odată ce acest lucru a fost făcut, banca trebuie să obțină specimenele de semnătură ale tuturor persoanelor autorizate legal să opereze cu contul respectiv).

Un cont poate fi închis prin acordul mutual dintre cele două părți, banca și întreprinderea în calitate de client al băncii, sau prin acțiunea unilaterală a uneia dintre ele.

În momentul în care o întreprindere dorește închiderea unui cont curent și solicită plata oricăror solduri rămase, banca trebuie să se asigure că nu există cecuri neplătite, care nu au fost prezentate la plată, iar întreprinderea trebuie să restituie toate cecurile primite și nefolosite.

Totodată, banca nu poate închide contul unei întreprinderi nedorite în calitate de client fără să îi acorde, în prealabil, un preaviz rezonabil.

Scanned with OKEN Scanner

2.9.3. Exemple de instrumente bancare utilizate de întreprindere

În principal, transferurile din și în contul curent al unei întreprinderi/societăți se pot face prin intermediul următoarelor instrumente bancare: cec, ordin de plată și efecte de comerț (biletul la ordin, cambia) – vezi și Figura 2.64.

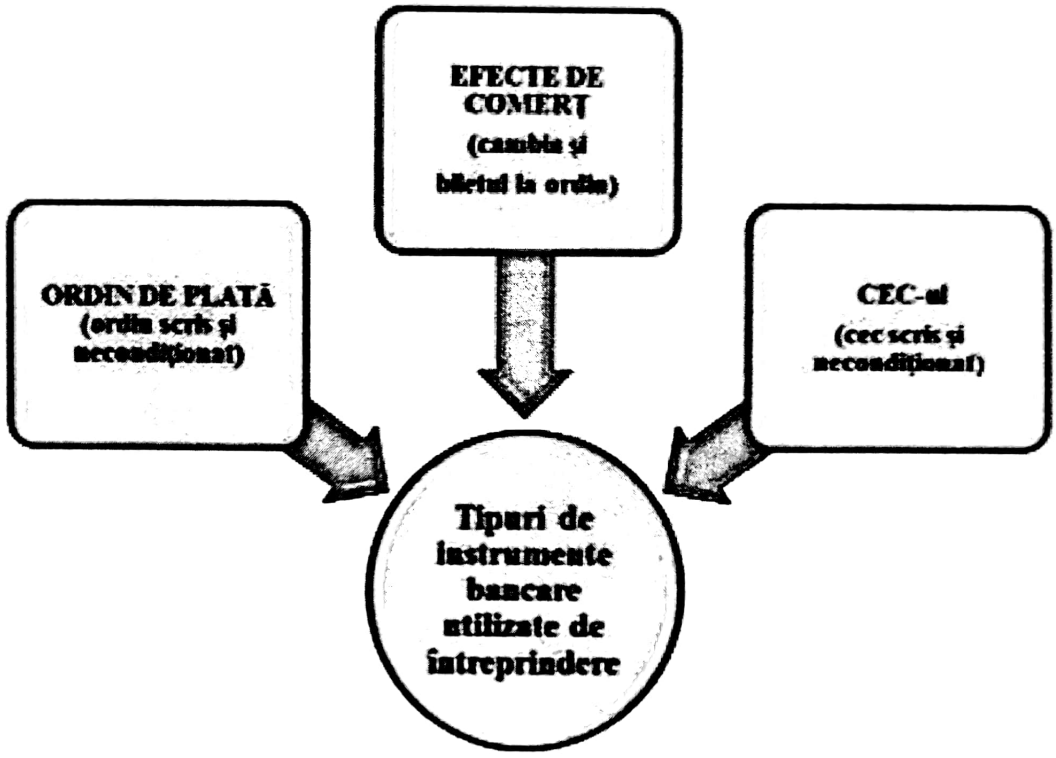

Figura 2.64 - Tipuri de instrumente bancare utilizate de întreprindere

a) Cecul reprezintă un ordin scris și necondiționat de plată, tras asupra unei bănci comerciale. Trăgătorul semnează cecul și cere băncii să plătească, la cerere, o anumită sumă de bani din ordinul unei persoane numite. Un cec este recunoscut de legea românească numai dacă are formatul și elementele specificate de cadrul legal din România. Având în vedere definiția de mai sus, putem spună că cecul este un instrument bancar folosit de întreprindere, având caracteristicile prezentate în Figura 2.65.

Cecul reprezintă un instrument bancar *necondiționat*, adică plata unei sume din contul întreprinderii în contul unui furnizor de materii prime, de exemplu, nu depinde de îndeplinirea unor condiții.

De asemenea, un cec este *scris,* dacă formularul respectiv este completat în scris în spațiile prevăzute în acest sens, este *semnat* de

Scanned with OKEN Scanner

reprezentantul legal al întreprinderii care are specimenul de semnătură înregistrat la bancă, adică semnat de trăgător, este emis *la cerere,* adică este valid, are acoperire în fonduri bănești existente în contul plătitorului/trăgătorului în momentul prezentării la bancă, cuprinde suma de plată care este definitivă și specificată în cifre și litere și persoana beneficiară a sumei (de exemplu, furnizorul de materii prime al întreprinderii).

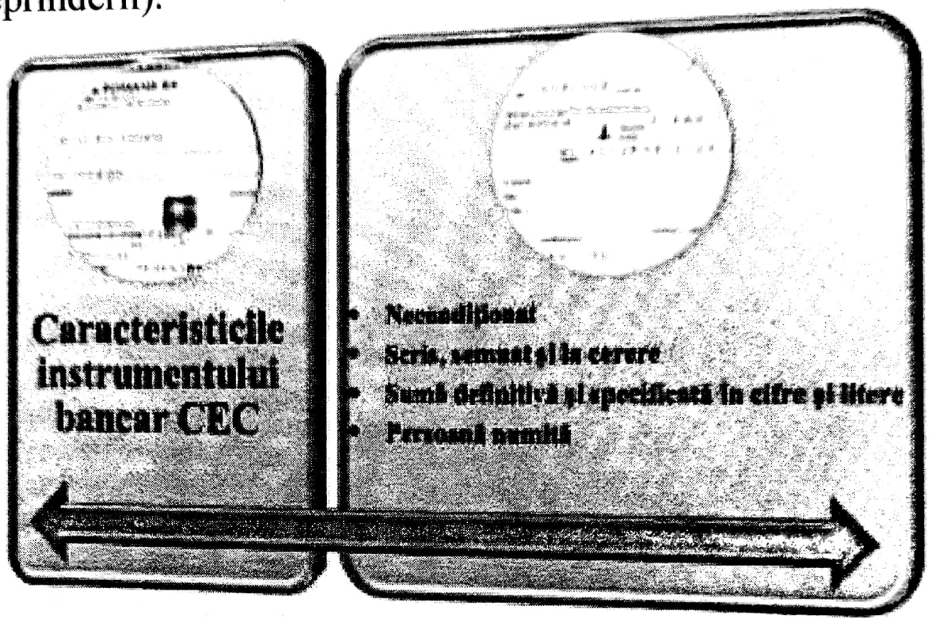

Figura 2.65 - Caracteristicile instrumentului bancar CEC

Un avantaj al transferului fondurilor bănești prin intermediul cecurilor îl reprezintă siguranța și rapiditatea, nefiind necesară transmiterea unor bancnote și monede de la plătitor la primitor, cât și faptul că atât plătitorul cât și primitorul nu trebuie să fie prezenți la momentul transferului.

În cazul cecurilor, banca acționează ca agent colector în momentul în care furnizorul de materii prime, în exemplul nostru, în calitate de client îi cere să obțină plata pentru un cec primit, tras într-un alt cont la aceeași bancă (întreprinderea noastră care a cumpărat materii prime de la furnizor și a plătit cu fila de cec care avea o anumită dată trecută și la care întreprinderea trebuie să plătească materiile prime cumpărate) sau asupra altei bănci (banca întreprinderii noastre din exemplul luat dacă nu avea cont la aceeași bancă cu furnizorul de materii prime).

Datoria băncii colectoare (banca furnizorului de materii prime) este aceea de a plăti clientului său, de a-i credita acestuia contul cu

Scanned with OKEN Scanner

valoarea cecului după colectarea banilor de la banca întreprinderii noastre, din exemplul analizat, asupra căreia cecul a fost tras.

Tipurile de cecuri şi caracteristicile acestora sunt sumarizate în următoarele figuri: Figura 2.66, Figura 2.67, Figura 2.68, Figura 2.69.

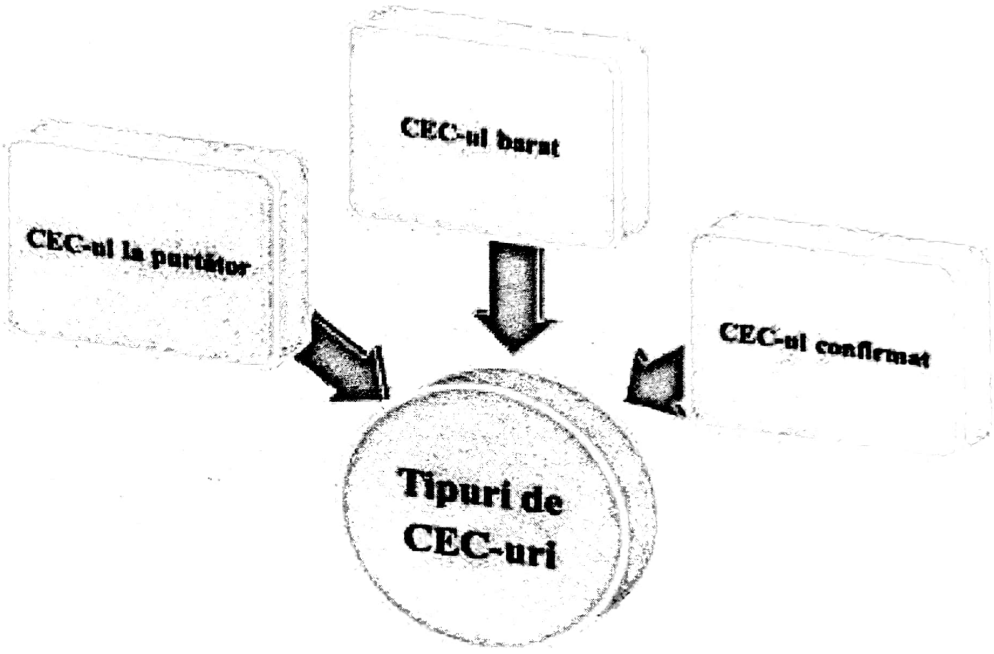

Figura 2.66 - Tipuri de CEC-uri utilizate de întreprindere

În vederea iniţierii transferului sumei menţionate pe cec, întreprinderea care are de primit bani pentru produsele livrate/serviciile prestate, trebuie să prezinte cecul la banca la care este tras, prin trei modalităţi: prin înmânare (prezentare directă), prin intermediul unei bănci corespondente sau prin intermediul unei case de compensare.

a_1) Prezentarea directă este un sistem potrivit numai pentru cecuri locale şi pentru cazul în care în comunitatea respectivă funcţionează un număr redus de bănci. Această metodă poate fi justificată şi atunci când un cec special cu o sumă foarte mare a fost acceptat ca depozit şi este necesară o prezentare sigură şi rapidă.

Scanned with OKEN Scanner

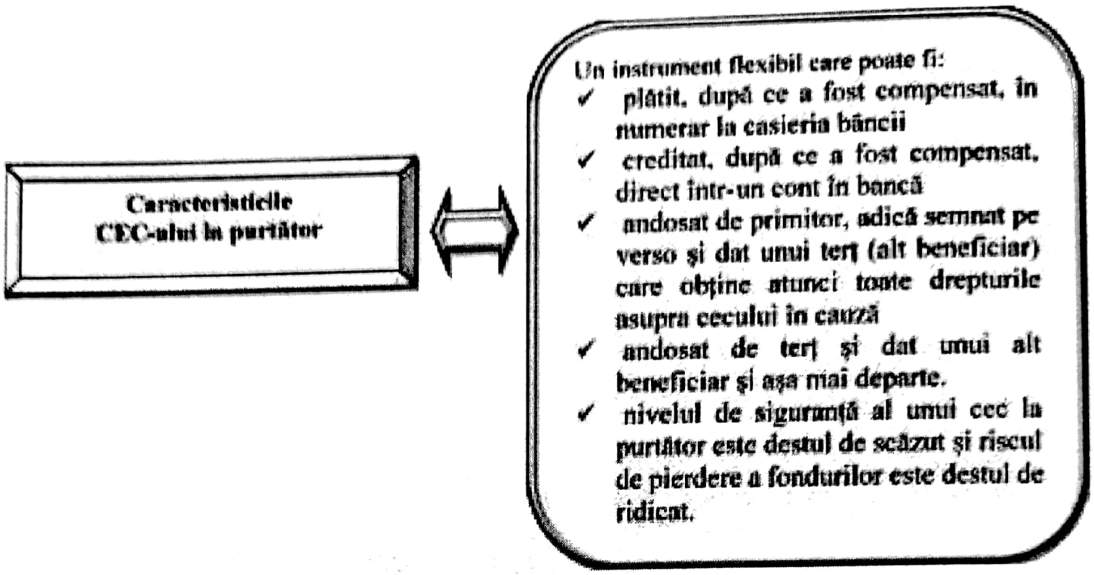

Figura 2.67 - Caracteristicile CEC-ului la purtător

Figura 2.68 - Caracteristicile CEC-ului barat

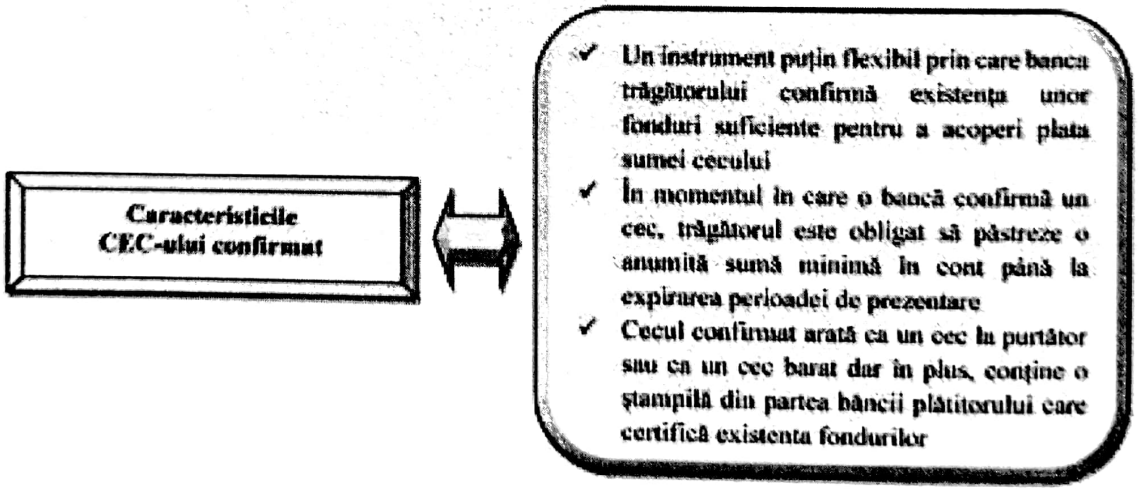

Figura 2.69 - Caracteristicile CEC-ului confirmat

Scanned with OKEN Scanner

a2) Prezentarea prin intermediul unei bănci corespondente se realizează prin colectarea cecului de către o terță bancă și aceasta îl transmite la banca trăgătorului.

a3) Prezentarea cecului prin intermediul facilităților oferite de casele de compensare se realizează după mecanismul ilustrat în Figura 2.70.

b) Ordinul de plată reprezintă o instrucțiune necondiționată dată băncii la care întreprinderea are contul deschis, de a efectua plata unei sume de bani în contul unui beneficiar.

În cazul ordinelor de plată, banca emitentului are obligația de a transfera suma menționată în ordinul de plată în contul beneficiarului numai după ce s-a asigurat de existența fondurilor necesare acoperirii plății în contul emitentului. Executarea ordinului de plată se face prin debitarea contului emitentului și creditarea contului beneficiarului. În cazul lipsei fondurilor aferente ordinului de plată, acesta nu va fi executat.

c) Efectele de comerț

c1) Cambia este un înscris prin care o persoană, denumită trăgător, dă ordin unei alte persoane, denumită tras, de a plăti, la vedere sau la termen o sumă de bani unei a treia persoane, denumită beneficiar, sau - la ordinul acestuia - unei alte persoane indicate de beneficiar.

Cambia este un titlu de credit „la ordin" deoarece, indiferent dacă în textul cambiei se face sau nu mențiunea „la ordin", potrivit dreptului cambial, această clauză este subînțeleasă în orice înscris care cuprinde denumirea de cambie. O eventuală clauză expresă „nu la ordin" inserată de emitent în textul cambiei nu permite transmiterea cambiei prin gir, ci numai prin cesiune.

Cambia este un titlu complet și formal în sensul că ea este valabilă numai dacă a fost redactată în forma prevăzută de lege și dacă cuprinde toate elementele obligatorii stipulate de aceasta.

Obligațiile ce decurg din cambie sunt „abstracte" deoarece acestea nu presupun din partea nici unei părți implicate dovedirea raportului comercial care a generat-o.

Totodată, obligațiile ce decurg din cambie sunt „necondiționate" în sensul că plata cambiei nu poate fi condiționată de îndeplinirea, în prealabil sau concomitent, a unei contraprestații.

Scanned with OKEN Scanner

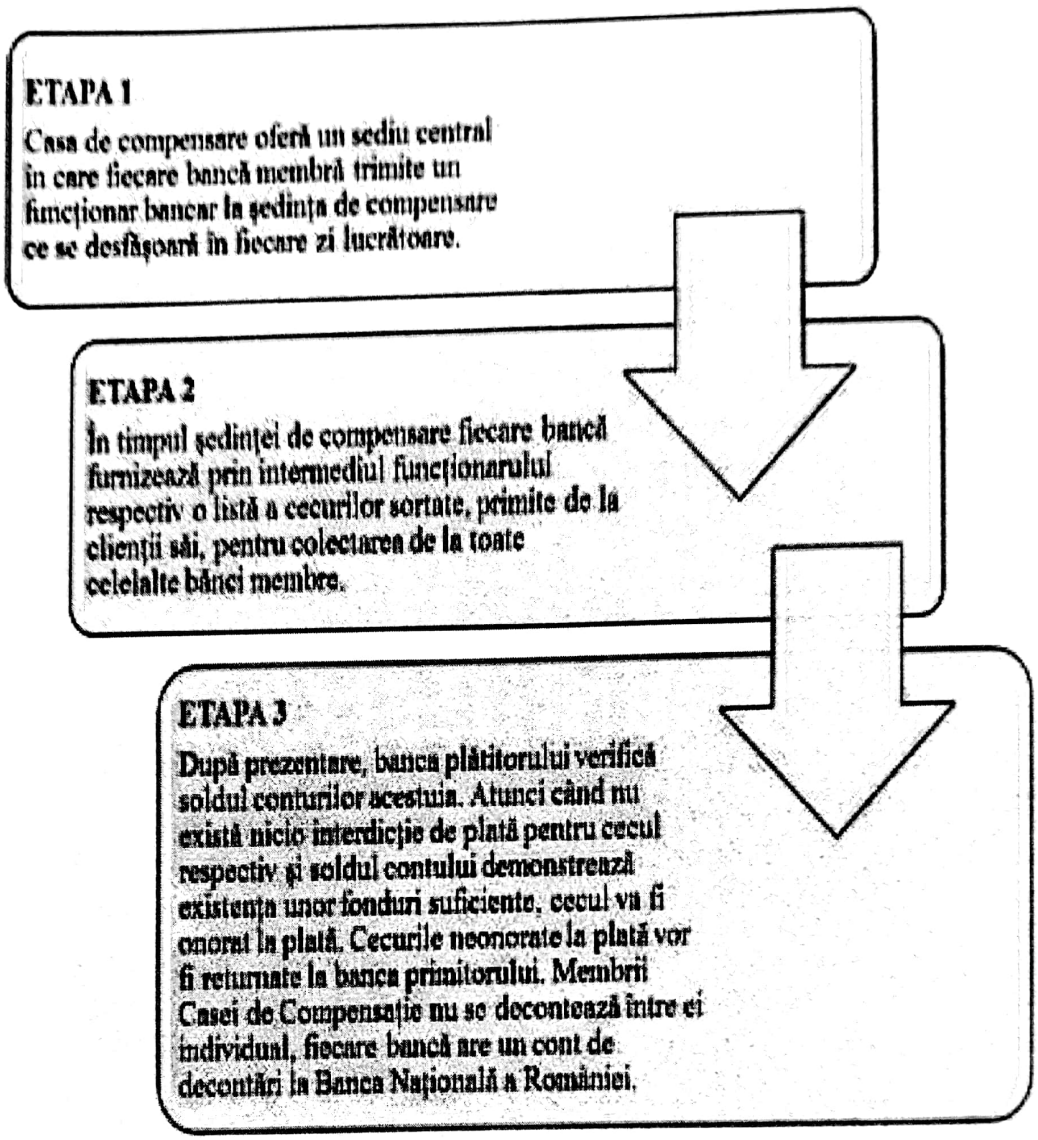

Figura 2.70 - Mecanismul de decontare a instrumentului bancar CEC

Caracterul „autonom" al obligațiilor cambiale constă în aceea că fiecare din acestea sunt independente una față de alta.

Trasul, prin acceptarea cambiei prin semnare este obligatul principal într-o cambie și nu trăgătorul.

c2) Biletul la ordin este un înscris prin care o persoană, denumită emitent (întreprinderea din exemplul nostru) se obligă să plătească unei alte persoane (furnizorul de materii prime din exemplul nostru), denumită beneficiar, sau la ordinul acesteia o sumă de bani la scadență. Biletul la ordin este o promisiune de a plăti și nu un mandat de plată.

Scanned with OKEN Scanner

Biletul la ordin ca și cambia pot fi transmise prin gir și pot fi garantate prin aval.

c3) Avalizarea efectelor de comerț (cambii, bilete la ordin)

Efectul avalului constă în aceea că o terță persoană, denumită avalist, se obligă la plată în același mod ca debitorul pentru care a garantat și este solidar cu acesta.

Angajamentul de plată al avalistului este valabil, chiar dacă obligația pe care a garantat-o ar fi nulă din orice altă cauză decât un viciu de formă. Când avalistul plătește efectul de comerț, el dobândește drepturile izvorând din efectul de comerț, împotriva celui garantat.

Avalistul trebuie să precizeze persoana în favoarea căreia a dat avalul, în lipsa acestei precizări, simpla mențiune „per aval" se consideră că a fost dată. Astfel, avalul este dat, în cazul cambiei în favoarea trăgătorului, respectiv celui ce a emis titlul. De aceea, întreprinderile/societățile comerciale, trăgători în relația cambială trebuie să solicite expres ca avalul să fie dat „în favoarea trasului", procedeu ce reflectă în mod real relația contractuală: exportator-importator-garant, iar în planul relației cambiale: trăgător-tras-avalist. În cazul biletului la ordin, simpla mențiune „per aval" este considerată a fi dată în favoarea emitentului, deci a debitorului.

2.9.4. Exemple de împrumuturi și alte instrumente bancare la dispoziția întreprinderii

Așa cum am prezentat în acest capitol, sursa de fonduri a unei întreprinderi/societății, constă din fonduri proprii și din capital împrumutat. Fondurile proprii se formează prin investițiile proprietarilor în societatea respectivă și din profituri nete. Capitalul împrumutat se formează atunci când persoanele juridice sau fizice au o obligație financiară ce urmează a fi executată în viitor.

Funcția de creditare a sistemului bancar reprezintă o importantă sursă de împrumut, pe care întreprinderile/societățile o folosesc pentru finanțarea activității lor.

Pornind de la cele două tipuri de active (activele circulante și activele fixe), un principiu fundamental de creditare spune că activele circulante trebuie finanțate prin credite pe termen scurt, iar activele fixe prin credite pe termen lung, atunci când fondurile proprii nu sunt suficiente.

Scanned with OKEN Scanner

Creditele pe termen scurt sunt considerate pasive curente în cadrul unui bilanț deoarece, în mod normal, ele devin scadente în mai puțin de un an de la data acordării. Creditele care sunt acordate pe perioade mai lungi apar în bilanț ca datorii pe termen lung.

Activele circulante includ disponibilitățile bănești și alte active de valoare deținute de o întreprindere/societate, cum ar fi creanțele și stocurile. Se presupune că acestea sunt ușor convertibile în mijloace bănești, de obicei, în decursul unui ciclu normal de exploatare a activității și cu siguranță într-un an. Acestea se află într-un permanent proces de transformare din mijloace bănești în alte active circulate și invers.

De **exemplu,** *disponibilitățile bănești sunt folosite pentru cumpărarea de stocuri, stocurile sunt procesate și vândute ca produse finite și vor fi încasate, de regulă, în 30 de zile, apărând astfel creanțe, care apoi sunt încasate, obținându-se din nou mijloace bănești.*

În general, se presupune că o parte din activele circulante ale unei întreprinderi/societăți pot fi finanțate cu pasive curente, mai exact creditele comerciale care apar în bilanț ca datorii-furnizori, și cu capital propriu, diferența fiind obținută din împrumuturi bancare.

Conform principiului de bază al creditării, împrumuturile utilizate pentru cumpărarea de active circulante, sunt rambursabile în perioada în care activele finanțate pot fi convertite în mijloace bănești.

*De **exemplu**, dacă suma împrumutată de la bancă este folosită pentru cumpărarea de stocuri, creditul respectiv ar trebui rambursat la momentul în care se încasează banii din vânzarea acelor stocuri. Acest moment poate coincide cu momentul efectuării vânzării, în cazul unei vânzări cu plata imediată, sau la momentul încasării creanței, în cazul unei vânzări pe credit cumpărător.*

Creditele acordate pentru achiziții de stocuri sau orice alte active circulante trebuie să existe numai atâta timp cât activele respective nu au fost convertite în mijloace bănești. Aceste credite se acordă pe perioade cuprinse între câteva zile și un an, fiind clasificate drept credite pe termen scurt.

Scanned with OKEN Scanner

În mod normal creditele pe termen scurt sunt acordate pentru finanțarea operațiunilor curente, cumpărarea de materii prime, plata salariilor etc. De regulă, ele acoperă ciclul de exploatare al activității, adică decalajul dintre momentul apariției costurilor de producție sau prestări servicii și cel al încasării veniturilor aferente.

Creditele pe termen lung se acordă, de obicei, pentru investițiile de capital în noi afaceri sau în cele existente, pentru finanțarea unor noi proiecte sau punerea în funcțiune a unor noi obiective. În general, se finanțează din astfel de credite clădirile, instalațiile, utilajele, capacitățile de producție, terenurile.

Pentru a satisface nevoile specifice ale întreprinderilor/societăților în calitate de clienți, băncile acordă diferite tipuri de credite. Acestea diferă în funcție de termen, rata dobânzii, perioada dintre rambursări și altele. În afară de acordarea de credite, băncile își ajută clienții să își asigure finanțarea din partea unor terți, prin garantarea creditului acordat de un comerciant altuia pe baza acreditivului, scrisorilor de garanție bancară, precum și prin servicii de factoring și leasing.

Întreprinderile/societățile au la dispoziție, practic, o serie de instrumente bancare pentru finanțarea activității lor, oferite de sistemul bancar, așa cum se arată în Figura 2.71 și în Figura 2.72.

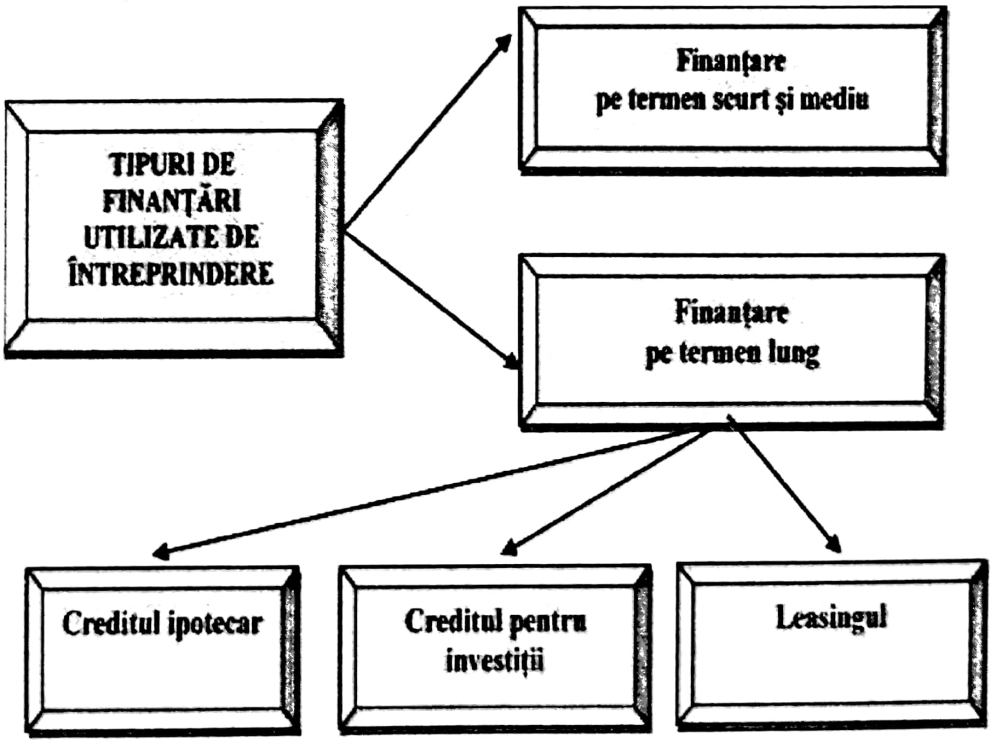

Figura 2.71 - Tipuri de finanțări utilizate de întreprindere

Scanned with OKEN Scanner

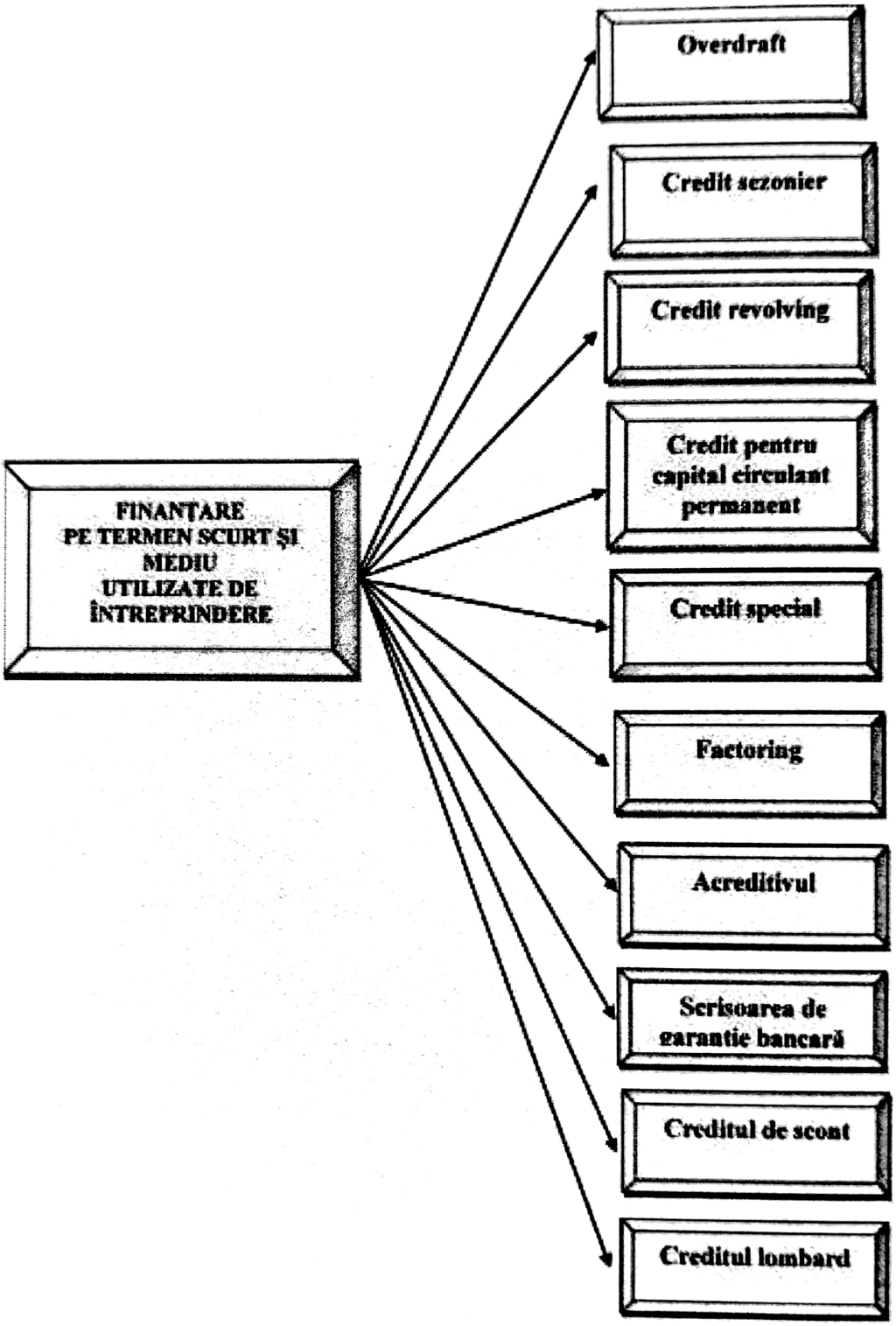

Figura 2.72 - Tipuri de finanțări pe termen scurt și mediu utilizate de întreprindere

Scanned with OKEN Scanner

2.9.4.1. Exemple de finanțări pe termen lung utilizate de întreprindere

După cum am prezentat în secțiunile precedente, activele fixe sunt bunuri de valoare deținute de întreprindere/societate care au în mod normal o durată de viață de câțiva ani și sunt utilizate în mod repetat pentru desfășurarea activității curente, fără a se consuma sau uza în scurt timp. Activele fixe nu sunt achiziționate în vederea prelucrării sau pentru a fi revândute, ci pentru a fi utilizate în stadiul lor existent și îmbracă forma terenurilor, clădirilor, utilajelor, instalațiilor, echipamentelor de birotică, mașinilor, mijloacelor de transport, enumerarea nefiind exclusivă.

Creditele pentru investiții și cele ipotecare reprezintă cele mai importante forme de finanțare a activelor fixe. Operațiunile de leasing reprezintă o formă alternativă a unei astfel de finanțări.

Creditele pentru investiții sunt utilizate pentru achiziția de instalații, utilaje, echipamente, mobilier, mașini, mijloace de transport și altele. Graficul de rambursare pentru un credit de investiții ia, de regulă, în calcul o perioadă de minim cinci ani. Graficul de rambursare trebuie corelat cu graficul de amortizare a activului fix, cu fluxul de numerar prognozat a fi obținut din desfășurarea normală a activității utilizând respectivul activ fix. Un activ scump, cu o durată utilă îndelungată se poate finanța printr-un credit cu scadență la fel de îndepărtată. Alte bunuri mai puțin costisitoare și cu durată redusă de amortizare, cum ar fi mobilierul, nu trebuie finanțate pe o perioadă mai îndelungată decât durata de viață a activului respectiv.

La fel ca și în cazul alor tipuri de credite pentru finanțarea activelor fixe, rambursarea acestora se va face din profiturile nete obținute de întreprindere/societate.

Exemplu: *O întreprindere producătoare de biscuiți dorește să achiziționeze utilaje noi de împachetare. Costul utilajelor de împachetare este de 5.000.000 lei iar durata economică de utilizare a acestora este de opt ani. Achiziția este finanțată printr-un credit de investiții cu o scadență de șase ani. Întrucât fluxul de numerar al societății este regulat și este prevăzut să fluctueze foarte puțin în următorii șase ani, creditul este structurat astfel încât rambursarea să se facă în rate lunare egale, respectiv (5.000.000 lei : 6 ani) = 833.333 lei/an sau*

Scanned with OKEN Scanner

(5.000.000 lei : 72 luni) = 69.444 lei/lună. Exemplul nu a luat în calcul costul creditului.

Creditul ipotecar este utilizat pentru finanțarea achizițiilor de terenuri și clădiri. Având în vedere că terenurile și clădirile au o durată de viață îndelungată și solicită costuri de finanțare foarte mari, majoritatea creditelor ipotecare se rambursează pe perioade îndelungate, 15 ani sau mai mult.

De obicei rambursarea se face în rate lunare egale, urmând un grafic de amortizare bine definit, cuprinzând dobânda ce se reduce în fiecare lună și ratele de capital în creștere.

Leasingul permite întreprinderii/societății comerciale să obțină bunuri pe care le poate utiliza exclusiv în desfășurarea activității sale, bunuri pe care nu este obligată să le cumpere și a căror proprietară nu este. Leasingul se folosește pentru a finanța și obține mijloace fixe, de regulă: utilaje, echipamente tehnologice, mijloace de transport, camioane, combine, tractoare, calculatoare și altele de aceeași natură.

Societatea de leasing achiziționează bunul respectiv pentru ca întreprinderea/societatea, în calitate de client al său, să îl folosească în schimbul plății unei sume de bani numită redevență. Pe durata derulării contractului de leasing, societatea de leasing păstrează dreptul de proprietate, în timp ce întreprinderea/societatea deține dreptul de folosință a bunului respectiv.

Într-un contract de leasing sunt implicate doua părți: locatorul, societatea de leasing (care este proprietarul bunului) și locatarul (care închiriază bunul). Acest aranjament permite societății de leasing să solicite deducerea amortizării anuale, aferente bunurilor închiriate, din profitul impozabil. Pe de altă parte, locatarul care folosește bunul respectiv poate deduce întreagă sumă a redevențelor, ca și o cheltuială, din profitul impozabil, ca în cazul oricărei alte cheltuieli. La expirarea contractului de leasing, locatarul are, de regulă, opțiunea de a cumpăra bunul respectiv la o valoare de piață reală, denumită valoare reziduală.

Contractele de leasing se încheie, de regulă, pe perioade cuprinse între un an și 15 ani. Asemeni creditelor pentru mijloace fixe, cheltuielile ocazionate de operațiunile de leasing se suportă din profitul generat de utilizarea activului închiriat.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: *Conducerea unei întreprinderi intenționează să extindă aria de ofertă a produselor sale. În acest sens este necesară mărirea parcului auto cu cinci camioane. În loc să plătească impozite în anii următori, conducerea societății optează pentru o finanțarea prin leasing, cu scopul de a reduce imediat obligațiile decurgând din impozite. Costul aferent operațiunii de leasing este suportat din câștigurile suplimentare obținute pe aria extinsă de activitate.*

O operațiune de leasing poate fi și creditată, în sensul că locatorul obține finanțarea necesară achiziționării activelor de la un creditor. În cazul acesta, sunt implicate trei părți în contractul de leasing. Locatorul cumpără bunul ce urmează a fi închiriat din creditul obținut de la creditor și cesionează drepturile sale față de locatar în favoarea creditorului.

2.9.4.2. Exemple de finanțări pe termen scurt și mediu utilizate de întreprindere

a) Creditul în cont curent (overdraft) se acordă întreprinderilor cu bonitate corespunzătoare pentru o anumită perioadă de timp și sumă de bani. Creditul se reanalizează periodic și poate fi prelungit atunci când rezultatele economice ale clientului continuă să fie satisfăcătoare. Creditul overdraft se acordă, în general, pentru finanțarea cheltuielilor curente.

Exemplu: *O societate producătoare și distribuitoare de suc de roșii și-a întocmit propriul plan de finanțare. Acesta cuprinde pentru fiecare lună a anului financiar, creanțe încasate, sumele necesare plății producătorilor agricoli pentru livrările de roșii și alte plăți cum ar fi salarii, cheltuieli administrative, impozite, chirii, rate scadente.*

Conform planului, în luna iunie a anului financiar, plățile pentru roșiile livrate și toate celelalte cheltuieli vor depăși considerabil creanțele estimate, rezultând un deficit maxim în contul curent estimat la 1.000.000 lei.

Având în vedere deficitul astfel estimat, societatea solicită băncii un overdraft pentru 1.000.000 lei. Soldul debitor va fi redus sau complet acoperit la încasarea creanțelor în lunile următoare.

Scanned with OKEN Scanner

b) Linia de credit sezonier este folosită atunci când finanțarea este necesară pentru a sprijini creşterea temporară a activelor circulante. Orice societate comercială care are o perioadă în care vânzările sale sunt considerabil mai mari decât în alte perioade este un posibil candidat pentru o linie de credit sezonier. Rambursarea se face prin transformarea activelor circulante în mijloace băneşti, pornind de la premiza că împrumutul va fi rambursat la primirea mijloacelor băneşti sau la încasarea creanțelor, atunci când cifra de vânzări a clientului va fi maximă. În acest sens, scadența creditului trebuie corelată cu ciclul de exploatare, astfel încât data rambursării să fie stabilită pentru perioada în care veniturile din vânzări sunt relativ ridicate în comparație cu costurile de exploatare şi stocare.

Exemplu: *O societate comercială cu profil agricol, intenționând să cultive soia, are nevoie de un împrumut de 1.000.000 lei, pentru a cumpăra semințe, îngrășăminte și insecticide, precum și pentru a finanța celelalte costuri legate de cultura respectivă. Cheltuielile estimate, care apar, de obicei, în primăvară, nu includ evenimentele neprevăzute cum ar fi un sezon slab de dezvoltare a culturii sau o scădere a prețurilor la soia. Se estimează că după recoltare și comercializare se va realiza suma de 1.400.000 lei. Se obține o linie de credit sezonier de 1.000.000 lei ce urmează a fi rambursată prin transformarea unui activ circulant - cultura de soia - în mijloace bănești.*

c) Linia de credit revolving poate fi necesară atunci când capitalul circulant nu este suficient pentru a finanța activele circulante. Un astfel de credit asigură mijloacele băneşti necesare pentru a finanța o parte din costurile de exploatare care, altfel, ar trebui să fie acoperite din fondurile proprii. Liniile de credit revolving sunt rambursate prin transformarea activelor circulante în mijloace băneşti. Ele pot fi contractate pentru un an, iar în unele cazuri şi pentru doi, trei ani, fiind însă reanalizate anual. Totuşi se porneşte de la ideea că împrumutul nu va fi niciodată rambursat integral atâta timp cât volumul de vânzări al societății necesită un nivel al creanțelor şi stocurilor mai mare decât suma fondurilor proprii şi a creditelor comerciale primite. Caracteristica specifică a acestui tip de credit este că orice sumă

Scanned with OKEN Scanner

rambursată poate fi ulterior trasă din nou în interiorul perioadei de tragere.

Exemplu: *O societate producătoare și distribuitoare de cămăși bărbătești și-a întocmit propriul plan de finanțare. Conform planului de producție, în perioada septembrie-martie aceasta va fabrica cămăși cu mânecă lungă, urmând ca în perioada aprilie-august să fabrice cămăși cu mânecă scurtă. Conform planului, pentru fiecare colecție, cheltuielile vor depăși considerabil creanțele estimate, rezultând un deficit maxim aferent fiecărei colecții de 2.000.000 lei. Încasările estimate aferente fiecărei colecții sunt în sumă de 3.000.000 lei. În acest sens se contractează o linie de credit revolving în suma de 2.000.000 lei pentru o perioadă de un an. Pentru realizarea și distribuția primei colecții de cămăși, societatea trage din linia de credit revolving suma de 1.900.000 lei. Ca urmare a acestei trageri, sodul disponibil al creditului este de 100.000 lei. Societatea vinde colecția și încasează astfel suma de 2.800.000 lei. După încasarea creanțelor societatea se decide să ramburseze din linia de credit suma de 1.700.000 lei. Ca umare a acestei rambursări soldul disponibil al creditului este de 1.800.000 lei (1.700.000 lei + 100.000 lei), ce va putea fi folosit pentru următoarea colecție.*

d) Nevoia de credit pentru capital circulant permanent apare atunci când datoriile pe termen scurt și fondurile proprii sunt insuficiente pentru a satisface necesitățile de capital circulant ale unei societăți. Într-o astfel de situație, de regulă, se solicită un credit pe termen mediu. Rambursarea este eșalonată conform unui grafic prestabilit, cu plăți lunare, ce reduc treptat soldul creditului. În mod normal scadența unui astfel de credit nu depășește cinci ani și aceasta trebuie corelată cu capacitatea clientului de a genera suficiente lichidități din profiturile nete.

Deoarece se așteaptă ca împrumuturile pentru capitalul circulant permanent să fie rambursate cu lichidități obținute din profituri nete și nu din conversia activelor circulante în mijloace bănești, creditul trebuie folosit pentru finanțarea creșterii lichidităților, care ar trebui să genereze profituri suplimentare necesare rambursării creditului.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: *Un distribuitor en-detail de genți și alte produse de marochinărie, și-a început activitatea acum doi ani. Contribuția de capital propriu nu a fost suficientă pentru acoperirea capitalului circulant necesar, datoriile ce puteau fi plătite pe termen scurt fiind mai mari decât acesta. În plus, s-a prevăzut o reducere a capitalului propriu, cel puțin pentru primele șase luni, cauzată de pierderile inițiale ce sunt caracteristice unor societăți nou înființate. Societății i s-a acordat un credit pentru capitalul circulant permanent în valoare de 1.000.000 lei, rambursabil în rate lunare egale și cu plata dobânzii începând după șase luni. Graficul de rambursare a avut la bază previziunile că magazinul en-detail va deveni profitabil după șase luni și că fluxul său net de numerar va fi suficient pentru efectuarea plăților stabilite.*

e) Creditul special este utilizat în împrejurări speciale, care generează alte nevoi decât cele obișnuite ale întreprinderii/societății. Creditele speciale sunt folosite, de exemplu, pentru cumpărarea de stocuri suplimentare, în vederea îndeplinirii unui contract de desfacere neobișnuit prin proporții sau a obținerii unei finanțări temporare, până la contractarea unor alte credite.

Exemplu: *O întreprindere producătoare cumpără materii prime pentru a le transforma în produse de vânzare. Ea a acceptat o comandă specială pentru produsele sale, ce solicită achiziția unui volum foarte mare de materii prime. Materiile prime, constând în 10.000.000 lei, vor fi necesare pentru producerea unei cantități de mărfuri ce urmează a fi vândute pentru 18.000.000 lei. Materiile prime pot fi cumpărate pe credit de 30 de zile, adica plata este scadență la 30 de zile după primirea materiilor prime.*

Procesul de fabricație durează trei săptămâni, iar costul de producție este de 2.000.000 lei pe săptămână. Produsele se expediază cumpărătorului imediat după finalizarea lor, iar plata se va face în 30 de zile. Cu toate că această comandă va fi profitabilă, societatea nu are suficiente lichidități pentru a plăti materiile prime și toate celalalte costuri ocazionate de procesul de producție pentru o astfel de comandă.

Scanned with OKEN Scanner

Întreprinderea va trebui să dispună de 16.000.000 lei înainte de a fi încasat contravaloarea vânzărilor de 18.000.000 lei. Pentru finanțarea materiilor prime și a cheltuielilor de exploatare, poate fi folosit un credit special, ce va fi rambursat în momentul în care întreprinderea primește banii de la cumpărător.

f) Factoring: Având în vedere că întreprinderile/societățile își pot vinde creanțele, acestea apelează la serviciile de factoring, care reprezintă un contract încheiat între un furnizor și o instituție financiară/societate de factoring/bancă.

Furnizorul vinde societății de factoring/băncii dreptul de a încasa sumele datorate acestuia de către clienții aprobați de societatea de factoring/banca, la o anumită dată în viitor. Furnizorul primește plata de la societatea de factoring/banca imediat ce mărfurile au fost livrate. Societatea de factoring/banca își asumă întreaga responsabilitate a încasării creanței și suportă toate pierderile eventuale cauzate de rău platnici. Societățile de factoring/băncile percep dobânzi pe perioada cuprinsă între plată și încasare plus un comision de încasare, calculat procentual la valoarea facturilor.

Exemplu: *Un angrosist livrează în mod regulat produse alimentare câtorva detailiști. Facturile trebuie achitate la 60 de zile după livrare. Pentru a-și îmbunătății lichiditatea, angrosistul dorește să vândă creanțele sale aferente facturilor unei societăți de factoring/bănci. După o verificare atentă a bonității clienților angrosistului, societatea de factoring/banca decide să cumpere 70% din valoarea fiecărei facturi. Ambele părți semnează apoi un contract stabilind că societatea de factoring/banca își asumă integral riscul de până la 70% din creanțe. După semnarea contractului, angrosistul livrează produsele alimentare unuia dintre clienții săi. Valoarea facturii este de 1.000.000 lei, plătibilă la 60 de zile după livrare. Imediat după ce copia facturii este prezentată societății de factoring/băncii, aceasta plătește angrosistului 700.000 lei, preluând responsabilitatea încasării facturii. Suma rămasă de 300.000 lei se plătește angrosistului de către societatea de factoring/banca după încasarea facturii integrale de la cumpărător. Societatea de factoring/banca percepe o dobândă*

Scanned with OKEN Scanner

de 6,5% pe an la 700.000 lei pentru perioada dintre efectuarea plății și încasare, precum și un comision adițional de 0,15% din valoarea totală a facturii de 1.000.000 lei. Dobânda și comisionul sunt estimate de societatea de factoring/banca să acopere riscul ca în caz de neîncasare, creanțele respective să devină datorii neperformante. În cazul în care nu se încasează nimic din valoarea facturii respective, societatea de factoring/banca va trebui să suporte o pierdere de 700.000 lei.

Factoringul se poate derula în diferite modalități. Spre exemplu, *societatea care vinde mărfurile poate intra în posesia banilor contra facturilor, în același mod descris mai sus, însă purtând în continuare responsabilitatea încasării creanței (factoring cu regres)*. În acest caz costul operațiunii de factoring este mai redus decât în cazul exemplificat mai sus.

g) Acreditivul reprezintă un instrument de finanțare folosit pentru finanțarea stocurilor și a activelor circulante, fără a constitui un credit propriu zis. Utilitatea principală a unui acreditiv este aceea că facilitează o tranzacție prin garantarea plății la o dată viitoare.

Un credit implică două părți: banca și întreprinderea/societatea în calitate de client al său. Un acreditiv implică trei părți: banca, întreprinderea și beneficiarul acreditivului (furnizorul de materii prime al întreprinderii, de exemplu). Plecând de la cele de mai sus, acreditivul este un instrument emis de bancă, la ordinul clientului său în favoarea unui terț, în vederea garantării plății asumate de clientul băncii în favoarea beneficiarului acreditivului.

Acreditivul este un instrument financiar universal acceptat, documentar, care sporește siguranța tranzacției atât pentru cumpărător cât și pentru vânzător. Vânzătorului i se garantează plata, cu condiția îndeplinirii tuturor condițiilor prestabilite în acreditiv, în timp ce cumpărătorul nu trebuie să efectueze plata în avans. Dacă banca emitentă este o societate bancară cu o situație financiară bună și o bonitate recunoscută, niciuna dintre părți nu va fi expusă riscului, atâta timp cât toate condițiile din acreditiv sunt îndeplinite.

În practică, se utilizează mai multe tipuri de acreditive, dintre acestea amintim acreditivul comercial și acreditivul stand-by.

Scanned with OKEN Scanner

g1) Acreditivul comercial se referă, în mod specific, la fluxul de mărfuri, fiind utilizat pentru finanţarea capitalului circulant, respectiv atunci când o societate comercială cumpără stocuri de la un furnizor şi se obligă să le achite la un anumit număr de zile de la livrare. În această situaţie, furnizorul solicită garanţia unei bănci înainte de expedierea mărfurilor şi astfel, prin acreditiv, se garantează plata mărfurilor expediate cu condiţia îndeplinirii tuturor termenilor şi condiţiilor menţionate, negociate şi acceptate în acreditiv.

Exemplu: *Un importator a comandat un lot de televizoare. La momentul negocierii contractului, părţile au convenit asupra efectuării plăţii în termen de 90 de zile de la data recepţiei lotului de televizoare, condiţionat de garantarea efectuării plăţii printr-un acreditiv. Condiţiile de plată în cadrul acreditivului constau în prezentarea de către exportator a facturii comerciale şi a documentului de transport. La ordinul importatorului se deschide un acreditiv pentru întreaga sumă a lotului de televizoare. Pentru importator apare avantajul folosiri unui credit furnizor pe o perioadă de 90 de zile, iar pentru exportator apare avantajul securizării plăţii mărfurilor expediate.*

g2) Acreditivul stand-by este un alt tip de acreditiv, care nu se referă şi nu finanţează un anumit flux de mărfuri, ci reprezintă o sursă de fonduri blocată, în favoarea unui beneficiar, din care se va face plata, în eventualitatea că acest lucru este necesar. Banca este de acord, prin deschiderea acreditivului stand-by să facă plata beneficiarului la cererea acestuia.

Acreditivele stand-by nu sunt în mod necesar trase, plătite, dar ele reprezintă o sursă de fonduri ce poate fi folosită dacă este cazul. În general, ele se deschid pe o anumită perioadă de timp, de regulă un an, şi pot fi prelungite în baza unei reanalizări a situaţiei ordonatorului. Acreditivele stand-by se apropie ca mecanism de funcţionare de cel al scrisorilor de garanţie bancară.

h) Scrisoarea de garanţie bancară îndeplineşte în mare parte acelaşi rol ca şi un acreditiv, respectiv acela de a garanta efectuarea unei plăţi de către banca emitentă, în condiţiile îndeplinirii termenilor şi condiţiilor stipulate în corpul scrisorii de garanţie bancară.

Scanned with OKEN Scanner

Deosebirea esențială dintre o scrisoare de garanție bancară și un acreditiv apare la momentul în care plata garantată este efectuată, respectiv, în cazul acreditivului plata se face atunci când se perfectează condițiile contractuale, iar în cazul scrisorii de garanție bancară, plata se face fără a fi necesară convenirea în prealabil a condițiilor contractuale.

Astfel, sintetizând caracteristicile descrise se poate rezuma următoarea situație comparativă: (a) în cadrul unui acreditiv beneficiarul acestuia obține fondurile respective în condițiile în care probează documentar îndeplinirea termenilor și condițiilor contractului comercial în susținerea căruia s-a deschis acreditivul (de exemplu, prezentarea documentelor justificative pentru livrarea mărfurilor); (b) în cadrul unei scrisori de garanție bancară, beneficiarul acesteia obține fondurile garantate în condițiile în care probează documentar neîndeplinirea de către partenerul său de afaceri, garantat prin scrisoarea de garanție bancară, a obligațiilor contractuale asumate (de exemplu, prezentarea de declarații și documente care să ateste că persoana garantată prin scrisoarea de garanție bancară nu a efectuat plata mărfurilor livrate); (c) în general, prin acreditive se garantează plata unor mărfuri livrate, în timp ce prin intermediul scrisorilor de garanție bancară se pot garanta: obligații aferente participării la licitații, obligații de bună execuție a îndeplinirii termenilor și condițiilor contractuale asumate, până la momentul livrării/prestării serviciului asumat; obligații de bună execuție tehnică asumate pe perioada de garanție tehnică, de la momentul livrării până la momentul expirării perioadei de garanție tehnică; obligații de restituire a avansurilor încasate, în condițiile în care obligațiile contractuale nu sunt îndeplinite; obligații de plată a bunurilor livrate și recepționate; obligații de plată a taxelor vamale și a altor taxe și comisioane datorate; creanțe și obligații de plată a unor credite contractate.

i) Creditul de scont reprezintă un alt mijloc de finanțare a activelor circulante și, de cele mai multe ori, se utilizează de întreprindere atunci când achiziționează bunuri de la un furnizor. Cumpărătorul acceptă un titlu de credit denumit efect de comerț, respectiv o cambie sau un bilet la ordin. În general, cambia și biletul la ordin sunt instrumente pe termen scurt cu o scadență mai mică de un an.

Scanned with OKEN Scanner

Scadența acestora este corelată cu tranzacția comercială respectivă și depinde de data la care cumpărătorul va vinde și încasa contravaloarea bunurilor cumpărate.

În condițiile în care vânzătorul are nevoie de lichidități înainte de scadența plății convenită cu cumpărătorul, acesta poate cere băncii sale să cumpere efectul de comerț, operațiune cunoscută sub denumirea de scontare (scontare pe piața primară).

Scontarea este posibilă numai dacă banca este satisfăcută de situația financiară și de bonitatea acceptantului cambiei sau de cea a emitetului biletului la ordin. În cazul scontării, banca vânzătorului va scădea dobânda datorată, calculată până la scadența efectului de comerț, și comisioanele datorate și va credita contul vânzătorului cu suma rămasă. La scadența efectului de comerț, documentul în cauză este prezentat băncii cumpărătorului pentru încasare.

Totodată, înainte de scadența efectului de comerț, banca autoare a scontării titlului respectiv îl poate resconta pentru a obține lichidități necesare în vederea acordării de noi credite, operațiune cunoscută sub denumirea de scontare pe piața secundară (rescontare).

j) Creditele lombard reprezintă acele credite care sunt garantate cu titluri negociabile, cum ar fi acțiunile. Aceste tipuri de credit sunt întâlnite și utilizate mai rar de către întreprindere/societate.

Concluzii

În acest capitol am prezentat suportul teoretic referitor la sursele de finanțare ale întreprinderilor/societăților, punând în evidență rolul acestora în dezvoltarea activității desfășurate, inclusiv prin utilizarea unui materialul grafic asociat.

Astfel, prin înțelegerea conceptelor atribuite surselor de finanțare necesare pe tot ciclul de viață al unei întreprinderi/societăți, cititorul va cunoaște interacțiunile care se formează în procesul de existență și de funcționare proprii unei entități: de la necesitatea existenței unui capital la înființare până la necesitatea creșterii acestuia prin diferitele forme posibil de gestionat, totul în scopul obținerii de profit și satisfacerii exigențelor tuturor părților interesate: de la angajați, parteneri de afaceri, investitori, furnizori, bănci, alți creditori până la acționarii și/sau asociații proprii.

Scanned with OKEN Scanner

Capitalurile interne - formate din capitalurile proprii - și amortizarea activelor/imobilizărilor deținute de întreprindere constituie sursa de finanțare de bază care, gestionată eficient, asigură continuitatea activității. Aici avem în vedere, în special, profitul repartizat pentru dezvoltare într-o cotă care să asigure nevoia de reinvestire a capitalului, precum și coroborarea cu cota de profit repartizată pentru dividende în favoarea acționarilor/asociaților, astfel încât să nu se creeze dezechilibre în cadrul entității. Constrângerile privind acordarea de dividende deținătorilor de capital inițial trebuie gestionate de o manieră eficientă, astfel ca investitorii să poată fi interesați de întreprindere și, astfel, să se asigure surse de finanțare. La fel de importante sunt și capitalurile împrumutate, respectiv creditele sub toate formele pe care le îmbracă și care reprezintă produse bancare "vitale" pentru asigurarea disponibilităților necesare desfășurării activității: avem în vedere credite pentru investiții, credite pentru activitatea curentă cu facilități de creditare cu scadență unică (overdraft, linie de credit), credite destinate producției agricole care au ca specific rambursarea la data încasării producției vândute.

De asemenea, subvențiile acordate din Bugetul general consolidat pentru diferite forme de activitate, pe baza unor criterii stabilite pentru fiecare tip de subvenție în parte (dintre cele pe care statul le acordă), reprezintă surse de finanțare nerambursabile, astfel că pentru întreprinderi/societăți constituie oportunități pe care trebuie să le aibă în vedere în strategia lor de dezvoltare. Efortul bugetar este semnificativ în acordarea acestor forme de finanțare nepurtătoare de costuri, dar care impun respectarea anumitor cerințe din partea beneficiarilor (întreprinderilor).

Exemplificarea instrumentelor bancare folosite de întreprindere/societate în activitatea pe care o desfășoară aduce o contribuție importantă la înțelegerea acestor tipuri de instrumente. Cunoașterea tipurilor de finanțări oferite de sistemul bancar, precum și a instrumentelor bancare cu care operează tranzacțiile economice și financiare dintre întreprinderi va facilita dezvoltarea mai departe a celor interesați în acest domeniu.

Considerăm că informațiile furnizate în acest capitol vor aduce un plus pentru cititori în interesul lor de a explora universul surselor de finanțare ale întreprinderilor/societăților care desfășoară activități economice. Următorul capitol va aborda tematica deciziilor și

Scanned with OKEN Scanner

fluxurilor financiare ale întreprinderii, pentru a da o imagine completă a influenței acestor instrumente, mecanisme şi proceduri, în practica întreprinderilor.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III. DECIZIILE ŞI FLUXURILE FINANCIARE ALE ÎNTREPRINDERII

Problematica tratată în acest capitol priveşte deciziile şi fluxurile financiare ale întreprinderii, elemente esențiale pentru exigențele actuale (unele afirmate chiar la nivel global), potrivit cărora gestiunea „finanțelor" întreprinderii constituie cheia performanțelor şi a atingerii obiectivelor stabilite într-o perioadă determinată. Nu putem trata deciziile financiare ale întreprinderii fără o poziționare a actului decizional şi a tipologiei acestuia în contextul activității întreprinderii.

Abordarea acestei tematici porneşte de la prezentarea într-o formă logică a tipologiei deciziilor, a deciziilor financiare în cadrul întreprinderii, cu accent pe cele de investiții care asigură dezvoltarea durabilă a întreprinderii.

La fel de importante au fost considerate fluxurile financiare în a căror prezentare s-au avut în vedere activitățile desfăşurate de întreprindere şi, de asemenea, ciclul operațiunilor financiare. Astfel, în capitolul de față se detaliază fluxurile de trezorerie pe cele trei categorii de activități (exploatare, investiții şi finanțare), precum şi rezultatul patrimonial al întreprinderii/societății.

3.1. Actul decizional în cadrul întreprinderii

Schimbarea, care reprezintă o caracteristică definitorie a societății contemporane, influențează în mod direct activitățile desfăşurate de întreprinderi/societăți. Acestea trebuie să se adapteze schimbărilor impuse de tendințele existente în societate şi în economie, precum şi de cererea consumatorilor.

În literatura economică de specialitate, deciziile sunt considerate componente intrinseci ale activității de conducere, constituind un instrument specific de exprimare şi o funcție importantă a managementului unei întreprinderi/societăți.

Ca urmare, activitatea decizională vizează transformarea informațiilor în decizii şi transmiterea lor în sistemul de execuție, astfel, identificându-se un şir continuu de decizii. Activitatea de

Scanned with OKEN Scanner

management are ca finalitate luarea de decizii pentru aplicarea politicii întreprinderii. Astfel, deciziile constituie „esența" activității manageriale şi la nivelul întreprinderii/societății reprezintă un proces dinamic, care are ca scop alegerea conştientă, dintre mai multe posibilități, a unei direcții de acțiune în vederea atingerii unui obiectiv, exprimat printr-un anumit nivel de eficiență economică.

Eficiența procesului decizional în cadrul unei întreprinderi are în vedere utilizarea rațională a mijloacelor materiale, financiare, umane în vederea realizării obiectivelor sale. Pentru ca un proces decizional să fie eficient, este necesar ca: (a) deciziile să fie fundamentate ştiințific; (b) deciziile să fie împuternicite şi legale; (c) deciziile să fie executate corect, astfel încât să nu dea posibilitatea unor aprecieri sau interpretări diferite; (d) deciziile să fie integrate în ansamblul procesului decizional în raport cu direcția strategică a întreprinderii; (e) deciziile să fie luate în mod operativ; (f) deciziile să fie formulate în termeni corespunzători nivelului căruia i se adresează.

Mecanismele financiare ale întreprinderii/societății sunt în strânsă legătură cu relațiile de schimb care există între întreprindere, ca un factor de decizie şi partenerii săi financiari.

Pentru realizarea şi asigurarea continuității activității unei întreprinderi şi, în special, pentru realizarea ciclului de exploatare, este nevoie de finanțarea acestei întreprinderi. Nevoia de finanțare se află în legătură de interdependență cu sistemul de luare a deciziilor în cadrul unei întreprinderi/societăți.

Astfel, în cadrul circuitului financiar există diferiți participanți, respectiv acționari, manageri, creditori, salariați, statul, care au fiecare obiective proprii de atins. Ca urmare, sectorul financiar al întreprinderii va trebui să decidă asupra modurilor de finanțare, asupra modului de repartizare a resurselor astfel încât toate funcțiile întreprinderii să se desfășoare în mod corespunzător dar, în același timp, întreprinderea să își poată controla indicatorul de rentabilitate, indicator esențial pentru a putea respecta angajamentele sale față de partenerii financiari.

În concluzie, sistemul decizional prezintă o serie de caracteristici, care sunt prezentate, sintetizat, în Figura 3.1.

Scanned with OKEN Scanner

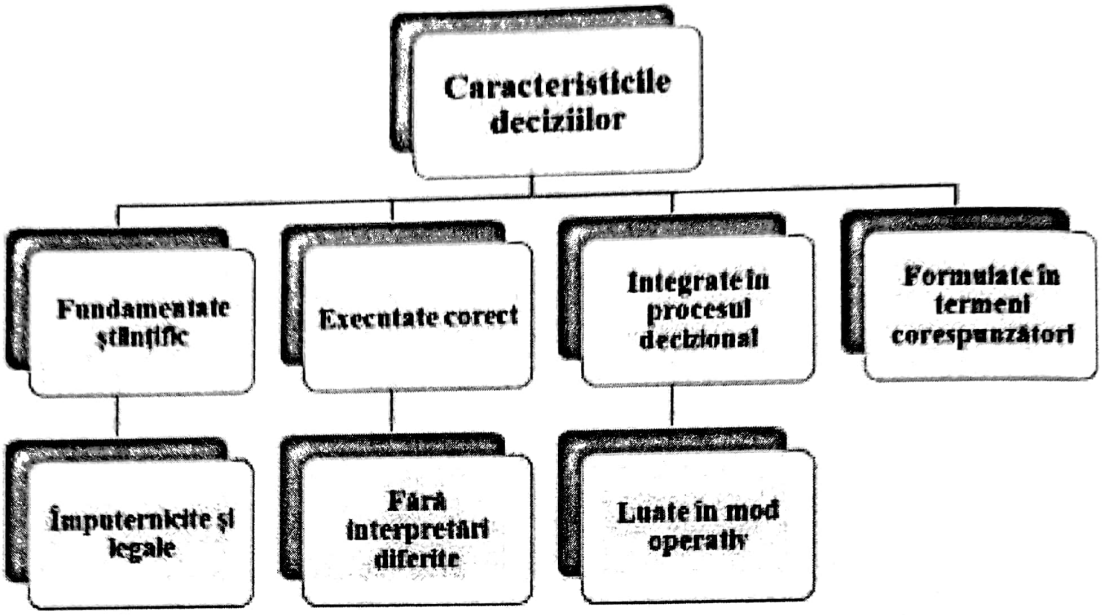

Fig. 3.1 - Caracteristicile deciziilor întreprinderii

3.2. Tipologia deciziilor în cadrul întreprinderii

În cadrul întreprinderii/societății se pot lua în considerare mai multe criterii în funcție de care sunt luate deciziile de către management. Astfel, clasificarea deciziilor în funcție de trei criterii principale avute în vedere, este următoarea:

a) după natura obiectivelor urmărite și orizontul de timp la care se referă:

a_1) decizii strategice
a_2) decizii tactice
a_3) decizii curente

a_1) deciziile strategice stabilesc linia de urmat pentru ca întreprinderea să-și realizeze obiectivele strategice și vizează acțiuni de amploare privind dezvoltarea viitoare a întreprinderii/societății, cu accent pe cercetare-dezvoltare.

a_2) deciziile tactice asigură realizarea obiectivelor strategice prevăzute în planurile pe termen lung, în strategia întreprinderii/societății.

a_3) deciziile curente sunt adoptate pentru o perioadă scurtă de timp, în vederea desfășurării activităților curente.

Sub formă grafică, acestea se prezintă în Figura 3.2.

Scanned with OKEN Scanner

DECIZII - DUPĂ NATURA OBIECTIVELOR ȘI ORIZONTUL DE TIMP -		
DECIZII STRATEGICE	DECIZII TACTICE	DECIZII CURENTE

Figura 3.2 - Tipologia deciziilor după orizontul de timp

b) ***după modul de elaborare și adoptare***[39], deciziile pot fi:

b_1) decizii neprogramate

b_2) decizii semi-programate

b_3) decizii programate

Într-o descriere succintă, acestea prezintă următoarele caracteristici:

b_1) deciziile neprogramate: presupun soluții imediate, ca urmare a soluționării urgente a unei probleme nou apărute;

b_2) deciziile semi-programate apar pentru unele situații limitate în activitatea componentelor structurale ale întreprinderii/societății;

b_3) deciziile programate se adoptă pentru acțiuni concrete, imediate și cu grad mare de repetabilitate. Acest tip de decizie se întâlnește în practică, în mod frecvent, datorită caracterului de rutină, care face posibilă programarea prealabilă a deciziilor.

Sub formă de schemă, pentru o redare mai clară, acestea se prezintă în Figura 3.3.

DECIZII - DUPĂ MODUL DE ELABORARE/ADOPTARE -		
DECIZII NEPROGRAMATE	DECIZII SEMI-PROGRAMATE	DECIZII PROGRAMATE

Figura 3.3 - Tipologia deciziilor după modul de elaborare/adoptare

[39]Modelul Herbert Simon, economist american, laureat al Premiului Nobel pentru economie în anul 1978.

Scanned with OKEN Scanner

c) după sfera de competență a managerului decident, deciziile se clasifică în două categorii (ilustrate în Figura 3.4).

c_1) decizii independente

c_2) decizii dependente

c_1) deciziile independente sunt adoptate din inițiativa managerului unui compartiment, în a cărui sferă de competență intră problema de soluționat, fără o prealabilă aprobare a managerilor de la nivelurile ierarhice superioare.

c_2) deciziile dependente sunt acele decizii care depind de un organism de conducere superior, respectiv, Consiliul de Administrație al întreprinderii/ societății.

DECIZII - DUPĂ SFERA DE COMPETENȚĂ A DECIDENTULUI -	
DECIZII INDEPENDENTE	DECIZII DEPENDENTE

Figura 3.4 - Tipologia deciziilor după sfera de competență

Deciziile managementului determină dezvoltarea întreprinderii care reprezintă, practic, „drumul" ce trebuie parcurs de la situația prezentă de dezvoltare, la o dezvoltare viitoare la care se dorește să se ajungă. *„Sistemul strategic al unei organizații reprezintă un ansamblu coerent și dinamic de structuri și fluxuri în interacțiuni interne și cu mediul"*[40].

La nivelul unei întreprinderi/societăți, demersul strategic se reprezintă, ca în Figura 3.5. Într-un mod plastic, Nicholas Georgescu Roegen exprimă concepția sa despre variabilitatea comportamentului economic în timp și spațiu: *„Dacă acțiunile economice ale omului ar fi independente de înclinațiile culturale, ne-ar lipsi orice posibilitate de a explica imensa variabilitate a comportamentului economic în timp și spațiu. În tradiția societății civilizate, numai legea scrisă, iar*

[40]Niculescu Maria, *Les sciences de gestion:de la démarche cartésienne à la vision systémique en comptabilité, contrôl et société*"-Mélangers en l'honneur du Professeur Alain Burlaud, Édition Foucher, Paris, 2011.

Scanned with OKEN Scanner

uneori numai sentința unei instanțe, ne spune dacă o acțiune este permisă sau interzisă"[41].

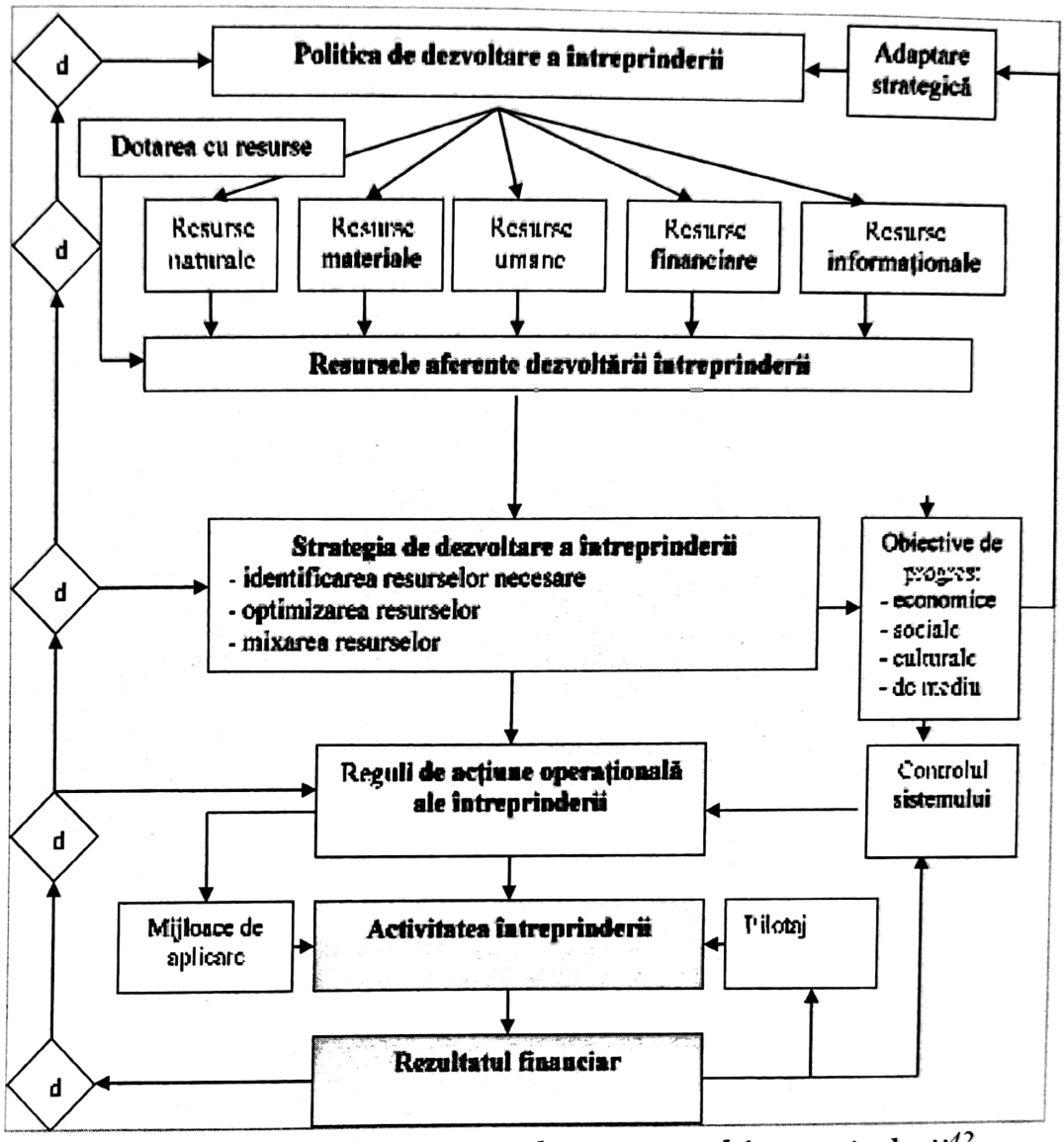

Figura 3.5 - Demersul strategic al întreprinderii[42]

3.3. Deciziile financiare

3.3.1. Deciziile și politica financiară

Construcția oricărei decizii financiare trebuie să aibă în vedere atitudinea întreprinderilor față de speranța de obținere a unui câștig.

[41]Georgescu Roegen Nicholas, *Unele elemente de orientare în științele economice*, Editura Expert, București, 2009, pag. 257.

[42]Niculescu Maria, Lavalette George, *Savoir Rattraper le temps economique-avec une vision systémique*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011.

Scanned with OKEN Scanner

Acest câştig probabil nu se obține imediat şi este aşteptat o perioadă de timp, mai scurtă sau mai lungă. Decizia financiară se caracterizează prin natura arbitrarului, prin riscuri, durată şi cost (ne referim la costul operațiunii şi îndeosebi, la remunerarea capitalurilor imobilizate). În acest context, vom distinge două tipuri de decizii financiare: *decizii de investiții* şi *decizii de finanțare* (vezi Figura 3.6).

Între deciziile de investiții şi cele de finanțare există o strânsă legătură, acestea fiind implementate în acelaşi timp. De asemenea, având în vedere că obiectivul principal este de maximizare a valorii întreprinderii, decizia luată trebuie să vizeze investițiile generatoare de valoare şi trebuie selectate investițiile şi finanțările care permit obținerea valorii celei mai ridicate pentru întreprindere.

Deciziile financiare care se adoptă de întreprindere sunt grupate în funcție de orizontul de timp în: *decizii financiare pe termen scurt* şi *decizii financiare pe termen lung*.

a) Deciziile financiare pe termen scurt au drept obiectiv menținerea echilibrului permanent dintre utilizări şi resurse la cel mai redus cost.

Principalele decizii pe termen scurt sunt: cesiunea creanțelor (scontarea), contractarea de credite bancare pe termen scurt, plasarea lichidităților disponibile pe termen scurt. Prin urmare, deciziile financiare pe termen scurt privesc, îndeosebi, finanțarea activității de exploatare şi permit eliberarea de capitaluri pe termen lung necesare finanțării creşterii capacității de producție.

Funcția financiară a întreprinderii implică previziunea evenimentelor viitoare şi astfel, cu ocazia adoptării deciziilor, este necesar să se aibă în vedere atât dimensiunea temporală cât şi dimensiunea riscului.

Factorii de decizie financiari trebuie să opteze pentru investiții şi mijloace de finanțare care permit creşterea valorii întreprinderii. În acest sens, aceştia trebuie să stabilească o valoare aproximativă privind influența deciziilor asupra valorii întreprinderii.

b) Deciziile financiare pe termen lung sunt decizii de investire, adică angajamentul de a plăti în prezent o sumă importantă în vederea obținerii unui câştig în viitor, pe mai multe perioade succesive. Întreprinderile investesc în capitalul de producție pe care îl utilizează în activitatea de exploatare, pentru a obține excedente monetare pe mai mulți ani.

Scanned with OKEN Scanner

În acest mod, investițiile sunt numai parțial finanțate prin lichidități disponibile. Pentru acestea sunt necesare noi resurse care pot fi obținute prin majorarea capitalului social sau prin împrumuturi. În concluzie, deciziile de investiții și deciziile de finanțare sunt legate, deoarece decizia de a investi va fi luată în funcție de posibilitățile de finanțare și în funcție de costul finanțării, care se compară cu rentabilitatea așteptată.

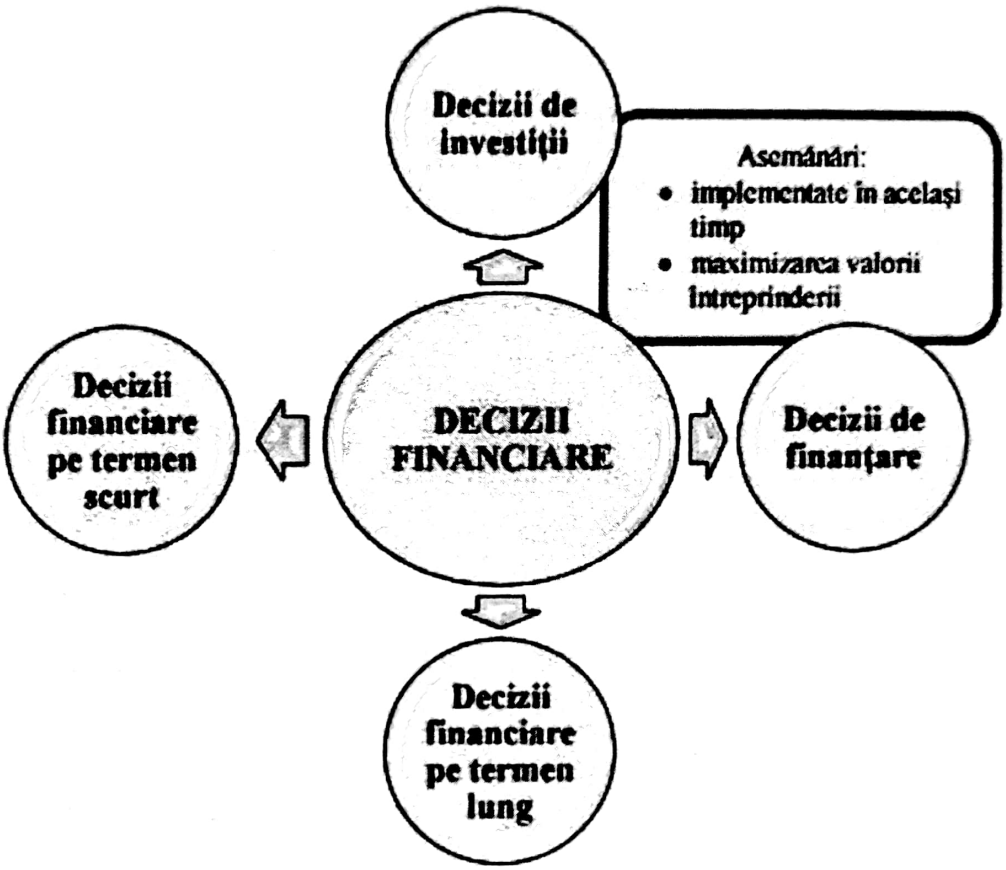

Figura 3.6 - Tipologia deciziilor financiare. Asemănări

Decizia cu caracter dual (decizia de investiții și decizia de finanțare) trebuie să răspundă și unei cerințe de echilibru între resursele financiare și utilizarea acestora. Investiția presupune plăți, urmate de fluxuri de încasări nete în perioada de exploatare a investiției iar diferența dintre încasările și plățile din exploatare trebuie să fie pozitivă.

Finanțarea prin apelare la împrumut reprezintă o încasare urmată de fluxuri de plăți care constau în plăți aferente dobânzii și plăți aferente rambursării capitalului împrumutat. Această dublă decizie este legată și de decizia de repartizare a profitului net între

Scanned with OKEN Scanner

autofinanțare și distribuirea de dividende. Prin urmare, deciziile cu privire la investiții, deciziile de finanțare și deciziile de repartizare a profitului definesc *politica financiară a întreprinderii.*

3.3.2. Deciziile de investiții

Sunt decizii relative la achiziția de active corporale, necorporale, financiare și care conduc la formarea capitalului economic al întreprinderii.

Pentru întreprinderea economică, a investi înseamnă a aloca resurse monetare pentru un proiect productiv. Investiția constituie schimbul unei valori monetare prezente și certe contra unui ansamblu de fluxuri nete de monedă mai mult sau mai puțin incerte și eșalonate în timp, activul schimbat servind ca suport al acestui schimb.

Investiția în plan financiar se transformă în fluxuri repartizate pe mai multe perioade, constituind fluxuri așteptate.

Valoarea atribuită fluxurilor așteptate, în principiu, trebuie să fie egală sau superioară mărimii capitalului investit, însă această comparație nu poate fi directă, deoarece fluxurile nu intervin în aceeași perioadă de timp. Pe de altă parte, schimbul de flux cert contra unui flux incert naște un anumit risc, care contează în evaluarea proiectului de investiții.

3.3.3. Deciziile de finanțare

Acestea sunt deciziile ce se referă la finanțarea activelor unei întreprinderi economice și privesc natura surselor de finanțare, formarea capitalului financiar, determinând structura finanțării întreprinderii prin fonduri proprii și fonduri împrumutate.

În cadrul deciziilor de finanțare sunt cuprinse și cele privind distribuirea dividendelor, și trebuie să se țină seama de o serie de probleme cum ar fi: alegerea structurii financiare a întreprinderii, politica de dividend și finanțarea internă (mărimea autofinanțării), precum și în ceea ce privește alegerea între îndatorarea pe termen lung și îndatorarea pe termen scurt[43].

---

[43]Cohen E., *Les décisions financières et fondamentales*, Economica, Paris, 1981, pag. 23-25.

Scanned with OKEN Scanner

a) Structura financiară

Pentru înființarea și funcționarea unei întreprinderi trebuie obligatoriu să se apeleze la resurse proprii sau la împrumuturi, acestea trebuie să constituie structura financiară a întreprinderii.

b) Politica de dividend și finanțarea internă

Prin activitatea sa curentă, întreprinderea generează un surplus de resurse. Printre distribuțiile posibile ale surplusului se numără *remunerarea capitalului* sub formă de *dividende* și, pe de altă parte, reinvestirea în întreprindere.

Dacă întreprinderea decide să distribuie o parte din profit sub formă de dividende, aceasta reduce direct proporțional posibilitatea pentru finanțarea internă.

Astfel, autofinanțarea nu poate fi mărită decât în măsura în care se alege reducerea dividendelor. Decizia de distribuire a dividendelor poate fi considerată ca relativ simplă în întreprinderile dirijate de un acționariat restrâns. Această decizie este dificil de luat pentru întreprinderile/societățile care au un număr mare de acționari și, în consecință, apare o diluare a capitalului. Mai ales pentru societățile cotate la bursă, politica de dividend nu este obligatoriu neutră din punctul de vedere al condițiilor și al costului de finanțare a întreprinderii economice. Problema care se pune în această situație constă în găsirea compromisului optim între remunerarea capitalului propriu (care influențează costul finanțării) și valoarea firmei (considerată prioritară), deoarece există o relație inversă între aceste două variabile.

c) Îndatorarea întreprinderii

Alegerea structurii financiare fixează nivelul de îndatorare al întreprinderii.

În limitele unui volum de îndatorare ales și ale termenului pentru care se face, acest nivel se poate stabili sub formă de îndatorare pe termen lung sau pe termen scurt.

Aspectele principale ale deciziei privesc, în primul rând, costurile comparate ale resurselor împrumutate în funcție de scadență, și, în al doilea rând, gradul de precaritate al resurselor care determină o situație de risc de finanțare sau de risc de insolvabilitate mai mult sau mai puțin ridicat. Alegerea între îndatorarea pe termen lung și îndatorarea pe termen scurt determină o întreprindere să facă o comparație între rentabilitatea sa și riscul de insolvabilitate.

Scanned with OKEN Scanner

Prevederea unei anumite rentabilități, adică reducerea costului, poate implica un risc mai ridicat, iar reducerea riscului poate induce o creştere a costului şi, deci, o diminuare a rentabilității.

3.4. Fluxurile întreprinderii

Prin flux se înţelege cantitatea de bunuri şi mijloace băneşti transferate într-o anumită perioadă de timp. Cantitatea de bunuri şi mijloace băneşti existente într-o întreprindere economică la o anumită dată reprezintă stoc sau sold.

În realitate, un flux nu poate exista decât dacă are loc o tranzacție patrimonială între întreprindere şi o persoană terță. Fluxurile pot fi de intrare şi de ieşire, iar între aceste două categorii trebuie să existe o stare de echilibru, de care depinde capacitatea de plată. Înregistrarea unor dezechilibre evidențiază o gestionare nesatisfăcătoare a patrimoniului şi a surselor de finanțare ale întreprinderii.

Fluxurile financiare ale întreprinderii formează următoarele cicluri:

- ciclul de exploatare, care reflectă mijloacele băneşti (resursele financiare) utilizate în activitatea curentă de exploatare;
- ciclul de investiții, care reflectă operațiile financiare privind vânzarea activelor pe termen lung, uşor negociabile, procurarea activelor pe termen lung, acordarea de împrumuturi;
- ciclul de finanțare, care reflectă operațiile financiare privind împrumuturile primite şi rambursarea lor, vânzarea de acțiuni şi răscumpărarea lor, plata dividendelor.

Fluxurile se pot măsura pe o perioadă dată, în timp ce stocul şi soldul reprezintă valori la un anumit moment.

Cantitatea de bunuri şi de monedă deținută la un moment dat de către o întreprindere formează capitalul întreprinderii.

3.4.1. Fluxurile de trezorerie

Standardul Internațional de Contabilitate nr. 7 - *Situațiile fluxurilor de numerar*[44] recomandă ca situațiile fluxurilor de trezorerie să constituie parte componentă a situațiilor financiare ale întreprinderilor economice. Argumentul acestei recomandări rezidă în faptul că acestea generează numerarul necesar pentru plata la termen a

[44]IAS 7 - International Accounting Standards.

Scanned with OKEN Scanner

obligațiilor față de partenerii de afaceri. Astfel, intrările și ieșirile de numerar și echivalentele de numerar într-o întreprindere economică, definesc conceptul fluxurilor de trezorerie.

Numerarul cuprinde disponibilul aflat la un moment dat în casieria întreprinderii economice, în conturile curente și în depozitele la vedere existente la băncile comerciale de pe piața bancară.

Echivalentele în numerar sunt angajamente pe termen scurt, ușor convertibile într-o sumă prestabilită de numerar și supuse unui risc nesemnificativ de schimbare a valorii.

O situație a fluxurilor de trezorerie furnizează informații care permit utilizatorilor să evalueze modificările activelor nete ale unei întreprinderi, structura financiară a acesteia (inclusiv lichiditatea și solvabilitatea).

Informațiile istorice referitoare la fluxurile de trezorerie sunt utilizate ca indicatori ai valorii, plasării în timp și certitudinii viitoarelor fluxuri de trezorerie.

Ele sunt, de asemenea, utile pentru verificarea exactității evaluărilor realizate în trecut cu privire la viitoarele fluxuri de trezorerie, precum și pentru examinarea relațiilor dintre profitabilitate și fluxurile nete de trezorerie și a impactului modificării prețurilor.

Echivalentele de numerar sunt deținute, mai degrabă, în scopul îndeplinirii angajamentelor în numerar pe termen scurt. O investiție îndeplinește, în mod normal, condițiile unui echivalent de numerar doar atunci când are o scadență mică, de circa trei luni sau mai puțin, de la data achiziției.

Investițiile în capitaluri proprii nu sunt considerate echivalente de numerar, cu excepția cazului în care sunt *de facto* echivalente de numerar. De exemplu, în cazul acțiunilor preferențiale dobândite cu puțin timp înaintea scadenței lor și care au o dată de răscumpărare specificată.

Situația fluxurilor de numerar realizează diferența dintre contabilitatea de trezorerie și contabilitatea de angajament. De asemenea, aceasta prezintă informații despre lichiditate, solvabilitatea și flexibilitatea financiară specifice întreprinderii.

Începând cu exercițiul financiar 2015, prin legislația națională a fost stabilită obligativitatea întocmirii *situației fluxurilor de trezorerie* și de către întreprinderile mijlocii și mari. Ca urmare, întreprinderile economice întocmesc ca anexă *situația fluxurilor de trezorerie* în

Scanned with OKEN Scanner

completarea documentelor contabile de sinteză: bilanț, cont de profit și pierdere și anexe la bilanț[45].

Situația fluxurilor de trezorerie trebuie să cuprindă sursele de formare a numerarului întreprinderii economice, pe categorii de activități, clasificate pe *activități de exploatare*, *de investiții* și *de finanțare*. Schematic, situația se prezintă ca în Figura 3.7.

Figura 3.7 - Fluxuri de trezorerie pe activități

a) Activitățile de exploatare sunt operațiuni de exploatare a activelor investite pentru realizarea de produse, lucrări și prestări de servicii vandabile, inclusiv contractarea de datorii curente și cumpărarea de active curente.

Fluxurile de trezorerie rezultate din activitatea de exploatare provin din operațiuni de exploatare a activelor investite pentru realizarea de produse, lucrări și prestări de servicii vandabile, din tranzacții și alte rezultate care intră în determinarea profitului sau a pierderii.

Valoarea fluxurilor de numerar provenite din activitatea de exploatare reprezintă un indicator ce măsoară performanța întreprinderii, respectiv generarea de fluxuri de numerar pentru a menține capacitatea de producție, a plăti împrumuturile, a face noi investiții, a plăti dividendele, fără ca întreprinderea să recurgă la noi surse externe de finanțare.

O tranzacție poate include fluxuri de trezorerie care sunt clasificate

[45]Ordinul nr. 1802/2014 al Ministrului Finanțelor Publice pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014.

Scanned with OKEN Scanner

diferit. În acest sens, se poate cita cazul rambursării în numerar a unui împrumut care include atât dobânda, cât şi capitalul împrumutat, situaţie în care elementul de dobândă poate fi clasificat drept activitate de exploatare, iar elementul de capital, drept activitate de finanțare.

Unele tranzacţii, cum ar fi vânzarea unui subansamblu al unui utilaj, pot genera un câştig sau o pierdere, recunoscute în rezultatul de raportare al perioadei curente. Fluxurile de trezorerie aferente acestui tip de tranzacţii sunt fluxuri de trezorerie provenite din activități de investiții.

În schimb, plăţile în numerar pentru producerea sau dobândirea de active deținute în vederea închirierii către alții, sunt fluxuri de trezorerie din activități de exploatare. Încasările de numerar din închirierea şi vânzarea ulterioară a acestor active sunt, de asemenea, fluxuri de trezorerie din activități de exploatare.

b) Activitățile de investiții reprezintă angajarea unui capital într-o operațiune de la care se aşteaptă venituri viitoare, eşalonate în timp. Decizia de a investi este necesară pentru dezvoltarea întreprinderii, dar reprezintă şi o imobilizare de capital în speranța unei rentabilități viitoare.

Fluxurile de numerar provenite din activităţile de investiţii sunt importante deoarece reprezintă măsura în care cheltuielile efectuate au produs resurse menite a proiecta venituri şi fluxuri de numerar viitoare.

c) Activitățile de finanțare sunt operațiuni financiare realizate de o întreprindere economică pe piața de capital (cumpărarea/vânzarea de valori mobiliare pe termen scurt) şi pe piața monetară (contractarea/rambursarea de credite pe termen scurt).

Prezentarea fluxurilor de trezorerie provenite din activități de finanțare este necesară pentru a se face prognozarea solicitărilor furnizorilor de capital asupra fluxurilor de trezorerie viitoare. În Tabelul nr. 3.1 sunt prezentate exemple de fluxuri de trezorerie provenite din activităţile descrise mai sus (paragrafele a, b şi c), pe categorii de operațiuni.

d) Alte fluxuri de trezorerie

d1) câştigurile şi pierderile care provin din variația cursurilor de schimb valutar nu sunt considerate ca fluxuri de trezorerie, dar efectul variației cursului de schimb valutar asupra numerarului şi

Scanned with OKEN Scanner

echivalentelor de numerar deţinute sau datorate în valută este raportat în situaţia fluxurilor de trezorerie, pentru a reconcilia numerarul şi echivalentele de numerar la începutul şi la sfârşitul perioadei.

Tabel nr. 3.1

Exemple de fluxuri de trezorerie	
Încasări	**Plăţi**
Operaţiuni din activităţile de exploatare	
Sume încasate de la clienţi	Plăţi în numerar efectuate către furnizorii de bunuri şi executarea de lucrării şi servicii
Sume încasate din redevenţe, chirii, onorarii, comisioane şi alte venituri	Plăţi pentru salarii
Sume din vânzarea investiţiilor financiare pe termen scurt	Plăţi pentru cumpărarea de investiţii financiare pe termen scurt
Dobânzi şi dividende încasate din imobilizări financiare	Dobânzi plătite pentru creditele bancare şi obligaţiile întreprinderii economice
	Impozite şi taxe datorate
Operaţiuni din activităţile de investiţii	
Sume încasate din vânzarea imobilizărilor corporale şi necorporale	Plăţi efectuate pentru cumpărarea de active corporale şi necorporale
Sume încasate din vânzarea imobilizărilor financiare	Plăţi în numerar pentru dobândirea de instrumente de capitaluri proprii şi de interese în asocierile în participaţie (altele decât plăţile pentru instrumentele considerate a fi echivalente de numerar sau pentru cele deţinute în vederea plasării sau tranzacţionării)
Sume încasate în numerar din vânzarea instrumentelor de capitaluri proprii şi din vânzarea de interese în asocierile în participaţie (altele decât încasările pentru instrumentele considerate a fi echivalente de numerar şi pentru cele păstrate în vederea plasării sau tranzacţionării)	Plăţi pentru cumpărarea de imobilizări corporale
Sume încasate din rambursarea împrumuturilor acordate de întreprindere către alte întreprinderi	Plăţi pentru acordarea de împrumuturi către alte întreprinderi
Operaţiuni din activităţile de finanţare	
Sume încasate din credite bancare	Plăţi pentru rambursarea creditelor bancare şi a obligaţiunilor întreprinderii

Scanned with OKEN Scanner

Sume încasate în numerar provenite din emisiunea de acțiuni sau alte instrumente de capitaluri proprii ale întreprinderii	Sumele plătite în numerar efectuate către proprietari pentru a dobândi sau răscumpăra acțiunile întreprinderii
Sume încasate în numerar provenite din emisiunea titlurilor de creanță, împrumuturilor și efectelor comerciale	Dividendele plătite către acționarii întreprinderii
Sume încasate în numerar provenite din obligațiunile, ipotecile și alte împrumuturi pe termen scurt sau lung	Plățile în numerar efectuate pentru reducerea datoriei existente aferente unui contract de leasing financiar

Această valoare, provenită din activități de exploatare, de investiții și de finanțare include, dacă este cazul, diferențele care ar fi apărut dacă respectivele fluxuri de trezorerie ar fi fost raportate la cursul de schimb de la sfârșitul perioadei.

d_2) sumele plătite ca dobândă pentru creditele primite pot fi incluse în alte fluxuri de trezorerie din exploatare.

d_3) dobânda și dividendele încasate pot fi incluse, de asemenea, în alte fluxuri de trezorerie datorită faptului că fac parte din metodologia de determinare a profitului sau a pierderii întreprinderii.

Dividendele plătite pot fi clasificate drept fluxuri de trezorerie din finanțare, deoarece reprezintă costuri ale atragerii surselor de finanțare. De asemenea, dividendele plătite pot fi clasificate drept componentă a fluxurilor de trezorerie din activități de exploatare, pentru a ajuta utilizatorii să determine capacitatea unei întreprinderi de a plăti dividende din fluxurile de trezorerie din exploatare.

d_4) fluxurile de trezorerie provenite din impozitul pe profit fac parte din fluxurile de trezorerie din activitățile de exploatare, de finanțare și de investiții.

d_5) impozitele plătite sunt clasificate, de regulă, drept fluxuri de trezorerie din activități de exploatare. Totuși, atunci când este posibilă identificarea fluxului de trezorerie din impozite și alocarea acestuia unei tranzacții individuale care generează fluxuri de trezorerie clasificate drept activități de investiții sau de finanțare, fluxul de trezorerie din impozite va fi clasificat în mod corespunzător, drept activitate de investiții sau de finanțare. Atunci când fluxurile de trezorerie din impozite sunt alocate mai multor clase de activități, se prezintă valoarea totală a impozitelor plătite. Fluxurile d_1, d_2, d_3, d_4 și

Scanned with OKEN Scanner

d_5 sunt sintetizate în Figura 3.8.

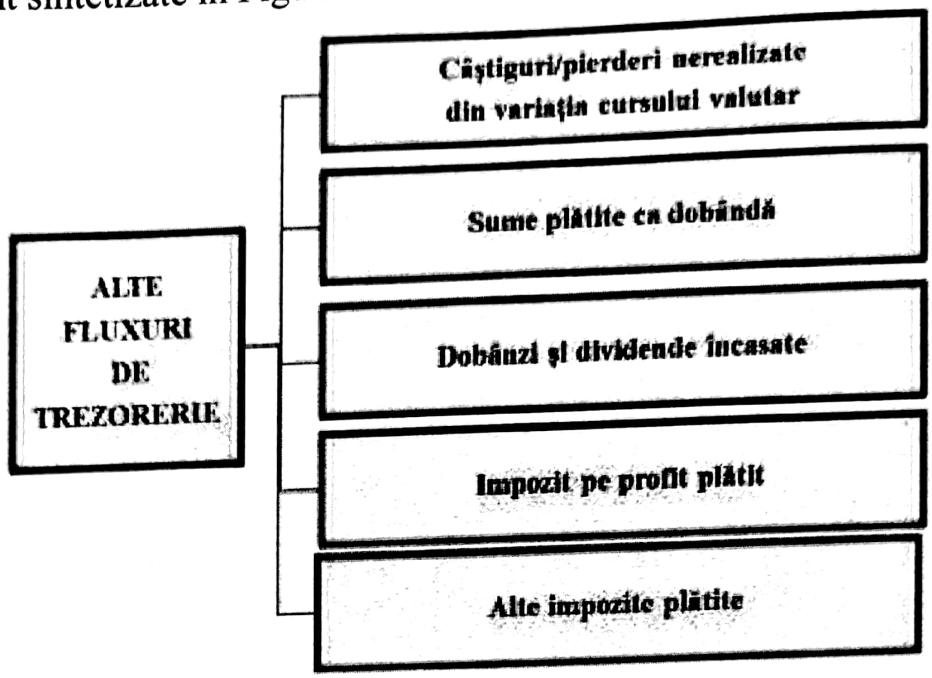

Figura 3.8 - Alte fluxuri de trezorerie

O formă sintetică de redare a acestor fluxuri este redată în Tabelul nr. 3.2.

Tabel nr. 3.2

TABLOUL FLUXURILOR DE TREZORERIE		
Ciclul de exploatare		+ Încasări din exploatare sume încasate de la clienți - Plăți pentru exploatare sume plătite furnizorilor, salarii și contribuții aferente acestora, alte plăți privind exploatarea
		= Excedentul de trezorerie din exploatare
Ciclul de investire		- Investiții + Cesiuni de active
Ciclul de finanțare	Capitaluri împrumutate	+ Resurse împrumutate (noi împrumuturi) - Dobânzi plătite - Rambursările de împrumuturi
	Capitaluri proprii	+ Creșterea capitalului propriu prin aport în numerar (capital subscris și vărsat) - Impozitul pe profit plătit - Dividende plătite
		- Variația trez. (încasări - plăți)

În concluzie, întreprinderile trebuie să prezinte componentele de numerar și echivalente de numerar și trebuie să prezinte o reconciliere a valorilor din situația fluxurilor de trezorerie cu elementele

Scanned with OKEN Scanner

echivalente raportate în situația poziției financiare.

Elementele tabelului situate în subliniile (din col. 2) corespunzătoare ciclurilor (col. 1) se însumează potrivit operațiilor indicate (prin semnele + sau -) și furnizează rezultatul pe ciclu (marcat prin semnul =).

3.4.2. Rezultatul și fluxurile patrimoniale

Rezultatul din exploatare este definit ca rezultatul proceselor (ciclurilor) de exploatare și de investiții dintr-un exercițiu financiar și reprezintă rezultatul generat de structura de producție și comercială a întreprinderii. Acesta se repartizează între:

- cheltuielile financiare, în care se includ numai cheltuielile legate de împrumuturi; rambursarea împrumuturilor nu apare în contul de rezultate pentru că nu reprezintă un consum din averea întreprinderii;
- impozitul pe profit;
- rezultatul net, care se distribuie sub formă de dividende asociaților (acționarilor) sau rămâne la dispoziția întreprinderii.

Rezultatul net relevă un concept patrimonial (și nu unul de trezorerie); în această optică, se ia în calcul și consumul averii sub forma amortizării și provizioanelor. Rezultatul net se formează astfel:

- rezultatul ciclului de exploatare reprezintă excedentul brut din exploatare;
- deducând din excedentul brut din exploatare (EBE) amortizarea, care corespunde ciclului de investiții, se obține rezultatul din exploatare (profit sau pierdere);
- prin însumarea rezultatului din exploatare cu rezultatul financiar (rezultatul ciclului de finanțare prin recurgerea la îndatorare) se obține rezultatul curent;
- pentru a ajunge la rezultatul net al exercițiului, din rezultatul curent se scade impozitul pe profit datorat.

Este necesar să se facă distincție între trezorerie și avere; a plăti o sumă de bani nu înseamnă, în mod necesar, a reduce averea, iar a încasa o sumă de bani nu înseamnă a majora averea.

Crearea și/sau consumul de avere se evidențiază în contul de rezultate: este soldul fluxurilor (venituri - cheltuieli) care fac să se modifice valoarea unui patrimoniu într-o perioadă dată.

Scanned with OKEN Scanner

Diferența dintre veniturile încasabile din exploatare și cheltuielile plătibile pentru exploatare reprezintă excedentul brut din exploatare (EBE). Contul de rezultate simplificat se prezintă în Tabelul nr. 3.3.

Tabel nr. 3.3

CONTUL DE REZULTATE SIMPLIFICAT	
Ciclul de exploatare	+ Producția vândută (vânzări) + Producția stocată
	= Producția exercițiului
	- Cheltuieli de exploatare plătibile
	= **Excedentul brut din exploatare (EBE)**
Ciclul de investire	- Amortizarea activelor imobilizate și variația ajustărilor pentru deprecierea sau pierderea de valoare a activelor imobilizate
	= **Rezultatul din exploatare**
Ciclul de finanțare și influența fiscalității	+ Venituri financiare - Cheltuieli financiare
	= Rezultatul curent
	- Impozitul pe profit datorat
	= **Rezultatul net**

Elementele tabelului situate în subliniile (din col. 2) corespunzătoare ciclurilor (col. 1) se însumează potrivit operațiilor indicate (prin semnele + sau -) și furnizează rezultatul pe ciclu (marcat prin semnul =).

Există două abordări de înregistrare a contului de rezultate, care diferă prin modul de prezentare a veniturilor și cheltuielilor ciclurilor de exploatare și investiții: veniturile și cheltuielile sunt prezentate în funcție de utilizarea lor în ciclul de exploatare și cel de investiții sau după destinație, situație în care se evidențiază: cifra de afaceri, costul bunurilor vândute, al lucrărilor executate și serviciilor prestate, cheltuielile de desfacere, cheltuielile generale de administrație, cheltuielile de cercetare și dezvoltare și altele.

Această grupare a veniturilor și cheltuielilor apare într-o anexă la situațiile financiare ale întreprinderii; veniturile și cheltuielile sunt prezentate după natură (cum rezultă din tabelul de mai sus), situație în care se evidențiază: producția vândută, stocată și a exercițiului, cheltuielile de exploatare plătibile, amortizarea activelor imobilizate și variația ajustărilor pentru deprecierea sau pierderea de valoare a activelor imobilizate și altele.

Scanned with OKEN Scanner

3.4.3. Cicluri de operațiuni financiare

Ciclul financiar poate fi definit prin operațiile și procedurile care intervin între momentul în care întreprinderea transformă resursele bănești pe care le deține sau au fost dobândite, printr-un împrumut, în bunuri materiale și servicii și momentul în care se recuperează capitalul investit.

Prin intermediul ciclurilor financiare întreprinderea asigură legătura între deținerea de active fizice și active financiare, pentru a asigura funcționarea și dezvoltarea sa. Această procedură presupune constituirea disponibilităților bănești finale care să fie superioare celor inițiale (vezi Figura 3.9).

a) Ciclul de exploatare

Ciclul de exploatare cuprinde ansamblul operațiunilor realizate de întreprinderea economică pentru producerea de bunuri materiale, executarea de lucrări și prestarea de servicii destinate comercializării (vezi Figura 3.10).

Ciclul de exploatare cuprinde trei faze succesive: (a) *faza de aprovizionare*, în cadrul căreia se achiziționează bunuri materiale și servicii (materii prime, materiale, combustibil, energie, semifabricate etc.) care vor intra în procesul de producție; (b) *faza de producție* în care are loc prelucrarea bunurilor pentru a se obține produsul finit; (c) *faza de comercializare*, de vânzare a produselor și serviciilor.

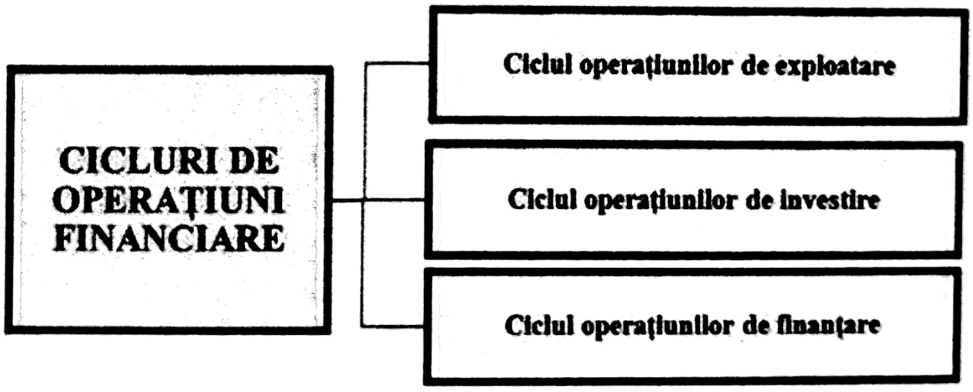

Figura 3.9 - Cicluri de operațiuni financiare

Ciclul de exploatare se desfășoară continuu, în timp ce fluxurile fizice de intrare (cumpărările) și fluxurile fizice de ieșire (vânzările) apar în mod discontinuu. Continuitatea activității de exploatare se asigură prin

Scanned with OKEN Scanner

deținerea de stocuri de materii prime și materiale, semifabricate, producție și servicii în curs de execuție, produse finite și altele.

Faza de aprovizionare generează, în principiu, datorii sub forma creditului comercial primit de întreprindere de la furnizorii săi; decalajul de plată care îi corespunde diminuează intervalul de timp în care întreprinderea trebuie să asigure finanțarea stocurilor.

În faza de producție, producția în curs de execuție cuprinde, pe lângă materiile prime consumate și consumul de muncă și alte consumuri (combustibil, energie, servicii prestate și lucrări executate de terți etc.). Întreprinderea trebuie să-și asigure, aproape integral, finanțarea fazei de producție, cu excepția avansurilor încasate de la clienți pentru livrările de bunuri, prestările de servicii și executările de lucrări.

Faza de comercializare cuprinde:

- perioadă de stocare a produselor finite, ai căror timpi se pot măsura prin indicatorul viteza de rotație;
- perioadă privind vânzarea (livrarea și facturarea) produselor finite;
- un interval în care întreprinderea acordă credit comercial clienților.

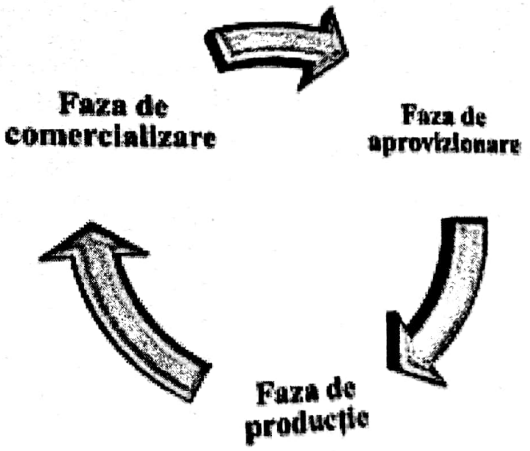

Figura 3.10 - Fazele ciclului de exploatare

b) Ciclul operațiunilor de investire

Investiția creează capitalul tehnic necesar realizării producției în cadrul ciclului de exploatare, acest capital este compus din active fizice a căror utilizare este abandonată atunci când nu mai prezintă utilitate economică pentru întreprindere.

Scanned with OKEN Scanner

Investiția reprezintă o cheltuială imediată, față de care se așteaptă venituri viitoare, prin intermediul operațiunilor de exploatare.

Durata de utilizare a capitalului fix sau durata sa de viață economică poate depinde atât de caracteristicile tehnice (durata de viață fizică a activului) cât și de considerente economice sau strategice (evoluția mediului economic și tehnologic, politica generală). Ciclul de investiții este, adesea, întrerupt prin cedarea sau scoaterea din funcțiune a activelor înainte de sfârșitul duratei de viață.

Sub aspect financiar, investiția se analizează ca o utilizare de monedă cu scopul de a crea sau achiziționa active fizice.

Activele fizice create sau achiziționate sunt integrate în procesul de producție al întreprinderii. Durata lor de viață economică acoperă mai multe cicluri de exploatare succesive în decursul cărora activele contribuie la producerea de bunuri și servicii. Surplusul monetar obținut prin vânzarea acestor bunuri și servicii trebuie să-i permită întreprinderii să recupereze moneda investită inițial. O parte din moneda astfel recuperată va trebui afectată reînnoirii sau creșterii capitalului de producție inițial.

Întreprinderea își poate mări potențialul său economic și într-o manieră indirectă, controlând alte întreprinderi, iar investiția constă în achiziționarea de active financiare de la alte întreprinderi, respectiv titluri sau acțiuni.

Este necesar a se face distincție între achiziția de titluri - determinată de o strategie industrială sau comercială - și operațiunile de plasament. În primul caz avem de-a face cu achiziționarea unei investiții indirecte, iar în al doilea caz este vorba de o legătură provizorie între monedă și o investiție financiară susceptibilă de a aduce venit, care este supusă logicii plasamentului financiar, fiind încadrată în domeniul operațiunilor financiare.

c) Ciclul operațiunilor de finanțare se compune din:

c1) Conținutul operațiunilor de finanțare

Acest ciclu cuprinde operațiunile: (a) se primesc și se acordă împrumuturi; (b) se achiziționează și se vând titluri financiare; (c) se cesionează creanțe. Durata ciclului de finanțare diferă, după cum operațiile privesc dezvoltarea întreprinderii și investițiile sau desfășurarea activității de exploatare.

Scanned with OKEN Scanner

Atunci când întreprinderea primește un împrumut, ea încasează monedă în schimbul angajamentului de a rambursa împrumutul și de a plăti dobânda conform clauzelor contractuale dintre părți. Specific acestui tip de operațiuni este faptul că nu există un echilibru între fluxurile inițiale și cele finale, astfel încât suma de bani rambursată la sfârșitul ciclului este mai mare decât cea dată cu împrumut datorită dobânzilor încasate de la debitor.

Achiziția de titluri de plasament (acțiuni sau obligațiuni) dă posibilitatea întreprinderii să încaseze venituri sub formă de dobânzi sau dividende, iar cedarea acestora îi permite să-și reconstituie disponibilitățile bănești inițiale, sub rezerva unei diferențe de preț (câștig sau pierdere din diferența de curs).

Cesiunea creanțelor reprezintă o vânzare de creanțe, înainte ca acestea să ajungă la scadență, către o unitate specializată. Întreprinderea își poate scurta ciclul operațiunilor financiare și reconstitui suma inițială, sub rezerva unor abateri negative sau pozitive.

c_2) Agenții din circuitul de finanțare

În circuitul de finanțare al unei întreprinderi economice există diferiți actori: acționarii, managerii, creditorii și statul. Înțelegerea funcționării financiare a întreprinderii implică cunoașterea obiectivelor acestor parteneri în circuitul financiar .

$c_{2.1}$) Acționarii

Acționarii sunt aducătorii de fonduri proprii pentru întreprindere. Ei sunt deținătorii de titluri de proprietate asupra activului întreprinderii.

Acționarul asigură finanțarea întreprinderii, prin aportul la capitalul inițial în momentul creării acestuia, participarea la majorările periodice ale capitalului social și acceptarea reinvestirii cu totul sau în parte a rezultatului net realizat anual de întreprindere.

Acționarul are, de asemenea, și o funcție de preluare a riscului inerent funcționării întreprinderii.

Această funcție rezultă, pe de o parte, din riscul atașat activității întreprinderii și, pe de altă parte, din statutul particular care leagă acționarul de întreprindere.

Acționarul are statutul de a se angaja față de întreprindere fără să aibă în contrapartidă o remunerație fixată, el aduce capitalul său în

Scanned with OKEN Scanner

schimbul unei speranţe de remuneraţie viitoare: dacă rezultatul net este pozitiv, remuneraţia sa va fi pozitivă; dacă rezultatul devine negativ, nu numai că remuneraţia va fi nulă, dar acționarul va putea să sufere chiar o pierdere de capital.

Acționarul are un drept de control asupra funcționării întreprinderii.

Obiectivul acţionarului este remuneraţia capitalurilor sale şi maximizarea valorii titlurilor sale. Nivelul remuneraţiei depinde de nivelul de risc la care se expune, pentru care piața îi acordă în contrapartidă o rată de randament sau o rată de rentabilitate.

$c_{2.2}$) Managerii

Funcția de manager pune în centrul atenției factorul muncă şi competența. În foarte multe întreprinderi, funcția de manager este asumată de acționar; în unele întreprinderi, se practică simultan funcția de acționar (ca aducător de capitaluri proprii) şi funcția de manager .

De cele mai multe ori, managerii nu au aceleaşi obiective ca şi acționarii. Ei urmăresc cu prioritate satisfacerea intereselor acționarilor care, din punct de vedere economic, sunt date de funcția de utilitate proprie. Numeroase cercetări s-au efectuat în legătură cu această problemă. Ele se înscriu în cadrul unor teorii, cum ar fi: "*teoria managerială*", "*teoria drepturilor de proprietate*" şi "*teoria agenției*". Toate aceste teorii pun în centrul atenției efectele asupra gestiunii întreprinderii, separării proprietății şi asupra funcției de conducere.

$c_{2.3}$) Creditorii

Creditorii, ca şi acționarii sunt furnizori de resurse pentru finanțarea întreprinderii. Spre deosebire de acționari, creditorii sunt furnizori de resurse temporare, adică până la o dată de recuperare a capitalului, conform contractului încheiat; scadența de rambursare poate merge de la câteva zile la mai mulți ani.

În cadrul acestor resurse de finanțare, se stabileşte o remunerație fermă pentru creditori, prin urmare statutul creditorului este distinct de cel al acționarului.

Obiectivul creditorului este de a obține recuperarea intereselor sale prevăzute în contract, adică a capitalului angajat şi a dobânzilor. Acest obiectiv nu poate fi realizat decât dacă întreprinderea este solvabilă.

Scanned with OKEN Scanner

Creditorii caută să se protejeze împotriva riscului de nerecuperare a creanțelor, luând garanții ca: ipoteca și gajul, precum și actualizarea clauzelor contractuale.

c2.4) Statul

În principal, statul acționează asupra mecanismelor financiare ale întreprinderii prin sistemul legal pe care îl implementează. De aceea, cea mai mare parte a deciziilor luate de întreprindere implică luarea în considerare a efectelor legislației.

Decizia financiară nu trebuie să fie subordonată în totalitate acțiunii statului, dar acțiunea acestuia asupra finanțării întreprinderii este multiplă. Statul intervine direct prin reglementarea plasamentelor de economii sau, într-o manieră mai directă, ducând o anumită politică monetară.

Concluzii

Prin detalierea subiectelor prezentate în acest capitol, am urmărit înțelegerea corectă de către cititor a conceptelor, cerințelor și exigențelor tematicii abordate. Cu ajutorul reprezentărilor grafice, am încercat să dăm un sens mai clar noțiunilor utilizate în cuprinsul prezentării problematicii tratate.

Astfel, prin abordarea actului decizional, a tipologiei deciziilor și a deciziilor financiare am arătat importanța acestora în funcționarea în condiții optime a întreprinderii/societății, rolul fluxurilor de trezorerie în contextul concurențial existent pe piață și importanța activității de investiții pentru dezvoltarea continuă a întreprinderii/societății.

Demersul strategic al unei întreprinderi/societăți a fost prezentat sub formă de schemă pentru a facilita înțelegerea acestuia, în condițiile în care această temă este deosebit de complexă. Strategia de dezvoltare a unei întreprinderi/societăți implică aplicarea politicii de dezvoltare prin antrenarea tuturor resurselor de care dispune la un moment dat: resurse naturale, materiale, umane, financiare, informaționale, a resurselor nou achiziționate ca urmare a dotărilor efectuate.

Folosirea resurselor disponibile ale întreprinderii/societății într-un mod eficient, eficace și economic, respectarea regulilor de acțiune operațională, controlul sistemului, pilotajul acestuia sunt pârghii cu care vor fi realizate obiectivele de dezvoltare ale întreprinderilor.

Scanned with OKEN Scanner

De asemenea, ciclurile financiare - detaliate pe cele trei activităţi, respectiv de exploatare, de investiţii şi de finanţare - conduc la o înţelegere mai bună a rolului gestiunii financiare, acela de a maximiza valoarea întreprinderii.

Maximizarea valorii întreprinderii/societăţii este în relaţie de dependenţă cu rezultatele aşteptate ale activităţilor proprii, cu patrimoniul existent, cu riscurile specifice mediului intern al întreprinderii/societăţii precum şi cu riscurile mediului extern.

În concluzie, tematica acestui capitol se înscrie în linia "înţelegerii" funcţionării întreprinderii în ansamblul său, a gestiunii financiare a acesteia în scopul facilitării aducerii de contribuţii noi în acest domeniu.

În continuarea demersului ştiinţific al prezentei lucrări vom aborda, în următorul capitol, structura financiară a întreprinderii prin prisma analizei echilibrului financiar, a fluxurilor financiare şi a soldurilor intermediare de gestiune.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IV. STRUCTURA FINANCIARĂ A ÎNTREPRINDERII

Demersul ştiinţific din cadrul acestui capitol este focalizat pe problematica structurii financiare a întreprinderii, având în vedere factorii interni şi factorii externi, precum şi modalităţile de constituire a capitalului. O atenţie deosebită este acordată analizei echilibrului financiar al întreprinderii, analizei fluxurilor financiare şi a soldurilor intermediare de gestiune ale întreprinderii, care sunt prezentate în secţiuni distincte pentru a facilita înţelegerea mecanismului finanţelor întreprinderii.

Pe măsură ce informaţiile sunt prezentate, cititorul va descoperi diferenţa între tabloul de finanţare şi tabloul de trezorerie, utilitatea acestora în activitatea întreprinderii; de asemenea, tematica în cauză poate fi dezvoltată de cercetători în domeniul finanţelor constituind o tematică de cercetare de actualitate.

4.1. Structura financiară a întreprinderii

Modalităţile de finanţare exercită un impact deosebit asupra activităţii întreprinderilor, deoarece, în foarte multe cazuri, acestea nu se finanţează în totalitate din fonduri proprii, apelând concomitent şi la resurse externe. Prin urmare, deciziile privind selectarea mijloacelor de finanţare externă şi ponderea acestora în raport cu finanţarea internă sunt deosebit de importante pentru politica financiară, în acest mod stabilindu-se structura financiară a întreprinderii.

Prin structură financiară se înţelege structura surselor de finanţare, respectiv, structura pasivului întreprinderii şi această noţiune este strâns legată de noţiunea de risc. Ea trebuie să permită estimarea capacităţii întreprinderii de a face faţă unei scăderi a vânzărilor sale sau unei crize de altă natură (grevă, creşterea bruscă a costului unui important factor de producţie etc.).

Structura financiară a întreprinderii reprezintă ansamblul complex şi coordonat al diverselor surse de finanţare folosite de managerul

Scanned with OKEN Scanner

financiar pentru acoperirea necesarului de finanțare. În alte opinii[46], se consideră că structura financiară exprimă raportul existent între finanțările pe termen scurt și cele pe termen lung.

La nivelul întreprinderii, structura financiară reflectă compoziția capitalurilor acesteia sau totalitatea componentelor de capital. Din acest motiv structura financiară mai poartă numele de structura capitalurilor întreprinderii. În consecință, structura financiară sau structura capitalurilor unității reprezintă suma ponderilor de participare a acestor surse de finanțare la constituirea capitalurilor investite în întreprindere.

Factorii ce influențează structura financiară a întreprinderii sunt atât factori interni cât și factori externi (vezi Figura 4.1).

Modul de constituire a capitalului trebuie să țină seama de anumite criterii:

1. criteriul destinației fondurilor: se presupune că activele pe termen lung trebuie să fie finanțate din capitalul permanent, iar activele curente din datoriile pe termen scurt.

2. criteriul capacității de îndatorare: exprimă posibilitățile unei societăți de a primi credite care să fie garantate și a căror rambursare, inclusiv plata dobânzilor, să nu creeze greutăți financiare întreprinderii.

Capacitatea de îndatorare reprezintă limita maximă de îndatorare impusă de bănci întreprinderilor.

3. criteriul rentabilității: se presupune că sursele de finanțare formate din capitalul propriu și cel împrumutat comportă costuri.

În acest context, capitalul propriu este remunerat numai atunci când întreprinderea obține profit, iar capitalul împrumutat trebuie remunerat, indiferent de rentabilitatea întreprinderii.

---

[46]Stancu I., *Finanțe. Piețe financiare și gestiunea portofoliului*. Ediția a IV-a, Editura Economică, București, 2007, pag. 643; Neagoie I., *Finanțele întreprinderii*, Editura Ankarom, Iași, 1997, pag. 104; Toma M,. Alexandru F., *Finanțe și gestiunea financiară de întreprindere*, Editura Economică, București, 1996, pag. 34.

Scanned with OKEN Scanner

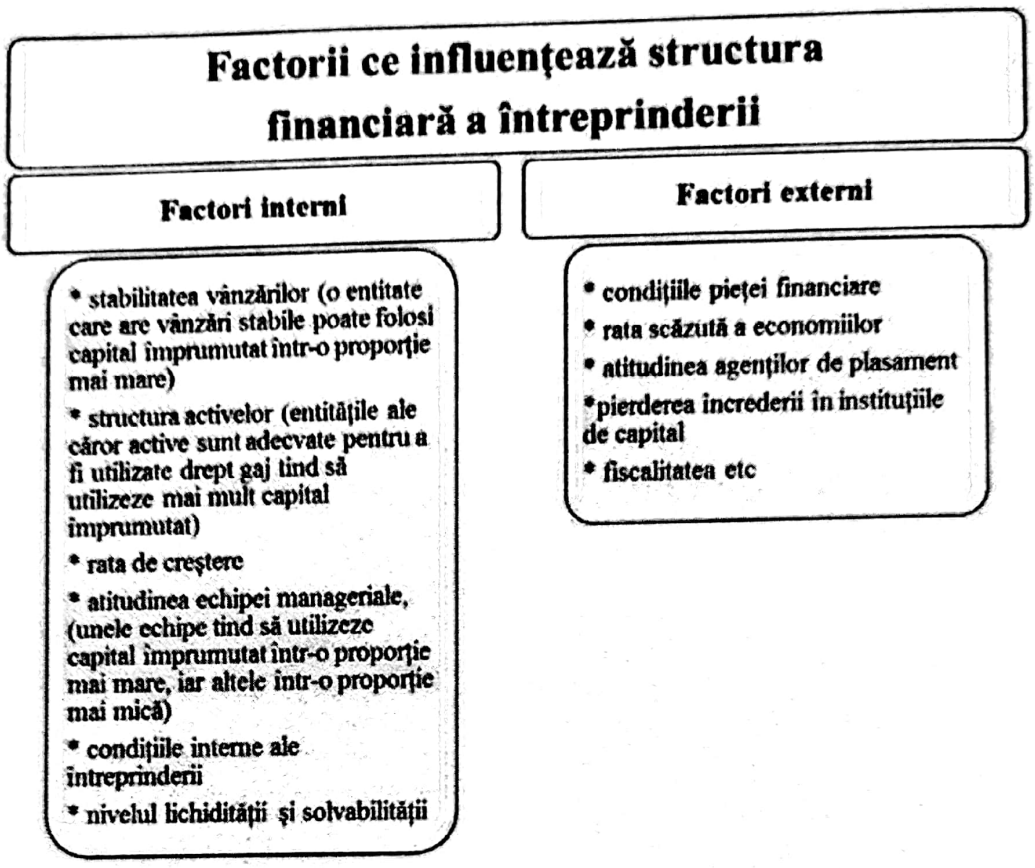

Figura 4.1 - Factorii de influență ai structurii financiare a întreprinderii

O întreprindere îndatorată are cheltuieli financiare mari, fapt ce micșorează posibilitățile autofinanțării. În aceste condiții, întreprinderea va solicita noi credite pentru a-și acoperi nevoile de finanțare, care vor duce la creșterea cheltuielilor financiare. Dacă rata dobânzii creditelor este mai mică decât rata rentabilității este creată premisa apelării la credite.

4. costul mediul ponderat: reprezintă un nivel minim obligatoriu al rentabilității investițiilor în care a fost angajată întreprinderea.

Alegerea structurii financiare implică alegerea raportului dintre capitalurile pe termen lung (capitaluri permanente sau resurse durabile) și capitalurile pe termen scurt. Ponderea fondurilor pe termen lung în totalul fondurilor întreprinderii depinde de natura activelor.

Entitățile cu o pondere importantă a activelor imobilizate în structura activului bilanțului trebuie să dispună și de fonduri permanente într-o proporție corespunzătoare. De asemenea, alegerea

Scanned with OKEN Scanner

structurii financiare presupune alegerea raportului dintre capitalurile proprii şi datorii, precum şi a structurii capitalurilor permanente (raportului dintre datoriile pe termen mediu şi lung şi capitalurile proprii).

Analiza structurii resurselor financiare permite aprecierea autonomiei financiare a întreprinderii, a independenței față de creditori. Datoriile financiare pe termen mediu şi lung, de regulă, nu trebuie să depăşească nivelul capitalurilor proprii.

Diferența dintre capitalurile proprii şi datoriile financiare pe termen mediu şi lung reprezintă capacitatea teoretică de îndatorare a întreprinderii, care măsoară aptitudinea întreprinderii de a obține noi împrumuturi pe termen mediu şi lung.

Dacă datoriile financiare la termen sunt superioare capitalurilor proprii, creditorii financiari suportă în mare parte riscul întreprinderii, situație în care se vor implica în gestiunea acesteia, întreprinderea pierzând din autonomie.

Raportul dintre capitalurile proprii şi datoriile financiare permite formularea unei aprecieri asupra capacității entității/întreprinderii de a rezista evenimentelor întâmplătoare care pot afecta rentabilitatea sa. O valoare mai mare a acestui raport reflectă o capacitate ridicată a întreprinderii de a face față riscului.

Raportul dintre datoriile financiare şi capitalurile proprii, denumit *levierul financiar sau rata structurii de finanțare* influențează rentabilitatea financiară a întreprinderii; incidența îndatorării asupra rentabilității capitalurilor proprii este pusă în evidență prin „efectul de levier al îndatorării".

În acest context, în foarte multe cazuri, întreprinderile nu se finanțează în totalitate din fonduri proprii, ci apelează concomitent şi la resurse externe.

4.2. Analiza echilibrului financiar

4.2.1. Echilibrul financiar şi economic

Echilibrul financiar şi economic într-o entitate economică se defineşte prin egalitatea dintre sursele financiare şi mijloacele economice ale acesteia necesare pentru desfăşurarea activității de exploatare, investiții, comercializare etc. pe termen scurt şi lung. Modalitățile de realizare a echilibrului financiar al unei întreprinderi economice pleacă de la obiectivele de realizat privind:

Scanned with OKEN Scanner

- echilibrul financiar pe termen lung, pentru evaluarea căruia se compară capitalul permanent (resursele permanente) cu activele imobilizate (utilizările permanente), rezultând indicatorul *fondul de rulment* (FR);
- echilibrul financiar pe termen scurt, pentru evaluarea căruia se compară activele circulante (utilizări temporare) cu obligațiile pe termen scurt (resurse temporare), rezultând indicatorul *nevoia de fond de rulment* (NFR);
- echilibrul curent, pentru evaluarea căruia se compară nivelul disponibilităților cu nivelul creditelor bancare pe termen scurt, rezultând indicatorul *trezoreria netă* (TN).

Indicatorii prezentați mai sus nu exprimă numai gradul în care întreprinderea dispune de surse permanente pentru a-și acoperi utilizările permanente sau gradul în care își acoperă necesarul cu utilizările temporare din excedentul de resurse temporare, ci evidențiază capacitatea întreprinderii de a face față obligațiilor sale la scadență.

4.2.2. Modul de calcul al fondului de rulment

Fondul de rulment, în accepțiunea patrimonială, este un element de pasiv care exprimă lichiditatea unei întreprinderi economice în mărimi absolute; prin urmare, fondul de rulment reprezintă nivelul surselor permanente utilizate pentru finanțarea activelor circulante. Fondul de rulment constituie marja de siguranță destinată finanțării activelor circulante și etalonul autonomiei financiare.

În privința acestui indicator care exprimă lichiditatea unei întreprinderi și, deci, nivelul surselor pentru finanțarea activelor circulante, s-au impus două concepte, în funcție de bilanțul utilizat pentru calculul său și anume:

a) fondul de rulment net (FR_{net}), calculat pe baza bilanțului financiar;

b) fondul de rulment net global ($FR_{net\ global}$), calculat pe baza bilanțului funcțional.

Fondul de rulment net se determină pornind de la conținutul bilanțului financiar care prezintă atât activul cât și pasivul sub forma a două categorii economice:

- prima categorie, care este permanentă pentru entitate, caracterizată de o durată de folosire mai mare de un an: partea

Scanned with OKEN Scanner

de activ este reprezentată de activul imobilizat iar pentru pasiv de capitalul permanent;

- a doua categorie, cu durată de utilizare mai mică de un an: partea de activ este formată din activul circulant, în partea de pasiv fiind cuprinse datoriile pe termen scurt.

În acest cadru, sunt puse în evidență două reguli de bază ale finanțării:

- necesitățile permanente de fonduri bănești se vor susține din capitalurile permanente, de regulă, din capitalurile proprii;
- necesitățile temporare se vor acoperi din surse temporare.

Calculul indicatorului *fondul de rulment* se poate realiza prin două procedee:

a) Primul procedeu: pornind de la informațiile din partea superioară a bilanțului, fondul de rulment se calculează ca diferență între capitalurile permanente ($C_{permanente}$) și activele imobilizate nete (AI_{nete}), conform relației:

$$FR_{net} = Capitaluri\ permanente - Active\ imobilizate\ nete$$

Indicatorul *fondul de rulment* reflectă resursele permanente care exced activelor imobilizate și asigură resursele financiare activelor circulante. Surplusul de resurse permanente, înregistrat în partea superioară a formularului de bilanț, este folosit pentru acoperirea necesităților din partea inferioară a bilanțului, fiind destinat activelor circulante. Relația de calcul anterioară mai poate fi scrisă:

$$FR_{net} = (Capitaluri\ proprii + Datorii\ pe\ termen\ mediu\ și\ lung) - Active\ imobilizate$$

b) Al doilea procedeu: utilizând informațiile din partea inferioară a bilanțului financiar, fondul de rulment net se calculează ca diferență între activele circulante (AC) și datoriile totale pe termen scurt ($D_{t.scurt}$):

$$FR_{net} = Active\ circulante - Datorii\ totale\ pe\ termen\ scurt$$

Scanned with OKEN Scanner

În acest caz, fondul de rulment evidențiază surplusul de active circulante în raport cu datoriile temporare sau, altfel spus, partea de active circulante nefinanțate prin datorii pe termen scurt.

Folosind cele două modalități de determinare a fondului de rulment, rezultă că același indicator reflectă procesul de formare a surselor de finanțare aferente procesului de exploatare, precum și starea solvabilității viitoare a întreprinderii; indicatorul prezintă o marjă de siguranță care poate atenua riscurile activității de exploatare.

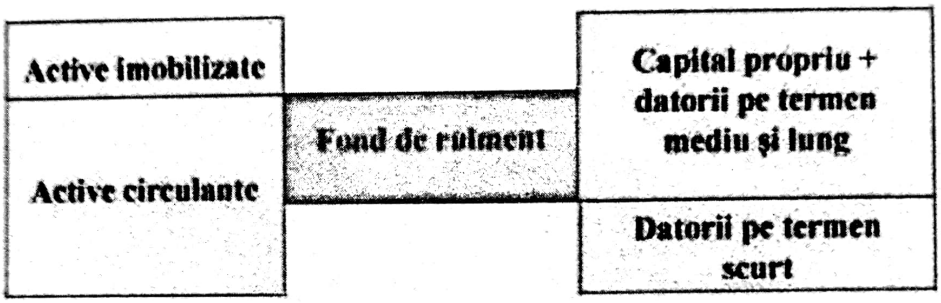

Figura 4.2 – Relația dintre fondul de rulment, active și datorii

Dacă se analizează structura capitalului permanent ($C_{permanente}$), care este format din capitalul propriu ($C_{propriu}$) și capitalul împrumutat ($D_{t.mediu\ și\ lung}$), rezultă că fondul de rulment se clasifică în propriu și/sau împrumutat, în funcție de proveniența surselor de finanțare.

Diferența între capitalul propriu și activele imobilizate nete constituie fondul de rulment propriu, conform relației:

$$FR_{propriu} = Capital\ propriu - Active\ imobilizate\ nete$$

Fondul de rulment propriu reflectă și gradul de autonomie financiară a întreprinderii, respectiv măsura în care echilibrul financiar se asigură prin capitalurile proprii. Fondul de rulment împrumutat de către întreprindere reflectă gradul de îndatorare pe termen mediu și lung, destinat finanțării necesităților pe termen scurt.

Diferența între fondul de rulment total și cel propriu reprezintă fondul de rulment împrumutat.

$$FR_{împrumutat} = FR_{total} - FR_{propriu} = D_{t.\,mediu\ și\ lung}$$

Scanned with OKEN Scanner

Indiferent de modul de calcul şi de sursa de proveniență, fondul de rulment este destinat măsurării gradului de lichiditate şi de solvabilitate la nivelul întreprinderii.

4.2.3. Analiza mărimii fondului de rulment

Analiza fondului de rulment trebuie să aibă ca punct de plecare câteva informații principale:

- datoriile pe termen scurt, care reprezintă exigibilități potențiale pe o perioadă mai mică de un an;
- activele circulante, care reprezintă lichidități potențiale cu durată de utilizare mai mică de un an;
- duratele medii de lichiditate şi exigibilitate (care, de cele mai multe ori, sunt diferite).

Pentru analiza mărimii fondului de rulment se utilizează două ipoteze:

1) Duratele de lichiditate şi exigibilitate sunt diferite

În practică, între durata medie de transformare în numerar a activelor circulante şi durata medie de plată a datoriilor pe termen scurt, de cele mai multe ori, sunt diferențieri mari, acestea generând dezechilibre financiare.

Aprecierea fondului de rulment în acest caz se bazează pe trei elemente: nivelul absolut al fondului de rulment; durata medie a lichidităților şi durata medie a exigibilităților.

Fondul de rulment se calculează pentru o perioadă de timp determinată, de obicei, durata cea mai mare dintre termenul de încasare şi termenul de plată.

Pentru a se deține un control asupra solvabilității şi lichidității întreprinderii, se recomandă ca, periodic, să se facă recalcularea activelor şi a pasivelor ciclice.

Relația de determinare a activelor ciclice (activelor circulante) recalculate:

$$AC' = (AC \times \text{durata medie de încasare}) / \text{perioada de analiză}$$

Relația de calcul pentru pasivele ciclice (datoriile pe termen scurt în cazul bilanțului financiar) recalculate este:

Scanned with OKEN Scanner

$$PC^r = (PC \times \text{durata medie de plată}) / \text{perioda de analiză}$$

în care:

AC^r, PC^r } valorile recalculate ale activelor, respectiv pasivelor ciclice, în funcție de evoluția rotației activelor și pasivelor implicate în analiză

AC, PC } valoarea activelor ciclice (activelor circulante) și valoarea pasivelor ciclice (datoriilor pe termen scurt).

2) Duratele de lichiditate și exigibilitate sunt comparabile

Durata medie de încasare a creanțelor este comparabilă cu durata medie de plată a datoriilor, înregistrându-se următoarele situații:

a) $FR < 0$, ceea ce reflectă:

$$\text{Active circulante} < \text{Datorii pe termen scurt}$$
$$\text{Active ciclice} < \text{Resurse ciclice}$$

Fondul de rulment negativ indică faptul că o parte din datoriile pe termen scurt sunt folosite la finanțarea activelor stabile (cu durata mai mare un an). În acest caz, lichiditățile nu acoperă exigibilitățile potențiale.

O astfel de situație nu este de dorit deoarece pot fi înregistrate dificultăți din punct de vedere al asigurării echilibrului financiar, respectiv al solvabilității, impunându-se intervenții corectoare, cum ar fi: apelarea la împrumuturi pe termen scurt, accelerarea încasărilor, încetinirea plăților. Uneori, inițiativele întreprinse nu generează efecte imediate, consecințele financiare fiind dintre cel mai puțin preferate.

b) $FR = 0$, ceea ce echivalează cu:

$$\text{Active circulante} = \text{Datorii pe termen scurt}$$
$$\text{Active} = \text{Datorii de funcționare}$$
(în cazul bilanțului funcțional)

Aceasta este situația care marchează respectarea, ca principiu, a regulilor teoretice ale finanțării: activele pe termen scurt sunt finanțate integral pe seama datoriilor pe termen scurt, iar activele stabile sunt finanțate din capitaluri permanente.

Scanned with OKEN Scanner

În acest caz, neexistând fond de rulment (FR = 0) întreprinderea se află într-o situaţie riscantă, generată de:

- obligaţiile de plată, care sunt cu termene bine precizate, prin clauze contractuale, iar respectarea lor este obligatorie;
- transformarea activelor circulante în lichidităţi, care poate fi întârziată din cauza disfuncţionalităţilor apărute în activitatea întreprinderii, nerealizării producţiei şi lipsei de produse, întârzierilor de livrări către beneficiari, pierderii clienţilor etc.

Deşi reflectă un echilibru financiar (fondul de rulment fiind egal cu zero), în realitate, situaţia financiară este foarte precară din cauza asimetriei faţă de risc, a duratei de încasare, respectiv a celei de plată, a faptului că riscul de neîncasare este mult mai mare decât riscul de plată.

c) *FR > 0*, situaţie echivalentă cu:

Active circulante > Datorii pe termen scurt
Active ciclice > Resurse ciclice

Această situaţie se explică prin obţinerea unui surplus de resurse permanente care poate fi alocat finanţării activităţii curente.

Înregistrarea unui fond de rulment pozitiv reduce riscul de insolvabilitate al întreprinderii, aceasta dispunând de o marjă de securitate care o poate proteja parţial sau integral de efectele perturbării ciclului de încasare sau de plată. Această situaţie este benefică pentru orice întreprindere economică.

În funcţie de mărimea celor doi indicatori recalculaţi, se pot distinge două situaţii:

c_1) Activele (activele circulante) se rotesc mai rapid decât pasivele (datoriile pe termen scurt): în activitatea practică, fenomenul echivalează cu faptul că: activele lichide se recuperează într-un timp mai redus decât termenul de plată prevăzut pentru datoriile pe termen scurt. Întreprinderea îşi poate asigura solvabilitatea şi în condiţiile existenţei unui fond de rulment negativ, nul sau insuficient (cu un nivel scăzut).

În această situaţie, avantajele pentru întreprindere constau în: crearea solvabilităţii pe termen scurt, realizarea unui raport favorabil între creditul clienţi şi creditul furnizor şi reducerea costului capitalului.

Scanned with OKEN Scanner

c_2) Activele (activele circulante) se rotesc mai lent decât pasivele (datoriile pe termen scurt) înseamnă că transformarea în lichidități a activelor circulante (ciclice) necesită o perioadă de timp mai mare comparativ cu perioada de plată a datoriilor pe termen scurt. Asigurarea solvabilității este condiționată de existența obligatorie a unui fond de rulment pozitiv, a cărui mărime să poată acoperi obligațiile pe termen scurt și să elimine decalajul dintre durata de plată și cea de încasare.

În această situație, întreprinderea economică este dezavantajată de: apelarea frecventă la împrumuturi, necesitatea blocării unei părți din sursele stabile în fondul de rulment (cu efecte negative asupra politicii de investiții), de costul ridicat al capitalului.

Întreprinderile economice în asemenea conjunctură sunt amenințate de menținerea permanentă a riscului financiar.

4.2.4. Factorii de influență ai variației fondului de rulment (FR)

Factorii care exercită influențe asupra variației fondului de rulment se determină pornind de la modul de calcul al acestui indicator:

Fondul de rulment = Capitaluri permanente - Active imobilizate nete

Din relația de mai sus, rezultă că modificarea fondului de rulment este determinată de variația posturilor de activ și de pasiv implicate în calculul mărimii acestuia.

Dacă întreprinderea dorește creșterea fondului de rulment, atunci se impun măsuri pentru maximizarea valorii relației anterioare, prin modificarea neproporțională a celor două componente care constituie fondul, respectiv creșterea într-un ritm superior a capitalurilor permanente comparativ cu activele imobilizate. Dacă se dorește diminuarea fondului de rulment, atunci se recomandă creșterea într-un ritm mai mare a activelor imobilizate comparativ cu valoarea capitalurilor permanente, altfel spus, stimularea politicii de investiții.

Pentru înțelegerea factorilor care influențează nivelul și evoluția fondului de rulment, informațiile sunt sintetizate în Tabelul nr. 4.1.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 4.1

Factorii care influențează nivelul și evoluția fondului de rulment	
Factori care determină diminuarea FR	**Factori care determină creșterea FR**
1. Creșterea activelor imobilizate prin: 1.1 investiții necorporale, corporale și financiare 1.2 reevaluare 1.3 aporturi de capital în natură	**1. Diminuarea activelor imobilizate** prin: 1.1 creșterea amortizărilor și provizioanelor 1.2 vânzări de active fixe 1.3 reevaluare 1.4 retragere aport 1.5 vânzarea titlurilor financiare
2. Diminuarea capitalului permanent prin: 2.1 Reducerea capitalului propriu 2.1.1 retragerea acționarilor 2.1.2 distribuirea rezervelor 2.1.3 repartizarea dividendelor 2.1.4 pierderi din anii precedenți 2.1.5 reducerea sau anularea provizioanelor reglementate 2.1.6 scăderea amortizărilor 2.1.7 reintegrarea subvențiilor pentru investiții etc. 2.2 Restituirea împrumuturilor pe termen mediu și lung	**2. Creșterea capitalului permanent** prin: 2.1 Sporirea capitalului propriu 2.1.1 acumularea rezervelor 2.1.2 aporturi de capital 2.1.3 primirea de subvenții 2.1.4 repartizarea profitului pentru dezvoltare 2.1.5 creșterea amortizărilor și provizioanelor reglementate 2.2 Contractarea de noi împrumuturi pe termen mediu și lung

Mărimea fondului de rulment condiționează în mare parte activitatea curentă, din acest motiv este util ca aceasta să fie dimensionată corespunzător obiectivelor fiecărei perioade.

Pentru a facilita înțelegerea acestor aspecte, prezentăm în Tabelul nr. 4.2 un exemplu de determinare a fondului de rulment net.

Întreprinderea X înregistrează la 31 decembrie anul 2015 următoarele elemente de activ și pasiv, înainte de repartizarea profitului:

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 4.2

Exemplu de determinare a fondului de rulment net (mii lei)					
Nr. rând	ACTIV	Sold 31.12.2015	Nr. rând	PASIV	Sold 31.12.2015
1	**Imobilizări**	**69.000**	1	**Capitaluri permanente (2+7)**	**108.000**
2	**corporale**	69.000			
3	*Imobilizări corporale*	**72.000**	2	Capitaluri proprii (3+4+5)	97.000
4	**Active circulante**	31.000	3	*Capital subscris și vărsat*	59.000
5	**(4+5+6)**	39.000	4	*Rezerve*	15.000
6	*Stocuri*		5	*Profitul exercițiului*	23.000
	Creanțe	2.000	6	*financiar*	**44.000**
	Disponibilități - casă și conturi la bănci		7	**Datorii totale (7+8+9)**	11.000
			8	*Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an*	30.000
			9	*Furnizori și alte datorii de exploatare*	3.000
				Credite bancare pe termen scurt	
	Total activ (1+3)	**141.000**		**Total pasiv (2+6)**	**141.000**

Adunarea generală a acționarilor a hotărât repartizarea profitului net, astfel:

- 15%, reprezentând 3.450 mii lei, pentru participarea salariaților la profit;

- 40%, reprezentând 9.200 mii lei, pentru dezvoltarea întreprinderii, pentru constituirea surselor proprii de finanțare/autofinanțare;

- 45%, reprezentând 10.350 mii lei, pentru plata dividendelor.

Rezultă că FR_{net} reprezintă circa 17,8 % din totalul bilanțului (25.200/141.000). Este obținut prin alocarea a 25.200 mii lei resurse stabile pentru finanțarea activelor circulante.

Astfel se explică și constituirea unui excedent al activelor circulante lichide pe termen scurt asupra datoriilor pe termen scurt, exigibile la o scadență apropiată.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 4.3

Bilanțul financiar după repartizarea profitului (mii lei)

Nr. rând	ACTIV	Sold 31.12.2015	Nr. rând	PASIV	Sold 31.12.2015
1	**Active imobilizate**	**69.000**	1	Capitaluri permanente(2+6)	**94.200**
2	*Imobilizări corporale*	69.000	2	**Capitaluri proprii(3+4)**	83.200
3	**Active**	**72.000**	3		59.000
4	**circulante**	31.000	4	*Capitalul subscris*	24.200
5	*Stocuri*	39.000	5	*Rezerve*	**57.800**
6	*Creanțe*	2.000	6	**Datorii totale(6+7)**	11.000
	Disponibilități - casă și conturi la bănci		7	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an	46.800
			8	Datorii pe termen scurt (8+9+10+11)	30.000
			9	*Furnizori și alte datorii de exploatare*	10.350
			10	*Dividende de plată*	3.450
			11	*Obligații față de salariați pentru participarea la profit*	3.000
				Credite bancare pe termen scurt	
	Total activ	**141.000**		**Total pasiv**	**141.000**

Tabelul nr. 4.4

Determinarea fondului de rulment net	- în mii lei-
Capitaluri permanente	94.200
- Active imobilizate	69.000
= FR_{net}	25.200
Active circulante	72.000
- Datorii pe termen scurt	46.800
= FR_{net}	25.200

4.2.5. Nevoia de fond de rulment și trezoreria netă

Nevoia de fond de rulment (NFR) este egală cu diferența dintre utilizările ciclice (UC) și resursele ciclice (RC), reprezentând nevoia de finanțare indusă de activitatea curentă, conform relației:

Scanned with OKEN Scanner

$$NFR = UC - RC$$

Utilizările sau alocările ciclice cuprind stocurile și creanțele, iar resursele ciclice sunt formate din datoriile pe termen scurt față de furnizori, salariați, stat, acționari sau asociați și alți creditori, cu excepția datoriilor financiare scadente într-o perioadă de până la un an.

În exemplul considerat, NFR = UC - RC = 70.000 mii lei – 43.800 mii lei = 26.200 mii lei. Elementele analitice ale formulei preluate din tabelul nr. 4.3 se calculează astfel:

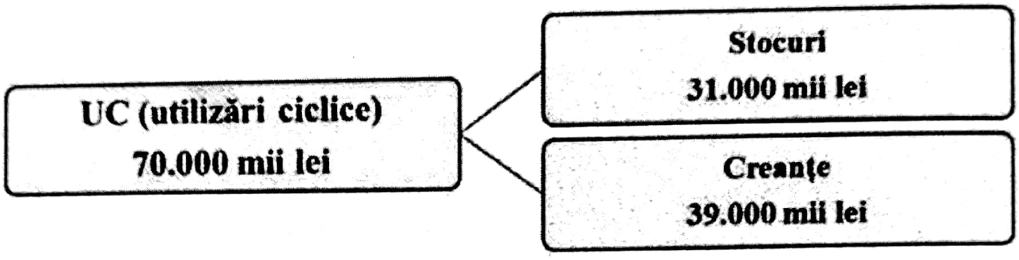

RC (resursele ciclice) = Datoriile pe termen scurt – Credite bancare pe termen scurt; RC = 46.800 mii lei – 3.000 mii lei = 43.800 mii lei.

Trezoreria netă (TN) se determină ca diferență între utilizările de trezorerie formate din disponibilitățile și valorile mobiliare de plasament (UT) și resursele de trezorerie (RT) care reprezintă datorii față de creditorii financiari, respectiv bănci comerciale și alte instituții financiare care au scadențe de până la un an, conform relației:

$$TN = UT - RT$$

Utilizând datele din exemplul prezentate în tabelul nr. 4.3, rezultă că:

TN = UT - RT = 2.000 mii lei – 3.000 mii lei = – 1.000 mii lei

sau

TN = FRN - NFR = 25.200 mii lei – 26.200 mii lei = – 1.000 mii lei

Corelația dintre elementele formulei și datele prezentate în tabelul nr. 4.3, este redată astfel:

➢ UT (utilizările de trezorerie), în cazul nostru reprezintă disponibilitățile bănești aflate în casieria întreprinderii și cele aflate în conturile bancare (pe care aceasta le are deschise la bănci), respectiv suma de 2.000 mii lei, reflectată în activul bilanțului.

Scanned with OKEN Scanner

➢ RT (resursele de trezorerie), în exemplificare reprezintă creditele bancare pe termen scurt, adică sume puse la dispoziția întreprinderii de către băncile comerciale, în baza unor contracte de credit, respectiv suma de 3.000 mii lei, reflectată în pasivul bilanțului.

Această relație arată că întreprinderea are de achitat băncilor, într-o perioadă mai mică de un an, suma de 3.000 mii lei, dar deține lichidități în activul bilanțului (în casierie și în conturile bancare) de doar 2.000 mii lei, rezultând o trezorerie negativă de 1.000 mii lei, așa după cum se prezintă în formula sintetică a calculului trezoreriei nete.

Abordarea lichiditate-exigibilitate, evidențiată în relațiile de mai sus exprimă interdependența dintre trezoreria netă, fondul de rulment net și nevoia de fond de rulment și relevă faptul că situația trezoreriei este determinată de echilibrul dintre fondul de rulment net și nevoia de fond de rulment:

a) dacă FR < NFR rezultă că trezoreria netă este negativă, ceea ce înseamnă că entitatea/întreprinderea este dependentă de creditele pe termen scurt, pe care trebuie să le reînnoiască permanent;

b) *dacă FR > NFR rezultă că trezorerie netă este pozitivă*, ceea ce înseamnă că întreprinderea dispune de lichidități și flexibilitate, în condițiile menținerii autonomiei financiare față de creditorii financiari de la care poate contracta credite pe termen scurt.

4.2.6. Solvabilitatea și lichiditatea entității/întreprinderii

Prin definiție, o întreprindere este *solvabilă* atunci când poate face față tuturor angajamentelor sale, lichidând ansamblul activelor în caz de încetare a activității și de vânzare a tuturor activelor.

Solvabilitatea depinde de valoarea de lichidare a activelor și de nivelul datoriilor, depinde de mărimea capitalurilor proprii, de nivelul datoriilor și de natura riscurilor. Deci, solvabilitatea reprezintă aptitudinea întreprinderii de a face față angajamentelor sale în cazul încetării activității și punerii în vânzare a activelor în cazul lichidării.

Solvabilitatea pe termen scurt sau *lichiditatea* reprezintă capacitatea întreprinderii de a face față obligațiilor financiare recurente, respectiv datoriilor pe termen scurt.

Noțiunea clasică de structură financiară este fondată pe trei aspecte ale lichidității: lichiditatea activului, exigibilitatea pasivului și lichiditatea bilanțului.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza financiară clasică a dezvoltat regula ca întreprinderea să mențină o marjă de securitate între resursele și alocările cu aceeași durată, pentru a depăși riscurile inerente activității sale (deprecierea unui stoc, neîncasarea unui client, scăderea vânzărilor, pierderi din exploatare care reduc capitalurile proprii).

Respectarea acestei reguli se reflectă, la nivelul bilanțului, prin următoarele corelații:

a) menținerea unei *marje de securitate* între activele și datoriile totale, care se poate analiza: (a) prin fondul de rulment propriu (definit ca diferență între activele circulante și datoriile totale); (b) prin mărimea activului net, egal cu diferența dintre activul total și datoriile totale, precum și (c) prin raportul dintre activul net și datoriile totale.

b) menținerea unui *fond de rulment net pozitiv*, care are rolul de a-i proteja pe creditori de orice eveniment aleatoriu în *„lichidarea progresivă"* a activului circulant (vânzarea stocurilor, încasarea clienților), eveniment care ar putea împiedica societatea să-și onoreze datoriile (credite bancare, datorii față de furnizori, obligații față de stat etc.).

Solvabilitatea se poate măsura și prin raportarea activului net la totalul pasivului. Un activ financiar este lichid dacă poate fi transformat în bani instantaneu și fără pierderi.

Lichiditatea unui activ exprimă aptitudinea sa de a fi transformat în bani într-un anumit termen, în condiții normale de utilizare (în cadrul unui proces de exploatare normal).

Unele active sunt sub formă de bani (de exemplu, disponibilitățile dintr-un cont bancar) sau vor fi transformate în bani în scurt timp (de exemplu, creanțele asupra clienților care trebuie să fie încasate în câteva zile sau stocurile de mărfuri ce vor fi vândute). Aceste elemente sunt cele mai lichide și constituie activele circulante ce corespund intrărilor de fonduri așteptate pe termen scurt.

Alte active sunt destinate a fi consumate într-o perioadă mai îndelungată, în condiții normale de funcționare a întreprinderii și trebuie privite ca active care exprimă utilizarea fondurilor pe termen mediu și lung, fiind considerate imobilizări sau active imobilizate.

Distincția dintre activele circulante și activele imobilizate este legată de aplicarea unui criteriu de durată: active pe mai mult de un an și active pe mai puțin de un an.

Scanned with OKEN Scanner

Exigibilitatea unei datorii exprimă apropierea scadenței sale, adică perioada de timp până la rambursare. Fiecărui element de pasiv îi corespunde, de fapt, un angajament, iar obligațiile de plată contractate de întreprindere o obligă să prevadă plăți la scadențe diferite.

Unele elemente de pasiv nu comportă nici o constrângere de rambursare la o scadență determinată (capitalurile proprii), alte elemente de pasiv comportă o obligație fermă de rambursare (datoriile); unele sunt exigibile pe termen scurt, în timp ce altele nu sunt exigibile decât la o scadență îndepărtată sau nedeterminată (capitalurile permanente).

Distincția între elementele exigibile peste o perioadă de mai mult de un an (capitalurile permanente) și elementele exigibile pe o perioadă de mai puțin un an (datorii pe termen scurt, angajamente pe mai puțin de un) exprimă o caracteristică structurală majoră a pasivului, permițând să se aprecieze durata resurselor existente și, în consecință, stabilitatea finanțării întreprinderii.

Noțiunea de lichiditate dintr-un bilanț trebuie înțeleasă, având în vedere că bilanțul reprezintă un inventar al activelor și angajamentelor întreprinderii la un moment dat. Astfel, activele și datoriile se vor grupa, într-o optică de trezorerie, după termenele în care activele se vor transforma în bani și după termenele în care angajamentele vor duce la ieșiri de bani.

Pentru a-și onora angajamentele scadente, întreprinderea trebuie să dispună de resurse (active lichide) la data scadenței sau să obțină noi credite. Creditele obținute vor genera, în mod obligatoriu, noi nevoi de lichidități la data rambursării și plății dobânzilor.

Lipsa de lichiditate a unei întreprinderi apare atunci când aceasta nu mai poate face față angajamentelor sale scadente și se datorează faptului că durata utilizărilor (alocărilor) este superioară celei a resurselor. De exemplu, la nivelul activului circulant apare un risc de lichiditate dacă se finanțează stocuri a căror rotație este mai lentă prin datorii pe termen foarte scurt.

În cazul finanțării activelor imobilizate prin credite pe termen scurt, apare un risc de lichiditate dacă investiția nu este rentabilă.

În concluzie, riscul de lichiditate se explică printr-o lichiditate a activelor inferioară exigibilității datoriilor, ca o consecință a unei durate a utilizărilor superioare celei a resurselor.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza lichidității se face cu scopul de a limita riscul unei creșteri rapide necontrolate și constă în a compara, pentru fiecare scadență, nevoile întreprinderii cu resursele ce pot fi utilizate. Se poate spune că un bilanț este lichid atunci când, pentru fiecare termen, durata resurselor este superioară duratei utilizărilor.

4.2.7. Rate de lichiditate ale entității/întreprinderii

Regulile privind lichiditatea impun compararea duratei alocărilor cu cea a resurselor. Din aceste reguli au rezultat ratele de lichiditate utilizate, în general, în negocierea contractelor de credit.

a) Rata lichidității generale, calculată pe baza formulei:

$$LG = \text{Active circulante} / \text{Datorii pe termen scurt}$$

În exemplul prezentat în tabelul nr. 4.3, LG = 72.000 mii lei / 46.800 mii lei = 1,53. Raportul dintre activele circulante și datoriile curente se mai numește și *indicatorul lichidității curente* sau *indicatorul capitalului circulant*. Nivelul acestui indicator se recomandă a fi în jurul valorii de 2, oferind garanția acoperirii datoriilor curente din activele circulante.

Valoarea supraunitară a indicatorului lichidității curente dovedește că entitatea are posibilitatea să achite datoriile pe termen scurt, sub rezerva calității stocurilor și creanțelor.

b) Rata lichidității reduse, care exprimă lichiditatea întreprinderii excluzând stocurile din analiză. Se aplică această procedură deoarece se consideră că o parte din stocuri corespunde valorii minime indispensabile activității și reprezintă de fapt o imobilizare. Aceste stocuri sunt în esență stocuri de securitate și pot să se dovedească insuficient de lichide dacă ar trebui să fie realizate (vândute și încasate) imediat, deoarece unele mărfuri nu au valoare decât dacă sunt integrate într-un proces de producție. Această rată se calculează conform relației:

$$LR = (\text{Active circulante} - \text{Stocuri}) / \text{Datorii pe termen scurt}$$

În exemplul prezentat în tabelul nr. 4.3, LR = (72.000 mii lei – 31.000 mii lei) / 46.800 mii lei = 0,87. Se apreciază că o valoare a indicatorului cuprinsă între 0,8 și 1,0 reprezintă situația optimă în ceea ce privește lichiditatea redusă, nivelul minim fiind considerat 0,65.

Scanned with OKEN Scanner

c) Rata lichidității imediate, ia în calcul elementele de activ cele mai lichide şi datoriile pe termen scurt şi se poate exprima sub forma:

LI = Valori mobiliare de plasament şi disponibilități / Datorii pe termen scurt

În exemplul prezentat în tabelul nr. 4.3, LI = 2.000 mii lei / 46.800 mii lei = 0,04. Această rată este foarte redusă şi înregistrează fluctuații a căror interpretare este foarte incertă.

Ratele prezentate mai sus trebuie interpretate cu prudență, pentru că măsurarea gradelor de lichiditate şi de exigibilitate prezintă mari fluctuații. Un credit de trezorerie este tratat în acelaşi mod ca o datorie de exploatare.

O datorie față de un furnizor cu scadența la şase luni este considerată ca fiind echivalentă cu o datorie exigibilă peste o lună. Gradul de lichiditate real al unor posturi din activ, cum ar fi stocurile, este dificil de stabilit.

Numai comparația cu întreprinderile din acelaşi sector sau examinarea evoluției acestor rate în timp, poate să conducă la anumite concluzii. De asemenea, nu există norme care să permită aprecierea nivelului acestor rate.

4.3. Analiza fluxurilor financiare ale întreprinderii

Fluxurile financiare ale unei întreprinderi corespund operațiunilor generate de activitatea întreprinderii în relația cu alte întreprinderi şi cuprind atât fluxurile de bunuri şi servicii cât şi fluxurile monetare (încasări şi plăți) şi fluxurile financiare amânate (vânzările şi cumpărările pe credit comercial)[47]. Fluxul reprezintă orice mişcare generată de o operațiune desfăşurată de întreprindere, având un impact asupra trezoreriei, fie imediat, fie la termen[48].

Metoda fluxurilor reprezintă instrumentul de bază în analiza şi diagnosticarea situației financiare a unei întreprinderi, în realizarea unor analize fiabile privind lichiditatea şi solvabilitatea, privind

[47]Toma Maria, *Analiza şi gestiunea Fluxurilor financiare,* Valahia University Press, Târgovişte, 2008, pag. 28.

[48]Niculescu Maria, *Diagnostic economic, vol.1,* Editura Economică, Bucureşti, 2005, pag. 78.

Scanned with OKEN Scanner

dinamica finanțelor întreprinderii. În Figura 4.3 sunt prezentate categoriile de fluxuri financiare ale unei întreprinderi.

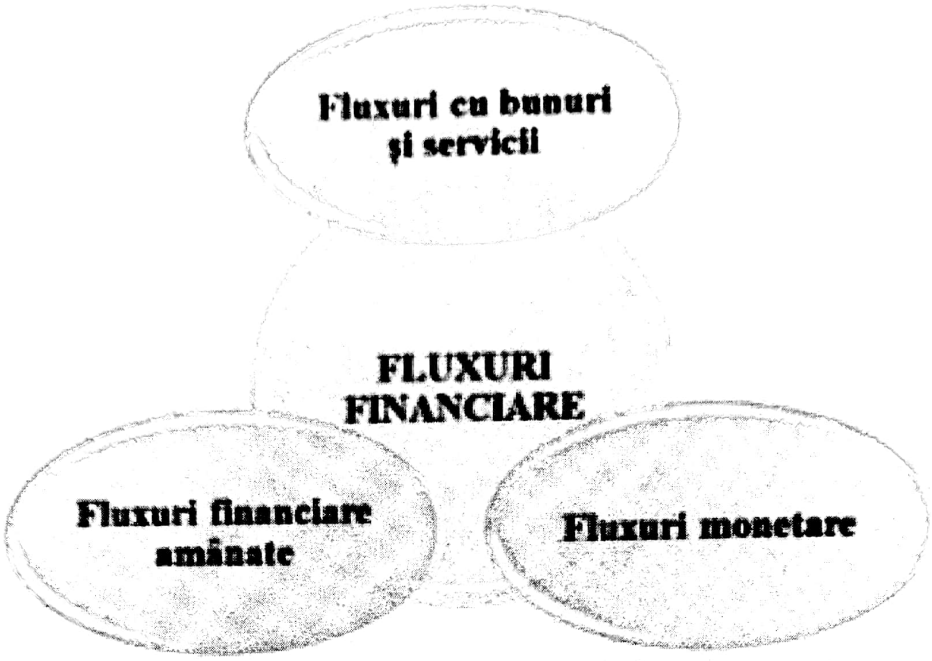

Figura 4.3 - Categorii de fluxuri financiare

Diagnosticul economic și financiar al unei întreprinderi se realizează pe baza informațiilor obținute din contabilitate, care cuprind informații furnizate, în primul rând, de bilanțul contabil (date privind structura financiară) și, în al doilea rând, de contul de profit și pierdere (date privind indicatorii de activitate și de rentabilitate).

4.3.1. Tabloul de finanțare

Reglementările contabile naționale nu definesc *tabloul de finanțare*, însă în literatura de specialitate acest document a fost definit și prezentat ca fiind un document util pentru întreprinderi[49].

Tabloul de finanțare cuprinde fluxurile de utilizări și fluxurile de resurse ale unei perioade. Legătura dintre acest document "construit" și documentele de sinteză care compun situațiile financiare, respectiv bilanțul contabil și contul de profit și pierdere, constă în determinarea

[49]Ristea Mihai, *Noul sistem contabil al agenților economici în România*, Editura CECCAR, București,1993; Stancu Ion, *Finanțe. Teoria piețelor financiare. Finanțele întreprinderilor. Analiza și gestiunea financiară*, Editura Economică, București, 1996.

Scanned with OKEN Scanner

variației elementelor patrimoniale și în stabilirea capacității de autofinanțare.

Etapele de elaborare a Tabloului de finanțare sunt următoarele[50]:

a) întocmirea bilanțului „mutațiilor" ca diferență între două bilanțuri (Δ_{2016}-Δ_{2015}).

b) analiza și interpretarea economică și financiară a modificărilor patrimoniale.

c) clasarea utilizărilor de resurse și degajărilor de resurse, pe termen lung și pe termen scurt.

d) reconstituirea tabloului de finanțare, care cuprinde două sub-etape ale căror rezultate devin părți ale tabloului: în partea I se obțin resursele nete sau utilizările nete și în partea a II-a se calculează variația resurselor sau utilizărilor nete.

Variația modificărilor posturilor bilanțiere, analiza și interpretarea acestora demonstrează tendința de creștere sau de reducere a anumitor elemente patrimoniale, însă mai relevantă este *capacitatea de autofinanțare calculată,* care reprezintă *autofinanțarea potențială*: ca urmare, autofinanțarea întreprinderii constituie, de fapt, garanția autonomiei și stabilității întreprinderii. Astfel, pe baza acestor informații se reconstituie tabloul de finanțare prezentat în Tabelul nr. 4.5 și în Tabelul nr. 4.6.

Tabelul nr. 4.5

Tablou de finanțare – partea I			
Denumire indicatori	**Exercițiul financiar n-1**	**Exercițiul financiar n**	**Variația Δ**
Capacitate de autofinanțare			
Vânzare de active imobilizate			
Contracte de leasing reziliate			
Creșterea capitalurilor proprii			
Creșterea datoriilor financiare			
Creșterea datoriilor financiare aferente leasing-urilor			

[50]Niculescu Maria, *Diagnostic financiar, vol.II,* Editura Economică, București, 2005, pag. 359.

Scanned with OKEN Scanner

TOTAL RESURSE STABILE			
Dividende plătite în exercițiul financiar			
Participarea salariaților la profit			
Cumpărarea de active imobilizate			
Contracte noi de leasing			
Reducerea capitalurilor proprii			
Rambursarea datoriilor financiare			
TOTAL UTILIZĂRI STABILE			
Resurse nete = resurse stabile-utilizări stabile			
Utilizări nete = utilizări stabile – resurse stabile			

Variațiile cuprinse în tabloul de finanțare se obțin prin compararea valorilor posturilor din două bilanțuri succesive. Toate posturile de activ reprezintă utilizări care trebuie finanțate. Ca urmare, dacă un post de activ înregistrează o creştere, această creştere reprezintă o nevoie de finanțare şi se înregistrează la „necesar".

În situația inversă, respectiv de reducere a unui post de activ, această diminuare reprezintă o resursă de finanțare şi se înregistrează la „degajări".

Tabelul nr. 4.6

Tablou de finanțare – partea a II-a				
Denumire indicatori	**Exercițiul financiar n-1**	**Exercițiul financiar n**		
		Necesar resurse	**Resurse degajate**	**Sold**
Variația activelor de exploatare				
Variația datoriilor de exploatare				
Variația netă de exploatare (VNE)	+/-			+/-
Variația altor debitori (în afara exploatării)				
Variația altor creditori (inclusiv dobânzile)				
Variația netă în afara exploatării (VNAE)	+/-			+/-

Scanned with OKEN Scanner

Necesarul de fond de rulment = VNE+VNAE	-			-
Degajare de fond de rulment = VNE+VNAE	+			+
Variația valorilor disponibile				
Variația creditelor disponibile				
Trezoreria netă (TN)	+/-			+/-
Utilizare netă = VNE+VNAE+TN	-			-
Resursă netă = VNE+VNAE+TN	+			+

Toate posturile de pasiv reprezintă resurse care trebuie utilizate: dacă un post de pasiv înregistrează o creştere, această creştere reprezintă o resursă care se trece în coloana „degajări". Dacă postul de pasiv înregistrează o scădere, această scădere se trece în coloana „necesar" deoarece constituie o reducere de resurse.

În concluzie, tabloul de finanțare reprezintă un instrument de analiză şi gestiune a fluxurilor financiare ale unei întreprinderi, bazat pe abordarea funcțională şi care pune în evidență nevoia de finanțare a unui exercițiu financiar (în special a ciclului de exploatare, care se reînnoieşte şi are un caracter permanent). De asemenea, tabloul de finanțare arată politica întreprinderii privind fondurile proprii şi îndatorarea pe termen lung.

Având în vedere că tabloul de finanțare are anumite limitări legate de conceptul de fond de rulment, de mărimea acestuia (mărime influențată de convențiile contabile), în continuare vom prezenta *Tabloul de trezorerie*.

4.3.2. Tabloul de trezorerie

Reglementările contabile naționale definesc fluxurile de trezorerie. Teoria şi practica pe plan internațional în domeniul economic şi financiar au demonstrat utilitatea Tabloului de trezorerie întrucât acesta permite evaluarea capacității întreprinderii de a degaja lichidități, aprecierea solvabilității pe termen scurt şi a nevoilor de finanțare pe termen lung.

Fluxurile de trezorerie reprezintă intrările (inflows) şi ieşirile (outflows) de lichidități sau echivalente de lichidități (cash equivalents) aşa cum sunt definite în standardul de contabilitate IAS 7 „*Tabloul fluxurilor de trezorerie*". Lichiditățile reprezintă

Scanned with OKEN Scanner

disponibilitățile bănești și depozitele la vedere, inclusiv liniile de credit (overdraft) rambursabile la vedere. Echivalentele de lichidități sunt reprezentate de plasamentele pe termen scurt, ușor convertibile în lichidități și cu un risc nesemnificativ de schimbare a valorii acestora (cu scadență sub 3 luni).

Ca urmare, Tabloul fluxurilor de trezorerie prezintă intrările și ieșirile de fluxuri de numerar determinate de activitatea întreprinderii, respectiv determinate de funcțiile pe care aceasta le îndeplinește: fluxuri determinate de activitatea de exploatare, fluxuri generate de activitatea de investiții și fluxuri generate de activitatea de finanțare. Sub formă de schemă, legătura între fluxurile de trezorerie și activitățile întreprinderii se prezintă în Figura 4.4.

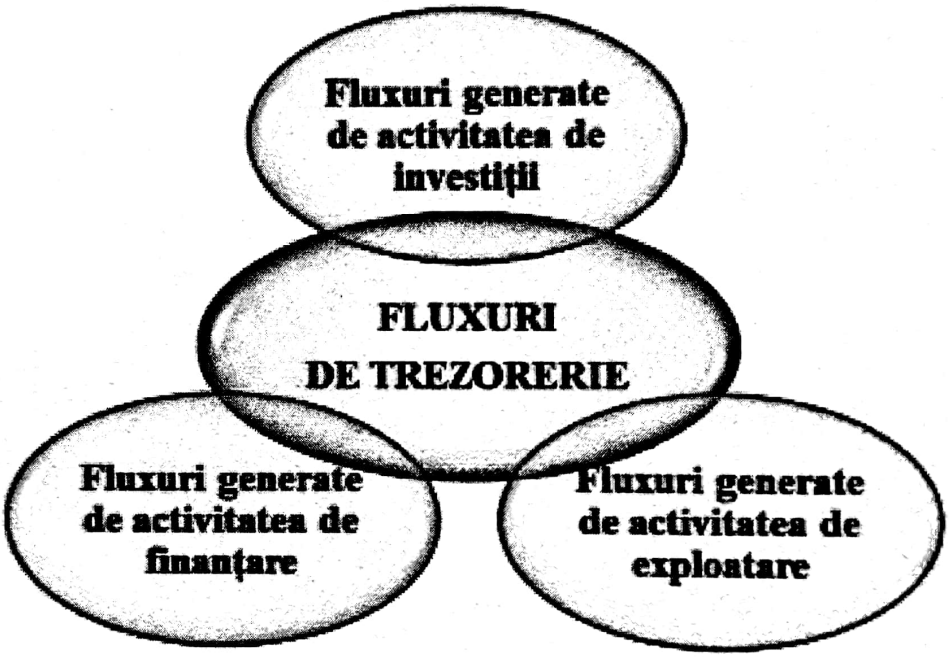

Figura 4.4 - Legătura fluxuri de trezorerie-funcții întreprindere

În literatura de specialitate[51], tabloul de trezorerie se poate elabora prin două metode, respectiv *metoda directă* (metoda sustractivă) - conform căreia sunt reflectate intrările și ieșirile de numerar aferente activității de exploatare și *metoda indirectă* (metoda aditivă) - conform căreia rezultatul net este corectat de influența operațiilor nemonetare (venituri și cheltuieli calculate, încasări și plăți amânate).

[51]Vernimmen Pierre, *Finance d'entreprise*, Ediția a 6-a, Dalloz, Paris, 2005, pag. 645, citat în Toma Maria, *Analiza și gestiunea Fluxurilor financiare,* Valahia University Press, Târgoviște, 2008.

Scanned with OKEN Scanner

Standardul de contabilitate IAS 7 „*Tabloul fluxurilor de trezorerie*" recomandă utilizarea metodei directe, dar nu standardizează forma Tabloului de trezorerie. Diferența între metoda directă și cea indirectă constă în modalitatea de analiză a fluxurilor de numerar implicate în activitatea de exploatare a întreprinderii. Rezultatul care se obține este același prin utilizarea celor două metode.

Sub formă de schemă, tabloul fluxurilor de trezorerie prin cele două metode se prezintă în Tabelul nr. 4.7 și în Tabelul nr. 4.8.

Tabelul nr. 4.7

Tabloul fluxurilor de trezorerie – metoda directă			
Denumire indicatori	**Exercițiul financiar n-1**	**Exercițiul financiar n**	**Variația Δ**
Fluxuri de numerar din activitatea de exploatare			
Încasări din vânzări de bunuri și servicii (+)			
Încasări din redevențe, onorarii, comisioane, alte încasări din exploatare (+)			
Plăți către furnizori de bunuri și servicii (–)			
Plăți către salariați (–)			
Plăți reprezentând dobânzi (–)			
Plăți aferente impozitului pe profit (–)			
Fluxuri de numerar din activitatea de investiții			
Încasări din vânzarea de terenuri, clădiri, instalații și echipamente, active necorporale și alte active pe termen lung (+)			
Plăți pentru achiziția de terenuri, clădiri, instalații și echipamente, active necorporale și alte active pe termen lung (-)			
Încasări din vânzarea de instrumente de capital propriu și de creanță ale altor întreprinderi (+)			

Scanned with OKEN Scanner

Plăți pentru achiziția de instrumente de capital propriu și de creanță ale altor întreprinderi (-)			
Încasări din rambursarea avansurilor și împrumuturilor către alte părți (+)			
Plăți aferente avansurilor și împrumuturilor către alte părți (-)			
Încasări din dobânzi (+)			
Încasări din dividende (+)			
Fluxuri de numerar din activitatea de finanțare			
Încasări din emisiunea de acțiuni, obligațiuni, alte instrumente de capital, credite, alte împrumuturi (+)			
Plăți pentru achiziționarea sau răscumpărarea de acțiuni (-)			
Plăți aferente rambursării împrumuturilor (-)			
Plăți aferente dividendelor (-)			
Fluxuri de numerar total			
Numerar la începutul exercițiului financiar			
Numerar la sfârșitul exercițiului financiar			

În concluzie, trezoreria reprezintă indicatorul "vital" pentru întreprindere care nu este afectat de convențiile contabile, ca atare poate fi considerat ca fiind un indicator obiectiv. Fluxul de trezorerie reprezintă un concept mai accesibil în raport cu fondul de rulment și oferă informații fiabile privind flexibilitatea întreprinderii, lichiditatea și solvabilitatea acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 4.8

Tabloul fluxurilor de trezorerie – metoda indirectă			
Denumire indicatori	**Exercițiul financiar n-1**	**Exercițiul financiar n**	**Variația Δ**
Fluxuri de numerar din activitatea de exploatare			
Rezultat net (+/-)			
Modificări ale capitalului circulant (–)			
Ajustări pentru elemente nemonetare, alte elemente aferente activităţilor de investiţii sau de finanţare (+)			
Fluxuri de numerar din activitatea de investiţii			
Încasări din vânzarea de terenuri, clădiri, instalaţii şi echipamente, active necorporale şi alte active pe termen lung (+)			
Plăţi pentru achiziţia de terenuri, clădiri, instalaţii şi echipamente, active necorporale şi alte active pe termen lung (-)			
Încasări din vânzarea de instrumente de capital propriu şi de creanţă ale altor întreprinderi (+)			
Plăţi pentru achiziţia de instrumente de capital propriu şi de creanţă ale altor întreprinderi (-)			
Încasări din rambursarea avansurilor şi împrumuturilor către alte părţi (+)			
Plăţi aferente avansurilor şi împrumuturilor către alte părţi (-)			
Încasări din dobânzi (+)			
Încasări din dividende (+)			
Fluxuri de numerar din activitatea de finanţare			
Încasări din emisiunea de acţiuni, obligaţiuni, alte instrumente de capital, credite, alte împrumuturi(+)			

Scanned with OKEN Scanner

Plăți pentru a achiziționarea/ răscumpărarea de acțiuni (-)			
Plăți aferente rambursării împrumuturilor (-)			
Plăți aferente dividendelor (-)			
Fluxuri de numerar total			
Numerar la începutul exercițiului financiar			
Numerar la sfârșitul exercițiului financiar			

Comparativ cu Tabloul de finanțare, Tabloul de trezorerie este un instrument necesar pentru a preveni dificultățile întreprinderii şi prin faptul că acesta preia informații deja existente şi astfel, devine un instrument de tactică. În schimb, Tabloul de finanțare necesită o reorganizare a informațiilor existente în bilanțuri succesive; ca urmare, acesta reprezintă un instrument de strategie pentru întreprindere[52].

Utilizarea metodei fluxurilor financiare este necesară în managementul financiar al unei întreprinderi pentru realizarea analizei performanțelor obținute. În literatura de specialitate se întâlnesc multiple abordări privind performanța, aceasta constituind, în fapt, o preocupare majoră a tuturor întreprinderilor.

Analiza performanței se poate realiza atât pe baza informațiilor furnizate de contul de profit şi pierdere, cât şi pe baza Tabloului de trezorerie, situație în care se pot calcula rate de rentabilitate pe baza fluxurilor de trezorerie[53].

De asemenea, fundamentarea politicii de finanțare şi a strategiei de dezvoltare a unei întreprinderi se poate realiza cu ajutorul *metodei fluxurilor financiare*.

Decizia de finanțare are în vedere finanțarea activităților întreprinderii din resurse proprii şi resurse împrumutate, în funcție de costul procurării capitalului.

[52]Toma Maria, *Analiza şi gestiunea Fluxurilor financiare,* Valahia University Press, Târgovişte, 2008, pag. 83.

[53] Toma Maria, *op. cit.*, pag. 93.

Scanned with OKEN Scanner

4.4. Analiza soldurilor intermediare de gestiune

Pentru o analiză a activităţii întreprinderii, documentul principal este contul de profit şi pierdere, în funcţie de care se pot determina soldurile intermediare de gestiune (SIG) şi capacitatea de autofinanţare (CAF).

Rezultatul financiar al societăţii/întreprinderii este înregistrat în contul de profit şi pierdere ca diferenţă între conturile din clasa 7 *"Venituri"* şi conturile din clasa 6 *„Cheltuieli"*.

Informaţiile prezentate în contul de profit şi pierderi sunt insuficiente şi de aceea se impune a fi completate cu un document adiţional, denumit *Tabloul soldurilor intermediare de gestiune* (TSIG), care oferă informaţii privind originea formării rezultatului financiar.

Soldurile intermediare de gestiune (SIG) reprezintă indicatori determinaţi sub forma marjelor, ca diferenţă între indicatorii de venituri şi indicatorii de cheltuieli, fapt care permite o analiză complexă a rentabilităţii şi obţinerea de informaţii despre rezultatele intermediare. Soldurile intermediare de gestiune sunt concretizate în: marja comercială; producţia exerciţiului; valoarea adăugată; excedentul (deficit) brut al exploatării; rezultatul exploatării; rezultatul financiar; rezultatul brut al exerciţiului financiar şi rezultatul net al exerciţiului financiar. Informaţiile furnizate de TSIG sunt utile managementului întreprinderii, auditorilor, investitorilor, analiştilor economici, evaluatorilor, consultanţilor financiari etc.

Tabloul soldurilor intermediare de gestiune se prezintă în Tabelul nr. 4.9.

Tabelul nr. 4.9

Tabloul soldurilor intermediare de gestiune		
Indicatori	**Valoare (mii lei)**	**Obser-vaţii**
Venituri din vânzarea mărfurilor (CA)	21.000	
Cheltuieli privind mărfurile	17.000	
Marja comercială	**4.000**	
Producţia vândută	24.000	
Variaţia stocurilor +/-	600	
Producţia imobilizată	0	

Scanned with OKEN Scanner

Producția exercițiului	**24.600**	
Consumurile intermediare provenite de la terți	13.600	
Valoarea adăugată	**15.000**	
Venituri din subvenții de exploatare aferente cifrei de afaceri nete	0	
Cheltuieli cu impozitele și taxele	126	
Cheltuieli cu personalul	420	
Excedentul (deficitul) brut din exploatare	**14.454**	
Alte venituri din exploatare și venituri din provizioane	90	
Alte cheltuieli din exploatare	30	
Cheltuieli cu amortizarea și provizioanele	20	
Rezultatul din exploatare	**14.494**	
Venituri financiare	500	
Cheltuieli financiare	200	
Rezultatul brut al exercițiului	**14.794**	
Impozitul pe profit	2.367	
Rezultatul net al exercițiului	**12.427**	

Pentru o bună înțelegere a conținutului TSIG, vom face o caracterizare sumară a indicatorilor prezentați mai sus și cunoscuți sub denumirea de solduri intermediare de gestiune.

4.4.1. Marja comercială

Marja comercială (MC) este un indicator de performanță ce se calculează ca diferența dintre indicatorul valoarea vânzărilor de mărfuri și indicatorul costul de cumpărare al acestora.

Acesta constituie un reper de referință al activității întreprinderilor cu profil comercial. Marja comercială poate fi analizată pe grupe de produse, pe domenii de activitate, precum și la nivel global.

Relația de determinare a marjei comerciale este:

$$MC = V_{mf} - C_{mf}$$

unde: V_{mf} = indicatorul venituri din vânzarea mărfurilor; C_{mf} = costul de cumpărare al mărfurilor vândute.

Scanned with OKEN Scanner

Marja comercială, determinată ca sold intermediar de gestiune, include în calcul *veniturile din vânzarea mărfurilor* (cont 707) - evaluate la preţ de vânzare, exclusiv reducerile comerciale acordate ulterior facturării - şi *costul de cumpărare al mărfurilor* (contul 607) - exclusiv reducerile comerciale primite ulterior.

Se pot determina următoarele rate de eficienţă a marjei comerciale:

a) Rata adaosului comercial

$$R_{ad.com} = (\text{Marja comercială / Cost de cumpărare}) \times 100$$

În exemplul prezentat, în tabelul nr. 4.9, $R_{ad.com}$ = (4.000 mii lei /17.000 mii lei) x 100 = 23,52%.

Rata adaosului comercial este expresia procentuală a marjei comerciale la 17.000 mii lei costuri ale mărfurilor.

De exemplu, dacă veniturile din vânzarea mărfurilor (CA) sunt în sumă de 21.000 mii lei, iar costul mărfurilor cumpărate este de 17.000 mii lei, atunci marja comercială totală (MC) este de 4.000 mii lei şi în acest caz, cota medie de adaos este de 23,52% .

Înţelesul economic al acestui indicator decurge din interpretarea că aplicarea unei rate medii de adaos comercial de 23,52 %, la un cost de cumpărare al mărfurilor de 17.000 mii lei, a determinat realizarea unor venituri din vânzarea mărfurilor în valoare de 21.000 mii lei.

b) Rata marjei comerciale. Se determină raportând marja comercială la veniturile din vânzarea mărfurilor (cifra de afaceri aferentă activităţii de comerţ). Formula de calcul este următoarea:

$$R_{marjei\ com} = (\text{Marja comercială / Cifra de afaceri}) \times 100$$

Pe baza datelor din exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, $R_{marjei\ com}$ = (4.000 mii lei / 21.000 mii lei) x 100 = 19,04%.

Acest indicator evidenţiază ponderea deţinută de marja comercială în totalul veniturilor aferente vânzărilor de mărfuri.

Pe baza calculelor de mai sus rezultă că întreprinderea a operat cu o cotă medie de adaos comercial de 23,52%, ($R_{ad.com}$ = 23,52%) şi a înregistrat o rată a marjei comerciale de 19,04% ($R_{marjei\ com}$ = 19,04%).

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, marja comercială pune în evidență strategia comercială a întreprinderii, indiferent de stare, situație, dimensiune sau politică aplicată.

În concluzie, marja comercială oferă un ansamblu de informații cu privire la activitatea întreprinderii, dintre care menționăm:

- dacă întreprinderea practică prețuri și rate ale marjei comerciale mari, atunci strategia poate avea la bază o politică de dezvoltare;
- dacă întreprinderea deține o poziție dominantă pe piață, atunci cererea depășește cu mult oferta și creșterea vânzărilor determină și o creștere semnificativă a marjei comerciale, deoarece ratele marjelor comerciale practicate sunt mari ca urmare a existenței posibilității de a practica prețuri ridicate;
- dacă vânzările, sub aspectul volumului fizic, cresc în condițiile practicării unor rate ale marjei comerciale reduse, se poate spune că societatea adoptă o politică prudentă, bazată pe practicarea unor prețuri mai mici, posibil pentru câștigarea unor noi segmente de piață; în aceste condiții, marja comercială înregistrează valori ridicate datorită volumului mare al vânzărilor.

De asemenea, pentru ca întreprinderea să-și poată acoperi cheltuielile și să-și permită realizarea de profit, marja comercială trebuie să înregistreze creșteri valorice semnificative, care se pot realiza prin:

- modificarea structurii vânzărilor, în sensul creșterii ponderii grupelor de mărfuri cu rate ale marjei comerciale superioare mediei pe societate (însă trebuie avut în vedere că, în practică, structura vânzărilor se va adapta cererii de piață);
- majorarea prețurilor de vânzare practicate, în condițiile menținerii constante a costurilor de aprovizionare, fără a afecta cererea;
- creșterea volumului fizic al vânzărilor de mărfuri prin metode specifice de stimulare a cererii;
- creșterea ratei marjei comerciale, respectiv a cotei de adaos la grupele de produse importante pentru activitatea de comerț a societății.

Scanned with OKEN Scanner

4.4.2. Producţia exerciţiului

Producţia exerciţiului este indicatorul cel mai cuprinzător de reflectare a dimensiunii activităţii unei întreprinderi cu profil productiv. Conceptul de *producţie a exerciţiului* include în sfera sa: producţia vândută, evaluată la preţ de vânzare; producţia stocată; producţia imobilizată.

În exemplul studiat, producţia exerciţiului este în sumă de 24.600 mii lei, fiind formată din producţia vândută şi variaţia stocurilor, întrucât întreprinderea nu are producţie imobilizată. Acest indicator permite să se compare consumurile exerciţiului cu nivelul de activitate căruia îi corespunde, fiind cu atât mai important cu cât valoarea stocurilor de produse şi producţie în curs este mai ridicată. Dezavantajul acestui indicator constă în faptul că reprezintă o mărime eterogenă, fiind calculat prin însumarea: producţiei vândute, care se evaluează la preţ de vânzare, a producţiei stocate şi producţiei de imobilizări (evaluate la cost de producţie).

Dacă se scad din producţia exerciţiului cheltuielile cu materiile prime şi materialele consumabile, se obţine marja asupra consumurilor de materii prime şi materiale, sold intermediar deosebit de important pentru întreprinderile industriale, dar nesemnificativ pentru cele care prestează servicii. Această marjă caracterizează poziţia pe care o deţine întreprinderea între piaţa produselor finite şi piaţa materiilor prime.

4.4.3. Valoarea adăugată

Acest indicator reprezintă creşterea de valoare rezultată din producţie, cu deosebire a capitalului şi a forţei de muncă, superioare valorii bunurilor şi serviciilor provenind de la terţi.

Valoarea adăugată (VA) se defineşte ca valoarea nou creată de întreprindere din bunurile şi serviciile provenind de la terţi, ca urmare a operaţiunilor sale de exploatare şi se calculează pe baza formulei:

$$VA = \textit{Marja comercială} + \textit{Producţia exerciţiului} - \textit{Consumurile intermediare}$$

Pe baza datelor din exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, VA = 4.000 mii lei + 24.600 mii lei - 13.600 mii lei = 15.000 mii lei.

Acest indicator măsoară mărimea întreprinderii şi reprezintă

Scanned with OKEN Scanner

efectele producției și comerțului, exprimate prin indicatorii: marja comercială, producția exercițiului și necesarul consumabil de provenienţă externă utilizat pentru desfăşurarea activității propriu-zise.

Raportul dintre valoarea adăugată și producția exercițiului (sau cifra de afaceri) relevă gradul de integrare al întreprinderii: cu cât entitatea este mai integrată, cu atât valoare adăugată este mai mare, deoarece consumurile ce provin de la terți sunt mai reduse.

Consumurile intermediare provenite de la terți includ achizițiile de materii prime, materiale, combustibil, energie, apă sau contravaloarea serviciilor prestate de terți.

Mărimea valorii adăugate a întreprinderii depinde în foarte mare măsură de gradul de inovare, de obiectul de activitate, de pregătirea salariaților, de marca întreprinderii, de domeniul de activitate, de poziția pe piață, de concurență.

De exemplu, valoarea adăugată a unei haine este foarte diferită în funcție de marca fabricii producătoare. În cazul unei mărci consacrate valoarea nou creată este dată de renumele fabricii, prețul de piață al hainei fiind mult mai mare față de prețul de piață al unei fabrici obișnuite.

Valoarea adăugată servește ca bază de calcul pentru taxa pe valoarea adăugată, dar și pentru determinarea la nivel național a produsului intern brut (PIB).

În cazul în care cheltuielile cu amortizarea nu sunt deduse valoarea adăugată se numește brută, iar în cazul deducerii aceasta se numeşte valoare adăugată netă.

Valoarea adăugată are ca destinație: remunerarea partenerilor care s-au implicat în realizarea acestui indicator - salariații (interesați de salarii și indemnizații), participarea la profit, cheltuielile cu asigurările și protecția socială; statul - prin impozitele, taxele şi asimilatele acestora; acționarii - interesați de partea de dividende; creditorii - interesați de încasarea dobânzilor aferente împrumuturilor, precum și întreprinderea interesată de autofinanțare.

Acest indicator generează capacitatea sau incapacitatea de plată a beneficiarilor. Incapacitatea întreprinderii de a plăti angajații, statul sau creditorii indică blocaje financiare, generate de o activitate neeficientă. Pe termen lung, astfel de situații nu sunt permise, întreprinderea fiind obligată să-și modifice strategia și politicile pentru

Scanned with OKEN Scanner

a evita starea de faliment.

4.4.4. Excedentul/Deficitul brut

Excedentul/Deficitul brut al exploatării corespunde diferenței dintre veniturile din exploatare încasate și cheltuielile de exploatare consumate.

Indicatorul *excedentul brut din exploatare* (EBE) reprezintă partea care rezultă prin deducerea din valoarea adăugată a cheltuielilor cu personalul și plata altor impozite, a taxelor și a vărsămintelor asimilate.

Excedentul brut din exploatare reprezintă resursa obținută de întreprindere numai din operațiunile de exploatare, fără a depinde de regimul de amortizare a activelor imobilizate, de veniturile și cheltuielile din afara exploatării, de impozitul pe profit (pe veniturile microîntreprinderilor).

Formula de calcul pentru acest indicator:

EBE = Venituri monetare - Cheltuieli monetare

Veniturile monetare reprezintă intrările de numerar de tipul: venituri din vânzări de mărfuri, producția exercițiului, subvențiile pentru exploatare.

Cheltuielile monetare cuprind toate cheltuielile care generează ieșiri de numerar (plăți efective): costul mărfurilor vândute de entitate; cheltuielile cu materiile prime și materialele, combustibilul, energia primite de la diverși furnizori, la care se adaugă și obiectele de inventar, salarii și indemnizații, participarea la profit, cheltuielile cu asigurările și protecția socială; taxele, impozitele și asimilatele; serviciile prestate, alte onorarii și cheltuieli.

Pe baza datelor din exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, valoarea acestui indicator este: EBE = 21.000 mii lei + 24.600 mii lei - 17.000 mii lei - 13.600 mii lei - 126 mii lei - 420 mii lei = 14.454 mii lei.

Excedentul brut din exploatare generează atât un *flux patrimonial,* deoarece constituie un sold caracteristic marjelor din exploatare degajate de entitate și reflectă contribuția exploatării la rezultat, dar înainte de a deduce consumul de capital fix (amortizarea) și provizioanele cât și un *flux net de trezorerie* potențial (întrucât, într-un interval de timp mai scurt sau mai lung, se va transforma în lichidități).

Scanned with OKEN Scanner

Excedentul brut din exploatare nu este influențat de metodele de evaluare a imobilizărilor corporale și necorporale; de alte venituri și cheltuieli din exploatare, care nu au caracter recurent; de regimurile de amortizare; de veniturile și cheltuielile financiare și de modul de impozitare a profitului.

Elementele de tip *alte venituri din exploatare* și *alte cheltuieli de exploatare* vor fi luate în calculul excedentului brut din exploatare numai dacă apar în mod frecvent și regulat și dacă sunt eligibile.

În literatura de specialitate excedentul brut al exploatării este întâlnit sub denumirile *cash flow brut de exploatare* sau *cash flow potențial* produs de activitatea curentă a întreprinderii înainte de orice afectare; acest sold intermediar de gestiune este frecvent utilizat în activitatea previzională.

Excedentul brut al exploatării constituie un indicator pentru evaluarea întreprinderilor, avut în vedere și de creditori, atunci când se face evaluarea unui proiect pentru solicitarea de credite necesare dezvoltării activității. În funcție de mărimea excedentul brut al exploatării, se poate determina valoarea ratelor periodice la creditele pe care întreprinderea ar putea să le suporte. O dinamică superioară a excedentul brut al exploatării, comparativ cu cea a valorii adăugate, evidențiază o creștere a ponderii cheltuielilor cu personalul, eventual și a taxelor și impozitelor asimilate, în totalul valorii adăugate.

O analiză a excedentului brut al exploatării se poate realiza fie prin studiul indicatorilor în dinamică (prin comparație cu celelalte solduri intermediare de gestiune), fie sub aspect structural (prin utilizarea ratelor de repartiție a excedentului brut din exploatare). În urma analizei din punctul de vedere al conținutului structural, pot fi determinate principalele *rate de repartiție* ale excedentul brut al exploatării:

$$R_{amortizării} = (\text{Cheltuieli amortizare / Excedentul brut al exploatării}) \times 100$$

$$R_{provizioanelor} = (\text{Cheltuieli provizioane exploatare / Excedentul brut al exploatării}) \times 100$$

$$R_{chelt\ financiare} = (\text{Cheltuieli financiare / Excedentul brut al exploatării}) \times 100$$

Scanned with OKEN Scanner

$$R_{dividende} = (Dividende / Excedentul\ brut\ al\ exploatării)\ x100$$

Pentru analiza eficienţei activităţii de exploatare se pot utiliza o *serie de rate specifice* prin corelaţia eforturi-efecte, în diverse combinaţii:

$$R_{marjei\ brute\ exploatare} = (Excedent\ brut\ al\ exploatării / Cifra\ de\ afacerii)\ x\ 100$$

$$R_{rentabilităţii\ venituri\ exploatare} = (Excedent\ brut\ al\ exploatării / Venituri\ exploatare)\ x\ 100$$

$$R_{rentabilităţii\ economice} = (Excedent\ brut\ al\ exploatării / Active\ totale)\ x\ 100$$

Excedentul brut al exploatării constituie un indicator al tabloului soldurilor intermediare de gestiune, cu largă utilizare în luarea deciziilor de politică economică şi financiară, indiferent de domeniul de activitate. Mărimea acestuia evidenţiază rentabilitatea activităţii de exploatare şi potenţialul de dezvoltare viitor.

4.4.5. Rezultatul din exploatare

Rezultatul din exploatare (RE) este un sold intermediar de gestiune cu semnificaţie în analiza rentabilităţii. Acest indicator reprezintă rentabilitatea activităţii de exploatare şi se poate calcula direct, utilizând informaţiile din contul de profit şi pierdere, ca diferenţă între veniturile şi cheltuielile totale de exploatare:

$$RE = Venituri\ din\ exploatare - Cheltuieli\ de\ exploatare$$

Rezultatul exploatării poate fi obţinut şi prin retratarea excedentului brut al exploatării, ţinând cont de metodele de amortizare şi de politica de constituire a provizioanelor. Pe baza datelor din exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, RE = 14.454 mii lei + 90 mii lei – 30 mii lei – 20 mii lei = 14.494 mii lei.

În Tabelul nr. 4.10 se poate observa modul de formare a rezultatului exploatării, ca sold intermediar de gestiune, pornind de la conţinutul excedentului brut al exploatării:

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 4.10

Modul de formare a rezultatului exploatării
1. Excedentul brut din exploatare (EBE) = 14.454 mii lei
(+)
2. Alte venituri din exploatare = 90 mii lei
(-)
3. Cheltuieli cu amortizarea și provizioanele pentru exploatare = 20 mii lei
(-)
4. Alte cheltuieli de exploatare = 30 mii lei
(=)
5. Rezultatul din exploatare (RE) = 14.494 mii lei

În concluzie, rezultatul din exploatare este un indicator de măsurare a performanțelor comerciale și industriale, fiind independent de politica financiară, fiscală, de repartiție și de investiții ale întreprinderii.

4.4.6. Rezultatul financiar ($R_{financiar}$)

Operațiunile financiare se efectuează numai în scopul finanțării întreprinderii, soldul dintre veniturile și cheltuielile ocazionate de acestea fiind, adesea, negativ. Din acest motiv se poate utiliza și noțiunea de cheltuieli financiare nete (egale cu diferența dintre cheltuielile financiare și veniturile financiare) în locul celei de rezultat financiar.

Pentru a determina cheltuielile financiare nete se vor lua în calcul numai cheltuielile și veniturile financiare ce privesc îndatorarea și plasamentele efectuate de entitate.

Având în vedere structura eterogenă a veniturilor și cheltuielilor financiare, se recomandă unele corecții, astfel încât unele elemente care nu au legătură cu operațiunile de îndatorare sau de plasament să fie adăugate la elementele de exploatare corespunzătoare.

Spre exemplu, sconturile acordate clienților vor fi deduse din producția vândută, diferențele de curs valutar rezultate din operațiunile de export vor majora sau diminua vânzările, după cum acestea sunt favorabile sau nefavorabile. Formula de calcul este:

$$\textit{Rezultatul financiar} = \textit{Veniturile financiare} - \textit{Cheltuielile financiare}$$

Scanned with OKEN Scanner

În exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, $R_{financiar}$ = 500 mii lei – 200 mii lei = 300 mii lei.

4.4.7. Rezultatul exercițiului

Rezultatul exercițiului ($R_{exercițiului}$) exprimă în mărime absolută rentabilitatea cumulată a întreprinderii, de regulă pe parcursul unui exercițiu financiar, înainte de deducerea impozitului pe profit și a altor obligații legale. Formula de calcul este:

Rezultatul exercițiului = Rezultatul din exploatare + Rezultatul financiar

Pe baza datelor din exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, $R_{exercițiului}$ = 14.494 mii lei + 300 mii lei = 14.794 mii lei. Mărimea acestui indicator este condiționată de acțiunile derulate de societate în perioada anului financiar, la nivelul activității de exploatare și al celei financiare.

4.4.8. Rezultatul net

Rezultatul net (R_{net}) se obține prin însumarea rezultatului din exploatare cu rezultatul financiar diminuat cu impozitul pe profit și cu participarea salariaților la beneficii:

Rezultatul net = Rezultat din exploatare + Rezultatul financiar – (impozit pe profit + participarea salariaților la profit)

Pe baza datelor din exemplul prezentat în tabelul nr. 4.9, R_{net} = 14.794 mii lei – 2.367 mii lei = 12.427 mii lei. Soldurile intermediare de gestiune devin mai importante, din punct de vedere al conținutului, când sunt utilizate pentru analiza evoluției performanțelor unei întreprinderi sau pentru realizarea unor comparații cu alte întreprinderi sau departamente sectoriale. Sub aspect static, analiza soldurilor intermediare de gestiune este mult mai limitată în ceea ce privește concluziile, deși acestea conțin multe informații cu privire la structura și conținutul indicatorilor de performanță și indicatorilor de rezultate.

Concluzii

Capitolul *„Structura financiară a entității/întreprinderii"* focalizează demersul realizat pe analiza echilibrului financiar, a fluxurilor

Scanned with OKEN Scanner

financiare și a rezultatelor întreprinderii. Indicatorii de analiză prezentați în secțiunile acestei părți din lucrare oferă o imagine de ansamblu asupra modului de abordare a finanțelor întreprinderii. Astfel, a fost definit echilibrul financiar și economic al întreprinderii, a fost prezentat modul de evaluare și retratare a bilanțului, precum și modul de calcul al fondului de rulment, împreună cu factorii de influență asupra variației fondului de rulment și nevoia de fond de rulment, precum și trezoreria netă a întreprinderii.

De asemenea, tematica a fost completată cu abordarea noțiunilor de solvabilitate și lichiditate, cu evaluarea acestora și calculul ratelor de lichiditate care arată capacitatea întreprinderii de a-și desfășura activitatea în condiții de continuitate.

Analiza fluxurilor financiare cu ajutorul tabloului de finanțare și a tabloului de trezorerie a condus la concluzia că în tabloul de finanțare este reorganizată informația existentă din cadrul întreprinderii, în timp ce în tabloul de trezorerie este "creată" o nouă informație.

Cu ajutorul analizei soldurilor intermediare de gestiune au fost determinați, în cascadă, indicatorii aferenți rezultatelor gestiunii financiare a întreprinderii.

Pentru a da o imagine de ansamblu gestiunii financiare a întreprinderii, în capitolul următor vom prezenta bugetul de venituri și cheltuieli, instrument indispensabil în activitatea întreprinderii, pentru stabilirea și realizarea obiectivelor sale.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL V. BUGETUL DE VENITURI ŞI CHELTUIELI AL ÎNTREPRINDERII

În cadrul acestui capitol prezentăm bugetul de venituri şi cheltuieli al societății/ întreprinderii pornind de la considerații generale şi continuând cu subiecte specifice: fundamentarea şi structura bugetului de venituri şi cheltuieli, modul de aprobare a acestuia, modul de execuție şi de raportare a bugetului de venituri şi cheltuieli. Tratarea temei este realizată, în principal, prin prisma legislației naționale în vigoare şi, acolo unde este cazul, cu trimiterea la literatura de specialitate.

În încheierea capitolului, pentru înțelegere, sunt prezentate câteva exemple privind previziunea încasărilor din vânzarea producției/serviciilor prestate, previziunea plăților aferente cumpărărilor de materii prime, materiale, energie, combustibili, previziunea plăților aferente TVA, cheltuielilor de personal, impozitului pe profit, acestea fiind operațiuni care au loc în mod curent în activitatea unei întreprinderi.

De asemenea, vom aborda şi situația în care întreprinderea investeşte în active corporale specifice obiectului său de activitate, cu finanțare proprie integrală, precum şi cu finanțare din împrumut de pe piața bancară.

Toate aceste informații previzionale vor facilita elaborarea bugetului trezoreriei întreprinderii într-un orizont de timp determinat, prin parcurgerea paşilor descrişi, în scopul gestionării eficiente a resurselor financiare de care dispune întreprinderea la un moment dat.

5.1. Considerații generale privind bugetul de venituri şi cheltuieli

Bugetul de venituri şi cheltuieli reprezintă documentul prin care sunt gestionate funcțiile întreprinderii din punctele de vedere financiar şi al resursei umane de care dispune la un moment dat, document care are în vedere strategia întreprinderii şi care include previziunile pe termen scurt ale activității întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Bugetul reprezintă un instrument "privilegiat" al controlului de gestiune, funcționând pentru anumite întreprinderi/societăți ca un instrument de control de gestiune, iar pentru altele ținând loc de control de gestiune.

În elaborarea bugetului de venituri și cheltuieli se au în vedere atât aspectul strategic cât și aspectul financiar. Argumentele care susțin acest imperativ constau în faptul că abordarea strategică presupune identificarea factorilor-cheie de succes, care sunt legați de planul de acțiune și cuantificați cu ajutorul indicatorilor din tabloul de bord al întreprinderii, în timp ce abordarea financiară presupune identificarea și urmărirea indicatorilor "sensibili" din situațiile financiare ale întreprinderii[54]. Sub formă de schemă, situația este prezentată în Figura 5.1.

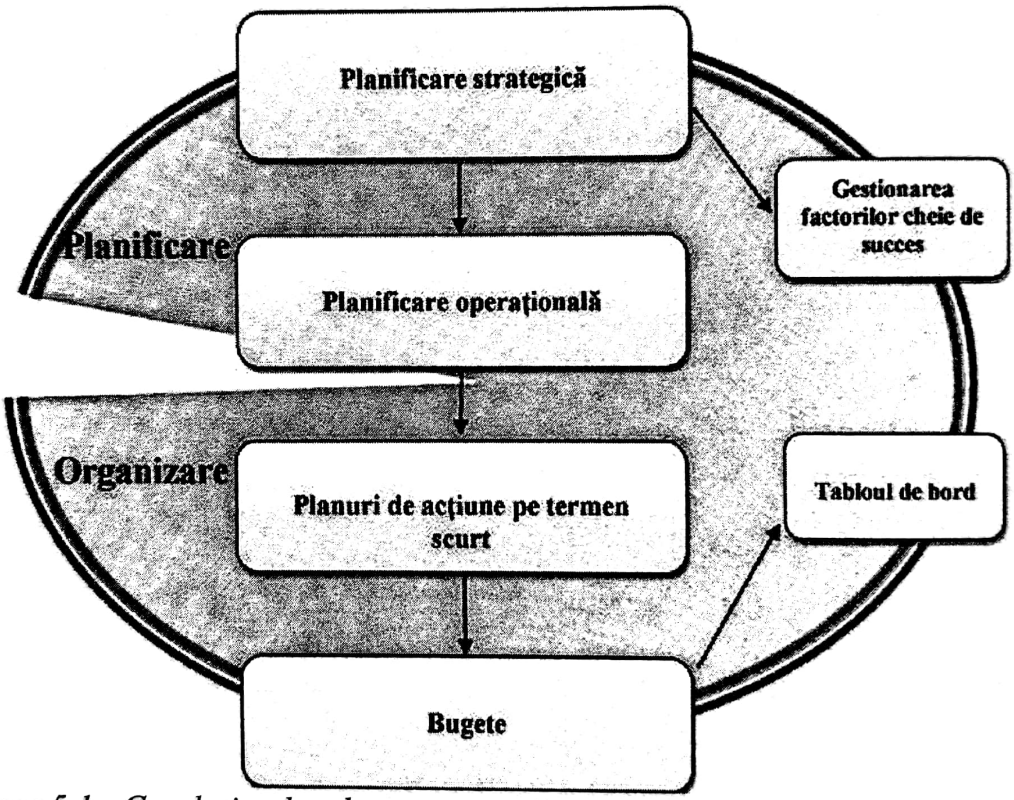

Figura 5.1 - Corelația abordare strategică-abordare financiară a întreprinderii

Structura întreprinderii/societății și modul său de adaptare la condițiile pieței au rol determinant în eficacitatea procesului de elaborare a bugetului. Scopul clasic al asigurării bugetului pentru activitatea unei

[54]Albu N., Albu C., *Instrumente de management al performanței*, vol.2, Editura Economică, București, 2003, pag. 18-19.

Scanned with OKEN Scanner

întreprinderi îl constituie înlănțuirea financiară a consecințelor planurilor de acțiune rezultate din strategie, pe o perioadă de un an, și decantarea situațiilor financiare previzionale[55].

În condiții de competitivitate, întreprinderea/societatea trebuie să aibă în vedere, în primul rând, vânzarea producției fabricate care aduce valoare întreprinderii. În condiții de monopol, respectiv când cererea este mare și oferta mică pentru produsul fabricat, întreprinderea își poate pune problema fabricării acestuia, mai întâi, și apoi a asigurării vânzării.

În contextul actual al condițiilor de competitivitate în care "trăiesc" întreprinderile, schema procesului bugetar este prezentată în Figura 5.2.

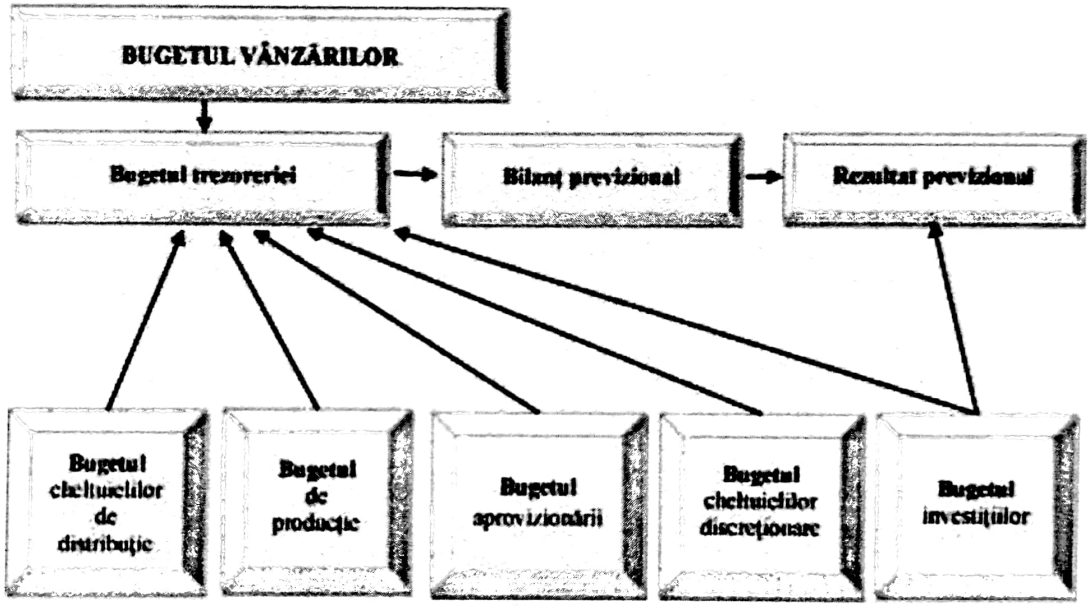

Figura 5.2 - Procesul bugetar al întreprinderii
Sursa: adaptare după [Albu N., Albu C., Instrumente de management al performanței][56]

Din schema de mai sus rezultă că, alături de bugetul vânzărilor, o importanță majoră o are bugetul trezoreriei care reprezintă „cheia" întregii activități a întreprinderii, a echilibrului său financiar.

Bugetul trezoreriei „sincronizează" încasările întreprinderii cu plățile întreprinderii într-o perioadă de timp determinată și presupune

[55]Ibid., pag. 27.
[56]Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

două faze de bază: previziunea încasărilor și previziunea plăților la determinarea și acoperirea soldurilor de trezorerie rezultate din încasările și plățile întreprinderii. Bugetul de trezorerie se întocmește pe baza a trei documente, respectiv bilanțul exercițiului financiar încheiat, contul de profit și pierdere previzional și bilanțul previzional. Schema de elaborare a bugetului de trezorerie se prezintă în Figura 5.3.

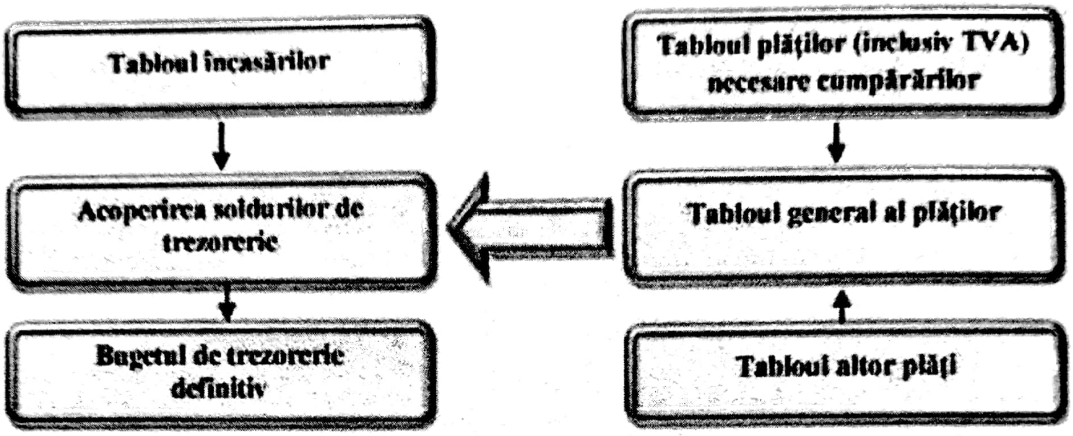

Figura 5.3 - Elaborarea bugetului de trezorerie al întreprinderii
Sursa: adaptare după Vintilă G., Gestiunea financiară a întreprinderii[57]

Fluxurile de încasări și plăți sunt formate din următoarele categorii de fluxuri: fluxuri aferente exploatării, fluxuri din afara exploatării, fluxuri aferente activității financiare și fluxuri de investire și dezinvestire.

Fluxurile de exploatare cuprind încasările și plățile aferente activității de exploatare a întreprinderii: încasări clienți, încasări din subvenții de exploatare, încasări alte creanțe cuvenite, plăți pentru materii prime, materiale, combustibil, piese de schimb, servicii prestate de terți, obligații la bugetul de stat, local, fonduri speciale, plăți pentru salarii inclusiv contribuții datorate. Fluxurile din afara exploatării se referă la impozitul pe profit, participarea salariaților la realizarea profitului, la dividende.

Fluxurile financiare privesc împrumuturile întreprinderilor, aporturile asociaților/ acționarilor la capitalul social al întreprinderii/societății.

[57]Vintilă G., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ediția a 5-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2010, pag. 268.

Scanned with OKEN Scanner

Fluxurile de investire și dezinvestire cuprind încasările din vânzarea activelor imobilizate și plățile necesare cumpărării de active fixe corporale, necorporale și active financiare.

Într-o formă simplificată, bugetul de trezorerie se elaborează pornind de la trezoreria inițială, la care se adaugă încasările din care se scad plățile, rezultând trezoreria finală a întreprinderii:

Trezoreria inițială + încasări totale – plăți totale = trezoreria finală

În ceea ce privește modul de elaborare a bugetului, în literatura de specialitate[58] întâlnim mai multe abordări dintre care amintim abordarea *top-down* (*de sus în jos*) specifică modelului clasic de planificare strategică și abordarea *bottom-up (de jos în sus)* specifică modelului de strategii emergente. În practică, întreprinderile combină aceste două abordări datorită avantajelor și dezavantajelor fiecăreia dintre acestea.

În abordarea *top-down,* bugetul este elaborat la nivelul ierarhic superior, fiind apoi aplicat conform principiului descentralizării. Avantajele majore constau în minimizarea timpului alocat, a efortului depus, a costului elaborării bugetului, precum și în creșterea eficienței privind politica financiară a întreprinderii. Dezavantajele constau în lipsa de adaptare la cultura organizațională a subordonaților și la lipsa de motivare a angajaților/salariaților.

În abordarea *bottom-up,* bugetul este elaborat de la nivelul operațional către managementul superior, cu ajutorul planurilor de afaceri. Astfel, personalul angajat are rol participativ și această abordare integrează salariații, ceea ce reprezintă un avantaj al metodei, însă procesul de elaborare a bugetului necesită timp mai mult și, implicit, antrenează costuri mai ridicate, ceea ce constituie un dezavantaj.

Reținând aceste considerații generale din literatura de specialitate, abordarea din acest capitol se va axa pe legislația națională în vigoare la momentul redactării cărții, obligatorie pentru întreprinderile la care statul este acționar.

Bugetul de venituri și cheltuieli este instrumentul prin intermediul căruia sunt prevăzute și aprobate în fiecare an veniturile și cheltuielile,

[58]Ibidem, pag. 20.

Scanned with OKEN Scanner

rezultatele financiare și echilibrul financiar pe o anumită perioadă de timp (an, semestru, trimestru, lună).

Potrivit prevederilor legale[59] în vigoare, bugetul de venituri și cheltuieli se întocmește de întreprinderile economice care sunt organizate și funcționează în baza legii societăților comerciale[60] și a legii de reorganizare a unităților de stat, precum și de alte societăți cu capital mixt și privat, în funcție de nevoile fiecăreia.

Fiind un instrument de bază pentru analiză și control, pentru asigurarea echilibrului financiar al întreprinderii/societății, bugetul de venituri și cheltuieli oferă managementului posibilitatea de a cunoaște mijloacele financiare și metodele care ar trebui utilizate pentru sporirea eficienței economice și creșterea profitului.

Bugetul de venituri și cheltuieli asigură echilibrul financiar între încasările din vânzarea produselor, executarea de lucrări și prestarea de servicii și alte activități și cheltuielile necesitate de activitățile respective. Acesta reprezintă instrumentul care influențează direct celelalte domenii ale planificării economice, situând pe prim plan criteriile de eficiență, de maximizare a profitului și de reducere la minimum a resurselor antrenate în activitatea de producție, cu implicații directe asupra diminuării costurilor de producție.

În bugetele de venituri și cheltuieli ale întreprinderilor economice sunt cuprinse toate structurile și funcțiunile întreprinderii, respectiv activitatea de producție, activitatea comercială, de cercetare-dezvoltare, activitatea de personal și financiar-contabilă, insistând pe elementele de contact al acestora cu managementul financiar.

Bugetul de venituri și cheltuieli cuprinde modul de formare, de administrare și de utilizare a fondurilor financiare necesare funcționării întreprinderii, furnizând totodată informațiile necesare pentru fundamentarea deciziilor privind gestionarea patrimoniului

---

[59]Legea nr. 47/2014 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct ori indirect o participație majoritară, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 549 din 29 august 2013.

[60]Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004; Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 98 din 8 august 1990.

Scanned with OKEN Scanner

întreprinderii.

5.2. Fundamentarea și structura bugetului de venituri și cheltuieli

Fundamentarea bugetului de venituri și cheltuieli al unei întreprinderi/societăți presupune respectarea unor cerințe de bază, care decurg din politica guvernamentală, politica întreprinderii în ceea ce privește salarizarea personalului, respectarea strategiei specifice domeniului de activitate al întreprinderii, inclusiv a propriei viziuni strategice, realizarea obiectivelor generale, a obiectivelor specifice, a activităților și acțiunilor sale - cu luarea în considerare a riscurilor aferente acestora, realizarea indicatorilor de performanță sau de rezultat aferenți fiecărui obiectiv, realizarea programului de investiții aprobat și altele de același gen.

Sub formă de schemă, aceste cerințe sunt redate în Figura 5.4.

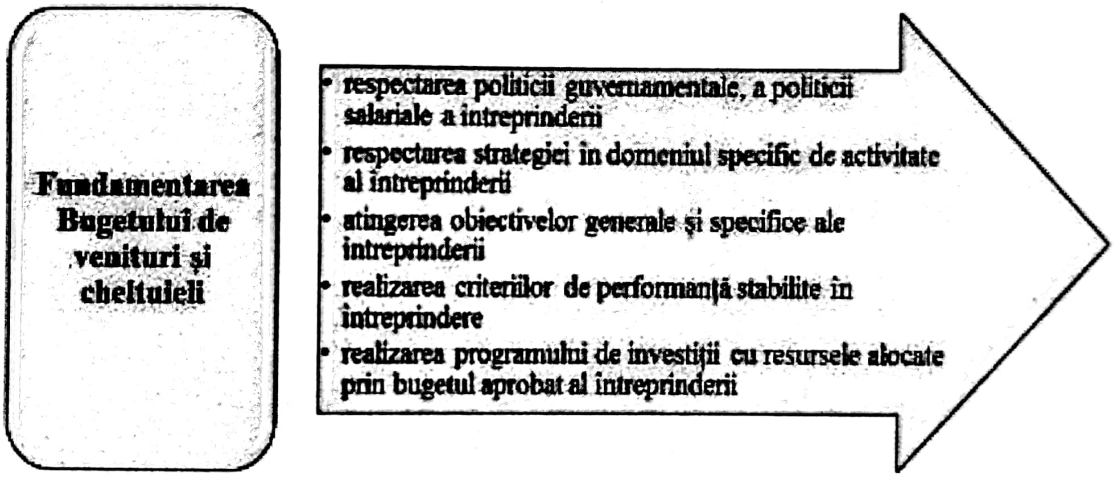

Figura 5.4 - Fundamentarea Bugetului de venituri și cheltuieli

Structura bugetului de venituri și cheltuieli

Formatul și structura bugetului de venituri și cheltuieli, anexele de fundamentare, precum și modul de calcul al indicatorilor prevăzuți în acestea sunt reglementate prin legislație secundară[61].

Întreprinderile/societățile (în cuprinsul normelor în vigoare le găsim sub denumirea de operatori economici) unde statul este

[61]Ordinul nr. 20/2016 al Ministrului Finanțelor Publice privind aprobarea formatului și structurii bugetului de venituri și cheltuieli, precum și a anexelor de fundamentare a acestuia, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 62 din 28 ianuarie 2016.

Scanned with OKEN Scanner

majoritar sunt obligate să elaboreze în fiecare an bugetul de venituri şi cheltuieli, cu defalcarea pe trimestre a activităţii financiare. Astfel, bugetul de venituri şi cheltuieli (BVC) are următoarea componenţă – reflectată în unele situaţii anexe, conform Figurii 5.5.

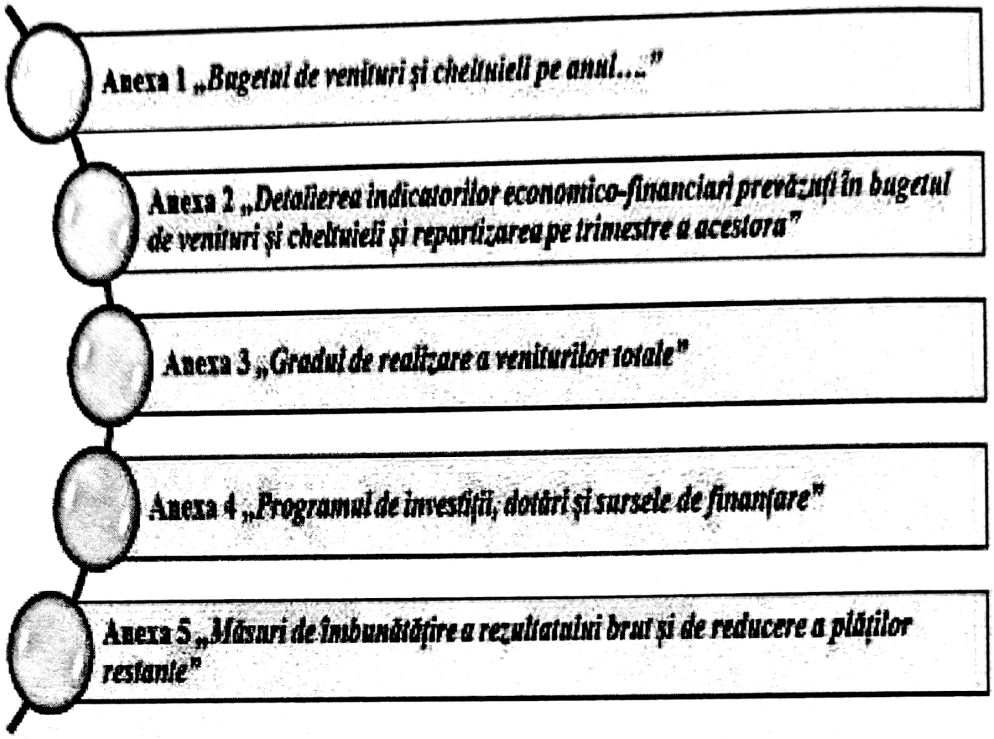

Figura 5.5 - Componenţa Bugetului de venituri şi cheltuieli (BVC)

Anexele nr. 1-5 de fundamentare a bugetului de venituri şi cheltuieli prezentate se întocmesc de către toate întreprinderile, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Astfel, la partea de venituri, bugetul de venituri şi cheltuieli cuprinde veniturile pentru cele trei tipuri de activităţi (pentru activitatea de exploatare, pentru activitatea financiară şi pentru activitatea extraordinară). De asemenea, în buget sunt cuprinse şi veniturile din fonduri europene şi sursele de finanţare a investiţiilor. La partea de cheltuieli sunt cuprinse cheltuielile detaliate pentru cele trei tipuri de activităţi (cheltuieli aferente exploatării, financiare şi extraordinare), precum şi cheltuielile eligibile din fonduri europene şi cheltuielile pentru investiţii.

Ca urmare, în buget (a se vedea Figura 5.6 - Structura BVC a întreprinderii) va fi cuprins rezultatul brut previzionat, impozitul pe profit aferent şi profitul contabil rămas după impozitare.

Scanned with OKEN Scanner

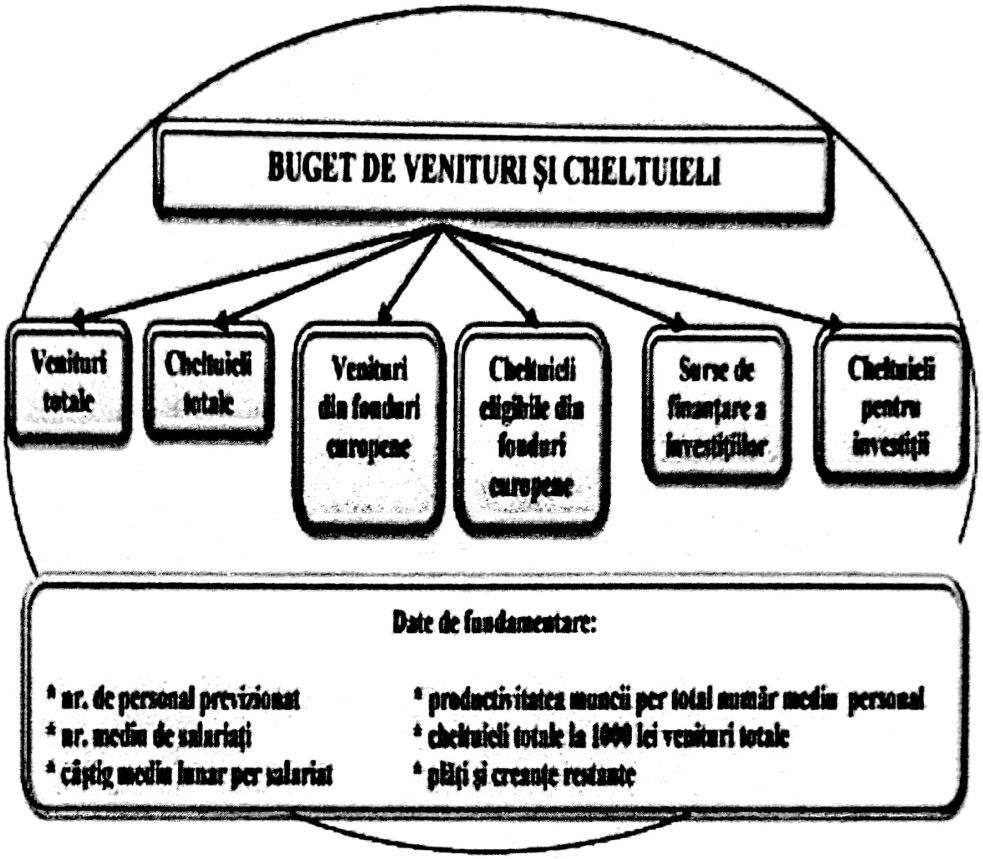

Figura 5.6 - Structura BVC a întreprinderii

În bugetul de venituri şi cheltuieli sunt cuprinse, de asemenea, datele de fundamentare care se referă la numărul de personal previzionat, numărul mediu de salariaţi, câştigul mediu lunar per salariat determinat pe baza a două formule (în funcţie de cheltuielile de natură salarială şi în funcţie de cheltuielile cu salariile), productivitatea muncii, cheltuieli totale la 1000 lei venituri totale, plăți restante şi creanţe restante.

Diferența între cheltuielile de natură salarială şi cheltuielile cu salariile constă în faptul că primele le includ pe celelalte, la care se adaugă bonusurile primite de angajaţi, plăți compensatorii, plăți aferente unor comisii şi cheltuielile cu asigurările şi protecția socială, fondurile speciale şi alte obligaţii legale.

Bugetul de venituri şi cheltuieli cuprinde informaţii privind realizările din anul precedent, precum şi previziunile pentru anul curent şi pentru următorii doi ani.

Scanned with OKEN Scanner

Structura „*Veniturilor totale*" este formată din componentele de bază schematizate în Figura 5.7.

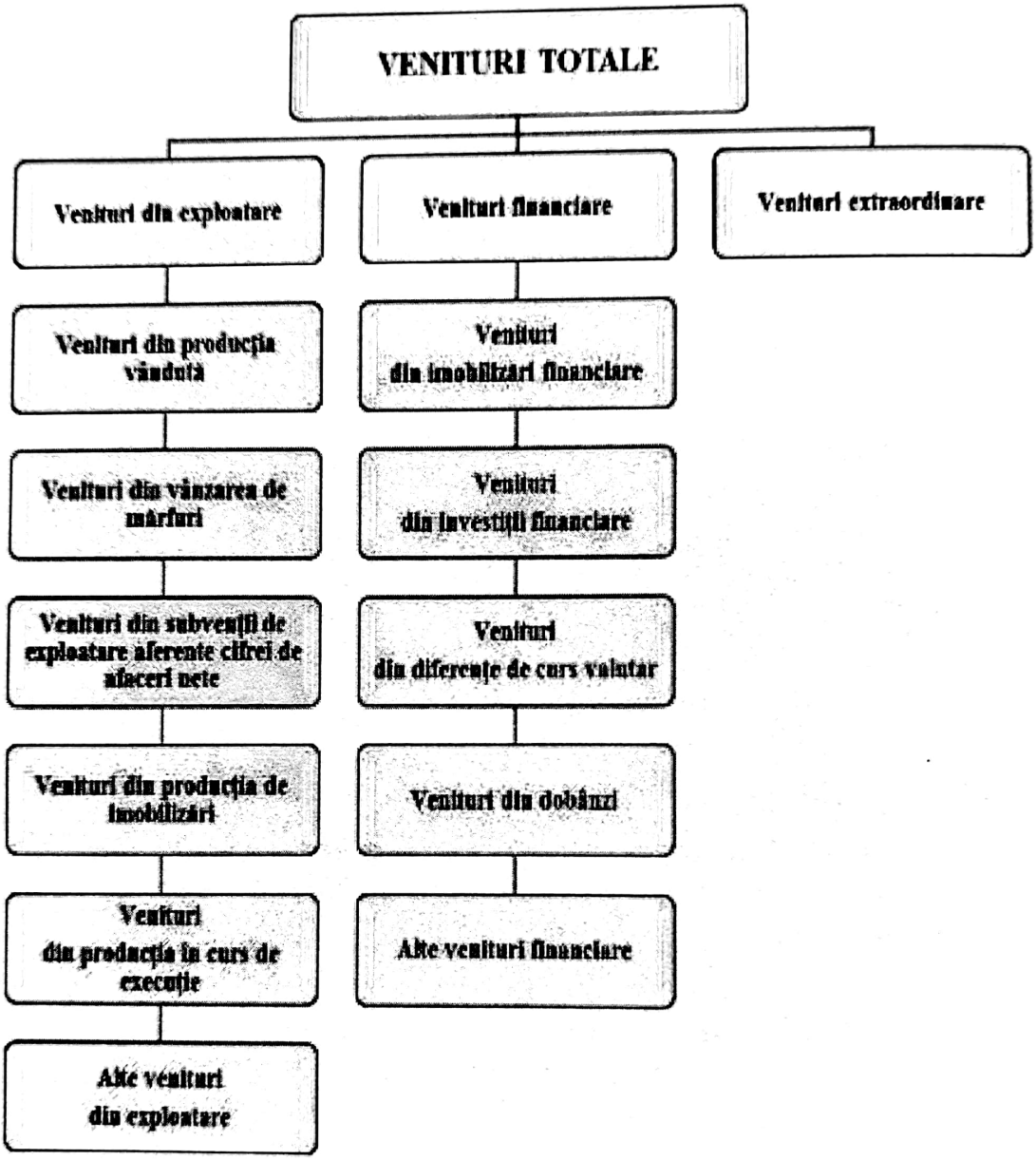

Figura 5.7 - Structura Veniturilor totale ale întreprinderii

„Veniturile din producția vândută" sunt constituite din elementele prezentate în Figura 5.8.

Scanned with OKEN Scanner

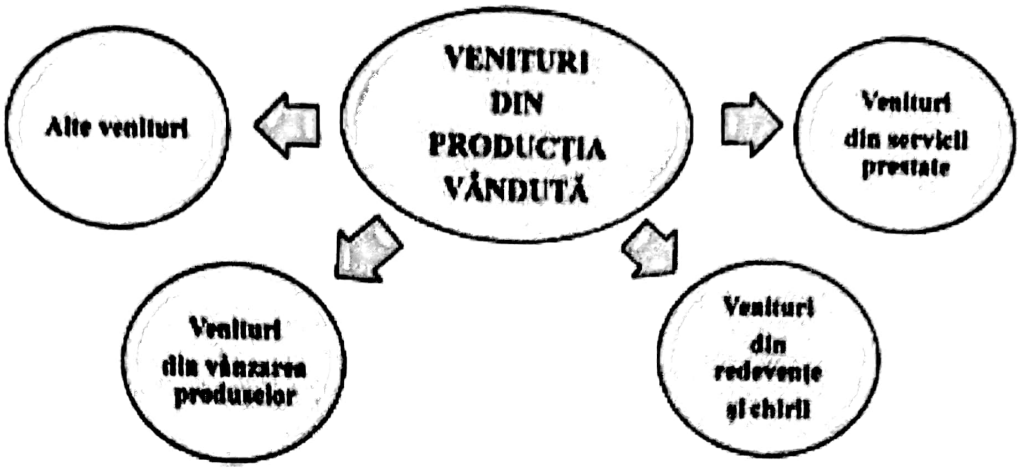

Figura 5.8 - Structura Veniturilor din producția vândută a întreprinderii

De asemenea, structura indicatorului „*Alte venituri din exploatare*", care constituie ultima componentă din cadrul indicatorului „*Venituri din exploatare*" include elementele ilustrate în Figura 5.9.

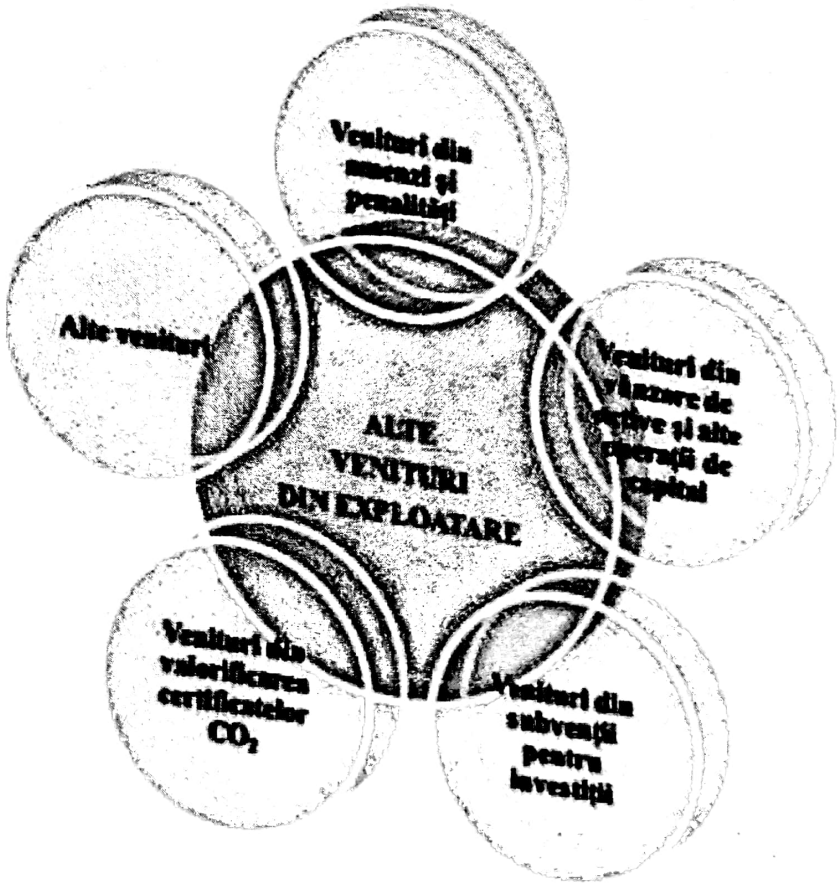

Figura 5.9 - Structura indicatorului „Alte venituri din exploatare" al întreprinderii

Scanned with OKEN Scanner

Structura „*Cheltuielilor totale*" cuprinde elementele de bază din Figura 5.10.

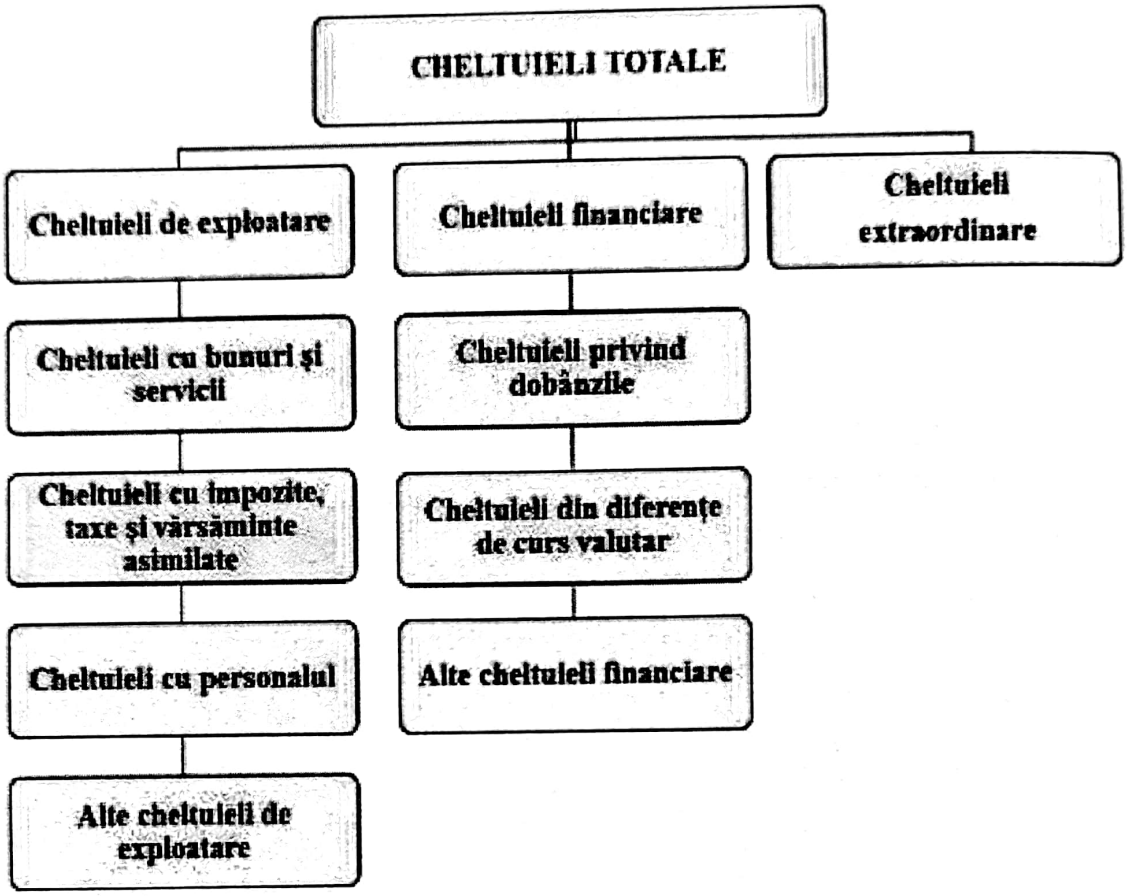

Figura 5.10 - Structura Cheltuielilor totale ale întreprinderii

Pentru a înțelege nevoile unei întreprinderi în activitatea pe care o desfășoară în scopul realizării obiectivelor sale și obținerii de beneficii economice (profit), fiecare componentă a cheltuielilor de exploatare este necesar să fie detaliată. Astfel, în structura cheltuielilor cu bunuri și servicii se regăsesc categoriile de cheltuieli necesare funcționării și îndeplinirii obiectului de activitate al întreprinderii evidențiate în Figura 5.11.

Se remarcă două categorii de cheltuieli aferente serviciilor executate de terți:

- prima categorie denumită *„cheltuieli privind serviciile executate de terți"*, care cuprinde trei subcategorii, respectiv:

Scanned with OKEN Scanner

cheltuielile cu întreţinerea şi reparaţiile, cu chiriile achitate către alte întreprinderi (operatori economici) cu capital integral/majoritar de stat sau cu capital privat şi cheltuielile cu primele de asigurare;

- a doua categorie, denumită *„cheltuieli cu alte servicii executate de terţi"*, cuprinde toate celelalte cheltuieli efectuate în cadrul unei întreprinderi în vederea realizării obiectului său de activitate.

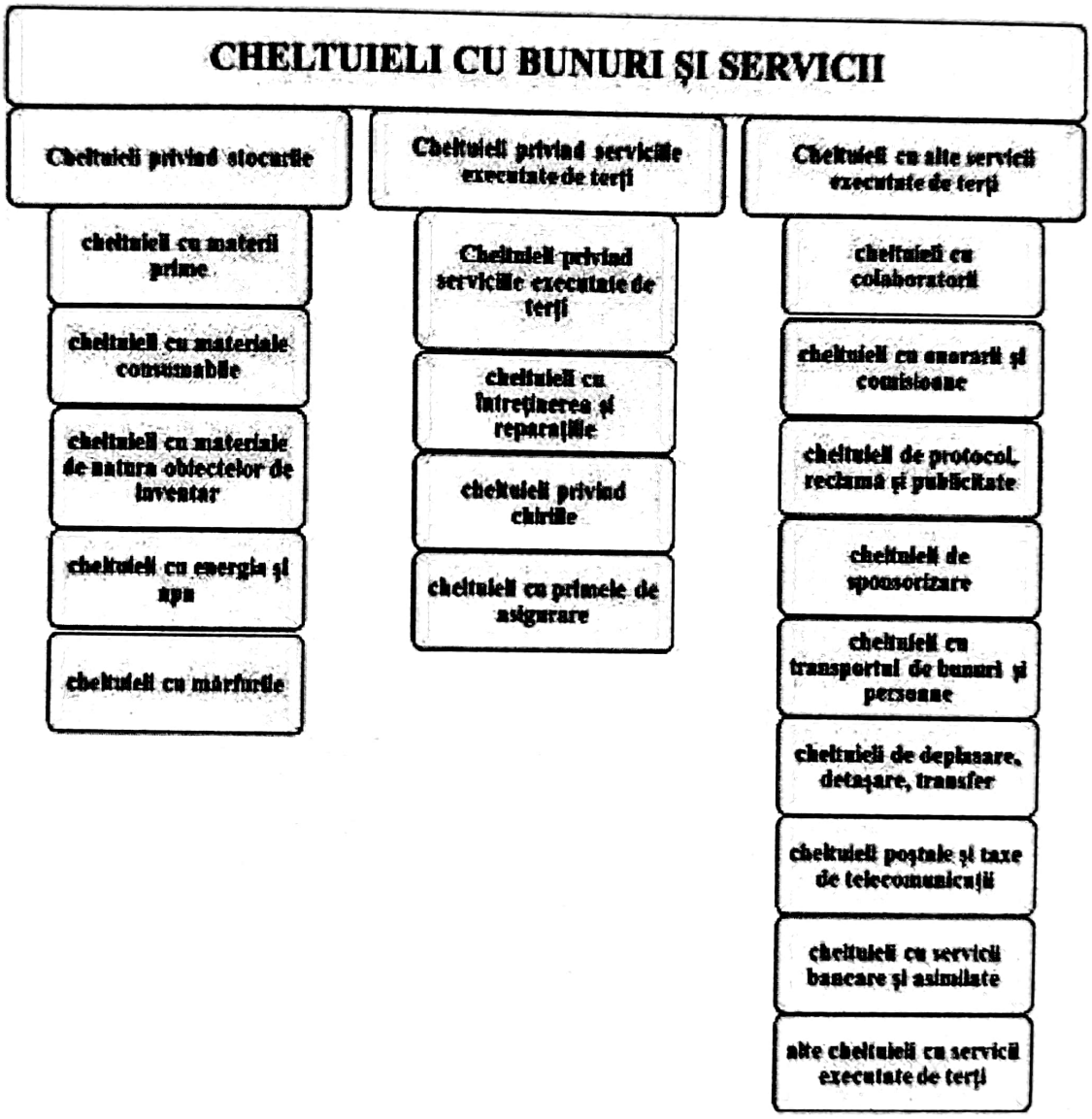

Figura 5.11- Structura Cheltuielilor cu bunuri şi servicii ale întreprinderii

Scanned with OKEN Scanner

Componenta „*Cheltuieli cu impozite, taxe și vărsăminte asimilate*" reprezintă a doua categorie de cheltuieli din structura cheltuielilor de exploatare și include elementele de cheltuieli indicate în Figura 5.12.

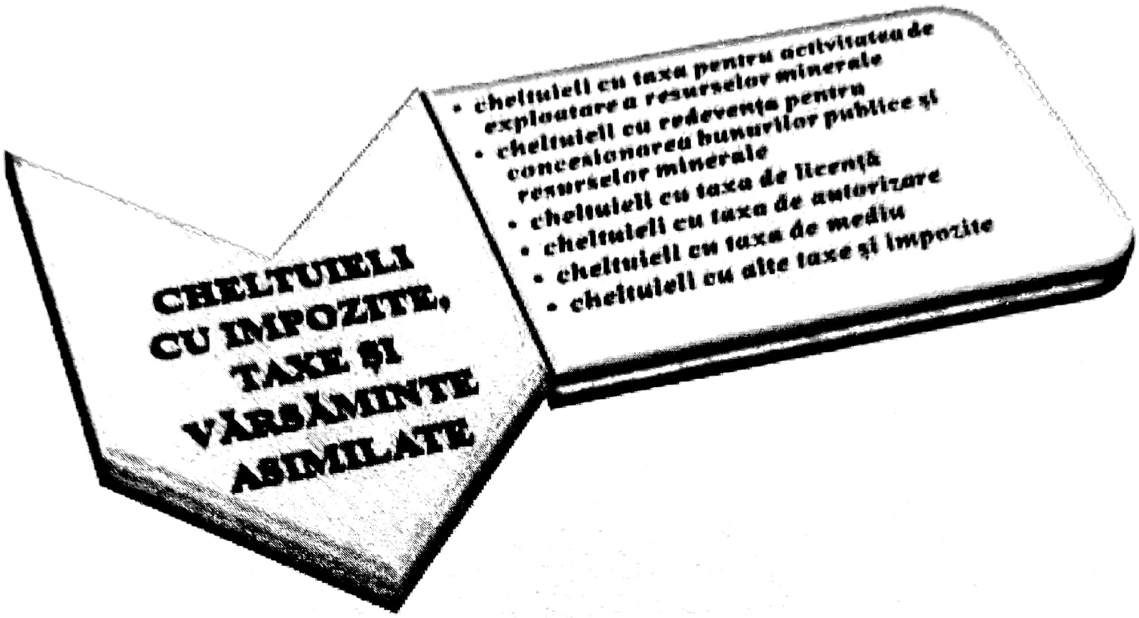

Figura 5.12 - Structura Cheltuielilor cu impozite, taxe și vărsăminte asimilate ale întreprinderii

Cea de a treia categorie de cheltuieli aferentă exploatării o reprezintă *"cheltuielile cu personalul"* întreprinderii. În structură, cheltuielile cu personalul cuprind elementele indicate în Figura 5.13.

Figura 5.13 - Structura Cheltuielilor cu personalul întreprinderii

Scanned with OKEN Scanner

Având în vedere importanța acestei categorii de cheltuieli în cadrul întreprinderii, în continuare prezentăm fiecare subcategorie în parte.

(1) Prima subcategorie de cheltuieli are componența descrisă în Figura 5.14.

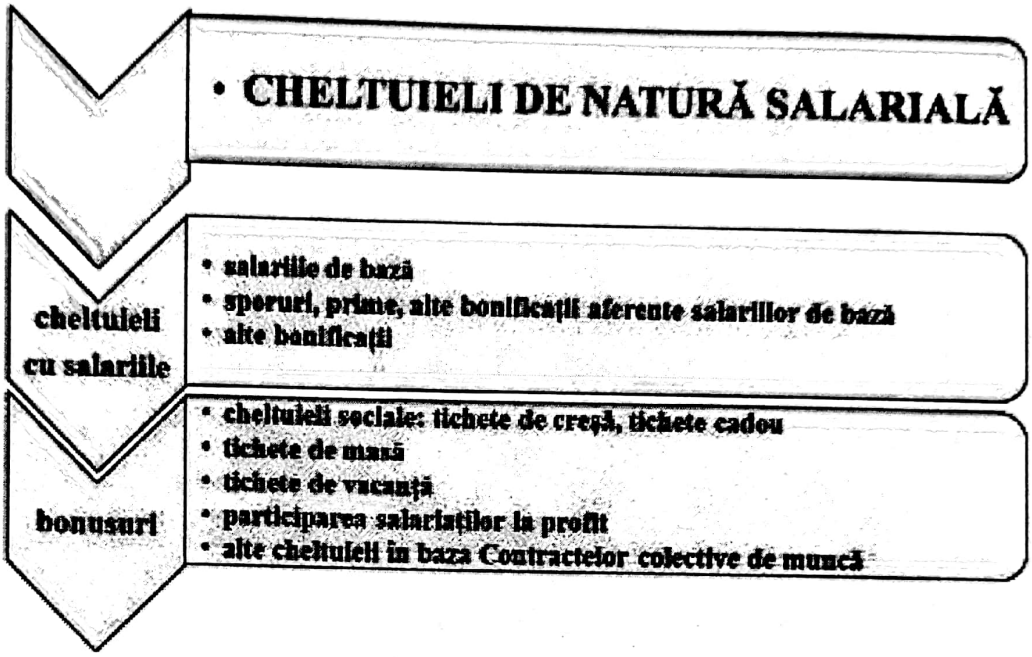

Figura 5.14 - Structura Cheltuielilor de natură salarială ale întreprinderii

(2) A doua subcategorie de cheltuieli cuprinde tipurile de cheltuieli indicate în Figura 5.15.

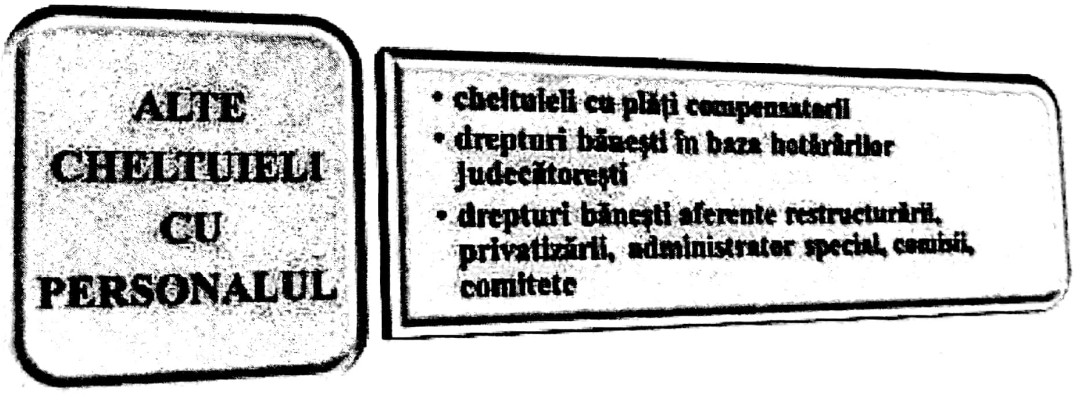

Figura 5.15 - Structura Altor cheltuieli cu personalul întreprinderii

(3) Cea de a treia subcategorie include cheltuielile aferente contractelor de mandat și ale altor organe de conducere și control, comisii și comitete (vezi Figura 5.16).

Scanned with OKEN Scanner

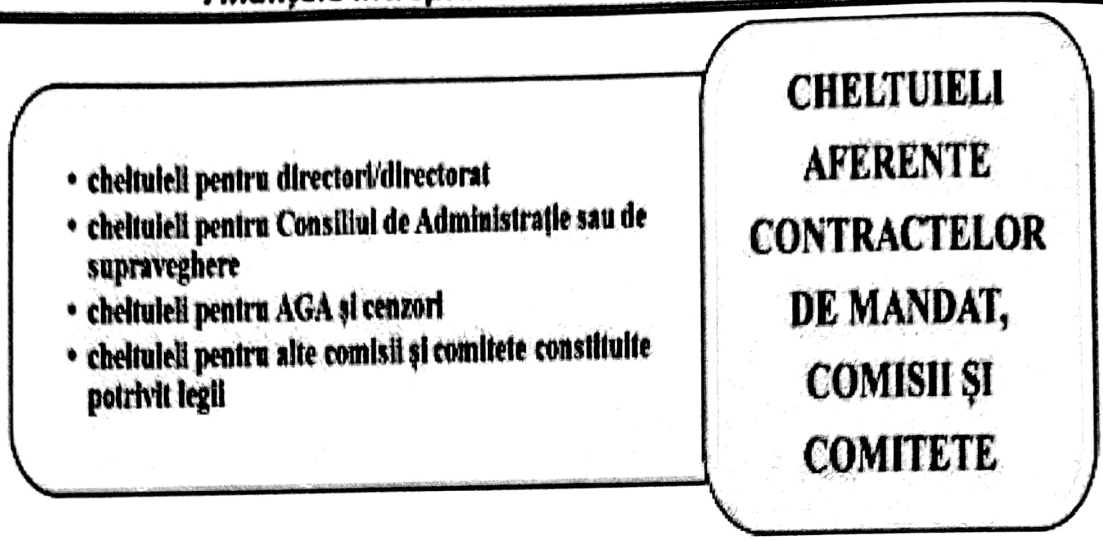

Figura 5.16 - Structura cheltuielilor aferente contractelor de mandat, comisiilor, comitetelor întreprinderii

(4) Cea de a patra subcategorie include cheltuielile cu asigurările și protecția socială, fondurile speciale și alte obligații legale (vezi Figura 5.17).

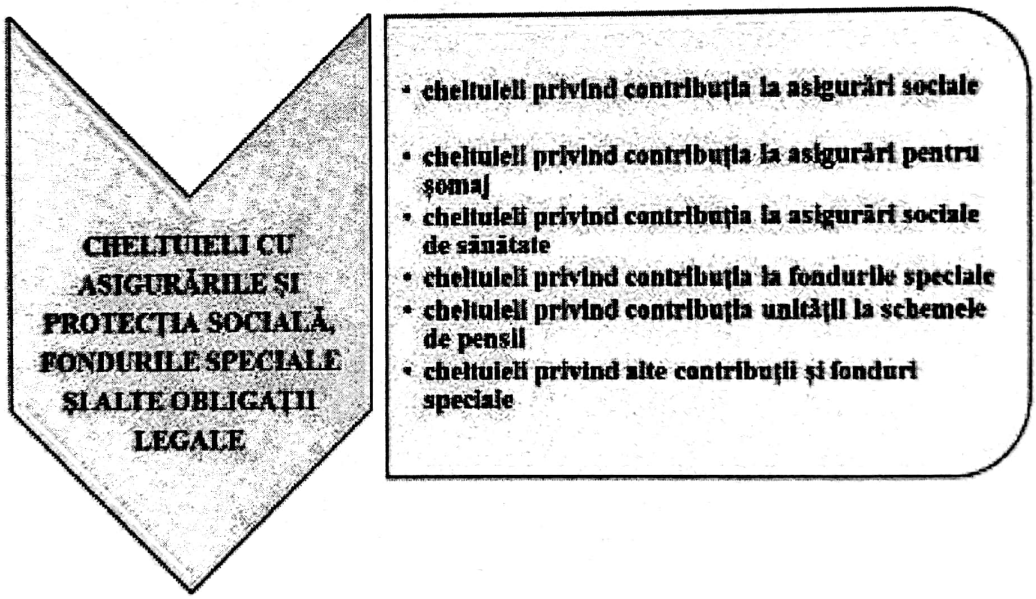

Figura 5.17 - Structura Cheltuielilor cu asigurările și protecția socială ale întreprinderii

O categorie generală de cheltuieli aferentă exploatării o reprezintă *"alte cheltuieli de exploatare"* ale întreprinderii. În structură, această categorie de cheltuieli cuprinde elementele indicate în Figura 5.18.

Scanned with OKEN Scanner

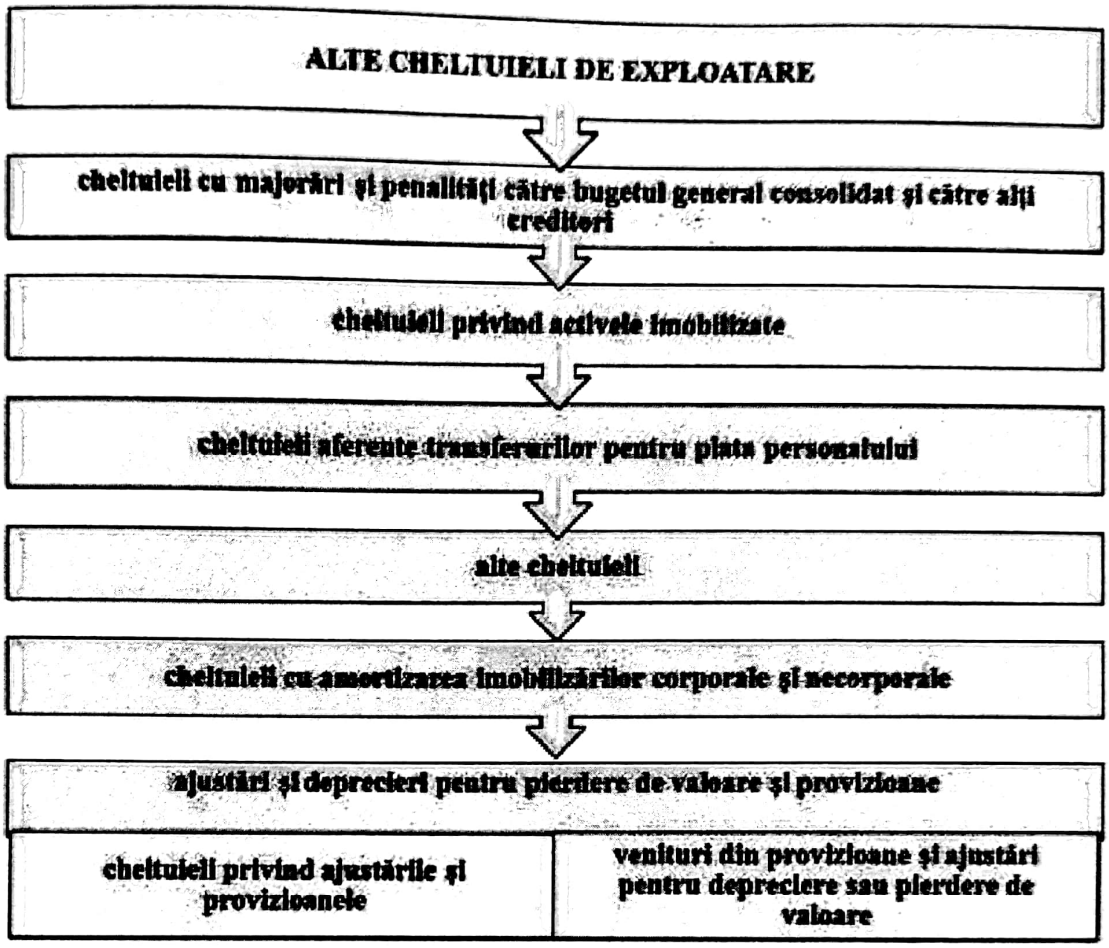

Figura 5.18 - Structura indicatorului „Alte cheltuieli de exploatare" ale întreprinderii

Bugetul de venituri și cheltuieli este însoțit și de *Programul de investiții și de dotări independente* al întreprinderii/societății și cuprinde, în mod logic, investițiile aflate în derulare pentru anul în curs (cu asigurarea surselor de finanțare necesare) și obiectivele noi de investiții - dacă este cazul. În acest context, sursele de finanțare pot fi surse proprii, alocații de la bugetul de stat, credite bancare contractate de pe piața internă sau externă, precum și alte surse de finanțare. Cheltuielile pentru investițiile unei întreprinderi cuprind categoriile de cheltuieli indicate în Figura 5.19.

Scanned with OKEN Scanner

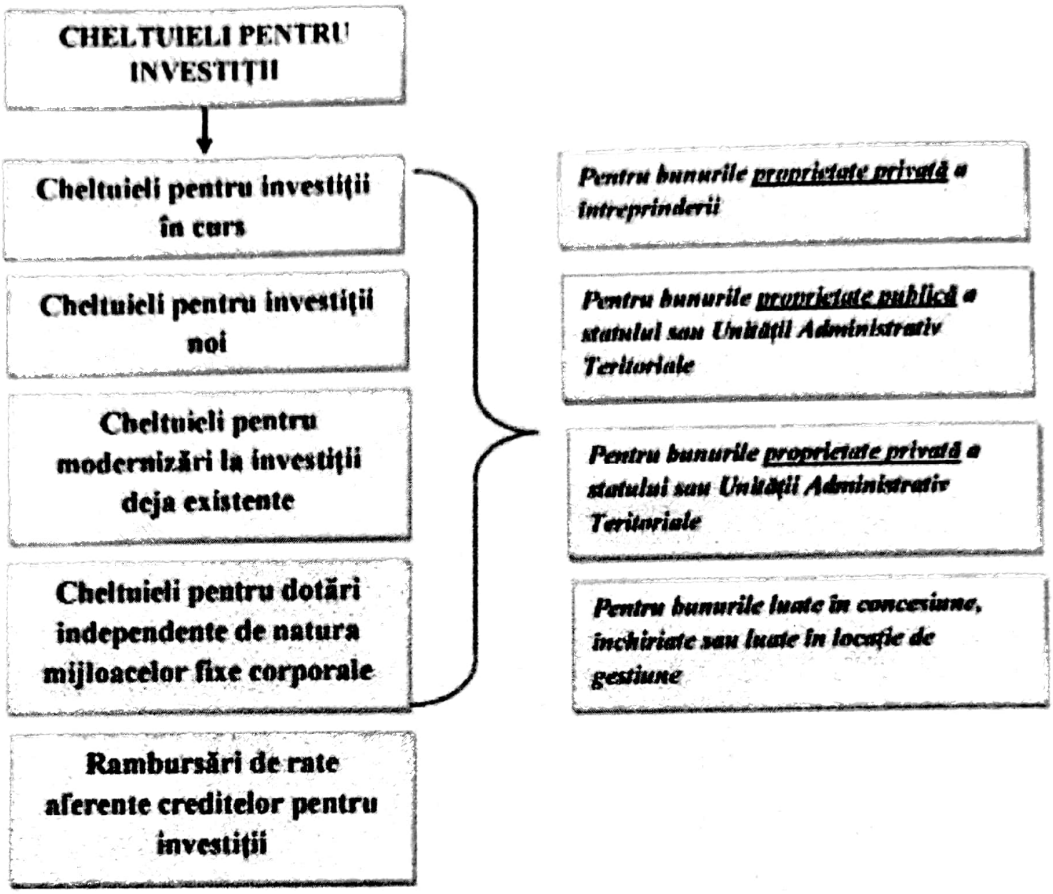

Figura 5.19 - Structura cheltuielilor de investiții ale întreprinderii

Alte informaţii incluse în BVC

În bugetul de venituri şi cheltuieli sunt cuprinse şi date de fundamentare cum ar fi *câştigul mediu lunar per salariat* şi *productivitatea muncii*. Aceşti doi indicatori economici sunt calculați după următoarele formule:

$$S_{mediu} = \frac{\text{(cheltuieli cu salariile / nr. mediu de salariați)}}{\text{12 luni}}$$

sau

$$S_{mediu} = \frac{\text{(cheltuieli de natură salarială ajustate}^{62}\text{ / nr. mediu de salariați)}}{\text{12 luni}}$$

[62]Din totalul cheltuielilor de natură salarială se scad cheltuielile sociale prevăzute de art. 25 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal şi cheltuielile privind participarea salariaților la profitul din anul precedent.

Scanned with OKEN Scanner

Productivitatea muncii reprezintă rata de eficienţă a folosirii resursei umane într-o întreprindere/societate şi îmbracă două forme: *productivitate medie* şi *productivitate marginală.*

Productivitatea medie se poate exprima în unităţi fizice sau în unităţi valorice după următoarele formule de calcul (W reprezintă productivitatea):

$$W_{medie} = \frac{Q_{fizică}}{T}$$

unde: $Q_{fizică}$ = producţia exprimată în unităţi fizice
T = timpul de muncă

sau

$$W_{medie} = \frac{Q_{exerciţiului}}{T}$$

unde: $Q_{exerciţiului}$ = producţia exerciţiului
T = timpul de muncă

sau

$$W_{medie} = \frac{VA}{T}$$

unde: VA = valoarea adăugată
T = timpul de muncă

Indicatorul de rezultat *„Valoarea adăugată"* constituie cel mai semnificativ indicator de rezultat deoarece arată aportul real al salariaţilor la creşterea reală a întreprinderii.

Literatura de specialitate recomandă utilizarea *ratelor de eficienţă a folosirii salariaţilor unei întreprinderi*, calculate ca raport între rezultatele obţinute şi resursele umane folosite în procesul de producţie/activitatea întreprinderii sau ca raport între resursele umane folosite şi rezultatele obţinute.

Productivitatea marginală reprezintă indicatorul economic care reflectă creşterea producţiei realizate cu o unitate de resursă umană suplimentară şi se calculează după următoarea formulă:

Scanned with OKEN Scanner

$$W_{marginală} = \frac{\Delta Q}{\Delta T}$$

unde: $\Delta Q = Q_1 - Q_0$; $\Delta T = T_1 - T_0$
Q = producţia şi T = timpul de muncă

Analiza productivităţii marginale permite întreprinderii să înţeleagă evoluţia producţiei obţinute. În literatura de specialitate se arată corelaţia dintre productivitatea marginală şi productivitatea medie. Astfel, între cei doi indicatori se formează relaţiile:

$W_{marginală} > W_{medie}$ - înaintea punctului maxim al productivităţii medii
$W_{marginală} = W_{medie}$ - în punctul maxim al productivităţii medii
$W_{marginală} < W_{medie}$ - după punctul maxim al productivităţii medii

Productivitatea marginală are anumite limite determinate de faptul că este un raport de mărimi absolute a cărui valoare este influenţată de unitatea de măsură utilizată pentru exprimarea volumului de activitate.

Ca urmare a acestui inconvenient, în literatura de specialitate întâlnim noţiunea de *elasticitatea activităţii* la modificarea resursei umane folosite în procesul de producţie.

Elasticitatea se determină ca raport între variaţia producţiei realizate şi variaţia resursei umane folosite, după formula:

$$E = \frac{(\Delta Q_{exerciţiului} / Q_{exerciţiului})}{(\Delta T / T)}$$

unde: $\Delta Q = Q_1 - Q_0$; $\Delta T = T_1 - T_0$
Q = producţia şi T = timpul de muncă

Coeficientul de elasticitate are semnificaţia unei rate de creştere procentuală, determinată de creşterea cu 1% a resursei umane utilizate în procesul de producţie. În funcţie de valoarea coeficientului de elasticitate, specialiştii propun segmentarea curbei activităţii în trei zone de semnificaţie:

✓ zona 1 în care E > 1 denumită zona randamentelor crescătoare

Scanned with OKEN Scanner

- ✓ zona 2 în care $0 < E < 1$ denumită zona randamentelor descrescătoare
- ✓ zona 3 în care $E < 0$ denumită zona randamentelor negative.

În orice sistem economic, reușita întreprinderilor/societăților depinde de competențele individuale și colective ale personalului angajat. Diferența dintre întreprinderile care dispun de resurse materiale și financiare identice este dată de nivelul competențelor personalului. În acest context, competențele resurselor umane pot fi definite ca un ansamblu de cunoștințe și experiențe dobândite prin pregătire profesională, care pot să fie valorificate de către întreprindere în activitatea pe care o desfășoară.[63]

5.3. Aprobarea bugetelor de venituri și cheltuieli

Bugetele de venituri și cheltuieli ale întreprinderilor/societăților (operatori economici) se aprobă de către autoritățile deliberative în funcție de subordonare, respectiv prin hotărâri ale Guvernului (dacă sunt sub autoritate centrală) și prin hotărâri ale autorităților locale (consilii locale, consilii județene, Consiliului General al Municipiului București, după caz).

Înainte de aprobarea de către autoritățile deliberative, bugetele de venituri și cheltuieli sunt avizate de Ministerul Muncii (din punctul de vedere al respectării politicii salariale stabilite de Guvern) și, în continuare de Ministerul Finanțelor Publice.

Aceeași procedură se aplică și în cazul regiilor autonome înființate de către unitățile administrativ-teritoriale, precum și în cazul societăților comerciale la care unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici sau dețin o participație majoritară, după caz.

Pentru operatorii economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale dețin, individual, direct sau indirect, numai o participație minoritară, bugetul de venituri și cheltuieli se aprobă prin hotărâre a adunării generale a acționarilor sau, după caz, prin hotărâre a consiliului de administrație, potrivit legii.

Întreprinderile/societățile prezintă organelor administrației publice centrale sau locale, în termen de 20 de zile de la intrarea în vigoare a

---

[63]Niculescu M., *Diagnostic economic*, vol. I, Editura Economică, București, 2005, pag. 122-125.

Scanned with OKEN Scanner

legii anuale a bugetului de stat, bugetul de venituri și cheltuieli însoțit de anexele de fundamentare. Sunt exceptate de la această regulă societățile comerciale ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată: acestea prezintă bugetul de venituri și cheltuieli în termen de 45 de zile de la intrarea în vigoare a legii anuale a bugetului de stat, în vederea aprobării.

Operatorii economici cu statut de filiale prezintă organelor administrației publice centrale sau locale, după caz, bugetul de venituri și cheltuieli în termen de 10 zile de la intrarea în vigoare a hotărârilor de aprobare a bugetelor de venituri și cheltuieli.

Unitățile administrației publice centrale sau locale care au în subordine societăți, în termen de maximum 15 zile de la primirea proiectelor bugetelor de venituri și cheltuieli, au obligația să elaboreze și să transmită documentația necesară aprobării acestora sau să le aprobe, după caz.

5.4. Procedura de efectuare a cheltuielilor până la aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli

Adunarea generală a acționarilor sau consiliul de administrație al întreprinderii/societății care desfășoară activități economice (operatori economici), pot aproba cheltuieli totale pentru fiecare lună calendaristică, în situația în care acestea sunt mai mici decât cele din anul precedent, până la aprobarea bugetelor de venituri și cheltuieli pentru anul curent, în limita a 1/12 din cheltuielile totale aprobate prin bugetele de venituri și cheltuieli ale anului precedent sau 1/12 din cheltuielile totale propuse în proiectul de buget.

5.5. Execuția bugetelor de venituri și cheltuieli

Execuția bugetelor de venituri și cheltuieli presupune respectarea următoarelor reguli de bază:

- angajarea de cheltuieli se va face la nivelul celor aprobate de entitatea în subordinarea căreia se află, potrivit bugetului de venituri și cheltuieli;
- în cazul în care se înregistrează depășiri sau nerealizări ale veniturilor totale aprobate, se pot efectua cheltuieli proporțional cu gradul de realizare a veniturilor totale, cu încadrarea în indicatorii de eficiență aprobați;

Scanned with OKEN Scanner

- cheltuielile de natură salarială reprezintă limite maxime care nu pot să fie depășite;
- respectarea celorlalți indicatori economico-financiari aprobați (productivitatea muncii, câștig mediu lunar per salariat, plăți restante, surse de finanțare a investițiilor).

Rectificarea bugetelor intervine atunci când sunt necesare modificări ale unor indicatori economici aprobați, cum ar fi: depășirea limitelor maxime ale indicatorilor salariali; reducerea profitului brut/majorarea pierderii și/sau a dividendelor; creșterea cheltuielilor totale la 1000 lei venituri totale; scăderea productivității muncii.

5.6. Operațiuni de raportare

Întreprinderile/societățile (operatorii economici) au obligația de a prezenta Ministerului Finanțelor Publice, până la termenul legal de depunere a situațiilor financiare anuale, execuția bugetului de venituri și cheltuieli și anexele acestuia, pentru a fi analizate privind încadrarea în nivelul aprobat anual.

Întreprinderile/societățile au obligația să transmită analize, situații, raportări referitoare la indicatorii economico-financiari, precum și orice alte date și informații, în formatul și la termenele stabilite, Ministerului Finanțelor Publice, astfel:

a) lunar, trimestrial și anual, entitățile reclasificate în sectorul administrației publice, conform listei publicate de Institutul Național de Statistică;

b) lunar, trimestrial și anual, operatorii economici care funcționează la nivelul administrației publice centrale;

c) trimestrial și anual operatorii economici care funcționează la nivelul administrației publice locale;

d) anual, de către operatorii economici aflați în stare de lichidare conform prevederilor legale.

5.7. Exemple privind întocmirea bugetului de trezorerie

5.7.1. Exemplul nr. 1

Întreprinderea X elaborează previziunile aferente plăților din trimestrul I/2017 necesare desfășurării activității pe baza datelor expuse în continuare la punctele a)-e):

Scanned with OKEN Scanner

a) Problema: Elaborarea previziunii încasărilor întreprinderii X pentru trimestrul I/2017, pe baza următoarelor informații:

- în bugetul vânzărilor au fost prevăzute pentru trimestrul I al anului 2017 livrări de produse astfel: în luna ianuarie în valoare de 27 mii lei, în februarie în sumă de 38 mii lei și în martie în sumă de 42 mii lei fără TVA (cota TVA = 20%[64]); menționăm că în luna decembrie a anului precedent au fost facturate produse în sumă de 52 mii lei (fără TVA); clienții mai au de plătit întreprinderii X în luna ianuarie, diferența de 40% aferentă cumpărărilor din luna noiembrie 2016 care au fost în sumă de 37 mii lei (fără TVA).
- livrările de produse se încasează cu plata la vânzare în procent de 60% și diferența în termen de 30 zile de la data livrării produselor, conform clauzelor contractelor încheiate între întreprinderea X și clienți.

Rezolvare:

Pe baza datelor de mai sus, *Bugetul vânzărilor previzionat* pentru trimestrul I/2017 al întreprinderii X arată astfel (Tabelul nr 5.1):

Tabelul nr. 5.1

Bugetul vânzărilor în trimestrul I/2017 (lei)						
Rd.	Indicatori	Luna				
		noiembrie 2016	decembrie 2016	inuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1.	Vânzări fără TVA	37.000	52.000	27.000	38.000	42.000
2.	TVA colectat	7.400	10.400	5.400	7.600	8.400
3.	**Total vânzări cu TVA (1+2)**	**44.400**	**62.400**	**32.400**	**45.600**	**50.400**

În bugetul vânzărilor previzionat, în tabelul nr. 5.1 s-au calculat:

- *TVA colectată* prin aplicarea procentului de 20%[65] la valoarea vânzărilor din fiecare lună (în noiembrie = 37.000 lei x 20% = 7.400 lei; în decembrie = 52.000 lei x 20% = 10.400 lei; în ianuarie = 27.000 lei x 20% = 5.400 lei; în februarie = 38.000 lei x 20% = 7.600 lei; în martie = 42.000 lei x 20% = 8.400 lei);
- *Totalul vânzărilor cu TVA* ca sumă între vânzările fără TVA și TVA colectată (în noiembrie = 37.000 lei + 7.400 lei = 44.400

[64]TVA 20% reprezintă cota de TVA utilizată în scop didactic și aceasta se schimbă periodic, în funcție de politica fiscală, fiind prevăzută în Codul fiscal.
[65]Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

lei; în decembrie = 52.000 lei + 10.400 lei = 62.400 lei; în ianuarie = 27.000 lei + 5.400 lei = 32.400 lei; în februarie = 38.000 lei + 7.600 lei = 45.600 lei; în martie = 42.000 lei + 8.400 lei = 50.400 lei).

Având în vedere informația că întreprinderea X încasează 60% din valoarea facturilor aferente vânzărilor la data livrării și 40% în termen de 30 zile, precum și informația privind restanța aferentă lunii noiembrie, vom proceda la elaborarea *Bugetului previzionat al încasărilor* pentru trimestrul I/2017 care are următoarea formă (Tabelul nr. 5.2):

Tabelul 5.2

Bugetul previzionat al încasărilor în trimestrul I/2017 (lei)						
Rd.	Indicatori	Luna				
		noiembrie 2016	decembrie 2016	inuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1.	Total vânzări cu TVA	44.400	62.400	32.400	45.600	50.400
2.	Încasări 60% cu TVA	26.640	37.440	19.440	27.360	30.240
3.	Încasări 40% cu TVA	0	0	42.720	12.960	18.240
4.	**Total încasări (2+3)**	**26.640**	**37.440**	**62.160**	**40.320**	**48.480**
5.	**5.Rata încasărilor** [(rd.4/rd.1)x100=%]	**60,00%**	**60,00%**	**191,85%**	**88,42%**	**96,19%**

În bugetul previzionat al încasărilor s-au calculat:

☞ *Încasările la livrare* (vânzare) cu TVA care reprezintă 60% din valoarea facturii, după cum urmează:

- în noiembrie = 44.400 lei x 60% = 26.640 lei;
- în decembrie = 62.400 lei x 60% = 37.440 lei;
- în ianuarie = 32.400 lei x 60% = 19.440 lei;
- în februarie = 45.600 lei x 60% = 27.360 lei;
- în martie = 50.400 lei x 60% = 30.240 lei.

☞ *Încasările la 30 zile*, adică 40% din valoarea facturilor livrate în luna precedentă la care se adaugă și încasările restante aferente lunii noiembrie (care conform datelor problemei, acestea se încasează în luna ianuarie):

- în luna ianuarie se încasează 40% din valoarea facturilor din luna decembrie și restanța din luna noiembrie [(62.400 lei x 40%) +(44.400 lei x 40%) = 24.960 lei + 17.760 lei = 42.720 lei sau (62.400 lei –

Scanned with OKEN Scanner

37.440 lei = 24.960 lei reprezentând diferența de încasat aferentă vânzărilor din decembrie la care se adaugă 44.400 lei – 26.640 lei = 17.760 lei reprezentând restanța din luna noiembrie, obținându-se astfel, aceeași valoare de 42.720 lei)];

- în luna februarie se încasează 40% din valoarea facturilor din luna ianuarie (32.400 lei x 40% = 12.960 lei);
- în luna martie se încasează 40% din valoarea facturilor din luna februarie (45.600 lei x 40% = 18.240 lei);

☞ *Totalul încasărilor* care au fost obținute în lunile din intervalul analizat se calculează din tabelul nr. 5.2, astfel:

- în luna noiembrie = 26.640 lei + 0 lei = 26.640 lei;
- în luna decembrie = 37.440 lei + 0 lei = 37.440 lei;
- în luna ianuarie = 19.440 lei + 42.720 lei = 62.160 lei;
- în luna februarie = 27.360 lei + 12.960 lei = 40.320 lei;
- în luna martie = 30.240 lei + 18.240 lei = 48.480 lei.

☞ *Rata încasărilor* se calculează ca raport între valoarea încasărilor din fiecare lună și valoarea vânzărilor, pe baza datelor din tabelul nr. 5.2, astfel:

- $R_{ianuarie}$ = (62.160/32.400) x 100% = 191,85% ;
- $R_{februarie}$ = (40.320/45.600) x 100% = 88,42%;
- R_{martie} = (48.480/50.400) x 100% = 96,19%).

În concluzie, pe baza informațiilor furnizate de previziunea încasărilor, întreprinderea X pentru a funcționa în condiții de continuitate, trebuie să își asigure *încasarea producției livrate aferentă trimestrului I/2017* conform clauzelor contractuale (adică 60% din vânzări la data livrării și 40% din vânzări în luna următoare).

Astfel, încasările trimestrului I/2017 au fost în sumă de:

62.160 lei $_{ianuarie}$ + 40.320 lei $_{februarie}$ + 48.480 lei $_{martie}$ = 150.960 lei

Scanned with OKEN Scanner

Ca urmare, rata încasării producției livrate în total producție facturată reprezintă pentru întreprindere un indicator esențial în activitatea sa. Analiza ratei încasărilor arată că întreprinderea își asigură disponibilitățile necesare funcționării în proporție de cel puțin 60% din vânzările realizate, aspect pozitiv care îi asigură echilibrul financiar.

b) Problema: Elaborarea previziunii plăților aferente aprovizionărilor necesare obținerii producției pentru trimestrul I/2017 ale întreprinderii X, pe baza următoarelor informații:

- producția obținută este egală cu vânzările, întreprinderea X produce numai pe bază de comandă prealabilă de la clienți astfel că are asigurată desfacerea;
- consumul de materii prime și materiale consumabile reprezintă 25% din valoarea producției fără a se crea stocuri și se achită la 30 zile de la aprovizionare;
- consumul de energie, gaze, apă reprezintă 5% din valoarea producției și se achită la data scadenței menționate pe factură, respectiv în luna următoare celei pentru care a fost înregistrat consumul;
- consumul aferent altor prestații externe reprezintă 2% din valoarea producției (reparații la echipamentele tehnologice, instalații, mașini și utilaje, alte servicii efectuate de terți) și se achită la data facturării prestației;
- cota TVA aferentă aprovizionărilor întreprinderii X este 20%.

Rezolvare:

Pe baza informațiilor din problema de mai sus (punctul b.) se întocmește în prima etapă, Bugetul aprovizionărilor aferent trimestrului I/2017 (cu TVA), conform tabelului nr. 5.3, folosind datele înscrise în tabelul nr. 5.2.

1. Conform datelor problemei, producția obținută este egală cu vânzările, ca urmare valoarea producției se preia din tabelul nr. 5.2. (rd.1. - total vânzări cu TVA).

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 5.3

Bugetul aprovizionărilor în trimestrul I/2017 (lei)					
Indicatori	Luna				
	noiembrie 2016	decembrie 2016	ianuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1.Total producție	44.400	62.400	32.400	45.600	50.400
2.Materii prime și materiale - din care TVA	11.100 1.850	15.600 2.600	8.100 1.350	11.400 1.900	12.600 2.100
3.Energie, gaze, apă - din care TVA	2.220 370	3.120 520	1.620 270	2.280 380	2.520 420
4.Alte prestații externe - din care TVA	888 148	1.248 208	648 108	912 152	1.008 168
5.Total aprovizionări - din care TVA (2+3+4)	**14.208** 2.368	**19.968** 3.328	**10.368** 1.728	**14.592** 2.432	**16.128** 2.688

2. Valoarea materiilor prime și materialelor reprezintă 25% din valoarea producției, ca urmare materiile prime și materialele consumabile necesare obținerii producției au următoarele valori:

- în noiembrie = 44.400 lei x 25% = 11.100 lei cu TVA, din care TVA = (11.100 lei x 20)/120 = 1850 lei;
- în decembrie = 62.400 lei x 25% = 15.600 lei cu TVA, din care TVA = (15.600 lei x 20)/120 = 2.600 lei;
- în ianuarie = 32.400 lei x 25% = 8.100 lei cu TVA, din care TVA = (8.100 lei x 20)/120 = 1.350 lei;
- în februarie = 45.600 lei x 25% = 11.400 lei cu TVA, din care TVA = (11.400 lei x 20)/120 = 1.900 lei;
- în martie = 50.400 lei x 25% = 12.600 lei cu TVA, din care TVA = (12.600 lei x 20)/120 = 2.100 lei.

3. Consumul de energie, gaze, apă reprezintă 5% din valoarea producției, ca urmare valoarea acestor utilități pentru fiecare lună, este următoarea:

- în noiembrie = 44.400 lei x 5% = 2.220 lei cu TVA, din care TVA = (2.220 lei x 20)/120 = 370 lei;
- în decembrie = 62.400 lei x 5% = 3.120 lei cu TVA, din care TVA = (3.120 lei x 20)/120 = 520 lei;

Scanned with OKEN Scanner

- în ianuarie = 32.400 lei x 5% = 1.620 lei cu TVA, din care TVA = (1.620 lei x 20)/120 = 270 lei;
- în februarie = 45.600 lei x 5% = 2.280 lei cu TVA, din care TVA = (2.280 lei x 20)/120 = 380 lei;
- în martie = 50.400 lei x 5% = 2.520 lei cu TVA, din care TVA = (2.520 lei x 20)/120 = 420 lei.

4. Alte prestații externe reprezintă 2% din valoarea producției, ca urmare valoarea acestor prestații pentru fiecare lună, este următoarea:

- în noiembrie = 44.400 lei x 2% = 888 lei cu TVA, din care TVA = (888 lei x 20)/120 = 148 lei;
- în decembrie = 62.400 lei x 2% = 1.248 lei cu TVA, din care TVA = (1.248 lei x 20)/120 = 208 lei;
- în ianuarie = 32.400 lei x 2% = 648 lei cu TVA, din care TVA = (648 lei x 20)/120 = 108 lei;
- în februarie = 45.600 lei x 2% = 912 lei cu TVA, din care TVA = (912 lei x 20)/120 = 152 lei;
- în martie = 50.400 lei x 2% = 1.008 lei cu TVA, din care TVA = (1.008 lei x 20)/120 = 168 lei.

5. Totalul aprovizionărilor aferente trimestrului I/2017 se obține ca sumă între materiile prime și materialele necesare fabricării producției și nevoia de energie, gaze, apă și alte prestații externe:

- în noiembrie = 11.100 lei + 2.220 lei + 888 lei = 14.208 lei cu TVA, din care TVA = 1.850 lei + 370 lei + 148 lei = 2.368 lei;
- în decembrie = 15.600 lei + 3.120 lei + 1.248 lei = 19.968 lei cu TVA, din care TVA = 2.600 lei + 520 lei + 208 lei = 3.328 lei;
- în ianuarie = 8.100 lei + 1.620 lei + 648 lei = 10.368 lei cu TVA, din care TVA = 1.350 lei + 270 lei + 108 lei = 1.728 lei;
- în februarie = 11.400 lei + 2.280 lei + 912 lei = 14.592 lei cu TVA, din care TVA = 1.900 lei + 380 lei + 152 lei = 2.432 lei ;

Scanned with OKEN Scanner

în martie = 12.600 lei + 2.520 lei + 1.008 lei = 16.128 lei cu TVA, din care TVA = 2.100 lei + 420 lei + 168 lei = 2.688 lei.

Pentru a determina *structura aprovizionărilor*, adică ponderea fiecărui element în totalul aprovizionărilor, se întocmește tabelul următor, astfel:

Tabelul nr. 5.4

Bugetul aprovizionărilor în trimestrul I/2017 (lei)								
Indicatori	Luna						Total	
	ianuarie		februarie		martie		Σ	%
	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
1.Materii prime și materiale	8.100	78,13	11.400	78,13	12.600	78,13	32.100	78,13
2.Energie, gaze, apă	1.620	15,62	2.280	15,62	2.520	15,62	6.420	15,62
3.Alte prestații externe	648	6,25	912	6,25	1.008	6,25	2.568	6,25
4.Total aprovizionări (1+2+3)	**10.368**	**100**	**14.592**	**100**	**16.128**	**100**	**41.088**	**100**

Din analiza datelor din tabelul nr. 5.4. se constată că ponderea majoritară în totalul aprovizionărilor o reprezintă materiile prime și materialele, cu un procent de 78,13%, urmată de ponderea consumului de energie, gaze și apă, cu un procent de 15,62%. Cea mai mică pondere în totalul aprovizionărilor o reprezintă alte prestații externe care înregistrează un procent de 6,25% în total.

Grafic, structura aprovizionărilor în trimestrul I/2017 este prezentată în Figura 5.20.

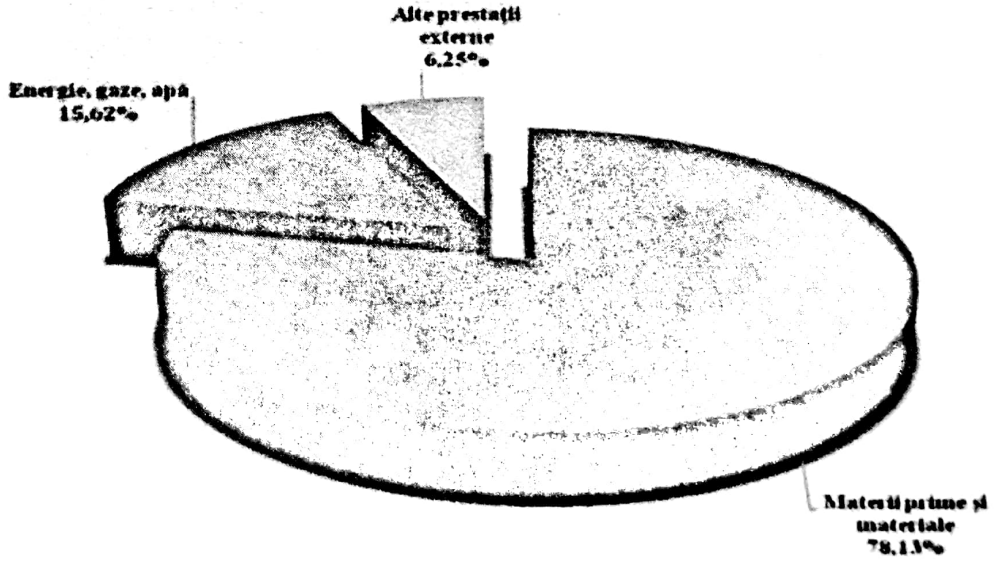

Figura 5.20 - Structura aprovizionărilor în trimestrul I/2017

Scanned with OKEN Scanner

Pe baza datelor din tabelul nr. 5.3. se elaborează, în etapa finală, Bugetul plăților pentru aprovizionările din trimestrul I/2017, astfel:

Tabelul nr. 5.5

Bugetul plăților pentru aprovizionările din trimestrul I/2017 (lei)					
Indicatori	Luna				
	noiembrie 2016	decembrie 2016	inuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1.Total producție	44.400	62.400	32.400	45.600	50.400
2.Materii prime și materiale	11.100	15.600	8.100	11.400	12.600
- din care TVA	1.850	2.600	1.350	1.900	2.100
3.Plăți aferente materii prime și materiale	**-**	**11.100**	**15.600**	**8100**	**11.400**
4.Energie, gaze, apă	2.220	3.120	1.620	2.280	2.520
- din care TVA	370	520	270	380	420
5.Plăți aferente facturilor de energie, gaze, apă	**-**	**2.220**	**3.120**	**1.620**	**2.280**
6.Alte prestații externe	888	1.248	648	912	1.008
- din care TVA	148	208	108	152	168
7.Plăți aferente altor prestații externe	**888**	**1248**	**648**	**912**	**1.008**
8.Total aprovizionări	14.208	19.968	10.368	14.592	16.128
- din care TVA	2.368	3.328	1.728	2.432	2.688
9.Total plăți aferente aprovizionărilor (3+5+7)	**888**	**14.568**	**19.368**	**10.632**	**14.688**

În concluzie, în trimestrul I/2017 întreprinderea X are de efectuat plăți pentru aprovizionările necesare funcționării în sumă totală de 44.688 lei, constituită din:

- suma de 19.368 lei achitată de întreprindere în luna ianuarie 2017 pentru materiile prime și materialele aprovizionate în luna decembrie 2016, în sumă de 15.600 lei, la care se adaugă plățile pentru facturile de energie, gaze, apă aferente lunii decembrie 2016, în sumă de 3.120 lei și plățile pentru contravaloarea prestațiilor externe aferente lunii ianuarie 2017, în sumă de 648 lei;
- suma de 10.632 lei achitată de întreprindere în luna februarie 2017 pentru materiile prime și materialele aprovizionate în luna ianuarie 2017, în sumă de 8.100 lei, la care se adaugă plățile pentru facturile de energie, gaze, apă aferente lunii ianuarie 2017, în sumă de 1.620 lei și plățile pentru

Scanned with OKEN Scanner

contravaloarea prestațiilor externe aferente lunii februarie 2017, în sumă de 912 lei;

- ☞ suma de 14.688 lei achitată de întreprindere în luna martie 2017 pentru materiile prime şi materialele aprovizionate în luna februarie 2017, în sumă de 11.400 lei, la care se adaugă plățile pentru facturile de energie, gaze, apă aferente lunii februarie 2017, în sumă de 2.280 lei şi plățile pentru contravaloarea prestațiilor externe aferente lunii martie 2017, în sumă de 1.008 lei.

Pentru a determina *structura plăților aprovizionărilor,* adică ponderea fiecărui element în totalul plăților aferente aprovizionărilor, se întocmeşte tabelul următor, astfel:

Tabelul nr. 5.6

Bugetul plăților aferente aprovizionărilor în trimestrul I/2017 (lei)								
Indicatori	Luna						Total	
	ianuarie		februarie		martie		Σ	%
	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
1.Plăți pentru materii prime şi materiale	15.600	80,54	8.100	76,18	11.400	77,61	35.100	78,54
2.Plăți pentru energie, gaze, apă	3.120	16,10	1.620	15,23	2.280	15,52	7.020	15,70
3.Plăți pentru alte prestații externe	648	3,36	912	8,59	1.008	6,87	2.568	5,76
4.Total plăți pentru aprovizionări (1+2+3)	**19.368**	**100,00**	**10.632**	**100,00**	**14.688**	**100,00**	**44.688**	**100,00**

Analiza structurii plăților aferente aprovizionărilor din trimestrul I/2017 arată că ponderea majoritară o reprezintă plățile pentru materii prime şi materiale, urmată de plățile pentru facturile de utilități (energie, gaze, apă) necesare funcționării întreprinderii X. Plățile aferente prestațiilor externe înregistrează o pondere redusă în totalul plăților efectuate în trimestrul I/2017.

Schematic, structura plăților aferente aprovizionărilor se prezintă în Figura 5.21.

Din analiza comparativă a celor două grafice (Figura 5.20 şi Figura 5.21), observăm că plățile cu materiile prime şi materialele sunt sensibil mai mari față de valoarea aprovizionărilor, datorită faptului că au scadență la plată aprovizionările din luna precedentă.

Scanned with OKEN Scanner

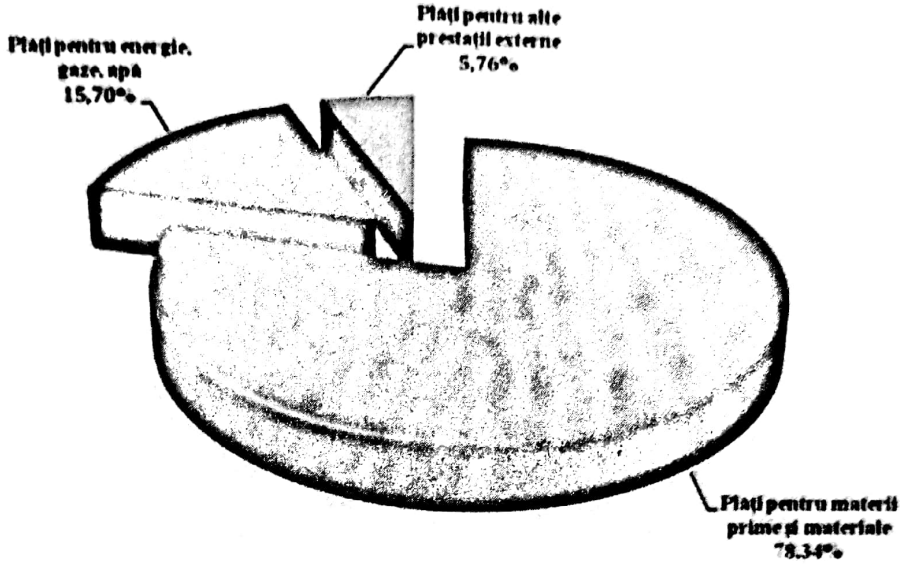

Figura 5.21 - Structura plăților aprovizionărilor în trimestrul I/2017

În cazul plăților aferente utilităților (energie, gaze, apă) nu se înregistrează modificări, iar în cazul plăților aferente altor prestații externe se înregistrează o diminuare la 5,76% de la 6,25% ca urmare a efectuării plăților la livrarea serviciului respectiv.

c) Problema: Elaborarea previziunii plăților aferente cheltuielilor de personal și contribuțiilor aferente fondului de salarii pentru trimestrul I/2017 al întreprinderii X, pe baza următoarelor informații:

- drepturile salariale nete cuvenite personalului se achită acestora în ultima zi lucrătoare a lunii în curs și sunt în sumă de 10.525 lei/lună;
- contribuțiile angajaților reprezintă 3.157 lei/lună, care se virează bugetelor publice la scadență, conform prevederilor codului fiscal;
- contribuțiile angajatorului la fondul de salarii reprezintă 27,5% din fondul de salarii și se virează bugetelor publice la scadență, conform prevederilor codului fiscal.

Rezolvare:

Bugetul plăților pe trimestrul I/2017 pentru personalul întreprinderii X se construiește pornind de la luna decembrie 2016, deoarece contribuțiile aferente lunii decembrie se achită până la data de 25 ianuarie 2017, conform prevederilor codului fiscal.

Scanned with OKEN Scanner

Contribuțiile angajatorului la fondul de salarii reprezintă 27,5% și se determină astfel: fondul de salarii brut este constituit din suma netă cuvenită salariaților și contribuțiile angajaților reținute din salariul brut al fiecăruia, respectiv (10.525 lei + 3.157 lei) = 13.682 lei.

Ca urmare, suma contribuțiilor angajatorului la fondul de salarii este: 27,5% x 13.682 lei = 3.763 lei.

Pe baza acestor informații se elaborează *Bugetul plăților cheltuielilor de personal* din trimestrul I/2017, astfel:

Tabelul nr. 5.7

Bugetul plăților cheltuielilor de personal din trimestrul I/2017 (lei)				
Indicatori	**Luna**			
	decembrie 2016	**ianuarie 2017**	**februarie 2017**	**martie 2017**
1. Drepturi salariale nete	10.525	10.525	10.525	10.525
2. Plăți aferente drepturilor salariale nete	**10.525**	**10.525**	**10.525**	**10.525**
3. Contribuții angajați	3.157	3.157	3.157	3.157
4. Plăți aferente contribuții angajați	**3.157**	**3.157**	**3.157**	**3.157**
5. Contribuții angajator	3.763	3.763	3.763	3.763
6. Plăți aferente contribuții angajator	**3.763**	**3.763**	**3.763**	**3.763**
7. Total plăți aferente chelt. de personal (2+4+6)	**17.445**	**17.445**	**17.445**	**17.445**

Plățile aferente drepturilor salariale nete pentru fiecare lună se efectuează la sfârșitul fiecărei luni, însă plățile aferente contribuțiilor se efectuează în luna următoare, respectiv în data de 25 ale lunii următoare, în conformitate cu prevederile codului fiscal.

În luna ianuarie, întreprinderea X plătește drepturile salariale ale lunii ianuarie 2017, în ultima zi lucrătoare, în sumă de 10.525 lei și contribuțiile aferente fondului de salarii din luna decembrie 2016, în sumă de 6.920 lei (sumă constituită din contribuții angajați = 3.157 lei și contribuții angajator = 3.763 lei). Ca urmare, în luna ianuarie, totalul plăților aferente cheltuielilor de personal este de 17.445 lei.

Scanned with OKEN Scanner

În luna februarie, întreprinderea X plăteşte drepturile salariale ale lunii februarie 2017, în ultima zi lucrătoare, în sumă de 10.525 lei şi contribuţiile aferente fondului de salarii din luna ianuarie 2016, în sumă de 6.920 lei, sumă constituită din contribuţii angajaţi = 3.157 lei şi contribuţii angajator = 3.763 lei. Ca urmare, în luna februarie, totalul plăţilor aferente cheltuielilor de personal este de 17.445 lei.

În luna martie, întreprinderea X plăteşte drepturile salariale ale lunii martie 2017, în ultima zi lucrătoare, în sumă de 10.525 lei şi contribuţiile aferente fondului de salarii din luna februarie 2016, în sumă de 6.920 lei, sumă constituită din contribuţii angajaţi = 3.157 lei şi contribuţii angajator = 3.763 lei. Ca urmare, în luna martie, totalul plăţilor aferente cheltuielilor de personal este de 17.445 lei.

În concluzie, din analiza datelor din tabelul de mai sus rezultă că plăţile aferente cheltuielilor de personal şi contribuţiilor aferente fondului de salarii pentru trimestrul I/2017 sunt în sumă de 52.335 lei (17.445 lei/lună x 3 luni = 52.335 lei).

După cum se observă, cheltuielile de personal sunt aceleaşi în fiecare lună, întrucât datele problemei nu prevăd majorări salariale şi nici situaţii de concedii medicale sau concedii fără plată.

d) Problema: Elaborarea previziunii plăţilor aferente TVA, ştiind că perioada fiscală pentru TVA (exigibilitatea TVA) este luna calendaristică.

Rezolvare:

Bugetul plăţilor privind TVA se va construi pornind de la informaţiile din bugetele precedente. În cadrul întreprinderii X, la data intrării facturilor aferente cumpărărilor şi la data facturării produselor/serviciilor prestate, compartimentul contabilitate întocmeşte Registrul TVA aferent cumpărărilor şi Registrul TVA aferent vânzărilor. În Registrul TVA aferent cumpărărilor se înregistrează TVA deductibilă în baza facturilor intrate în întreprindere, care sunt facturi aferente aprovizionărilor. În Registrul TVA aferent vânzărilor se înregistrează TVA colectată în baza facturilor emise pentru produsele/serviciile vândute clienţilor.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 5.8

Bugetul plăților aferente TVA (lei)					
Indicatori	Luna				
	noiembrie 2016	decembrie 2016	ianuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1. TVA aferentă materiilor prime și materialelor	1.850	2.600	1.350	1.900	2.100
2. TVA aferentă energie, gaze, apă	370	520	270	380	420
3. TVA aferentă altor prestații externe	148	208	108	152	168
4. Total TVA aferentă aprovizionărilor (1+2+3)	2.368	3.328	1.728	2.432	2.688
5. Total TVA deductibilă (=4)	2.368	3.328	1.728	2.432	2.688
6. Total TVA colectată	7.400	10.400	5.400	7.600	8.400
7. TVA de plată (6-5)	5.032	7.072	3.672	5.168	5.712
8. TVA de recuperat (5-6)	0	0	0	0	0
9. Plăți aferente TVA (rd. 7 luna precedentă)	-	**5.032**	**7.072**	**3.672**	**5.168**

Întreprinderea X are scadență la bugetul de stat pentru plata TVA în data de 25 a lunii următoare pentru luna precedentă. TVA deductibilă reprezintă TVA aferentă aprovizionărilor și a fost preluată în Tabelul nr. 5.8 din informațiile de la Problema „b" - Tabelul nr. 5.3 „*Bugetul aprovizionărilor în trimestrul I/2017*", calculat în cotă de 20%.

TVA colectată din Tabelul 5.8 a fost preluată din datele de la Problema „a" - Tabelul nr. 5.1 „*Bugetul încasărilor în trimestrul I/2017*", calculat în cotă de 20% asupra vânzărilor conform datelor problemei. Ca urmare, întreprinderea X are de plată TVA la bugetul de stat întrucât TVA deductibilă este mai mică decât TVA colectată. Dacă vânzările lunare erau mai mici decât aprovizionările, atunci întreprinderea X ar fi înregistrat TVA de recuperat.

Scanned with OKEN Scanner

Sintetizat, situația teoretică se prezintă astfel:

TVA deductibilă > TVA colectată => TVA de recuperat
TVA deductibilă < TVA colectată => TVA de plată

În concluzie, întreprinderea X are TVA de plată în trimestrul I/2017, în sumă totală de: 7072 lei $_{ianuarie}$ + 3672 lei $_{februarie}$ + 5168 lei $_{martie}$ = 15.912 lei.

e) Problema: Elaborarea bugetului de trezorerie pentru trimestrul I/2017 pe baza informațiilor de la punctele a)-d) pentru întreprinderea X. Menționăm că întreprinderea X nu are operațiuni extraordinare.

Rezolvare:

În elaborarea Bugetului de trezorerie pentru trimestrul I/2017 avem nevoie de informații privind încasările și plățile întreprinderii X cu evidențierea distinctă a activității de exploatare. Astfel, *încasările din exploatare* reprezintă încasările din vânzări calculate în tabelul nr. 5.2. rd. 4 de la Problema a), respectiv în Bugetul previzionat al încasărilor.

Plățile din exploatare sunt plățile aferente aprovizionărilor, cheltuielilor de personal și cheltuielilor cu impozitele și taxele scadente:

- din tabelul nr. 5.5. rd. 3, rd. 5 și rd. 7 de la Problema b) se preiau plățile aferente aprovizionărilor;
- din tabelul nr. 5.7. rd. 7 de la Problema c) se preiau plățile cheltuielilor de personal.

Variația trezoreriei din exploatare se determină ca diferență între încasările din exploatare și plățile din exploatare și poate fi pozitivă sau negativă, după caz.

Variația trezoreriei din afara exploatării se determină ca diferență între *alte încasări* și *alte plăți*. În cazul întreprinderii X, alte încasări sunt zero și alte plăți sunt reprezentate de plățile aferente TVA care se preiau din tabelul nr. 5.8 de la Problema d).

Variația trezoreriei întreprinderii X se obține ca sumă între variația trezoreriei din exploatare și variația trezoreriei din afara exploatării.

Soldul la începutul lunii reprezintă soldul de la sfârșitul lunii precedente, respectiv pentru luna ianuarie 2017, acesta este în sumă de 395 lei calculat pe baza datelor din luna decembrie 2016, astfel:

37.440 lei $_{\text{încasări din exploatare decembrie}}$ – 32.013 lei $_{\text{plăți din exploatare decembrie}}$ – 5.032 lei $_{\text{plăți TVA decembrie}}$ = 395 lei $_{\text{sold la sfârșitul lunii decembrie}}$

Scanned with OKEN Scanner

Datele pentru luna ianuarie au fost preluate din tabelul nr. 5.2 de la Problema a) pentru încasările din exploatare (37.440 lei), din tabelul nr. 5.5 de la Problema b) pentru plățile aferente aprovizionărilor din luna decembrie (14.568 lei), din tabelul nr. 5.7 de la Problema c) pentru plățile aferente cheltuielilor de personal aferente lunii decembrie (17.445 lei) și din tabelul nr. 5.8 de la Problema d) pentru plățile aferente TVA scadentă în luna decembrie (5.032 lei).

Pe baza acestor informații, construim Bugetul de trezorerie pentru trimestrul I/2017:

Tabelul nr. 5.9

Bugetul de trezorerie pentru trimestrul I/2017 (lei)			
Indicatori	**Luna**		
	ianuarie 2017	**februarie 2017**	**martie 2017**
1. Încasări din exploatare (1.1 + 1.2)	**62.160**	**40.320**	**48.480**
1.1. încasări din vânzări de produse	62.160	40.320	48.480
1.2. încasări din prestări servicii	0	0	0
2.Plăți aferente exploatării (a+b+c+d+e)	**36.813**	**28.077**	**32.133**
a. plăți aferente materiilor prime și materialelor consumabile	15.600	8.100	11.400
b. plăți aferente utilităților: energie, gaze, apă	3.120	1.620	2.280
c. plăți aferente prestațiilor externe	648	912	1.008
d. plăți aferente cheltuielilor de personal	17.445	17.445	17.445
e. alte impozite și taxe	0	0	0
3. Variația trezoreriei din exploatare (1-2)	**+25.347**	**+12.243**	**+16.347**
4. Alte încasări	**0**	**0**	**0**
4.1. împrumuturi	0	0	0
5. Alte plăți (a+b+c+d+e)	**7.072**	**3.672**	**5.168**
a. plăți aferente cumpărării de active	0	0	0
b. plăți aferente ratei creditului	0	0	0
c. plăți aferente dobânzii împrumutului	0	0	0
d. plăți aferente impozitului pe profit	0	0	0
e. plăți aferente TVA	7.072	3.672	5.168
6. Variația trezoreriei în afara exploatării (4-5)	**-7.072**	**-3.672**	**-5.168**

Scanned with OKEN Scanner

7. Variația trezoreriei (3+6)	**18.275**	**8.571**	**11.179**
8. Sold la începutul lunii	**395**	**18.670**	**27.241**
9. Sold la sfârșitul lunii (7+8)	**18.670**	**27.241**	**38.420**

Aşadar, în trimestrul I/2017, întreprinderea X dispune de disponibilităţi, consecinţă a politicii de stimulare a vânzărilor cu plata majoritară la livrare şi a utilizării creditului furnizor în condiţii de eficienţă: aprovizionări fără stocuri, plata furnizorilor la 30 zile şi încasarea clienţilor la livrare în procent de 60%.

Ca urmare a trezoreriei pozitive înregistrate (la sfârşitul lunii martie, disponibilităţile erau în sumă de 38.420 lei), întreprinderea X poate să decidă modernizarea din fonduri proprii a unei linii tehnologice de producţie în vederea creşterii calităţii produselor obţinute şi a competitivităţii sale pe piaţă. În exemplul următor propunem această ipoteză pornind de la datele acestui exemplu.

Pentru o reprezentare grafică, în vederea redării mai clare a situaţiei plăţilor trimestrului I/2017, în Tabelul nr. 5.10 prezentăm structura totală a plăţilor efectuate de întreprinderea X şi pe baza acestora construim Figura nr. 5.22.

Tabelul nr. 5.10

Nr. crt.	Indicatori	Plăţi trimestrul I/2017 (lei)	
		Σ	%
1.	Materii prime şi materiale	35.100	31,08
2.	Energie, gaze, apă	7.020	6,22
3.	Alte prestaţii externe	2.568	2,27
4.	Cheltuieli de personal	52.335	46,34
5.	TVA de plată	15.912	14,09
6.	**TOTAL**	**112.935**	**100**

În concluzie, în Exemplul nr. 1, ponderea cea mai mare în totalul plăţilor o reprezintă cele aferente cheltuielilor de personal, aspect normal întrucât întreprinderea X este o întreprindere de producţie şi comercializare a bunurilor fabricate.

Scanned with OKEN Scanner

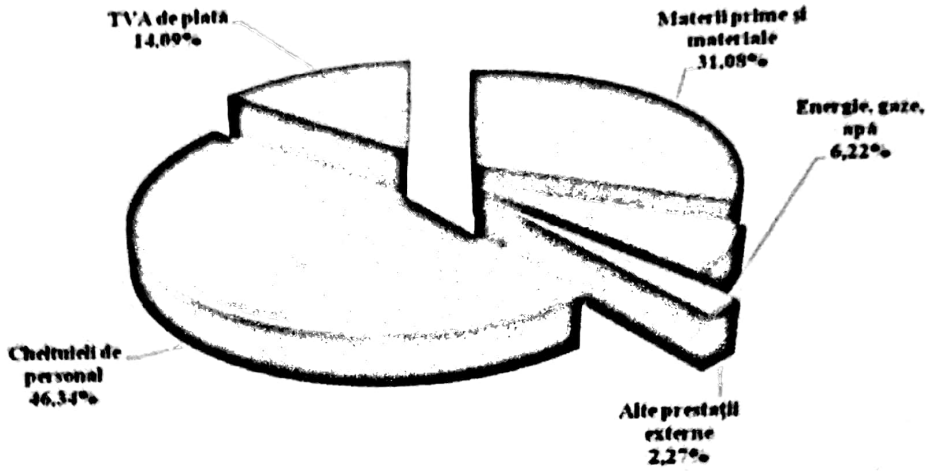

Figura 5.22 - Structura plăților totale în trimestrul I/2017

De asemenea, o pondere semnificativă o au şi plăţile aferente aprovizionărilor cu materii prime şi materiale, respectiv 31%, având în vedere specificul întreprinderii supuse analizei.

5.7.2. Exemplul nr. 2

Întreprinderea X elaborează previziunile aferente plăților din trimestrul I/2017 necesare desfăşurării activităţii pe baza datelor de la punctele a)-d) de la Exemplul nr. 1 de mai sus, în condiţiile în care achiziţionează în luna februarie o nouă linie tehnologică în sumă de 37.000 lei fără TVA din fonduri proprii. Cota de TVA este 20% şi plata acesteia se realizează la livrare. De asemenea, întreprinderea X are de plătit la bugetul de stat suma de 2.750 lei reprezentând impozit pe profit aferent trimestrului IV/2016 cu scadenţă 25 martie 2017. Să se elaboreze bugetul de trezorerie al întreprinderii X pe baza acestor date.

Rezolvare:

Faţă de Exemplul nr. 1 analizat anterior, apar următoarele modificări:

- apare TVA deductibilă aferentă noului activ fix achiziţionat care este plătit, în luna februarie, din fonduri proprii; TVA deductibilă = 37.000 x 20% = 7.400 lei.
- apare plata impozitului pe profit în sumă de 2.750 lei.

Scanned with OKEN Scanner

Ca urmare, într-o primă fază, trebuie să întocmim Bugetul plăților aferente TVA pentru a evidenția TVA aferentă noii linii tehnologice achiziționate de întreprinderea X (Tabelul nr. 5.11):

Tabelul nr. 5.11

Bugetul plăților aferente TVA (lei)					
Indicatori	**Luna**				
	noiembrie 2016	**decembrie 2016**	**ianuarie 2017**	**februarie 2017**	**martie 2017**
1. TVA aferentă materiilor prime și materialelor	1.850	2.600	1.350	1.900	2.100
2. TVA aferentă energie, gaze, apă	370	520	270	380	420
3. TVA aferentă altor prestații externe	148	208	108	152	168
4. Total TVA aferentă aprovizionărilor (1+2+3)	2.368	3.328	1.728	2.432	2.688
5. TVA aferentă cumpărări active fixe	0	0	0	7.400	0
6. Total TVA deductibilă (4+5)	2.368	3.328	1.728	9.832	2.688
7. Total TVA colectată	7.400	10.400	5.400	7.600	8.400
8. TVA de plată	5.032	7.072	3.672	0	5.712
9. TVA de recuperat	0	0	0	2.232	0
10. Plăți aferente TVA (rd. 8 luna precedentă)	-	**5.032**	**7.072**	**3.672**	**0**

Datele sunt preluate din tabelul nr. 5.8 – Problema d) din Exemplul nr. 1 la care *a fost adăugat TVA aferentă noului activ fix cumpărat* de întreprinderea X în luna februarie.

Raționamentul efectuat în cadrul exemplului precedent se aplică și în această situație:

✎ în luna februarie,

TVA deductibilă > TVA colectată » TVA de recuperat

9.832 lei > 7.600 lei » 2.232 lei de recuperat

Scanned with OKEN Scanner

în luna martie,

TVA deductibil < TVA colectat » TVA de plată
2.688 lei < 8.400 lei » 5.712 lei de plată

La întocmirea Decontului de TVA aferentă lunii martie, această sumă de plată se compensează cu suma de recuperat din luna februarie pentru care întreprinderea X nu a solicitat rambursare, rezultând TVA de plată pentru luna martie în sumă de 3.480 lei. Suma de 3.480 lei este rezultată din diferența între 5.712 lei TVA de plată în luna martie și 2.232 lei TVA de recuperat din luna februarie, pentru care nu a fost făcută cerere de rambursare, întrucât se compensează la întocmirea decontului.

TVA de plată aferentă lunii martie 2017, în sumă de 3.480 lei va fi plătit la scadență, respectiv în luna aprilie 2017. Ca urmare, în luna martie, întreprinderea X nu are plăți de efectuat în contul TVA. În aceste condiții, *Bugetul de trezorerie pentru trimestrul I/2017* este prezentat în Tabelul nr. 5.12 întocmit pe baza datelor din tabelul nr. 5.9 - Problema e) din Exemplul nr. 1:

În concluzie, întreprinderea X, în ipoteza achiziționării de noi active fixe din fonduri proprii, reușește să obțină la finele trimestrului I/2017 o trezorerie pozitivă de 3.838 lei, în condițiile în care a avut de achitat inclusiv impozitul pe profit aferent anului precedent, scadent în data de 25 martie anul următor.

Tabelul nr. 5.12

Bugetul de trezorerie pentru trimestrul I/2017 (lei)			
Indicatori	Luna		
	ianuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1. Încasări din exploatare (1.1+1.2)	**62.160**	**40.320**	**48.480**
1.1. încasări din vânzări de produse	62.160	40.320	48.480
1.2. încasări din prestări servicii	0	0	0
2. Plăți aferente exploatării (a+b+c+d+e)	**36.813**	**28.077**	**32.133**
a. plăți aferente materiilor prime și materialelor consumabile	15.600	8.100	11.400
b. plăți aferente energie, gaze, apă	3.120	1.620	2.280
c. plăți aferente prestațiilor externe	648	912	1.008
d. plăți aferente cheltuielilor de personal	17.445	17.445	17.445
e. alte impozite și taxe	0	0	0
3. Variația trezoreriei din exploatare (1-2)	**+25.347**	**+12.243**	**+16.347**

Scanned with OKEN Scanner

4. Alte încasări	**0**	**0**	**0**
4.1. împrumuturi	0	0	0
5. Alte plăți (a+b+c+d+e)	7.072	40.672	2.750
a. plăți aferente cumpărării de active	0	37.000	0
b. plăți aferente ratei creditului	0	0	0
c. plăți aferente dobânzii împrumutului	0	0	0
d. plăți aferente impozitului pe profit	0	0	2.750
e. plăți aferente TVA	7.072	3.672	0
6. Variația trezoreriei în afara exploatării (4-5)	-7.072	-40.672	-2.750
7. Variația trezoreriei (3+6)	18.275	-28.429	13.597
8. Sold la începutul lunii	395	18.670	-9.759
9. Sold la sfârșitul lunii (7+8)	18.670	-9.759	3.838

În concluzie, întreprinderea X, în ipoteza achiziționării de noi active fixe din fonduri proprii, reușește să obțină la finele trimestrului I/2017 o trezorerie pozitivă de 3.838 lei, în condițiile în care a avut de achitat inclusiv impozitul pe profit aferent anului precedent, scadent în data de 25 martie anul următor.

Sintetic, structura plăților efectuate de întreprinderea X în trimestrul I/2017 după operarea modificărilor de structură impuse de operațiunile prezentate în Exemplul nr. 2, se prezintă în tabelul nr. 5.13:

Tabelul nr. 5.13

Nr.crt.	Indicatori	Plăți trimestrul I/2017 (lei)	
		Σ	%
1.	Materii prime şi materiale	35.100	23,79
2.	Energie, gaze, apă	7.020	4,75
3.	Alte prestații externe	2.568	1,75
4.	Cheltuieli de personal	52.335	35,48
5.	Impozit pe profit	2.750	1,87
6.	TVA de plată	10.744	7,28
7.	Active fixe noi	37.000	25,08
8.	**TOTAL (1+2+3+4+5+6+7)**	**147.517**	**100,00**

Sub formă grafică, situația din Exemplul nr. 2 este redată în Figura 5.23:

Scanned with OKEN Scanner

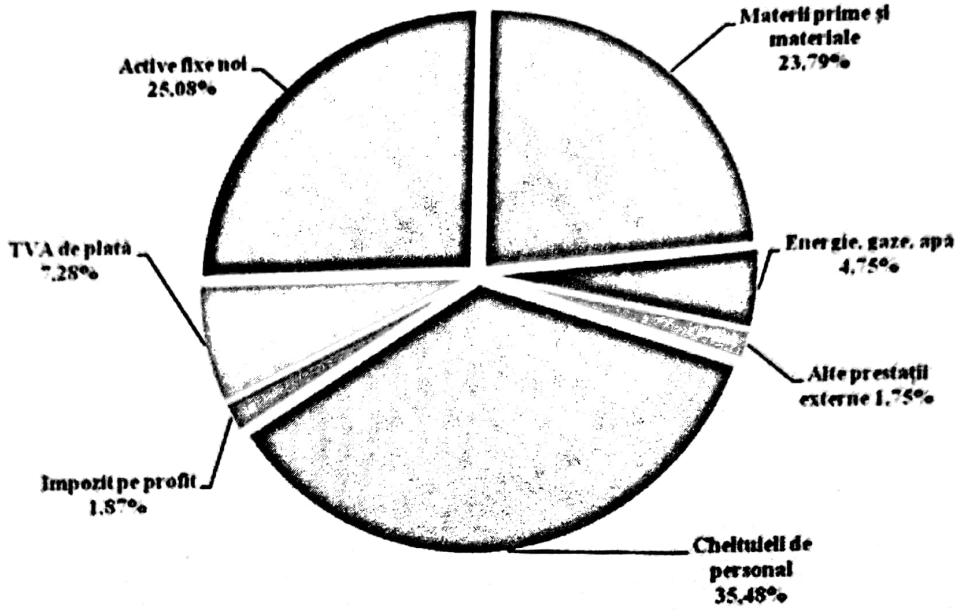

Figura 5.23 - Structura plăților totale în trimestrul I/2017

Observăm că întreprinderea X, în acest al doilea exemplu, are ca pondere principală plățile aferente salariilor (respectiv 35,48%), plățile aferente investiției în active corporale (reprezentând 25,08%) și plățile necesare activității de producție constând în materii prime și materiale (reprezentând 23,79%).

5.7.3. Exemplul nr. 3

Întreprinderea X elaborează previziunile aferente plăților din trimestrul I/2017 necesare desfășurării activității pe baza datelor de la punctele a)-d) din Exemplul nr. 1, în condițiile în care achiziționează în luna februarie o nouă linie tehnologică în sumă de 37.000 lei fără TVA din fonduri proprii și alte echipamente tehnologice în sumă de 30.000 lei fără TVA din fonduri rambursabile pe termen de 5 ani cu o dobândă de 9%. Cota de TVA este 20% și plata acestor echipamente se realizează la livrare.

Rambursarea se realizează începând cu luna aprilie 2017 după punerea în funcțiune a investițiilor în luna martie. De asemenea, întreprinderea X are de plătit la bugetul de stat, suma de 2.750 lei reprezentând impozit pe profit aferent trimestrului IV/2016 cu

Scanned with OKEN Scanner

scadență 25 martie 2017, precum și impozit pe clădirile aflate în proprietatea sa, la bugetul local, în sumă de 5.200 lei cu scadență 31 martie 2017. Să se elaboreze bugetul de trezorerie al întreprinderii X pe baza acestor date.

Rezolvare:

Față de exemplul precedent, apar următoarele modificări:

- apare TVA deductibilă aferentă activelor fixe achiziționate (67.000 lei x 20% = 13.400 lei) și plătite în luna februarie din fonduri proprii și credit bancar cu dobândă 9%;
- apare plata impozitului pe profit în sumă de 2.750 lei și a impozitului pe clădiri în sumă de 5.200 lei.

Astfel, bugetul plăților aferente TVA are următoarea structură (Tabelul nr. 5.14):

Tabelul nr. 5.14

Bugetul plăților aferente TVA (lei)					
Indicatori	**Luna**				
	noiembrie 2016	**decembrie 2016**	**ianuarie 2017**	**februarie 2017**	**martie 2017**
1. TVA aferentă materiilor prime și materialelor	1.850	2.600	1.350	1.900	2.100
2. TVA aferentă - energie, gaze, apă	370	520	270	380	420
3. TVA aferentă altor prestații externe	148	208	108	152	168
4. Total TVA aferentă aprovizionărilor (1+2+3)	2.368	3.328	1.728	2.432	2.688
5. TVA aferentă - cumpărări active fixe	0	0	0	13.400	0
6. Total TVA deductibilă (4+5)	2.368	3.328	1.728	15.832	2.688
7. Total TVA colectată	7.400	10.400	5.400	7.600	8.400
8. TVA de plată	5.032	7.072	3.672	0	5.712
9. TVA de recuperat	0	0	0	8.232	0
10. Plăți aferente TVA (rd. 8 luna precedentă)	-	**5.032**	**7.072**	**3.672**	**0**

După cum observăm în tabelul de mai sus, în luna februarie, TVA deductibilă este mai mare decât TVA colectată, ca urmare întreprinderea X are TVA de recuperat în sumă de 8.232 lei (15.832 lei – 7.600 lei). TVA deductibilă aferentă lunii februarie în sumă de 15.832 lei reprezintă TVA aferentă activelor fixe noi (67.000 lei x

Scanned with OKEN Scanner

20% = 13.400 lei) și TVA aferentă aprovizionărilor din luna februarie (2.432 lei). În luna martie 2017, întreprinderea X a înregistrat vânzări pentru care TVA colectată este mai mare decât TVA deductibilă, ca urmare, la finele lunii martie, întreprinderea X are TVA de plată în sumă de 5.712 lei. La întocmirea Decontului de TVA aferentă lunii martie, suma de plată de 5.712 lei se compensează cu suma de recuperat de 8.232 lei din luna precedentă, pentru care întreprinderea X nu a solicitat rambursare. Astfel, întreprinderea X are TVA de recuperat pentru luna martie în sumă de 2.520 lei (5.712 lei $_{\text{TVA de plată în martie}}$ - 8.232 lei $_{\text{TVA de recuperat în februarie}}$).

Această sumă de 2.520 lei se va compensa, în continuare, cu informațiile din Decontul lunii aprilie 2017. Ca urmare, în luna martie, întreprinderea X nu are plăți de efectuat în contul TVA. În aceste condiții, Bugetul de trezorerie (trim. I/2017) este următorul:

Tabelul nr. 5.15

Bugetul de trezorerie pentru trimestrul I/2017 (lei)			
Indicatori	**Luna**		
	ianuarie 2017	**februarie 2017**	**martie 2017**
1. Încasări din exploatare (1.1+1.2)	**62.160**	**40.320**	**48.480**
1.1. încasări din vânzări de produse	62.160	40.320	48.480
1.2. încasări din prestări servicii	0	0	0
2. Plăți aferente exploatării (a+b+c+d+e)	**36.813**	**28.077**	**37.333**
a) plăți aferente materiilor prime și materialelor consumabile	15.600	8.100	11.400
b) plăți aferente energie, gaze, apă	3.120	1.620	2.280
c) plăți aferente prestațiilor externe	648	912	1.008
d) plăți aferente cheltuielilor de personal	17.445	17.445	17.445
e) alte impozite și taxe	0	0	5.200
3. Variația trezoreriei din exploatare (1-2)	**+25.347**	**+12.243**	**+11.147**
4. Alte încasări	**0**	**36.000**	**0**
4.1 împrumuturi	0	36.000	0
5. Alte plăți (a+b+c+d+e)	**7.072**	**70.672**	**2.750**
f) plăți aferente cumpărării de active	0	67.000	0
g) plăți aferente ratei creditului	0	0	0
h) plăți aferente dobânzii împrumutului	0	0	0
i) plăți aferente impozitului pe profit	0	0	2.750
j) plăți aferente TVA	7.072	3.672	0
6. Variația trezoreriei în afara exploatării (4-5)	**-7.072**	**-34.672**	**-2.750**
7. Variația trezoreriei (3+6)	**18.275**	**-22.429**	**8.397**
8. Sold la începutul lunii	**395**	**18.670**	**-3.759**
9. Sold la sfârșitul lunii (7+8)	**18.670**	**-3.759**	**4.638**

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, întreprinderea X, în ipotezele de mai sus (din exemplul nr. 3), obține tot o trezorerie pozitivă în sumă de 4.638 lei la finele trimestrului I/2017, ceea ce ne conduce la o apreciere pozitivă privind modul de gestionare a finanțelor de către managementul general și de linie al întreprinderii.

Sintetic, structura plăților efectuate de întreprinderea X în trimestrul I/2017 după operarea modificărilor de structură impuse de operațiunile prezentate în Exemplul nr. 3, se prezintă în tabelul nr. 5.16.

Tabelul nr. 5.16

Nr. crt.	Indicatori	Plăți trimestrul I/2017 (lei)	
		Σ	%
1.	Materii prime și materiale	35.100	19,22
2.	Energie, gaze, apă	7.020	3,84
3.	Alte prestații externe	2.568	1,40
4.	Cheltuieli de personal	52.335	28,64
5.	Alte impozite	5.200	2,84
6.	Impozit pe profit	2.750	1,51
7.	TVA de plată	10.744	5,88
8.	Active fixe noi	67.000	36,67
9.	**TOTAL**	**182.717**	**100,00**

Sub formă grafică, situația se prezintă în Figura 5.24. Din analiza structurii plăților totale, se constată că ponderea cea mai mare o reprezintă plățile aferente activelor corporale cumpărate de întreprinderea X (36,67%), plățile aferente salariilor (28,64%) și plățile aferente aprovizionărilor cu materii prime (19,22%).

Scanned with OKEN Scanner

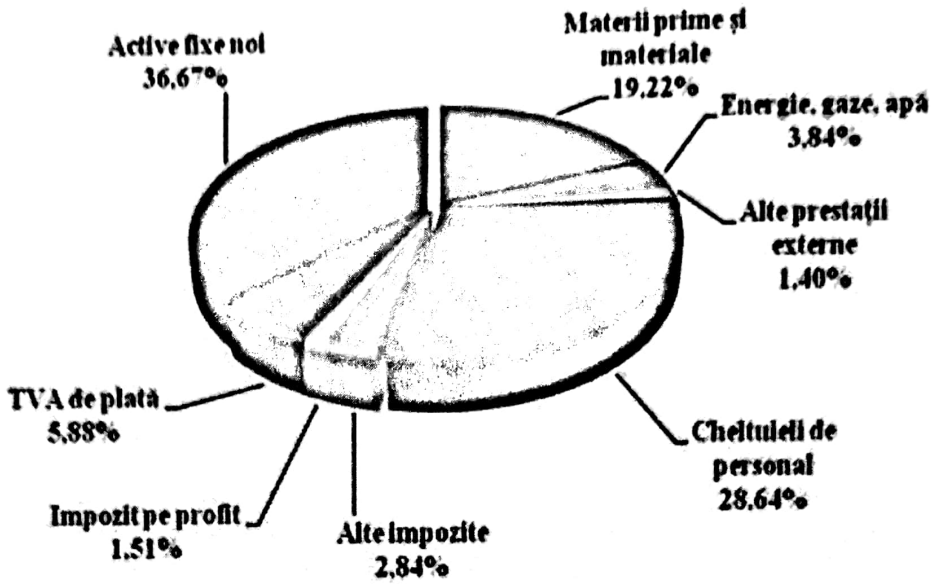

Figura 5.24 - Structura plăților totale în trimestrul I/2017 fără rambursare credit și dobândă

Dacă întreprinderea X ar avea de rambursat prima rată a împrumutului, inclusiv dobânda aferentă în luna martie, atunci situația trezoreriei suferă următoarele modificări:

rata creditului = 36.000 lei/60 luni = 600 lei pe lună
dobânda $_1$ = (36.000 lei x 30 zile x 9%)/365 zile = 266,30 lei în luna 1
dobânda $_2$ = [(36.000 lei – 600 lei) x 30 zile x 9%)]/365 zile = 261,80 lei în luna 2
.....
dobânda $_{60}$ = (600 x 30 x 9%)/365 zile = 4,43 lei aferentă ultimei luni de rambursare.

Calculele aferente ratei creditului și ratei dobânzii au fost efectuate în baza următoarelor formule:

rata creditului $_{lunară}$ = valoarea creditului/numărul de luni aferent perioadei de creditare

Rata lunară a creditului se determină pe baza formulei de mai sus și este constantă pe toată perioada de acordare a împrumutului. În cazul întreprinderii X, aceasta este de 5 ani, adică 60 luni (12 luni x 5 ani = 60 luni).

Scanned with OKEN Scanner

$$\text{rata dobânzii}_{\text{lunare}} = \frac{\text{(valoarea creditului}_{\text{lunar}} \text{ x număr zile în lună x procentul de dobândă\%)}}{\text{Numărul de zile din an}}$$

Rata dobânzii lunară calculată pe baza formulei prezentate anterior are în vedere faptul că valoarea creditului este reprezentată de soldul creditului la finele lunii precedente.

Astfel, valoarea creditului în luna aprilie = soldul creditului la sfârşitul lunii martie, adică 36.000 lei – 600 lei = 35.400 lei, care reprezintă creditul iniţial minus prima rată achitată în luna martie. Mai departe, valoarea creditului în luna mai = soldul creditului la sfârşitul lunii aprilie, adică 35.400 lei - 600 lei = 34.800 lei SAU 36.000 lei – 600 lei – 600 lei = 34.800 lei, care reprezintă creditul iniţial minus cele două rate plătite băncii, respectiv rata lunii martie şi rata lunii aprilie.

Ca urmare, în ipoteza în care întreprinderea X rambursează, în luna martie 2017, prima rată la credit şi dobânda aferentă, *Bugetul de trezorerie al întreprinderii X* se prezintă ca în tabelul 5.17. Observăm că, în aceste condiţii, întreprinderea X are o trezorerie pozitivă la finele lunii martie, situaţie favorabilă care va permite întreprinderii să îşi onoreze ratele scadente la împrumutul bancar şi să ducă, în continuare, o politică de dezvoltare.

Tabelul nr. 5.17

Bugetul de trezorerie pentru trimestrul I/2017 (lei)
cu rambursarea primei rate şi a dobânzii în luna martie

Indicatori	Luna		
	ianuarie 2017	februarie 2017	martie 2017
1. Încasări din exploatare (1.1+1.2)	**62.160**	**40.320**	**48.480**
1.1.încasări din vânzări de produse	62.160	40.320	48.480
1.2.încasări din prestări servicii	0	0	0
2. Plăţi aferente exploatării (a+b+c+d+e)	**36.813**	**28.077**	**37.333**
a. plăţi aferente materiilor prime şi materialelor consumabile	15.600	8.100	11.400
b. plăţi aferente energie, gaze, apă	3.120	1.620	2.280
c. plăţi aferente prestaţiilor externe	648	912	1.008
d. plăţi aferente cheltuielilor de personal	17.445	17.445	17.445
e. alte impozite şi taxe	0	0	5.200
3. Variaţia trezoreriei din exploatare (1-2)	**+25.347**	**+12.243**	**+11.147**
4. Alte încasări	**0**	**36.000**	**0**
4.1.împrumuturi	0	36.000	0

Scanned with OKEN Scanner

5. Alte plăți (a+b+c+d+e)	**7.072**	**70.672**	**3.617**
a. plăți aferente cumpărării de active	0	67.000	0
b. plăți aferente ratei creditului	0	0	600
c. plăți aferente dobânzii împrumutului	0	0	267
d. plăți aferente impozitului pe profit	0	0	2.750
e. plăți aferente TVA	7.072	3.672	0
6. Variația trez. în afara exploatării (4-5)	**-7.072**	**-34.672**	**-3.617**
7. Variația trezoreriei (3+6)	**18.275**	**-22.429**	**7.530**
8. Sold la începutul lunii	**395**	**18.670**	**-3.759**
9. Sold la sfârșitul lunii (7+8)	**18.670**	**-3.759**	**3.771**

Sintetic, structura plăților efectuate de întreprinderea X în trimestrul I/2017 după operarea modificărilor de structură impuse de operațiunile prezentate în tabelul nr. 5.17 (rambursare rată credit și dobândă în luna martie), se prezintă în tabelul nr. 5.18:

Tabelul nr. 5.18

Nr. crt.	Indicatori	Plăți trimestrul I/2017 (lei)	
		Σ	%
1.	Materii prime și materiale	35.100	19,13
2.	Energie, gaze, apă	7.020	3,82
3.	Alte prestații externe	2.568	1,39
4.	Cheltuieli de personal	52.335	28,51
5.	Alte impozite	5.200	2,83
6.	Rată credit	600	0,32
7.	Dobânda aferentă primei rate	267	0,15
8.	Impozit pe profit	2.750	1,50
9.	TVA de plată	10.744	5,85
10.	Active fixe noi	67.000	36,50
11.	**TOTAL (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)**	**183.584**	**100,00**

În Figura 5.25 prezentăm structura plăților aferente trimestrului I/2017 în ipoteza rambursării primei rate la împrumut și a dobânzii aferente, în luna martie 2017.

Scanned with OKEN Scanner

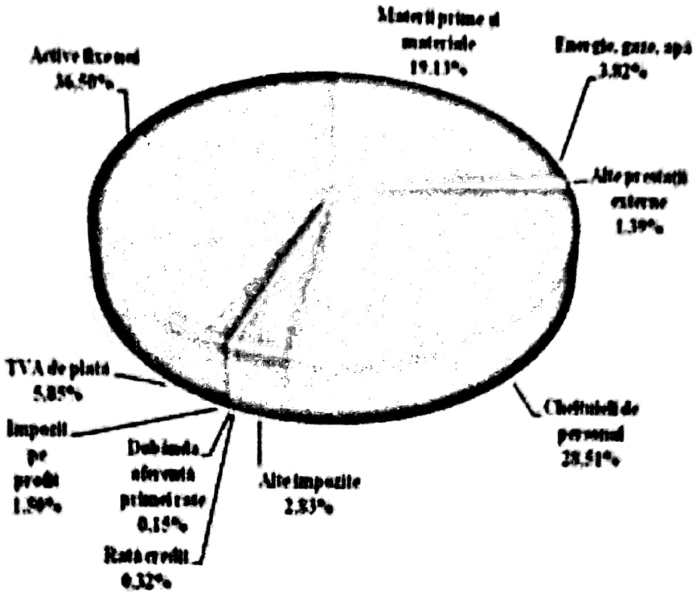

Figura 5.25 - Structura plăților aprovizionărilor în trimestrul I/2017 cu rambursare credit și dobândă

Datele din grafic arată că ponderea plăților aferente rambursării creditului și dobânzii scadente în luna martie este sub 1%, ceea ce înseamnă că întreprinderea X are capacitatea de a gestiona situația trezoreriei în cele două variante prezentate în exemplul nr.3 (fără rambursare rată credit și dobândă aferentă în luna martie și cu rambursare în luna martie).

5.7.4. Exemplul nr. 4

Întreprinderea X elaborează previziunile aferente plăților din trimestrul II/2017 necesare desfășurării activității (pe baza datelor de la punctele a)-d) din Exemplul nr. 1, a realizării investițiilor din exemplul nr. 3 și rambursării creditului, cu modificarea informațiilor privind bugetul vânzărilor - în care au fost prevăzute pentru trimestrul II al anului 2017 livrări de produse astfel: în luna aprilie în valoare de 45 mii lei, în luna mai în sumă de 48 mii lei și în luna iunie în sumă de 52 mii lei fără TVA (cota TVA = 20%). În luna aprilie, întreprinderea X are de achitat impozit pe profit aferent trimestrului I în sumă de 2.227 lei. Să se elaboreze bugetul de trezorerie al întreprinderii X pentru trimestrul II/2017 pe baza informațiilor de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare:

Conform datelor de mai sus, într-o primă etapă este necesar să elaborăm Bugetul vânzărilor previzionat pentru trimestrul II/2017 al întreprinderii X .

În Tabelul 5.19 prezentăm situația vânzărilor realizate în fiecare lună din trimestrul II/2017:

Tabelul 5.19

Bugetul vânzărilor în trimestrul II/2017 (lei)			
Indicatori	**Luna**		
	aprilie	**mai**	**iunie**
1.Vânzări fără TVA	45.000	48.000	52.000
2.TVA colectată	9.000	9.600	10.400
3.Total vânzări cu TVA (1+2)	**54.000**	**57.600**	**62.400**

Din analiza datelor din tabel rezultă că întreprinderea X va obține un volum al vânzărilor în trimestrul II/2017 în sumă de 174.000 lei (54.000 lei $_{aprilie}$ + 57.600 lei $_{mai}$ + 62.400 lei $_{iunie}$).

Astfel, previziunea încasărilor pentru trimestrul II/2017 având în vedere informația potrivit căreia întreprinderea X încasează 60% din valoarea facturilor aferente vânzărilor la data livrării și 40% în termen de 30 zile, are forma prezentată în Tabelul 5.20:

Tabelul 5.20

Bugetul încasărilor în trimestrul II/2017 (lei)			
Indicatori	**Luna**		
	aprilie	**mai**	**iunie**
1.Total vânzări cu TVA	54.000	57.600	62.400
2.Încasări 60% cu TVA	32.400	34.560	37.440
3.Încasări 40% cu TVA	20.160	21.600	23.040
4.Total încasări (2+3)	**52.560**	**56.160**	**60.480**
5.Rata încasărilor (rd. 4/rd. 1) x 100	**97,33%**	**97,50%**	**96,92%**

În luna aprilie, încasările totale sunt formate din suma de 32.400 lei (60% x 54.000 lei reprezentând vânzări efectuate în luna aprilie) și din suma de 20.160 lei reprezentând 40% din vânzările aferente lunii martie 2017 care au fost în valoare de 50.400 lei (sumă preluată din tabelul nr. 5.1 din care doar 60% au fost încasate în luna martie, diferența de 40% se încasează în luna aprilie).

Scanned with OKEN Scanner

Raționamentul este similar și pentru lunile următoare. Totalul încasărilor din luna mai în sumă de 56.160 lei reprezintă încasări în sumă de 34.560 lei aferente vânzărilor efectuate în luna mai (57.600 lei x 60%) și încasări în sumă de 21.600 lei aferente diferenței de 40% din vânzările lunii aprilie (54.000 lei x 40%).

În luna iunie, încasările totale sunt alcătuite din încasările aferente vânzărilor efectuate în luna iunie în sumă de 37.440 lei (62.400 lei x 60%) și încasările în sumă de 23.040 lei aferente diferenței de 40% din vânzările lunii mai (57.600 lei x 40%).

Datele din bugetul încasărilor arată o rată de încasare de aproape 100% ca urmare a respectării clauzelor contractuale de către clienți (plata în procent de 60% a mărfurilor cumpărate la livrare și diferența de 40% în luna următoare) ceea ce se reflectă în volumul încasărilor aferente trimestrul II/2017 în sumă de 169.200 lei (52.560 $lei_{aprilie}$ + 56.160 lei_{mai} + 60.480 lei_{iunie}). Rata medie a încasărilor trimestrului II/2017 este de 97,24% = (169.200 lei/174.000 lei) x 100.

Având în vedere informațiile privind plățile de la Problema „b" din Exemplul nr. 1, putem construi Bugetul aprovizionărilor aferente trimestrului II/2017 și Bugetul plăților pentru cumpărările din trimestrul II/2017 (vezi Tabelul 5.21 și Tabelul 5.22).

Să ne reamintim situația din Exemplul nr. 1:

- producția obținută este egală cu vânzările, întreprinderea X produce numai pe bază de comandă prealabilă de la clienți astfel că are asigurată desfacerea;
- consumul de materii prime și materiale consumabile reprezintă 25% din valoarea producției fără a se crea stocuri și se achită la 30 zile de la aprovizionare;
- consumul de energie, gaze, apă reprezintă 5% din valoarea producției și se achită la data scadenței menționate pe factură, respectiv în luna următoare celei pentru care a fost înregistrat consumul;
- consumul aferent altor prestații externe reprezintă 2% din valoarea producției (reparații la echipamentele tehnologice, instalații, mașini și utilaje, alte servicii efectuate de terți) și se achită la data facturării prestației;
- cota TVA aferentă aprovizionărilor întreprinderii X este 20%.

Scanned with OKEN Scanner

Ca urmare a datelor de mai sus, vom proceda la întocmirea Bugetului aprovizionărilor pentru trimestrul II/2017:

Tabelul 5.21

Bugetul aprovizionărilor în trimestrul II/2017 (lei)					
Indicatori	Luna			Total	%
	aprilie	mai	iunie		
1.Total producție	54.000	57.600	62.400	174.000	x
2.Materii prime și materiale - din care TVA	13.500 2.250	14.400 2.400	15.600 2.600	43.500 7.250	78,12%
3.Energie, gaze, apă - din care TVA	2.700 450	2.880 480	3.120 520	8.700 1.450	15,63%
4.Alte prestații externe - din care TVA	1.080 180	1.152 192	1.248 208	3.480 580	6,25%
5.Total aprovizionări - din care TVA (1+2+3+4)	**17.280 2.880**	**18.432 3.072**	**19.968 3.328**	**55.680 9.280**	**100,00%**

1. Conform datelor problemei, producția obținută este egală cu vânzările, ca urmare *valoarea producției se preia din tabelul nr. 5.20.* (rd. 1. - total vânzări cu TVA).

2. *Valoarea materiilor prime și materialelor* reprezintă 25% din valoarea producției, ca urmare materiile prime și materialele consumabile necesare obținerii producției au următoarele valori:

- în aprilie = 54.000 lei x 25% = 13.500 lei cu TVA, din care TVA = (13.500 lei x 20)/120 = 2.250 lei;
- în mai = 57.600 lei x 25% = 14.400 lei cu TVA, din care TVA = (14.400 lei x 20)/120 = 2.400 lei;
- în iunie = 62.400 lei x 25% = 15.600 lei cu TVA, din care TVA = (15.600 lei x 20)/120 = 2.600 lei;

3. *Consumul de energie, gaze, apă* reprezintă 5% din valoarea producției, ca urmare valoarea acestor utilități pentru fiecare lună, este următoarea:

- în aprilie = 54.000 lei x 5% = 2.700 lei cu TVA, din care TVA = (2.700 lei x 20)/120 = 450 lei;
- în mai = 57.600 lei x 5% = 2.880 lei cu TVA, din care TVA = (2.880 lei x 20)/120 = 480 lei;
- în iunie = 62.400 x 5% = 3.120 lei cu TVA, din care TVA = (3.120 lei x 20)/120 = 520 lei.

Scanned with OKEN Scanner

4. *Alte prestații externe* reprezintă 2% din valoarea producției, ca urmare valoarea acestor prestații pentru fiecare lună, este următoarea:

- în aprilie = 54.000 lei x 2% = 1.080 lei cu TVA, din care TVA=(1.080 lei x 20)/120 = 180 lei;
- în mai = 57.600 lei x 2% = 1.152 lei cu TVA, din care TVA = (1.152 lei x 20)/120 = 192 lei;
- în iunie = 62.400 x 2% = 1.248 lei cu TVA, din care TVA = (1.248 lei x 20)/120 = 208 lei.

5. *Totalul aprovizionărilor* aferente trimestrului II/2017 se obține ca sumă între materiile prime și materialele necesare fabricării producției și nevoia de energie, gaze, apă și alte prestații externe:

- în aprilie = 13.500 lei + 2.700 lei + 1.080 lei = 17.280 lei cu TVA, din care TVA = 2.880 lei;
- în mai = 14.400 lei + 2.880 lei + 1.152 lei = 18.432 lei cu TVA, din care TVA = 3.072 lei;
- în iunie = 15.600 lei + 3.120 lei + 1.248 lei = 19.968 lei cu TVA, din care TVA = 3.328 lei.

Întreprinderea X va aloca pentru aprovizionare în trimestrul II/2017 un buget estimat în sumă de 55.680 lei necesar desfășurării activității. Sub formă grafică, structura aprovizionărilor (%) care se regăsește în tabelul nr. 5.21, se prezintă în Figura 5.26.

Din analiza graficului se constată că ponderea majoritară în total aprovizionări din trimestrul II/2017 o reprezintă aprovizionările cu materii prime și materiale, respectiv 78,12%, diferența constând în asigurarea cu utilități necesare funcționării și alte servicii pentru desfășurarea activității întreprinderii X.

Datele problemei arată că (Problema „b" din Exemplul nr. 1) aprovizionările cu materii prime și materiale se plătesc în termen de 30 zile de la cumpărare, aprovizionările cu energie, apă, gaze se plătesc în luna următoare, iar prestațiile externe se plătesc în luna facturării prestației (la livrarea serviciului prestat).

Scanned with OKEN Scanner

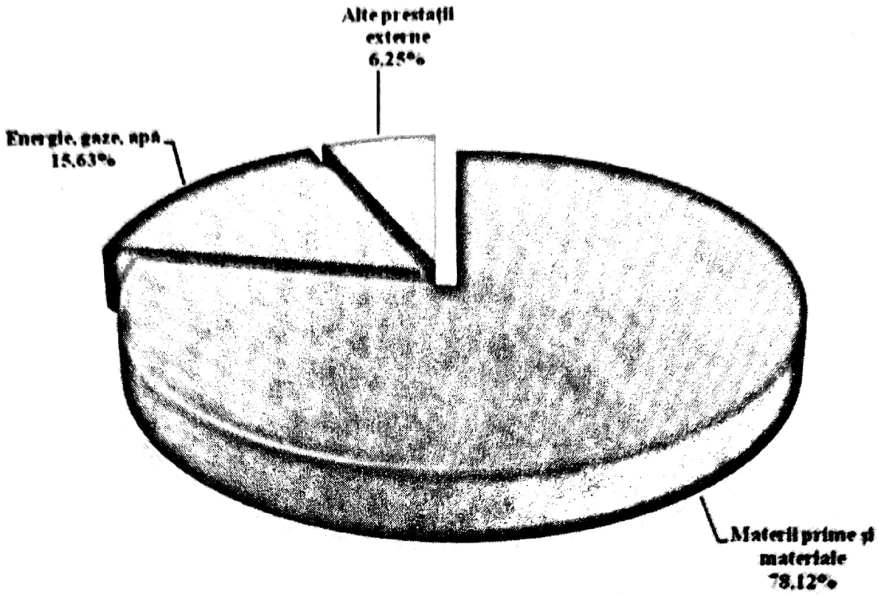

Figura 5.26 - Structura aprovizionărilor în trimestrul II/2017

În aceste condiții, Bugetul plăților necesare achitării facturilor pentru cumpărările întreprinderii X în vederea realizării obiectului său de activitate se prezintă în Tabelul nr. 5.22:

Tabelul nr. 5.22

Bugetul plăților pentru aprovizionările din trimestrul II/2017 (lei)					
Indicatori	**Luna**			**Total**	**%**
	aprilie	**mai**	**iunie**		
1.Total producție	54.000	57.600	62.400	174.000	x
2.Materii prime și materiale - din care TVA	13.500 2.250	14.400 2.400	15.600 2.600	43.500 7.250	x
3. Plăți aferente materiilor prime și materialelor	**12.600**	**13.500**	**14.400**	**40.500**	**77,77**
4. Energie, gaze, apă - din care TVA	2.700 450	2.880 480	3.120 520	8.700 1.450	x
5. Plăți aferente facturilor de energie, gaze, apă	**2.520**	**2.700**	**2.880**	**8.100**	**15,55**
6. Alte prestații externe - din care TVA	1.080 180	1.152 192	1.248 208	3.480 580	x
7. Plăți aferente altor prestații externe	**1.080**	**1.152**	**1.248**	**3.480**	**6,68**
8. Total aprovizionări - din care TVA (2+4+6)	17.280 2.880	18.432 3.072	19.968 3.328	55.678 9.280	x
9. Total plăți aferente aprovizionărilor (3+5+7)	**16.200**	**17.352**	**18.528**	**52.080**	**100,00**

Scanned with OKEN Scanner

Total producție obținută de întreprinderea X este egală cu total vânzări care se regăsesc în tabelul nr. 5.20 - rd. 1 sau în tabelul nr. 5.21 - rd. 1.

Conform datelor problemei, *materiile prime și materialele* se achită furnizorilor în termen de 30 zile de la data aprovizionării, ca urmare, în luna aprilie se achită furnizorii aferenți lunii martie, în sumă de 12.600 lei (tabelul nr. 5.3 - rd. 2 - col. martie 2017).

În luna mai se achită furnizorii aferenți lunii aprilie care sunt în sumă de 13.500 lei (tabelul nr. 5.22 - rd. 2 - col. aprilie 2017).

În luna iunie se achită furnizorii aferenți lunii mai care sunt în sumă de 14.400 lei (tabelul nr. 5.22 - rd. 2 - col. mai 2017).

În cazul furnizorilor de utilități (energie, gaze, apă), plata facturilor aferente se realizează la 30 zile de la data facturării acestora, respectiv în luna aprilie se achită facturile aferente lunii martie, în sumă de 2.520 lei (tabelul nr. 5.3 - rd. 3 - col. martie 2017).

În luna mai se achită furnizorii aferenți lunii aprilie care sunt în sumă de 2.700 lei (tabelul nr. 5.22 - rd. 4 - col. aprilie 2017).

În luna iunie se achită furnizorii aferenți lunii mai care sunt în sumă de 2.880 lei (tabelul nr. 5.22 - rd. 4 - col. mai 2017).

În cazul prestațiilor externe, întreprinderea X plătește acești furnizori de servicii la data facturării serviciului respectiv. Astfel, plățile se realizează în fiecare lună cu suma din factura lunii respective (tabelul nr. 5.22 - rd. 6).

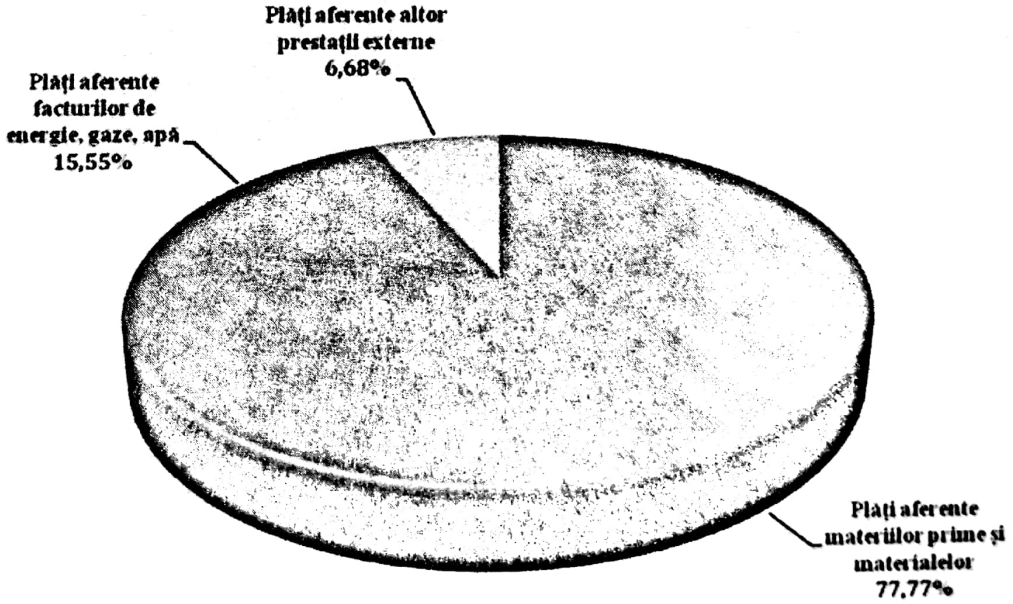

Figura 5.27 - Structura plăților aprovizionărilor în trimestrul II/2017

Scanned with OKEN Scanner

Pe baza datelor calculate în tabelul 5.22 - ultima coloană (%), structura plăților aferente aprovizionărilor din trimestrul II/2017 poate fi prezentată grafic ca în Figura 5.27.

Datele din grafic arată, de asemenea, aceeași tendință ca și în cazul aprovizionărilor, situație normală pentru întreprinderea X, ceea ce denotă că sunt respectate clauzele contractuale cu partenerii de afaceri: ponderea majoritară în totalul plăților o reprezintă materiile și materialele consumabile cu un procent de 77,77%.

În continuare vom proceda la întocmirea bugetului necesar plăților privind TVA deoarece datele aferente aprovizionărilor diferă față de Problema „a" din Exemplul nr. 1 ca urmare a informațiilor diferite privind producția obținută de întreprinderea X (vezi Tabelul nr. 5.23):

Tabelul nr. 5.23

Bugetul plăților aferente TVA (lei)			
Indicatori	**Luna**		
	aprilie	**mai**	**iunie**
1. TVA aferentă materiilor prime și materialelor	2.250	2.400	2.600
2. TVA aferentă - energie, gaze, apă	450	480	520
3. TVA aferentă altor prestații externe	180	192	208
4. Total TVA aferentă aprovizionărilor (1+2+3)	2.880	3.072	3.328
5. Total TVA deductibilă (= rd. 4)	2.880	3.072	3.328
6. Total TVA colectată	9.000	9.600	10.400
7. TVA de plată (6-5)	6.120	6.528	7.072
8. TVA de recuperat (5-6)	0	0	0
9. Plăți aferente TVA	**0**	**3.600**	**6.528**

Datele privind TVA se preiau din tabelul nr. 5.22 pentru fiecare indicator în parte, după care se procedează la determinarea TVA deductibilă și TVA colectată, precum și la compararea acestora în vederea stabilirii TVA de plată sau TVA de recuperat.

TVA deductibilă este egală cu TVA aferentă aprovizionărilor (tabelul nr. 5.23 - rd. 4); TVA colectată este calculată în procent de 20% la valoarea vânzărilor (tabelul nr. 5.19 - rd. 2).

În urma comparării TVA deductibilă cu TVA colectată obținem TVA de plată sau de recuperat, aferentă fiecărei luni. De menționat că,

Scanned with OKEN Scanner

în Decontul de TVA lunar, sumele se compensează reciproc și plata acestora se efectuează în 25 ale lunii următoare. Astfel, pentru luna aprilie 2017, întreprinderea trebuie să plătească TVA în sumă de 6.120 lei în baza operațiunilor economice din luna aprilie, însă această sumă se compensează cu datele din Decontul lunii martie 2017. Scadența TVA de plată pentru luna aprilie este 25 mai 2017. Ca urmare, în luna aprilie, întreprinderea trebuie să plătească TVA aferentă operațiunilor economice din luna martie 2017. Aceasta are valoarea 0. conform datelor din tabelul nr. 5.14 - col. martie 2017.

În luna mai 2017, întreprinderea trebuie să plătească TVA aferentă lunii aprilie după ce se compensează cu suma de recuperat din Decontul lunii martie 2017: 6.120 lei – 2.520 lei = 3.600 lei, reprezentând plăți în contul TVA către bugetul de stat.

Suma de 2.520 lei reprezintă TVA rămasă de recuperat din Decontul lunii martie, calculată astfel: 5.712 lei $_{\text{TVA de plată martie}}$ - 8.232 lei $_{\text{TVA de recuperat februarie}}$ = -2.520 lei $_{\text{TVA de recuperat}}$.

În luna iunie, întreprinderea trebuie să plătească TVA aferentă lunii mai 2017, respectiv suma de 6.528 lei rezultată din operațiunile economice ale lunii mai 2017 (tabelul nr. 5.23 - rd. 7 - col. mai 2017).

Din analiza bugetelor de mai sus rezultă că se dispune de toate informațiile necesare întocmirii Bugetului de trezorerie pentru trimestrul II/2017, în ipoteza începerii rambursării creditului contractat de pe piața bancară în luna aprilie.

Bugetul proiectat este prezentat în Tabelul nr. 5.24. Observăm că bugetul trezoreriei întreprinderii X pentru trimestrul II/2017 este pozitiv, ceea ce înseamnă că aceasta are posibilitatea de a se dezvolta printr-o politică de investiții corespunzătoare domeniului său de activitate și de a investi în cercetare-dezvoltare pentru a-și asigura competitivitatea pe piață.

De asemenea, datele din Tabelul nr. 5.24 demonstrează și posibilitatea întreprinderii X de a rambursa anticipat creditul bancar contractat, în vederea reducerii cheltuielilor și creșterii profitului.

Sintetic, structura plăților efectuate de întreprinderea X în trimestrul II/2017 după operarea modificărilor de structură impuse de operațiunile prezentate în Exemplul nr. 4, se prezintă în tabelul nr. 5.25.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 5.24

Bugetul de trezorerie pentru trimestrul II/2017 (lei)			
Indicatori	**Luna**		
	aprilie 2017	**mai 2017**	**iunie 2017**
1. Încasări din exploatare (1+2)	**52.560**	**56.160**	**60.480**
1.1.încasări din vânzări de produse	52.560	56.160	60.480
1.2.încasări din prestări servicii	0	0	0
2. Plăți aferente exploatării (a+b+c+d+e)	**33.645**	**34.797**	**35.973**
a. plăți aferente materiilor prime și materialelor consumabile	12.600	13.500	14.400
b. plăți aferente utilităților: energie, gaze, apă	2.520	2.700	2.880
c. plăți aferente prestațiilor externe	1.080	1.152	1.248
d. plăți aferente cheltuielilor de personal	17.445	17.445	17.445
e. alte impozite și taxe	0	0	0
3. Variația trezoreriei din exploatare (1-2)	**+18.915**	**+21.363**	**+24.507**
4. Alte încasări	**0**	**0**	**0**
4.1.împrumuturi	0	0	0
5. Alte plăți (a+b+c+d+e)	**3.091**	**4.462**	**7.385**
a. plăți aferente cumpărării de active	0	0	0
b. plăți aferente ratei creditului	600	600	600
c. plăți aferente dobânzii împrumutului	264	262	257
d. plăți aferente impozitului pe profit	2.227	0	0
e. plăți aferente TVA	0	3.600	6.528
6. Variația trezoreriei în afara expl. (4-5)	**-3.091**	**-4.462**	**-7.385**
7. Variația trezoreriei (3+6)	**15.824**	**16.901**	**17.122**
8. Sold la începutul lunii	**3.771**	**19.595**	**36.496**
9. Sold la sfârșitul lunii (7+8)	**19.595**	**36.496**	**53.618**

Tabelul nr. 5.25

Nr. crt.	**Indicatori**	**Plăți trimestrul II/2017 (lei)**	
		Σ	**%**
1.	Materii prime și materiale	40.500	33,94
2.	Energie, gaze, apă	8.100	6,78
3.	Alte prestații externe	3.480	2,92
4.	Cheltuieli de personal	52.335	43,85
5.	Impozit pe profit	2.227	1,86
6.	TVA de plată	10.128	8,48
7.	Rambursare credit și dobândă	2.583	2,17
8.	**TOTAL (1+2+3+4+5+6+7)**	**119.353**	**100,00**

Scanned with OKEN Scanner

Situația se poate reprezenta grafic potrivit figurii 5.28:

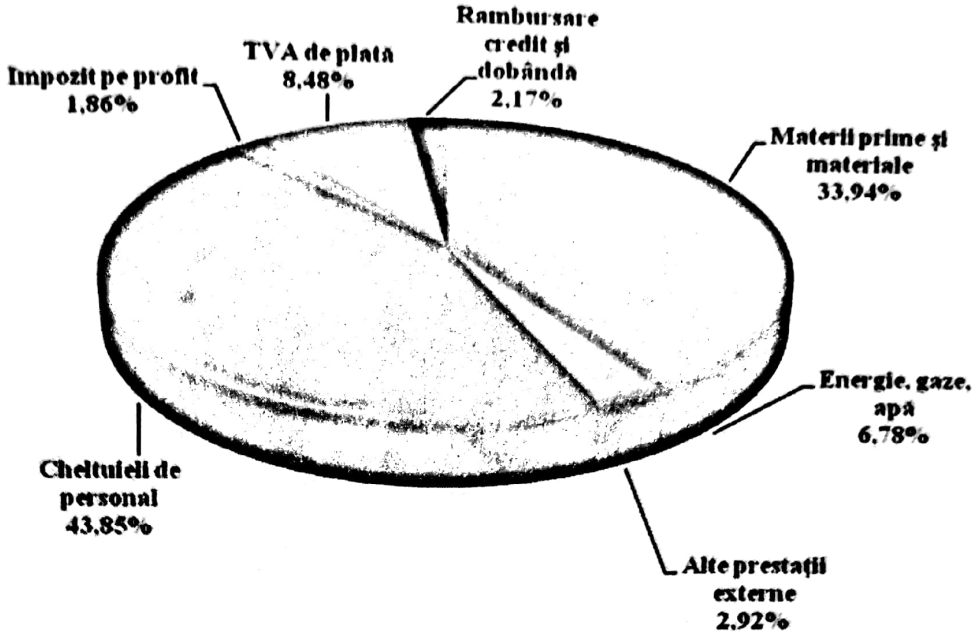

Figura 5.28 - Structura plăților aprovizionărilor în trimestrul II/2017 cu rambursare credit și dobândă

Analiza graficului demonstrează că întreprinderea X gestionează finanțele într-un mod eficient, astfel încât să satisfacă toate părțile implicate (clienți, furnizori, creditori, angajați, acționari).

Concluzii

Prezentarea din acest capitol a fost elaborată pentru a contribui la înțelegea noțiunilor cu care se operează în cadrul unei întreprinderi: terminologie multidisciplinară care necesită atât cunoștințe de finanțele întreprinderii cât și cunoștințe de contabilitate financiară, fiscalitate și analiză economico-financiară, necesare pentru interpretarea datelor și aprecierea tendințelor fenomenelor economice din întreprindere.

Exemplificarea unor ipoteze privind bugetul trezoreriei unei întreprinderi a fost realizată în cascadă, începând cu activitatea de vânzare a produselor și/sau serviciilor prestate, cu modul de încasare a acestora și continuând, într-o succesiune naturală, cu activitatea de aprovizionare și cu plata aferentă cumpărărilor de materii prime, materiale, utilități necesare realizării obiectului de activitate al întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Aspectele privind cheltuielile cu personalul au fost tratate individual pentru a putea face distincţia între *înregistrarea cheltuielilor* aferente fondului de salarii şi *plata* acestora, inclusiv a contribuţiilor reţinute de la salariaţi (în legislaţia naţională denumirea acestor contribuţii ale angajaţilor este de stopaj la sursă) pe care trebuie să le vireze angajatorul la bugete şi a contribuţiilor datorate de către angajator la bugetul statului, bugetul asigurărilor sociale, la bugetul asigurărilor de sănătate, la şomaj şi la fondurile speciale.

De asemenea, a fost abordată şi problematica TVA, respectiv a TVA deductibilă, a TVA colectată, a TVA de plată sau de recuperat, precum şi a exigibilităţii TVA, cu exemplificare concretă.

Exemplele au fost extinse cu realizarea de către întreprindere a unei modernizări a liniei de producţie şi achiziţionarea de noi echipamente tehnologice, problematica fiind abordată din două puncte de vedere: mai întâi achiziţionarea activelor fixe corporale din fonduri proprii şi apoi cumpărarea acestora din resurse financiare proprii şi împrumutate (credit bancar).

În întocmirea bugetului trezoreriei întreprinderii au fost cuprinse şi situaţii de plăţi cu scadenţă obligatorie legală, precum elementele de impozit pe profit şi impozit pe clădiri. Primul (impozitul pe profit) se plăteşte în contul bugetului de stat, de regulă, în prima lună din trimestrul următor pentru trimestrul precedent (25 aprilie) şi cel de al doilea (impozitul pe clădiri) se plăteşte la bugetul local până la finele primului trimestru pentru semestrul I al anului în curs (31 martie) şi până la sfârşitul trimestrului trei pentru semestrul II al anului în curs (30 septembrie).

Considerăm că exemplele prezentate au contribuit la facilitarea înţelegerii modificărilor ce au loc în activitatea financiară a unei întreprinderi, cu accent pe trezoreria întreprinderii deoarece aceasta constituie elementul de bază al gestiunii.

Cele patru ipoteze avute în vedere pentru exemplificare pot fi continuate într-o succesiune logică pentru o perioadă de 6 luni, aferentă unui semestru sau de 12 luni, cu analiza influenţelor fiscale, a modificării dobânzii bancare pentru resursele financiare împrumutate, a neîncasării clienţilor la termen conform clauzelor contractuale, precum şi a altor situaţii reale din viaţa întreprinderilor.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a contura o imagine cât mai completă a activităţii desfăşurate de întreprindere vom introduce în prezenta lucrare şi diagnosticul activităţii întreprinderii într-o formă sintetizată.

Ca urmare, Capitolul VI al lucrării va prezenta problematica diagnosticului activităţii întreprinderii, fără a avea pretenţia "epuizării" acestui subiect deosebit de complex.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI. DIAGNOSTICUL ACTIVITĂȚII ÎNTREPRINDERII

Diagnosticul activității întreprinderii constituie o sursă de informație deosebit de importantă pentru managementul general: acesta trebuie să ia decizii, să identifice și să soluționeze eventualele disfuncționalități care apar pe parcursul activității desfășurate. Instrumentul cu ajutorul căruia se realizează diagnosticul îl constituie analiza economică și financiară, fără ca acestea să fie confundate.

Abordarea din acest capitol pornește de la considerații generale privind diagnosticul activității întreprinderii, cu prezentarea tipurilor de diagnostic considerate esențiale din punctul nostru de vedere. Ca perspectivă metodologică și suport asociat capitolul cuprinde, în sinteză, modalitățile de abordare și măsurare a poziției financiare și a performanței întreprinderii, precum și sistemul de indicatori utilizați de întreprindere în activitatea sa.

Capitolul se încheie cu prezentarea unor studii de caz pe modelul unei întreprinderi cu activitate complexă, cotată la bursă, în scopul facilitării înțelegerii conceptelor specifice acestei abordări. Pe măsură ce va parcurge conținutul capitolului, cititorul va înțelege mai bine importanța diagnosticului pentru activitatea întreprinderii.

6.1. Considerații generale privind diagnosticul activității întreprinderii

În literatura de specialitate, diagnosticul activității întreprinderii se referă, în principal, la diagnosticul *economic* și *financiar* al întreprinderii, însă, în concordanță cu semnificația termenului general de *diagnostic* care înseamnă *"identificarea unei afecțiuni pe baza datelor clinice și de laborator"*[66], diagnosticul activității întreprinderii presupune identificarea disfuncționalităților, pe baza raționamentului deductiv și luarea de măsuri în vederea remedierii acestora.

[66]www.dexonline.ro

Scanned with OKEN Scanner

Rolul diagnosticului este acela de a soluţiona problemele cu care se confruntă întreprinderea, în special în cazul unor resurse insuficiente în raport cu nevoile sale, situaţie întâlnită, în prezent, în toate sistemele (vezi criza economică şi financiară declanşată, la nivel mondial, în toamna anului 2008).

Diagnosticul economic şi financiar are ca obiectiv aprecierea fiabilităţii datelor cuprinse în situaţiile financiare, examinarea şi estimarea stării de sănătate financiară a întreprinderii în ceea ce priveşte creşterea activităţii, echilibrul financiar, rentabilitatea şi riscurile financiare.

Esenţial pentru o întreprindere este de a-şi coordona eforturile pentru a evita un plus de eficienţă în detrimentul eficacităţii sau invers. Standardele internaţionale de contabilitate nu dau o definiţie a performanţei.

Cadrul general pentru întocmirea şi prezentarea situaţiilor financiare tratează obiectivele situaţiilor financiare şi anume: (a) bilanţul furnizează informaţii despre poziţia financiară şi (b) contul de profit şi pierdere furnizează informaţii despre performanţă. Dar problematica şi utilitatea analizei performanţelor sunt subordonate *anticipării* capacităţii întreprinderii de a genera fluxuri de numerar sau echivalente ale acestora, furnizate de situaţia fluxurilor de trezorerie.

În cele ce urmează, vom prezenta succint problema diagnosticului activităţii întreprinderii, cu scopul de a da o imagine de ansamblu a semnificaţiei diagnosticului şi a creşte gradul de înţelegere a legăturii între management, finanţe, contabilitate, analiză economică şi financiară, informatică de gestiune, monedă şi credit.

În acest sens, trebuie reţinut că diagnosticul constituie una din componentele sistemului de management al întreprinderii. Prin identificarea disfuncţionalităţilor din întreprindere şi aplicarea de măsuri corective în urma deciziilor luate, prin vulnerabilităţile şi potenţialele oportunităţi puse în evidenţă, întreprinderea merge spre progres.

6.2. Tipuri de diagnostic al activităţii întreprinderii

Aşa cum am menţionat anterior, diagnosticul activităţii întreprinderii priveşte în mod special diagnosticul economic şi financiar şi, de asemenea, poate fi structurat după mai multe criterii. Trebuie reamintit că, într-o economie concurenţială şi competitivă,

Scanned with OKEN Scanner

întreprinderea are la bază o strategie, elaborată prin selectarea și alocarea resurselor de care dispune pe domenii de activitate, în corelație cu obiectivele de progres și cu utilizarea optimă a resurselor sale[67].

În acest context se poate vorbi despre un *diagnostic strategic*; ca urmare, putem clasifica diagnosticul activității întreprinderii după două criterii deosebit de importante în momentul actual:

a) *după problematica abordată*: diagnosticul poate fi economic, financiar și strategic (Figura 6.1).

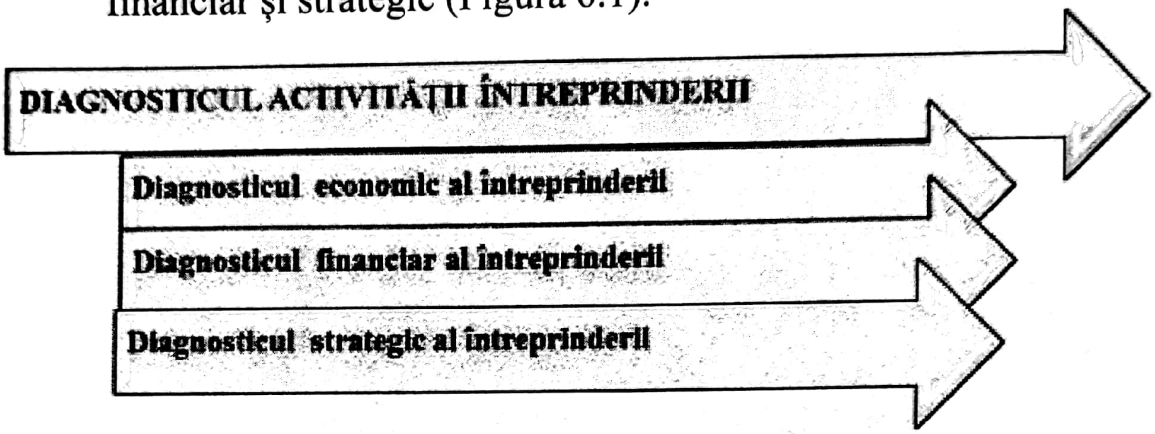

Figura 6.1 - Diagnosticul activității întreprinderii

Literatura de specialitate menționează că diagnosticul activității întreprinderii trebuie să se realizeze într-o abordare sistemică. *„Întreprinderea trebuie să aibă capacitatea de a se menține și evolua sub impactul schimbărilor exterioare coercitive, de a se adapta la schimbările de organizare interioară... Demersul diagnosticului economico-financiar nu are deci valoare strategică decât în măsura integrării coerente a unei viziuni globale a întreprinderii ca sistem, care permite replasarea recomandărilor într-un context operațional"*[68].

b) *după nivelul de decizie managerială;* diagnosticul poate fi: al rezultatelor, al acțiunilor tactice, al strategiei întreprinderii, al resurselor, al politicii întreprinderii[69] (Figura 6.2).

---

[67]vezi Figura 3.5 - Demersul strategic al întreprinderii, din cadrul Capitolului III *„Deciziile și fluxurile financiare ale întreprinderii"*.

[68] Niculescu M., *Diagnostic economic*, Editura Economică, București, 2003, pag. 95, pag. 97.

[69]vezi d1, d2, d3, d4 și d5 din Figura 3.5 - *Demersul strategic al întreprinderii,* din cadrul Capitolului III *„ Deciziile și fluxurile financiare ale întreprinderii"*.

Scanned with OKEN Scanner

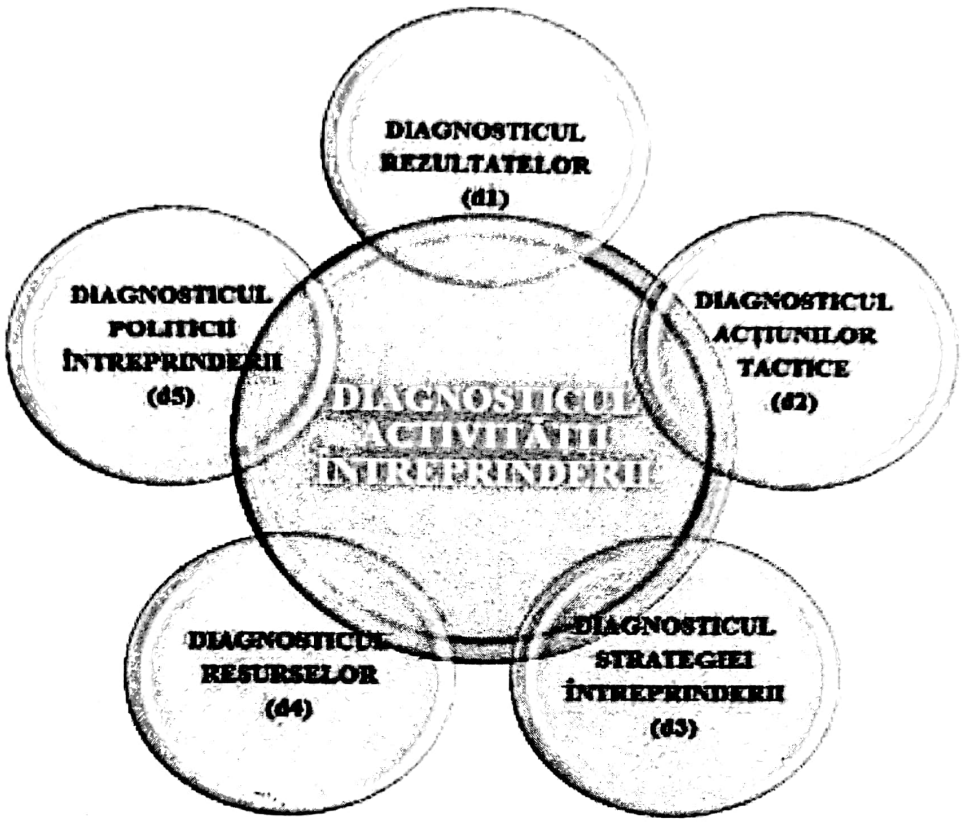

Figura 6.2 - Diagnosticul activității întreprinderii

În concluzie, întreprinderea văzută ca sistem are nevoie de consolidare şi de identificarea noilor oportunități de dezvoltare pentru a fi competitivă într-un mediu economic cu exigențe din ce în ce mai mari şi în contextul globalizării.

Ca urmare, întreprinderea are nevoie de modelare specifică, raportată în literatura de specialitate ca modelul ACE[70] (modelul „*aporturi-constrângeri-exigențe*"), care facilitează analiza globală şi coerentă a activității oricărei întreprinderi. *"Capacitatea de autoreglare condiționează dinamica transformărilor şi eficacitatea întreprinderii... Diagnosticul nu este un scop în sine, ci un mijloc de acțiune, de ameliorare a rezultatelor, de progres. De aceea, fiecare*

[70]Niculescu Maria, *Diagnostic economic*, Editura Economică, București, 2003, pag. 96.

Scanned with OKEN Scanner

propunere trebuie fundamentată astfel încât să permită răspunsul la următoarele întrebări: pentru ce?, cum?, când?, unde?, cât?"[71]

6.3. Poziția financiară și performanța întreprinderii. Abordare și măsurare

„Situația poziției financiare" a unei întreprinderi arată poziția financiară a acesteia la un moment dat, această situație fiind consecința rezultatelor obținute de la înființare până la data elaborării acestei situații. Situația este relevantă atunci când este exprimată în valori curente la data întocmirii. Elaborarea situației conform standardelor internaționale de raportare financiară răspunde acestei cerințe atâta timp cât întreprinderea adoptă modelul valorii juste pentru majoritatea elementelor componente.

„Situația poziției financiare" furnizează informații despre modul în care managerul a investit banii, de unde provin aceşti bani, structura capitalului, lichiditatea, solvabilitatea și flexibilitatea întreprinderii. În literatura de specialitate, poziția financiară și performanța, evaluate pornind de la *„Situația poziției financiare"* sunt abordate din mai multe puncte de vedere (Figura 6.3).

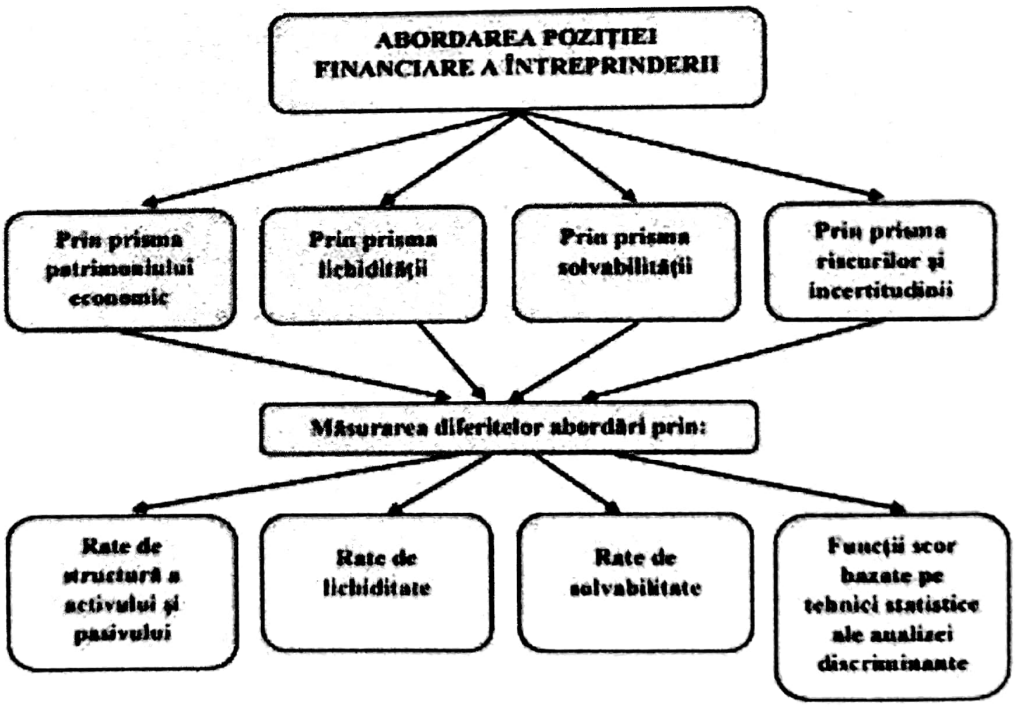

Figura 6.3 - Abordarea și măsurarea poziției financiare

[71]Ibidem, pag. 81, 85.

Scanned with OKEN Scanner

În baza cadrului general conceptual[72], informațiile privind performanța sunt utile pentru aprecierea rentabilității generate de întreprindere, a eficienței resurselor de toate felurile, folosite pentru îndeplinirea obiectivelor, precum și pentru previzionarea rentabilităților viitoare.

Performanțele financiare pe baza *„Situației veniturilor și cheltuielilor"* sunt abordate[73], de asemenea, din mai multe puncte de vedere: prin prisma capacității de a crește volumul de activitate, prin prisma capacității întreprinderii de a fi rentabilă, prin prisma capacității de a genera fluxuri financiare, prin prisma capacității de a crea valoare.

Măsurarea performanței financiare a întreprinderii în funcție de diferitele abordări posibile, se poate prezenta sub formă de schemă, conform figurii 6.4.

Figura 6.4 - Abordarea și măsurarea performanței

„Situația fluxurilor de trezorerie" furnizează informații utile pentru a evalua activitățile de exploatare, de finanțare și de investiții. În baza cadrului general conceptual[74] informațiile privind modificările poziției

[72]Standardele Internaționale de Raportare Financiară IFRS, 2011, pag. 29.
[73]Niculescu M., *Diagnostic global strategic*, Editura Economică, București, 1997, pag. 227-229.
[74]Standardele Internaționale de Raportare Financiară IFRS, 2011, pag. 30.

Scanned with OKEN Scanner

financiare oferă utilizatorilor o bază pentru evaluarea incertitudinii fluxurilor de trezorerie viitoare, a capacității entității de a genera numerar și echivalente de numerar.

Totodată, cadrul general conceptual[75] precizează că este necesară corelarea informațiilor din situațiile financiare, că rapoartele financiare nu pot oferi toate informațiile cerute de către diferiți utilizatori ai acestora.

Performanțele financiare pe baza „*Situației fluxurilor de trezorerie*" se prezintă schematic în Figura 6.5[76].

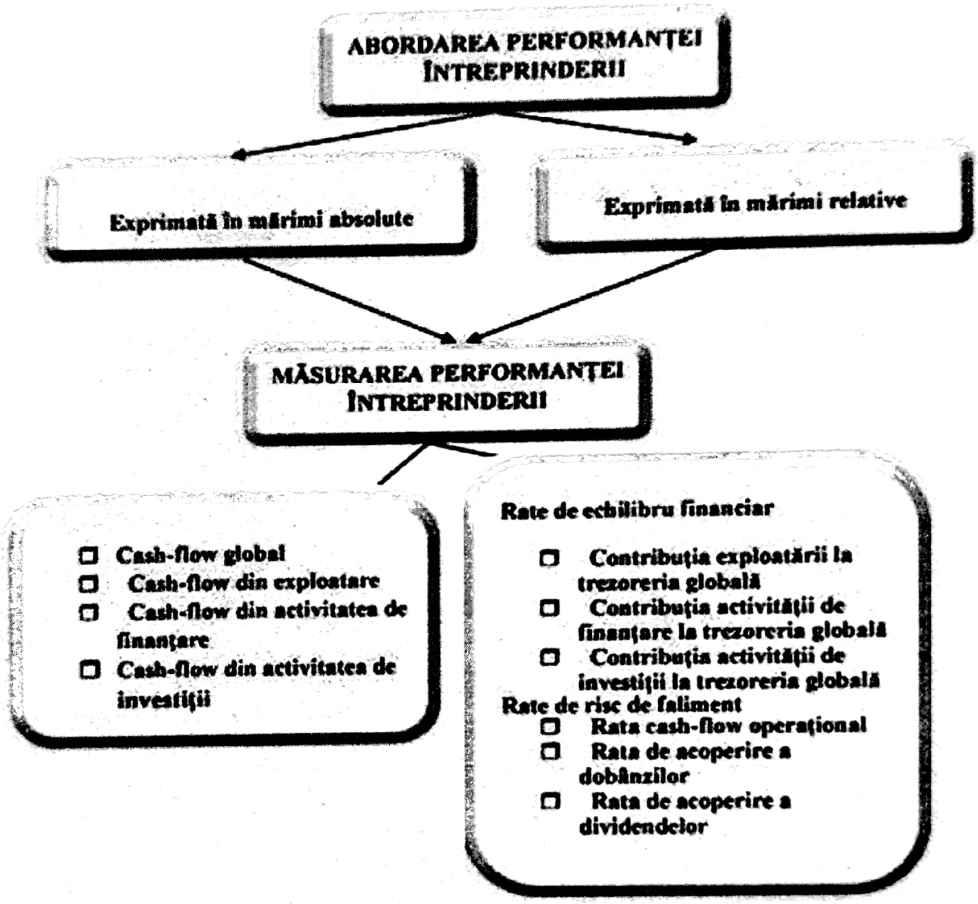

Figura 6.5 - Abordarea și măsurarea performanței

Analiza financiară pe baza situațiilor financiare pune în evidență punctele forte și punctele slabe ale gestiunii financiare, informații esențiale în vederea fundamentării deciziilor diverșilor utilizatori ai acestor analize.

---

[75]Ibid., pag. 28.

[76]Toma M., *Analiza și gestiunea fluxurilor financiare*, Valahia University Press, Târgoviște, 2008, pag. 93-112.

Scanned with OKEN Scanner

6.4. Sistemul de indicatori pentru măsurarea poziţiei financiare şi a performanţei întreprinderii

Într-o accepţiune teoretică, existenţa unei grile de analiză bazate pe rate „standard" facilitează comparaţia între întreprinderile/societăţile din acelaşi sector de activitate, în condiţiile aplicării standardelor internaţionale de raportare financiară.

Pentru ca managementul întreprinderii să poată lua decizii pertinente şi la timp are nevoie de un sistem de rate operaţional, cu structură şi conţinut adecvate pentru a funcţiona ca un instrument operaţional.

În tabelele 6.1 şi 6.2 se prezintă un *model de sistem de rate operaţional* necesar analizei financiare a unei întreprinderi cu activitate complexă şi cotată la bursă.

6.4.1. Sistemul de rate pentru măsurarea poziţiei financiare a întreprinderii

În Tabelul nr. 6.1 se prezintă indicatorii de structură ai activului şi pasivului, precum şi cei de lichiditate şi solvabilitate necesari pentru analiza activităţii întreprinderii.

1. Formulele de calcul utilizate în analiza financiară pentru **indicatorii de structură a activelor** sunt următoarele:

1.1. Rata activelor imobilizate reprezintă raportul între valoarea activelor imobilizate existente în întreprindere la un moment dat şi valoarea activelor totale.

$$R_{AI} = \frac{\text{Active imobilizate}}{\text{Active totale}} \times 100$$

1.1.1. Rata imobilizărilor necorporale se determină ca raport între activele necorporale şi activele totale ale întreprinderii la un anumit moment. Astfel, acest indicator are următoarea formulă de calcul:

$$R_{INC} = \frac{\text{Imobilizări necorporale}}{\text{Active totale}} \times 100$$

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.1

Indicatorii de structură ai activului și pasivului, indicatori de lichiditate și solvabilitate		
Nr. crt.	**Denumire indicatori**	**Utilizatori**
1.	**Indicatori de structură a activului**	Investitori Manageri Creditori
1.1.	***Rata activelor imobilizate***	
1.1.1.	*Rata imobilizărilor necorporale*	
1.1.2.	*Rata imobilizărilor corporale*	
1.1.3.	*Rata imobilizărilor financiare*	
1.2.	***Rata activelor circulante***	
1.2.1.	*Rata stocurilor*	
1.2.2.	*Rata creanțelor comerciale*	
1.2.3.	*Rata disponibilităților și investițiilor pe termen scurt*	
2.	**Indicatori de structură a pasivelor**	Investitori Manageri Creditori
2.1.	***Rata stabilității financiare***	
2.2.	***Rata autonomiei financiare globale***	
2.3.	***Rata autonomiei financiare la termen***	
2.4.	***Rata de îndatorare globală***	
2.5.	***Rata de îndatorare la termen***	
3.	**Indicatori de lichiditate și solvabilitate**	Investitori Manageri Creditori
3.1.	***Lichiditatea generală***	
3.2.	***Lichiditatea rapidă***	
3.3.	***Lichiditatea imediată***	
3.4.	***Rata solvabilității generale***	
3.5.	***Rata solvabilității patrimoniale***	
3.6.	***Rata fondului de rulment***	

1.1.2. Rata imobilizărilor corporale se determină ca raport între activele corporale și activele totale ale întreprinderii conform formulei:

$$R_{IC} = \frac{\text{Imobilizări corporale}}{\text{Active totale}} \times 100$$

1.1.3. Rata imobilizărilor financiare se determină ca raport între activele financiare și activele totale ale întreprinderii la un moment conform formulei:

$$R_{IF} = \frac{\text{Imobilizări financiare}}{\text{Active totale}} \times 100$$

Scanned with OKEN Scanner

1.2. Rata activelor circulante reprezintă raportul între valoarea activelor circulante existente în întreprindere la un moment dat şi valoarea activelor totale.

$$R_{AC} = \frac{\text{Active circulante}}{\text{Active totale}} \times 100$$

1.2.1. Rata stocurilor se determină ca raport între valoarea stocurilor existente în întreprindere la o anumită dată şi valoarea activelor totale sau activelor circulante. Astfel, rata stocurilor se calculează după următoarele formule:

$$R_{Stocuri} = \frac{\text{Stocuri}}{\text{Active totale}} \times 100$$

sau

$$R_{Stocuri} = \frac{\text{Stocuri}}{\text{Active circulante}} \times 100$$

1.2.2. Rata creanțelor comerciale reprezintă raportul între creanțele comerciale ale întreprinderii şi activele totale sau activele circulante conform următoarelor formule de calcul:

$$R_{Creanțe\ comerciale} = \frac{\text{Creanțe comerciale}}{\text{Active totale}} \times 100$$

sau

$$R_{Creanțe\ comerciale} = \frac{\text{Creanțe comerciale}}{\text{Active circulante}} \times 100$$

1.2.3. Rata disponibilităților şi investițiilor pe termen scurt se determină ca raport între valoarea disponibilităților şi investițiilor pe termen scurt şi valoarea totală a activelor după următoarea formulă de calcul:

Scanned with OKEN Scanner

$$R_{Disponibilități\ și\ investiții\ termen\ scurt} = \frac{Disponibilități\ și\ investiții\ pe\ termen\ scurt}{Active\ totale} \times 100$$

2. În cazul indicatorilor de structură a pasivelor se folosesc următoarele formule de calcul:

2.1. Rata stabilității financiare reprezintă raportul între capitalul permanent al întreprinderii și pasivele totale conform relației:

$$R_{Stabilității\ financiare} = \frac{Capital\ permanent}{Pasive\ totale} \times 100$$

2.2. Rata autonomiei financiare globale se determină ca raport între capitalul propriu al întreprinderii la un moment dat și total pasive:

$$R_{Autonomiei\ globale} = \frac{Capital\ propriu}{Pasive\ totale} \times 100$$

2.3. Rata autonomiei financiare la termen se determină ca raport între capitalul propriu al întreprinderii la un moment dat și capitalul permanent:

$$R_{Autonomiei\ la\ termen} = \frac{Capital\ propriu}{Capital\ permanent} \times 100$$

2.4. Rata de îndatorare globală reprezintă raportul între datoriile totale ale întreprinderii și pasivele totale conform relației:

$$R_{Îndatorare\ globală} = \frac{Datorii\ totale}{Pasive\ totale} \times 100$$

2.5. Rata de îndatorare la termen reprezintă raportul între datoriile pe termen lung ale întreprinderii și capitalul propriu conform relației:

$$R_{Îndatorare\ la\ termen} = \frac{Datorii\ pe\ termen\ lung}{Capital\ propriu} \times 100$$

Scanned with OKEN Scanner

3. Pentru determinarea indicatorilor de lichiditate şi solvabilitate se utilizează următoarele formule de calcul:

3.1. Lichiditatea generală reprezintă raportul între activele circulante ale întreprinderii şi datoriile pe termen scurt conform relaţiei:

$$L_{Generală} = \frac{\text{Active circulante}}{\text{Datorii pe termen scurt}} \times 100$$

3.2. Lichiditatea rapidă se determină ca raport între activele circulante diminuate cu valoarea stocurilor şi datoriile pe termen scurt:

$$L_{Rapidă} = \frac{\text{(Active circulante – Stocuri)}}{\text{Datorii pe termen scurt}} \times 100$$

3.3. Lichiditatea imediată este calculată ca raport între disponibilităţile şi investiţiile pe termen scurt şi datoriile pe termen scurt, conform relaţiei:

$$L_{Imediată} = \frac{\text{Disponibilităţi şi investiţii pe termen scurt}}{\text{Datorii pe termen scurt}} \times 100$$

3.4. Rata solvabilităţii generale reprezintă raportul între activele totale ale întreprinderii şi datoriile totale ale acesteia:

$$S_{Generală} = \frac{\text{Active totale}}{\text{Datorii totale}} \times 100$$

3.5. Rata solvabilităţii patrimoniale se determină ca raport între capitalul propriu al întreprinderii şi suma dintre capitalul propriu şi datoriile totale ale întreprinderii, conform relaţiei:

$$S_{Patrimonială} = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{(Capital propriu + Datorii totale)}} \times 100$$

Scanned with OKEN Scanner

3.6. Rata fondului de rulment se calculează ca raport între capitalul permanent al întreprinderii şi activele imobilizate ale acesteia:

$$R_{Fond\ rulment} = \frac{Capital\ permanent}{Active\ imobilizate} \times 100$$

6.4.2. Sistemul de rate pentru măsurarea performanței financiare a întreprinderii

În Tabelul nr. 6.2 se prezintă indicatorii de activitate, de rentabilitate, indicatorii bursieri precum şi indicatorii aferenți echilibrului financiar, indicatorii de risc şi indicatorii de creare de valoare.

Tabelul nr. 6.2

Indicatorii de activitate, de rentabilitate, indicatorii bursieri, indicatorii aferenți echilibrului financiar, de risc şi de creare de valoare		
Nr. crt.	**Denumire indicatori**	**Utilizatori**
1.	**Indicatori de activitate**	Toți
1.1.	*Cifra de afaceri*	
1.2.	*Venituri din exploatare*	
2.	**Indicatori de rentabilitate**	Investitori Manageri Creditori Personal
2.1.	*Rata rentabilității comerciale*	
2.2.	*Rata rentabilității economice*	
2.3.	*Rata rentabilității financiare*	
2.4.	*Rata rentabilității capitalului angajat*	
2.5.	*Rata rentabilității capitalului investit*	
3.	**Indicatori bursieri**	Investitori Manageri
3.1.	*Cifra de afaceri aferentă unei acțiuni*	
3.2.	*Coeficientul de capitalizare bursieră*	
3.3.	*Randamentul unei acțiuni*	
3.4.	*Rata de vulnerabilitate*	
4.	Indicatori de creare de valoare	Investitori Manageri
4.1.	*Rentabilitatea cash a investiției*	
4.2.	*Rentabilitatea totală a acționarilor*	
5.	**Indicatori de echilibru financiar**	Investitori Manageri Creditori Personal
5.1.	*Cash-flow global*	
5.2.	*Cash-flow net din exploatare*	
5.3.	*Cash-flow din investiții*	
5.4.	*Cash-flow din activități de finanțare*	
6.	**Indicatori de risc**	Investitori Manageri Creditori Personal
6.1.	*Rata de acoperire a dobânzilor*	
6.2.	*Rata cash-flow operațional*	
6.3.	*Rata de acoperire a dividendelor*	

Scanned with OKEN Scanner

1. Indicatorii de activitate ai unei întreprinderi sunt reprezentaţi de cifra de afaceri şi veniturile din exploatare totale ale acesteia, şi se determină pe baza următoarelor relaţii de calcul:

1.1. Cifra de afaceri este constituită din veniturile din vânzarea mărfurilor, producţia vândută, venituri din dobânzi în cazul în care întreprinderea are ca obiect de activitate leasingul şi veniturile din subvenţii de exploatare aferente cifrei de afaceri nete:

$$CA = Venituri\ din\ vânzări$$

1.2. Veniturile din exploatare totale ale întreprinderii sunt constituite din cifra de afaceri netă (notată CA), producţia realizată pentru scopurile sale proprii şi capitalizată (notată $Q_{capitalizată}$), alte venituri din exploatare (notate V_{alte}) şi variaţia stocurilor de produse finite şi a producţiei în curs de execuţie (notată $\Delta_{stocuri}$), adunată sau scăzută în funcţie de soldul debitor sau creditor al contului 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse":

$$V_{exploatare} = CA + Q_{capitalizată} + V_{alte}\ (+\ sau\ -)\ \Delta_{stocuri}$$

2. Indicatorii de rentabilitate ai întreprinderii se determină pe baza următoarelor formule:

2.1. Rata rentabilităţii comerciale reprezintă raportul între profitul net al întreprinderii şi cifra de afaceri obţinută de aceasta la o anumită dată conform relaţiei:

$$R_{comercială} = \frac{Profit\ net}{Cifră\ de\ afaceri} \times 100$$

2.2. Rata rentabilităţii economice reprezintă raportul între profitul net al întreprinderii şi activele totale ale acesteia, conform relaţiei:

$$R_{economică} = \frac{Profit\ net}{Active\ totale} \times 100$$

2.3. Rata rentabilităţii financiare reprezintă raportul între profitul net al întreprinderii şi capitalul propriu, conform relaţiei:

Scanned with OKEN Scanner

$$R_{financiară} = \frac{Profit\ net}{Capital\ propriu} \times 100$$

2.4. Rata rentabilității capitalului angajat reprezintă raportul între rezultatul întreprinderii înainte de plata dobânzilor și impozitelor și capitalul angajat, conform relației:

$$R_{capital\ angajat} = \frac{Profit\ înainte\ de\ plata\ dobânzilor\ și\ impozitelor}{Capital\ angajat} \times 100$$

2.5. Rata rentabilității capitalului investit reprezintă raportul între profitul net al întreprinderii și activele nete, conform relației:

$$R_{capital\ investit} = \frac{Profit\ net}{Active\ nete} \times 100$$

3. Indicatorii bursieri ai întreprinderii se determină pe baza următoarelor relații de calcul:

3.1. Cifra de afaceri aferentă unei acțiuni reprezintă raportul între cifra de afaceri obținută de întreprindere și numărul de acțiuni, conform relației:

$$CA_{acțiune} = \frac{Cifra\ de\ afaceri}{Număr\ de\ acțiuni}$$

3.2. Coeficientul de capitalizare bursieră se determină ca raport între cursul unei acțiuni deținute de întreprindere la un anumit moment și rezultatul pe acțiune, conform relației:

$$K_{bursieră} = \frac{Cursul\ unei\ acțiuni}{Rezultatul\ pe\ acțiune}$$

3.3. Randamentul unei acțiuni se determină ca raport între profitul pe acțiune și cursul unei acțiuni, conform relației:

Scanned with OKEN Scanner

$$R_{acţiune} = \frac{\text{Profit pe acţiune}}{\text{Cursul unei acţiuni}} \times 100$$

3.4. Rata de vulnerabilitate se determină ca raport între capitalizarea bursieră şi rezultatul obţinut de întreprindere înainte de plata dobânzilor, impozitelor, deprecierii şi amortizării, conform relaţiei:

$$R_{vulnerabilitate} = \frac{K_{bursieră}}{\text{Rezultatul brut al exploatării}}$$

4. Indicatorii de creare de valoare pentru întreprindere se determină pe baza următoarelor formule:

4.1. Rentabilitatea cash a investiţiei reprezintă raportul între cash-flow global diminuat cu valoarea amortizării şi investiţiile brute ale întreprinderii, respectiv activele totale, conform relaţiei:

$$R_{cash\ investiţie} = \frac{\text{(Cash-flow global – amortizare)}}{\text{Investiţii brute (active totale)}} \times 100$$

4.2. Rentabilitatea totală a acţionarilor reprezintă raportul între variaţia capitalizării acţiunilor (notată Δ capitalizare acţiuni) la care se adaugă valoarea dividendelor cuvenite acţionarilor şi valoarea bursieră a acţiunilor la începutul anului, conform relaţiei:

$$R_{totală\ acţionari} = \frac{(\Delta_{\ capitalizare\ acţiuni} + \text{dividende})}{\text{Valoarea bursieră la începutul anului}} \times 100$$

5. Indicatorii de echilibru financiar ai întreprinderii sunt reprezentaţi de indicatorii de cash-flow şi se determină conform următoarelor relaţii:

5.1. Cash-flow-ul global reprezintă suma disponibilităţilor nete din exploatare, din investiţii şi din activitatea de finanţare a întreprinderii:

Scanned with OKEN Scanner

$$CF_{global} = CF_{exploatare} + CF_{investiții} + CF_{finanțare}$$

5.2. Cash-flow-ul din activitatea de exploatare reprezintă diferența între încasările din activitatea de exploatare și plățile aferente exploatării, conform relației:

$$CF_{exploatare} = Încasări_{exploatare} - Plăți_{exploatare}$$

5.3. Cash-flow-ul din activitatea de investiții reprezintă diferența între încasările din activitatea de investiții și plățile aferente investițiilor întreprinderii, conform relației:

$$CF_{investiții} = Încasări_{investiții} - Plăți_{investiții}$$

5.4. Cash-flow-ul din activitatea de finanțare reprezintă diferența între încasările din activitatea de finanțare și plățile aferente finanțării întreprinderii, conform relației:

$$CF_{finanțare} = Încasări_{finanțare} - Plăți_{finanțare}$$

6. Indicatorii de risc ai întreprinderii sunt reprezentați de indicatorii de acoperire a dobânzilor și dividendelor cuvenite acționarilor, precum și de indicatorul de cash-flow operațional conform următoarelor relații de calcul:

6.1. Rata de acoperire a dobânzilor se calculează ca raport între cash-flow aferent activității de exploatare a întreprinderii la care se adaugă suma aferentă dobânzilor plătite și valoarea dobânzilor plătite conform relației:

$$R_{dobânzilor} = \frac{(CF_{exploatare} + dobânzi\ plătite)}{Dobânzi\ plătite}$$

6.2. Rata cash-flow-ului operațional se determină ca raport între cash-flow aferent activității de exploatare și datoriile curente totale ale întreprinderii, în baza relației:

$$R_{CFoperațional} = \frac{CF_{exploatare}}{Datorii\ curente\ totale}$$

Scanned with OKEN Scanner

6.3. Rata de acoperire a dividendelor se determină ca raport între cash-flow-ul aferent activității de exploatare și dividendele plătite acționarilor întreprinderii, în baza relației:

$$R_{dividende} = \frac{CF_{exploatare}}{Dividende\ plătite}$$

În vederea înțelegerii modului de valorificare a informațiilor furnizate de indicatorii de mai sus (prin interpretarea lor), precum și pentru o evidențiere mai bună a valențelor informaționale specifice acestora, prezentăm în cele ce urmează un studiu de caz pe modelul unei întreprinderi cotate la bursă.

6.5. Analiza poziției financiare a unei întreprinderi cotate la bursă. Studiu de caz

Pentru realizarea analizei întreprinderii Y cu obiect de activitate "*extracție petrol brut și distribuție carburanți*", se utilizează informațiile din „*Situația poziției financiare*" și din notele explicative la situațiile financiare elaborate de întreprindere.

Tabelul nr. 6.3 prezintă datele necesare pentru realizarea analizei:

Tabelul nr. 6.3

Informațiile din „*Situația poziției financiare*" și din notele explicative la situațiile financiare						
Indicatori (mil. lei)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Active imobilizate, din care:	**13.407**	**15.118**	**18.122**	**23.320**	**25.940**	**28.459**
Imobilizări necorporale	65	186	352	1.457	1.360	1.369
Imobilizări corporale	10.815	12.503	15.464	19.168	21.431	23.777
Imobilizări financiare	2.527	2.429	2.306	2.695	3.149	3.313
Active circulante, din care:	**7.284**	**7.393**	**6.569**	**5.597**	**4.586**	**6.306**
Stocuri	1.636	1.706	2.290	2.759	2.583	2.500
Creanțe	1.033	1.367	1.934	1.022	1.048	1.398
Disponibilități și investiții termen scurt	4.615	4.320	2.345	1.816	955	2.408

Scanned with OKEN Scanner

Total Activ	**20.691**	**22.511**	**24.691**	**28.917**	**30.527**	**34.765**
Datorii total, din care:	7.207	7.593	9.003	12.928	14.336	16.306
Datorii termen scurt, din care:	2.717	3.153	3.587	5.057	4.707	5.578
Furnizori	437	800	981	2.628	2.295	3.453
Datorii termen lung	4.490	4.440	5.416	7.871	9.629	10.728
Capital propriu	13.484	14.918	15.688	15.990	16.191	18.459
Capital permanent	17.974	19.358	21.104	23.861	25.820	29.187
Total Pasiv	**20.691**	**22.511**	**24.691**	**28.917**	**30.527**	**34.765**
Cifra de afaceri	10.899	15.250	14.941	20.127	16.090	18.616
Costul bunurilor vândute	6.590	9.919	10.006	14.121	11.256	12.791
Consumuri provenind de la terți	4.270	7.030	7.172	10.660	7.946	9.023

Pentru a evidenția dinamica activelor și pasivelor întreprinderii Y în cei șase ani, precum și evoluția cifrei de afaceri, vom prezenta situația sub forma graficelor din figurile 6.6 și 6.7.

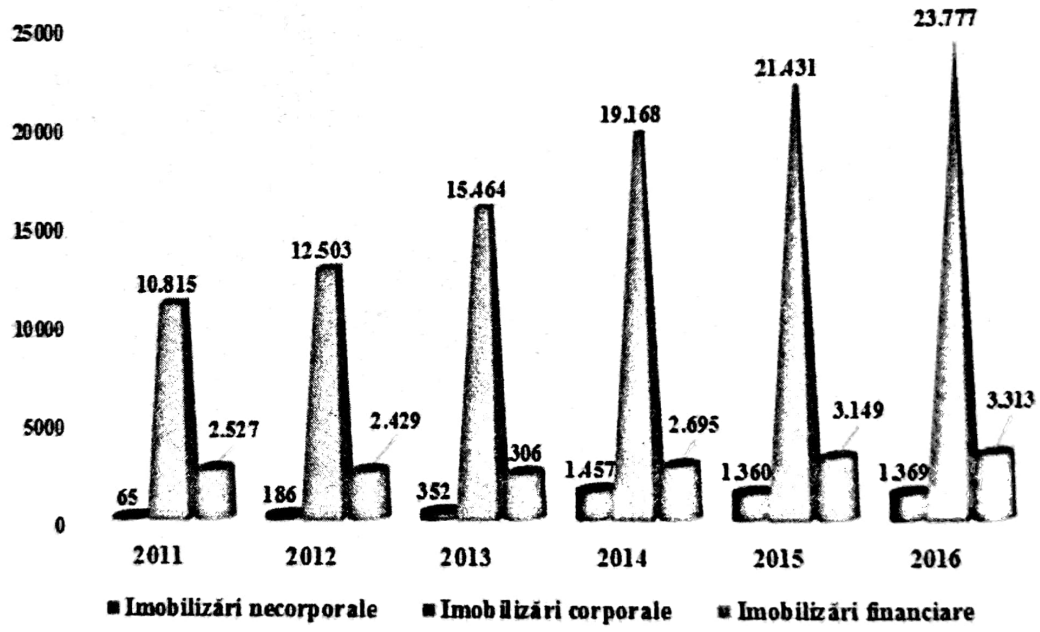

Figura 6.6 - Dinamica activelor imobilizate ale întreprinderii Y în perioada 2011-2016

Scanned with OKEN Scanner

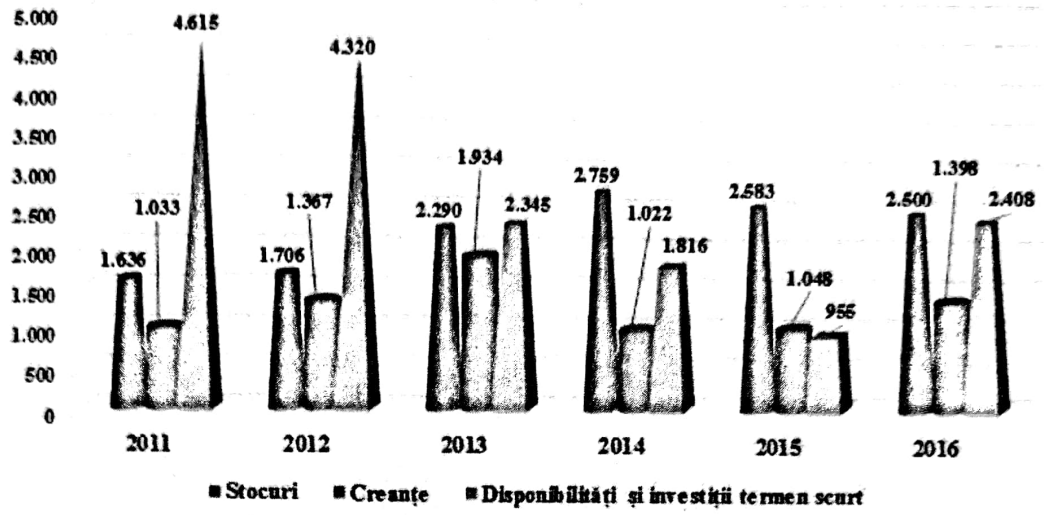

Figura 6.7 - Dinamica activelor circulante ale întreprinderii Y în perioada 2011-2016

Activele imobilizate ale întreprinderii Y au înregistrat un trend crescător în perioada 2011-2016, în timp ce activele circulante au înregistrat o diminuare până în anul 2015 şi o majorare în anul 2016 pe seama creşterii stocurilor întreprinderii Y.

Evoluția datoriilor totale şi a capitalurilor proprii în perioada 2011-2016 se prezintă în graficele din figurile 6.8 şi 6.9.

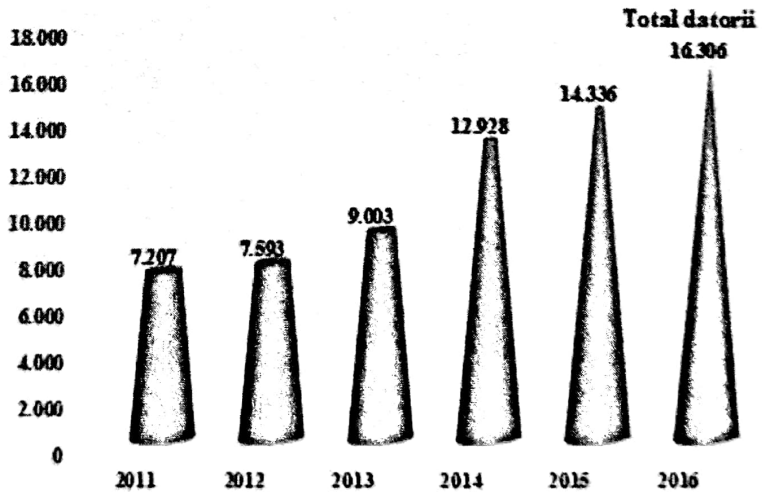

Figura 6.8 - Dinamica datoriilor totale ale întreprinderii Y în perioada 2011-2016

Scanned with OKEN Scanner

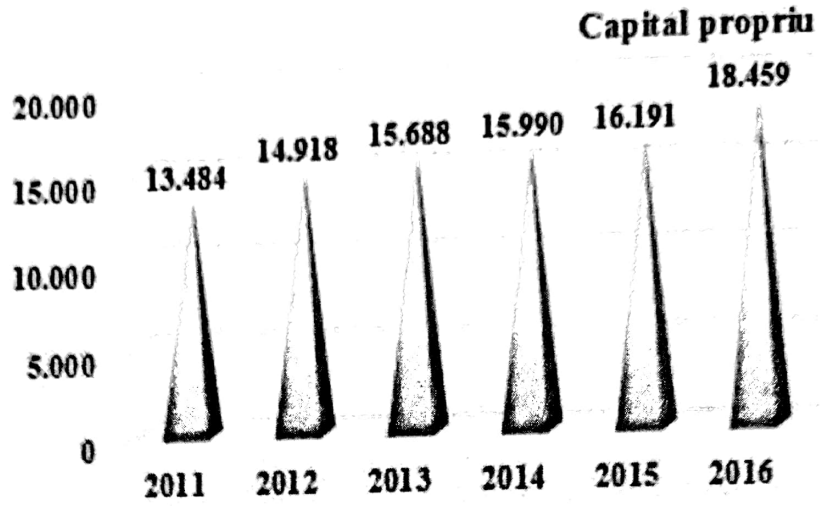

Figura 6.9 - Dinamica capitalurilor proprii ale întreprinderii Y în perioada 2011-2016

Din analiza în dinamică, se observă atât o creștere a datoriilor totale ale întreprinderii Y cât și o creștere a capitalurilor proprii. Importante în analiză, sunt *ritmul de creștere* a acestor două posturi bilanțiere în perioada supusă analizei și *evoluția structurii* acestora de la an la an.

Evoluția cifrei de afaceri constituie, de asemenea, un „avertizor" pentru activitatea întreprinderii și este prezentată în graficul din Figura 6.10.

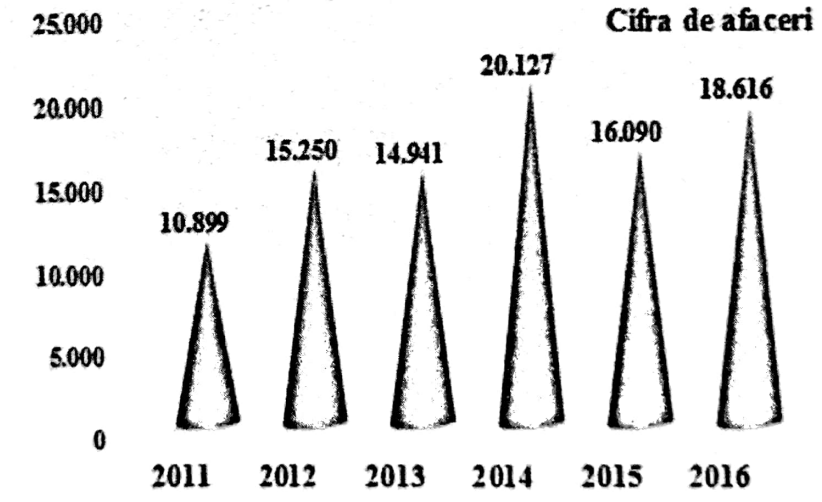

Figura 6.10 - Dinamica cifrei de afaceri a întreprinderii Y în perioada 2011-2016

Scanned with OKEN Scanner

Datele prezentate arată că dinamica cifrei de afaceri este pozitivă de la an la an, ceea ce înseamnă că întreprinderea Y reușește să-și valorifice producția obținută.

Așa cum am menționat anterior, analiza în structură a activelor și pasivelor în anul 2016 se prezintă grafic în cele ce urmează pe baza datelor din Tabelul nr. 6.4.

Calcularea indicatorilor din tabelul nr. 6.4 s-a efectuat pe baza datelor din tabelul nr. 6.3 prin calcularea indicilor de structură pentru fiecare an din intervalul de analiză (2011-2016), astfel:

- fiecare element din activul bilanțului a fost raportat la totalul activului bilanțier, iar rezultatul s-a înmulțit cu 100;
- fiecare element din pasivul bilanțului a fost raportat la totalul pasivului bilanțier, iar rezultatul s-a înmulțit cu 100.

În acest fel au fost obținute cifrele procentuale din fiecare rând și coloană a tabelului nr. 6.4.

Prezentăm două exemple de calcul al indicatorilor din tabelul nr. 6.4 pentru anul 2011:

- *Indicatorul de structură* al activelor imobilizate s-a obținut prin împărțirea valorii activelor imobilizate din tabelul nr. 6.3 în valoare de 13.407 mil. lei la totalul activului bilanțier în valoare de 20.691 mil. lei, iar rezultatul a fost înmulțit cu 100.

$$I_{2011} = \frac{13.407}{20.691} \text{ mil. lei x } 100 = 64,79\ \%$$

- *Indicatorul de structură al imobilizărilor necorporale* s-a obținut prin împărțirea valorii imobilizărilor necorporale din tabelul nr. 6.3 în valoare de 65 mil. lei la totatul activului bilanțier în valoare de 20.691 mil. lei, iar rezultatul a fost înmulțit cu 100.

$$I_{2011} = \frac{65}{20.691} \text{ mil. lei x } 100 = 0,31\ \%$$

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.4

Informații pentru analiza în structură a activelor și pasivelor						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Active imobilizate, din care:	**64,79%**	**67,15%**	**73,40%**	**80,64%**	**84,97%**	**81,86%**
Imobilizări necorporale	0,31%	0,82%	1,42%	5,04%	4,45%	3,93%
Imobilizări corporale	52,27%	55,54%	62,64%	66,28%	70,20%	68,40%
Imobilizări financiare	12,21%	10,79%	9,34%	9,32%	10,32%	9,53%
Active circulante, din care:	**35,21%**	**32,85%**	**26,60%**	**19,36%**	**15,03%**	**18,14%**
Stocuri	7,91%	7,58%	9,28%	9,54%	8,46%	7,19%
Creanțe	4,99%	6,07%	7,83%	3,54%	3,44%	4,02%
Disponibilități și investiții termen scurt	22,31%	19,20%	9,49%	6,28%	3,13%	6,93%
Total Activ	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**
Datorii termen scurt	13,13%	14,01%	14,52%	17,48%	15,42%	16,04%
Datorii termen lung	21,70%	19,72%	21,93%	27,22%	31,54%	30,85%
Capital propriu	65,17%	66,27%	63,55%	55,30%	53,04%	53,11%
Total Pasiv	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Grafic, structura activelor pentru exercițiul financiar 2016 se prezintă conform Figurii 6.11.

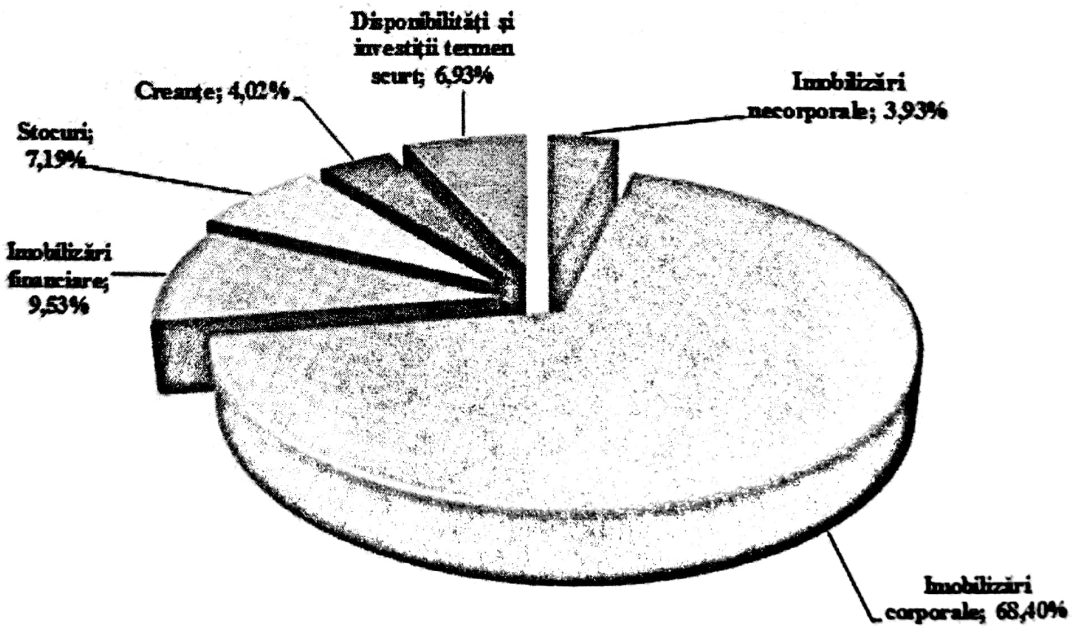

Figura 6.11 - Structura activelor întreprinderii Y în anul 2016

Scanned with OKEN Scanner

Din analiza graficului de mai sus rezultă că ponderea cea mai mare în total active o reprezintă activele corporale (68,40%) și activele financiare (9,53%), ca rezultat al activității specifice pe care o desfășoară întreprinderea Y.

Structura pasivelor pentru exercițiul financiar 2016 se prezintă grafic în Figura 6.12.

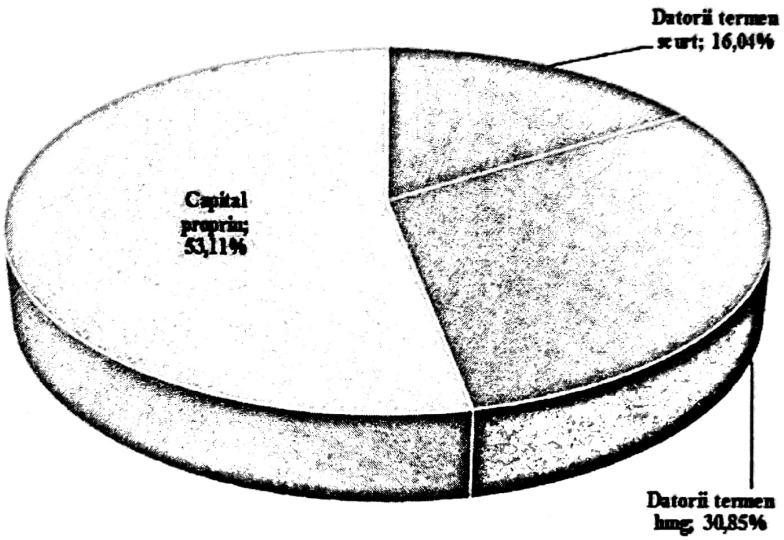

Figura 6.12 - Structura pasivelor întreprinderii Y în anul 2016

Din analiza graficului se constată că ponderea cea mai mare în total pasive o reprezintă capitalul propriu (53,11%), aspect pozitiv pentru întreprinderea Y.

Pentru evidențierea valențelor informaționale ale situației financiare a întreprinderii Y a fost utilizată, ca metodologie de analiză, metoda ratelor pe baza grilei de indicatori prezentată la paragraful 6.4.1. („Sistemul de rate pentru măsurarea poziției financiare a întreprinderii": analiza ratelor de structură a activelor, analiza ratelor de structură a pasivelor, analiza lichidității și a solvabilității).

1. Ratele de structură a activului (imobilizat și circulant) calculate pentru cele 6 exerciții financiare, sunt prezentate în Tabelul nr. 6.5 și în Tabelul nr. 6.6.

În Tabelul nr. 6.5 se regăsesc calculate ratele aferente activelor imobilizate pe baza datelor din Tabelul nr. 6.3:

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.5

Ratele aferente activelor imobilizate						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Rata activelor imobilizate	64,79 %	67,15%	73,40%	80,64%	84,97%	81,86%
Rata imobilizărilor necorporale	0,31%	0,08%	1,42%	5,04%	4,45%	3,93%
Rata imobilizărilor corporale	52,27%	55,54%	62,64%	66,28%	70,20%	68,40%
Rata imobilizărilor financiare	12,21%	10,79%	9,34%	9,32%	10,32%	9,53%

1.1. Gradul de investire a capitalului în întreprinderea Y, în perioada supusă analizei, se caracterizează printr-o evoluție crescătoare, respectiv ***Rata activelor imobilizate*** a crescut de la 64,79% la 81,86%.

1.1.1. Rata imobilizărilor necorporale a crescut de la 0,31% în total active în exercițiul financiar 2011 la valoarea de 3,93% în ultimul an supus analizei. Rata imobilizărilor necorporale a cunoscut o creștere semnificativă până în 2015, după care a înregistrat o ușoară scădere. Creșterea se datorează achiziționării fondului comercial ca urmare a combinării de întreprinderi, precum și achiziționării de software necesar derulării activității financiar-contabile. Fondul comercial nu este amortizat de întreprinderea Y, dar este testat pentru depreciere cel puțin o dată pe an[77].

1.1.2. De asemenea, se constată că, în anul 2016, ***rata imobilizărilor corporale*** în totalul activelor este preponderentă (68,40%) față de cea a activelor necorporale (3,93%) și a activelor financiare (9,53%). Această situație se regăsește și în perioada anterioară supusă analizei.

Această structură este influențată de specificul activității întreprinderii Y, care impune o infrastructură semnificativă de echipamente tehnologice și alte mijloace fixe specifice.

Rata activelor corporale este influențată semnificativ și de politica de amortizare, politica de investiții sau alegerea între costul istoric și valoarea justă a imobilizărilor. Totodată, ponderea semnificativă a

[77]Toma M., *Analiza și gestiunea fluxurilor financiare*, Valahia University Press, Târgoviște, 2008.

Scanned with OKEN Scanner

imobilizărilor corporale se datorează și investițiilor majore pe care întreprinderea Y le-a făcut de-a lungul perioadei analizate.

1.1.3. Rata imobilizărilor financiare evidențiază dimensiunea legăturilor și relațiilor strategice și financiare pe care le are întreprinderea cu alte întreprinderi, cu parteneri de afaceri în vederea susținerii creșterii externe (investiții în entități asociate, finanțări acordate care au condus la creșterea nivelul împrumuturilor acordate filialelor).

Acest indicator înregistrează o evoluție descrescătoare pe perioada analizată (de la 12,21% în anul 2011 la 9,53% în anul 2016), determinată și de recesiunea economică generală. În același timp, această poziție a fost afectată în ultimul an și de creanța întreprinderii Y asupra statului, determinată, în principal, de efectul de actualizare a provizioanelor, ce a fost parțial compensat de aducerea la valoarea prezentă a acestei creanțe[78].

1.2. Structura activelor circulante se prezintă în Tabelul nr. 6.6 împreună cu indicele stocurilor și indicele cifrei de afaceri, indicatori necesari în analiza financiară a tendințelor.

Tabelul nr. 6.6

Structura activelor circulante						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**015**	**2016**
Rata activelor circulante	35,21%	32,85%	26,60%	19,36%	15,03%	18,14%
Rata stocurilor	7,91%	7,58%	9,28%	9,54%	8,46%	7,19%
Rata creanțelor	4,99%	6,07%	7,83%	3,54%	3,44%	4,02%
Rata disponibilităților și investițiilor pe termen scurt	22,31%	19,20%	9,49%	6,28%	3,13%	6,93%
Indicele stocurilor	x	104,28%	134,23%	120,48%	93,62%	96,79%
Indicele cifrei de afaceri	x	139,92%	97,97%	134,71%	79,94%	115,70%

Indicele stocurilor se determină conform formulei standard:

$$I_{stocuri} = \frac{stocuri_{(n+1)}}{stocuri_n} \times 100$$

[78]Astfel de informații se obțin din notele explicative anexate la situațiile financiare ale întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Similar, indicele cifrei de afaceri se determină conform formulei standard:

$$I_{CA} = \frac{\text{cifră de afaceri } (n+1)}{\text{cifră de afaceri } n} \times 100$$

Evoluția ratei activelor circulante este legată, în principal, de evoluția pozitivă a numerarului și a echivalentelor de numerar. Ponderea lor în structura activului s-a diminuat, pe seama reducerii creanțelor de încasat, dar și a diminuării disponibilităților bănești la dispoziția întreprinderii.

Această situație s-a îmbunătățit în 2016, când creanțele comerciale au crescut cu 350 mil. lei (1398 mil. lei/$_{2016}$ – 1048 mil.lei/$_{2015}$), ca urmare a creșterii vânzărilor în segmentul de retail și a creșterii vânzărilor de țiței din producția obținută; situația a fost parțial compensată de ușoara scădere a stocurilor.

Anul 2015 înregistrează cele mai reduse valori, în principal, ca urmare a reducerii investițiilor pe termen scurt în instrumente de acoperire a riscului privind prețul la țiței, dar și ca efect al scăderii stocurilor, compensate parțial de creșterea activelor financiare pe termen scurt. Valoarea stocurilor a scăzut față de anul precedent, în special ca urmare a scăderii cantităților de materiale aflate în stoc.[79]

Tendința de reducere a ratei stocurilor pe perioada analizată este rezultatul dinamicii mai accentuate a vânzărilor față de dinamica stocurilor, excepție făcând anii 2013 și 2015 când indicele de creștere a stocurilor a devansat indicele de creștere a vânzărilor:

$I_{stocuri} = 134{,}23\ \% > I_{CA} = 97{,}97\ \%$ în exercițiul financiar 2013

și

$I_{stocuri} = 93{,}62\ \% > I_{CA} = 79{,}94\ \%$ în exercițiul financiar 2015.

2. Indicatorii de structură a pasivelor calculați pentru cele șase exerciții financiare, sunt prezentați în Tabelul nr. 6.7.

[79]Informații obținute din notele explicative anexate la situațiile financiare ale întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.7

Indicatorii de structură a pasivelor						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Rata stabilității financiare	86,87%	85,99%	85,47%	82,52%	84,58%	83,96%
Rata autonomiei financiare globale	65,17%	66,27%	63,54%	55,30%	53,04%	53,10%
Rata autonomiei financiare la termen	75,02%	77,06%	74,34%	67,01%	62,71%	63,24%
Rata de îndatorare globală	34,83%	33,73%	36,46%	44,71%	46,96%	46,90%
Rata de îndatorare la termen	33,30%	29,76%	34,52%	49,22%	59,47%	58,12%

Așa cum se observă, întreprinderea analizată a înregistrat o stabilitate financiară ridicată, care însă s-a degradat puțin în timp (de la 86,87% în anul 2011 la 83,96% în anul 2016). Pe aceeași linie se înscrie și autonomia financiară care, deși în dinamică are valori descrescătoare, este asigurată la termen întrucât capitalul propriu este mai mare decât datoriile pe termen lung.

Capitalurile proprii au crescut datorită profiturilor generate în timpul anului și, de asemenea, datorită efectului pozitiv din instrumentele de acoperire împotriva riscurilor, ușor compensate de diferențele de curs valutar.[80]

Rata de îndatorare globală a crescut simțitor pe perioada analizată, pe seama obligațiilor pe termen scurt, influențând negativ capacitatea de îndatorare a întreprinderii.

În concluzie, întreprinderea Y dispune de stabilitate și autonomie financiară, dar se impune o gestionare atentă a politicii financiare și de acoperire a riscurilor în perioada următoare.

Capacitatea de îndatorare[81] a unei întreprinderi poate fi privită diferit, în funcție de interesul utilizatorului.

Astfel, de exemplu, creditorii urmăresc o rată redusă a îndatorării pentru a-și asigura o protecție mai mare împotriva eventualelor pierderi în cazul unui faliment. Pe de altă parte, acționarii ar putea fi interesați de un levier financiar ridicat, fie din considerente de creștere a câștigurilor fie din dorința de a nu pierde controlul întreprinderii în cazul în care ar fi obligați să emită noi acțiuni.

---

[80]Idem.

[81]Jianu I., *Evaluarea, prezentarea și analiza întreprinderii*, Editura CECCAR, București, 2007, pag. 438.

Scanned with OKEN Scanner

Prin urmare, în condițiile în care partea de fonduri a acționarilor devine extrem de mică în comparație cu fondurile împrumutate, există riscul unei acțiuni speculative care ar putea aduce acționarilor fie câștiguri spectaculoase fie, în cazul unui eșec, o pierdere medie pentru că au investit fonduri puține și limitate.

Din punct de vedere al managementului, îndatorarea este o modalitate foarte flexibilă de finanțare a activității întreprinderii. Efectul de levier poate fi utilizat în avantajul întreprinderii - în sensul că dobânzile plătite sunt deductibile la calculul profitului impozabil, în timp ce dividendele plătite nu sunt deductibile.

3. Indicatorii de lichiditate și solvabilitate calculați pentru cele șase exerciții financiare, sunt prezentați în tabelele 6.8 și 6.9.

Tabelul nr. 6.8

Indicatorii de lichiditate						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Lichiditatea generală	2,68	2,34	1,83	1,11	0,97	1,13
Lichiditatea rapidă	2,08	1,80	1,19	0,56	0,43	0,68
Lichiditatea imediată	1,70	1,37	0,65	0,36	0,20	0,43

Analiza *ratelor de lichiditate* relevă capacitatea întreprinderii de a face față datoriilor scadente. Evoluția acestor indicatori s-a degradat în timp, dovedind faptul că datoriile curente au crescut mai repede decât activele curente.

3.1. Cu toate acestea, ***lichiditatea generală*** se menține în limitele acceptate (valoare supraunitară), plasând întreprinderea în zona de risc scăzut (cu excepția anului 2015, când valoarea indicatorului de lichiditate generală a fost subunitară, respectiv datoriile pe termen scurt au fost sensibil mai mari decât activele circulante).

3.2. Nivelul înregistrat de indicatorul ***lichiditatea rapidă*** permite o apreciere pozitivă din punct de vedere al abilității întreprinderii de a-și onora obligațiile scadente.

3.3. Lichiditatea imediată este puternic influențată de rotația stocurilor și a creanțelor, poate semnala apariția unor probleme de lichiditate. Cu toate acestea, echilibrul financiar al întreprinderii se apreciază ca favorabil datorită gradului ridicat de lichiditate al celorlalte active circulante - în măsură să asigure în orice moment reglarea datoriilor, prin disponibilizarea lor.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.9

Indicatorii de solvabilitate						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Rata solvabilității generale	2,87	2,96	2,74	2,24	2,13	2,13
Rata solvabilității patrimoniale	0,65	0,66	0,64	0,55	0,53	0,53
Rata fondului de rulment	1,34	1,28	1,16	1,02	1,00	1,03

3.4. Rata solvabilității generale a înregistrat valori mai mari decât doi, ceea ce înseamnă că întreprinderea este solvabilă, dispunând de active totale mai mari de cca 2 ori decât totalul datoriilor sale (valoarea supraunitară arată existența unei situații favorabile).

3.5. Solvabilitatea patrimonială înregistrează un nivel satisfăcător, susținând ipoteza unei ușoare presiuni financiare asupra întreprinderii Y, respectiv ritmul de creștere a capitalurilor proprii fiind inferior ritmului de creștere a datoriilor.

3.6. Solvabilitatea întreprinderii Y, deși urmează același trend descrescător în perioada analizată, indicatorul semnifică existența unui ***fond de rulment pozitiv*** și de valoare ridicată.

Totodată, în dinamică, indicatorii de solvabilitate au scăzut, indicând o reducere a activelor disponibile în raport cu datoriile exigibile.

6.6. Analiza performanței unei întreprinderi cotate la bursă. Studiu de caz

Performanța financiară se poate analiza cu ajutorul informațiilor furnizate de contul de profit și pierdere al întreprinderii. Exemplele din această secțiune sunt complexe, vizând atât analiza ratelor, cât și alte aspecte de analiză a performanțelor, respectiv analiza performanțelor pe acțiune și a indicatorilor de creare de valoare.

Pentru realizarea analizei s-au utilizat informațiile din „*Situația veniturilor și cheltuielilor*" și din notele explicative la situațiile financiare elaborate de întreprindere.

În Tabelul nr. 6.10 se prezintă datele informative necesare pentru realizarea analizei.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.10

Informaţii pentru analiza performanţei financiare						
Indicatori (mil.lei)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Cifra de afaceri	10.899	15.250	14.941	20.127	16.090	18.616
Rezultatul înainte de plata dobânzilor şi impozitelor	2.037	2.530	1.901	1.205	1.620	2.986
Rezultatul înainte de plata dobânzilor, impozitelor, deprecierii şi amortizării	3.068	3.708	3.381	3.875	4.109	5.797
Profit net	1.764	2.066	1.533	978	860	2.201
Capital propriu	13.484	14.918	15.688	15.990	16.191	18.459
Capital angajat	17.974	19.358	21.104	23.860	25.820	29.187
Active totale	20.691	22.511	24.691	28.917	30.527	34.765
Active nete	13.484	14.918	15.688	15.989	16.191	18.459
Active fixe	13.407	15.118	18.122	23.320	25.940	28.459

1. Cifra de afaceri reprezintă cel mai important indicator de activitate pentru întreprindere. Analiza în dinamică a cifrei de afaceri este realizată, pentru început, fără a ţine seama de rata inflaţiei. Pentru aprecierea performanţelor reale ale întreprinderii Y este necesară şi luarea în calcul a efectelor inflaţiei în vederea stabilirii tendinţei reale a activităţii întreprinderii. Astfel, o analiză corectă a cifrei de afaceri presupune şi calcularea creşterii reale a cifrei de afaceri (cifra de afaceri corectată), precum şi determinarea ritmului mediu anual de creştere.

Pentru determinarea acestor doi indicatori se utilizează următoarele formule de calcul:

☞ creşterea reală a cifrei de afaceri se calculează după relaţia :

$$CA_{reală} = \left(\frac{I_{CA}}{I_p} - 1\right) \times 100$$

unde:

$CA_{reală}$ = cifra de afaceri reală

I_{CA} = indicele de creştere a cifrei de afaceri

I_P = indicele preţurilor

☞ ritmul mediu anual de creştere a cifrei de afaceri se calculează după relaţia:

Scanned with OKEN Scanner

$$R_m = \left(\sqrt[n-1]{\frac{CA_n}{CA_0}} - 1 \right) x100$$

Ca urmare, indicatorii calculați pe perioada celor șase ani de referință, ținând cont de efectele inflației sunt prezentați în Tabelul nr. 6.11.

Din analiza datelor expuse în Tabelul 6.11, constatăm că evoluția cifrei de afaceri este crescătoare în primii doi ani (în anul 2012 a crescut cu 39,92% față de anul 2011), după care a înregistrat o ușoară scădere (în exercițiul financiar 2013 a scăzut cu 2,03% față de anul 2012), urmată de o creștere cu 34,71% în anul 2014 față de anul 2013.

Tabelul nr. 6.11

Indicatorii calculați pentru perioada 2011-2016							
Indicatori	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**R_m %**
Cifra de afaceri (mil.lei)	10.899	15.250	14.941	20.127	16.090	18.616	
Ritm de creștere % (I_{CA})	-	139,92	97,97	134,71	79,94	115,70	
Creșterea anuală a cifrei de afaceri %	-	+39,92	-2,03	+34,71	-20,06	+15,70	11,33
Indicele prețurilor % (Ip)[82]	-	106,56	104,84	107,85	105,59	106,09	
Creșterea anuală a prețurilor %	-	+6,56	+4,84	+7,85	+5,59	+6,09	
Creșterea reală a cifrei de afaceri %	-	+31,31	-6,55	+24,90	-24,29	+9,06	4,73
Ritm de creștere reală ($I_{CA\ reală}$) %	-	131,31	93,45	124,90	75,71	109,06	
Cifra de afaceri reală (mil.lei)	-	14.311	13.374	16.704	12.647	13.793	

Începând cu anul 2015, vânzările la nivelul întreprinderii Y au scăzut cu 20,06% - în principal din cauza scăderii exporturilor ca urmare a optimizării operațiunilor în rafinare, efect parțial atenuat de creșterea vânzărilor pe piața internă cu aproximativ 3% (creștere datorată modernizării rețelei de benzinării și îmbunătățirii managementului acestora)[83]. De asemenea, vânzările au înregistrat un trend ascendent în exercițiul financiar 2016 când cifra de afaceri a crescut cu 15,70%.

[82]www.insse.ro

[83]Informații obținute din notele explicative anexate la situațiile financiare ale întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Această evoluție a cifrei de afaceri (făcând abstracție de rata inflației) corespunde unui ritm mediu anual de creștere de 11,33%. În concluzie, întreprinderea Y are o bună poziție pe piață, reușind să realizeze o creștere anuală semnificativă.

Luând în considerare și rata inflației, întreprinderea Y înregistrează un ritm mediu anual de creștere a cifrei de afaceri de 4,73%, diferența până la 11,33% reprezentând efectul creșterii prețurilor. Astfel, în anul 2012 creșterea reală a cifrei de afaceri a fost de 31,31% față de anul precedent, diferența până la 39,92% fiind efectul creșterii prețurilor (inflației).

În exercițiul financiar 2013, cifra de afaceri a înregistrat o scădere cu 2,03% (fără influența inflației), însă scăderea reală a cifrei de afaceri a fost de 6,55% față de anul 2012 (ținând cont de rata inflației).

În exercițiul financiar 2014, creșterea cifrei de afaceri a fost de 34,71% față de anul 2013, însă luând în calcul inflația se constată o creștere reală a cifrei de afaceri a întreprinderii de 24,90% față de exercițiul financiar 2013.

Cifra de afaceri aferentă anului 2015 a înregistrat o scădere de 20,06% față de anul precedent, însă scăderea reală a fost de 24,29% față de anul 2014 (cu influența indicelui inflației).

Cifra de afaceri aferentă anului 2016 a crescut cu 15,70% față de exercițiul financiar 2015 (fără a lua în considerare indicele prețurilor), însă ținând cont de rata inflației se constată că cifra de afaceri a înregistrat o creștere reală cu 9,06% față de anul anterior (anul 2015). Ca urmare a informațiilor disponibile din Tabelul nr. 6.11 se poate calcula cifra de afaceri reală sau corectată cu rata inflației, în sumă absolută, pentru fiecare an supus analizei în vederea efectuării unor comparații în termeni absoluți.

- $CA_{reală/2012} = CA_{2011} \times I_{CAreală/2012} = 10.899$ mil.lei x 131,31% = 14.311 mil.lei
- $CA_{reală/2013} = CA_{2012} \times I_{CAreală/2013} = 14.311$ mil.lei x 93,45% = 13.374 mil.lei
- $CA_{reală/2014} = CA_{2013} \times I_{CAreală/2014} = 13.374$ mil.lei x 124,90% = 16.704 mil.lei
- $CA_{\text{ reală/2015}} = CA_{2014} \times I_{CA\text{ reală/2015}} = 16.704$ mil.lei x 75,71% = 12.647 mil.lei

Scanned with OKEN Scanner

☞ $CA_{\text{reală}/2016} = CA_{2015} \times I_{CA\ \text{reală}/2016}$ = 12.647 mil.lei x 109,06% = 13.793 mil.lei

Indicele cifrei de afaceri al întreprinderii Y comparativ cu indicele corectat cu rata inflației și indicele pe sector se prezintă în Tabelul nr. 6.12.

Tabelul nr. 6.12

Indicatori (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Indicele CA	-	139,92	97,97	134,71	79,94	115,70
Indicele CA reală	-	131,31	93,45	124,90	75,71	109,06
Indicele CA sector[84]	-	114,90	129,80	137,60	122,10	115,70

Comparația dintre cei trei indici ai cifrei de afaceri este prezentată în Figura 6.13.

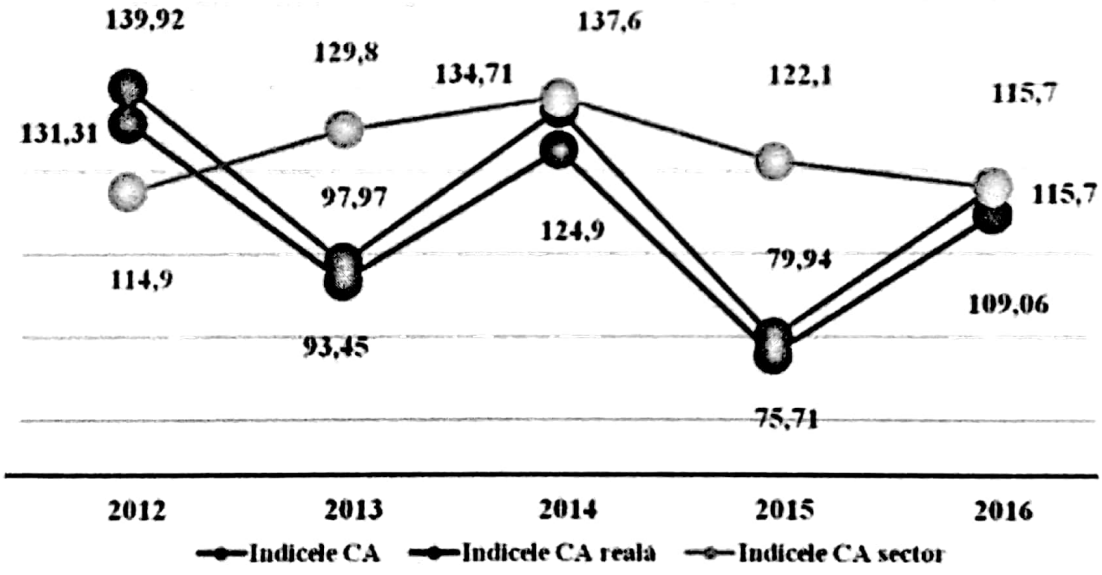

Figura 6.13 - Evoluția comparativă a indicelui cifrei de afaceri

Analiza datelor de mai sus arată că cifra de afaceri a întreprinderii Y se situează sub nivelul cifrei de afaceri pe sector în perioada 2013-

[84]www.insse.ro

Scanned with OKEN Scanner

2016, cu excepția exercițiului financiar 2012 când aceasta a fost superioară:

$$I_{CA/2012} = 139,92\% > I_{CA\ reală/2012} = 131,31\% > I_{CA\ sector/2012} = 114,90\%$$

2. Indicatorii de rentabilitate

Analiza rentabilității întreprinderii Y pentru perioada 2011-2016, are la bază ratele de rentabilitate calculate în Tabelul 6.13. Aceste rate au avut la bază formulele prezentate în cadrul secțiunii 6.4.2. (Indicatorii de rentabilitate) şi au fost calculate pe baza datelor din tabelul nr. 6.10. Rata rentabilității comerciale a fost determinată ca raport între profitul net şi cifra de afaceri, astfel, pentru anul 2011 avem:

$R_{comercială} = (1.764/10.899) \times 100 = 16,18\ \%$.

Rata rentabilității economice a fost determinată ca raport între profitul net şi activele totale, astfel, pentru anul 2011, avem:

$R_{economică} = (1.764/20.691) \times 100 = 8,53\ \%$.

Rata rentabilității financiare a fost determinată ca raport între profitul net şi capitalul propriu, astfel, pentru anul 2011, avem:

$R_{financiară} = (1.764/13.484) \times 100 = 13,08\ \%$.

Rata rentabilității capitalului angajat a fost determinată ca raport între profitul înainte de plata dobânzilor şi impozitelor şi capitalul angajat, astfel, pentru anul 2011, avem:

$R_{capital\ angajat} = (2.037/17.974) \times 100 = 11,33\ \%$.

Rata rentabilității capitalului investit a fost determinată ca raport profitul net şi activele nete, astfel, pentru anul 2011, avem:

$R_{capital\ investit} = (1.764/13.484) \times 100 = 13,08\ \%$.

Tabelul nr. 6.13

Ratele de rentabilitate						
Indicatori (%)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Rata rentabilității comerciale	16,18	13,55	10,26	4,86	5,34	11,82
Rata rentabilității economice	8,53	9,18	6,21	3,38	2,82	6,33
Rata rentabilității financiare	13,08	13,85	9,77	6,12	5,31	11,92
Rata rentabilității capitalului angajat	11,33	13,07	9,01	5,05	6,27	10,23
Rata rentabilității capitalului investit	13,08	13,85	9,77	6,12	5,31	11,92

Pentru perioada 2012-2016 se aplică același raționament prezentat anterior, obținându-se rezultatele din tabelul nr. 6.13.

Scanned with OKEN Scanner

Din analiza acestora, observăm că ratele de rentabilitate au o evoluție crescătoare (cu excepția anilor 2014 și 2015) și reflectă o stare pozitivă pentru întreprinderea Y. Această stare pozitivă rezultă și din faptul că indicii acestor rate devansează indicii cifrei de afaceri, ai capitalului și ai activelor.

2.1. Rata rentabilității comerciale arată legătura dintre profitul net și cifra de afaceri, creșterea din exercițiul financiar 2016 reflectând o mai bună gestionare a costurilor, precum și reducerea nivelului provizioanelor, în special al celor pentru litigii, deci un semnal pozitiv pentru investitori[85].

Exercițiul financiar cel mai rentabil pentru întreprindere a fost cel al anului 2011, când s-a înregistrat nivelul cel mai mare al rentabilității comerciale (16,18%).

2.2. În ceea ce privește ***rata rentabilității economice***, evoluția acesteia indică faptul că, întreprinderea Y a făcut eforturi pentru a atinge un nivel care să asigure remunerarea acționarilor și creditorilor, în concordanță cu nivelul de risc pe care aceștia și l-au asumat investind în întreprindere sau împrumutând-o. Cel mai bun rezultat al rentabilității economice a întreprinderii a fost înregistrat în exercițiul financiar 2012 (9,18%).

2.3. Rata rentabilității financiare arată eficiența investițiilor, respectiv oportunitatea menținerii acestora. Evoluția acestei rate reflectă un acces facil la resurse - ca urmare a încrederii acționarilor actuali de a reinvesti în întreprinderea Y și încrederea în capacitatea de dezvoltare a întreprinderii Y. Indicatorul rentabilității financiare a înregistrat cea mai bună valoare în exercițiul financiar 2012, respectiv 13,85%.

2.4. Rentabilitatea capitalului angajat a înregistrat, de asemenea, cea mai bună valoare în anul 2012, respectiv 13,07%, ceea ce semnifică obținerea unui profit semnificativ raportat la resursele angajate.

2.5. Rentabilitatea capitalului investit are semnificație pentru întreprindere întrucât arată eficiența eforturilor întreprinderii de a genera profit cu activele nete disponibile. Acest indicator a înregistrat cea mai bună valoarea în anul 2012, respectiv 13,85%.

---

[85]Informații obținute din notele explicative anexate la situațiile financiare ale întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza performanțelor pe acțiune și a indicatorilor de creare de valoare[86] presupune studiul evoluției indicatorilor bursieri și a evoluției sistemului de indicatori care definesc crearea de valoare pentru o întreprindere.

Evoluția acestor indicatori (cei de creare de valoare) este influențată de rezultatele economice și financiare ale întreprinderii Y și de așteptările investitorilor privind posibilitățile de dezvoltare ale întreprinderii Y, de perspectivele sectorului de activitate, dar și de tendințele economice pe plan național și internațional.

Literatura de specialitate și cercetarea economică din ultimele decenii definesc conceptul de creare de valoare[87] ca fiind abilitatea întreprinderii de a asigura remunerarea capitalului la o rată de rentabilitate ce depășește costul acestuia, respectiv la o rată mai mare decât cea pe care investitorii ar putea să o obțină printr-un plasament fără risc.

3. Analiza performanțelor pe acțiune presupune analiza indicatorilor bursieri

Această analiză a fost realizată, în dinamică, pe baza datelor financiare din Tabelul nr. 6.14. Analiza acestor date indică o evoluție relativ constantă a *„rezultatului pe acțiune"* și o probabilitate ridicată de a se menține un risc scăzut.

Variația acestui indicator influențează însă nivelul și trendul ratelor bursiere, în special ale *„coeficientului de capitalizare bursieră"*, indicatorul fiind util în special acționarilor majoritari care sunt interesați de rentabilitatea pe termen lung. Același trend relativ constant îl are și indicatorul *„dividend pe acțiune"* care, corelat cu ceilalți doi indicatori: *„randamentul dividendului"* și *„rata de distribuire a profitului"* arată orientarea întreprinderii Y către proiectele de dezvoltare, fiind un semnal pozitiv pentru achiziția de acțiuni.

Având în vedere evoluția numărului de acțiuni pentru perioada 2011-2016 și anume:

- anul 2011 - 56.000.506.078 acțiuni

---

[86]Vâlceanu Gh., Robu V., Georgescu N., op.cit., 2005, pag. 295-310.

[87]Niculescu M., op.cit., 2005, pag. 193, Jianu I., op.cit., 2007, pag. 363; Stolowy H, Lebas M, Ding Y., *Comptabilité et analyse financière, une perspective globale*, 2e édition, de Boeck Université, 2010, pct. 6.3.

Scanned with OKEN Scanner

- anul 2012 - 56.644.108.335 acțiuni
- anul 2013 - 56.644.108.335 acțiuni
- anul 2014 - 56.644.108.335 acțiuni
- anul 2015 - 56.644.108.335 acțiuni
- anul 2016 - 56.641.009.185 acțiuni

Informațiile care stau la baza analizei indicatorilor bursieri vor fi cele din Tabelul nr. 6.14.

Tabelul nr. 6.14

Informații pentru analiza indicatorilor bursieri						
Indicatori	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Cifra de afaceri (mil.lei)	10.899,000	15.250,000	14.941,000	20.127,000	16.090,000	18.616,000
Rezultatul brut al exploatării (mil.lei)	3.068,000	3.708,000	3.381,000	3.875,000	4.109,000	5.797,000
Profit net (mil.lei)	1.764,000	2.066,000	1.533,000	978,000	860,000	2.201,000
Capitalizarea bursieră[88] (mil. lei)	26.712,000	32.004,000	28.152,000	10.253,000	14.104,000	18.976,000
Capitalizarea bursieră (mil. euro)	7.264,000	9.077,000	8.056,000	2.609,000	3.356,000	4.429,000
Modificarea capitalizării bursiere	x	5.292,000	- 3.852,000	-17.899,000	3.851,000	4.872,000
Preț maxim (lei/acțiune)	0,530	0,655	0,620	0,560	0,292	0,366
Preț minim (lei/acțiune)	0,276	0,441	0,479	0,129	0,116	0,252
Cursul la sfârșitul anului (lei/acțiune)	0,477	0,565	0,497	0,181	0,249	0,335
Rezultat/acțiune (lei/acțiune)	0,0253	0,0405	0,0314	0,0180	0,0152	0,0389
Dividend/acțiune (lei)	0,013	0,0179	0,0191	0	0	0,0177
Randamentul dividendului[89] (%)	2,400	3,200	3,800	0	0	5,200
Rata de distribuire a profitului (%)	52,000	44,000	61,000	0	0	46,000

Principalii **indicatori bursieri** ai întreprinderii Y calculați pentru perioada 2011-2016 sunt prezentați înTabelul nr. 6.15.

[88]Calculat pe baza prețului acțiunii în ultima zi de tranzacționare din anul respectiv.
[89]Dividend propus spre aprobare de către Adunarea Generală a Acționarilor.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 6.15

Nr. rd.	Principalii indicatori bursieri calculați pentru perioada 2011-2016						
	Indicatori	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Cifra de afaceri aferentă unei acțiuni (lei/acțiune)	0,19	0,27	0,26	0,36	0,28	0,33
2.	Coeficientul de capitalizare bursieră ($k_{bursieră}$)	18,85	13,95	15,83	10,06	16,38	8,61
3.	*Coeficientul de capitalizare bursieră la nivel de sector activitate*[90]	*x*	*16,76*	*15,30*	*4,06*	*9,49*	*9,15*
4.	Randamentul unei acțiuni (%)	5,30	7,17	6,32	9,94	6,10	11,61
5.	Rata de vulnerabilitate	8,71	8,63	8,33	2,65	3,43	3,27

3.1. Cifra de afaceri aferentă unei acțiuni calculată pe baza datelor din tabelul nr. 6.14, reprezintă raportul între cifra de afaceri și numărul de acțiuni, astfel pentru anul 2011 avem:

$$CA_{acțiune} = 10.899.000.000 \text{ lei} / 56.000.506.078 \text{ acțiuni} = 0,19 \text{ lei / acțiune}$$

Similar, indicatorul se calculează și pentru perioada 2012-2016, obținându-se rezultatele de la rd. 1 din tabelul nr. 6.15. Din analiza datelor din tabelul menționat, se constată că cifra de afaceri aferentă unei acțiuni a înregistrat valori în creștere în perioada analizată, respectiv de la valoarea de 0,19 lei per acțiune în anul 2011 la valoarea de 0,33 lei per acțiune în anul 2016, ceea ce reflectă capacitatea întreprinderii de a genera creșterea producției vândute, aspect pozitiv pentru investitori.

3.2. Coeficientul de capitalizare bursieră constituie unul dintre cei mai utilizați indicatori în analiza performanțelor întreprinderilor cotate; acesta este un indicator care face legătura între curs și rentabilitate. Analiza acestui indicator presupune compararea sa cu valoarea înregistrată la nivelul sectorului de activitate.

Coeficientul de capitalizare bursieră a fost calculat pe baza datelor din tabelul nr. 6.14, și reprezintă raportul între cursul unei acțiuni și rezultatul per acțiune, astfel în anul 2011 avem:

$$k_{bursieră} = 0,477 / 0,0253 = 18,85 \text{ lei / acțiune}$$

[90] www.insse.ro

Scanned with OKEN Scanner

Similar, indicatorul se calculează și pentru perioada 2012-2016, obținându-se rezultatele de la rd. 2 din tabelul nr. 6.15.

În exemplul studiat, valorile înregistrate de coeficientul de capitalizare bursieră plasează întreprinderea Y în jurul mediei la nivel de sector de activitate:

- în exercițiul financiar 2012, coeficientul de capitalizare bursieră a înregistrat o valoare de 13,95, care este inferioară valorii de la nivelul sectorului de activitate pentru anul 2012 (16,76). Aceasta înseamnă că rezultatul pe acțiune al întreprinderii Y a fost superior rezultatului pe acțiune la nivel de sector de activitate sau cursul unei acțiuni de la nivelul sectorului de activitate a fost superior cursului acțiunilor deținute de întreprinderea Y și cotate la bursă.
- în exercițiul financiar 2013, coeficientul de capitalizare bursieră al întreprinderii Y a înregistrat o valoarea de 15,83, sensibil mai mare decât media sectorului de activitate care a fost de 15,30. Această situație înseamnă că fie rezultatul pe acțiune al întreprinderii Y a fost inferior rezultatului pe acțiune la nivel de sector de activitate, fie cursul unei acțiuni de la nivelul sectorului de activitate a fost inferior cursului acțiunilor deținute de întreprinderea Y.
- în exercițiul financiar 2014, coeficientul de capitalizare bursieră al întreprinderii Y a înregistrat o valoare de 10,06, care este net superioară mediei sectorului de activitate (4,06), ceea ce înseamnă că întreprinderea analizată a înregistrat un curs pe acțiune net superior valorii de la nivelul sectorului de activitate.
- în exercițiul financiar 2015, coeficientul de capitalizare bursieră al întreprinderii Y a înregistrat o valoarea de 16,38, care este superioară mediei sectorului de activitate (9,49).
- în exercițiul financiar 2016, coeficientul de capitalizare bursieră a înregistrat o valoare de 8,61, care este inferioară valorii de la nivelul sectorului de activitate pentru anul 2016 (9,15). Situația este similară cu anul 2012.

Pentru facilitarea înțelegerii acestui indicator, prezentăm datele sub formă sintetizată în centralizatorul următor:

Scanned with OKEN Scanner

$K_{bursieră/2012} = 13,95 < K_{bursieră\ sector/2012} = 16,76$

$K_{bursieră/2013} = 15,83 > K_{bursieră\ sector/2013} = 15,30$

$K_{bursieră/2014} = 10,06 > K_{bursieră\ sector/2014} = 4,06$

$K_{bursieră/2015} = 16,38 > K_{bursieră\ sector/2015} = 9,49$

$K_{bursieră/2016} = 8,61 < K_{bursieră\ sector/2016} = 9,15$

3.3. Randamentul pe acțiune a fost calculat ca raport între profitul per acțiune și cursul unei acțiuni, utilizând datele din tabelul nr. 6.14. Astfel, pentru anul 2011 avem:

$$R_{acțiune} = (0,0253 / 0,477) \times 100 = 5,30\%$$

Similar, indicatorul se calculează și pentru perioada 2012-2016, obținându-se rezultatele de la rd. 4 din tabelul nr. 6.15.

Evoluția în dinamică a ***randamentului pe acțiune*** (calculat ca raport între profitul pe acțiune și cursul unei acțiuni) pune în evidență faptul că investitorii au acceptat un randament mai scăzut în perioada precedentă (anii 2011-2015), justificat de așteptările unor câștiguri mai mari în anii următori; aceasta demonstrează încrederea investită în întreprinderea Y (în anul 2016 randamentul unei acțiuni a ajuns la valoarea de 11,61%, în creștere față de anul 2015 când a înregistrat o valoare de 6,10%).

3.4. Rata de vulnerabilitate se determină ca raport între capitalizarea bursieră și rezultatul brut al exploatării, calculată pe baza datelor din tabelul nr. 6.14, astfel pentru anul 2011 avem:

$$R_{vulnerabilitate} = (26.712 / 3.068) \times 100 = 8,71\%$$

Similar, indicatorul se calculează și pentru perioada 2012-2016, obținându-se rezultatele de la rd. 5 din tabelul nr. 6.15.

Această stare favorabilă privind performanța pe acțiune este susținută și de ***rata de vulnerabilitate*** a întreprinderii Y la oferta publică de cumpărare, punând în evidență (în intervalul celor 6 ani analizați) reducerea numărului de ani necesari pentru ca un investitor să-și recupereze investiția (de la 8,71 ani în anul 2011 la 3,27 ani în anul 2016).

Scanned with OKEN Scanner

4. Analiza performanțelor pe baza **indicatorilor de creare de valoare** presupune orientarea către sursele și originile de la care se creează valoare. Dintre indicatorii de creare de valoare dezvoltați în literatura de specialitate, considerați a fi pertinenți în aprecierea valorii create de o întreprindere, reținem *rentabilitatea cash a investiției* și *rentabilitatea totală a acționarilor* datorită interesului pentru investitori, precum și accesului facil la informațiile necesare determinării acestor indicatori de către utilizatorii interesați.

Astfel, analiza performanțelor pe baza **indicatorilor de creare de valoare** este realizată pornind de la datele financiare din Tabelul nr. 6.16.

Tabelul nr. 6.16

Date financiare pentru analiza performanțelor pe baza indicatorilor de creare de valoare						
Indicatori	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Cash-flow global (mil.lei)	x	-696	-2.578	-768	-189	1.205
Amortizare (mil.lei)	1.002	2.260	3.286	5.097	8.778	6.656
Investiții brute (active totale) (mil.lei)	20.691	22.511	24.691	28.917	30.527	34.765
Modificarea capitalizării acțiunilor (mil.lei)	x	5.292	-3.852	-17.899	3.851	4.872
Dividende (mil.lei)	x	396	1423	114	15	0
Valoarea bursieră la începutul anului	x	26.716	32.002	28.154	10.252	14.105
Indicatorii de creare de valoare						
Rentabilitatea cash a investiției %	x	-13,13%	-23,75%	-20,28%	-29,37%	-15,68%
Rentabilitatea totală a acționarilor %	x	21,29%	-7,59%	-63,17%	37,71%	34,54%

4.1. **Rentabilitatea cash a investiției** se determină ca raport între cash-flow-ul global diminuat cu amortizarea și activele totale, calculat pe baza datelor din tabelul nr. 6.16, astfel pentru anul 2012 avem:

$$R_{\text{cash investiție}} = [(-696 - 2.260) / 22.511] \times 100 = -13,13\%$$

Similar, indicatorul se calculează și pentru perioada 2013-2016, obținându-se rezultatele din tabelul nr. 6.16.

Scanned with OKEN Scanner

Indicatorul *rentabilitatea cash a investiției* a înregistrat valori negative în întreg intervalul analizat din cauza marjei de cash-flow nefavorabile.

Investițiile majore realizate de întreprinderea Y în ultimii ani au condus la un cash-flow negativ care nu a putut fi acoperit la un nivel satisfăcător din activitatea operațională.

***4.2.* Rentabilitatea totală a acționarilor** se determină ca raport între suma modificării capitalizării acțiunilor și dividendele cuvenite acționarilor și valoarea bursieră a acțiunilor la începutul anului, calculată pe baza datelor din tabelul nr. 6.16, astfel pentru anul 2012 avem:

$$R_{\text{totală acționari}} = [(5.292 + 396) / 26.716] \times 100 = 21{,}29\%$$

Similar, indicatorul se calculează și pentru perioada 2013-2016, obținându-se rezultatele din tabelul nr. 6.16.

Cel de al doilea indicator, *rentabilitatea totală a acționarilor* pune în evidență valoarea creată de întreprinderea Y pentru acționarii săi în cursul unei perioade. Astfel, nivelul acestui indicator de creare de valoare a înregistrat în trei dintre anii supuși analizei (2011, 2015 și 2016) valori pozitive și favorabile pentru investitori, dar în exercițiile financiare 2013 și 2014 au fost înregistrate valori negative.

Valorile negative au fost determinate de variația negativă a capitalizării bursiere a acțiunilor, în special la nivelul anului 2014. Evoluția celor doi indicatori de creare de valoare este prezentată în Figura 6.14.

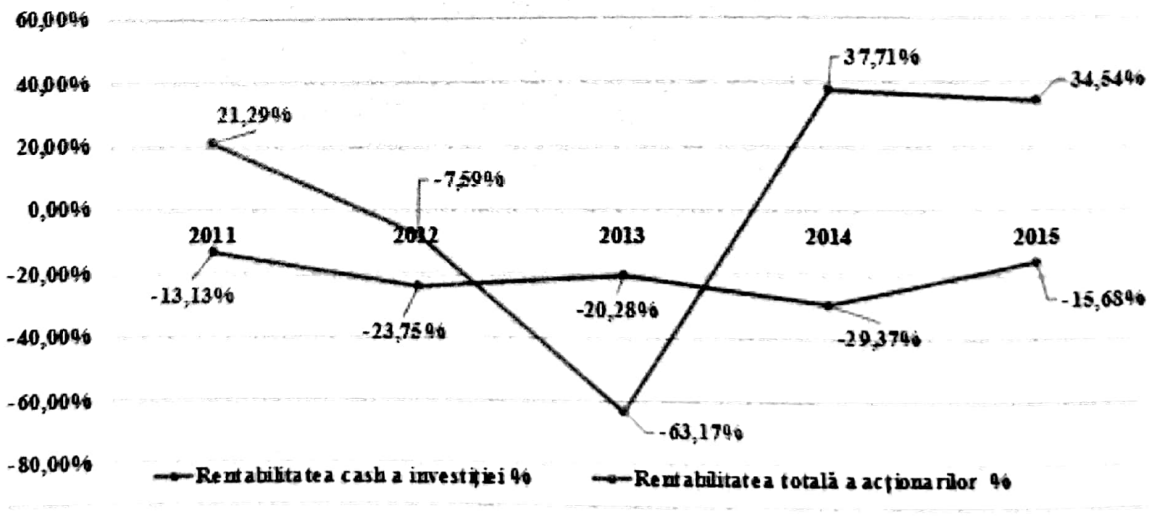

Figura 6.14 - Evoluția indicatorilor de creare de valoare ai întreprinderii Y

Scanned with OKEN Scanner

Literatura de specialitate arată că teoria şi practica financiară acordă o tot mai mare însemnătate analizei performanţei pe baza fluxurilor de trezorerie, deoarece cei interesaţi de o anumită întreprindere vor lua deciziile economice şi în funcţie de capacitatea întreprinderii de a genera fluxuri de numerar în viitor, de capacitatea acesteia de a crea valoare.

5. Analiza fluxurilor de trezorerie[91] furnizează informaţii relevante cu privire la încasările şi plăţile în cursul unui exerciţiu financiar. Aceste informaţii se pot utiliza pentru determinarea solvabilităţii şi lichidităţii întreprinderii, a riscului de faliment, pentru cuantificarea în numerar a consecinţelor deciziilor de investiţii şi de finanţare sau a celor legate de politica financiară.

Ca urmare, analiza va fi efectuată pe baza informaţiilor din *„Situaţia fluxurilor de trezorerie"* şi din notele explicative la situaţiile financiare elaborate de întreprindere.

În Tabelul nr. 6.17 se prezintă datele necesare pentru realizarea analizei activităţii întreprinderii Y cu ajutorul indicatorilor de echilibru financiar. Aceşti indicatori s-au calculat pe baza formulelor prezentate la secţiunea 6.4.2. „Sistemul de rate pentru măsurarea performanţei financiare a întreprinderii".

Tabelul nr. 6.17

Date financiare pentru analiza activităţii pe baza indicatorilor de echilibru financiar						
Indicatori (mil.lei)	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Cash-flow global	x	-696	-2.578	-768	-189	1.205
Cash-flow net din exploatare	x	2.794	3.128	4.336	2.726	4.630
Cash-flow din investiţii	x	-2.681	-4.252	-5.802	-4.071	-4.264
Cash-flow din activităţi de finanţare	x	-809	-1.454	698	1.156	839
Dobânzi plătite	x	242	198	246	510	595
Datorii curente totale	x	3.153	3.587	5.057	4.707	5.578
Dividende plătite	x	396	1.423	114	15	0

[91]Toma M., op.cit., pag.71.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza echilibrului financiar a fost realizată pornind de la analiza în dinamică a fluxurilor de trezorerie degajate de întreprinderea Y. Situația fluxurilor de trezorerie ale întreprinderii Y a fost întocmită folosind metoda indirectă, realizându-se ajustări pentru schimbări în perimetrul de consolidare al grupului, pentru diferențele de curs valutar și pentru alte tranzacții nemonetare.

5.1. Astfel, după cum se observă în Tabelul nr. 6.17, ***cash-flow-ul global*** înregistrează valori negative, excepție făcând anul 2016 când întreprinderea Y a obținut o trezorerie globală pozitivă. Analiza detaliată a fluxului global pune în evidență faptul că valoarea negativă a acestuia provine majoritar din fluxul de investiții, în timp ce fluxul de trezorerie din activitatea de exploatare este pozitiv și de valori ridicate.

5.2. Nivelul ***cash-flow din exploatare*** este indicatorul esențial în aprecierea capacității întreprinderii Y de a face față datoriilor curente și de a se dezvolta.

În perioada analizată, cash-flow-ul din exploatare a avut o evoluție crescătoare, cu consecințe favorabile asupra rentabilității, asupra abilității întreprinderii Y de a acoperi datoriile curente și de a finanța investițiile. Cash-flow-ul din exploatare este suficient pentru remunerarea acționarilor, cu consecințe pozitive asupra situației financiare a întreprinderii. Această concluzie este susținută și de faptul că adunarea generală a acționarilor a aprobat distribuirea de dividende de 0,0177 lei/acțiune, la un randament de 5,2% (vezi indicatorii din Tabelul nr. 6.14 - col. 2016).

Valoarea pozitivă înregistrată de fluxul global de trezorerie în exercițiul financiar 2016, se datorează ajustării nete pozitive generate de:

- reconcilierea profitului înainte de impozitare cu fluxul de trezorerie generat din activitatea de exploatare (înaintea modificărilor în activele circulante nete);
- amortizarea și ajustările de depreciere a activelor imobilizate;
- modificările nete ale provizioanelor (incluzând provizioanele pentru obligațiile de dezafectare și de restaurare și alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli);
- creșterea creanțelor și a datoriilor;

Scanned with OKEN Scanner

- creşterea dobânzilor nete şi a impozitului pe profit plătite, influenţată de un nivel mai ridicat al finanţării şi o evoluţie pozitivă a rezultatelor din anul 2016.

5.3. Începând cu anul 2012 întreprinderea Y a făcut ***investiţii*** semnificative pentru creşterea activităţii (cu evoluţii importante în segmentul de gaze şi niveluri uşor mai scăzute în segmentul corporativ şi respectiv, exploatare şi producţie), investiţii ce nu au putut fi acoperite de întreprindere la un nivel satisfăcător din activitatea curentă de exploatare, fapt înregistrat în evoluţia ***cash-flow-ului din investiţii***. În acest context, întreprinderea Y a apelat la finanţare externă pentru a putea menţine un nivel ridicat al investiţiilor conform strategiei de dezvoltare adoptate.

5.4. Astfel, ***cash-flow-ul din activitatea de finanţare*** înregistrează o creştere netă a împrumuturilor pe termen scurt şi lung, cu influenţă nesemnificativă în ceea ce priveşte ieşirile de dividende.

Evoluţia celor trei fluxuri de trezorerie pe perioada analizată este prezentată în graficul din Figura 6.15.

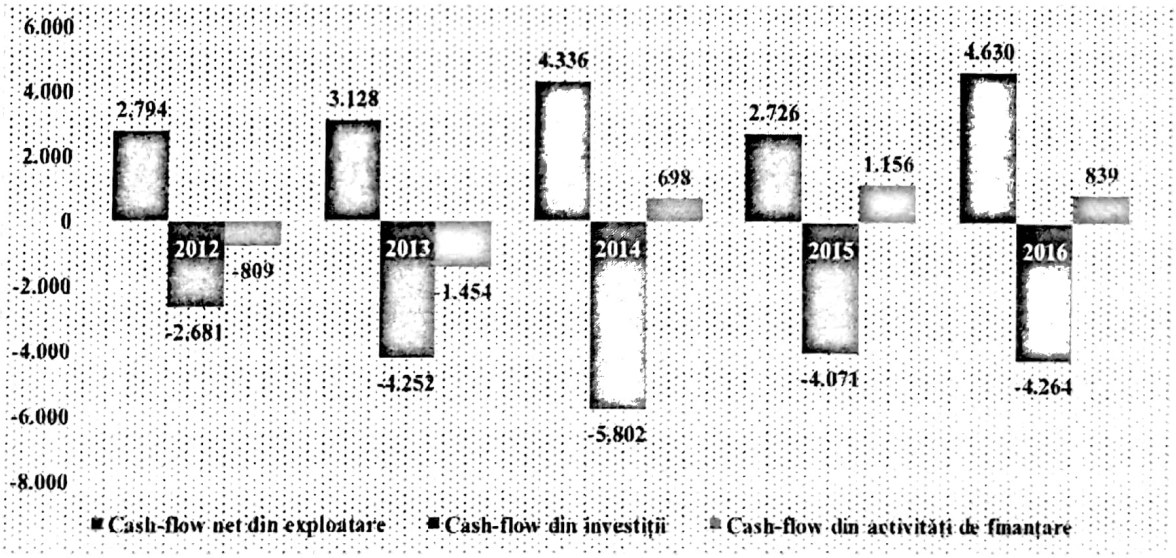

Figura 6.15 - Evoluţia trezoreriei întreprinderii Y

Influenţa celor trei fluxuri de trezorerie asupra cash-flow-ului global este prezentată în graficul din Figura 6.16.

Scanned with OKEN Scanner

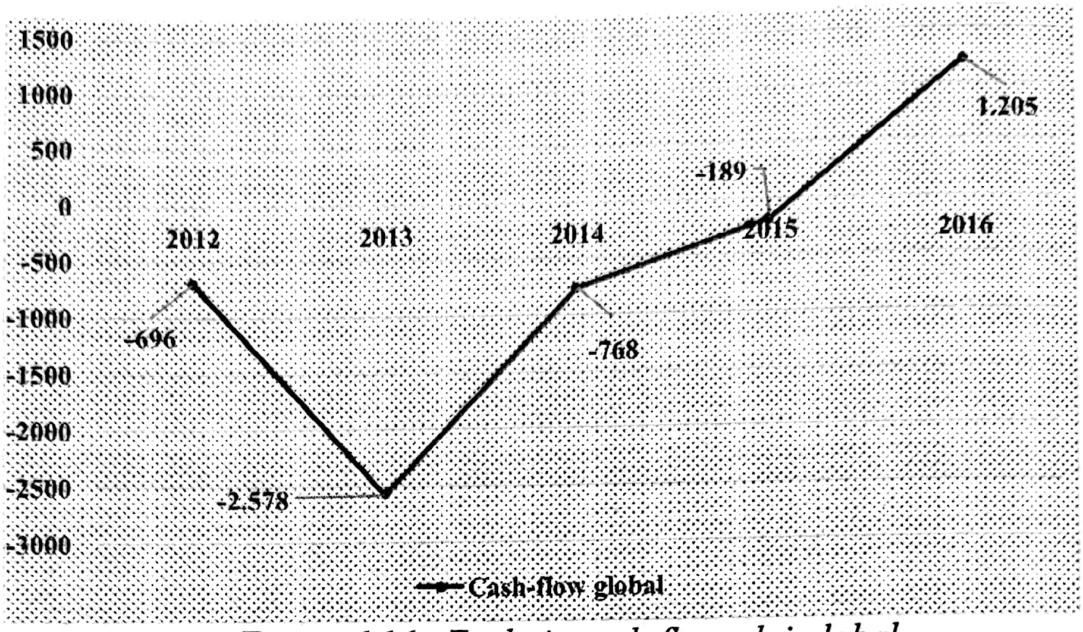

Figura 6.16 - Evoluția cash-flow-ului global

6. Ratele de risc de faliment pentru întreprinderea Y supusă analizei, calculate pentru cele șase exerciții financiare sunt prezentate în Tabelul nr. 6.18. Acești indicatori s-au calculat pe baza formulelor prezentate la secțiunea 6.4.2. "*Sistemul de rate pentru măsurarea performanței financiare a întreprinderii*", indicatorii de risc.

Tabel nr. 6.18

Ratele de risc de faliment						
Indicatori	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Rata de acoperire a dobânzilor	x	12,55	16,80	18,63	6,35	8,78
Rata cash-flow operațional	x	0,89	0,87	0,86	0,58	0,83
Rata de acoperire a dividendelor	x	7,06	2,20	38,04	181,73	x

Ratele de risc calculate în Tabelul nr. 6.18 înregistrează valori pozitive pe întreaga perioadă supusă analizei.

6.1. Evoluția ratei de acoperire a dobânzilor a fost în creștere până în anul 2015, după care a înregistrat o scădere semnificativă, aceasta punând în evidență faptul că întreprinderea a apelat din ce în ce mai mult la surse de finanțare purtătoare de dobândă.

Scanned with OKEN Scanner

6.2. Totodată, ***rata cash-flow-ului operațional*** înregistrează valori apropiate de zero, ceea ce semnifică presiunea financiară pe fluxul operațional de a face față tuturor datoriilor curente. Valorile înregistrate în perioada 2011-2016 sunt subunitare, ceea ce înseamnă că întreprinderea nu generează suficient cash-flow din activitatea operațională care să acopere datoriile curente totale.

În acest sens, întreprinderea Y monitorizează și analizează lunar fluxurile operaționale și financiare prevăzute prin buget pentru a stabili nivelul estimat al modificărilor nete în lichiditate - în scopul fundamentării deciziilor de finanțare și angajamentelor de capital.

6.3. În ceea ce privește ***remunerarea acționarilor prin dividend***, rata de acoperire înregistrează valori bune datorită faptului că, în ultimii ani, politica de dividend a întreprinderii Y fost una prudentă.

Evoluția generală a acestor rate de risc este și rezultatul politicii de acoperire împotriva riscurilor practicată de întreprinderea Y, constând în: reevaluarea continuă a portofoliul de riscuri existente, identificarea noilor expuneri și adăugarea de plus-valoare întreprinderii prin aplicarea în mod corespunzător a celor mai bune și mai eficiente măsuri.

Câteva dintre riscurile gestionate, în prezent, de întreprinderea Y sunt concentrate pe categoria riscurilor de piață, riscurilor financiare, riscurilor de lichiditate și a fluxurilor de numerar, riscurilor de proiect, riscurilor de proces, riscurilor legate de sănătate, siguranță și securitate, riscurilor fiscale, riscurilor de conformitate, riscurilor de personal, riscurilor legate de litigii și riscurilor legate de imagine.

Prin procesul existent de management al riscului, întreprinderea Y își asigură sustenabilitatea pe termen lung și reduce incertitudinea direcțiilor sale strategice și a obiectivelor sale financiare.

Gradul de conștientizare a riscurilor, înțelegerea profilului de risc al întreprinderii, precum și abilitățile de gestionare a riscului reprezintă factori cheie pentru stabilitatea financiară a întreprinderii.

Concluzii

Diagnosticul activității întreprinderii cu ajutorul metodologiei de analiză bazate pe metoda ratelor, evidențiază valențele informaționale ale situațiilor financiare elaborate de întreprindere. În susținerea acestei metode se pot invoca următoarele argumente:

Scanned with OKEN Scanner

- răspunde obiectivului analizei financiare privind măsurarea performanțelor, aprecierea echilibrului financiar și a riscului de faliment, evaluarea capacității întreprinderii de a crea valoare;
- pertinența, potrivit căreia informațiile obținute prin aplicarea metodei ratelor permite utilizatorilor interesați să evalueze evenimentele trecute și prezente, să estimeze performanțele și situația financiară a întreprinderii;
- utilitatea și diversitatea, potrivit cărora informațiile obținute prin aplicarea metodei ratelor sunt utile diverselor categorii de utilizatori, acoperind o plajă largă de informare;
- simplitatea, potrivit căreia grila de indicatori conține concepte ușor de înțeles și de aplicat;
- continuitatea, potrivit căreia informațiile obținute prin aplicarea grilei de indicatori asigură comparabilitatea în timp (analiza în dinamică pe 6 ani) și spațiu (raportare la concurenți, la evoluția indicatorilor la nivel de sector);
- credibilitatea, potrivit căreia grila conține indicatori care au făcut obiectul preocupărilor lumii academice la nivel național și internațional.

Studiile de caz prezentate în cadrul acestui capitol demonstrează utilitatea informațiilor economice și financiare furnizate de situațiile financiare, precum și rolul și rezultatele interpretării acestora în activitatea desfășurată de întreprindere într-un mediu concurențial acerb și pe o piață cu o dinamică accelerată atât la nivel național cât și mondial.

Pentru ca întreprinderea să își atingă obiectivele stabilite, activitatea sa trebuie să fie supusă atât controlului intern cât și controlului extern – independent, realizat de entități specializate (organisme profesionale).

În acest sens, am inclus în lucrarea de față, în continuare, un capitol dedicat sistemului de control financiar al întreprinderii, furnizând cititorului practica actuală în domeniul formelor diverse de analiză, evaluare și control al finanțelor întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII. SISTEMUL DE CONTROL FINANCIAR AL ÎNTREPRINDERII

Subiectele prezentate în capitolul „*Sistemul de control financiar al entității/întreprinderii*" sunt reflectate într-o abordare sistemică, din perspectiva controlului ca funcție cheie a conducerii, punându-se accentul pe funcționalitatea componentelor sale, pe integrarea acestora, precum și pe conformitatea cu legislația națională în vigoare.

Organizarea sistemului de control și formele de control stabilite prin legislația națională au scopul de a îmbunătății procesul de gestiune a resurselor entității/întreprinderii și contribuie la realizarea obiectivelor specifice, generale și strategice ale acesteia, precum și la reducerea riscurilor asociate activităților desfășurate în cadrul întreprinderii.

Funcționarea activității economico-financiare se bazează pe o *infrastructură informațională și de comunicații* care presupune dotări tehnice, aplicații informatice, documente electronice și fluxuri de informații și constituie o componentă vitală a sistemului de control financiar.

Un instrument deosebit de important utilizat de managementul unei întreprinderi îl constituie *sistemul de control intern managerial* care include ansamblul obiectivelor de control existente la nivelul entității/întreprinderii, structurile organizatorice, metodele și procedurile stabilite de conducere în concordanță cu obiectivele acesteia și cu reglementarile legale, în scopul administrării performante a fondurilor. Sistemul de control intern managerial este implementat de responsabilii desemnați de la toate nivelurile organizației, pentru a deține controlul asupra funcționării corespunzătoare a activităților desfășurate de aceștia și oferă asigurarea că toți cei implicați în activitatea întreprinderii își îndeplinesc sarcinile cu responsabilitate. O componentă importantă a sistemului de control intern managerial o constituie *auditul intern.*

În România, în cadrul entităților/întreprinderilor care desfășoară activități economice și al căror patrimoniu aparține integral sau parțial

Scanned with OKEN Scanner

statului sau unităţilor administrativ teritoriale (operatori economici), se organizează şi se exercită, în mod obligatoriu *controlul financiar preventiv* şi *controlul financiar de gestiune*, care, în funcţie de gradul de maturitate al sistemului de control intern managerial pot fi integrate sau nu, în acesta.

În situaţia în care, conform legii, nu este obligatorie efectuarea de audit financiar asupra situaţiilor financiare ale întreprinderii, aceasta organizează *controlul exercitat de comisia de cenzori.*

Activitatea unei întreprinderi este supusă şi *controalelor externe*, exercitate de diferite instituţii ale statului în scopul stabilirii îndeplinirii obligaţiilor întreprinderii către stat.

Subiectele menţionate mai sus, vor fi prezentate în detaliu, în secţiunile următoare.

7.1. Controlul, funcţie eficientă a conducerii

În România, legislaţia privind economia de piaţă a generat forme diversificate de întreprinderi/societăţi şi operatori economici, cu caracter public şi privat, aşa cum este prevăzut prin lege. Acest capitol tratează controlul prin prisma finanţelor întreprinderii, element determinant pentru existenţa şi competitivitatea sa pe piaţă.

Caracteristica esenţială a economiei de piaţă este tratarea egală a întreprinderilor, societăţilor şi operatorilor economici, indiferent de forma de proprietate, iar funcţionarea pieţei se realizează fără restricţii administrative din partea statului. Astfel, fiecare întreprindere este liberă să cheltuiască, să utilizeze, să producă, să economisească şi să-şi urmărească propriile interese economice, în contextul general al armonizării acestora cu interesele şi nevoile societăţii. Economia de piaţă evoluează într-un cadru legal stabilit de stat, astfel că nu există economie de piaţă pură.

Statul exercită o intervenţie indirectă şi globală asupra economiei de piaţă, o completează şi o sprijină, îi corectează eşecurile şi veghează asupra funcţionării ei, mai puţin prin pârghii administrative şi mai mult prin pârghii fiscale (financiare) şi monetare (bancare).

În economia de piaţă, statul este purtătorul interesului public, prin instrumente juridice şi financiare iar întreprinderile sunt aşezate într-o formulă de independenţă reală şi de responsabilitate directă. În economia de piaţă, întreprinderile, indiferent de forma de proprietate, trebuie să demonstreze competitivitate, inventivitate, capacitate de

Scanned with OKEN Scanner

conducere şi organizare, caracteristici care se concretizează, la finalul exerciţiului, în profitul obţinut.

O altă caracteristică esenţială a economiei de piaţă este concurenţa, care reprezintă o manifestare a liberei iniţiative, un mod de comportament economic, ce are la bază rivalitatea de piaţă. Concurenţa este forţa care determină posibilitatea fiecărui producător de a pătrunde şi de a se menţine pe piaţă. Ea obligă întreprinderea la o evaluare realistă a posibilităţilor de pătrundere pe piaţă şi la fundamentarea economică şi tehnic-calitativă a unei activităţi, care să-i asigure competitivitatea necesară în raport cu produsele şi/sau serviciile cu care concurează din domeniul de activitate specific.

Aceste elemente constituie nu numai o sinteză a condiţiilor specifice economiei de piaţă în care îşi desfăşoară activitatea întreprinderile, din care trebuie să desprindem o imagine sumară a problemelor de management financiar şi contabil, de organizare şi exercitare a controlului financiar propriu, a controlului financiar preventiv şi de gestiune, precum şi a controlului de stat.

Cunoaşterea stării interne proprii, în sens larg, este necesară în primul rând conducerii întreprinderii şi personalului acesteia. În al doilea rând, orice întreprindere are nevoie de un grad ridicat de încredere din partea terţilor, a partenerilor de afaceri. O formă de cunoaştere pentru întreprindere o constituie controlul - ca funcţie a conducerii. Întrebările care se pun în legătură cu controlul vizează două cerinţe esenţiale: (a) este controlul exercitat în întreprindere eficient, serveşte intereselor părţilor interesate, precum şi (b) este efectul controlului mai mare faţă de efortul depus.

Întreprinderea constituie un sistem care trebuie să ţină seama de constrângeri şi care trebuie să obţină rezultatele dorite prin capacitatea sa de transformare, control şi sinergie. Întreprinderea "există" dacă produce valoare adăugată.

De asemenea, controlul ca formă de cunoaştere este lipsit de sens, dacă nu se manifestă şi ca formă de perfecţionare a modului de gestionare a patrimoniului, a finanţelor, de organizare şi conducere a întreprinderii.

În concluzie, *a controla* înseamnă, în primul rând, *un act de diagnostic şi asistenţă* concretizat în îndrumarea celui controlat în sarcinile noi şi dificile pentru adoptarea conduitei adecvate în raport cu punctele sale forte sau cele slabe. În al doilea rând, a controla

Scanned with OKEN Scanner

înseamnă *un act de verificare*: cel verificat trebuie să știe că la perioade aleatorii, în mod sigur, cineva verifică realizarea sarcinilor sale, iar orice verificare trebuie să se finalizeze într-un înscris (viză, notă, raport, ș.a.m.d.) necesar pentru a se aprecia calitatea controlului și a se cunoaște frecvența actelor de control. În al treilea rând, a controla înseamnă *un act motivator*, în sensul că persoana controlată trebuie să înțeleagă că activitatea sa este importantă și că eforturile, dificultățile sau performanțele sale nu sunt ignorate.

7.2. Organizarea sistemului de control și formele de control ale activității întreprinderii

Pornind de la aspectele prezentate mai sus, managementul întreprinderii trebuie să se asigure că activitățile care se desfășoară în cadrul întreprinderii conduc la realizarea obiectivelor specifice, generale și strategice ale acesteia.

Ca urmare, managementul general stabilește formele de control ce se vor exercita pe fluxul informațional în vederea reducerii riscurilor legate de activitățile desfășurate în cadrul întreprinderii. Practic, este vorba despre un control intern managerial proiectat și implementat de managementul general cu scopul de se asigura că toți cei implicați în activitatea întreprinderii își îndeplinesc sarcinile cu responsabilitate.

De asemenea, activitatea unei întreprinderi este supusă și controalelor exercitate de diferite instituții ale statului - în scopul stabilirii modului de îndeplinire a obligațiilor întreprinderii către stat.

Activitatea economică a unei întreprinderi, precum și activitatea socială a acesteia se desfășoară într-un mediu diversificat - în care activitățile interacționează și se condiționează reciproc: relația tehnic-economic, relația economic-financiar, relația resurse umane-financiar, relația resurse umane-tehnic și altele. Aceste interacțiuni determină și obiectul controlului, care, la nivel de concept, are ca sferă de cuprindere modul de aplicare și îndeplinire a procedurilor aprobate, prevenirea și înlăturarea aspectelor negative, consolidarea și ameliorarea celor pozitive.

Organizarea unui sistem de control la nivelul oricărei întreprinderi, indiferent de forma de proprietate a acesteia, este necesară atât datorită permisivității actuale a cadrului legislativ, (situație care poate favoriza un climat de instabilitate, cu repercusiuni în creșterea numărului

Scanned with OKEN Scanner

activităţilor nelegale) cât şi nevoii de cunoaştere în permanenţă a situaţiei patrimoniale şi financiare a întreprinderii respective.

Instituirea, la nivelul întreprinderilor, a diferitelor forme ale controlului financiar este programată astfel încât, prin rezultate, să răspundă cerinţelor principale evidenţiate în Figura 7.1.

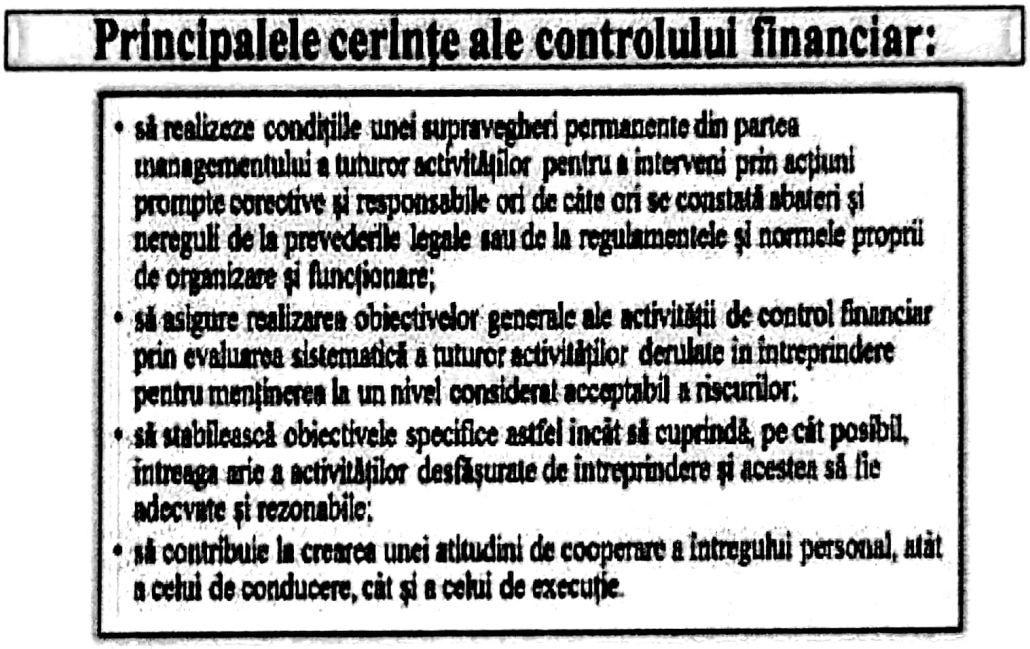

Figura 7.1 - Principalele cerinţe ale controlului financiar

În România, organizarea sistemului de control şi formele de control sunt stabilite prin legislaţia naţională; astfel, tipurile de control întâlnite în întreprindere sunt următoarele:

a) după modul de exercitare a controlului. Controlul îmbracă două forme: control intern - care se exercită din interiorul întreprinderii şi control extern - care se exercită din afara întreprinderii (vezi Figura 7.2).

Întrucât tematica lucrării o constituie finanţele întreprinderii, abordarea controlului va fi realizată din punct de vedere al activităţii financiare. Din această perspectivă, controlul financiar îmbracă următoarele forme:

- ☞ control intern
- ☞ audit intern
- ☞ control financiar preventiv
- ☞ control financiar de gestiune
- ☞ inspecţia economico-financiară

Scanned with OKEN Scanner

- auditul financiar/control al comisiei de cenzori
- controlul/auditul exercitat de către Curtea de Conturi (pentru fondurile financiare primite de la buget)

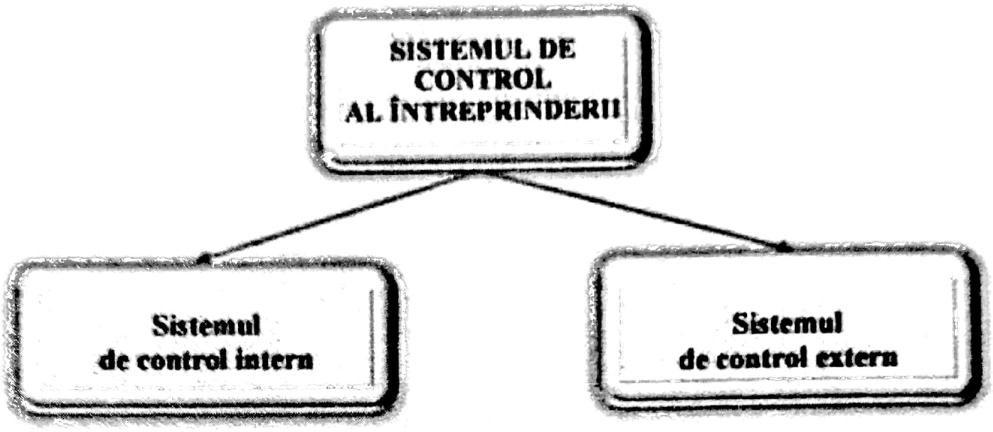

Figura 7.2 - Forme de control după modul de exercitare

Aceste forme de control pot fi încadrate în categoriile menționate mai sus, respectiv în categoria controlului intern sau în categoria controlului extern, conform figurii 7.3.

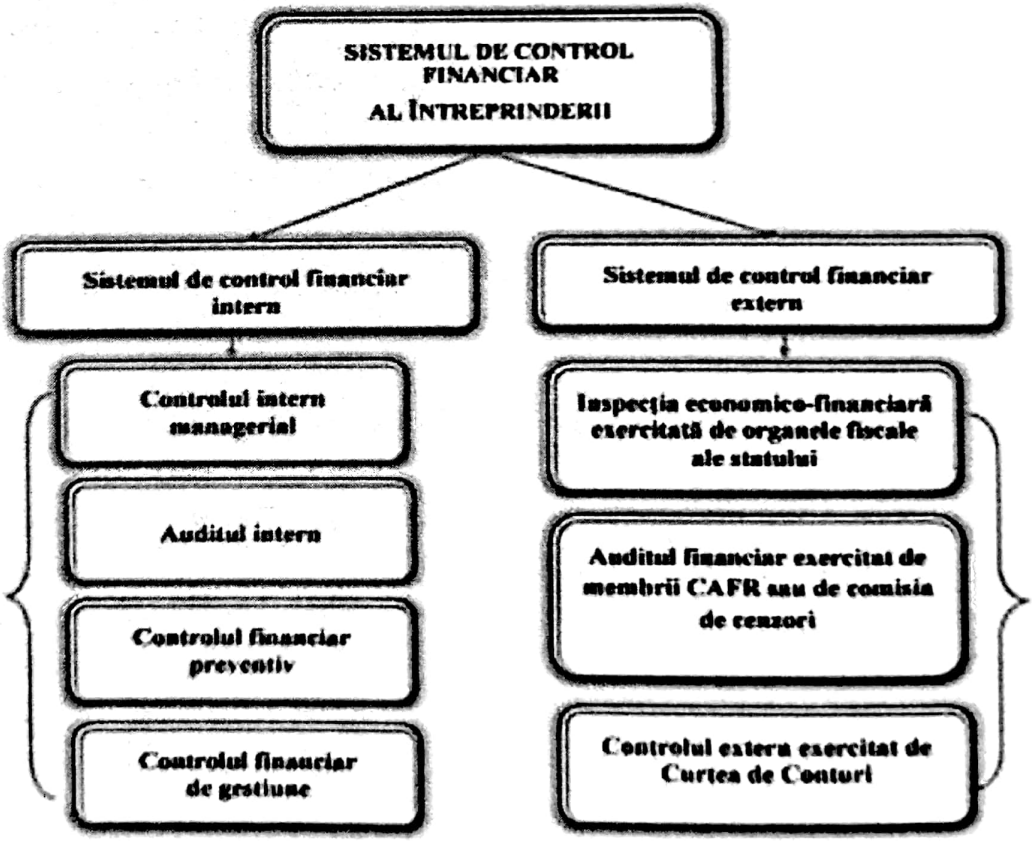

Figura 7.3 - Forme de control financiar după modul de exercitare

Scanned with OKEN Scanner

Fiecare dintre aceste forme de control prezentate în Figura 7.3 este proiectată, organizată şi implementată de întreprindere în funcţie de nevoile proprii. Comitetul director (sau orice alt echivalent) al întreprinderii stabileşte tipul de control financiar necesar desfăşurării activităţii în condiţii optime.

Aceste forme de control au caracter obligatoriu pentru întreprinderile la care statul sau unităţile administrativ-teritoriale sunt acţionari şi/sau care realizează venituri din fonduri publice.

Controlul extern poate fi întâlnit la toate întreprinderile private sau de stat întrucât: (a) organele fiscale ale statului verifică dacă întreprinderile îşi îndeplinesc corect obligaţiile faţă de stat, (b) acţionarii întreprinderii au nevoie de o opinie independentă cu privire la modul de întocmire a situaţiilor financiare, iar (c) Curtea de Conturi verifică modul de utilizare a fondurilor publice de care a beneficiat întreprinderea, chiar dacă are capital privat.

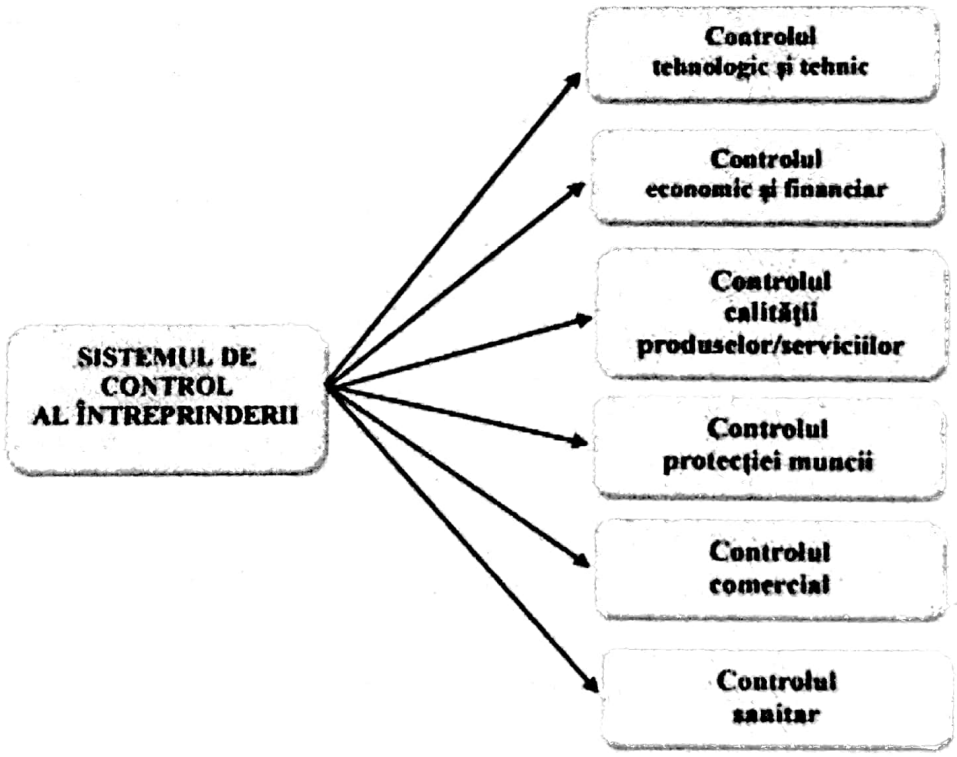

Figura 7.4 - Forme de control după tipul de activitate

b) după tipul activităţii supuse controlului. Controlul îmbracă o multitudine de forme: control tehnologic şi tehnic, control economic şi financiar, control al calităţii produselor/serviciilor, control al protecţiei muncii, control comercial, control sanitar şi altele (vezi Figura 7.4).

Scanned with OKEN Scanner

22) Vintilă G., Gestiunea financiară a întreprinderii. Editura Didactică și Pedagogică, Ediția a-II-a București, 2010.

23) Vintilă G., Gestiunea financiară a întreprinderii. Ediția a 5-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2010.

24) ***Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale, actualizată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 98 din 8 august 1990.

25) ***Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

26) ***Legea nr. 96/2006 privind organizarea și funcționarea Băncii de Export Import a României EXIMBANK - S.A., republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 260 din 18 aprilie 2007.

27) ***Legea nr. 672/2002 privind auditul public intern, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 856 din 05 decembrie 2011.

28) ***Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1154 din 7 decembrie 2004.

29) ***Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, actualizată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 681 din 29 iulie 2004.

30) ***Legea nr. 218/2005 privind stimularea absorbției fondurilor SAPARD prin preluarea riscului de către fondurile de garantare, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 610 din 14 iulie 2005.

31) ***Legea nr. 47/2014 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct ori indirect o participație majoritară, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 549 din 29 august 2013.

32) ***Ordonanța nr. 51/1997 a Guvernului privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, republicată, Monitor Oficial, Partea I, nr. 9 din 12 ianuarie 2000, modificată și completată prin Legea nr. [illegible], Monitorul Oficial, Partea I, nr. 606 din 13 iulie 2007.

Scanned with OKEN Scanner

7.3. Sistemul informațional - componentă a sistemului de control financiar

Activitatea economică și financiară presupune un sistem informațional și de comunicații necesar bunului mers al întreprinderii, precum și un sistem de evidență care să reflecte o imagine fidelă a patrimoniului acesteia. Acest sistem de evidență reprezintă sursa principală de informații a controlului financiar. Datele consemnate în documentele primare, în evidența tehnică, operativă și contabilă au o largă utilizare în exercitarea controlului, întrucât acestea reflectă întreaga activitate economică și financiară a întreprinderii.

Pe lângă aceste surse de informare se folosesc și orice alte date fără caracter de evidență - cum sunt cele rezultate din contracte, ordine, corespondență, declarații, procese-verbale ale ședințelor de conducere și altele asemenea.

Caracteristica generală a acestor documente subiacente constă în faptul că reflectă situația patrimonială și angajează răspunderea materială, elemente de importanță deosebită pentru cei ce exercită controlul financiar. De aceea, informațiile furnizate de documentele financiare, documentele contabile și de situațiile financiare trebuie să îndeplinească anumite *caracteristici calitative*, așa cum se prezintă în Figura 7.5. Aplicarea caracteristicilor calitative amplificatoare - respectiv comparabilitatea, verificabilitatea, oportunitatea și inteligibilitatea, trebuie maximizată în măsura în care acest lucru este posibil. Totuși, caracteristicile calitative maximizate, fie individual, fie în grup, nu pot face informațiile utile dacă respectivele informații sunt irelevante sau nu sunt reprezentate exact.

În acest sens, fiecare document folosit ca act justificativ de către contabilitate și control trebuie să conțină elemente unice obligatorii (cum ar fi: denumirea documentului, denumirea și sediul unității, numărul și data întocmirii, părțile care participă la efectuarea operației, date cantitative și valorice, semnăturile persoanelor participante și ale persoanelor care aprobă sau efectuează controlul preventiv propriu).

Toate înregistrările contabile, registrele de contabilitate obligatorii (registrul-jurnal, registrul-inventar, cartea mare, balanța de verificare), situațiile financiare anuale și anexele sale, raportul administratorilor, raportul de audit intern, raportul de audit financiar sau raportul

Scanned with OKEN Scanner

comisiei de cenzori, constituie elemente de bază ale ordinii şi disciplinei financiare, întrucât fac posibilă cunoaşterea şi controlul situaţiei financiare şi situaţiei de gestiune a întreprinderii.

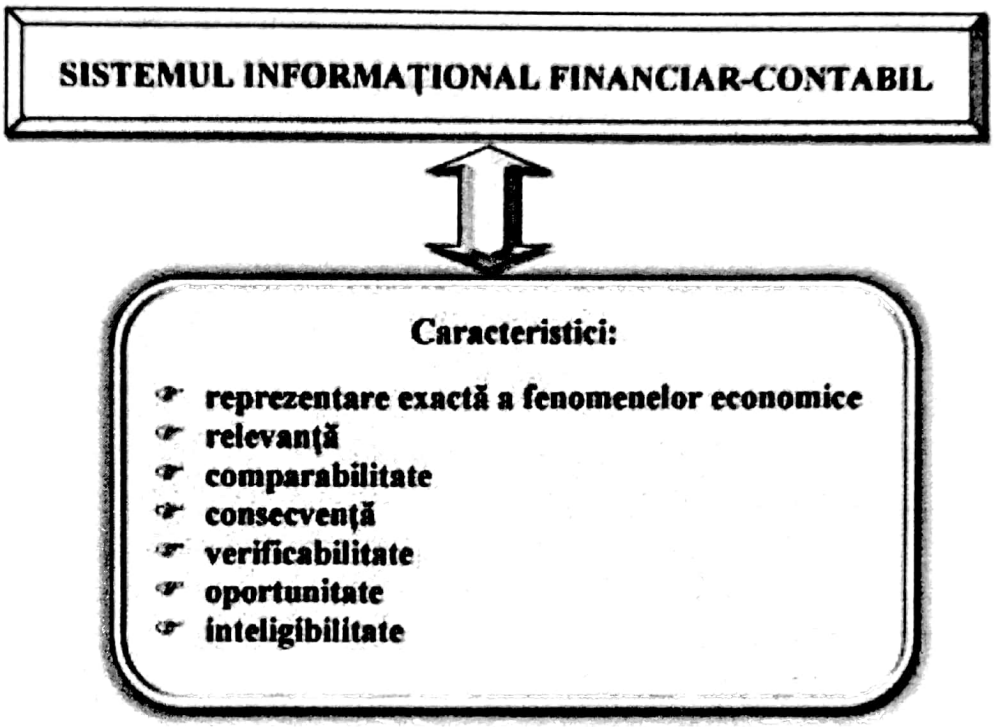

Figura 7.5 - Caracteristicile sistemului informaţional financiar-contabil

De asemenea, însăşi contabilitatea în partidă dublă constituie un mijloc de control al fiecărei operaţiuni economico-financiare întrucât, prin mijloace specifice acesteia, asigură înregistrarea exactă a tuturor fenomenelor cuantificabile, precum şi luarea măsurilor imediate pentru corectarea erorilor.

7.4. Controlul intern managerial şi auditul intern

Luând în considerare mediul economic actual, managerii operaţionali sunt supuşi unei presiuni mari pentru a genera rezultate şi a optimiza costurile cu ajutorul unei alocări eficiente a resurselor. Regulile raportării îi determină să caute informaţii referitoare la rezultate şi performanţă mai detaliate şi în mod operativ, astfel încât aceştia să obţină rezultatele cu acurateţe.

Proiectarea, implementarea şi menţinerea unui sistem de control intern managerial performant adaptat la dimensiunea, complexitatea şi specificul organizaţiei, trebuie să permită deţinerea unui bun control

Scanned with OKEN Scanner

asupra funcţionării întreprinderii în ansamblul ei, precum şi al fiecărei activităţi sau operaţiuni individuale, să genereze beneficii în raport cu costurile aplicării, şi să furnizeze o asigurare puternică în atingerea obiectivelor organizaţiei.

În acest scop, este necesară crearea unui cadru de lucru bazat pe instrumente de control eficace care să asigure că: resursele sunt gestionate de un set de procese adecvate afacerii, mediul în care se desfăşoară activitatea este controlat, riscurile sunt gestionate şi resursele sunt protejate. Acest cadru de lucru trebuie să aibă la bază obiective de control care să definească şi să susţină obiectivul final de punere în aplicare a politicilor, planurilor şi a procedurilor, precum şi de structuri organizatorice concepute pentru a oferi o asigurare rezonabilă în ceea ce priveşte atingerea obiectivelor economice şi prevenirea sau detectarea şi corectarea evenimentelor neprevăzute.

Cadrul procedural al oricărei organizaţii stabilit şi implementat de management include o diversitate de procedee, mijloace, acţiuni şi reglementări, care se referă la toate activităţile, procesele şi operaţiunile desfăşurate în interiorul entităţii. Politicile şi procedurile se referă, în general, la următoarele activităţi, operaţiuni şi procese: (a) autorizarea şi aprobarea, (b) separarea atribuţiilor, (c) accesul la resurse şi documente, (d) revizuirea operaţiilor, proceselor şi activităţilor, (e) monitorizarea proceselor şi (f) evaluarea performanţei. Pentru menţinerea în funcţiune a sistemului de control intern managerial, conducerea organizaţiei trebuie să deţină şi să utilizeze un set de instrumente de management, care, pe baza unor evaluări periodice, să identifice zonele şi direcţiile de schimbare astfel încât sistemul să fie implementat corect, adecvat contextului unic al afacerii.

Standardele constituie un sistem de referinţă în raport cu care se evaluează sistemele de control intern managerial: (a) *mediul de control* (organizare, managementul resurselor umane, etică); (b) *managementul performanţei şi managementul riscului*; (c) *activităţi de control* (cadrul procedural; continuitatea activităţii, semnalarea abaterilor de la proceduri, separarea atribuţiilor; supraveghere etc.; (c) *informarea şi comunicarea* (utilizarea unui sistem informaţional adecvat şi a unui sistem de rapoarte a utilizării resurselor, precum şi a gestionării documentelor); (d) *evaluare şi audit* (dezvoltarea

Scanned with OKEN Scanner

capacităţii de evaluare a controlului intern managerial, în scopul asigurării continuităţii procesului de perfecţionare a acestuia).

Monitorizarea performanţelor pentru fiecare obiectiv şi activitate este asigurată de conducerea entităţii, prin intermediul unui sistem de indicatori de performanţă relevanţi (cantitativi si calitativi). Selectarea instrumentelor de management al performanţei implementate la nivel strategic, operaţional, funcţional este o operaţiune dificilă şi se bazează în mare măsură pe bune practici şi standarde de performanţă încorporate în propriile operaţiuni. Metoda utilizată cel mai frecvent este *studiul comparativ* (*benchmarking*) prin care managerii caută exemple de o performanţă superioară, comparând performanţele proceselor interne sau externe precum şi ale produselor afacerii proprii, cu acelea ale concurenţilor de pe piaţă sau ale companiilor din cea mai bună clasă care desfăşoară activităţi similare.

Standardele de performanţă sunt instrumente utilizate pentru a indica rezultatele şi comportamentele aşteptate cu scopul de a atinge cel puţin un nivel satisfăcător al performanţei. Sunt adesea utilizate în managementul calităţii şi al productivităţii, cu scopul de a încuraja şi genera performanţa aşteptată sau cerută. Vom menţiona, selectiv, în continuare, cele mai uzuale instrumente utilizate de management:

[1]. **Planificarea strategică** este un proces cuprinzător prin care se determină ţinta pe care îşi propune să o atingă o afacere şi modul în care se poate realiza cel mai bine acest obiectiv. Aceasta evaluează întregul potenţial al unei afaceri şi leagă în mod explicit obiectivele de afaceri cu acţiunile şi resursele necesare pentru a le atinge, oferind răspunsuri, mai ales cu privire la deciziile mari, irevocabile care angajează resurse. Stabilirea ţintelor potenţiale de afaceri şi explorarea fiecărei pieţe pentru identificarea ameninţărilor emergente şi a oportunităţilor, înţelegerea priorităţilor actuale şi viitoare ale segmentelor de clienţi vizate, identificarea şi evaluarea strategiilor alternative, precum şi definirea aşteptărilor părţilor interesate şi stabilirea obiectivelor clare şi convingătoare pentru afaceri vor contribui la elaborarea unui model de afacere avantajos, care va diferenţia profitabil compania de concurenţii săi.

[2]. **Managementul relaţiei cu clientul** este un proces folosit pentru a răspunde rapid la dorinţele de schimbare ale clienţilor prin

Scanned with OKEN Scanner

colectarea şi administrarea unui volum mare de informaţii despre nevoile şi comportamentele acestora, permiţând organizaţiei să-şi adapteze produsele la segmentele de clienţi vizate şi să formuleze strategii bazate pe aceste informaţii. Colectarea rezultatelor cercetării de piaţă privind clienţii, generarea de previziuni mai fiabile de vânzări, alimentarea datelor cu privire la preferinţele clientului contribuie la proiectarea unor programe eficiente de servicii pentru clienţi şi la creşterea vânzărilor prin identificarea şi gestionarea sistematică a oportunităţilor de vânzări.

[3]. **Metoda *Balanced Scorecard*** defineşte semnificaţia pe care managementul o acordă conceptului de *„performanţă"* şi măsurilor orientate către atingerea rezultatelor dorite. *Balanced Scorecard* traduce declaraţiile de misiune şi viziune într-un set cuprinzător de obiective şi măsuri de performanţă care pot fi cuantificate şi evaluate. Aceste măsuri includ, de obicei, următoarele categorii de performanţă:

- *Performanţa financiară* (venituri, câştiguri, randamentul capitalului, fluxul de lichidităţi);
- *Performanţa valorii clienţilor* (cota de piaţă, măsurile de satisfacţie a clienţilor, loialitatea clienţilor);
- *Performanţa procesului de afaceri intern* (ratele de productivitate, măsurile de calitate, oportunitatea);
- *Performanţa inovării* (procentul din veniturile generate de noi produse, sugestiile angajaţilor, rata indicelui de îmbunătăţire);
- *Performanţa angajaţilor* (moral, cunoştinţe, cifra de afaceri, utilizarea celor mai bune practici demonstrate).

[4]. **Managementul schimbării** permite organizaţiilor să controleze instalarea de noi procese pentru a amplifica beneficiile afacerii. Aceste programe presupun elaborarea unor iniţiative de schimbare, implementarea iniţiativelor şi generarea unui model repetabil pentru a asigura succesul continuu în eforturile de schimbare viitoare. Un program de management al schimbării are la bază (a) *focalizarea pe rezultate*, prin stabilirea clară a obiectivelor şi proiectarea adecvată a proceselor pentru a asigura că aceste obiective vor fi îndeplinite, (b) *identificarea şi depăşirea barierelor din calea schimbării* şi gestionarea riscului generat de

Scanned with OKEN Scanner

schimbare, (c) m*onitorizarea continuă a progreselor* înregistrate de fiecare schimbare, pentru a confirma dacă aceasta urmăreşte calea planificată sau se identifică devieri ale direcţiei de implementare a schimbărilor.

[5]. **Managementul riscului întreprinderii** este utilizat pentru a adopta o abordare de gestionare a riscurilor pe fondul volatilităţii crescânde şi al incertitudinii, focalizate mai mult pe valoare, mai degrabă decât concentrată pe pierderi. Managementul riscului întreprinderii ia în considerare totul, de la riscul de credit la riscul operaţional şi riscul lanţului de aprovizionare, analizează deciziile prin prisma riscului, identificând abordări creative pentru a reuşi într-o lume plină de incertitudine. Pentru a construi un sistem de management al riscului, întreaga organizaţie contribuie la proiectarea acestuia:

- *directorii executivi* determină nivelul de risc al societăţii pe care sunt dispuşi să-l accepte. Acesta exprimă apetitului de risc, în termeni concreţi, volatilitatea câştigurilor şi pierderile potenţiale de capital, de capitaluri proprii sau de active;
- structura organizatorică desemnată pentru gestionarea riscului examinează în mod continuu impactul potenţial al diverselor riscuri ale organizaţiei (de exemplu, strategice, de afaceri, financiare şi operaţionale). Directorii executivi decid dacă vor evita expunerea completă, reducerea acesteia în mod eficient (de exemplu, printr-un transfer la o terţă parte), sau dacă vor adopta acceptarea riscului companiei şi a facilităţilor de gestionare a riscurilor ca fiind o oportunitate de a genera profit suplimentar din expunere;
- *Managerii* adaugă principii de gestionare a riscurilor în deciziile de afaceri şi în activităţile zilnice.

Conducerea fiecărei entităţi trebuie să îşi definească propria strategie în privinţa riscurilor, să îşi definească clar obiectivele, în vederea identificării şi definirii riscurilor asociate acestora şi trebuie să creeze şi să menţină un sistem eficient de management al riscurilor.

Managementul riscurilor presupune desfăşurarea următoarelor activităţi:

Scanned with OKEN Scanner

- identificarea riscurilor asociate obiectivelor organizaţiei prin identificarea vulnerabilităţilor şi ameninţărilor asupra activităţilor curente ale entităţii;
- evaluarea riscurilor, în funcţie de probabilitatea de apariţie şi a impactului asupra obiectivelor în cazul în care acestea se materializează;
- ierarhizarea riscurilor în funcţie de toleranţa la risc stabilită de conducerea entităţii;
- stabilirea celor mai adecvate modalităţi de tratare a riscurilor şi stabilirea responsabilităţii de gestionare a riscurilor pentru toate nivelurile decizionale;
- monitorizarea implementării măsurilor de control şi a eficacităţii acestora;
- revizuirea şi raportarea periodică a situaţiei riscurilor.

[6]. **Managementul continuităţii activităţii** are ca obiectiv principal menţinerea integrităţii materiale, funcţionale şi financiare în cadrul entităţii prin intermediul unor servicii operaţionale şi, dacă este necesar, furnizarea unor servicii temporare până la reluarea serviciilor întrerupte.

Managementul continuităţii activităţii implică răspunderea conducătorului entităţii pentru stabilirea unui set de reguli de management privind aplicarea măsurilor corespunzătoare pentru ca activitatea organizaţiei să poată continua în orice moment, în toate împrejurările şi pe toate planurile, indiferent care ar fi natura unei perturbări majore, fiind luate în considerare, în primul rând, acele activităţi şi procese a căror întrerupere *ar afecta atingerea obiectivelor generale şi/sau specifice propuse*. Categoriile de situaţii care pot afecta continuitatea activităţii sunt: (a) cazuri de catastrofă majoră datorate factorilor externi (*cutremure, inundaţii, incendii, întreruperi semnificative în furnizarea energiei electrice); (b)* disfuncţionalităţi cauzate de factori interni: *lipsa personalului cheie, mobilitatea salariaţilor, defectarea echipamentelor, întreruperi în aprovizionarea cu materiale consumabile pentru activităţi critice, defecţiuni ale sistemului informatic, disfuncţionalităţi create de furnizori sau prestatori de servicii, schimbări de proceduri.*

Implementarea cadrului procedural pentru asigurarea continuităţii activităţii furnizează un instrument de control eficace

Scanned with OKEN Scanner

pentru asigurarea îndeplinirii obiectivelor organizaţiei, asigură un cadru suport performant pentru procesul decizional şi precizează modalitatea de ţinere sub control a riscurilor care pot avea ca efect întreruperea activităţii.

Riscul unei discontinuităţi în activitatea organizaţiei are ca punct de pornire o prezumţie (sau o presupunere) referitoare la un eveniment nedorit care ar putea întrerupe cursul normal al desfăşurării activităţii unei întreprinderi, urmată de elaborarea unui plan de acţiune care să permită adaptarea la situaţia prezumtivă fără să creeze blocaje.

Întreprinderea trebuie să fie protejată prin crearea de mecanisme sau instrumente capabile să gestioneze situaţii neprevăzute, aplicând pachete de măsuri stabilite înaintea producerii unor schimbări, pentru a evita disfuncţii, derapaje sau blocaje generate de acomodarea la noua condiţie.

Obiectivele privind asigurarea continuităţii activităţii trebuie să fie definite în mod clar şi să aibă ca scop reluarea şi recuperarea funcţiilor critice într-un timp rezonabil, pentru a se asigura, în toate scenariile construite, finalizarea la termen a tuturor activităţilor în cadrul organizaţiei.

Implementarea unui cadru procedural pentru managementul continuităţii presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. *Inventarierea situaţiilor care pot conduce la discontinuităţi în activitate şi întocmirea unei liste cu situaţii critice*, bazate pe evaluarea riscurilor, care include măsurile alternative de ieşire din aceste situaţii şi de reluare a activităţii.

Situaţiile tipice generatoare de discontinuităţi sunt:

a) dificultăţi în asigurarea fondurilor pentru derularea continuă a activităţilor organizaţiei;

b) fluctuaţia personalului;

c) managementul defectuos;

d) fraude;

e) dificultăţi şi/sau disfunctionalităţi în funcţionarea echipamentelor din dotare;

f) disfunctionalităţi produse de unii prestatori de servicii.

2. *Planificarea continuităţii activităţii* presupune existenţa unui *plan de continuitate documentat corespunzător,* care este dedicat, în mod special, nivelului operaţional.

Scanned with OKEN Scanner

Elaborarea unui plan extensiv are la bază o analiză detaliată a impactului pe care l-ar genera întreruperea activităţii, în scopul reducerii riscurilor şi trebuie să răspundă unei game largi de probleme asociate continuităţii proceselor: *definirea obiectivelor, definirea proceselor, alocarea resurselor, stabilirea termenelor şi a responsabilităţilor etc.* Sunt examinate, de asemenea, măsurile de prevenire a dezastrului generat de calamităţi naturale sau de factori interni. Pentru tratarea unor astfel de evenimente este necesar să existe o strategie şi să se elaboreze planuri de reluare a activităţii, cu asigurarea resurselor necesare. Pe baza analizelor şi informaţiilor preliminare, se elaborează planul de continuitate, care va fi implementat, testat (prin simulări periodice) şi actualizat în funcţie de schimbările impuse de rezultatele simulărilor sau ale mediului extern. Planul de continuitate este *instrumentul efectiv de răspuns la incident,* ca rezultat al procesului de management al continuităţii. Scopul planului de continuitate este de a anticipa acţiunile şi resursele necesare care să permită gestionarea cu succes a întreruperilor activităţilor, indiferent de cauză. Pentru situaţiile în care evenimentul perturbator evoluează în afara anticipării necesităţilor de management al întreruperilor şi de reluare a activităţii în orizontul de timp stabilit, planul de continuitate va conţine o *procedură de escaladare către un plan de management al incidentelor sau de recuperare în caz de dezastru*, axat pe gestionarea crizei şi comunicarea internă şi externă.

3. *Planul de continuitate a activităţii trebuie să fie făcut cunoscut, accesibil şi aplicat în practică* de salariaţii care au stabilite sarcini şi responsabilităţi în implementarea acestuia şi de tot personalul implicat în procesele entităţii. Fiecărui salariat i se comunică atribuţiile, responsabilităţile şi limitele de competenţă atribuite în planul de asigurare a continuităţii activităţii. Prin implementarea planului de continuitate, întreprinderea, în ansamblu şi fiecare angajat în parte, trebuie să asigure continuitatea activităţii, în vederea atingerii obiectivelor întreprinderii.

4. *Întocmirea, actualizarea şi reexaminarea periodică a listelor care conţin persoanele de contact considerate critice*, cu atribuţii operaţionale şi cu atribuţii de administrare a situaţiilor de criză, este obligatorie. Listele trebuie să fie disponibile pentru realizarea unei comunicări eficiente, atunci când este cazul.

Scanned with OKEN Scanner

5. *Comunicare internă şi externă eficientă.* Fiecare parte implicată într-un plan de asigurare a continuităţii activităţii trebuie să comunice eficient, utilizând metode de comunicare sigure şi testate, bazate pe fluxuri informaţionale clare şi precise.

6. *Conducerea întreprinderii acţionează în vederea asigurării continuităţii activităţii prin măsuri care să prevină apariţia situaţiilor de discontinuitate*, de exemplu: (a) asigurarea fondurilor pentru derularea continuă a activităţilor organizaţiei; (b) angajarea de personal în locul celor pensionaţi sau plecaţi din întreprindere din alte considerente; (c) delegarea, în cazul absenţei temporare (concedii, plecări în misiune etc.); (d) proceduri formalizate pentru administrarea situaţiilor care pot afecta continuitatea operaţională şi a tranzacţiilor financiare relevante; (e) achiziţii pentru înlocuirea unor echipamente necorespunzătoare din dotare; (f) service pentru întreţinerea echipamentelor din dotare.

7. *Revizuirea şi îmbunătăţirea planului de continuitate a activităţii*, astfel încât acesta să reflecte întotdeauna toate schimbările ce intervin în întreprindere, aceasta presupune o actualizare permanentă în funcţie de toate schimbările ce intervin în întreprindere prin revizuirea, întreţinerea şi simularea periodică a acestuia, precum şi prin adaptarea capabilităţilor de management al continuităţii la noile condiţii.

8. *Testarea periodică* este o componentă importantă a administrării continuităţii activităţii, întrucât prin aceasta se asigură că planurile de continuitate a activităţii sunt eficace şi eficiente, realizabile şi revizuite permanent. Toate elementele planurilor de asigurare a continuităţii activităţii trebuie testate periodic, atât prin implicarea participanţilor din interiorul sistemului cât şi a oricărei alte părţi care ar putea fi afectate de sau ar putea afecta continuitatea.

Stabilirea şi aplicarea măsurilor care să prevină apariţia situaţiilor de discontinuitate reprezintă un *control corectiv* semnificativ. Stabilirea unui nivel minim de aplicare a unor măsuri de remediere a disfuncţiilor care pot apărea la un moment dat se bazează pe evaluarea riscurilor la toate nivelurile funcţionale ale întreprinderii, orice acţiune sau lipsă de reacţie la situaţiile apărute prezentând un risc de nerealizare a obiectivelor şi, pe cale de consecinţă, de întrerupere totală sau parţială a activităţii.

Scanned with OKEN Scanner

Implementarea planului de continuitate a activităţii are la bază aplicarea măsurilor destinate să prevină apariţia situaţiilor care pot genera discontinuităţi în activitate şi gestionarea crizelor, în condiţiile în care se produc incidente care afectează continuitatea.

În scopul eliminării riscului unor deteriorări majore ale situaţiilor generate de întreruperea activităţii, trebuie implementate controale adecvate, astfel încât întreprinderea să poată relua în mod eficient operaţiunile, într-o perioadă de timp rezonabilă, în cazul în care funcţiile de asigurare continuă a activităţii nu mai sunt disponibile. Aceasta presupune, în principal: *întreţinerea şi gestionarea unor resurse alternative pentru astfel de situaţii, implementarea unor politici pentru managementul resurselor, managementul problemelor, planificarea continuităţii, protecţia împotriva ameninţărilor asupra activităţii întreprinderii (prin gestionarea vulnerabilităţilor).*

[7]. **Managementul cunoştinţelor** dezvoltă sisteme şi procese pentru a dobândi şi a partaja bunuri intelectuale în sensul maximizării valorii intelectuale de bază a unei întreprinderi, ceea ce va crea competenţe unice de bază şi va conduce la rezultate superioare. Managementul cunoştinţelor porneşte de la premisa că afacerile de succes nu sunt o colecţie de produse, ci de baze de cunoştinţe distincte, ceea ce va oferi întreprinderii un avantaj competitiv faţă de clienţii săi ţintă. Investirea în sisteme şi procese pentru a accelera acumularea de cunoştinţe se face ca rezultat al evaluării impactului unor astfel de sisteme pentru funcţia de conducere, cultura organizaţională şi practicile de angajare, şi transformarea acestora în instrumente şi informaţii care vor îmbunătăţi atât inovarea produselor cât şi rentabilitatea globală.

În România, controlul intern şi auditul intern în cadrul întreprinderii sunt reglementate de legislaţia naţională[92], în conformitate cu reglementările internaţionale în domeniu. Astfel,

[92]Ordinul nr. 1802/2014 al Ministrului Finanţelor Publice pentru aprobarea Reglementarilor contabile privind situaţiile financiare anuale individuale şi situaţiile financiare anuale consolidate, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014; Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 598 din 22 august 2013, modificată şi completată prin Legea nr. 26/2010, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 145 din 05 martie 2010.

Scanned with OKEN Scanner

responsabilitatea organizării şi funcţionării activităţilor de control intern şi de audit intern revine managementului general al întreprinderii. Aceste activităţi se realizează în baza unor proceduri de control intern şi proceduri de audit intern aprobate de conducerea întreprinderii în conformitate cu cadrul legal.

Auditul intern trebuie să fie obligatoriu organizat în întreprinderile ale căror situaţii financiare sunt supuse auditului financiar. Auditul intern al întreprinderii evaluează sistemul de control intern al întreprinderii şi face parte din sistemul de control intern, însă, auditul intern nu este implicat în elaborarea procedurilor de control intern şi în efectuarea controlului intern. La rândul său, auditorul financiar - în cadrul misiunii de audit financiar care se finalizează cu emiterea unei opinii asupra situațiilor financiare anuale ale întreprinderii auditate - evaluează sistemul de control intern şi sistemul de audit intern ale întreprinderii supuse auditului pentru a stabili în ce măsură se poate baza pe aceste două sisteme în desfăşurarea misiunii sale de audit financiar (Figura 7.6).

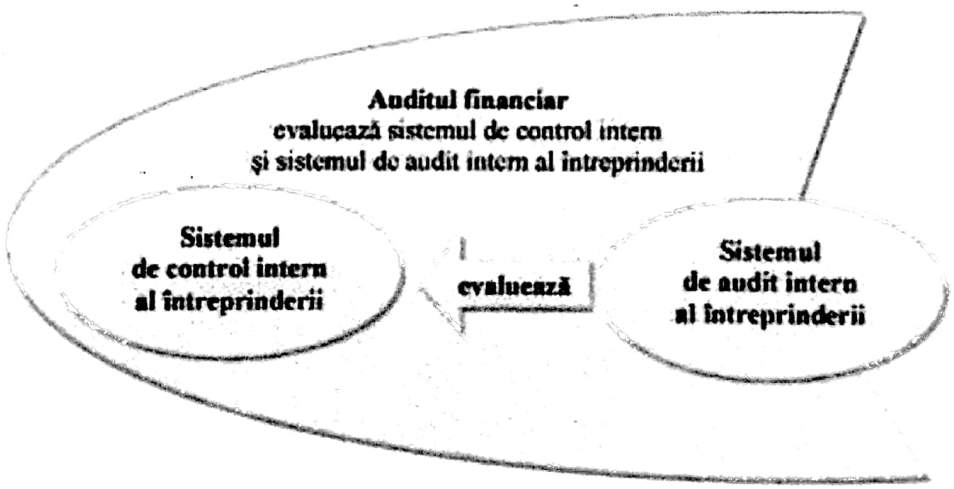

Figura 7.6 - Interdependența audit financiar-audit intern-control intern

În țara noastră există două organisme profesionale care reglementează activitatea auditorilor interni şi auditorilor financiari: Camera Auditorilor Financiari din România şi Asociația Auditorilor Interni din România (CAFR şi AAIR). În luna mai 2015, aceste două organisme profesionale au încheiat un *Acord de cooperare pentru procesul de consolidare a funcțiilor de auditor financiar și auditor intern* care a avut ca obiectiv elaborarea unui *Ghid privind Implementarea*

Scanned with OKEN Scanner

Standardelor Internaționale de Audit Intern, obiectiv finalizat în anul 2015.

7.4.1. Controlul intern în întreprinderile din țara noastră

Așa cum am menționat anterior, controlul intern în întreprinderile care desfășoară activități economice, indiferent de forma de proprietate (publică sau privată) este reglementat prin legislație națională[93], distinctă față de legislația aferentă entităților care aparțin sectorului administrației publice[94] (instituții publice). În Figura 7.7 sunt prezentare rolul şi scopul controlului intern.

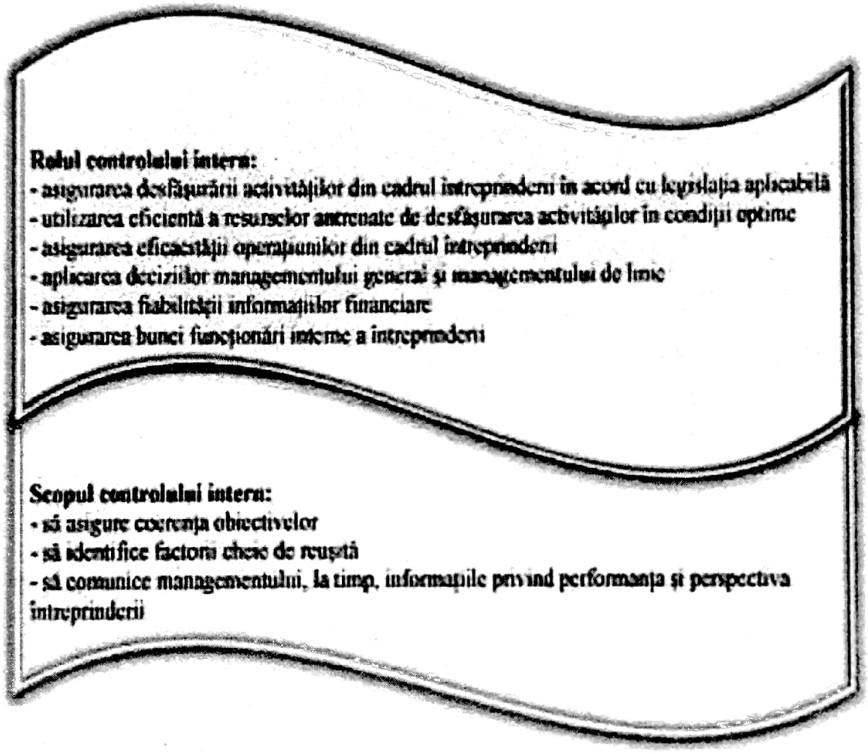

Figura 7.7 - Rolul şi scopul controlului intern

Controlul intern în întreprindere este proiectat și se exercită pe tot parcursul fluxului informațional în vederea detectării erorilor/deficiențelor care pot să apară de la inițierea unei operațiuni până la finalizarea acesteia.

---

[93]Ordinul nr. 1802/2014 al Ministrului Finanțelor Publice pentru aprobarea Reglementarilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014.

[94]Legea nr. 672/2002 privind auditul public intern, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 856 din 05 decembrie 2011.

Scanned with OKEN Scanner

Proiectarea şi implementarea unui sistem de control intern are la bază analiza riscurilor activităților/acțiunilor care se desfăşoară în cadrul unei întreprinderi. În funcție de această analiză, managementul general decide unde şi când are nevoie de controale interne pe parcursul activităților.

Controlul intern se exercită atât în timpul efectuării operațiunilor cât şi după finalizarea operațiunilor, precum şi înainte de realizarea operațiunilor în cazul elaborării bugetului întreprinderii. Controlul intern poate funcționa ca un *control ulterior*, un *control concomitent* şi un *control anterior* efectuării operațiilor.

Referențialul național definește controlul intern ca fiind un control contabil şi financiar având caracteristicile puse în evidenţă în Figura 7.8.

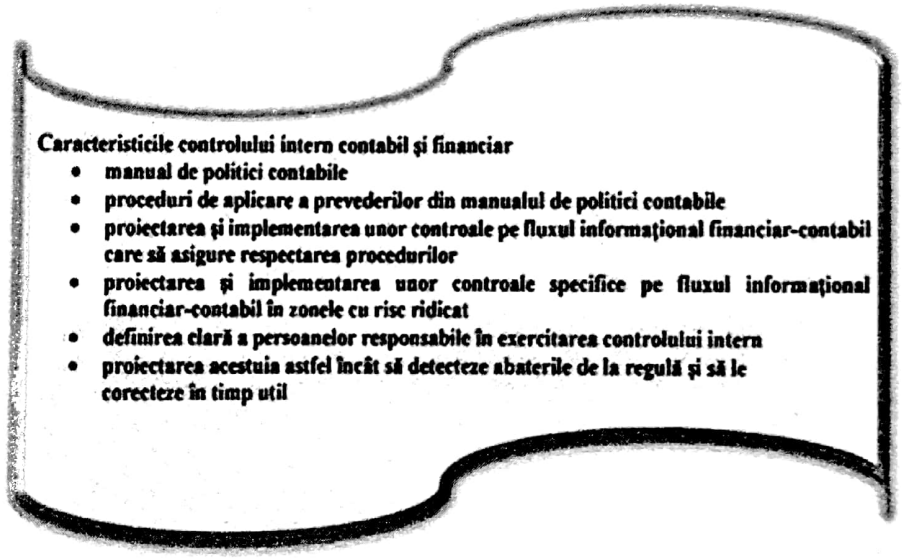

Figura 7.8 - Caracteristicile controlului intern contabil şi financiar

Buna practică internațională impune separarea activităților de control intern de activitatea de audit intern în cadrul unei întreprinderi.

7.4.2. Auditul intern în întreprinderile din țara noastră

Auditul intern evaluează sistemul de control intern din cadrul unei întreprinderi. Activitatea de audit intern este definită în cadrul legal național ca fiind *„activitatea de examinare obiectivă a ansamblului activităților entității economice în scopul furnizării unei evaluări*

Scanned with OKEN Scanner

independente a managementului riscului, controlului și proceselor de conducere a acestuia"[95].

Întreprinderile ale căror situații financiare sunt supuse auditului financiar au obligația să organizeze și să asigure activitatea de audit intern pentru toate activitățile pe care le desfășoară în vederea realizării obiectivelor proprii.

În cadrul întreprinderii activitatea de audit intern are locul și importanța sa în procesul de guvernare economică. Auditul intern folosește proceduri specifice, care au la bază analiza riscurilor, pornind de la programul de audit intern și până la finalizarea misiunii de audit intern. Auditorii interni trebuie să delimiteze toate activitățile cheie, procesele, funcțiile și controalele ce constituie universul de audit pentru o întreprindere specifică și să înțeleagă riscurile aferente, pentru a putea efectua o evaluare bazată pe riscuri a fiecărui element din universul de audit[96]. Cadrul legislativ în vigoare definește obiectivele auditului intern[97], acestea fiind prezentate în Figura 7.9.

Obiectivele auditului intern în cadrul întreprinderii

- conformitatea desfășurării activităților întreprinderii auditate cu politicile, programele și managementul acesteia, în conformitate cu prevederile legale
- evaluarea gradului de adecvare și aplicare a controalelor financiare și nefinanciare dispuse și efectuate de persoanele responsabile ca urmare a deciziei luate de către conducerea întreprinderii în scopul creșterii eficienței activității sale
- evaluarea gradului de adecvare a datelor și informațiilor financiare și nefinanciare destinate conducerii pentru cunoașterea realității din întreprindere
- protejarea elementelor patrimoniale bilanțiere și extra-bilanțiere și identificarea metodelor de prevenire a fraudelor și pierderilor

Figura 7.9 - Obiectivele auditului intern în cadrul întreprinderii

[95]Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr.598 din 22 august 2013, modificată și completată prin Legea nr. 26/2010, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 145 din 05 martie 2010.

[96]CAFR, Raport anual 2015, București, pag. 15.

[97]Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 598 din 22 august 2013, modificată și completată prin Legea nr. 26/2010, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 145 din 05 martie 2010.

Scanned with OKEN Scanner

Vom încheia această secţiune subliniind încă o dată că activitatea de audit intern este organizată şi se exercită separat de activitatea de control intern, relaţia dintre cele două sisteme fiind aceea că auditul intern evaluează modul de funcţionare a controlului intern, proiectat şi implementat în vederea reducerii riscurilor asociate activităţilor şi acţiunilor care se desfăşoară în cadrul întreprinderii.

Având în vedere afirmaţia că: *„Nici o construcţie a unui instrument nu este statică, aceasta evoluând în funcţie de mediu. Este nevoie de informaţii, de noi analize ale datelor, apar noi domenii de interpretare care impun ameliorarea instrumentelor existente sau crearea de noi instrumente"*[98], concluzionăm că sistemul de control intern din cadrul unei întreprinderi se află într-un proces continuu de îmbunătăţire în scopul realizării obiectivelor sale.

7.5. Controlul financiar preventiv şi controlul financiar de gestiune

În România, atât controlul financiar preventiv cât şi controlul financiar de gestiune se organizează şi se exercită, în mod obligatoriu, în cadrul întreprinderilor care desfăşoară activităţi economice şi al căror patrimoniu aparţine integral sau parţial statului sau unităţilor administrativ-teritoriale (operatori economici).

Legislaţia aferentă exercitării controlului financiar preventiv[99] se aplică atât entităţilor din sectorul administraţiei publice (instituţii publice) cât şi întreprinderilor economice cu patrimoniul aparţinând statului (integral sau parţial). În ceea ce priveşte controlul financiar de gestiune, referenţialul naţional aplicabil este specific doar pentru întreprinderile economice aparţinând statului/unităţilor administrativ-teritoriale (operatori economici)[100].

---

[98]Alazard C., Separi S., *Contrôl de gestion,* Dunod, Paris, 2001, pag. 94.

[99]Ordinul nr. 923/2014 al Ministrului Finanţelor Publice, republicat, pentru aprobarea Normelor metodologice generale referitoare la exercitarea controlului financiar preventiv şi a Codului specific de norme profesionale pentru persoanele care desfăşoară activitatea de control financiar preventiv propriu, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 28 din 15 ianuarie 2016.

[100]Hotărârea nr. 1151/2012 a Guvernului, pentru aprobarea Normelor metodologice privind modul de organizare şi exercitare a controlului financiar de gestiune, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 28 din 15 ianuarie 2016.

Scanned with OKEN Scanner

În măsura în care se va dezvolta și implementa controlul intern sau controlul managerial în cadrul întreprinderilor economice din țara noastră, aceste două forme de control financiar, preventiv și de gestiune nu vor mai fi utilizate ca tipuri de control distincte, ci vor fi integrate sistemului de control intern managerial.

7.5.1. Controlul financiar preventiv în întreprinderile din România

Controlul financiar preventiv reprezintă un control care se efectuează înaintea execuției unei operațiuni economice, respectiv în faza de angajare și în faza de plată, în raporturile cu alte persoane juridice sau fizice, parteneri de afaceri ai întreprinderii. Astfel, operațiunile care se supun controlului financiar preventiv sunt următoarele: (a) încheierea contractelor comerciale cu partenerii; (b) încasările și plățile în lei sau valută, efectuate în numerar sau prin operațiuni bancare; (c) trecerea pe cheltuieli sau rezultate a unor sume care duc la diminuarea profitului sau a capitalului social și altele.

Controlul financiar preventiv este fie un control de legalitate, un control de regularitate, un control al realității operațiunilor economice și, după caz, un control bugetar. Acest tip de control se realizează de către persoanele desemnate în acest sens de către managementul general, prin decizie internă și vizează toate operațiunile din întreprindere care afectează resursele financiare publice și patrimoniul public.

Controlul financiar preventiv este un control specific întreprinderilor economice care gestionează resurse financiare din bugetul de stat sau din bugetele locale și care gestionează, de asemenea, patrimoniul public. Statul sau unitățile administrativ teritoriale dețin, direct sau indirect, un procent din patrimoniul acestor întreprinderi care desfășoară activități economice pe piață. Într-o formă grafică, fluxul derulării acestui tip de control asupra operațiunilor economice care au loc într-o întreprindere se poate prezenta ca în Figura 7.10.

Scanned with OKEN Scanner

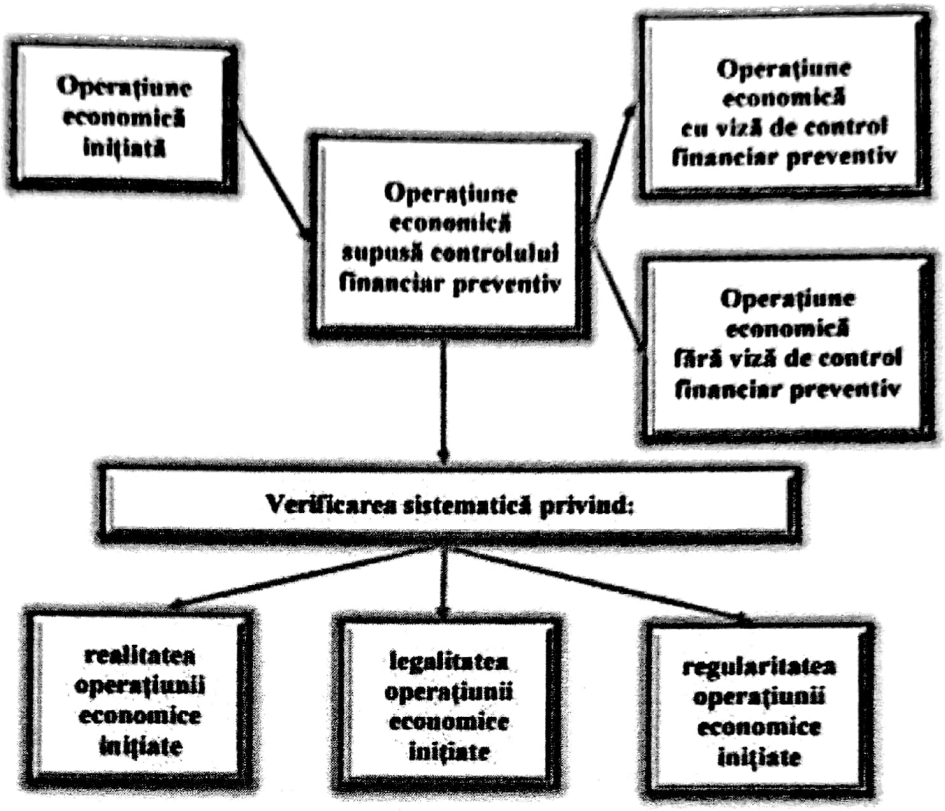

Figura 7.10 - Schema derulării controlului financiar preventiv

7.5.2. Controlul financiar de gestiune în întreprinderile din România

Control financiar de gestiune reprezintă forma de control financiar care se exercită în cadrul întreprinderii în legătură cu gestionarea patrimoniului propriu și a bunurilor aflate în administrare, în concesiune ori închiriere, din patrimoniul public și privat al statului sau al unităților administrativ-teritoriale. Controlul financiar de gestiune se desfășoară în cadrul întreprinderii pe bază de program de activitate aprobat de către managementul general și se exercită de către personalul cu atribuții de control financiar de gestiune. Obiectivele sunt redate în Figura 7.11.

Criteriile care stau la baza întocmirii programului de control au în vedere solicitările managementului general al întreprinderii, rezultatele controalelor anterioare, perioada de la precedenta verificare de aceeași natură și cu aceleași obiective și până la împlinirea termenului de prescripție și, bineînțeles, analiza riscurilor atașată activităților specifice ale întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Programul de activitate întocmit şi aprobat cuprinde atât subunitățile din structura întreprinderii economice cât şi gestiunile şi activitățile operatorului economic care urmează a fi controlate, obiectivele, perioada controlată şi perioada în care se efectuează controlul de gestiune.

Obiectivele controlului financiar de gestiune:

- asigurarea integrității patrimoniului întreprinderii, precum şi a bunurilor aflate în administrarea, în concesiunea sau în închirierea acestora
- respectarea prevederilor legale şi a reglementărilor interne emise de managementul întreprinderii privind activitatea economică şi financiară
- utilizarea eficientă a resurselor alocate întreprinderii

Figura 7.11 - Obiectivele controlului financiar de gestiune

Controlul financiar de gestiune îmbracă următoarele forme, aşa cum se prezintă în schema din Figura 7.12.

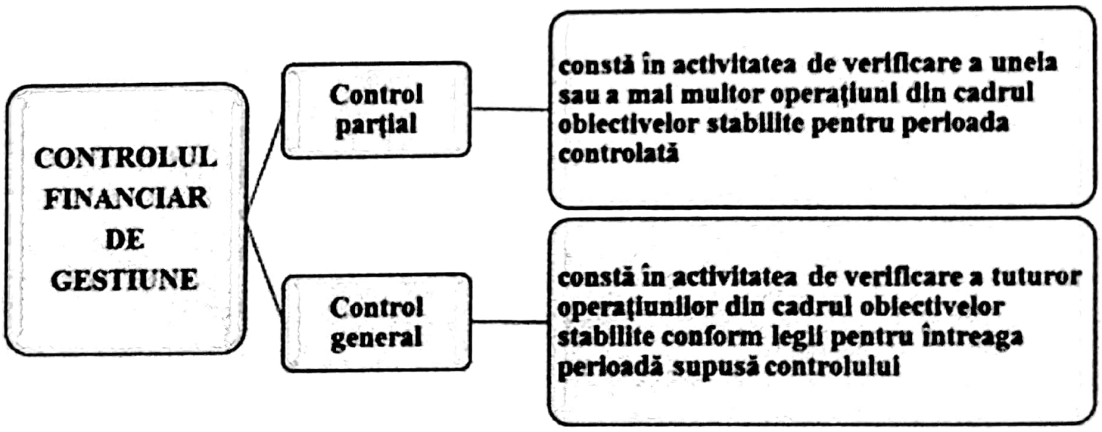

Figura 7.12 - Forme ale controlului financiar de gestiune

Instrumentele specifice utilizate în exercitarea controlului financiar de gestiune sunt prezentate în Figura 7.13.

Controlul periodic al bugetului de venituri şi cheltuieli al întreprinderii şi al subunităților din structura acesteia, precum şi principalele activități, prin compararea permanentă a rezultatelor obținute cu previziunile bugetare, are drept scop: identificarea

Scanned with OKEN Scanner

neregulilor şi a cauzelor abaterilor de la prevederile bugetare, informarea factorilor de conducere şi responsabililor de la diferite niveluri ierarhice, fundamentarea eventualelor acțiuni corective şi, la fel de important, aprecierea activității diferiților responsabili de bugete.

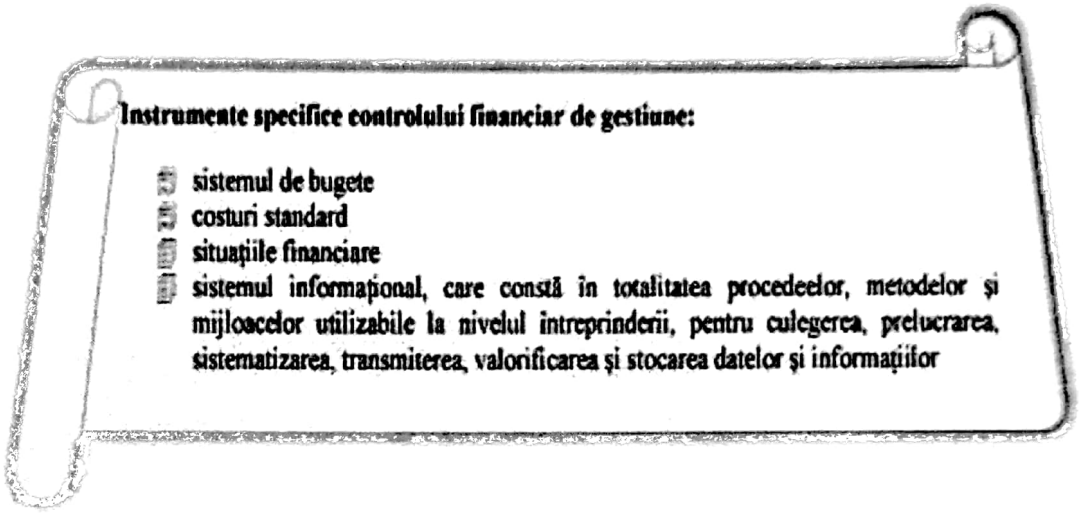

Figura 7.13 - Instrumente specifice controlului financiar de gestiune

În cadrul obiectivelor menționate anterior, principalele atribuții în exercitarea controlului financiar de gestiune ale personalului desemnat să exercite controlul financiar de gestiune sunt prezentate în Figura 7.14.

În cadrul execuției bugetului de venituri şi cheltuieli, controlul financiar de gestiune analizează următoarele aspecte:

- ☞ încadrarea în nivelul cheltuielilor aprobate şi realizarea veniturilor;
- ☞ gradul de realizare a cheltuielilor, a veniturilor şi a rezultatului;
- ☞ realizarea indicatorilor economico-financiari atât la nivelul întreprinderii cât şi al subunităților acesteia;
- ☞ încadrarea în programele de reducere a stocurilor şi arieratelor;
- ☞ încadrarea în reglementările interne şi prevederile legale privind achizițiile întreprinderii conform programului aprobat;
- ☞ utilizarea sumelor acordate de la bugetul general consolidat al statului conform destinațiilor legale.

În urma efectuării controlului financiar de gestiune, documentul formalizat care atestă această acțiune dispusă de managementul întreprinderii îl reprezintă actul de control în care se înregistrează constatările controlului care trebuie să fie precise, bazate pe date şi

Scanned with OKEN Scanner

documente, eliminându-se orice elemente şi descrieri personale, inutile şi neconcludente; pentru abaterile constatate, în mod obligatoriu se consemnează prevederile legale sau reglementările interne încălcate, consecinţele economice şi financiare, persoanele răspunzătoare şi măsurile luate sau propuse a se lua.

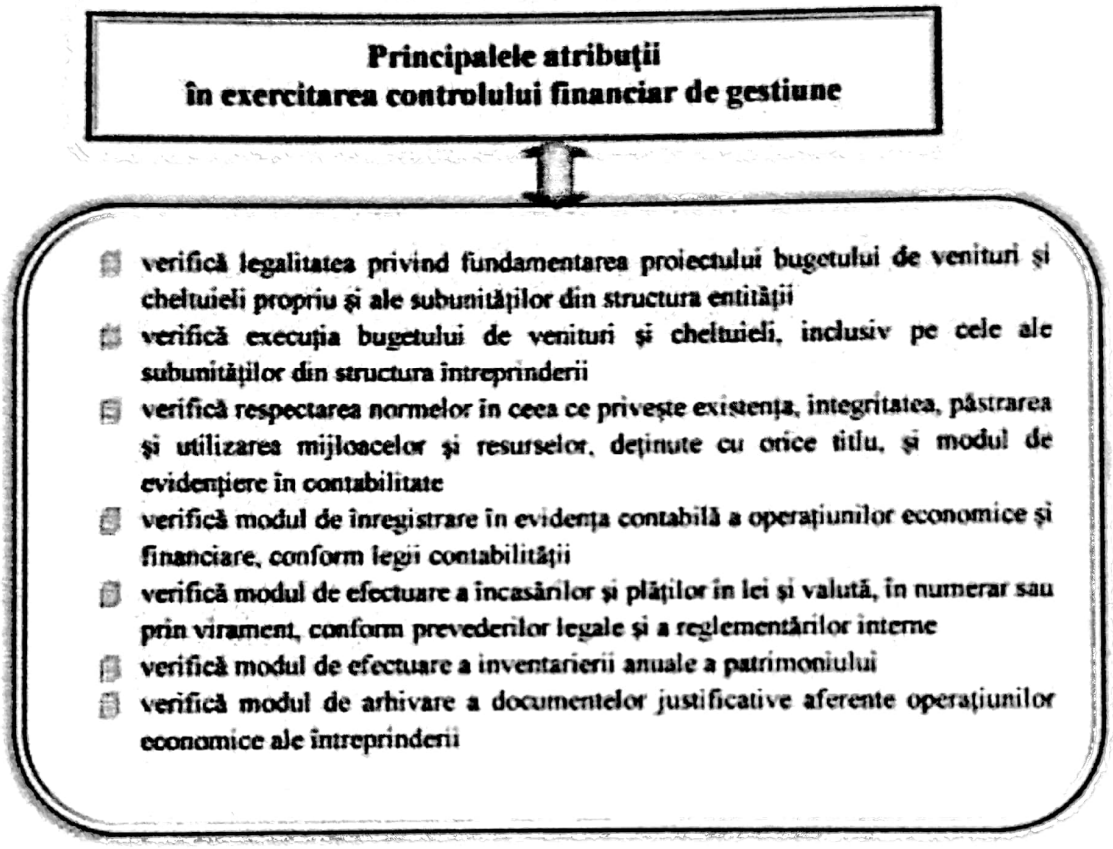

Figura 7.14 - Principalele atribuţii în exercitarea controlului financiar de gestiune

Actele de control sunt prezentate conducătorului întreprinderii care, în urma analizării acestora, dispune măsuri de remediere a disfuncţionalităţilor şi urmăreşte ducerea lor la îndeplinire.

Conducătorul întreprinderii asigură, trimestrial sau ori de câte ori se impune, informarea consiliului de administraţie cu privire la exercitarea şi rezultatele controlului financiar de gestiune. De asemenea, persoana desemnată de conducătorul entităţii, cu atribuţii de control financiar de gestiune, participă la şedinţele consiliului de administraţie, atunci când se dezbat probleme financiare, contabile şi de control financiar de gestiune.

Scanned with OKEN Scanner

7.6. Controlul exercitat de comisia de cenzori

În conformitate cu prevederile legii societăților comerciale[101], în cadrul întreprinderilor se organizează controlul exercitat de comisia de cenzori. Acest tip de control se exercită în situația în care nu este obligatorie, conform legii, efectuarea de audit financiar asupra situațiilor financiare ale întreprinderii.

Astfel, societatea pe acțiuni va avea trei cenzori și un supleant, dacă prin actul constitutiv nu se prevede un număr mai mare, însă, în ambele cazuri, numărul cenzorilor trebuie să fie impar. Unul dintre cenzori, în mod obligatoriu, trebuie să fie expert contabil, membru CECCAR[102], ceilalți doi cenzori pot fi din cadrul asociaților sau acționarilor care își desfășoară activitatea fără indemnizație și pot să aibă și alte studii decât studii economice. Comisia de cenzori este aleasă de Adunarea Generală a Acționarilor, durata mandatului este de trei ani.

De asemenea, cenzorii pot fi realeși și mandatul trebuie să și-l exercite personal. În cazul societăților pe acțiuni cu capital majoritar de stat, unul dintre cenzori trebuie să fie, în mod obligatoriu, reprezentant al Ministerului Finanțelor Publice. Cenzorii sunt remunerați cu o indemnizație fixă, determinată prin actul constitutiv sau de Adunarea Generală a Acționarilor care i-a numit.

Cenzorii vor aduce la cunoștință membrilor consiliului de administrație neregulile și nerespectarea dispozițiilor legale și ale prevederilor actului constitutiv, atunci când le constată, iar cazurile mai importante le vor aduce la cunoștință Adunării Generale a Asociațiilor/Acționarilor.

Cenzorii au dreptul să obțină de la administratori, în fiecare lună, o situație despre mersul operațiunilor, dar le este interzis să comunice acționarilor, în particular sau terților, datele referitoare la operațiunile societății, constatate cu ocazia exercitării mandatului lor.

Principalele obiective ale activității de cenzor sunt constituite din:

☞ *Supravegherea gestiunii* întreprinderii conform prevederilor legii privind organizarea și funcționarea societăților comerciale.

---

[101]Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

[102]Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România.

Scanned with OKEN Scanner

☞ *Exprimarea* unei *concluzii* potrivit căreia informaţiile financiare verificate sunt legal întocmite şi în concordanţă cu registrele; de asemenea, dacă registrele sunt ţinute regulat şi evaluarea elementelor patrimoniale s-a făcut conform reglementărilor legale.

☞ *Transmiterea* unui raport privind aspectele constatate în proiectarea şi funcţionarea sistemelor contabile şi de control intern, împreună cu propunerile considerate necesare, către membrii consiliului de administraţie şi adunării generale a acţionarilor.

Scopul concluziilor exprimate în rapoartele cenzorilor este acela de a întări *credibilitatea* faţă de terţi a informaţiilor rezultate ca urmare a controlului situaţiilor financiare. De asemenea, scopul este de a furniza acţionarilor sau asociaţilor şi altor părţi interesate *o asigurare* în legătură cu calitatea informaţiilor financiar-contabile care au făcut obiectul verificării.

În cadrul obiectivelor de mai sus, comisia de cenzori are, în principal, următoarele sarcini:

☞ verifică respectarea prevederilor legale cu privire la existenţa, integritatea, păstrarea şi utilizarea mijloacelor şi resurselor, deţinute cu orice titlu, şi la modul de reflectare a acestora în evidenţa contabilă;

☞ verifică respectarea prevederilor legale în fundamentarea proiectului bugetului de venituri şi cheltuieli şi a proiectelor bugetelor de venituri şi cheltuieli ale subunităţilor din structura agentului economic;

☞ verifică respectarea prevederilor legale în execuţia bugetului de venituri şi cheltuieli.

Activitatea de cenzor presupune elaborarea şi documentarea planului de control, care descrie felul şi întinderea controlului şi modul cum va fi realizat acesta. În elaborarea planului de control se va defini un prag de semnificaţie acceptabil, care să le permită cenzorilor detectarea anomaliilor semnificative, apreciind cantitatea şi calitatea acestor anomalii, iar programul de lucru va defini natura, calendarul şi întinderea lucrărilor necesare pentru punerea în aplicare a planului de control.

Cenzorul trebuie să planifice şi să desfăşoare activitatea sa cu scepticism profesional, recunoscând faptul că sunt situaţii care cauzează prezentarea eronată semnificativă a informaţiilor referitoare la subiectul în cauză. Acesta va folosi raţionamentul profesional în evaluarea riscurilor, riscuri determinate de faptul că informaţiile

Scanned with OKEN Scanner

referitoare la subiectul în cauză pot să conțină prezentări eronate semnificative.

Obținerea probelor de control se poate realiza prin una sau mai multe dintre procedurile următoare:

a) inspecția: constă în examinarea registrelor de contabilitate pentru a identifica dacă datele înregistrate în acestea corespund cu cele existente în documentele justificative, în condițiile respectării prevederilor legale, ca de exemplu: în cazul cheltuielilor, începând de la faza de angajare a cheltuielilor și până la plata efectivă a acestora, iar în cazul veniturilor, începând de la stabilirea acestora și până la încasarea lor; în cazul activelor corporale, inspecția presupune verificarea existenței faptice a acestora, a modului de gestionare și a altor elemente asociate;

b) inspecția fizică: se realizează prin examinarea activelor, a conturilor sau prin observarea modului cum este aplicată o procedură;

c) observarea: presupune urmărirea activităților, proceselor sau a procedurilor interne realizate de către persoane din cadrul întreprinderii/societății verificate;

d) intervievarea: este o procedură care vine în completarea altor proceduri utilizate și care constă în obținerea de date și informații de la persoanele abilitate din interiorul și din exteriorul întreprinderii/societății verificate, în scopul de a obține probe de control suficiente și adecvate;

e) confirmarea: presupune primirea unui răspuns scris de la o persoană fizică sau juridică, independentă de entitatea supusă verificării, pentru a stabili acuratețea informațiilor furnizate de întreprindere sau pentru a corobora informațiile conținute în înregistrările contabile ale acesteia cu cele primite de la sursele externe;

f) examinarea documentelor justificative primite de la întreprindere, care stau la baza înregistrării operațiilor sau a controlului lor: facturile furnizorilor, extrasele bancare și altele asemenea;

g) examinarea documentelor justificative create de întreprindere: copii după facturile clienților, conturi, balanțe de verificare, situații comparative și altele;

Scanned with OKEN Scanner

h) recalcularea: presupune verificarea acurateţei calculelor aritmetice din documentele justificative şi din înregistrările contabile, prin reluarea calculelor;

i) reefectuarea: presupune aplicarea de către cenzor, în mod independent, a procedurilor sau controalelor care au fost efectuate de către întreprindere în cadrul controlului intern. De exemplu, dacă selecţia ofertelor dintr-un proces de licitaţie este dependentă de îndeplinirea anumitor criterii, procesul de selectare a ofertelor ar putea fi reefectuat pentru a testa dacă a fost aleasă oferta corectă;

j) analizele, estimările, situaţiile comparative şi verificările efectuate între informaţiile obţinute şi documentele examinate şi toate celelalte indicii primite.

În activitatea de control, cenzorii aplică una sau mai multe dintre procedurile arătate mai sus. Prezentăm câteva exemple practice în care cenzorii unei întreprinderi aplică respectivele proceduri de control.

***Exemplul** 1: Solicitările de informaţii privind acţiuni judiciare şi litigii*

Revendicările şi litigiile societăţii pot avea un efect semnificativ asupra unor informaţii financiare controlate, generând chiar pagube. Cenzorii, cu acordul prealabil al conducerii societăţii, pot stabili o comunicare directă cu avocaţii societăţii pentru obţinerea informaţiilor privind acţiunile judecătoreşti şi litigiile. Atunci când conducerea societăţii refuză să dea cenzorilor permisiunea de a comunica cu avocaţii, acest fapt va fi considerat o limitare a activităţii cenzorilor şi va conduce la o concluzie modificată în situaţia în care cenzorii nu reuşesc să adune suficiente probe de control.

***Exemplul 2:** Evaluarea şi prezentarea imobilizărilor financiare*

Dacă imobilizările financiare de tipul investiţiilor pe termen lung fac obiectul unui control al cenzorului, acesta trebuie să obţină probe suficiente şi adecvate privind evaluarea şi prezentarea lor. Ca procedură alternativă se va aprecia modalitatea stabilirii valorii contabile a acţiunilor societăţii emitente sau eventual cotaţia bursieră a acestora. Rezultatul acestei proceduri alternative va putea produce o ajustare corespunzătoare a valorii contabile.

Scanned with OKEN Scanner

***Exemplul 3**: Prezenţa la inventarul fizic*

În conformitate cu normele metodologice elaborate de Ministrul Finanţelor Publice, conducerea societăţii are obligaţia să efectueze anual inventarierea elementelor patrimoniale, rolul cenzorului fiind de a constata conformitatea procedurilor stabilite conform normele metodologice şi de a asista la inventarierea fizică pentru a constata modalitatea de respectare a procedurilor stabilite. Scopul prezenţei la inventarul fizic îl constituie posibilitatea formării convingerii, asigurării cenzorului că realitatea situaţiilor financiare anuale se sprijină pe existenţa fizică şi corecta evaluare a elementelor patrimoniale.

***Exemplul 4:** Confirmarea conturilor de terţi*

În conformitate cu reglementările legale, confirmarea soldurilor conturilor de terţi este o procedură aflată în responsabilitatea conducerii societăţii, cenzorii trebuind să constate dacă această procedură funcţionează. În cazul absenţei răspunsului la o cerere de confirmare pozitivă, cenzorii trebuie să aplice proceduri alternative, cum ar fi examinarea încasărilor ulterioare sau a facturilor de vânzare şi a documentelor de expediere. Cazurile pentru care nu a fost primit răspuns şi pentru care nu au fost efectuate proceduri alternative vor fi tratate ca erori.

La finalizarea controlului efectuat de comisia de cenzori se întocmesc raportul de cenzor şi nota de sinteză.

Raportul de cenzor este un act de certificare cerut de reglementările contabile şi comerciale româneşti. Acesta trebuie să exprime clar, în scris, concluziile cenzorilor în legătură cu informaţiile financiare verificate, dacă acestea sunt conforme cu reglementările în vigoare.

Scopul concluziilor exprimate de cenzori prin raport este de a furniza asociaţilor sau acţionarilor şi altor părţi interesate o asigurare în legătură cu calitatea informaţiilor financiar-contabile care au făcut obiectul verificării şi de a întări credibilitatea informaţiilor financiare verificate faţă de terţi.

În raport, cenzorul trebuie să menţioneze dacă au fost obţinute suficiente probe pentru a sprijini concluziile exprimate în raportul de certificare şi dacă acestea sunt relevante pentru obiectivul verificat.

Scanned with OKEN Scanner

Standardele nu cer un format anume pentru raportarea misiunilor de certificare, în schimb, identifică elementele de bază pe care trebuie să le includă raportul de certificare. Rapoartele de certificare sunt adaptate specificului fiecărei misiuni. Cenzorul poate alege o formă scurtă sau o formă lungă de raportare pentru a facilita comunicarea eficace către utilizatori. Rapoartele în formă scurtă includ, de obicei, doar elementele de bază, iar rapoartele în formă lungă descriu, de cele mai multe ori, în detaliu, condițiile misiunii, criteriile folosite, descoperirile legate de anumite aspecte ale misiunii și, în anumite cazuri, conțin recomandări, pe lângă elementele de bază.

Recomandările sunt separate clar de concluzia cenzorului asupra informațiilor referitoare la subiectul în cauză, iar formularea folosită pentru a le prezenta clarifică faptul că nu se intenționează ca ele să afecteze concluzia cenzorului.

Nota de sinteză reprezintă alt document întocmit de comisia de cenzori. Redactarea unei note de sinteză înaintea raportului de cenzor este mai mult de ordin practic decât tehnic. Cenzorii, pe baza elementelor probante obținute, rezumă într-o notă de sinteză concluziile și remarcile cele mai importante pentru a le furniza celor interesați. Anumite concluzii vor fi integrate în raportul de cenzor, iar altele vor servi ca bază de lucru pentru exercițiul următor.

Nota de sinteză întocmită de cenzori se rezumă la a arăta întinderea lucrărilor, conținutul informațiilor financiar-contabile verificate, concluziile și propunerile. Fiecare punct important al notei de sinteză va menționa referința din foile de lucru sau la testele și informațiile detaliate care le justifică. Această modalitate ajută la redactarea raportului și ușurează examinarea dosarelor de lucru permanent sau curent.

7.7. Inspecția economico-financiară efectuată de Ministerul Finanțelor Publice

Inspecția economico-financiară[103] reprezintă activitatea de control prin care se verifică modul de implementare a măsurilor de creștere a

[103]Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 94/2011 privind organizarea și funcționarea inspecției economico-financiare la operatorii economici, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 799 din 11 noiembrie 2011

Scanned with OKEN Scanner

veniturilor, de reducere a cheltuielilor şi de diminuare a arieratelor, respectarea reglementărilor în domeniul economic, financiar şi contabil, precum şi fundamentarea şi justificarea sumelor acordate de la bugetul general consolidat pentru subvenţionarea unor produse sau susţinerea unor activităţi. Inspecţia are drept scop detectarea de erori şi deficienţe în activitatea economico-financiară, în vederea remedierii şi prevenirii producerii acestora în viitor, precum şi stabilirea obligaţiilor către bugetul general consolidat, cu excepţia celor fiscale.

Inspecţia economico-financiară se înfiinţează şi se organizează la nivel central, în cadrul Ministerului Finanţelor Publice şi se exercită prin structura de specialitate.

Obiectivele inspecţiei economico-financiare constau în creşterea responsabilităţii întreprinderilor/societăţilor (operatorilor economici) în exercitarea activităţii economico-financiare, în întărirea disciplinei bugetare şi economico-financiare. Conducătorii entităţilor/ întreprinderilor/ societăţilor (operatori economici) supuse inspecţiei economico-financiare au obligaţia să furnizeze informaţiile solicitate în vederea efectuării acţiunilor de documentare, analiză şi urmărire a implementării unor reglementări.

Conducerea şi personalul întreprinderilor, la solicitarea organelor de inspecţie economico-financiară, au obligaţiile regăsite schematic în Figura 7.15. De asemenea, conducătorii operatorilor economici controlaţi au obligaţia, la solicitarea organelor de inspecţie economico-financiară, să prezinte fundamentări, analize, situaţii, raportări şi orice alte informaţii cu privire la indicatorii economico-financiari din bugetele de venituri şi cheltuieli.

Directorul economic, contabilul-şef, persoanele cu atribuţii în exercitarea controlului intern managerial al operatorului economic sunt obligate să informeze, în scris, Ministerul Finanţelor Publice în legătură cu efectuarea pe propria răspundere a conducătorului operatorului economic a unor operaţiuni care nu îndeplinesc condiţiile de legalitate, precum şi în legătură cu cele constatate prin rapoarte anuale de control intern managerial.

Scanned with OKEN Scanner

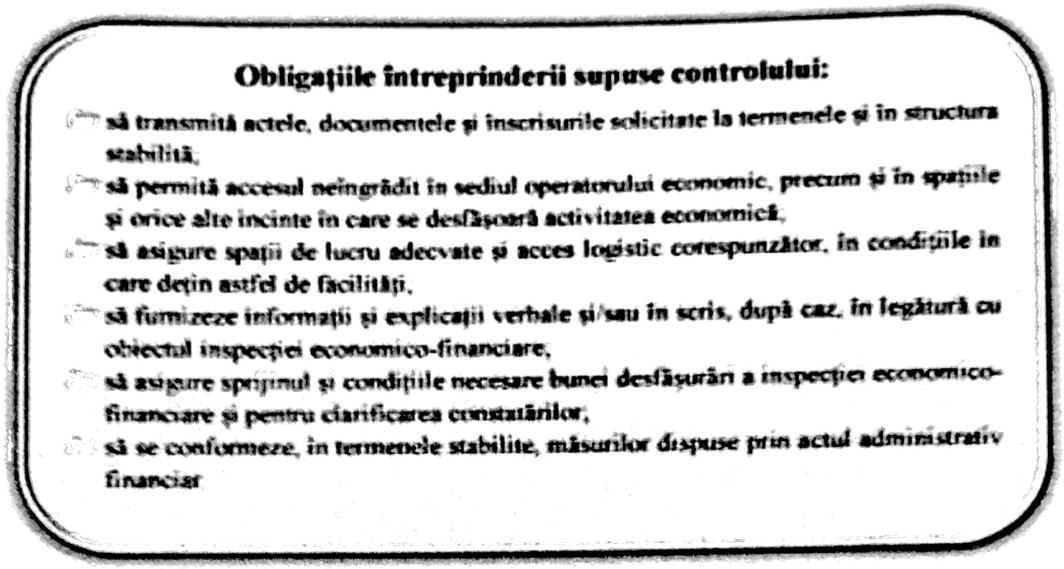

Figura 7.15 - Obligațiile întreprinderii supuse controlului

Inspecția economico-financiară se exercită la sediul organului de inspecție economico-financiară sau al operatorilor economici, separat sau combinat, sub următoarele forme (vezi Figura 7.16).

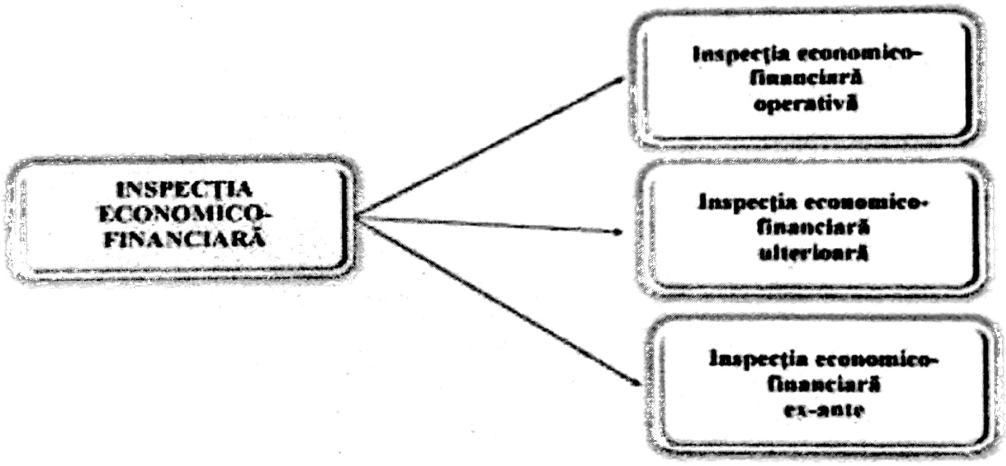

Figura 7.16 - Forme ale inspecției economico-financiare

Caracteristicile acestui tip de control sunt următoarele:

- se poate realiza în mod *operativ*, prin verificarea unor activități sau operațiuni economico-financiare desfășurate în cursul exercițiului financiar curent și se poate extinde și asupra altor operațiuni relevante aflate în derulare;
- îmbracă forma controlului *ulterior*, presupunând verificarea activității operatorilor economici aferente exercițiilor financiare încheiate; în toate cazurile în care se efectuează acțiuni de control

Scanned with OKEN Scanner

financiar ex-post, un exemplar al actului de control întocmit, împreună cu copiile documentelor de valorificare, se transmite autorității care a solicitat verificarea;

- ca şi control *ex-ante,* constă în verificarea fundamentării bugetelor de venituri şi cheltuieli ale operatorilor economici, a fundamentării sumelor acordate de la bugetul general consolidat pentru susținerea unor activități, precum și în verificările cu privire la constituirea și asigurarea surselor de plată a finanțărilor rambursabile garantate sau sub-împrumutate de stat.

Organele de inspecție economico-financiară au atribuțiile redate mai jos:

Atribuțiile organelor de inspecție economico-financiară:

- verifică operațiunile efectuate de operatorii economici în scopul creșterii veniturilor, reducerii cheltuielilor și diminuării arieratelor, precum și fundamentarea și execuția bugetului de venituri și cheltuieli;
- verifică exactitatea și realitatea înregistrărilor în evidențele financiar-contabile prevăzute de lege și de actele de constituire a operatorilor economici;
- controlează respectarea indicatorilor economico-financiari aprobați prin bugetele de venituri și cheltuieli de către operatorii economici, precum și respectarea modului de raportare a acestora;
- verifică realitatea informațiilor cuprinse atât în documentația aferentă fundamentării sumelor acordate de la bugetul general consolidat pentru susținerea anumitor activități, cât și în documentele justificative prevăzute de lege pentru acordarea acestora;
- verifică la operatorii economici modul de organizare și exercitare a controlului intern și controlului financiar preventiv;
- verifică modul în care operatorii economici, beneficiari ai finanțărilor rambursabile garantate de stat sau sub-împrumutate, constituie și asigură sursele de rambursare și de plată a dobânzilor, comisioanelor și/sau a celorlalte costuri, aferente finanțărilor rambursabile respective.

Figura 7.17 - Atribuțiile organelor de inspecție economico-financiară

Inspecția economico-financiară poate aplica două moduri de abordare a controlului pe care îl efectuează conform schemei din Figura 7.18. În cazul abordării generale, inspecția economico-financiară verifică

Scanned with OKEN Scanner

toate operațiunile din cadrul obiectivelor stabilite conform legii, pentru întreaga perioadă supusă controlului.

În cazul abordării parțiale, inspecția economico-financiară verifică una sau mai multe operațiuni din cadrul obiectivelor stabilite pentru perioada controlată.

În exercitarea atribuțiilor sale, inspecția economico-financiară poate aplica următoarele proceduri de control: (a) *studiul general prealabil* (unde se analizează elementele esențiale și specifice activității ce urmează a se controla, pe baza cărora se identifică obiectivele inspecției); (b) *analiza financiară* (în cadrul căreia se analizează modul de realizare a obiectivelor, factorii și influențele acestora asupra activității și rezultatelor financiare); (c) *controlul prin sondaj* (care presupune verificarea selectivă a documentelor, operațiunilor semnificative și activităților efectuate, în perioada supusă inspecției); (d) *controlul electronic* (care presupune activitatea de verificare a contabilității și a surselor acesteia, prelucrate în mediu electronic, utilizând metode de analiză, evaluare și testare asistate de instrumente informatice specializate); (e) *controlul documentar contabil* (care analizează operațiuni, procese, fenomene economice, pe baza documentelor justificative, în scopul stabilirii legalității și realității operațiunilor și activităților economico-financiare).

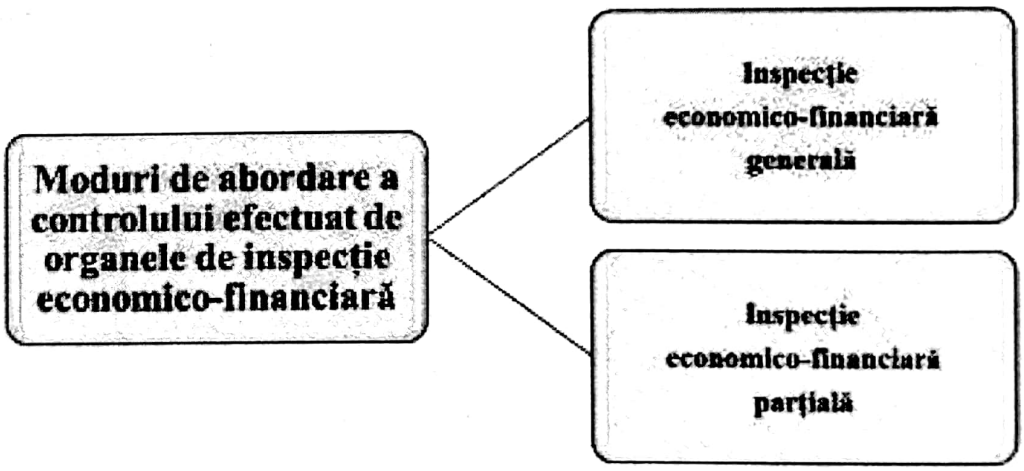

Figura 7.18 - Moduri de abordare a inspecției economico-financiare

Organul de inspecție economico-financiară efectuează, la sediul acestuia, control documentar ce constă în: studiul general prealabil, analiza financiară, controlul electronic, analiza fundamentării bugetelor de venituri și cheltuieli, analiza realizării indicatorilor economico-financiari și influențele acestora asupra rezultatelor

Scanned with OKEN Scanner

financiare.

Organul de inspecție economico-financiară, pe baza unor criterii, selectează întreprinderile/societățile care urmează a fi supuse inspecției economico-financiare.

Întreprinderile/societățile, după primirea avizului de inspecție economico-financiară, pot solicita, o singură dată, pentru motive justificate, amânarea datei de începere a inspecției economico-financiare. Acestă solicitare se aprobă sau se respinge de către organul de inspecție economico-financiară prin emiterea unei decizii. În cazul admiterii cererii de amânare a inspecției economico-financiare acesta comunică operatorului economic data la care a fost reprogramată.

Rezultatul inspecției economico-financiare se consemnează în raportul de inspecție economico-financiară ce se întocmește la finalizarea inspecției și cuprinde toate constatările în legătură cu perioadele și obiectivele verificate. În cazul în care operatorul economic a făcut obiecțiuni, raportul de inspecție economico-financiară cuprinde și opinia organului de inspecție economico-financiară, motivată în drept și în fapt, cu privire la acest punct de vedere.

Concluzii

Problematica sistemului de control financiar din cadrul unei entități/întreprinderi/societăți, prezentată în acest capitol, este expusă într-o formă sintetizată prin conceptul de control, formele acestuia, modul de exercitare a controlului, obiectivele și responsabilitățile legate de control.

Prezentarea a fost realizată de o manieră schematică, pentru a facilita înțelegerea funcționării sistemului de control financiar într-o întreprindere, precum și necesitatea existenței unui astfel de sistem rezultată, în principal, din nevoia utilizatorilor de informație furnizată de entități/întreprinderi/societăți.

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE

1) Alazard C., Separi S., *Contrôl de gestion*, Dunod, Paris, 2001.
2) Albu N., Albu C., *Instrumente de management al performanței*, Vol. 2, Editura Economică, București, 2003.
3) Cohen E., *Les décisions financières et fondamentales*, Economica, Paris, 1981.
4) Desreumaux A., *Introducere în gestiunea întreprinderilor*, Editura Armand Colin, Paris,1992.
5) Georgescu Roegen N., *Unele elemente de orientare în științele economice*, Editura Expert, București, 2009.
6) Jianu I., *Evaluarea, prezentarea și analiza întreprinderii*, Editura CECCAR, București, 2007.
7) Neagoie I., *Finanțele întreprinderii*, Editura Ankarom, Iași, 1997.
8) Neagu F., Mărgărit A., Dimitriu I., "Rolul fondurilor de garantare a creditelor în cadrul sistemului financiar din România", disponibil: www.bnr.ro
9) Niculescu M., *Diagnostic global strategic*, Editura Economică, București, 1997.
10) Niculescu M., *Diagnostic economic*, Vol. I, Editura Economică, București, 2003.
11) Niculescu M., *Diagnostic financiar*, vol.II, Editura Economică, București, 2005.
12) Niculescu M., Lavalette G., *Savoir Rattraper le temps economique-avec une vision systémique*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011.
13) Niculescu M., *Les sciences de gestion:de la démarche cartésienne à la vision systémique en comptabilité, contrôl et société - Mélangers en l'honneur du Professeur Alain Burlaud*, Édition Foucher, Paris, 2011.
14) Ristea M., *Noul sistem contabil al agenților economici în România*, Editura CECCAR, București, 1993.
15) Stancu I., *Finanțe. Teoria piețelor financiare. Finanțele întreprinderilor. Analiza și gestiunea financiară*, Editura Economică, București, 1996.
16) Stancu I., *Finanțe. Piețe financiare și gestiunea portofoliului*, Ediția a IV-a, Editura Economică, București, 2007.
17) Stolowy H, Lebas M, Ding Y., *Comptabilité et analyse financière, une perspective globale*, 2e édition, de Boeck Université, 2010.

Scanned with OKEN Scanner

33) ***Ordonanţa de urgenţă nr. 75/1999 a Guvernului privind activitatea de audit financiar, republicată, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 598 din 22 august 2013, modificată şi completată prin Legea nr. 26/2010, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 145 din 05 martie 2010.

34) ***Ordonanţa nr. 64/2001 a Guvernului, actualizată, privind repartizarea profitului la societăţile naţionale, companiile naţionale şi societăţile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum şi la regiile autonome, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 536 din 01 septembrie 2001.

35) ***Ordonanţa de urgenţă nr. 44/2008 a Guvernului privind desfăşurarea activităţilor economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale şi întreprinderile familiale, Monitor Oficial, Partea I, nr. 328 din 25 aprilie 2008.

36) ***Ordonanţa nr. 13/2011 a Guvernului privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, aprobată prin Legea nr. 43/2012.

37) ***Ordonanţă de urgenţă nr. 94/2011 a Guvernului privind organizarea şi funcţionarea inspecţiei economico-financiare la operatorii economici, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 799 din 11 noiembrie 2011.

38) ***Hotărârea nr. 1151/2012 a Guvernului, pentru aprobarea Normelor metodologice privind modul de organizare şi exercitare a controlului financiar de gestiune, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 28 din 15 ianuarie 2016.

39) ***Hotărârea nr. 276/2013 a Guvernului privind stabilirea valorii de intrare a mijloacelor fixe, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 313 din 30 mai 2013.

40) ***Hotărârea nr. 75/2014 a Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări pentru aprobarea Normei "Finanţarea cu dobândă subvenţionată (NI-FIN-06-IX/0)", Monitorul Oficial, Partea I, nr. 499 din 04 iulie 2014.

41) ***Hotărârea nr. 21/2015 a Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări, pentru aprobarea Normei"Asigurarea garanţiilor de export în numele şi în contul statului" (NI-ASR-08-I/0), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 130 din 20 februarie 2015.

42) ***Hotărârea nr. 20/2015 a Comitetul Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări, pentru aprobarea Normei "Asigurarea creditelor la export pe termen mediu şi lung şi a investiţiilor româneşti de capital

Scanned with OKEN Scanner

în străinătate, în numele şi în contul statului" (NI-ASR-05-III/0), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 133 din 23 februarie 2015.
43) ***Hotărârea nr. 80/2016 a Comitetului Interministerial de Finanţări, Garanţii şi Asigurări pentru aprobarea Normei Contragaranţii EximBank în numele şi în contul statului (NI-GAR-11-III/0), Monitorul Oficial, Partea I, nr. 462 din 08 iunie 2016.
44) ***Ordinul nr. 923/2014 al Ministrului Finanţelor Publice, republicat, pentru aprobarea Normelor metodologice generale referitoare la exercitarea controlului financiar preventiv şi a Codului specific de norme profesionale pentru persoanele care desfăşoară activitatea de control financiar preventiv propriu, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 28 din 15 ianuarie 2016.
45) ***Ordinul nr. 1802/2014 al Ministrului Finanţelor Publice pentru aprobarea Reglementarilor contabile privind situatiile financiare anuale individuale şi situatiile financiare anuale consolidate, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014.
46) ***Ordinul nr. 20/2016 al Ministrului Finanţelor Publice privind aprobarea formatului şi structurii bugetului de venituri şi cheltuieli, precum şi a anexelor de fundamentare a acestuia, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 62 din 28 ianuarie 2016.
47) ***CAFR, Raport anual 2015, Bucureşti, 2016.
48) ***FMI, Monetary and Financial Statistics Manual, 2000.
49) ***Standardele Internaţionale de Raportare Financiară IFRS, 2011.
50) ***www.dexonline.ro
51) ***https:www.bcr.ro
52) ***www.insse.ro
53) ***www.onrc.ro

Scanned with OKEN Scanner

Elena Doina DASCĂLU (n. 1957, Arbore, judeţul Suceava) este Profesor universitar (din 2007), Vicepreşedinte – Curtea de Conturi a României (din octombrie 2008); Secretar de Stat – Ministerul Finanţelor Publice, Departamentul Buget (Ianuarie 2005 – octombrie 2008). A publicat cca. 100 articole în: jurnale ISI/ Thomson Reuters (cu factor de impact semnificativ), reviste indexate BDI, volume ale unor manifestări ştiinţifice/Anale ori reviste necotate (având ISSN), precum şi nouă cărţi de specialitate. Domenii de competenţă: Finanţe publice, Audit şi Contabilitate. Are 47 participări la conferinţe naţionale şi internaţionale. Licenţiată în Drept şi în Ştiinţe Economice. A susţinut un doctorat în Economie/ Finanţe, la ASE Bucureşti. A coordonat elaborarea cadrului instituţional privind implementarea standardelor internaţionale de audit în cadrul Curţii de Conturi şi a făcut parte dintr-o serie de colective de cercetare, colaborând cu ASE Bucureşti pe linia unor grant-uri internaţionale. Este membră a CECCAR, CAFR şi CCFR - Camera Consultanţilor Fiscali din România.

ISBN: 978-606-31-0360-5

Scanned with OKEN Scanner